ସେହିଦର
ନାଏରୀ

୩

ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ରୋହିତର ଡାଏରୀ

ତୃତୀୟ ପର୍ବ

ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ଏସ୍. ଷ୍ଟି ପବ୍ଲିକେଶନ୍ସ
ବିନୋଦବିହାରୀ,
କଟକ-୭୫୩୦୦୨

(ରୋହିତର ଡାଏରୀ)

(ତୃତୀୟ ପର୍ବ)

ଲେଖକ : **ଚିତରଞ୍ଜନ ଦାସ**

ପ୍ରକାଶକ :

ନଳିନୀକାନ୍ତ ନନ୍ଦ

ଏସ୍‌ବି ପବ୍ଲିକେସନ୍ସ

ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ-୨

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ-୧୯୮୫

ମୁଦ୍ରଣ :

ସୁବି ପ୍ରିଣ୍ଟର୍ସ

ଦାସ ସାହି

କଟକ-୨

ମୂଲ୍ୟ-**ଚବିଶ ଟଙ୍କା**

ROHITARA DAIRY

Written by Sri Chitaranjan Das, Published by Sri Nalinikanta Nanda, SB Publications, Binodbehari Cuttack-2 & Printed at Subi Printers, Cuttack-2

Ist Edition-1985

Price-Rs. **24.00**

ଡେନମାର୍କ୍‌ର ଇନା, ପିଟର୍‌ ଓ ୟୁର୍ଗନ—

ଏବଂ

ଫିନ୍‌ଲଣ୍ଡର ଟାପିଓ ଓ ଟିଛମୋଙ୍କ

ପାଠ ପଢ଼ିବାଲାଗି ଡେନ୍‌ମାର୍କ ଯାଇଥିଲି । ଡେନ୍‌ମାର୍କରୁ ଫିନ୍‌ଲାଣ୍ଡ୍ ଗଲି । ନାନା କାରଣରୁ ଏହି ଦୁଇଟିଯାକ ଦେଶର ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ିଗଲି । ଅନେକ ମଣିଷଙ୍କୁ ଆତ୍ମୀୟ କଲି, ଅନେକ ମଣିଷଙ୍କର ଆତ୍ମୀୟ ହେଲି । ପୃଥିବୀର ସେହି ଅଞ୍ଚଳଟି ମୋ'ର ଦ୍ୱିତୀୟ ଘର ହୋଇ ରହିଲା । ଏବେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି ।

ଇନା, ଆଉ ପିଟର୍ ଡେନମାର୍କର ଦୁଇଜଣ ସମ୍ବୁଦ୍ଧିତ ମଣିଷ । ପିଟର୍ ପଣ୍ଡିତ, ଲେଖକ । ଅନେକ ବହି ଲେଖିଛନ୍ତି । ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ବହି ଲେଖିଛନ୍ତି । ସିଏ ଆଉ ସଂସାରରେ ନାହାନ୍ତି । ପିଟର୍‌ଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଇନା,-ତାଙ୍କ ନିଜ ପିଲାଙ୍କ ପରି ମୋ'ର ବି ମାଆ । ଅନେକ ମା ସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ କେବଳ ନିଜ କୋଳଟି ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ କରନ୍ତି, ବାନ୍ଧି ରଖନ୍ତି । ଇନା ଠିକ୍ ଓଲଟା ପ୍ରକାରର ମଣିଷ । ସିଏ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । ଡେନମାର୍କ୍‌ରେ ପାଠ ପଢ଼ିଲାବେଳେ ମୁଁ ସ୍ୱର୍ଗିନଙ୍କ ଘରେ ଥିଲି । ସ୍ୱର୍ଗିନ ମୋର ସମବୟସୀ, ସାଙ୍ଗ । ସିଏ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢ଼ୁଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଣେ ଖ୍ୟାତନାମା ଇଞ୍ଜିନିଅର୍ । ଖାଲି ଇଞ୍ଜିନିୟର୍ ହୋଇ ପଇସା କମାଇବାକୁ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରାୟ ପ୍ରୌଢ଼ ବୟସରେ ସିଏ ଆଉଥରେ ସମୟ ବାହାର କରି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଗଲା । ଏଥର ସେ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷବିଜ୍ଞାନ ପଢ଼ିଲା । ସେହି ବିଜ୍ଞାନ ବିଷୟରେ ଏକାଧିକ ବହି ଲେଖି ସାରଗଣି । ତା'ର ପୁଅଟିଏ, ଝିଅଟିଏ,-ଏଣିକ୍ ଆଉ ଅନନ୍ତା ।

ଫିନ୍‌ଲାଣ୍ଡର ଦୁଇଟି ସୁଦୂର ସାନ ଗାଆଁର ତାପିଓ ଓ ଟିମୋ । ତାପିଓ ଖିର ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ସଂସାରରୁ ବିଦାୟ ହୋଇ ଚାଲିଗଲା । ଟିମୋ ବର୍ତ୍ତମାନ ପୂର୍ଣ ଘରୁଆ । ପାଖରେ ଏକ ସାନ ସହରରେ କାରଖାନାରେ କାମ କରେ । ପିଲାବେଳେ ସେ ମତେ ଫିନଶ୍ ଭାଷା ଶିଖାଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱିତୀୟ କୌଣସି ଭାଷା ନଜାଣି ମଧ୍ୟ ସିଏ ତାହା କରିପାରିଥିଲା । ମୁଁ ତାଙ୍କ ଗାଆଁରେ ଥିଲାବେଳେ ମତେ ସ୍କି ଇଙ୍ଗ୍ (Skiing) ମଧ୍ୟ ଶିଖାଇଥିଲା । ତାହାର ପ୍ରେରଣାରେ ମୁଁ ସ୍କି ଇଙ୍ଗ୍‌କୁ ଭଲ ପାଇ ଶିଖିପାରିଲି ।

ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ମୋ' ଜୀବନର ଘନିଷ୍ଠ ଅଳ୍ପଦିନଟି ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ରହିଛନ୍ତି ।

—ଲେଖକ

□ ୧୯୫୧

୧।୧।୫୧

ଆଜି ନୂଆ ବରଷର ପ୍ରଥମ ଦିନରେ ମୁଁ ଅନ୍ତର ଦେବତାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରିବାର ପଣ ନେଉଛି । ଦିନ ଦିନ ଧରି ମୁଁ କେତେ ବୁଲିଲିଣି, କେତେ ସ୍ଥଳର କେତେପ୍ରକାର ଅଭିଜ୍ଞତା ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇ ଗୋଡ଼ାଇ ମନ-ଘରେ କେତେ ଭେକର ଆସବାବ ପତ୍ର ଜମା କରି ରଖିଲିଣି । ତଥାପି ଆଜି ଭରି ଶୂନ୍ୟ ଲାଗୁଛି । ସକଳ ଖେଳ ସରଞ୍ଜାମକୁ ପଥ ଗହନରେ ହଜାଇ ଦେଇ ଆସିଥିବା ନିଃସ୍ୱ ନିଃସମ୍ବଳ ଶିଶୁଟି ପରି ମୁଁ ଯେପରି ପୁଣି ଆସି ଏହି କାଳରୂପୀ ଜନନୀର ଦୁଆରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ! ମନରେ ଅନେକ କଳ୍ପନା, ପ୍ରାଣରେ ଅନେକ ଆଶା ଓ ଆଖିରେ ଅଶେଷ କାକୁତି !

ଅନେକ ଜୀବନକୁ ବାଲ୍ୟ, ଯୌବନ ଓ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି କେତୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବିଭକ୍ତ କରି ଏହାର ବିଚାର କରନ୍ତି । ଜୀବନଟା ସତେ ଅବା ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-ପଥଗାମୀ ରେଲଗାଡ଼ି, ଯେପରି ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଠାରୁ ହାୱଡ଼ା ଷ୍ଟେସନ ଯାଏ ଯିବା ହେଉଛି ତାର ଏକମାତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ । ମୁଁ ପଛରେ କେତେ ଥଳ ଓ କେତେ ଘାଟକୁ ଟପାଇ ଦେଇ ଆସିଛି, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥଳ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘାଟରେ ଏହି ଯାତ୍ରାର ସର୍ବ ପରମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସ୍ଥଳଟିର ଆଭାସ ମଧ୍ୟ ପାଇ ଆସିଛି । ପଛରେ ମୁଁ ଯେତେ ବରଷର ସଞ୍ଚୟ ଓ ଅପଚୟର ଜୀବନ ବିତାଇ ଆସିଛି ପ୍ରତ୍ୟେକଟିର ବିଚିତ୍ର ପରିଚୟ-ସମ୍ପଦରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନକ୍ଷତ୍ର ପରି ମୋର ଜୀବନକାଶକୁ ଧନ୍ୟ ଓ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ସବୁ ଥଳରେ ଧନ୍ୟ ହୋଇଛି, ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି, ସବୁ ତୀର୍ଥର ସ୍ନାନ ଜଳରେ ମୋର ସମସ୍ତ ଗାତ୍ର ପରିପୂତ ହୋଇ ଉଠିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ନାନା ବିଚିତ୍ର ରୂପରେ ମୁଁ ଜୀବନ ଦେବତାର ଦର୍ଶନ ଲାଭ କରିଛି । ୧୯୫୦ ପରେ ୧୯୫୧ ଆସୁଛି, ପୃଥିବୀ ଉପରେ କୁଆଡ଼େ ଯୁଦ୍ଧର ଘନଘଟା ମାଡ଼ି ଆସୁଛି, ଆଉ ଇଉରୋପର ଏହି ଛୋଟିଆ ରାଜ୍ୟରେ ଆଜି ମନଟା ଯେପରି କେଉଁ ପୁରୁଣା ଶିଶୁର ଉତ୍ସାହ ନେଇ ମାତି ଉଠୁଛି । ସିଏ ଆହୁରି ଉଡ଼ିବ, ଆହୁରି ମୁଗ୍ଧ ହେବ ଓ ଆହୁରି ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ।

୨ । ୧ । ୫୧

ଏଠାରେ ପହଞ୍ଚିବା ପ୍ରାୟ ଦଶଦିନ ହୋଇଗଲାଣି । ଏହା ଭିତରେ ମୁଁ ନାନା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଡେନମାର୍କର ସାଧାରଣ ଜୀବନର କିଞ୍ଚିତ୍ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛି । କଲିକତା ବା ଦିଲ୍ଲୀ ଦେଇ ଭାରତର ବିଚାର କରି ହେବ ନାହିଁ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ରାଜଧାନୀ କୋପେନହେଗେନ୍ ଦେଇ ଡେନମାର୍କର ବିଚାର କରି ହେବ ନାହିଁ । ଏ ଦେଶକୁ ବୁଝିବାକୁ ହେଲେ ମୋତେ ଆହୁରି ଅନେକ ଜାଗା ବୁଲିବାକୁ ହେବ, ଆହୁରି ଅନେକ ସ୍ତରରେ ମଣିଷର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିବାକୁ ହେବ । ଡେନମାର୍କର କୃଷି, ଡେନମାର୍କର କବି, ସର୍ବୋପରି ଡେନମାର୍କର ବିଦ୍ୟାପୀଠ ମତେ ମୋର ଆପଣା ଦେଶଠାରୁ ଏତେ ଦୂରକୁ ଟାଣି ଆଣିଛି । ସେହିମାନଙ୍କ ସହିତ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିଚିତ ହୋଇ ମୁଁ ଏ ଦେଶକୁ ଜାଣିବି, ଏ ଦେଶରୁ ସାର ନେଇ ଭାରତର ଜମିରେ ବିଞ୍ଚି ଦେଇ ପାରିବି । ଏ ଦେଶର **Table Manners** ଓ ପରିଚ୍ଛଦ-ପରିପାଟୀ ଶିଖିବାକୁ ଏବଂ ତାହାର ପ୍ରଶଂସା ବା ନିନ୍ଦା କରିବାକୁ ପରର ପଇସା ନେଇ ମୁଁ ଏଠାକୁ ଆସିନାହିଁ । **My activities are to be limited to my commitments.**

ଏହି ଅଳପ ଦିନର ପରିଚୟରେ ମୁଁ ଏକଥା ଜାଣି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଛି ଯେ ଏ ଯୁଗର ଏତେ ଧନ ସମ୍ପଦର ଖଣି ଏହି ରାଜଧାନୀରେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ଉପାସ ରହୁଛି, ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ବେକାର ଯୁବକ ଗଳି ଗଳି ଓ ରାସ୍ତା ରାସ୍ତା ବୁଲି ରାତି କାଟୁଛି । ଶୀତ ରାତିରେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବାକୁ ସିଏ ଝଣ୍ଟେ ଘରର ଯୋଗାଡ଼ କରି ପାରୁନାହିଁ, ଦେହ ଘୋଡ଼ାଇବାର କପଡ଼ା ଲାଗି ତା ହାତରେ ପଇସା ନାହିଁ । ତାଳୁରୁ ତଳିପା ଯାଏ ସୁନା ଗୁଡ଼ାଇଣି ହୋଇଥିବା ଓ ସମସ୍ତ ପ୍ରାପ୍ତ ଭୂମିକୁ ପ୍ରମୋଦ ଉଦ୍ୟାନ କରି ସଜାଇଥିବା ଇଉରୋପୀୟ ସଭ୍ୟତାର ସୌଖିନ୍ ସାଜସଜ୍ଜା ପଛରେ ଏପରି ଦୈନ୍ୟ ରହିଛି କିପରି ? କେତେ ପ୍ରକାର ଡିମୋକ୍ରାସି ଓ କେତେ ପ୍ରକାର ସାମ୍ୟବାଦରେ ଏହି ଭୂଇଁର ପ୍ରାଣ କଣ୍ଠାଗତ ହୋଇ ରହିଛି, ତଥାପି ଏଠି ଥିଲାବାଲାଙ୍କର ଅବଜ୍ଞା ଓ ହତାଦରକୁ ବହନ କରି ମଣିଷ ପ୍ରାଣୀ ସର୍ବହରା ହୋଇ ବୁଲୁଛି କିପରି ?

୩ । ୨ । ୫୧

ଆଜି ଏଠି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ର ହୋଇ ଭର୍ତ୍ତି ହେଲି । ଏକ ପାଠ-ଚକ୍ରରେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ଭାଷଣ ଦେଲି । ଆଜି ବିଦେଶରେ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବାର ପ୍ରଥମ ନିଅଁ ପଡ଼ିଲା । ବିଦେଶୀ ସମାଜରେ ଚଳିବା ବେଳେ

ଭାରି ସତର୍କ ରହିବାକୁ ଭାରତରେ ବନ୍ଧୁମାନେ ମତେ ଭାରି ସାବଧାନ କରି ଦେଇଥିଲେ । ଏଠିକାର ଆଦବକାଇଦା ଓ ଚାଲିଚଲନ ବିଷୟରେ କୁଆଡ଼େ ଭାରି ଜଗି ରହି ଚଳିବାକୁ ହୁଏ । ଏସବୁ ସାମାଜିକ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସତର୍କତାର ପାଠ ଅଭ୍ୟାସ କରିବାରେ ମୁଁ କେବେହେଲେ ମନୋନିବେଶ କରି ନାହିଁ । ମୁଁ ଜଣେ ମଣିଷ, ମୋର ସମ୍ମୁଖରେ ନାନା ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ନାନା ନିର୍ମାଣର ଚିନ୍ତା ମତେ ସଦା ତତ୍ପର କରି ରଖିଛି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜଗତର ପରିପାର୍ଶ୍ୱ ଭାରତର ପରିପାର୍ଶ୍ୱ ଠାରୁ ଯେତେ ଭିନ୍ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ବି ମଣିଷ ସେହିପରି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି, ଜଗତକୁ ସୁନ୍ଦର କରି ଗଢ଼ିବାକୁ ଯଥାଶକ୍ତି ତତ୍ପର ହେଉଛି । ସେଇଠାରେ ହିଁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜଗତ ସହିତ ମୋର ଅନ୍ତରର ମିଳନ ହେବ । ସତ୍ୟପଥରେ ଜଣେ ଅନୁସନ୍ଧାନୀ ପଥିକ ହିସାବରେ ମୁଁ ମୋ' ଦୁଆରଟିକୁ ସର୍ବଦା ମୁକ୍ତ ରଖିଥିବି, ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେ କୌଣସି ଉତ୍ସାହୀ ସହଯାତ୍ରୀର ସାହାଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବି, ମୋର ନିଜ ଅଭିଜ୍ଞତା ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଉପକୃତ କରିବି, ସତ୍ୟପଥର ଜଣେ ସହକର୍ମୀ ହିସାବରେ ମୁଁ ତା'ସହିତ ସମ୍ମିଳିତ ହେବି । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ, ଏହି ଦୂର ବିଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଆପଣାର ମନୋମତ କେତେଜଣ ବନ୍ଧୁ ଓ ସାଥୀ ନିଶ୍ଚୟ ପାଇବି । ମୋ ଲାଗି ସେତିକ ହେଉଛି ବଡ଼ ସୌଭାଗ୍ୟର କଥା । ମୁଁ ଠିକ୍ କାଇଦା ଅନୁସାରେ ସମ୍ଭାଷଣ ବା ଅଭିବାଦନ କରି ପାରୁନାହିଁ ବୋଲି ଯେଉଁ ଅଭିମାନୀ ଆପଣାର ଦ୍ୱାରକୁ ମୋ ଲାଗି ବନ୍ଦ କରି ରଖିବ, ତା ଲାଗି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଦୁଃଖିତ ହେବି ନାହିଁ । ସିଏ ତା' ବିଶେଷ ସମାଜଟିର କାଇଦାକୁ ନେଇ ସୁଖରେ ଥାଉ, ମୁଁ ମୋ' ନିଜ ବାଟରେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଥାଏ !

୪ । ୧ । ୫୧

ନୂଆ ଜିନିଷ ଦେଖି ଓ ନୂଆ ମଣିଷ ସହିତ ପରିଚିତ ହୋଇ ଏଠାରେ ଦିନ ପରେ ଦିନ ଯେ କେଡ଼େ ଚଞ୍ଚଳ ଚାଲିଯାଉଛି, ସେ କଥା ଭାବିଲା ବେଳକୁ ଭାରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଛି । ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଠପଢ଼ାର ଧାରି ଧାରି ନାହିଁ କହିଲେ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଭୁଲ ହେବ ନାହିଁ । କୌଣସି ନୂଆ ଜାଗାରେ ମଣିଷର ମନ ଏଡ଼େ ଶୀଘ୍ର ନିବିଷ୍ଟ ଭାବରେ ନିଜ କାମରେ ନିୟୋଜିତ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ । ପ୍ରଥମେ ନାନା ସ୍ଥାନରେ ଓ ନାନା ଅନ୍ତରରେ ଆପଣା ଲାଗି ଏକ ଚିହ୍ନା ଆସନ ତିଆରି ନକଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା'ର ଉତ୍ସାହ ଯେପରି କୌଣସି ମତେ ଶାନ୍ତ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ । ନୂଆ ନୂଆ ଆସି ଆଖି ପାଖର ମଣିଷ, ଗଛ, ପଥର, ଏପରିକି ପାଣି ପବନ ସହିତ ମଧ୍ୟ ପରିଚିତ ହେବା ଲାଗି ସେ ଅଭିଳାସ ରଖିଥାଏ ।

ଆଜିଠାରୁ ନିୟମିତ ଭାବେ ମୁଁ ଡେନମାର୍କର ଭାଷା ଶିଖିବା ଆରମ୍ଭ କଲି । ଏ ଦେଶକୁ ଜାଣିବାକୁ ହେଲେ ଏହି ଦେଶର ଭାଷାକୁ ମୋତେ ଭଲ କରି ଜାଣିବାକୁ ହେବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶର ଭାଷା ସେହି ଦେଶର ଏକ ଜୀବନ୍ତ ଜଳବାୟୁ ପରି । ହଠାତ୍ ମାତ୍ର କେତେ ଦିନ ଲାଗି ରେଲ ମଟରରେ ବୁଲି ଦେଶ ଦେଖି ଆସିଲି ବା ଦେଶର ପାଠ ପଢ଼ି ଆସିଲି ବୋଲି କହିବାର ଦମ୍ଭ ମୁଁ କରିବି ନାହିଁ ।

ମନର କଳ୍ପନା ଅନୁସାରେ ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟକୁ ବାଣ୍ଟି କାମ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରି ନାହିଁ । ନୂଆ କୁଣିଆ ପରି ଖାଲି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ବିଧାନ ଓ ଆୟୋଜନ ମୁତାବକ ଆପଣାର ସମୟକୁ ଠିକ୍ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ତେଣୁ ଏହି ଅଗତ୍ୟାପତିତ ଛିନ୍ନ ଶୃଙ୍ଖଳତା ବେଳେବେଳେ ଭାରି ଖରାପ ଲାଗୁଛି । କିନ୍ତୁ ସେଥିଲାଗି ମୁଁ ଅନୁଶୋଚନା କରିବି ନାହିଁ । ସମୟକ୍ରମେ ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ । ଭିତରର ଅସଲ ମଣିଷ କ୍ରମେ ସମସ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅତି ସହଜରେ ଆପଣାକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି-ନେବ ।

୫ । ୧ । ୫୧

ସମୟ ମୋ' ଆଗେ ଆଗେ ଦଉଡ଼ି ଚାଲିଛି, ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତାକୁ ଧରି ପାରୁ ନାହିଁ । ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ରାତି ଦଶଟା ବାଜି-ନବାକୁଣ୍ଟ ମୋତେ ନିଦମାଡ଼ି ଆସୁଥିଲା. ଏବେ ଏଠାରେ ସେପାଖ ହେଉ ହେଉ ପ୍ରାୟ ସବୁଦିନେ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟା ବାଜୁଛି, ସକାଳକୁ ଉଠିବାବେଳକୁ ଆଠ କି ନଅ ! ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଖରା ପଡ଼ୁଥିଲେ ଅବା ଉଠିବାର ଅନିୟମିତତା ବିଷୟରେ ମନ ଆପେ ଆପେ ସତର୍କ ହୋଇଯାଆନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ପୃଥିବୀର ଏହି ଅଂଶରେ ଯେପରି ସଦାସର୍ବଦା ଏକ ଅସ୍ପଷ୍ଟତା ହିଁ ଆବୋରି ରହିଛି, ସମୟକାଳ ମୋଟେ ରହୁ ନାହିଁ । କେତେବେଳେ ଦିନ ଆସି ପୁଣି କେତେବେଳେ ଯେ ରାତି ହୋଇଯାଉଛି କିଛି ଧରାପଡ଼ୁ ନାହିଁ । ଏଠିକା ପାଗ ଅନୁସାରେ ମୁଁ କିପରି ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ଭାବେ ନିଜର ଦିନଚର୍ଯ୍ୟାଟି ଠିକ୍ କରିନେଇ ପାରିବି, ମୋ' ଲାଗି ତାହା ଏକ ସମସ୍ୟା ହୋଇପଡ଼ିଛି ।

ନୂଆଦେଶକୁ ଆସୁ ଆସୁ ଏଠାରେ ମୁଁ କେତେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧିଲିଣି, କେତେ ସ୍ଥାନରେ ଆଦର ଶ୍ରଦ୍ଧା ପାଇଲିଣି । ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସୌଭାଗ୍ୟର କଥା, ଏଦେଶର ଆଚାର ଓ ଆଚରଣରେ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ପଟୁତା ଅର୍ଜନ କରିନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଏତେ ଲୋକଙ୍କର ସ୍ନେହଭାଜନ ହୋଇପାରିଲିଣି, କେତେ ସ୍ଥାନରୁ ସରଳ ଓ ଅଯାଚିତ ଆଦର ପାଇଲିଣି ।

ବେଳେବେଳେ ମନ ଘରମୁହାଁ ହୋଇ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠୁଚି । ସେଇ ମାଟି, ପାଣି, ପବନ, ସେଇ ଚନ୍ଦ୍ରା ନଈ, ନାଳ, ବାଟ, ଘାଟ, ଡାଳାଭଳି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମତେ ବାନ୍ଧିରଖିଥିବା ସେ ଦେଶର ଦରିଦ୍ର ମଣିଷ ଏଠାରେ ମତେ ଯେପରି ତାହାର ଅଭାବରେ ବଡ଼ ବିକଳ କରି ପକାଉଚି । ସେହି ଦେଶଠାରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଉନଗୃଶ ବର୍ଷଲାଗି ସାତହଜାର ମାଇଲ ଦୂରରେ ରହିବାକୁ ହେବ, ମୁଁ ହଠାତ୍ ଏକଥା କଳ୍ପନା ସୁଦ୍ଧା କରି ପାରୁନାହିଁ । ଏହି ମାସକ ଭିତରେ ମତେ କେତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିନଗଲା, ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଜୀବନର ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସତେ କେଡ଼େ ଚଞ୍ଚଳ ଭାଙ୍ଗି ନପଡ଼ିଲା ।

୭ । ୧ । ୫୧

'Everything is well with this world' — ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଅତିରିକ୍ତ detrministic ଯୁକ୍ତିରେ ଯେଉଁମାନେ ଜଗତରେ ସମସ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱକୁ ଭଗବାନଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣକର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଉପରେ ଲଦିଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଯାଆନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ବିଚାର ଓ ଯୁକ୍ତିରେ କେଉଁଠି ଗୋଟିଏ ମୌଳିକ ଭ୍ରାନ୍ତି ରହିଗଲାପରି ଲାଗେ । ଜଗତର ଚରମ ମଙ୍ଗଳ ଓ କଲ୍ୟାଣ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିବା ଅବଶ୍ୟ ଏକ ସୁସ୍ଥ ଧର୍ମଦୃଷ୍ଟିର ନିଦର୍ଶନ, ଏହି ଯୁଗର ନାନା ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ବିଦ୍ୱେଷ ଓ ଜଟିଳତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଯେଉଁମାନେ ତଥାପି ସତ୍ୟ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ଅନ୍ତିମ ବିଜୟ ଉପରେ ଆସ୍ଥା ରଖିଚନ୍ତି, ସେମାନେ ମୋର ନମସ୍ୟ । ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଆସ୍ଥା ମୋତେ ତଥାପି ଯେପରି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୃଦ୍‌ବୋଧ ଦେଇ ପାରେ ନାହିଁ ।

ହୁଏତ ପୂର୍ବଜନ୍ମର ସୁକୃତ ଫଳରୁ ମୋର ପେଟ ଭରି ସହଜରେ ଓ ବିନା ଶ୍ରମରେ ପୂରିଯାଉଚି, ହୁଏତ ଭାଗ୍ୟବଳରୁ ମୁଁ ମୋ' ଘରେ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ଯାବତୀୟ ଆରାମ ଆବଶ୍ୟକ ମତେ ପାଇପାରୁଚି । କିନ୍ତୁ ସଂସାରରେ ଆଜି ମଧ୍ୟ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ମଣିଷ ବାସ ପାଉନାହାନ୍ତି, ବହୁସଂଖ୍ୟକ ମଣିଷ ପେଟ ଶାନ୍ତ କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଧନୀ ମନର ନାନା କୁଟିଳ ଆବର୍ତ୍ତ ଭିତରେ ଆପଣାର ସ୍ୱାଭାବିକତାକୁ ହଜାଇଦେଇ ଜଗତ ଆଜି ଶେଷ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ସାଧୁ ପରିଶ୍ରମଦ୍ୱାରା ସୁଖୀ ସଂସାର ଗଢ଼ିବାରେ ବ୍ୟାପୃତ ଥିବା ସାଧାରଣ ମଣିଷର ସବୁ କଳ୍ପନାକୁ ପୋଡ଼ିଜାଳି ସଂସାର ଉପରକୁ ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ଯୁଦ୍ଧ ମାଡ଼ି-ଆସୁଚି । ତଥାପି ଦେଶ, ଜାତି, ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ନୈରାଜ୍ୟତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ନାନା ମାର୍କାର ପ୍ରହସନ ଦେଖାଇ ଭଣ୍ଡାରଘରକୁ ଆତ୍ମସାତ୍ କରିଥିବା ଶାସକ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅଭିନୟ କରୁଚି । ସତ୍ୟ, ଶାନ୍ତି, ଦୟା, କ୍ଷମା ସବୁ ଯେପରି ଆଜି ତାହାର ସ୍ୱାର୍ଥରେ

ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଦାନ୍ତ ଉପରର ହସ ଦ୍ୱାରା ନତ ଦାଣ୍ଡରେ ବେଜାର ହେଉଛି । ସବୁଠାରେ ଯେପରି ସକଳ ପ୍ରକାର ଶୁଭକୁ challenge ଦେଇ ଅଶୁଭ, ଅଧର୍ମ ଓ ଅପ୍ରାକୃତିକ ଆପଣାକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି ରଖିଛି । ତଥାପି ହୁଏତ ମୁଁ କହିବି ଯେ ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ, ଅଚିରେ ଭଗବାନଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ସଂସ୍ଥାପିତ ହେବ, ଶାନ୍ତି ବିରାଜମାନ କରିବ । ଏହି ଲୋଭନୀୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟଟି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବାଲାଗି ଅନ୍ଦାଜ ଆଉ କେତେବର୍ଷ ଲାଗିବ, ସେପରି ଗୋଟିଏ ସୁସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ସମୟସୀମାର ଘୋଷଣା କରିଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ହୁଏତ ପଛେଇବି ନାହିଁ । ଆପେ କୌଣସି ପ୍ରକାର challengeର ଉତ୍ତର ନଦେଇ ସବୁ ସେହି ଅଦୃଶ୍ୟ ନିୟନ୍ତାର କାନ୍ଧଉପରକୁ ଠେଲିଦେଇ ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ ପରିବେଷ୍ଟିତ ହୋଇ ରହିବାର ଏହି ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଆଶାବାଦ ଭିତରେ ଯେପରି ଅନେକ ଭ୍ରମ ଓ ଭୁଲ ରହିଗଲାପରି ମନେହୁଏ ।

ଅଧର୍ମ ନାଶ କରି ଧର୍ମର ସଂସ୍ଥାପନ ଲାଗି ଭଗବାନ ବାରବାର ଏହି ସଂସାର ଚକ୍ରରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରନ୍ତି, ବାରବାର ପ୍ରାଣ ବିନାଶି ପୁଣ୍ୟର ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏହି ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜର ବରପୁତ୍ରମାନଙ୍କର ଜୀବନ ମଧ୍ୟଦେଇ ହିଁ ସେ ଆପଣାର ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରନ୍ତି । ପାପ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସଂତ୍ରାସ ସଂଘଟିତ ମୌନକୁ ଭଙ୍ଗ ଦେଇ ସେହି ଧର୍ମପୁତ୍ରମାନେ ହିଁ ପ୍ରଥମେ ଅନାଗତର ବାଣୀ ଘୋଷଣା କରନ୍ତି, ଆଉ ପରି ପ୍ରଥମେ ସେହିମାନେ ହିଁ ଯୁଗର ଦଂଶନକୁ ବହନ କରିନଅନ୍ତି । ସେଯୁଗର ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ ପରମପିତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ପୂରଣ ହେବାର ଦୋହାଇଦେଇ ଆଦୌ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ବସିନାହାନ୍ତି । ଅନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିରୋଧ କରିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖାଇ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଦେବାଳୟ ବେଢ଼ାଭିତରେ ବସିଥିବା ବେପାରୀଙ୍କର ବିପଣିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଛି, ନୂତନ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ପଥ ଦେଖାଇଦେବାକୁ ଯାଇ ପୁରାତନର challengeକୁ ପ୍ରଥମେ ସେଇ ଆପଣାର ଜୀବନ ଦେଇ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଏ ଯୁଗର ଗାନ୍ଧୀ ଜୀବନର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ମନରୁ ଲିଭି ନାହିଁ । ଜଗତର ଅସଂଖ୍ୟ ପ୍ରାଣ ବିକଳ ଓ ଦୈନ୍ୟଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷ ସମାଜର ପ୍ରତିନିଧିକୁ କିପରି ସକଳ ନିର୍ମାଣ ସଂଗ୍ରାମରେ ଆଗୁଆ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଆପଣାର ଜୀବନ ଓ ମୃତ୍ୟୁ ଦ୍ୱାରା ଗାନ୍ଧୀ ତାହାହିଁ ପ୍ରମାଣ କରିଛନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କର ସାମ୍ରାଜ୍ୟଲାଗି ସକଳ ପ୍ରତିକୂଳତା ଓ ସକଳ ଦଂଶନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଭଳି ଜଣେ Prophet ଲାଗି ଆଜି ଜଗତ ତଥାପି ଅନାଇ ରହିଛି ।

୭ । ୧ । ୪୧

ନାନା ପ୍ରକାର ବିନୋଦନରେ ଦିନ ପରେ ଦିନ ଚାଲିଯାଉଚି । ନୂଆ ଦେଶ ଓ ନୂଆ ସମାଜର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗକୁ ଭଲ କରି ଦେଖିବାଲାଗି ମୁଁ ବି ବନ୍ଧୁ-ମାନଙ୍କର ସକଳ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ହଁ ଭରି ଦେଉଚି । ବେଶ୍ କଟୁଚି ଏଇ ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ । ଯେପରି ଏହି କେତେଦିନ ହେଲା ଜୀବନର ଝରଣା ଅଧା ବାଟରେ ଗୋଟାଏ ହ୍ରଦ ଭିତରେ ଆସି ପଡ଼ିଯାଇଚି । ଏହି ଝରଣାର ସମସ୍ତ ବେଗ, ସକଳ ଉତ୍ସାହ ଓ ସକଳ ଜୀବନ ଯେପରି ହ୍ରଦର ଆଶ୍ରୟ ଭିତରେ ହିଁ କୁଆଡେ ହଜିଯାଇଚି । ପୁଣି ବନ୍ଧ ଡେଇଁ, ଏହି ଆଧାରର ଜଳ ଉଚ୍ଛୁଳାଇ ଆର ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଟାଣୁଆ ମାଟିରେ ଆପଣା ଗତି ପଥର ଗାର କାଟିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଏଠିକାର ରେଲ ଓ ମଟର ପରି ଏଠିକା ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ଚଞ୍ଚଳ, ତା'ର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଯେପରି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ସହିତ ଏକାଠି ଗୁନ୍ଥା ହୋଇ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଏକ ରଜ୍ଜୁ ପଥରେ ସତତ ଧାବମାନ । କାହାରି ଲାଗି ଟିକିଏ ହେଲେ ଅବସର ନାହିଁ । ଅଧିକ ପାଇବା ଆଶାରେ, ଅଧିକ ସରଞ୍ଜାମ ଉପଭୋଗ କରିବା ଲାଗି ସମର୍ଥ ହେବାର ଅଭିଳାଷରେ ଏମାନେ ଏଠି କି ଖଟଣି ଖଟୁନାହାନ୍ତି । ଛୋଟିଆ କୋଠରୀ କେଇଟିରେ ଚଉକୀ, ଟେବୁଲ, ବାଜା, ଗାଲିଚା, ଚିତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୌଖିନ ପଦାର୍ଥମାନ ଭର୍ତ୍ତି କରିବାରେ ସବୁ ଗୃହସ୍ଥ ଓ ଘରଣୀ ଏଠି ଯେପରି ସବୁବେଳେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଚନ୍ତି । କୌଣସି ଛୋଟିଆ ଗଳିର ପାଞ୍ଚତାଲା ଉପରେ ହୁଏତ ବଖରାଏ ବା ଦି'ବଖରା ଘର ନେଇ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପରିବାର ଆପଣା ଆପଣାର ସଂସାରକୁ ତିଆରି କରିବାରେ ସଦାସର୍ବଦା ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଚନ୍ତି । ଆକାଶ ଆଲୋକ ଓ ପବନ ବୋଲି କୌଣସି ଜିନିଷ ଏହି ସଂସାରରେ ଅଛି କି ନାହିଁ, ହୁଏତ ଏମାନେ କେବେ ଭାବିବାକୁ ବି ସମୟ ପାଉନାହାନ୍ତି ।

୧୦ । ୧ । ୪୧

ଦୁଇ ଦିନ ଆପଣାର ଦିନଚର୍ଯ୍ୟାକୁ ଫାଙ୍କି ଦେଇ ମୁଁ ଆଜି ଆପେ ଆପେ ବଡ଼ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଚି । ସଂସାରରେ ମୁଁ କେବେହେଲେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର **idol** ବା ପୁତୁଳାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନାହିଁ । କୌଣସି ପ୍ରକାର କଳ୍ପନା ପାଖରେ ମୁଁ ଆପଣାର ସକଳ ଆନୁଗତ୍ୟକୁ ବିକି ଦେଇ ପାରିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କେବଳ ଏହି ଖାତାଟି ପାଖରେ ଯେ ମୁଁ କିପରି ଶପଥ ବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଚି, ସେକଥା କେବଳ ମୁହିଁ ଜାଣେ । ଦିନେ ଆପଣାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରି ନପାରିଲେ ଯେପରି ଏହି ଖାତାର

ଖାଲି ପୃଷ୍ଠା ଉପରୁ କଏ ତାର ବନ୍ଧାଲି ପରି ସତର୍କବାଣୀରେ ଅସ୍ଥିର କରୁଚିକାଏ। ମୋର ସକଳ ଆବେଗ ଓ ଉତ୍ପାଦର ଆଧାରଭୂତ Taboo ପରି ଏହି ଖାତା କେଉଁଦିନ ଠାରୁ ଯେ ମୋତେ ବାଟ ଚଲାଇ ଓ ଜୀବନ ବଞ୍ଚି ଶିଖାଇଲାଣି, ତାହା ମୁଁ କହି ପାରିବି ନାହିଁ। ପିଲାଦିନେ ଗୋଟାଏ ପିଲାଳିଆ କୌତୂହଳ ନେଇ ମୁଁ ଦୈନନ୍ଦିନ ଲିପି ଲେଖିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି, ବାଛି ବାଛି ନାନା କବିତ୍ୱମୟ ନିରର୍ଥକତାରେ କାଗଜ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ସେହି କିଶୋର ବୟସରେ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା। କିନ୍ତୁ ଏଇ କେତେଟା ବର୍ଷ ଭିତରେ ସେହି ପିଲାଳିଆ କୌତୂହଳଟି ଯେପରି ମୋର ପ୍ରାଣନାଡ଼ିକା ପରି ହୋଇଯାଇଚି। ସତେ ଯେପରି ଅଧାବାଟର ସବୁ ପ୍ରକାର ସୁଖ, ଦୁଃଖ, ବ୍ୟର୍ଥତା ଓ ସଫଳତାର ଗୋଟାଏ ସ୍ତୂପୀକୃତ କାହାଣୀ ଏହି ଖାତାରେ ପ୍ରାଣ ପାଇ ଉଠିଚି। ଜୀବନର କେତେ ଅବସନ୍ନ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏହି ଖାତା ଭିତରୁ ମୁଁ ଯେପରି କେଉଁ ପରମ ମିତ୍ରର ଆଶ୍ୱାସବାଣୀ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଚି। ଦୁଃଖ ବେଳେ କୋଳରେ ଧରି ଓ ମୋହ ବେଳେ ଧିକ୍କାର ଦେଇ ସେହି ମିତ୍ର ମୋତେ ସବୁବେଳେ ଜାଗରୂକ କରି ରଖିଚି। ଏପରି ଏକ ମିତ୍ର ପାଇ ନଥିଲେ, ଏପରି ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ଉପାୟରେ ମୁଁ ଆପଣାର କଳ୍ପନାକୁ ଠୁଳ କରି ଦେଖି ପାରୁ ନଥିଲେ ମୁଁ ସତେ ଅବା ଜନ୍ମ ଲଭ ହିଁ କରି ପାରୁନଥାନ୍ତି। ଆଜି ଅତି କ୍ଷୋଭରେ ଓ ଅତି ଅନୁତାପରେ ଗତ ଦିବସର ବିସ୍ମରଣ ସକାଶେ କ୍ଷମା ମାଗି ଯାଉଚି। ମୋର ପ୍ରଭୁ ମୋତେ ପୁଣି ଉଦ୍ବେଳିତ କରି ଧରି ରଖୁ!

୧୧।୧।୪୧

These friends of India! ଭାରତ ବର୍ଷର ପରମ ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ଉଥିବା ଜଣେ ଭଦ୍ର ମହିଳାଙ୍କ ଘରେ ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳଟା ବ୍ୟର୍ଥ କରି ଆସିଲି। ଦୀର୍ଘ ପାଞ୍ଚ ଘଣ୍ଟା କାଳ ସିଗାରେଟ ଓ ଚୁରୁଟର ଧୂଆଁ ଭିତରେ ମୁଁ ସତେ ଯେପରି ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ପଡୁଥିଲି। ଏହି ଭଦ୍ର ମହିଳା କୁଆଡ଼େ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ତଳେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିଚନ୍ତି, ମୋତିଲାଲ ନେହେରୁଙ୍କ ଘରେ ଅତିଥି ହୋଇଚନ୍ତି। ତେଣୁ ଏଠାକୁ ଆସି ତାଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ ଯିବା ମୋର ପରମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ବନ୍ଧୁମାନେ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ।

ନିରକ୍ଷର, ନିରନ୍ନ ଓ ନିଷ୍ପ୍ରାଣ ଭାରତ; ଯିଏ ଯେ କପରି ଏହି ଗାଲିଚା ପରା, ସିଗାରେଟ ଧୂଆଁର ବିଳାସରେ ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ହୋଇ ରହିଥିବା ଘର ସହିତ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ, ସେକଥା ମୁଁ କଳ୍ପନା କରି ପାରିଲି ନାହିଁ। ଭାରତର ମଣିଷକୁ ମଣିଷ ପରି ଚହ୍ନିବାକୁ ଏ ଦେଶରେ କଣ ଜଣେ ହେଲେ ମଣିଷ ନାହିଁ? ସେଠି ମୋ'ତ

ଗୃହପାଖରେ ମୁଁ ଶହ ଶହ ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କର ରୁକ୍ଷ ନୀରସ ଜୀବନଯାତ୍ରା ଦେଖି-କରି ଆସିଛି, ବର୍ଷେ ବା ମାସେ ଲାଗି ଦିଲ୍ଲୀ ଓ ବମ୍ବେର ଟାଟା-ବିର୍ଲାମାନଙ୍କ ସହିତ ପରିଚିତ ହୋଇ ଆସିଥିବା ତଥାକଥିତ ଭାରତ ପ୍ରେମୀମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବି କିପରି ? ଦୁଇ ପରସ୍ତ ଚାହା ଖିଆହେଲା ତାଙ୍କ ଘରେ, ଫଳ ଓ ମିଷ୍ଟାନ୍ନର କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ହୋଇନଥିଲା ।

And a doctor of psychology from India sewed the drinks ! ସେଇ ଭାରତର ପଇସାରେ ବିଲାତରୁ ଡ଼ିଗ୍ରୀ ନେଇ ସେ ଫେରନ୍ତା ପଥରେ ଇଉରୋପ ବୁଲି ବାହାରିଚନ୍ତି । ଦିନକୁ କୁଆଡ଼େ ଶହେ ସିଗାରେଟ ଖାଇଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଆପତ୍ତି ନାହିଁ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ଗୋଟାଏ ନକଲି **specimen** ହୋଇ ସେ ନିଜେ ଦେଶକୁ ଫେରୁଚନ୍ତି । ସେଠି କୌଣସି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମୋଟା ଦରମାରେ ଚାକରି କରିବେ । ଦୁଇ ବରଷର ବିଦେଶୀ ପାଣି ତାଙ୍କୁ ବେଶ୍ **smart** କରିପାରିଚି ।

୧୬ । ୧ । ୫୧

ଦିନମାନ ମଣିଷ ଭିଡ଼ରେ ଆପଣାକୁ ଇତସ୍ତତଃ କରି ମୁଁ ରାତି ଗୋଟାଏ ବେଳେ ଘରକୁ ଫେରୁଚି । ଅବିରାମ ତତ୍ପରତାରେ ଯେ ଏପରି କ୍ଲାନ୍ତ ରହିଚି, ମୁଁ ଆଗରୁ ତାହା ଅନୁଭବ କରିନଥିଲି । କେତେ ଗପିଲି, କେତେ ଧନ୍ୟବାଦ ପାଇଲି ଓ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇଆସିଲି, ତଥାପି ମୁଣ୍ଡ ଭିତରଟା ଖାଲି ଖାଲି ଲାଗୁଚି । ଗୋଟାଏ ଅତି କ୍ଲାନ୍ତିକର ତପ୍ତ ବାଷ୍ପ ଯେପରି ମୋ' ଶରୀର ସକଳ ଆଧାରକୁ ଆଚ୍ଛାଦିତ କରି ରଖିଚି । ଦିନମାନର କୌଣସି ସମସ୍ୟା ସମାହିତ ହୋଇପାରି ନଥିଲା ପରି ଲାଗୁଚି, ଏତେ ଏପାଖ ସେପାଖ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଦିନଟା ଖାଲି ନିକମା ହୋଇ ଚାଲି ଯାଇଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଛି । ମୁଁ ଏଥିଲାଗି କାହାକୁ ଦୋଷ ଦେବି ?

କର୍ମଠତା ଓ କର୍ମତତ୍ପରତା, ଶକ୍ତି ଓ ଚଳନଶୀଳତା, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତାରେ ଏଗୁଡ଼ିକ ବିଶେଷ ବିଶେଷ ସ୍ୱଭାବ ବୋଲି ମୁଁ ବହିରେ ପଢ଼ିଥିଲି । କିନ୍ତୁ କେଉଁଥିପାଇଁ ଏ ତତ୍ପରତା, ଏହି ଶକ୍ତି-ଖରଚ କେଉଁ ଦେବତାର ଆପ୍ୟାୟନ ଲାଗି କରାଯାଉଚି ? ଦୂର ଆଗ ଲାଗି ଏଠି ମଣିଷର ଯେପରି କୌଣସି ଭାବନା ନାହିଁ, ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ନାନା ଜଟିଲ ଆଚାର ବିଚାରରେ ଏଠିକାର ସହଜ ମନ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଛି । ସହସ୍ର ପ୍ରକାର ରୀତିରେ ସେହି ଆଚାର ବିଚାରକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ଲାଗି ଏହି ସଭ୍ୟତା ଯେପରି ଇତସ୍ତତଃ ହୋଇ

ଧାଇଁଛି । ଧାରଣା ଉପରୁ ଖସି ଓଲଟି ପଡ଼ିଥିବା ଗାଡ଼ିର ଚକ ପରି ଏଠାକାର ଜୀବନ କେବଳ ଘୂରୁଛି । କେବଳ ବେଗ ହିଁ ଏହାର ଧର୍ମ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଏହାକୁ ପ୍ରଗତି ବୋଲି କହିବି ନାହିଁ । ଜୀବନର ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଗ୍ରାସ କରି ସେହି ବେଗ ହିଁ ଏଠି ସଭ୍ୟତାର ମୂଳ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରି ହୋଇଗଲାଣି । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବେଗ ହାସଲ କରିବାର ଏହି ଉଦ୍‌ବେଗର ଶେଷ କେଉଁଠି ?

ସକାଳ, ସଞ୍ଜ ବା ରାତି କୌଣସିଟିକୁ ମୁଁ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଧରି ରଖି ପାରୁନାହିଁ । ପ୍ରକୃତିର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ନିତ୍ୟ ଏହି ବେଶବଦଳା ଚାଲିଥିବା ବେଳେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ତିଆରି କରି ସେହି ଅଭିଷେକ-ଉତ୍ସବର ଦୁଆରେ ବସାଇ ଦେଇ ପାରୁନାହିଁ । କ୍ରମେ ପ୍ରାଣ ଭିତରର ସ୍ପୃହା ଯେପରି ଶୀତଳ ଓ କର୍ମହୀନ ହୋଇପଡ଼ୁଛି । ଜାଣେନା, ତିନି ବରଷ ପରେ ତା'ର କିରଣ କି ବଞ୍ଚି ରହିଥିବ କି ନାହିଁ ।

୨୩ । ୧ । ୫୧

ସକାଳ ନିତି ସଞ୍ଜ ହେଉଛି, ରାତି ପୁଣି ସକାଳ ହୋଇ ଆପଣାକୁ ପ୍ରକାଶିତ କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ତାହାରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୁଁ ଯେପରି ଆପଣାକୁ ପ୍ରକାଶିତ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଅମୁକ ଭଦ୍ରଲୋକ ବା ଭଦ୍ରମହିଳାଙ୍କ ଘରେ ଅମୁକ ସମୟରେ ଅତିଥି ହେବାକୁ ହେବ, ଏତେଟା ଏତେ ମିନିଟରେ ଅମୁକ କ୍ଳବରେ ଅମୁକ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଭେଟିବାକୁ ହେବ, ଏହି ସବୁର ବିବାଦ ମେଣ୍ଟାଇ ମେଣ୍ଟାଇ ମୋର ଦିନ ଗଡ଼ିଯାଉଛି । ରାତିରେ ସଂସାରରୁ ବିଦାୟ ନେଲାବେଳେ ମୁଁ ଯେପରି ସବୁଦିନେ ଆପଣା ଶୂନ୍ୟତାର ଲାଜରେ ଅପରାଧୀ ହୋଇପଡ଼ୁଛି ।

ଏ ଜୀବନରେ ସ୍ୱାଭାବିକତା ନାହିଁ, ଏଠିକାର ନାନା କୃତ୍ରିମ ବାଡ଼ ସକଳ ପ୍ରକାର ଅପାର୍ଥିବ ସଂଯୋଗକୁ ଅସମ୍ଭବ କରି ରଖିଛି । ଏଠାରେ ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ଜୀବନର ବ୍ୟବସାୟଗତ ଦିଗଟା ହିଁ ରାଜତ୍ୱ କରୁଛି । କେତୋଟି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିୟମର ଧାରଣା ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଏଠି ପୃଥିବୀ-ଯାକର କାରବାର ଚାଲିଛି । ମଣିଷର ଉତ୍ତମ ପାର୍ଶ୍ୱଟାକୁ ଦେଖିବା ଲାଗି କାହାରି ତର ନାହିଁ । ଏହି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଭୂମିଟିର ଅଭାବରେ ଏଠିକାର କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଙ୍ଗୀତ ମଧ୍ୟ ଯେପରି ଅନେକ ପରିମାଣରେ ନୀରସ ଓ ନିପାତିନ ସିଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଛି ।

ଇଉରୋପର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଇତିହାସକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲେ ଗୋଟାଏ ବିଶେଷ କଥା ଆଖିରେ ପଡ଼ିଯାଏ । ଏଠି ସମାଜରେ ଧର୍ମର ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇଥିବାର

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଅତି ବିରଳ । ଏଠିକାର ଧର୍ମଚର୍ଯ୍ୟା ପ୍ରଧାନତଃ Church ବା Monasteryର କୁଳବଧୂ ହୋଇ ରହିଛି । ହୁଏତ ସେଇଥିଲାଗି ସାଧାରଣ ଜୀବନରେ ସପ୍ତାହକେ ଦିନଟିଏ ଭଗବାନଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ସମବେତ ହେବା ବ୍ୟତୀତ ଏଠି କୌଣସି ଧାର୍ମିକ ସୂଚନା ହିଁ ନାହିଁ । ଇଉରୋପକୁ ବୁଝିବାକୁ ହେଲେ ଏଠିକା ଜୀବନର ଏହି Compartmentalismଟିକୁ ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ।

୨୪ । ୧ । ୫୧

ଦିନ ପରେ ଦିନ ଚାଲିଯାଉଛି, ତଥାପି ଯେପରି ମୋ' ପ୍ରାଣର Canvas ଉପରେ ମୁଁ ଜୀବନଶିଳ୍ପୀର ତୁଳୀସ୍ପର୍ଶ ହିଁ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଖାଉଛି, ଶୋଉଛି, ପଢ଼ୁଛି, ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧୁଛି; ତଥାପି କୌଣସିଥିରେ ଯେପରି କୌଣସି ଆସ୍ୱାଦ ନାହିଁ । କୌଣସି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ବି ଅନ୍ତର ଉଦ୍‌ଭାସି ଉଠୁ ନାହିଁ ।

ଅଭାବଟା ଠିକ୍ କେଉଁଠି ରହୁଛି କେଜାଣି ? ମୁଁ ନୂଆ ଜାଗାକୁ ଆସିଛି, ଏଠିକା ଜୀବନର ନୂଆ ନୂଆ Conceptsର ସମ୍ମୁଖରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ହୁଏତ ଖାପ ଖୁଆଇ ଠିଆ କରି ପାରିନାହିଁ । ସ୍ରୋତ ମୁହଁର କୁଟାଖଣ୍ଡେ ପରି ମୁଁ ଯେପରି ଅନ୍ୟ କାହାର ଇଚ୍ଛାରେ ଅନ୍ୟ କାହାର ବାଟରେ ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଧାଇଁଛି । ମଝିରେ ମଝିରେ ହୁଏତ ଗ୍ରେଟବଡ଼ ଘଟଣାବର୍ତ୍ତିରେ ପଡ଼ି ଘୁରିଲା ବେଳେ ଜଳାବର୍ତ୍ତିରେ ପଡ଼ି ଯାଇଥିବା କୁଟାପରି ମୁଁ ଆପଣାର ଶୋଚନୀୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଶଙ୍କିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଏପରି ଏକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆପଣାର ସ୍ୱାରନ୍ତିକକୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ସଂଘର୍ଷରେ ବଳ ଖରଚ କରିବା ଲାଗି ହୁଏତ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲା । ହୁଏତ ଆପଣା ଦେଶ ବା ଆପଣା ଅଞ୍ଚଳର କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଅଧିକ ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ସଜୀବ ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି ପାରିଥାନ୍ତି, ସେଠି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନର ଉଦୟ ପବ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ହୁଏତ ମୋ' ଜୀବନରେ ବି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପାଖୁଡ଼ା ଖୋଲି ଯାଉଥାନ୍ତା, ଜୀବନର ସକଳ ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତାର ମଧୁକୁ ସାଇତି ରଖିବା ଲାଗି ମୁଁ ନିତି ନୂଆ ପାତ୍ର ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ପାରୁଥାନ୍ତି । ବୃହତ୍ତର ସଂସାରକୁ ଦେଖିବାର ଲୋଭରେ ପଡ଼ି ମୁଁ ଯେପରି ଏଠି ଅଥଳ ଶୂନ୍ୟରେ ଆସି ପଡ଼ିଛି । ଏଠିକାର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ତାପରେ ଆପଣାର ରସ ଟିକକ ତଥାପି ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାକୁ ମୋତେ ଯେପରି ଏଠି ଅନେକ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ !

ଜାଣେନା, ନୂଆ ଦେଶରେ ଏହି ସବୁ ପ୍ରଥମ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକ କେତେ-ଦୂର ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରହିବ । ସମୟ ହିଁ ସକଳ ଆବେଗର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି-ପାରିବ ।

୨୫ । ୨ । ୪୨

ମୋଗଲ ଅମଳରେ କୁଆଡ଼େ ସାଙ୍ଗରେ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ନନେଲେ କେହି ଯୁଦ୍ଧକୁ ଯାଉନଥିଲେ । ସବୁ ପ୍ରକାର ଶୁଭ ଓ ସାମୂହିକ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ସେ ଯୁଗର ପୁରୁଷ ଆପଣାର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସମ୍ଭୋଗ ସାମଗ୍ରୀ ରୂପେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଆପଣାର ପାଖେ ପାଖେ ରଖୁଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଏକ ଉପାୟରେ ସେହିପରି ଏକ Vestigeକୁ ବହନ କରିଆସୁଛି । ଇଂରେଜ ଉପରେ କେତେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରୁ କିଏ ଶୁଭ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ସୁରାର ସଂଯୋଗ ଘଟାଇଲା, ଇତିହାସରେ ତାହାର ପତ୍ତା ମିଳେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ନୂଆ ଭାରତର ବୈଦେଶିକ ଦୂତମାନେ ଯେପରି ସୁରାର ଅଭାବରେ କୌଣସି ମାଙ୍ଗଳିକ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ହିଁ ନାରାଜ ; ସୁରାର ଗନ୍ଧ ଓ ସିଗାରେଟର ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ମଧ୍ୟରେ ଯେ ତାର ଗୋଟାଏ ଦୂର ଦେଶର ଦୂତ ହିସାବରେ ନଜର ମୁଖ ଦେଖାଇବାକୁ ସେମାନେ ଭାରି ଉତ୍ସାହ ପାଆନ୍ତି । ତେଣେ ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଆଇନ୍ ଗଢ଼ାହୋଇ ନିଶାନିବାରଣ କରାଇବାକୁ ଭାରି ଧୂମ୍ ଲାଗିଛି, ଦିଲ୍ଲୀ ରାଜମହଲର ରାଜ୍ୟପାଳମାନେ ସେବାଗ୍ରାମର ଗୁଣ ବାହୁନି ଅକ୍ଳାନ୍ତ ଭାବରେ ବକ୍ତୃତା ଦେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ତଥାପି ଭାରତ ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ହେଉଥିବା ଯାବତୀୟ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ସେହି ନିଶାନିବାରଣର ସଳକ ଦେଖାଇବା ଉପରେ ଜୋର ଦିଆଯାଉ ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଭାରତ ବାହାରେ ଭାରତର ସମ୍ମାନ ବଜାୟ ରଖିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରାଷ୍ଟ୍ରଦୂତ ମାନଙ୍କର ଖିଆଲକୁ ବଜାୟ ରଖିବାରେ ମୁଠା ମୁଠା ଟଙ୍କା ଖରଚ ହେଉଛି । ସୁରା ଓ ସିଗାରେଟରେ ଆପଣାକୁ ହରାଇ ଦେଇଥିବା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସମାଜରେ ଅନ୍ତତଃ ସାଧାରଣ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ସମ୍ମିଳନୀମାନଙ୍କରେ ସୁରା ଓ ସିଗାରେଟର କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍ ଚର୍ଚ୍ଚା ନକଲେ ସାହେବମାନଙ୍କ ଆଖିରେ ଭାରତ ସମ୍ଭବତଃ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁନଥାନ୍ତା, ହୁଏତ ସାହେବମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ଭାରତର ମହୁଡ଼ମଣିଙ୍କ ଦପ୍ତରକୁ ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ଦେଶ ଆବିଷ୍କାର କରିବା ଲାଗି ଚିଠାଉ ଆସୁ ନଥାନ୍ତା । ଜଗତ-ଗୋଟାକୁ ଆପଣାର କରିବାର ଲାଳସାରେ ପଡ଼ି ଯିଏ ଦାଣ୍ଡରେ ଆସି ବସେ, ସିଏ ଆପଣାର ଘରକୁ ହରାଇ ବସେ ସିନା, କିନ୍ତୁ ଦୁନିଆ ଦାଣ୍ଡର ନଜର ତା' ଉପରେ ଅଲବତ୍ ପଡ଼େ ।

୨୬ । ୨ । ୪୨

ବାପା ବୋଉଙ୍କର ଚିଠି ଆଜି ମୋର ସକଳ ମନକୁ ଘର ମୁହାଁ କରି ରଖିଛି । Heredity ଏବଂ Environmentର ବିବାଦ ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ

ଯାଇ ମନଃଶାସ୍ତ୍ରର ପଣ୍ଡିତମାନେ ଆପଣା ଭିତରେ ଏବେ ବି ବିବାଦ ଲଗାଇଚନ୍ତି । ଅଥଚ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ଜୀବନରେ ନିକଟତମ ମହତ୍ତ୍ୱ ରଖୁଥିବା ପିତା ଓ ମାତା ଏହି ଦୁଇଟି ଅନୁଷ୍ଠାନ ବିଷୟରେ ସଠିକ ଆଲୋଚନା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ । ଅଥଚ ମଣିଷ ତା'ର ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହି ଦୁହିଁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ତା'ର **life style** କୁ ସୃଷ୍ଟି କରି ଚାଲିଚି ।

ବୋଉକୁ ମୁଁ ଯେତିକ ଜାଣୁଚି, ସେତିକ ବିସ୍ମିତ ହେଉଚି । ଆଉ ଯେହି ବିସ୍ମୟର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଉପରେ ମାତୃତ୍ୱର ମହିମା ଓ କାନ୍ତିର କଳନା କରୁ କରୁ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ବାରମ୍ବାର ନଇଁ ପଡ଼ୁଚି । ନିଃସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରେମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୁଁ ଅନେକ ବହି ପଢ଼ିଚି, ଅନେକ ଉପଦେଶ ଘଇଁଟେଇ ରଖିଚି; କିନ୍ତୁ ଆପଣାକୁ ଏପରି ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ନିଖୁଣ ଭାବରେ ଭୁଲି ସନ୍ତାନର ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରିବା, ସନ୍ତାନର ସୁଖ କାମନାରେ ଆପଣା ସୁଖର ବାସନାକୁ ବଳିଦାନ କରିଦେବା ମୁଁ କେବଳ ଜନନୀ ଠାରେ ହିଁ ଦେଖିଚି । ସବୁ ମଣିଷର ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ସଫଳ କଲା ଭଳି ଆଦର୍ଶ କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଆଦର୍ଶ ସମାଜ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂସାରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ମୋର ବୋଉ ବଡ଼ଲୋକ ଘରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ଓ ବହୁ ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲେ କଣ ହୋଇଥାନ୍ତା, ମୁଁ ସେକଥା ମଧ୍ୟ ଅନୁମାନ କରିବାକୁ ଯାଉନାହିଁ । ମାତ୍ର ମୁଁ ତା'ଠାରୁ ଯେତେଥର ଚିଠି ପାଇଚି, ପ୍ରତ୍ୟେକଟିରେ ସେ ମୋ' ପାଖକୁ ପାଞ୍ଚ ଦଶ ପଦ ଲେଖାଏଁ କବିତା ଲେଖି ପଠାଇଚି, ତା'ର ପ୍ରାଣ ଭିତରୁ ସେହି ପଦ ଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବାହାରି ଆସିଚି । ଏହି ଦୂର ଦେଶରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ସେହି ପଦଗୁଡ଼ିକ ପଢ଼ିବାବେଳକୁ ମୁଁ ଯେପରି ତା'ର ଅନ୍ତର କବାଟର ଖୋଲିବା ଶବ୍ଦକୁ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଅନୁଭବ କରିପାରୁଚି । ପ୍ରାଣର ଆବେଗ କିପରି ଏକାଧାରରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଅଥଚ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥ ହୋଇପାରେ. ଅକ୍ଷର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଚିଠିଟିରୁ ମୁଁ ତାହାର ପରିଚୟ ପାଉଚି । ଏତେ ଜଣଙ୍କୁ କିଏ ଗୋଟିଏ ପରିବାରରେ ଏକାଠି ଆଣି ଥୋଇଲା, ସେକଥା ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ; ତଥାପି କ୍ଷଣକ୍ଷଣର ଏହି ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଅନୁଭୂତ ମୋ' ଜୀବନରେ ସତେ ଅବା ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଗାର ଟାଣି ରଖିଲା ପରି ରଖୁଚି ।

୧୭ । ୧ । ୪୧

ଆଜିସଞ୍ଜ ବେଳେ ବାଟରେ ଆସୁ ଆସୁ ବରଫ ଝଡ଼ରେ ପଡ଼ି ଗୋଟା ସୁଦ୍ଧା ଓଦା ହୋଇଗଲା । ପବନର ସେ କି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗର୍ଜନ, ଆକାଶ ଉପରୁ ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ବରଫ ବିଦାରି ଆଣି ସିଏ କି ବେଗରେ ରାସ୍ତାଘାଟ ବୁଡ଼ାଇ ଦେଉଥାଏ । ଜୀବନରେ ଏପରି ଅଭିଜ୍ଞତା ଆଜି ପ୍ରଥମେ ହେଲା ।

ଏଠିକାର ମଣିଷକୁ ମୁଁ କ୍ରମେ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଚିହ୍ନିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଛି, ପାଦର ଅଗଟିପ ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ଥିଲାପରି ଟଳଟଳ ହେଉଥିବା ମୋର ଅସ୍ଥିର ମନଟା କ୍ରମେ ମାଟି ବାରି ପାଦ ପକାଇ ଶିଖୁଛି । ଭାରତ ବର୍ଷରୁ ହିଁ ମୁଁ ଏ ଦେଶ ବିଷୟରେ କେତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲି, ଏହି ଦେଶକୁ ନେଇ ମୁଁ କେତେ କେତେ ପ୍ରକାର ଖିଆଲ କଳ୍ପନାରେ ଭାସିଥିଲି । ଇଚ୍ଛାମୟୀ ଜନନୀ ମୋର ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଛି, ମୋତେ ଆଣି ମୋର ଇପ୍ସିତ ତୀର୍ଥରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇଛି । ଯୋଗ୍ୟ ଯାତ୍ରୀପରି ଦେବତା ଦେଖିବାରେ ହିଁ ମୁଁ ଯେପରି ସକଳ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଉତ୍ସାହକୁ ନିବଦ୍ଧ କରି ରଖିଥାଏ । ଏଠିକାର ଜୀବନରେ ବି ଦୋଷ ରହିଛି, ପୃଥିବୀର ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୋଷ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ନୂଆ ଜାଗାରେ ଆସି ଗୋଡ଼ ନଦେଉଣୁ ମୁଁ ସେଗୁଡ଼ାକ ନିକୁଟିବାକୁ ଯାଇ ଆପଣାର ଆଗ୍ରହୀ ମନଟାକୁ କ୍ଷୁନ୍ନ କରି ଦେବି ନାହିଁ । ଏଠିକା ମଣିଷର ଯେଉଁ ସାଧୁ ଉଦ୍ୟମ ଓ ତତ୍ପରତାମାନ ମୋତେ ଏହି ଦୂର ଦେଶକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରି ଆଣିଛି, ମୁଁ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଆଗ ଦେଖିବି, ଆଗ ସେଇ ଗୁଡ଼ିକରୁ ଅଭିଜ୍ଞତା ଲାଭ କରିବି । ଭବିଷ୍ୟତର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ଲାଗି ମୁଁ ଏଇଠୁ ଶିକ୍ଷା ନେଇ ଯିବି ।

ଆଜି ଆମର ଏକ ଛୋଟିଆ ପାଠଚକ୍ରରେ ଇଉରୋପ ଓ ଭାରତର ପାରିବାରିକ ଜୀବନ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଦେଶରେ ପରିବାରର ସଂସ୍ଥା କ୍ରମେ ଭାଙ୍ଗି ପଡୁଛି । ଇଉରୋପୀୟ ସଭ୍ୟତାର କ୍ଷୟମୁଖୀ ଇତିହାସ ପଛରେ ଏହି ପରିବାର ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବାର ହୁଏତ ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ ରହିଛି ।

୧୯ । ୧ । ୫୧

ଦିନ ଦୁଇଟା ବେଳୁ ବାହାରି ଥିଲି, ରାତି ବାରଟା ବେଳେ ଘରକୁ ଫେରୁଛି । ଆପଣାର ମନ ଓ ଆପଣାର ସମୟକୁ ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆୟତ୍ତରେ ରଖି ପାରିଲି ନାହିଁ । ନାନା କାମ ଓ ନାନା ପ୍ରକାର ବ୍ୟସ୍ତତାରେ ସମୟ କୁଆଡ଼େ ଉଡ଼ି ପଳାଉଛି, ଅଥଚ ସବୁବେଳେ ବଡ଼ ଖାଲି ଖାଲି ଲାଗୁଛି । ମନେ ହେଉଛି, ଯେପରି ମୁଁ କିଛି କରି ପାରିଲି ନାହିଁ, ନିଜକୁ ଏତେ ଟିକିଏ ବି ପ୍ରକାଶ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଶାନ୍ତି ନିକେତନର କର୍ମଠ ଶାନ୍ତି କୁଆଡ଼େ କେତେ ଦୂରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା ପରି ଲାଗୁଛି । ଜୀବନରେ ଯେ ଏଥର କେଡ଼େବଡ଼ ଗୋଟାଏ ମୋଡ଼ଭଙ୍ଗ ହୋଇଗଲା, ଏହି ସବୁ ଅନିଶ୍ଚିତତାରୁ ମୁଁ ବେଶ୍ ଅନୁମାନ କରିପାରୁଛି । ନୂତନ ପରିବେଶରେ ଆପଣାକୁ ଅନୁକୂଳିତ କରି ନେବା ପାଇଁ ଜୀବର ନୂଆ ଶାରୀରିକ ବିବର୍ତ୍ତନ ହେଲାପରି ଏଠିକା ନୂଆ ଦିନଯାପନାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ପରିତୁଷ୍ଟ ହୋଇ

ବଞ୍ଚିବା ଲାଗି ମୋତେ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ଶକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ହେବ । ଆପଣାକୁ ଏକ ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପଦରେ ପକାଇ ଯାତ୍ରା କାଳର ସ୍ୱାଭାବିକତା ଓ ପ୍ରସନ୍ନତା ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ହେବ ।

ସକାଳେ ଉଠୁ ଉଠୁ ଖୁବ ଡେରି ହୋଇ ଯାଉଛି । ଅବଶ୍ୟ ଶୋଇବା ବେଳକୁ କୌଣସିଦିନ ବାରଟା ବା ଗୋଟାକରୁ କମ୍ ହେଉ ନାହିଁ । ଅଧରାତିରେ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରି ପ୍ରତିଦିନ ଏକ ଅପାର୍ଥିକ ଦିବସର ବୋଝ ନେଇ ମୁଁ ଶୋଇବାକୁ ଯାଉଛି । ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ମୁଁ ତୃପ୍ତି ପାଉନାହିଁ । ମୋର ସମସ୍ତ ମନକୁ ଏକତ୍ର କରି ମୁଁ ଆପଣାକୁ ସୃଷ୍ଟିର ଜନନୀ ହାତରେ ସମର୍ପଣ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଜାଣେନା, ମୋ ପ୍ରାଣରେ ପୁଣି ନୂତନ ଆରମ୍ଭର ଉତ୍ସାହ ଭରିଦେବାକୁ ବିଧାତାର ସ୍ନେହ ମୋ'ଲାଗି କେଉଁ ରୂପ ଓ କେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣରେ ସୂଚିତ ହୋଇ ଆସିବ ! ଦିନଶେଷର ପ୍ରାଣଭରା ପ୍ରାର୍ଥନା ଜୀବନରେ ସେହି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିବାର ବ୍ୟାକୁଳତାକୁ ପ୍ରକାଶ କରି ଯାଉଛି ।

୨୦ । ୧ । ୫୧

ମୁଁ ଦିନକୁଦିନ ଏଠି ପୁରୁଣା ହୋଇଯାଉଛି । ଏଠିକାର ଗଛ, ପଥର, ପବନ ଓ ମଣିଷ ସହିତ ମୋର ପରିଚୟ କ୍ରମେ ଘନିଷ୍ଠ ହୋଇଆସୁଛି । ମୁଁ ନାନା ଜାଗାରୁ ଅଜସ୍ର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସ୍ନେହ ପାଇଛି, ଆପଣାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣକରି ଦେଇ ପାରିବାଲାଗି କେତେକଜଣ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ଭରସା ମଧ୍ୟ ପାଇଛି । ଜୀବନର ଚରମ ଓ ଶାଶ୍ୱତ ନୀତି ଓ ଅନୀତିକୁ ନେଇ ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ରରେ ଯିନା ଚିରଦିନ ନାନା ବିବାଦ ଓ ବିଷମତା ଲାଗିରହିଛି, କିନ୍ତୁ ଜୀବନର ରସସାଗରରେ ଆପେ ବୁଡ଼ି ଜୀବନ ବଞ୍ଚିଲବେଳେ ଏସବୁ ବିବାଦର ବିଚାରଲାଗି କୌଣସି ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । କ୍ଷଣକର କଥାରେ, ଘଡ଼ିଏ ଗୁହିଁବାରେ ଓ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଚାହିଁବାରେ ଯେପରି ପ୍ରାଣର ଶୂନ୍ୟ ପାତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଏକାବେଳେକେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଏ, ଆପଣାର ସକଳ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଯେପରି ଚରମ ଓ ଶାଶ୍ୱତ ଜୀବନ ଧର୍ମର ଅଦୃଶ୍ୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟକୁ ଆପେ ଆପେ ଉଦ୍ବେଳିତ ହୋଇଯାଏ । ନିଜର ପାପପାତନଗୁଡ଼ାକ କୁଆଡ଼େ ଗୁଡ଼ି ପଳାଏ, ଦିନମାନର ଭୁଲଭ୍ରାନ୍ତି କୁଆଡ଼େ ପାସୋର ହୋଇଯାଏ । ମନେହୁଏ, ଯେପରି ମୁଁ କେବେହେଲେ ମାଟି ହୋଇ ପଡ଼ିନଥିଲି, କେବେ ମୁଁ କାଠ ପରି ଆବଦ୍ଧ ଜଳାଶୟରେ ଅହଙ୍କାରର ଖୋସା ବାନ୍ଧିନଥିଲି । କେବଳ କଣିକାଏ ଆଲୋକ ବା କଣିକାଏ ସୌରଭ ପରି ସେତେବେଳେ କେଉଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଲୋକ ଓ ସୌରଭର ମହଦାଶୟ ଭିତରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଥିଲି ପରି ମନେହୁଏ ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତିକର ଏହି ବିଚିତ୍ର ଅନୁଭୂତି ମୋତେ ପ୍ରହର ପ୍ରହରର ପାପଚିନ୍ତାରୁ ଉଦ୍ବେଳିତ କରିଆଣେ । କଠୋର ଶ୍ରମ ଓ ଶୋଚନା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ପାରିହୋଇ ପାରିନଥିବା ପ୍ରତିକୂଳ ସ୍ରୋତକୁ ମୁଁ ଯେପରି କ୍ଷଣକେ ଅତିକ୍ରମ କରି ଚାଲିଯାଏ । ଅନେକ ଦିନରୁ ମୁଦ୍ରାହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଓ ଅନେକ ପ୍ରକାରର ଚାବି ପରଖା ହୋଇଥିବା ଦୁଆରଟି ସତେ ଯେପରି କାହାରି ଇଙ୍ଗିତ ପାଇଲାପରି ଆପେ ଖୋଲି ହୋଇଯାଏ । ମୋର ସବୁ ଭୟ ମୋତେ ଛାଡ଼ି ପଳାଏ । ଧର୍ମ ଅଧର୍ମ, ପାପ ପୁଣ୍ୟ ନୀତି, ଅନୀତିର ଶାସନ ମୋ'ଉପରୁ କୁଆଡ଼େ ଅପସରିଯାଏ ।

୨୧ । ୧ । ୪୧

ଆଜି ମୁଁ ଦିନଟାଯାକ ଗପିଛି । ଅନ୍ୟକୁ ଆପଣାଆଡ଼କୁ ଦୀକ୍ଷିତ କରି ଆଣିବାର ଲୋଭରେ ଅନେକ ବକ୍ତୃତା ଦେଇଛି । ମାତ୍ର ବକି ବକି କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ନପଡ଼ିବାଯାଏଁ ମୁଁ ନିଜର ଏହି ନିର୍ବୋଧତାକୁ ବୁଝିପାରି ନଥିଲି । କେବଳ କଥାରେ ହିଁ ସାରା ଦୁନିଆଟାକୁ ଜିଣି ଆସିବାଲାଗି ହଠାତ୍ କେତେବେଳେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ଦମ୍ଭ କୁଆଡ଼ୁ ଆସେ କେଜାଣି ? ପୁଣି ଶୁଣିବାବାଲା ଯଦି ଚୁପ୍ ହୋଇ ଶୁଣୁଥାଏ, ତେବେ ତା ଉପରେ ଆହୁରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କଥାକୁ ନେଇ ଅଜାଡ଼ି ପକାଇବାକୁ ଯେପରି ଅଧିକ ଉତ୍ସାହ ଲାଗେ ! ନାନାପ୍ରକାର ସଜ୍ଜିତ ଶବ୍ଦରେ କଥାକୁ କଥା ଯୋଖି ପୋଥି ବଖାଣିବାକୁ ମୋଟେ ଲାଜ ମାଡ଼େ ନାହିଁ । ସମ୍ଭବତଃ ଯେତେବେଳେ କର୍ମଭୂମିର ଆହ୍ୱାନକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦେଇ ମନ ନାନା ନୂଆ ନୂଆ କ୍ଷେତ୍ରର ଚତୁର ଆଶ୍ରୟ ଖୋଜି ବୁଲୁଥାଏ, ସେତିକିବେଳେ ତା'ର ଦୁର୍ବଳତା ଗୁଡ଼ାକୁ ତେର୍‌ଦେଇ ଠିଆକରି ରଖିବାକୁ କୋଉ ଅପଦେବତା ଯେପରି କଥାପରେ କଥାର କୋଟ ଆଣି କୁଟାଇଦିଏ । ସମସ୍ତ ବେଳ୍ କଟିଯାଏ ଏପରି ଆତ୍ମଭୋଳା ହୋଇ ବକିଯିବାରେ !

ଆଜି ଲେନିନ୍‌ଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଦିବସ । ହୁଏତ ରୁଷିଆରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟବାଦ ସହିତ ମିଳାଇ ଦେଖି ଏପାଖର ଜଗତ ଲେନିନ୍‌ଙ୍କର ବୀରତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବାକୁ ଭୁଲିଯାଉଛି । ରୁଷିଆରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ବିପ୍ଳବୀର ସ୍ମରଣସ୍ତମ୍ଭ ସମ୍ମୁଖରେ ହୁଏତ କେଉଁ କ୍ଷମତାଲୋଭୀ ଶାସକ ଆଜି ହଜାର ହଜାର ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରଣାମ ନେଇ ଆଜି ଖାଲି ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରୁଛି । ଲେନିନ୍‌ଙ୍କ ନାଆଁରେ ହୁଏତ ଆଜି ଆହୁରି କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ଅକାରଣ ଯୁଦ୍ଧଲାଗି ଉତ୍ତେଜିତ କରାଯାଉଛି । ତଥାପି ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରେ ସେହି ନାଆଁଟି ଚିରସ୍ମରଣୀୟ ହୋଇ ରହିଥିବ । ସେହିଭଳି ସଂକଳ୍ପ, ସେହିପରି ତ୍ୟାଗ ଓ ଆଦର୍ଶପ୍ରତି ସେହିଭଳି ଶ୍ରଦ୍ଧା ନଥିଲେ ସଂସାରରେ କୌଣସି ବଡ଼ କାମ ହାସଲ କରି ହୁଏନାହିଁ, ଆପଣାର ଜୀବନଦ୍ୱାରା ଲେନିନ୍ ଏହି କଥା

ଶିଖାଇଦେଇ ଯାଇଚନ୍ତି । ହିଂସା ଅହିଂସାର ବିଚାର କରିବା ଆଗରୁ ଅକର୍ମଣ୍ୟ ବିଚାରବାଦୀ ପ୍ରଥମେ ସେହି ବୀର ଜୀବନର ଇତିହାସକୁ ଭକ୍ତି କରି ଶିଖୁ !

୨୨।୧।୫୧

ମାସେ ହୋଇଗଲା ଏହି ଦୂରଦେଶର ନୂଆ ଗୁରଣଭୂମିରେ ତମ୍ବୁ ପକାଇବା । ସମସ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମାସଟିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲାଣି, ମାତ୍ର ଏହି ଅନ୍ତର ଭିତରଟା ଯେପରି ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଆପଣାର ସମୟକୁ ଯିଏ ସୁସାର୍ଥକ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିପାରୁଚି, କେବଳ ସେଇ ସମୟର ଗତିକୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିପାରୁଚି । ଏହି ମାସଟିର ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ମୁଁ ସ୍ରୋତମୁଖରେ କୁଟାଖିଏ ପରି ଭାସିଯାଇଚି । ଖାଲିପାତ୍ରର ଏକ ଅପରିତୃପ୍ତ ଅନ୍ତର ନେଇ ମୁଁ ସବୁଦିନେ ଶୋଇବାକୁ ଯାଇଚି, ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ମୋର ଦିନମାନର ଜବାବଦେହି ମୁଁ କେବେ ଦେଇପାରି ନାହିଁ । ଜାଣେନା, ଏଥିଲାଗି ମୁଁ ନିଜେ କେତେଦୂର ଦାୟୀ ।

ପରର ପଇସା ନେଇ ମୁଁ ଦୂର ଦେଶରେ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ଆସିଚି । ଦରିଦ୍ର ଦେଶର prodigal ପୁଅ ହିସାବରେ ଖାଲି ବାର ଘାଟ ଓ ତେର ଘଟରେ ପାଣି ପିଇ ଆସିଚି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କିନ୍ତୁ ଆଉ ଏପରି ଜୀବନ ଭଲ ଲାଗୁନାହିଁ । ଜ୍ଞାନଲାଭ କରି ଅଧିକ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବାର ବାହାନାରେ ମୁଁ କଣ ଖାଲି କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରର ଆହ୍ୱାନକୁ ଫାଙ୍କିଦେଇ ଆସିଚି କି ? କଟକ ଜେଲରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ସ୍ୱଭାବତତ୍ପର ମନଟି ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଥିଲି, ଗତ ସାତବର୍ଷର କପଟ ସଞ୍ଚୟର ମୋହ ଦୋଷରୁ ମୁଁ ତାକୁ ଯେପରି କୁଆଡେ ହରାଇ ସାରିଲିଣି । ମୋ'ର ଧାନ ମନର ଅଭିସନ୍ଧି ଜାଣିପାରି ଜୀବନଦେବତା ସତେଅବା ଆପଣାର ଆଲୋକକୁ ମୋ'ଠାରୁ ଉଠୁଆଲ କରି ରଖିଚି । ବଙ୍କ ବାଟରେ ମୁଁ ତାକୁ ଯେତିକି ବୁଝିବାର ପରିଶ୍ରମ କରିଚି, ସିଧାବାଟରେ ତାକୁ ସେତିକି ହରାଇଚି । ମସ୍ତିଷ୍କକୁ ଭୋଜ ଯୋଗାଇବାର ଯେତିକି ଆୟୋଜନ କରିଚି, ହୃଦୟର ଭଣ୍ଡାର ସେତିକି ତା'ର କବାଟକୁ କିଳି ଦେଇଚି । ମୁଁ ଏହାକୁ ଲାଭ କହିବ ନା କ୍ଷତି କହିବ ?

ମୋର ତଥାପି ବିଶ୍ୱାସ ରହିଚି ଯେ, ମୁଁ ପୁଣି ହଜା ବାଟଟିକୁ ଫେରି ପାଇବାର ଦୃଷ୍ଟି ଅବଶ୍ୟ ଲାଭ କରିବ । ସବୁପ୍ରକାର ପ୍ରଲୋଭନକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ମୁଁ ଭିତରେ ରହିଥିବା ସତ୍ୟସ୍ୱରୂପର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅବଶ୍ୟ ଶୁଣିପାରିବ । ମୋ' ଜୀବନକୁ ନେଇ ଆପଣାର ଲୀଳାପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାର ଯୋଜନା କରିଥିବା ବିଧାତା ମୋତେ ସବୁ ଭୁଲିବାଟରୁ ନିଶ୍ଚୟ ଫେରାଇ ନେଇଆସିବ, ମୋର ଜୀବନଚକ ପୁଣି ଆପଣାର

ସ୍ୱାଭାବିକ ବାଟରେ ପଡ଼ିବ । ମୁଁ ଏଇ ଆଶାରେ ହିଁ ବଞ୍ଚିବି ଏହି ଆଶାରେ ହିଁ ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାତ୍ରିର ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନର କର୍ମବ୍ରତ ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଦେବି ।

୨୩ । ୧ । ୫୧

ସେବାଗ୍ରାମର ସାନ ଭାଇମାନଙ୍କଠାରୁ ଛୁଟି ପାଇ ସକଳ ମାନସ ଆଜି ସେହି ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜାଗି ଉଠିଛି । ଜେଲରୁ ମୁକୁଳିବା ପରେ ମୁଁ ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି ଏତେ ଅଧିକ ମୁକ୍ତଭାବରେ ଆପଣାକୁ ସ୍ୱଶାସନରେ ବାନ୍ଧି ସ୍ୱପଥରେ ଚଳାଇ ପାରିନଥିଲି । ସେଠି ମୋର ଜୀବନପଥ କ୍ରମେ ଆପଣାର ସ୍ୱାଭାବିକ ବାଟକୁ ଫେରି ଆସୁଥିବାପରି ଲାଗୁଥିଲା । ଏତେ ଅଳ୍ପଦିନରେ ସେଠି ମୁଁ କିପରି ଯେ ଆପଣାର ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ସମ୍ପଦତକ ସଭିଙ୍କଲାଗି ବାଢ଼ିଦେଇ ପାରିଥିଲି, ମୁଁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ବୁଝି ପାରିନଥିଲି । ଲୋଭସକ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରଚୁର ଅଭିଜ୍ଞତା ଲାଭ କରିବାର ଭୁଗ୍‌ଣ କ୍ଷିପ୍ରତାରେ ଏଣେ ତେଣେ ଧାଇଁ ମୁଁ କେବଳ ଆପଣାର ଶକ୍ତି ନଷ୍ଟ କରୁଚି ବୋଲି ଅନେକ ବନ୍ଧୁ ମତେ ଅନେକଥର ସତର୍କବାଣୀ ଶୁଣାଇଚନ୍ତି । ଅଧା ହଁ ଏବଂ ଅଧା ନାହିଁରେ ମୁଁ ଜୀବନର ସକଳ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଟାଳି ଟାଳି ଆସିଚି । ଭାରି ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଚି, ଏଥର ଆପଣା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଫେରିଆସି ସକଳ ଭାବରେ ଆପଣାକୁ ସମର୍ପଣ କରିବାର ବେଳ ନିକଟ ହୋଇଗଲାଣି । ଭାରି ମଜାର କଥା, ଏହି ସରଳ ପଥଟିକୁ ଫେରି ଆସିବାଲାଗି ଏତେ ସମୟ ଓ ଏତେ ମୋଡ଼ଭଙ୍ଗ ଦରକାର ଥିଲା ! ଭଲ ମନ୍ଦ ଓ ହାନି ଲାଭ ନବାରି ମୁଁ ଏହାକୁ କେବଳ ବିଚିତ୍ର ବୋଲି କହିବି ।

ଗତମାସ ତେଇଶି ତାରିଖରେ ଏହି ନୂଆ ଦହରରେ ପ୍ରଥମେ ପାଦ ପକାଇଥିଲି । ଆଜି ମୋର ଦ୍ୱିତୀୟ ମାସ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଜାଣେନା, ଆପଣା କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ କେବେ ସାର୍ଥକ ଭାବରେ ନିୟୋଜିତ କରି ପାରିବି । ବର୍ତ୍ତମାନର ଦିନଚର୍ଯ୍ୟାରେ ମୁଁ ଯେ ଆଦୌ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଏହା ଦିନକୁଦିନ ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଉଚି । ତଥାପି ମୋତେ ଏହି ଆବଦ୍ଧ ଆଳସ୍ୟରୁ ବାହାରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତଥାପି ମତେ ସକଳ Environmentକୁ ଟପି ଆପଣାର ନୂଆ Environment ତିଆରି କରିବାକୁ ହେବ । ମଣିଷ ଲାଗି adaptation ବା ଅନୁକୂଳନର ରୀତି ଏହିପରି !

୨୪ । ୧ । ୫୧

ଆଜି ଦିନଟାଯାକ ପାଗ ଭାରି ନିର୍ମଳ ରହିଚି । ଗତ ମାସଟା ଭିତରେ ଏତେସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖରା ପଡ଼ିବାର ଏଠି ମୁଁ କେବେ ଦେଖିନଥିଲି । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ

ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ସମସ୍ତ ଆକର୍ଷଣକୁ ଏଠାରେ ବାଧ୍ୟହୋଇ ଭୁଲିଯିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ତେଣୁ ମଝିରେ ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ସଫା ଆକାଶ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ଦେଖିଲେ ସତେ ଯେପରି କୋଟିନିଧି ପାଇଲାପରି ଲାଗୁଛି । ଆଶା କରି ବସିଛି, ଆଉ ମାସେ ଦୁଇମାସ ପରେ ଶୀତଋତୁ କଟିଗଲେ ମୁଁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ମନତୋଷରେ ଉପଭୋଗ କରିପାରିବି । ଆଜି ବୋଧହୁଏ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଆକାଶ ସଫା ନଥିଲେ ହୁଏତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଦେଖିବାର ଆଦୌ ସୁଯୋଗ ମିଳିନଥାନ୍ତା । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଦିନରାତି ଖାଲି ସମୁଦ୍ରପରି କୁହୁଡ଼ି ଆକାଶକୁ ଉପରୁ ତଳୁ ଆବୋରି ରହିଥାଏ, ସେ ଦେଶରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରର ମହତ୍ତ୍ୱ ବୁଝିହେବ କିପରି ?

ଅତି ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ଆପଣାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ହେବ । ଯିଏ ସବୁଠାରେ କେବଳ ଭଲ ଓ କେବଳ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଆଶା କରିଥାଏ, ତାକୁ ସବୁବେଳେ ହତାଶ ହେବାକୁ ପଡ଼େ । ମୁଁ ଅନେକ ଆଶା କରି ଏହି ଦେଶକୁ ଆସିଛି । ହୁଏତ କଳ୍ପନାର ଡେନମାର୍କଠାରୁ ବାସ୍ତବତାର ଡେନମାର୍କକୁ ମୁଁ ଅନେକ ଫରକ ଦେଖିବି । କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ହତାଶ ହେବାର କଣ ଅଛି ? ଯେତେ ସୀମାବଦ୍ଧ ସ୍ତରରେ ହେଉ ପଛକେ, ଏଦେଶରେ ଲୋକ ନିର୍ମାଣର ଏକ ନୂତନ ପରୀକ୍ଷାର ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ିଛି । ଯଦି ମୁଁ ସେହି ପରୀକ୍ଷାଟିକୁ ଫଳପ୍ରଦ ବୋଲି ବିଚାରୁଛି, ତେବେ ଏଇଠୁ ସାର ନେଇ ଆପଣା ପରୀକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ସେଥିରୁ ନୂଆ ନୂଆ ସମ୍ଭାବନା ଉପୁଜାଇବାର ରାସ୍ତା ମୋ'ଲାଗି ମୁକ୍ତ ରହିଛି । ପୃଥିବୀର ସବୁ ସାର ଜିନିଷରେ ସଭିଙ୍କର ଅଧିକାର ରହିଛି । ଯିଏ ଏହାର ମହତ୍ତ୍ୱ ଚିହ୍ନିବ, ସିଏ ତା' ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହୋଇପାରିବ, ସେଥିରେ ଆପଣାର ଅବଦାନଟି ମିଶାଇ ଧନ୍ୟ ହୋଇପାରିବ ।

୨୫ । ୧ । ୫୧

ଘର ଖୁସିରେ ଦିନ କଟିଛି । ଆଜି ମୁଁ ପଢ଼ିଛି, ଲେଖିଛି, ବୁଲିବାକୁ ଯାଇଛି, ବନ୍ଧୁଜନଙ୍କ ସହିତରେ ନାନାପ୍ରକାର ନିନ୍ଦା ଓ ହାଲୁକା ଆଲୋଚନା କରିଛି, ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇ ଉଠିଥିବା ଶୀତଦିନର ଦିନମାନଟିକୁ ମର୍ମପ୍ରବେଶ କରି ଦେଇପାରିଛି । ଆଜି ପ୍ରଥମ କରି ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଛି, ଏଠାରେ କ୍ରମେ ବଢ଼ିଯାଇଥିବା ମୋର ଶରୀର ଓ ମନର ସକଳ ଅନିୟମିତତା ଆପଣାକୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅବଶ୍ୟ ସଜାଡ଼ିନେବ । ଆପଣାକୁ ରଚନାତ୍ମକ ଓ ସୃଜନଶୀଳ ଭାବରେ ଅନୁକୂଳିତ କରିନେବାର ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ନେଇ ଜନ୍ମହୋଇ ନଥିଲେ ମଣିଷ ଯେ କିପରି ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରୁଥାନ୍ତା, ମୁଁ ସେଇଆ ବସି ଭାବୁଛି । ଦେହର କୌଣସି କଷ୍ଟ ଜାଗାକୁ ଶରୀର ଆପଣାର ସ୍ୱାଭାବିକ ଉପାୟରେ ପୂରଣ କରି ନେଲାପରି ମନ

ମଧ୍ୟ ନିଜର ସକଳ ଅଭାବକୁ ସମସ୍ତଙ୍କମେ ପୂରଣ କରିନିଏ । ନୂଆ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆପଣାର ସ୍ଥାନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିନେଇ ସେ କ୍ଷେତ୍ରର ମାଲିକ ହୁଏ । ଆତ୍ମଶାସନର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ମୁକ୍ତି ପାଏ ।

ସ୍ତରକୁ ସ୍ତର ଉଠିଯିବା ଲାଗି ମନଭିତରେ କେତେ ଉତ୍ସାହ ଜମାହୋଇ ରହିଥିଲା ପରି ଲାଗୁଚି । ଗତ କେଇମାସର ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତତା ଫଳରେ ତଳକୁ ଦବିଯାଇଥିବା ଶିଶୁମନର ସ୍ପନ୍ଦନକୁ ମୁଁ ପୁଣି ଅନୁଭବ କରୁଚି । ସେହି ମନଟିକୁ ମନେ ରଖିଥିଲେ ହାରିବାରେ ବା ଝୁଣ୍ଟିବାରେ ଦବିଯିବାର କୌଣସି ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ । ବୁଢ଼ା ହେଲା ମାତ୍ରକେ ହିଁ ସବୁ ଭୟ ଆସି ମନକୁ ଇତସ୍ତତଃ କରିପକାଏ । ଅନୀତର ଭୟ, ବାଟରୁ ଖସିପଡ଼ିବାର ତ୍ରାସ ଓ ପାପରେ ବୁଡ଼ିଯିବାର ଛନକା ଜୀବନର ସରଳ ନୀତ ଓ ବାଟ ଚାଲିବାର positive ଆନନ୍ଦରୁ ମନକୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖେ ।

୨୬ । ୧ । ୫୧

ଗଲାବର୍ଷ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଆଜି ଦିନଟିକୁ ଗଣତନ୍ତ୍ର-ଦିବସ ବୋଲି ପାଳିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଅଗଷ୍ଟ ନଅରୁ ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର, ପୁଣି ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦରରୁ ଜାନୁଆରୀ ଛବିଶିକୁ ପର୍ବ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇ ଗଲାବର୍ଷ ଅନେକ ଜାଗାରେ ବାଣ ମରାହୋଇଥିଲା, ପୋଲିସଥାନା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସରକାରୀ ଦପ୍ତରମାନଙ୍କରେ ମେଳାମଉଛବ ହୋଇଥିଲା । ଗତବର୍ଷ ଏହି ଦିନଟିକୁ ଓଡ଼ିଶାର ମାଣିଆବନ୍ଧଠାରେ କଟାଇଥିଲି । ସ୍ପଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରିଥିଲି ଯେ ସ୍ୱାଧୀନତାର ଦୋହିଦେଇ ବରଷର ଗୋଟାଏ ଦିନକୁ fetish କରି ପକାଇଲେ ଜନଗଣରେ ଉତ୍ସାହ ଓ ଶକ୍ତିକୁ ଜାଗ୍ରତ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଆଗ ମଣିଷର ପେଟ ପୂରାଇବାକୁ ହେବ, ଜବରଦସ୍ତି ନିକମା ହୋଇ ବସିବାର ଜାତୀୟ ଆଳସ୍ୟକୁ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ହେବ । ଏହି ବରଷକ ଭିତରେ ଭାରତବର୍ଷର ପେଟ ପୂରିବାର ସମସ୍ଥାନ ଆହୁରି ଶୋଚନୀୟ ହୋଇପଡ଼ିଚି ।

ଦୂରବିଦେଶର ଦୂତାବାସ ତରଫରୁ ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଥିବା ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଗୁହ୍ଲା ଓ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ଖାଇ, ସିଗାରେଟ ଧୂଆଁରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଥିବା ଘରେ ଚହ୍ନା ଅଚହ୍ନା କେତେଜଣଙ୍କ ସହିତ କରମର୍ଦ୍ଦନ କରି ଆସିଲି । ଘାର୍ଘ ତିନିଘଣ୍ଟା କଟିଗଲା ଗୋଟାଏ ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତାର apology ଦେଇ ପ୍ରମୋଦ କରିବାରେ । ବକ୍ତୃତାଗୁଡ଼ିକରେ ଭାରତବର୍ଷର ଦାରୁଣ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବିଷୟରେ ଶୁଣି କେତେଲୋକ ହୁଏତ ମନେ ମନେ ଦୟାରେ ଜଡ଼ସଡ଼ ହୋଇଗଲେ । ଭାରତରେ

ବିଦେଶୀ ଆଧିପତ୍ୟର ନଷ୍ଟାବଶେଷ ରୂପେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଞ୍ଚି ରହିଥିବା ଇଉରୋପୀୟ ପାର୍ଟିଦଳ ତରଫରୁ ବଣ୍ଟାଯାଇଥିବା ଗ୍ରେଟିଆ ପ୍ରସ୍ତର ପଦ୍ଧତିରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ନିକୃଷ୍ଟ ଦୟା ଦେଖାଇବାର-ଅହଂଭାବ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । ଏହି ଦୟାର ଉପଯୁକ୍ତ ହେବାଭଳି ଅକିଞ୍ଚନ ହେବାକୁ ନୂତନ ଭାରତ ଦୀନହୀନ ହୋଇ ପରଦୁଆରେ କଦାପି ଠିଆ ହେବ ନାହିଁ । ଭାରତ ବନ୍ଧୁଭାବରେ ସଭିଙ୍କ ସହିତ ମିଳିବ, କିନ୍ତୁ ତଳ ପାହାଚରୁ କାହାର ଦୟାଲାଗି ଉପରକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇବ ନାହିଁ ।

୨୭ । ୧ । ୫୧

ଗୋଟିଏ ଗ୍ରେଟିଆ ଧର୍ମସଭାରେ ଧର୍ମ ବିଷୟରେ କିଛିଭ୍ ଆଲୋଚନା କରି ଫେରୁଚି । ଜୀବନରେ ଯେତିକି ଯେତିକି ଜାଣୁଚି, ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାର ଶକ୍ତି ଯେତିକି ଯେତିକି ବଢ଼ୁଚି, ଏହିସବୁ ଆଲୋଚନା ଉପରୁ ସେତିକି ସେତିକି ମୋହ ତୁଟିଯାଉଚି । ଅନ୍ତରର ସୂକ୍ଷ୍ମତମ ଅନୁଭୂତିର ସାରସମ୍ପଦ ଏହି ଧର୍ମଭାବନା ବିଷୟରେ ଏପାଖ ସେପାଖ ଶିରା ଘାଣ୍ଟି ଯୁକ୍ତି କରିବାକୁ ମୋତେ ଏବେ କାହିଁକି ସ୍ୱତଃ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ସଙ୍କୋଚ ଆସି ମାଡ଼ିବସୁଚି । ମୁଁ ମନକୁ ମନ ଭାବୁଚି, ବିଶ୍ୱଜୀବନର ଜ୍ୟୋତିକୁ ଆପଣା ଭଣ୍ଡାରରେ ସଞ୍ଚୟ କରି ଜୀବନର ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହାକୁ ହିଁ ବିତରଣ କରି ପାରିବା ହେଉଚି ଧର୍ମର ସାରକଥା । ମୁହଁର କଥା, ଆଖିର ଭାଷା ଓ ଚରଣର ଗତିରେ ମଧ୍ୟ ଯଦି ଧର୍ମ ପ୍ରକାଶିତ ନହୋଇ ପାରିଲା, ତେବେ କୋଉଏ ରକମର ଚମତ୍କାର କଥାରେ ସେଇ ଗୋଟାଏ ଜିନିଷକୁ ଗୁରେଇ ଗୁରେଇ ବୁଝିବାରେ କି ଲାଭ ?

ବେଙ୍ଗ ଓ ମୂଷା କାଟି ପ୍ରୟୋଗଶାଳାରେ ପରୀକ୍ଷା କରିବାପରି ଆମେ ଏବେ ଧର୍ମକୁ ମଧ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲୁଣି । ସତେଯେପରି ଧର୍ମ ହେଉଚି ଆମ ଜୀବନର ବାହାରେ ଗୋଟାଏ ପଦାର୍ଥ ଯାହାକୁ କି physics ଓ chemistryର objective ଉପାୟରେ ମପାଯାଇ ପାରିବ ଓ ଯାହାର ରୂପ ଓ ପ୍ରକୃତିର ନିରୂପଣ କରାଯାଇ ପାରିବ । ନାନା ଅସ୍ୱାଭାବିକ limitations ମଧ୍ୟରେ ଧର୍ମକୁ ଆଣି ଥୋଇବାର ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଫଳ ମଧ୍ୟ ଫଳିଚି । ମନୋବିଜ୍ଞାନ ବା ନୃତତ୍ତ୍ୱବିଜ୍ଞାନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯେତେ ବଡ଼ ଥିଓରି ବାହାରି ଆମ ଗବେଷଣା-ଶ୍ରମରେ ଆମକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଆଣି ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ଧର୍ମ ଆମ ଜୀବନ-ପରିସରରୁ କ୍ରମଶଃ ଅପସରି ଯାଉଚି । ବିଶ୍ୱବିଧାନର ଐକ୍ୟତାନରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ଆମେ ବଡ଼ ବିକଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲୁଣି । ଆଗରୁ କେବେ ବୋଧହୁଏ ମଣିଷ ଆପଣାକୁ ଏତେଦୂର ଏକାକୀ ଅନୁଭବ କରିନଥିଲା । ଆଜି ଗୋଟିକପରେ ଗୋଟିଏ କରି ତା'ର ସବୁ ବିଶ୍ୱାସ ଭୂସୁଡ଼ି ପଡ଼ୁଚି, ସହସ୍ର କଥାର କୋଳାହଳ ମଧ୍ୟରେ ତା'ର ସବୁ ଭରସା ବି

ତୁଟିଯାଉଛି । ଜୀବନର ଲବୋରେଟରି ସ୍ତୁଡ଼ିଓ ଲବୋରେଟରିର induction ମଧ୍ୟରେ ଆପଣା ଶକ୍ତିର ଅପଚୟ କରିବାର ଏହି ନିର୍ବୋଧତାକୁ କିଣି ମଣିଷ ବେଳ ଥାଉଁ ଥାଉଁ ତୁଟିବ ନାହିଁ ?

୨୮ । ୧ । ୫୨

Genius is one percent inspiration and ninety-nine per cent perspiration : ଏହି ଉକ୍ତିଟିକୁ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ମାନିନନେଲେ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ଯେ ଅନେକ ସତକଥା ରହିଛି, ମୁଁ ଏକଥା ନିଶ୍ଚୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବି । ଏକଥା ସତ ଯେ ଖାଲି ଝାଳ ବୁହାଇ ବା ବହି ପଢ଼ି କେହି କୌଣସି ପ୍ରକାର ମୌଳିକ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ମଣିଷ ମନର ଶିଳ୍ପ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ବିଶ୍ୱଶିଳ୍ପୀର ସ୍ପର୍ଶ ଅବଶ୍ୟ ବାଜିବା ଉଚିତ । ଏଥିରୁ କଣାଏ କୌଶଳକୁ ଆପଣାର କରି ନପାରିଲେ, ଆପଣାର ଆଖି ଭିତରେ କଣାଏ ଦୃଷ୍ଟି ଭରି ନପାରିଲେ ମଣିଷ କିଛି ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ହୁଏତ କ୍ଷଣକର **inspiration** ମଧ୍ୟ କବିର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କାବ୍ୟ, ଶିଳ୍ପୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କାରିଗରୀ ଓ **mystic**ର ଉପଲବ୍ଧି ଲାଗି ଯଥେଷ୍ଟ ଭୂମି ତିଆରି କରିଦେଇ ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ଏଇ କ୍ଷଣକର ପ୍ରସାଦ ପାଇବାଲାଗି ହୁଏତ ସାରାଜୀବନର ସାଧନା ଓ ଶ୍ରମ ଦରକାର । ଏହି ସାଧନାକୁ ମୁଁ **perspiration** ଅର୍ଥରେ ଗ୍ରହଣ କରିବି । ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଲାଗି ଆପଣାର ମନକୁ ଉନ୍ମୋଚିତ କରି ପାରିବାକୁ ହୁଏତ ମଣିଷକୁ ସାରାଜୀବନ ସତର୍କ ଖିଆଲରେ ଆଲୋକ ମୁହାଁ ହୋଇ ବାଟ ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବିନ୍ଦୁଏ ବରଷା ପଛରେ କେତେ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରସ୍ତୁତିର ଇତିହାସ ରହିଛି, ସେହିପରି ଇତିହାସରେ ସକଳ ପ୍ରେରଣାର କାହାଣୀ ପଛରେ କେତେ ପ୍ରସ୍ତୁତିର ଦୀର୍ଘ ସାଧନା ରହିଛି । ହୁଏତ ଏହି ସାଧନାକୁ ହିଁ ଏଡ଼ିସନ୍ **perspiration** ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏଠି ଟିକିକରେ ମନ ଖୁବ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇପଡ଼ୁଛି, ସତେଅବା ସୃଷ୍ଟି ବିଗିଡ଼ି ଗଲାପରି ସେ ଟିକିକ କଥାରେ ବିଦ୍ରୋହ କରି ଉଠୁଛି । ତେଣୁ ଅନେକ ସମୟରେ କେବଳ ଆପଣା ଉଦ୍‌ବେଗଗୁଡ଼ାକ ଦ୍ୱାରା ଦହିହେବା ହିଁ ସାର ହେଉଛି । ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନେଇ ମୋତେ ଶାନ୍ତ ଅଥଚ ସଂକଳ୍ପ ସବଳ ଚିତ୍ତରେ ଜୀବନର ବିଚିତ୍ର କ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ହେବ । ବଞ୍ଚିବାର ଓ ବଞ୍ଚିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଆନନ୍ଦ ହିଁ ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋ' ଜୀବନର ମାନଦଣ୍ଡ ହୋଇ ରହୁ, ମୁଁ ଆଜି ଏହି ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ମୋ' ଦିନଟି ଶେଷ କରୁଛି ।

୨୯ । ୧ । ୫୧

ଗୋଟିଏ ଗ୍ରେଟିଆ ଆଲୋଚନାରେ ଯୋଗ ଦେଇ ରାତି ସାଢ଼େ ବାରଟାରେ ଘରକୁ ଫେରୁଚି । ଅନୁନ୍ନତ ଦେଶମାନଙ୍କରୁ ନିରକ୍ଷରତା ଦୂର କରିବା ପୃଥିବୀରେ କୁଆଡ଼େ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସମସ୍ୟା ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି, ତେଣୁ ସେଥିଲାଗି କାଣ୍ଡ଼ ଦସ୍ତା ଦେଖାଇ ମୁମୁର୍ଷୁ ଜାତିସଂଘର ଗୋଟିଏ ଶାଖା ଇଉନେସ୍କୋକୁ ଏକ ସମୂହସାକ୍ଷରତାର ଯୋଜନା ଦେବାକୁ ଏହି ଆଲୋଚନା ସଭା ଡକା ଯାଇଥିଲା । **To help the underdeveloped countries of the world to be literate** : ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନଙ୍କର ଭାଷାରେ କଥାଟାକୁ ନକହିଲେ କଥାର ସମସ୍ତ ଅର୍ଥ ବୁଝି ହେବନାହିଁ । ଯୋଜନାଟି ବି ଭାରି ଅଦ୍‌ଭୁତ; ସମସ୍ତ ପୃଥିବୀର ଯୁବକ ଓ ପ୍ରୌଢ଼ମାନଙ୍କୁ ସାକ୍ଷର କରିବାଲାଗି ଗୋଟିଏ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକର ନମୁନା ତିଆରି କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆମକୁ ଡକାଯାଇଥିଲା । ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନଙ୍କର ନିଷ୍ଠା ଓ ସରଳ ବିଶ୍ୱାସ ଉପରେ ମୋର ଯଥେଷ୍ଟ ଶ୍ରଦ୍ଧା ରହିଚି । ଦୂରଦୁରନ୍ତର ଭାଗ୍ୟହୀନ ମଣିଷମାନଙ୍କର ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଦୟାର୍ଦ୍ରତାକୁ ମୁଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଚି । କିନ୍ତୁ କୋପେନ୍‌ହେଗେନ୍ ସହରର ଗୋଟିଏ ଗ୍ରେଟିଆ ଘରେ ବସି ଯଦି ପୃଥିବୀକୁ ସତକୁ ସତ ସାକ୍ଷର କରି ହେଉଥାନ୍ତା, ତେବେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଭାରି ଖୁସୀ ହୁଅନ୍ତି । ଇଉନେସ୍କୋର ବଡ଼ଲୋକୀ ସଭାରେ କେତେ ପଇସା ଖରଚ ହୋଇ କେତେ ଯୋଜନା ଗଢ଼ାହେଲାଣି, କିନ୍ତୁ ଖାଲି ଯୋଜନାରେ ଯଦି ରାସ୍ତା ଆଗକୁ ଯାଇ ହେଉଥାନ୍ତା !

ସଂସାରରେ ଯୋଜନାର ଅଭାବ ନାହିଁ, କର୍ମୀର ଅଭାବ ଅଛି । କର୍ମୀର ଅଭାବରୁ କେତେ ଯୋଜନା ସରକାରୀ ଅଫିସ୍‌ର ପୁରୁଣା କାଗଜ ଗଦାରେ ମଉଳି ଯାଉଚି । ଯଦି ଏଦେଶରେ ଏତେ ଲୋକ ଅନୁନ୍ନତ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକର ସାକ୍ଷରତାଲାଗି ଏତେ ବ୍ୟାକୁଳ, ତେବେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଆବୋର ଆଗେ ଶିକ୍ଷକ ହେବାକୁ କହିବି । ଅନ୍ତତଃ ଦଶବରଷ ଶିକ୍ଷକତା କରିସାରିବା ପରେ ସେମାନେ ସଂସାରଲାଗି କିଛି ଯୋଜନା କରିବାର ଅଧିକାର ଅର୍ଜନ କରିପାରିବେ ।

୩୦ । ୧ । ୫୧

ମୋଟେ ତିନିବର୍ଷ ତଳର କଥା, କିନ୍ତୁ ଭାବିଲା ବେଳକୁ ତିରିଶି ବର୍ଷ ତଳପରି ଲାଗୁଚି । ଦିନେ ସିଏ ଆମରି ଭିତରେ ଜଣେ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ଆମରଠାରୁ ନିନ୍ଦା ପ୍ରଶଂସା ପାଇ ଆମକୁ ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭୟ ଦେଇ ଆସିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଆମେ କେଡ଼େ ଚଞ୍ଚଳ ତାକୁ ପଛରେ ପକାଇ ଦୁଡ଼ି ଆସିଲୁଣି ! ତା'ର ସ୍ୱପ୍ନର ନିର୍ମାଣ

ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂରା ହୋଇ ନାହିଁ, ତଥାପି ତାହାର ଉତ୍ତରାଧିକାର ପାଇଥିବା କାରଗର-ମାନେ ସତେ ଅବା ଆଉ କେଉଁ ଅନ୍ୟ ମୋହରେ ପଡ଼ି ଆପଣାର ସବୁ କାରଗରୀ ଭୁଲି ସାରିଲେଣି । ପରକୁ ଦେଖି ପରଠାରୁ ଅନୁକରଣ କରିବା ଛଡ଼ା ଯେପରି ସେମାନଙ୍କ ଆଖିକୁ ଆଉ କୌଣସି ଭଲ ବାଟ ହିଁ ଦିଶୁନାହିଁ । ଦୁନିଆ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଭଲ ଦେଖାଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଛଡ଼ା ଭାରତବର୍ଷ ଯେପରି ଆଉ ସବୁ କାମକୁ ପାସୋରି ଦେଲଣି !

ସମସ୍ତ ପୁରୁଣା ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗାନ୍ଧୀ ମଧ୍ୟ ଆମ ମନରେ ପୁରୁଣା ହୋଇଯାଉଛି । ନୂଆର ଲାଳସାରେ ପଡ଼ି ଆମେ ତାହାର ହାତରେ ବସିଥିବା ପୁରୁଣା ଖୁଣ୍ଟଗୁଡ଼ାକୁ ମଧ୍ୟ ଉପାଡ଼ି ଫୋପାଡ଼ିଦେବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଣି । ସାରା ଦେଶଟାକୁ କେଉଁ ରାକ୍ଷସ ଗ୍ରାସ କରି ବସିଛି କେଜାଣି ?

ତଥାପି ତାହାର ମୃତ୍ୟୁ ଦିବସରେ ମୁଁ ଆଜି ଖାଲି ତାହାର କାର୍ତ୍ତିର ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖି ଚାଲିଛି । ମୋର ଅନ୍ତରାକାଶରେ ଯେପରି ତାହାର କଳ୍ପନାମାନ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ହୋଇଯାଉଛି । ମନ କହୁଛି, ଆପଣା ମୂର୍ଖତାରେ ଆମେ ଭାଙ୍ଗି ପକାଇଥିବା ପ୍ରାସାଦର ଧ୍ୱଂସାବଶେଷ ଧୂଳିମାଟିରୁ ଏଦେଶରେ ପୁଣି ମଣିଷ ବାହାରିବେ, ସହସ୍ର ମନର ସଂକଳ୍ପ ମଧ୍ୟରେ ଗାନ୍ଧୀ ପୁଣି ଅବତାର ଗ୍ରହଣ କରିବ। ସବୁପ୍ରକାର ପ୍ରତିକୂଳତା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେହି ଅଶାଠିକିକ ମନଭିତରେ ସତେଅବା ଭାରି ସାହସ ଓ ଭାରି ଭରସା ଯୋଗାଇଦେଇ ଯାଉଛି । ଦିନେ ଅତି ଅଖ୍ୟାତ ଓ ଅଜ୍ଞାତ ଭାବରେ ସେହି ମହାତ୍ମା ଦକ୍ଷିଣ ଆଫ୍ରିକାରେ ଆପଣାର ଶୌଧନର୍ମାଣ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲ । ହୁଏତ ସେହିପରି ଅଜ୍ଞାତରେ ପୁଣି କେଉଁ ସୈନିକର ହାତରେ ଯେ ହୁଏତ ଆଗାମୀ ଯୁଗର ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ିବା ଆରମ୍ଭ ହେଲଣି, ସେକଥା କିଏ କହିପାରିବ ?

୧ । ୨ । ୫୦

ଭଦ୍ର ସମାଜର ଆତିଥ୍ୟ ରକ୍ଷାକରିବାର ଖାତିରରେ କାଲି ରାତିରେ ଘରକୁ ଫେରିବାବେଳକୁ ଗୋଟାଏ ବାଜି ଯାଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ ମନକୁ ସ୍ଥିର କରି ଆପଣାର ସ୍ୱାଭାବିକ ଦିନଚର୍ଯ୍ୟାଟିକୁ ପୂରଣ କରିବାଲାଗି ଯେଉଁ ଶ୍ରମପ୍ରଯତ୍ନିତ ସଂଯମର ଲୋଡ଼ା ସେହି ସଂଯମକୁ କାମରେ ଲଗାଇବାର ଶକ୍ତି ମୋର ଆଦୌ ନାହିଁ । ତେଣୁ କାଲି ମୁଁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବଡ଼ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ମନରେ ଶୋଇବାକୁ ଯାଇଥିଲି । କାହାର ଅଭିଶାପ ପଡ଼ିଥିଲା ପରି ଭଲକରି ଶୋଇ ମଧ୍ୟ ପାରିଲି ନାହିଁ । ସକାଳେ ଉଠିଲା ବେଳକୁ ମନେ ହେଲା, ରାତିଯାକ ମୁଁ ସତେଅବା କେଉଁ ରାକ୍ଷସ ସହିତ ଯୁଝି ଯୁଝି ଫେରୁଛି । ରାତିଟା ତ ଆଗରୁ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା, ସକାଳ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ସୁନ୍ଦର

ଓ ସହଜ ଭାବରେ ଜାଗ୍ରତ କରିଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ଜାଣେନା, ମୁଁ ଏଥିଲାଗି କାହାକୁ ଦୋଷ ଦେବି ! ନିଜର ସକଳ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଅତି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ବାନ୍ଧିରଖି ବନ୍ଧା ନିୟମର ଜୀବନାଚରଣ କରିବାରେ ମୁଁ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ । ସତେଯେପରି ସେହି ବାଟ ମୋର ସ୍ୱାଭାବିକ ବାଟ ହିଁ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଜାଣେ, ସରଳ ବାତାବରଣ ଓ କର୍ମମୟ ଦାୟିତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନ ଅତି ସହଜରେ ତା' ଆପଣା ବାଟରେ ପଡ଼ିଯାଇ ପାରିବ । ମୋ' ଜୀବନରେ ମୁଁ ଅନେକବାର ଏହି ଅଭିଜ୍ଞତାଟି ଲାଭ କରିଚି । ଦିନପରେ ଦିନ ଅନୁଶୋଚନା ଓ ପରିଶ୍ରମ ଦ୍ୱାରା ଯାହା କରିପାରି ନାହିଁ, ଗୋଟାଏ ସକାଳ ବା ଗୋଟାଏ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମ୍ମୁଖରେ ହଠାତ୍ ଆପଣାକୁ ବ୍ୟାପ୍ତ କରିଦେଇ ମୁଁ ତାହା ପାଇଚି, ଆପଣାର ଜୀବନକ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ ସତେଅବା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଲୋକପରି ଫୁଟିଉଠିଚି । ଏଠାରେ ମୋତେ ତିନିବର୍ଷ କଟାଇବାକୁ ହେବ, ଜାଣେନା, ଯେଉଁ ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୁଁ ଆପାଣାକୁ ଆପଣା ବାଟକୁ ଫେରାଇ ଆଣିପାରିବ ।

୨ । ୨ । ୪୧

ଏହି ସହରରେ ମାସକରୁ ଅଧିକ ବିତିଗଲାଣି, ଅଥଚ ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୀବନର ଗତିକୁ ଅବଧାରଣ କରି ରଖି ପାରି ନାହିଁ । ମୁଁ ଯେପରି ଆଉ କାହାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଯନ୍ତ୍ରପରି ବୋଲ ମାନି ଦିନପରେ ଦିନ ଗଡ଼ାଇ ଚାଲିଚି । କାନ୍ଥରେ ଗାର ପକାଇ ରଖିଲାପରି କେବଳ ଦିନପରେ ଦିନ ଗଣିବାଛଡ଼ା ମୁଁ ସମସ୍ତ ଓ ଜୀବନର କୌଣସି ସ୍ୱାଦ ପାଇପାରୁନାହିଁ । ଗଲାମାସଟା ମୋତେ ଖାଲି ପ୍ରହସନ ପରି ମନେହେଲା, ମୋର କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ କିଏ ଯେପରି ତା' ନିଜର ମଞ୍ଚା ବାନ୍ଧି ଖାଲି ତାମସା କରିବାରେ ହିଁ ଲାଗିଥିଲା । ବେଳେବେଳେ ମନେ ହେଉଛି, ମୁଁ ସତେଅବା କେବଳ ରେଲ ବା ମଟରରେ ବସି କୁଆଡ଼େ ଯିବାରେ ଲାଗିଚି । କୁଆଡ଼େ ଯାଉଚି ସେ ବିଷୟରେ ମୋର କୌଣସି ସଚେତନା ନାହିଁ; ଆପଣା ଗତିର ଦିଗ ଓ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଚାଲିରଖିବାକୁ ମୁଁ ଯେପରି କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ହିଁ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଏହି ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କାଳର ହାଲୁକା ନିଶା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାଙ୍ଗି ନାହିଁ । ମୁଁ ନିଜକୁ ଏତେଦୂର ଆବଦ୍ଧ ଓ ଅସହାୟ ଭାବରେ ଆଗରୁ କେବେ ଅନୁଭବ କରିଚି କି ନାହିଁ ସେକଥା ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ । ବାହାରେ ସବୁ ଖଣ୍ଡାହୋଇ ରହିଚି; ଆରାମ, ଅଯସ ଓ ଅଳସ ବିନୋଦନ ଗୁଡ଼ୁଚିରେ ଘଣ୍ଟାପରେ ଘଣ୍ଟା କଟିଯାଉଚି, ଘଡ଼ିକଲାଗି କେତେ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧି ମୁଁ ଘଡ଼ିକେ କେତେ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଭୁଲୁଚି । ତଥାପି ଭିତରେ ଥାଇ କିଏ ଯେପରି କାଣିଚାଏ ମୁକ୍ତିଲାଗି ଆର୍ତ୍ତନାଦ କରି ଉଠୁଚି । ଏଯୁଗର ମନୋବୈଜ୍ଞାନିକ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଏହି ପ୍ରକୃତିଟିକୁ କେଉଁ ରୋଗର

ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରନ୍ତା କେଜାଣି ? କିନ୍ତୁ ବେଶ୍ ଜାଣିପାରୁଚି ଯେ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଅଭାବ ହେଉଚି ଏହି ଅନ୍ତର୍ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ମୂଳ କାରଣ, ଏବଂ ତାହାର ଫଳରେ ମୁଁ ଆତ୍ମବ୍ୟାପ୍ତିର ଏହି ଅଭାବଟିକୁ ଅନୁଭବ କରି ଏପରି ମରୁଚି ।

୩ । ୨ । ୫୧

ଦିନୁଁ ଦିନ ଆପଣାକୁ ଅତି ବିକଳ ମନେହେଉଚି, ଆପଣାର ଗତି ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତିପଥ ଗୁଡ଼ାକ ଅତି ସହାୟହୀନ ଲାଗୁଚି । ଆପଣାର ସକଳ integrityକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ଯେ କୌଣସି ପରିବେଶରେ ନିଜକୁ ଖାଲି ଅନୁକୂଳିତ କରିନେବାକୁ ହିଁ ଯଦି ସୁସ୍ଥ ଜୀବନର ମାନଦଣ୍ଡ ବୋଲି ଧରାଯାଏ, ତେବେ ମୁଁ ସେହି ମାନଦଣ୍ଡଟିକୁ ମାନିବାକୁ ହିଁ ଗ୍ରହେନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ ପରିବେଶର ସୀମାସୃତିନ ଗୁଡ଼ିକୁ outgrow କରି ଯିଏ ଆପଣାର ସବଳ ପଥରେ ଆପଣାକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିପାରେ, ସେଇ ହେଉଚି ସୁସ୍ଥ । Normal କହିଲେ ମୁଁ ତାହାକୁ ହିଁ ବୁଝିଥାଏ । ନାନା ପାରିବେଶିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଭିତରେ ପରିବେଶର ଖିଆଲ ମୁତାବକ ହିଁ ଆଚରଣ କରିବାର ଯାନ୍ତ୍ରିକ normalityକୁ ମୁଁ କଦାପି normality ବୋଲି କହିବ ନାହିଁ ।

ପ୍ରାଣ ଏଠି ଆଦୌ ଖୋଲି ପାରୁ ନାହିଁ । ଏଠିକାର ଆରାମ ଓ ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଆଳାପସଂଲାପ ଭିତରେ ମୁଁ ଯହୁଁ ଯହୁଁ ଅଧିକ ପଶୁଚି, ଅନ୍ତର ମନଟା ତହୁଁ ତହୁଁ ଅଧିକ ଛଟପଟ କରି ଉଠୁଚି । ଆଗରୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଏତେ restrained ଅନୁଭବ କରିନଥିଲି ।

ବିଦେଶକୁ ବୁଲିଆସିବା ବା ବିଦେଶରେ ପାଠ ପଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ ତାହାକୁ ଅନେକ ଲୋକ ମହାଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ମନେକରନ୍ତି । ହୁଏତ ଗୋଟାଏ ନୂଆ adventure ର ସ୍ୱପ୍ନରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଦିନେ କେତେ କଳ୍ପନାରେ ଭାସୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ନାନା ଲାଭର ଲୋଭ ଦେଖାଇ ମୋର ଜୀବନଦେବତା ମତେ ଏହି ଶୁଷ୍କ ପ୍ରାନ୍ତର-ଭିତରେ ଆଣି ଥୋଇଦେଲେ କାହିଁକି ? ନୂତନରୁ ନୂତନତର ଅଭିଜ୍ଞତା ପାଇଲେ ଜୀବନ ସିନା ଆହୁରି ଅଧିକ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ହୋଇ ଉଠୁଥାନ୍ତା, ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ଭାରଟା ମୋତେ ଆହୁରି ଅଧିକ ହାଲୁକା ଲାଗୁଥାନ୍ତା, ଜୀବନ ବିଧାତାର କର୍ମସୂତ୍ର ଭିତରେ ସମର୍ପିତ ଓ ସ୍ୱେଚ୍ଛାପ୍ରଣୋଦିତ ଅନ୍ତରରେ ଆପଣାକୁ ଗଳାଇ ଦେଇ ମୁଁ ହୁଏତ ନିତି ଜୀବନର ଗତି ଓ ବଞ୍ଚିବାର ବେଗଟିକୁ ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତି ! କିନ୍ତୁ କାହିଁ ? ଏହି ନୂତନ ପରିବର୍ତ୍ତନଟି ସେପରି କୌଣସି ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଅନୁଭବ ସଂଘଟିତ କରାଇ ପାରୁନାହିଁ କାହିଁକି ?

୪।୬।୫୧

ମନୋମତ ମୁକ୍ତି ଓ ପ୍ରସାର ନପାଇଲେ ମଣିଷର ପ୍ରାଣଶକ୍ତି ଯେ କପରି ମରମର ଯାଏ, ମୁଁ ଏହି କେତେଦିନ ହେଲା ଆପଣାର ଜୀବନରେ ଠିକ୍ ତାହାହିଁ ଅନୁଭବ କରୁଛି । ମୁଁ ଯେପରି ମରମର ଯାଉଛି, ଅନ୍ତରର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି, ସଂକଳ୍ପ ଓ ଅର୍ଜିତ ସମ୍ପଦ ଯେପରି ଯଥାର୍ଥ କାମରେ ଲାଗିନପାରି କ୍ରମେ କଳଙ୍କି ଧରିଯାଉଛି । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ଦୁନିଆପାକର କଦର୍ଯ୍ୟ ଭାବନା ଓ କଦର୍ଯ୍ୟ ଖୋଇଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ମନକୁ ଅଧିକାର କରିବାକୁ ବସିଲାଣି । ନିକମା ହୋଇ ଏକ ସ୍ୱାର୍ଥହୀନ **vacuum** ଭିତରେ ପଡ଼ିଥିଲାବେଳେ ଅପଦେବତା କପରି ମଣିଷକୁ ଆପଣାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ କରିନିଏ, ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ଦୁର୍ଯୋଗ ଭୋଗୁଛି, ଏ ପୁଣି ଜୀବନ-ବିଧାତାର କେଉଁଭଳି ପରୀକ୍ଷା ?

ଏଠାରେ ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦିନେ ସୁଦ୍ଧା ପୂର୍ଣ୍ଣହୋଇ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ଆସ୍ୱାଦ ପାଇନାହିଁ । ବାର ଉପଲକ୍ଷ୍ୟରେ ବାରଥର ସଜ ହୋଇ, ବାର ବାହାନାରେ ଆପଣାର ଅସଲ ରୂପଟିକୁ ଆବୃତ କରି ରଖିବାରେ ମୋର ଦିନପରେ ଦିନ ଚାଲିଯାଉଛି, ଅଥଚ ଆତ୍ମଦର୍ଶନର ସ୍ୱଚ୍ଛ ଦର୍ପଣ ଆଗରେ ଘଡ଼ିଏ ଶାନ୍ତସମାହିତ ହୋଇ ଠିଆହୋଇ ପାରିବାଭଳି ମନର ଶାନ୍ତି ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଇଲି ନାହିଁ । ଜୀବନର ନାନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଣିଷକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁକରୁ ମୋର ପ୍ରାଣ କେବେ ଥରେ ହେଲେ ଏକ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଆତ୍ମୀୟତାରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇ ଉଠି ନାହିଁ । ଖିଆ ପିଆ, ଗପ, ଗରମା ସବୁ ଚାଲିଛି, ଅଥଚ ମୁଁ ନିଜେ ଯେପରି ଜଡ଼ ହୋଇ ପଡ଼ିରହୁଛି ! ଜୀବନଯନ୍ତ୍ରର ସକଳ ସଞ୍ଚାଳନ ଯେପରି ବନ୍ଦହୋଇ ଆସୁଛି ! ଜୀବନରେ ଏପରି ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇବାର ଲଜ୍ଜାକୁ ମୁଁ କେବେହେଲେ ଆଦର ନେଇନଥିଲି । କେଡ଼େ ବଡ଼ ଲୋଭ ଦେଖାଇ କିଏ ଯେପରି ମତେ ଗୋଟାଏ କେଡ଼େ ବଡ଼ ଜାଲରେ ଛନ୍ଦି ଦେଇଥିଲା ପରି ଲାଗୁଛି ! ପରର ପ୍ରସାଦରେ ଏହି ନୂଆ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ କରି ମୁଁ ସତେଅବା ବଞ୍ଚିବାର ସମସ୍ତ ପ୍ରସାଦକୁ ହିଁ ହରାଇ ବସିଛି । ଏହି ଦଣ୍ଡଭୋଗର ପରିଣାମ ପୁଣି କେଉଁଠି ?

୫।୬।୫୧

ଦିନମାନର ସମସ୍ତ ଜୀବନଯାପନ-କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ ଅହରହ ଯେଉଁ ଆତ୍ମଦହନ ଓ ମନଃସଂଘର୍ଷ ଅନୁଭବ କରୁଛି, ମନୋବୈଜ୍ଞାନିକ ଗୁଣୀମାନେ ହୁଏତ ତାହାକୁ **frustration** ବୋଲି କହିବେ । କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ ନେଇ ମୁଁ କଜିଆ କରିବାକୁ ଯାଉ ନାହିଁ । ଯହୁଁଯହୁଁ ମୁଁ ବେଶୀବେଶୀ ପୋଥି ପଢୁଛି,

ତହୁଁ ତହୁଁ ବିଭିନ୍ନ ଶବ୍ଦର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଟିକିଏ disillusioned ହୋଇଯାଉଚି । ଆପଣାର ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଧ୍ୟାନକୁ ବାହାରର ଜ୍ଞାନଗହନରୁ ଅନ୍ତର ଭିତରକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରି ଆଣିବା ପ୍ରକାଶେ ମୋ' ଲାଗି ଏହିପରି ଏକ disillusionmentର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥିଲା । ଦାର୍ଶନିକ କାଣ୍ଟଙ୍କର critique of Pure Reason ପରି Reason ବା ଅନୁସ୍ମରଣ-ଧାରଣାର ସୀମା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଣିଷକୁ ସଚେତ କରିଦେବା ଏହାର ପ୍ରଧାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ଏହି ସଂଘର୍ଷ ମତେ ମଣିଷ କରି ଆଣିଚି, ଏହି ଅପରିତୃପ୍ତି ମୋତେ ନବନବ ପରିତୃପ୍ତିର କ୍ଷେତ୍ର ଭିତରକୁ ଅବିରତ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ କରି ଆଣିଚି । ମନର ଏହି ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକ ମୋତେ ପ୍ରାଣର Creative Evolutionରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ବାଟ ଦେଖାଇଚି । ଏହି ସ୍ରୋତ ହେଉଚି ଜୀବନର ନବଜନ୍ମ ଲାଗି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିବର୍ତ୍ତନର ସ୍ରୋତ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଆଡ୍‌ଲର୍‌ଙ୍କ ଭାଷାରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଏହି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଓ ସଂଘର୍ଷ ହିଁ ମୋତେ ଜୀବନକ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରସ୍ତୁତ ପରିବେଶଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାର ଶିକ୍ଷା ଦେଇଚି । ଏହି ସ୍ରୋତରେ ହିଁ ମୋ' ଜୀବନର ବୃତ୍ତ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରସର ଚାଲିଚି ।

ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦୀନ ଅବସ୍ଥା ପାଖରେ ହାର ମାନୁଚି । କେତେ କାନ୍ଦୁଚି, ମନସ୍ତାପରେ କେତେ ସମୟ କାଟୁଚି ! କିନ୍ତୁ ଭିତରୁ ସ୍ୱର ପକାଇ ଓ ହୃଦ୍‌ବୋଧ କରାଇ କେଉଁ ଜନନୀ ମୋତେ ସତେ ଜାଗ୍ରତ ଓ ଉଦ୍ଦିପ୍ତ କରି ରଖିଚି । ସକଳ ଦହନର ଶେଷରେ କେବଳ ଆପଣାକୁ ହିଁ ପ୍ରସାରିତ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରାଉଥିବା ଶାନ୍ତ ଜ୍ୟୋତିର ହିଁ ଜୟ ହେବ, ସକଳ କଣ୍ଟାକୁ ଧନ୍ୟ କରି ସ୍ୱାଭାବିକ ଜୀବନ ପୁଣି ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟି ଉଠିବ ।

୭ । ୨ । ୪୧

ବୋଉର ଶୁଭକାମନା ଘେନ ଗାଆଁରୁ ଚିଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଘଡ଼ିକେ ସେହି ଦୂର ପବନର ଆଶୀର୍ବାଦରେ ମନର ଦୁର୍ବଳତା ଗୁଡ଼ାକୁ ମୁଁ କୁଅଡ଼େ, ପାସୋରି ପକାଇଲି । ଅଳପ ଜାଣିଥିବା ଓ ଅଳପ ସଂସାରରେ ଜୀବନର ଜାଲଟିକୁ ପ୍ରସାରି ରଖିଥିବା ବୋଉ ମୋର, ତଥାପି ତାହାର ହାତର ଲେଖା ଅକ୍ଷର କେତୋଟିରେ ସତେଅବା ସକଳ ବିଶ୍ୱର ଜନନୀ ମୋତେ ଅଭୟ ଦେଇ ଯାଉଚି । ସବୁ ସଂଘର୍ଷ ଓ ସବୁ ସଙ୍କଟରେ ଯେପରି ମୋ' ଆଗେଆଗେ ତାହାର ବିରାଟ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଚାଲିଚି । ସଂସାରର biological ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ସେହି ଅଭୟ ଆଶ୍ରୟ ଏକ spiritual ସମ୍ବନ୍ଧରେ ରସାଣିତ କରିଦେଉଚି । ମୁଁ ଜାଣେନା ବଡ଼ଲୋକର

ପୁଅ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ମୁଁ ଏ ବୋଉଙ୍କୁ ପାଇଥାନ୍ତି କି ନାହିଁ । ହୁଏତ ଧନୀ ନେତାର ସହଧର୍ମିଣୀ ରୂପେ ନାନା କର୍ମ ଓ କର୍ମଠତା ଭିତରେ ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ହେଲେ ତର ପାଉନଥାନ୍ତା, ହୁଏତ ନାନାପ୍ରକାର ଆଳାପ ଓ ସମ୍ପର୍କ ଭିତରେ ଆପଣାକୁ ଜନନୀ ବୋଲି ଭାବିବାକୁ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ସମୟ ମିଳୁନଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଆମର ସେହି ଗୋଟିଆ ସଂସାରର ବୋଉ, ଆମ ଛଅ ଓ ତିନି ଭଉଣୀଙ୍କ ଭିତରେ ସିଏ ଯେପରି ତାର ସକଳ ଆବେଗ ବା ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିଦେଇଛି; ଆମରି ଭିତର ଦେଇ ଯେପରି ତାର ଦେବତା, ତାର ଆରାଧନା ଓ ତାର ଜୀବନ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ଓ ଅର୍ଥବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଛି । ସ୍ନେହ ଲାଗି, ସଂସାର ଲାଗି ବିଶ୍ୱର ଆତ୍ମସମର୍ପଣର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ରୂପେ ମୁଁ ବୋଉ କଥା ଯେତିକି ଭାବିଛି, ସେତିକି ବେଶୀ ବିସ୍ମିତ ହୋଇଛି । କେବଳ ଆତ୍ମଦାନ ଓ ଆତ୍ମନିବେଦନରେ ଯେପରି ସେ ଆପଣା ଜୀବନର ସବୁ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରିଦେଇଛି, ସବୁ complexitiesକୁ ସେ ଗୋଟିଏ ସ୍ନେହର ସାଗରରେ ମିଳାଇ ଦେଇଛି ।

୭ । ୨ । ୪୧

ଏଦେଶକୁ ଆସିବା ଦେଢ଼ମାସ ହୋଇଗଲା । ଅଥଚ ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଠି positive ଜୀବନର ସ୍ୱାଦ ପାଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ବଞ୍ଚିବାର ଓ ବଢ଼ିବାର ବେଗକୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନଃପୂତ କରି ଅନୁଭବ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଜୀବନକୁ ସୁଖ ସ୍ୱୀକାରର ସହଜ ଗତିରେ ଗ୍ରହଣ କରିନେବାର ମନଟିକୁ ମୁଁ ଯେପରି ଆଉ କେଉଁଠି ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିଛି । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବଳ ଏକ ନକାରାତ୍ମକ ଅପରିତୃପ୍ତି ଗ୍ରସ୍ତ ପରିପାର୍ଶ୍ୱ ସହିତ ସଂଘର୍ଷ କରି 'ନେତି ନେତି' ର ଶୂନ୍ୟ ଜୀବନ ବଞ୍ଚି ମୋର ଦିନ କଟିଯାଉଛି । ଏହି ଜଳ୍ପତ ଘୂର୍ଣ୍ଣିବାରେ ଭାରି କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ଗଲାପରି ଲାଗୁଛି । ମାନ ଓ ମସ୍ତିଷ୍କରେ ପୋକ ଲାଗିଯିବାର ଭୟ ହେଉଛି । ମୋତେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ଅବସାଦ ମାଡ଼ି ବସିଥିଲାପରି ଲାଗୁଛି । ମନେ ହେଉଛି ଯେପରି ଏହି ସଂଘର୍ଷରେ ହିଁ ମୋର ସକଳ ସଞ୍ଚୟର ବଳ ଚୂନା ହୋଇଯିବ, ଏହି ଅସ୍ୱୀକାର ଓ ବର୍ଜନମୂଳକ ସତର୍କତା ଯେପରି ମତେ ଶେଷକୁ ନିଷ୍ପ୍ରାଣ କରି ପକାଇବ । ଏହିପରି ନାନା ଦୁର୍ବଳ ଭାବନାରେ ମୁଁ ନିଜ ହାତରେ ହିଁ ନିଜର ଜୀବନକୁ ବ୍ୟର୍ଥ କରି ଚାଲିଛି ।

ଏଣେ କାହାର ଅଭିଶାପ ପଡ଼ିଥିବାପରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାର ସମସ୍ତ ମନୋଭୂମି ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ କଟିଥିବା ମୁକ୍ତ ଦିନ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଶାନ୍ତ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନାମୟ ଦିନଯାପନର ଚିହ୍ନଗୁଡ଼ିକ ମନେପଡ଼ି ମୁଁ ଆହୁରି ବିକଳ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ସତେଅବା ସ୍ୱର୍ଗ ପାଇବାର ଅଧ୍ରୁବ ପ୍ରଲୋଭନରେ ପଡ଼ି ମୁଁ କାଙ୍ଗାଳ ପରି ପ୍ରାପ୍ତ ଧ୍ରୁବକୁ ପଛରେ ପକାଇ ଦେଇ ଆସିଲି, ମୋର ଆପଣାର

ବଇଠୀକୁ ହଜାଇ ଦେଇ ଆସିଲି । ସେହି ହଜାଇବାର ଅପରାଧରେ ମୁଁ ଯେପରି ଅନ୍ତରର ଦେବତା ଲାଗି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଅଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ! ନା, ବଡ଼ ଦୁଃସହ ଏଇ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ତପ୍ତତାର ଦହନରେ ଦିନପରେ ଦିନ କଟାଇବାର ଯନ୍ତ୍ରଣା । ମୋର ଆଗକୁ ଯିବା ଦରକାର ନାହିଁ; ମୁଁ ସହଜ ହେବାକୁ ଚାହେଁ । ଆପଣା କ୍ଷେତ୍ରଟିରେ ମୁଁ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଚାହେଁ । ଆଲୋକିତ ହେବାର ଉଲ୍ଲାସ ପରିସର ଚାହେଁ ।

୧୪ । ୨ । ୫୧

ପୂରା ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହ ମୁଁ ଏହି ଖାତାରେ ପଦେ ହେଲେ ଲେଖି ପାରି ନାହିଁ । ଏହି ନୂଆ ଦେଶରେ ଦେଢ଼ ମାସ କଟି ଯାଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଠାରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ସ୍ୱାଭାବିକ ସ୍ୱାଦ ପାଇଲି ନାହିଁ । ଅତି ଅଳ୍ପ କଥାରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଏହି ଖାତାରେ ନ ଲେଖିବାର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କାରଣ ହେଉଛି ଏଇଆ । ଆପଣା ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ମୁଁ ଅତି ଦୃଢ଼ଭାବରେ କହିପାରିବି ଯେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜୀବନ ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଲାଭ କରେ । ସେତେବେଳେ ମନକୁ ବାନ୍ଧି ବସାଇ ଓ ବୋଲ ମନାଇ ଏହି ଖାତାରେ ଲେଖାଇବାକୁ ଦରକାର ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଆପଣାକୁ ପ୍ରକାଶିତ ଓ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା ସକାଶେ ଆପେ ଆପେ ଉତ୍ସାହୀ ହୋଇ ରହିଥାଏ, କାଳର ଗତିପଥରେ ସେ ଅତି ସାର୍ଥକ ଭାବରେ ନବଜନ୍ମ ଲାଭ କରେ । କିନ୍ତୁ ଏଠି ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଯେପରି ସାର୍ଥକ ହୋଇ ବଞ୍ଚି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଜୀବନଟା ଯେପରି କାହାର ବା କେଉଁଠା ବହିରଙ୍ଗ ଶକ୍ତିର ରଜ୍ଜୁରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ଚାଲିଛି ! ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିବା, ଖାଇବା, ଭଦ୍ରସମାଜରେ ଆପ୍ୟାୟିତ ହେବା,—ଏଇ ଗୁଡ଼ାକ ଯେପରି ମୋ' ଜୀବନରେ ପରମ ପ୍ରସାଧନ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଅନ୍ତର ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରି ହେଉଛି ପରସ୍ପରକୁ ଚିହ୍ନିବାଲାଗି ଏଠି ମଣିଷର ଯେପରି ଏତେ ଟିକିଏ ହେଲେ ତର ନାହିଁ । ମଣିଷର ଆପଣା ଦୃଷ୍ଟି, ଆପଣା ବିକାଶମାର୍ଗ ଓ ଆପଣା ଆଦର୍ଶକୁ ଯେପରି ଏଠାକାର ଚିରାଚରିତ ପ୍ରସାଧନ ଧର୍ମୀ **pattern**—ଜୀବନ ଏକାବେଳେକେ ଗ୍ରାସ କରି ପକାଇଛି ! ମଣିଷର ଜୈବିକ କ୍ଷୁଧା ମେଣ୍ଟାଇବାଲାଗି ଏଠାରେ କେତେ ଦୋକାନ ବଜାର ବସିଛି, ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ାକୁ ବି ଭାଗ ଭାଗ କରି ଏଠି ମଣିଷ କି କ୍ଷିପ୍ରତାର ସହିତ ନବାଞ୍ଚୁଛି ! ଦିନମାନର ନାନା ଉପଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ନାନା **excess**ରେ ଏଠାରେ କେତେ ପଇସା ଖରଚ ହେଉଛି, କେତେକେତେ ସଦର ମଫସଲର ଆୟୋଜନ ହେଉଛି, ଆପଣାର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସମାଜ ସ୍ୱୀକୃତ

ଗ୍ରୁଅଗୁଡ଼ାକ ସହିତ ଆପଣାର ତାଳ ମିଳାଇ ପାରିବାକୁ ଏଠି ପରିବାରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଶ୍ରମିକ ସାଜିଚନ୍ତି, ପ୍ରତ୍ୟେକେ ପଇସା କମାଉଚନ୍ତି । ଅଥଚ ଜୀବନର ଅସଲ ସ୍ୱାଭାବିକତାଟି ଯେପରି କୁଆଡ଼େ ମରି ଉଡ଼ି ଯାଉଚି ! ଏମିତି ଏକ ନୂତନ situation ଭିତରେ ଆପଣାକୁ ଭଲ ପିଲା ପରି ଅନୁକୂଳିତ କରିନେବାର compromise ହୁଏତ ମୋ' ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ସେଇଥିଲାଗି ଏଠି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କିସମର ସାମାଜିକ ସମ୍ପର୍କରେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଏପରି ଚାପିହୋଇ ଯାଉଥିବା କରି ଅନୁଭବ କରୁଚି ।

ମୋ' ଅନ୍ତର ଭିତରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ, ସାମାଜିକ ଓ ପାରିବାରିକ ନାନା କ୍ଷୁଧା ଓ ଅପରିତୃପ୍ତି ମୋତେ କାଳିପୋଡ଼ି ଅସ୍ଥିର କରୁଚି । ଅଥଚ ଉପରେ ପୋଷାକ, ଅଶନପରିପାଟୀ ଓ ଭଦ୍ର ବ୍ୟବହାରର ବେଶ୍ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଚାଲିଚି । ଅତି ଅଳ୍ପ କଥାରେ ଏହାହିଁ ଏହି ବିଷମ ସଭ୍ୟତାର ସଂଜ୍ଞା,—ଏଠାକୁ ଆସିବା ଆଗରୁ ମୁଁ ସାମୂହିକ ଜୀବନ ସ୍ତରରେ କେବେହେଲେ ଏହିଭଳି ଏକ ଜୀବନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇନଥିଲି । ହୁଏତ ସେଇଥିଲାଗି ମୁଁ ଏଠି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରୁନାହିଁ, ହୁଏତ ସେଇଥିଲାଗି ଆପଣାକୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଡ଼ ଏକାକୀ ମନେ ହେଉଚି । ସତେ ଯେପରି ନିଜକୁ ପରିଚିତ କରାଇ ପାରିବାର ସବୁ ସନ୍ଧିକ ମୁଁ ଆଉ କେଉଁ ବାଟ ମୁହଁରେ ହଜାଇଁ ଦେଇ ଆସିଚି !

୧୭ । ୨ । ୫୧

ମଣିଷ ଯେତିକି ଯେତିକି ବୁଢ଼ାହୋଇ ଚାଲିଚି, ସେ ସେତିକି ବେଶୀ ଦେଖୁଚି, ଜାଣୁଚି ଓ ଉପକୃତ ହେଉଚି । ତାର ଆଦର୍ଶ ତାର ବାସ୍ତବ ଏକ ଚମତ୍କାର ବିବର୍ତ୍ତନର ସୂତରେ ନୂଆ ନୂଆ ଦାନା ବାନ୍ଧି ବାନ୍ଧି ଯାଉଚି । ତଥାପି ଖିଅ ଲାଗିରହିଚି, ଅସଂଖ୍ୟ ପ୍ରକାରେ ବଦଳି ଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ଆପଣାର ଜୀବନକୁ ଗୋଟିଏ ଏକକ ରୂପେ କଳ୍ପନା କରି ପାରୁଚି । ଏହାହିଁ ଜୀବନର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । ଏହି ଏକକଟି ଭିତରେ ଅତୀତ ଓ ଅନୁଭୂତ ଜୀବନର ସବୁ ମୋଡ଼ ଓ ସବୁ ଭଙ୍ଗ ଯେପରି ଗୋଟିଏ ଚହଲା ରଙ୍ଗରେ ଚିତ୍ରିତ ହୋଇ ରହିଚି । ସେଥିଲାଗି ନଅ ବର୍ଷ ତଳର ଗୋଟିଏ ଷୋଳ ତାରିଖ ଆଜି ମଧ୍ୟ ମୋର ଏତେ ଆପଣାର ମନେ ହେଉଚି । ସ୍ମୃତିଭିତରେ ଆବର୍ତ୍ତନ ଓ ଅନୁବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଗଲାଣି, ତଥାପି ସେହିଦିନଟିର ଅନୁପ୍ରେରଣା ଆଜି ମଧ୍ୟ ସତେଜ ହୋଇ ରହିଚି । ସବୁରି ଜୀବନରେ ହୁଏତ ଠିକ୍ ଏହିପରି ଘଟେ । ଜୀବନର ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଓ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଅନୁଭୂତି ଆପଣା ବର୍ତ୍ତିରେ ଏକ continuity ରଚନା କରିଦିଏ ଏବଂ ସାରା-ଜୀବନ ଲାଗି ଆବେଦନଟି ବଳବତ୍ତର ରହିଥାଏ । ଜୀବନର ଯାବତୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ଓ ସମ୍ପୃତି ପଛରେ ସର୍ବଦା ଏହିପରି କେତୋଟି ଘଟଣାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଅବଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ । ମନୋବିଜ୍ଞାନ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅତୀତ ସ୍ମୃତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ କେତେ ପ୍ରକାର ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନମାନ ଦିଆଯାଇଛି, ସେସବୁ ଖୋଲାଇ ଦେଖିବା ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର କାମ । କିନ୍ତୁ ଏହି ସ୍ମୃତି ଯେ ବଞ୍ଚିବାରେ ସାର୍ଥକତା ଲାଗି ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ **continuity** ଦାନ କରିପାରେ, ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସତ୍ୟ କଥା ।

୨୭ । ୬ । ୫୯

ସବୁ ତନ୍ତ୍ରୀ ଏକାଠି ମିଶି ନ ବାଜିଲେ ବୀଣାରୁ କୌଣସି ସଙ୍ଗୀତ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ନାହିଁ । ଅନ୍ତରର ସବୁ ଦୁଆର ସହଯୋଗ ନ କଲେ ସେହିପରି ସମଗ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ସ୍ୱାଭାବିକ ସ୍ଫୁରଣ ମଧ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ବୋଧହୁଏ ମୋତେ ଏହି ବିକ୍ଷେପ ଓ ଅସହଯୋଗର ଦଶା ଘୋଟିଛି । କେତେଆଡ଼େ କେତେ ସ୍ୱାର୍ଥଜନିତ ଆଶା ଓ ଆଶଙ୍କାରେ ମୋ' ଜୀବନର ଧାର ଶତଧା ହୋଇଯାଇଛି । ତେଣୁ ତାହାର ବିକୀର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷୀଣ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଆପଣାକୁ କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ କରି ପାରୁ ନାହିଁ । ଜୀବନଦେବତା ପାଖରେ ବଞ୍ଚିବାରେ ଏହି ଅନୁର୍ବର ମୁହୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ଜବାବଦେହି ମୁଁ କିପରି ଦେବି କେଜାଣି ?

ଆଗରୁ ମୁଁ କେବେ ହେଲେ ଆପଣାକୁ ଏତେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ହୀନ ଭାବରେ ଭାବିନଥିଲି । ଆପଣାପ୍ରତି ମୋର ଏ ସଂଶୟୀ ମନୋଭାବ କୁଆଡୁ ଆସିଲା ? କେବଳ ପରିବେଶର ପରିବର୍ତ୍ତନ କଣ ଏଥିଲାଗି ଦାୟୀ ? ସେହି ମନ, ସେହି ଆକାଙ୍କ୍ଷା ଓ ସେହି **awareness** ସବୁ ସେହିପରି ରହିଛି; ଅଥଚ ମୋର ହୃଦୟ ଟିକିଏ ଏକାନ୍ତରେ ବସି ଆପଣାର ଦର୍ପଣରେ ଆପଣାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଓ ଆପଣାର ବୋଧଚକ୍ଷୁରେ ଆପଣାକୁ ଧାରଣକରି ରଖିବାକୁ ଏପରି ଅକ୍ଷମ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି କାହିଁକି ? କିଏ ଯେପରି ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରୁ ମୋର ସବୁ ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ କାଢ଼ିନେଇ ଯାଇଛି, ମୋ' ଜୀବନର ଚହଲା ବାଟଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି କେଉଁ ପ୍ରତି-କୂଳତାର ଧୂଳିମାଟିରେ କୁଆଡ଼େ ପୋତି ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି ।

ତଥାପି ମନ କହୁଛି, ଏହି ଅମଙ୍ଗଳରୁ ମଧ୍ୟ ମଙ୍ଗଳ ବାହାରିବ । ଏହି ମନ୍ଥନରୁ ନିଶ୍ଚୟ ରତ୍ନଲାଭ ହେବ । ଅତୀତର ସକଳ ଆତ୍ମଦହନ ମୋତେ ବିଶୁଦ୍ଧ କରି ଯାଇଛି, ଏଥର ମଧ୍ୟ ଏହି ଦହନର ସାଧୂଦ୍ଦେଶଟି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ !

୨୮ । ୬ । ୫୯

ଆମେରିକା ଗଣତନ୍ତ୍ର ଲାଗି ପିଲାଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼ାଉଛି । ସମାଜରେ ସମ୍ମାନିତ ସେବକ ବନିବା ଲାଗି ରୁଷିଆ ଦେଶ ବି ପିଲାଙ୍କର ପଢ଼ିବାରେ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା

ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଛି । କେତେକେତେ ଡଲାର ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇ ପିଲଙ୍କ ବିଷୟରେ ଠିକଣଠି ଗବେଷଣା ଚାଲିଛି, କେତେ ନୂଆ ନୂଆ ନାମକରଣରେ ସେଠି କେତେ ପ୍ରକାରର ଶିକ୍ଷାଶୈଳୀ ପ୍ରଚୁର ଓ ପ୍ରସାର ଲାଭ କରୁଛି । ପଢ଼ିଲାବେଳକୁ ମନେ ହେଉଛି, ମୁଁ ବି ସେଇ ଦେଶରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଆନ୍ତି କି । ସେସବୁ ଦେଶରେ ପିଲମାନଙ୍କ ପାଇଁ କେତେ ସଭା ଓ କେତେ କମିଟି ବସୁଛି, କେତେ ବହି ଲେଖା ହେଉଛି ।

ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେହି ସବୁ ଦେଶରେ ରହିଥିବା ବିରୋଧଗୁଡ଼ିକ ଆଖିରେ ଆଙ୍ଗୁଠି ଗେଞ୍ଜି ଦେଲାପରି ସତ୍ୟର ଆରପାଖଟି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବି ସଚେତ କରାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ଜଣେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଲାଗି ଓ ଆଉ ଜଣେ ସାମ୍ୟବାଦ ଲାଗି ପିଲାଙ୍କୁ ଓ ସମାଜକୁ ତିଆରି କରୁଛି । ସେମାନେ ଦୁହେଁ ଯାହା କହୁଛନ୍ତି, ନିଷ୍ପାପର ଭାବରେ ସେଇଥି ସକାଶେ ତିଆରି ହେଉଥିଲେ ଆମର ସଂସାର ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ହୋଇନଥାନ୍ତା ! କିନ୍ତୁ କାହିଁ ? ସେ ଦେଶର ପିଲାଏ ଯୁଦ୍ଧଡାକରାରେ ମଶା ମାଛି ପରି ବାହାରି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି, ଦେଶର ନାମରେ କୃତ୍ରିମତା ଓ ମଣିଷ ମାରିବାର ମଦକୁ ସେମାନେ ଭାରି ସହଜରେ ପିଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ପଢ଼ିଥିବା ସକଳ ପାଠରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ସେମାନେ ମଣିଷକୁ ଘୃଣା କରିପାରୁଛନ୍ତି । ଏସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ସଫଳ ହେଉଛି ବୋଲି କିପରି କହିହେବ ? ସା ଶିକ୍ଷା ଯା ବିମୁକ୍ତୟେ,— ମୁକ୍ତି ହେଉଛି ଶିକ୍ଷାର ମାନଦଣ୍ଡ; ଦେଶ, ଜାତି ଓ ପତାକାଠାରୁ ସେହି ମୁକ୍ତିର ପରିଧି ଅନେକ ବଡ଼ । ଯେଉଁଠି ଗୋଟିଏ ନିମ୍ନତର ପ୍ରତୀକ ବା ପୁତ୍ତଳିର ଉଚ୍ଚୁଆଳରେ ଏହି ପରିଧିକୁ କ୍ଷୁନ୍ନ କରି ଦିଆଯାଏ, ସେହି ଦେଶର ଶିକ୍ଷାକୁ ମୁକ୍ତ ବୋଲି କଦାପି କହି ହେବନାହିଁ । ଯେତେ ପଇସା ବା ଯେତେ ଦିମାଗ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇ **nursery school** ବା **kindergarten**ରେ ପିଲାପାଇଁ ଅଧିକ ମୁକ୍ତ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଶିକ୍ଷା ଆପଣାର ଅସଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟିକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।

୧୯ । ୨ । ୫୧

ଅନେକଦିନ ପରେ ଆଜି ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଉପଭୋଗ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମୁଁ ପାଇଲି । ସହରର କୋଠା ଯେପାଖରେ ବୁଡ଼ିଯିବା ପୂର୍ବରୁ ମାତ୍ର କେତେକ୍ଷଣ ଲାଗି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ଭୂମଧ୍ୟସାଗର ପାରିହେବା ପରେ ମୋର ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଦେଖିବା ଆଉ ସମ୍ଭବ ହୋଇନାହିଁ, ତେଣୁ ଆଜି ଏଇଟିକିକ ଦେଖି ସତେଅବା କେତେ କଅଣ ପାଇଲାପରି ମନେହେଲା କ୍ରମେ ଆଉ କେତେଦିନ ଗଲେ ଶୀତ ଅପସରି ଯିବ, ବସନ୍ତ ଆସିବ, ଭଲ ହୋଇ ଖରା ପଡ଼ିବ । ମନକୁ ହାଲୁକା କରିପାରିବା ଲାଗି ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ମୁଁ ପ୍ରକୃତିଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଉତ୍ସାହ

ପାଇବ । ଏହି କେତେଦିନ ହେଲା ଯେପରି ଏକ କୃତ୍ରିମ କାଚଘର ଭିତରେ ମୋତେ କୃତ୍ରିମ ପବନ ଓ ଉତ୍ତାପର ହେପାଜତରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼ୁଚି । ବେଳେବେଳେ ଭାରି ବିରକ୍ତ ଲାଗୁଚି । ଶାନ୍ତିନିକେତନର ସେହି ସରସ ପବନ, ସୁନିର୍ମଳ ଆକାଶ, ଗଛପତର ଓ ଫୁଲର ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ମୋର ମନକୁ କେତେ ହାଲୁକା କରି ରଖିଥିଲା; ନାନା ଆବେଶ ଏବଂ ଆବେଗ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିବା ମନକୁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ପ୍ରକୃତି ଉପରେ ବିଛାଇଦେଇ ମୁଁ କେତେ ସହଜରେ ଆପଣାର ସହଜ ସ୍ୱଭାବକୁ ଫେରି ଆସି ପାରୁଥିଲି । ଏଠି କେତେବର୍ଷ ଯାଏ ମୁଁ କପରି ଯେ ସେହିସବୁ ଆନନ୍ଦରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିବି, ତାହା କଳ୍ପନା କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଚି । ଘରିଆଡ଼ୁ ସବୁ ଦୁଆର ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ଏଠି କେବଳ ଆପଣାର ସ୍ୱାର୍ଥ ଚିନ୍ତା କରିବାର ଦିନଚର୍ଯ୍ୟାଟି କ୍ରମେ ବଡ଼ ଅସହ୍ୟ ବୋଧ ହେଲାଣି ।

୨୦ । ୨ । ୫୧

କାଲିଠାରୁ ପଢ଼ିବାର ଏକ ନୂଆ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ କରିଚି । ସହରର ଦୁଇଟି ବଡ଼ ଲାଇବ୍ରେରୀରେ ମୋର ଦିନଟାଯାକ କଟିଯାଉଚି । ଏହିପରି ନାନା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଆପଣାକୁ ବ୍ୟାପୃତ ରଖିପାରିଲେ ହୁଏତ ଆପଣା ଅପରିତୃପ୍ତିର ଭାରି ଆଉ ମୋତେ କଷ୍ଟ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ଖାଲି ନିକମା ହୋଇ ପଡ଼ିରହି ମନ ମୋହ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଅସ୍ଥିର ହେଉଥାଏ, ସେତେବେଳେ କୌଣସି ପ୍ରକାର creative କାମରେ ଆପଣାକୁ ବ୍ୟାପୃତ ରଖିବା ହେଉଚି ଏହି ମନକୁ ଶାନ୍ତ କରିବାର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଔଷଧ । କିନ୍ତୁ କାହାଦ୍ୱାରା ଅଭିଶପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ପରି ମନ ସବୁବେଳେ ଏହି ପନ୍ଥାଟି ହଠାତ୍ ଅନୁସରଣ କରି ପାରେ ନାହିଁ । ଆହୁରି ନିକମା ହୋଇ ଆପଣା ନିଷ୍କର୍ମତା ବିଷୟରେ ଏକପ୍ରକାର ନୈରାଶ୍ୟଦର୍ଶନ ମନ୍ଥିବାରେ ସେ ବେଳେବେଳେ ଆପଣାକୁ ଅଧିକ କଷ୍ଟଦିଏ । ମୁଁ ଜାଣେନା, ଫ୍ରଏଡ୍ ଦଳର ମନୋବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ମନର ଏହି ପ୍ରବୃତ୍ତିଟିକୁ କି ନାମଦେଇ ଚିହ୍ନିତ କରି ରଖିଚନ୍ତି । ମୁଁ ଭାବୁଚି, ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତିର ଅଭାବ ହେଉଚି ଏହି ଆତ୍ମପୀଡ଼ନର ମୂଳ କାରଣ । ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତିକୁ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ କାମରେ ନ ଲଗାଇଲେ, ନିକମା ଲଙ୍ଗଳରେ କଳଙ୍କି ଲାଗିଗଲା ପରି ନିକମା ମନକୁ ବି ରୋଗ ଗ୍ରାସ କରି ପକାଏ । ମୋହଗ୍ରସ୍ତ ଆବେଗଗୁଡ଼ାକୁ ଏପାଖ ସେପାଖ ଚକଟି ଦେଖି କେବଳ ଆହୁରି ଦଗ୍‌ଧ ହେବାହିଁ ସାର ହୁଏ ।

ଆଜି ଭାରି ତରବରରେ ଏତକ ଲେଖିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଏଠାରେ ମୋର ସବୁ କାମପଛରେ ଏହିପରି ତରବର ହେବାର ଏକ ଅସ୍ଥିରତା ରହିବା ଏକ

ସାଧାରଣ feature ହୋଇଗଲଣି । ମୁଁ କେବଳ ଧାଇଁଚ । କିନ୍ତୁ କୁଆଡ଼େ ଧାଇଁଚ, କାହା କୋଳରେ ଧାଇଁଚ, ସେ କଥା ମୁଁ ନିଜେ ବି ଜାଣେ ନାହିଁ ।

୨୧ । ୨ । ୫୧

ଅନ୍ତର କହୁଚ, ମୋର ସବୁ କାମ ଓ ସବୁ ବେଉସାକୁ ବନ୍ଦ କରି ମୁଁ ଶିଶୁଟିପରି ଏକାନ୍ତରେ କେବଳ ମୋର ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ବସନ୍ତି, ଆଉ ଶିଶୁଟିପରି ମୋର ସକଳ ଦୁଃଖ ଓ ସକଳ ଦହନକୁ ତାଙ୍କର ଚରଣତଳେ ଅକାତ୍ତି ଦିଅନ୍ତି । ଆପଣାର ଦମ୍ଭରେ ତା' ବାଟରୁ ଯେତକ ଗୁଡ଼ି ଆସିଲିଣି, ନୟନର ଅଶ୍ରୁସ୍ରୋତରେ ମୁଁ ସେତକ ବ୍ୟବଧାନ ମେଣ୍ଟାଇ ଦିଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାର ଓ ଅତି ଅସହାୟ ଆର୍ତ୍ତିହୋଇ ଡାକିବାର ଶକ୍ତିଟି ମଧ୍ୟ ମୋ' ଠାରୁ କୁଆଡ଼େ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଯାଇଚ, ପାଖରେ ବସିବା ତ ଆହୁରି ଦୂରର କଥା ! ଜାଣେନା, କେଉଁ ମୋହରେ ଛନ୍ଦିହୋଇ ପଡ଼ିବାର ଅଭିଶାପ ଏ ! ଜାଣିବାରେ, ନକୁଟି ଦେଖିବାରେ ପ୍ରକୃତରେ ଏତେ ଦୁଃଖ ଅଛି ବୋଲି ମୁଁ ଆଗରୁ ଅନୁଭବ କରି ନଥିଲି । ଯୌବନର ପ୍ରଥମ ବୟସରେ ମୁଁ କେଡ଼େ ସହଜରେ କାନ୍ଦି ପାରୁଥିଲି, ତାହାରି କଲ୍ୟାଣ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖି ମୁଁ କେଡ଼େ ସହଜରେ ଆପେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପାରୁଥିଲି, ଜୀବନାଚରଣର ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରର ରଜକୁ ମୁଁ କେଡ଼େ ସହଜରେ ତୀର୍ଥରଜ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ପାରୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଏ ବେଶୀ ଜାଣିବାର ଓ ବେଶୀ ପାଇବାର ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇ କେଉଁ ମୋହ ମୋତେ ଏହି ଶୃଙ୍ଖଳ ବାଲିରେ ଆଣି ପକାଇ ଦେଇଗଲା, ମୋର ସକଳ ସହଜତାକୁ ଅପହରଣ କରିନେଲା ! ଅସନ୍ତୋଷ ଓ ଅପରିତୃପ୍ତିର ଏହି ତାପ ମତେ ଜ୍ୱରପରି ଗ୍ରାସ କରି ରହିଚ, ସହଜ ଓ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଘଡ଼ିଏ ଚିନ୍ତା କରିବାର privilege ମଧ୍ୟ ମୁଁ ହରାଇ ବସିଲିଣି ! କାହିଁକି ଏପରି ହୁଏ, ହୀରା ପାଇବାର ଲୋଭରେ ସିଙ୍ଘବନ୍ତ ଧରି ଆସିଥିବା ମଣିଷକୁ କାହିଁକି ଏସବୁ ହରାଇବାର ଅଭିଶାପ ଘୋଟିଯାଏ ? ମତେ କିଏ ତାର ଉତ୍ତର ଦେବ ? ଆପଣା ମୋହକୁ ଆପେ ବୁଝିପାରିବାର ମନ ମୁଁ କେବେ ଫେରି ପାଇବି ?

୨୨ । ୨ । ୫୧

ସବୁ ଛଳନା ଓ ସବୁ ଅଭିନୟ ଛାଡ଼ି ଆଜି ଆପଣାକୁ କେବଳ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଚ : ଆପଣା ପଥକୁ ଫେରିଆସିବାର ସାହସ କଣ ମୋର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇନାହିଁ ? ନିତି ଠିକି ନିତି ଶିଖୁଥିବା ଜୀବନ ମୋର,ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଣ ନୟନଜଳର ପ୍ରବାହରେ ଦୃଷ୍ଟିର ମଳିନତା ଧୌତ ହୋଇ ଯାଇନାହିଁ ? ଆପଣାକୁ ନିତି ଲୁଚିରଖି ନିତି ଆପଣା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ଅବମାନନା କରୁଥିବାର ପାପ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଣ ମୋ' ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀର ପାତ୍ରକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଦେଇନାହିଁ ?

ନା,-ଆଜି ମୁଁ କେବଳ ଚୁପ୍ ହୋଇ ଭାବିବି, ଆପଣାର ତପ୍ତ ଆଲୋଡ଼ନ ଭିତରେ ଆପଣାକୁ ଚୁପ୍ ହୋଇ ଖୋଜିବି । ଯୁକ୍ତିତର୍କ ଅନେକ ହେଲାଣି, ପାଠୁଆ ମନର ଅଧା ପରଙ୍ଗମତା ସକାଶେ ମୁଁ ବେଶ୍ ଜଖମ ହେଲିଣି । ଆଉ ନିଜକୁ ଠକିବି ନାହିଁ, ଉପରର ଆବରଣଟାକୁ ନାନା କୃତ୍ରିମତାରେ ଫୁଲାଇ ଆପଣାକୁ ଆଉ ଏତେ କୁତ୍ସିତ କରି ପକାଇବି ନାହିଁ ।

ଆଜି ଭାରି କ୍ଳାନ୍ତ ଲାଗୁଚି । କିଛି ନକରିବାରେ, ଦିନକୁଦିନ ନୂତନତର ସାର୍ଥକତାରେ ବିକଶିତ ହୋଇ ନପାରିବାରେ ଯେ ଏତେ କ୍ଳାନ୍ତ ରହିଚି, ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହା ବେଶ୍ ଅନୁଭବ କରୁଚି । ସେହି ସରଳ ମନ, ଅନ୍ତରଭରା ବିଶ୍ୱାସ ଓ ସେହି ଚହ୍ଲା ବାଟ ଆଖିଆଗରେ ସବୁ ଜଳଜଳ ଦିଶୁଚି । ମନ କହୁଚି, ଏବେ ମଧ ମୋର ଅନ୍ତରଭିତରେ ପୂର୍ବର ସେହି ଶକ୍ତି ରହିଚି, ଆପଣାର ତାରାକୁ ଅନୁସରଣ କରି ବାଟ ଚାଲିବାର ବଳ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଳଙ୍କି ଲାଗି ଯାଇନାହିଁ । ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଦୁଆରଟି ଖୋଲିଦେଇ ପାରିଲେ ମୁଁ ସେହି ବଳର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବି ।

୨୩ । ୨ । ୫୨

ବାହାରର ମୋହ ଓ ବିକ୍ଷେପକୁ ମୁଁ ଯେତିକି ଏକମୁହାଁ କରି ବାନ୍ଧି ରଖିପାରିବି, ଭିତରର ଦୁଆର ତେଣେ ସେତିକି ଖୋଲିବ । ଚିତ୍ତର ପଥରଟିକୁ ମୁଁ ଯେତିକି ପରମ ଅନୁରକ୍ତିର ବାଡ଼ ଦେଇ ଆଧାରଟିଏ ତିଆରି କରିପାରିବି, ଅନ୍ତରର ସକଳ ରସ ଏକ ଉତ୍ସରେ ସେତିକି ଚଞ୍ଚଳ ଆପଣାର ପଥଟିକୁ ତିଆରି କରିନେଇ ପାରିବ । ବିରାଟ ଶୂନ୍ୟଭିତରେ ଖାଲି ଗୋଟାଏ ଲଣ୍ଡା ମୁଣ୍ଡି ଆପରି ପଡ଼ିରହିବାର ଦୀନତାକୁ ମୁଁ ବେଶ୍ ବୁଝି ପାରିଲଣି । ଏହିପରି ଆଧାରଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ରହିଲେ ଜୀବନ ରସରୁ ମୁଁ ବିନ୍ଦୁଟିଏ ବି ସାଇତି ରଖି ପାରିବି ନାହିଁ ।

ଏଠାକୁ ଆସିବା ଦୁଇମାସ ପୂରିଗଲା । କେବଳ କାନ୍ଦିବା, ଖୋଜିବା ଓ ଦହିହେବାକୁ ଯଦି ଜୀବନ ବୋଲି କୁହାଯାଏ, ତେବେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଦୁଇମାସକାଳ ବଞ୍ଚିଚି ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ପାଇବାର ଅଭିଳପ୍ସା ହରାଇବାର ଦୁଃଖକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ, ଦୃଷ୍ଟିର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖତା ସକଳ ଦୀନତାକୁ ବିଶୁଦ୍ଧ କରି ଦଗ୍ଧ କରିଦିଏ । ବୁକୁଭିତରୁ କିଏ ଯେପରି ବାରବାର ଆଶା ଦେଇ କହିଯାଉଚି ଯେ ମୁଁ ବଞ୍ଚିଚି, ଶତପ୍ରକାର ସ୍ଖଳନ ଓ ବିକ୍ଷିପ୍ତତା ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ତଥାପି ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଖୋଜିଚି । ଏହାହିଁ ମୋର ପରମ ସାନ୍ତ୍ୱନା, ବିଗତ ଦିନଗୁଡ଼ିକୁ ବଞ୍ଚିଥିବାର ପରମ ସାର୍ଥକତା ।

କେତେ ପ୍ରକାର disillusionment ଓ କେତେପ୍ରକାର ଉପଲବ୍ଧି ! ଭେଲକୁ ବାଛି ଅଲଗା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭଲର ଅନ୍ତର ଭେଦିବା ମଧ୍ୟ ଯେପରି ସମାନ୍ତର ଭାବରେ ଲାଗିରହିଥାଏ, ମୋର ଏତିକି ପ୍ରାର୍ଥନା ! ପ୍ରେୟ ଭିତରୁ ମନକୁ କାଢ଼ି ଆଣିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶ୍ରେୟର ଚରଣସ୍ପର୍ଶ କରିବା ହେଉଚି ସୁସ୍ଥ ଅନ୍ତରର ଲକ୍ଷଣ । ଶୂନ୍ୟବୃତ୍ତି ହେଉଚି, ସବୁ ବୃତ୍ତିଠାରୁ ହୀନତମ ଓ କ୍ଳେଶଦାୟକ ।

୨୪ । ୨ । ୫୧

Nature ଓ Nurture : ଏହି ଦୁଇଟା କଥାକୁ ନେଇ ଶାସ୍ତ୍ରଜଗତରେ କେତେ ନା କେତେ ବିବାଦ ଲାଗିରହିଛି । ଏହି ଦୁଇଟି ଶକ୍ତିମଧ୍ୟରୁ ମଣିଷର ଜୀବନକୁ ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁଟି ଗଢ଼େ, ଏହି ସମସ୍ୟାଟିକୁ ନେଇ ଆଜି ଯାଏ ଯୁକ୍ତିତର୍କ ଚାଲିଚି ।

ମଣିଷର ସ୍ୱଭାବ ସବୁବେଳେ ଅକୃତ ଓ ପ୍ରତିକୃତ ହୋଇ ଚାଲିଛି । ମୂଳତଃ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ପରିବେଶରୁ ସାର ନେଇ ସ୍ୱଭାବ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଚାଲିଚି । ଜନ୍ମ ହେଲାବେଳେ ଶିଶୁ ଯେଉଁ ସ୍ୱଭାବଟି ନେଇ ଜନ୍ମ ହେଉଚି, ହୁଏତ ଜନ୍ମହେବା ମାତ୍ରକେ ସେହି ସ୍ୱଭାବ ଆପଣାକୁ ନୂଆ ନୂଆ ରୂପ ଦେଇ ଚାଲିଚି । ମଣିଷ ବଞ୍ଚି-ଥିବା ଯାଏ ହୁଏତ ଏହି ବେଶବଦଳା ଚାଲିଥିବ ।

ହଠାତ୍ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ପରିବେଶ ଭିତରକୁ ଆସିଲେ ସ୍ୱଭାବ ଆପଣାକୁ ସେଥିରେ ସହଜେ ଖାପଖୁଆଇ ପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ମଣିଷକୁ ବେଳେବେଳେ ଭାରି ବିଚଳିତ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ଭାରି ସଂଘର୍ଷ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । କିନ୍ତୁ ଏହି ସଂଘର୍ଷ କଦାପି ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରହେ ନାହିଁ । ନୂତନ ପରିପାର୍ଶ୍ୱକୁ ଆପଣା ରଙ୍ଗରେ ରଙ୍ଗାଇ ଆପଣା ବ୍ୟବହାରରେ ଲଗାଇବାକୁ ସବଳ ମନ ଆପଣାଭିତରୁ ନୂତନ ଶକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରେ । ସେଇ ଚିହ୍ନା ରଙ୍ଗରେ ଦେଖିଲେ ପରିପାର୍ଶ୍ୱ ତାକୁ ଆଉ ନୂଆଭଳି ମନେ ହୁଏ ନାହିଁ । ମିସ୍ତ୍ରୀ ଚିହ୍ନା ଉପକରଣକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ନୂଆ କୋଠା ତୋଳିଗଲା ପରି ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ତା'ର ପରିପାର୍ଶ୍ୱକୁ ଆପଣା selectionର ବିବେକ ଦେଇ ଜୀବନର ଦେଉଳ ତୋଳି ଚାଲିଯାଏ । ତେଣୁ Nature ଓ Nurtureର ବିବାଦ ଅସଲ ସମସ୍ୟା ନୁହେଁ । ମନର ସବଳତା ହେଉଚି ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା । ସବଳ ମନ ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ କରି ସେହିସବୁ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଅତି ସହଜରେ outgrow କରି ଚାଲିଯାଏ । କିନ୍ତୁ ସେହି ସବଳତାର ଅଭାବ ରହିଥିଲେ ଜୀବନର ନୂଆନୂଆ ପରିବେଶ ଉଚ୍ଚ ପାଚେରି ପରି ବାଟ ବନ୍ଦ କରି ଠିଆହୋଇ ରହେ, ଆପଣାର ଗତି ହରାଇବସି ଜୀବନ ଛଟପଟ ହୋଇ-ପଡ଼େ ।

୨୫ । ୨ । ୫୧

ଏଠିକାର ନୂଆ ପରିବେଶରେ ମନ କ୍ରମେ ବସୁଥିଲା ପରି ଲାଗୁଚି । ଆପଣା ପ୍ରକୃତିର ବିଚିତ୍ର fluctuations ଅନୁସାରେ ପରିସ୍ଥିତି ସହିତ ଆପଣାକୁ ଅନୁକୂଳିତ କରିନେବାର ନିର୍ମାଣକାମରେ ସିଏ ଏବେ ଲାଗିଯାଇ ଥିଲାପରି ମନେ ହେଉଚି । ନୂଆ ନୂଆ ସମ୍ଭବତଃ ଆପଣାକୁ ବଡ଼ ବଞ୍ଚିତ ଓ ସ୍ଥାନଚ୍ୟୁତ ପରି ମନେହୁଏ । ନୂଆ ନୂଆ ହିଁ ମନ ବିଚଳିତ ହୋଇପଡ଼େ । କିନ୍ତୁ କ୍ରମେ ଅଚାନ୍ଥା ପଥର କାଟି ମନର ଝରଣାଟି ଆପଣାଲାଗି ନୂଆବାଟ ତିଆରି କରେ, ତାହାର ସ୍ୱାଭାବିକ ଯାତ୍ରା ପୁଣି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ ।

ପଇର କେତେ ପଇସା ଖରଚ କରି ମୁଁ ଏହି ଦୂର ଦେଶକୁ ଆସିଚି । ମୋର ଶୁଭେଚ୍ଛୁମାନଙ୍କର କେତେ ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ କରିବି ବୋଲି ଦେଇ ଆସିଥିବା ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ମୋତେ ସବୁବେଳେ ସତର୍କ କରିଦେଉଚି । ସେଇ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ଆଗରେ ରଖି ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନର କର୍ମଯୋଜନା ତିଆରି କରିବି, ଆପଣାକୁ ମୁଁ ତଦନୁକୂଳ ନାନା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟାପୃତ କରି ରଖିବି । ଅପଣାର କାମ ଓ ଆପଣାର ଭାବନାରେ ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ପରୀକ୍ଷା ପରୀକ୍ଷା କରି ଆଗେଇ ଚାଲୁଥିବି । ଏହିପରି ହେଉଥିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନୂଆ ବା ପୁରୁଣା କୌଣସି ପରିବେଶ ମୋତେ କଦାପି ବିଚଳିତ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।

କେତେ ନୂଆ ନୂଆ କଳ୍ପନା ଏହି ମନକୁ ପୁଣି ସତେଜ କରି ରଖିଲାଣି । କ୍ରମେ ମୋର ଆକାଙ୍କ୍ଷା ଓ ଅଭିଳାଷ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ମୁଁ ଜୀବନ ଦେବତାର ଆସନ ପାଖକୁ ଲାଗି ଲାଗି ଆସୁଚି । ମୋର ଧ୍ୟାନ ବନ୍ଧୁ କ୍ରମେ ଆପଣାର ଏକକତ୍ୱ ଲାଭ କରିବାରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଚି । ଏହି ଆଗେଇ ଯିବାରେ ହିଁ ମୋର ସମସ୍ତ ଦୁଃଖ, ସମସ୍ତ ଦହନ ଓ ସମସ୍ତ ବ୍ୟର୍ଥତା ସାର୍ଥକ ହୋଇଯିବ । ଏହାହିଁ ମୋତେ ସକଳ ଅଡ଼ୁଆରୁ ମୁକ୍ତ କରି ନେଉଥିବ ।

୨୭ । ୨ । ୫୧

ନାନା ପ୍ରକାରର କର୍ମ ବନ୍ଧନରେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଯେତିକି ବାନ୍ଧିପାରୁଚି, ମନ ସେତିକି ଉଲ୍ଲାସ ଲାଗୁଚି । ମୁଣ୍ଡର ବୋଝ ସେତିକି କମିଗଲା ପରି ଲାଗୁଚି । ସ୍ୱେଚ୍ଛାପ୍ରଣୋଦିତ ଶାସନରେ ଆପଣା ଆଦର୍ଶର ଅନୁରୂପ କରି ଯିଏ ଆପଣାକୁ ଯେତିକି ବାନ୍ଧିପାରେ, ସିଏ ସେତିକି ମୁକ୍ତି ପାଏ, ସେତିକି ବଞ୍ଚେ ।

କେତେ କେତେ ବିଫଳତାର ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ କାହାଣୀରେ ମୋ' ଜୀବନର ପୃଷ୍ଠା ଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଚାଲିଚି, କେତେଥର ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ମୁଁ କେତେଥର ଗୋଡ଼ ଖସାଇ ପଡ଼ିଚି, ତଥାପି ଆଜି ପରି ଗତିଶୀଳ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଦିନରେ

ଆପଣାଙ୍କୁ ଏପରି ଗୌରବାନ୍ୱିତ ମନେହୁଏ କିପରି ? ଦିନେଦିନେ ଏଇ ଆପଣା ଭିତରେ ଏତେ ବଳ ବି କୁଆଡ଼ୁ ଆସେ ? ଏହି ବଳର ଅନୁଭୂତିରେ ଅତୀତର କେତେ ବ୍ୟର୍ଥତା କୁଆଡ଼େ ପାଣିପରି ମିଳାଇଯାଏ । ଜୀବନର ସୂତ୍ରଟି ପୁଣି ନୂଆ ଗଣ୍ଠିରେ ଆପଣାର ପ୍ରଭୂତ ଅଭିଜ୍ଞତାର ସମ୍ପଦଗୁଡ଼ିକୁ ବାନ୍ଧିବାରେ ଲାଗିଯାଏ । ଯେତେବେଳେ ସଂସାରର ସବୁକଥା ବୁଝି ହୁଏ, ସଂସାରର ଗତି ସହିତ ଗତି ରଖି ଚାଲିବାର ନିର୍ଭର ମିଳେ । ଏହି ନିର୍ଭର ହିଁ ମଣିଷକୁ ଆଗକୁ ନେଇଚାଲେ, ଗୋଟାଏ ଜୀବନରେ ସତେ ଅବା କେତେ କେତେ ଜୀବନର ଅଭିଳାଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଏ ! ମୋ' ବଞ୍ଚିବାର ନିର୍ଭରଟି ଯେପରି କେତେବେଳେ ହେଲେ, ଚଳି-ପଥରୁ ଅପସରି ନଯାଉ, ମୋ' ଦେବତା ପାଖରେ ମୋର କେବଳ ଏତିକି ପ୍ରାର୍ଥନା । ଅଳପରେ, ବହୁତରେ, ଲାଭରେ ଓ ହାନିରେ ମୁଁ ଖାଲି ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିପାରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଲାଭ କରେ, ନୂଆ ପୁରୁଣା ଓ ପରିଚିତ ଅପରି-ଚିତକୁ ମୁଁ ସବଳ ହୋଇ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ । ମୋର ସବଳତା ମୋର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସମ୍ପଦ ହୋଇ ରହୁ ।

୧ । ୩ । ୫୧

ମଝିରେ ଦୁଇଦିନ ଫାଙ୍କ ରହିଗଲା । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତିରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଏହି ଦୁଇଟି ଦିନ ମୁଁ ଅଧିକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିଛି । ନାନା କାର୍ଯ୍ୟରେ, ନାନା ସୂକ୍ଷ୍ମ ଚିନ୍ତା ଓ ଯୋଜନାରେ ଦିନ କଟିଯାଉଛି । ହୁଏତ ରାତି ବାରଟାରେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଛି । ସେତେବେଳକୁ ମନ ଆଉ କୌଣସି ନୂଆ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ନାରାଜ । ତେଣୁ ଆପଣାର ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବସି ଖାଲି କାମ ଚଳି ଯିବାଭଳି ଦୁଇପଦ ଲେଖିଦେବାକୁ ମୋର ଇଚ୍ଛା ହୋଇନାହିଁ ।

ବେଳେବେଳେ ପୁଣି ଭାବୁଛି, ଦୈନନ୍ଦିନ ଲିପି ଲେଖିବାର ସମୟଟାକୁ ବଦଳାଇ ଦେଇ ପାରିଲେ ବୋଧହୁଏ ବ୍ୟତୀତ ଘଟିବାର ଆଉ କୌଣସି କାରଣ ନଥିବ । ଏହି କାମଟି ଲାଗି ଦିନବେଳା କୌଣସି ସମୟରେ କେତେ ମିନିଟ ଦେଇ ପାରିଲେ ବୋଧହୁଏ ଅଧିକ ସୁବିଧା ହେବ । ଯେତେବେଳେ ରାତି ବାରଟାରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଏଣୁ ତେଣୁ ଅଧ ପୃଷ୍ଠାଏ ଲେଖିବାକୁ ଯାଉଛି, ସେତେବେଳେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଗୋଟାଏ ବୋଝ ଲଦା ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଛି । ସହଜତା ଓ ସ୍ୱାଭାବିକତା ହେଉଛି ଜୀବନର ଲକ୍ଷଣ । ତେଣୁ ଏହି ଖାତାରେ ଆପଣାର କଥାକୁ ମୁଁ ଯଦି ସହଜରେ ଓ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଲେଖି ନପାରିଲି, ତେବେ ଲେଖିବାର ମୋର ସମସ୍ତ ଶ୍ରମକୁ କେବଳ ବ୍ୟର୍ଥ ଶ୍ରମ ବୋଲି କହିବାକୁ

ହେବ । ଏହି ଖାତାରେ ଏତକ ଲେଖିବା ଛଡ଼ା, ସାଧାରଣ ଜନମାନଙ୍କରେ ମୁଁ ସୃଜନମୂଳକ ଆଉ କିଛି କେଉଁଠି କରୁଚି କି ନାହିଁ, ସେ ବିଷୟରେ ହୁଏତ ମୋତେ ନିଜକୁ ହିଁ ସନ୍ଦେହାପନ୍ନ ହେବାକୁ ପଡୁଚି । ସଂସାରରେ ବା ମନୋରାଜ୍ୟରେ ମୁଁ କେଉଁଦିନ କିଛି ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବି କି ନାହିଁ, ଅଳସ ମନରେ ସେପରି କୌଣସି ନିର୍ଭର ଜବାବ ଦେବାକୁ ମୋର ସାହସ ହେଉନାହିଁ । ଏପରି ସ୍ଥଳେ ସହଜ ହୋଇ ପ୍ରତିଦିନ ଅନ୍ତତଃ କେତେ ମିନିଟ ଲାଗି କିଣ ମୁଁ ଏହି ଖାତାରେ କେତୋଟି ଧାଡ଼ି ଲେଖି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ? ଆପଣାକୁ ବାରବାର ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଟି ପଚାରିବାକୁ ଯେପରି ଆଜି ଭାରି ଜିଦ୍ ହେଉଚି । ସତେଯେପରି ମୋହରି ଭିତରେ ମୋ' ଅଳସ ମନର ଦ୍ରୋହୀ ଆଉ କିଏ ଜଣେ ଆପଣାର ଆସନ ଜମାଇ ବସିଲାଣି ।

୨ । ୩ । ୪୯

ଇତିହାସର ଯେ କୌଣସି ବଡ଼ ପ୍ରତିଭା ବା ବଡ଼ ବିପ୍ଳବର କୌଣସି ନା କୌଣସି ମନ୍ଦ ଗୁଣ ଦେଖାଇ ଆପେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ବସିବା ବଡ଼ ସହଜ । ଯିଏ କିଛି ହେଲେ ଦେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, କେବଳ ସେଇ ଦୋଷ ଦେଖାଇ ଶାନ୍ତ ହୋଇ ବସିପାରେ । ଏକଥା ସତ ଯେ ମୋର କଳ୍ପନା ମୁତାବକ ଏକ ନିଖୁଣ ଓ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଦର୍ଶକୁ ମୁଁ କଦାପି କେଉଁଠି ହେଲେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବି ନାହିଁ । ମୋ' ହାତରେ ମୋତେ ମୋର ଆପଣା ଜୀବନର ପୁଞ୍ଜିଟି ଦିଆ ହୋଇଚି, ମୋର ସମ୍ମୁଖରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସଂସାରର ସୁବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷେତ୍ର ପଡ଼ି ରହିଚି । ମୋର ସକଳ ନିଷ୍ଠା ଓ ନିର୍ଭରତା ଦେଇ ମୁଁ ସତ୍ୟକାଞ୍ଚନ ସୃଷ୍ଟି କରିଯିବି, ଆପେ ସାର୍ଥକ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୁଁ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟିର ରଥକୁ ପାଦେ ଆଗେଇ ଦେଇ ପାରିବି, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ଜୀବନ ବ୍ରତ ହିସାବରେ ମୁଁ ଏହାହିଁ ଭାବିଥାଏ ।

ଯୁଗ ଯୁଗର ଇତିହାସ ହେଉଚି ମଣିଷ ସମାଜରେ ଚାଲିଥିବା ଏହି ବିରାଟ Experimentର ଇତିହାସ । ନାନା ବିଚିତ୍ର ଦିଗରୁ ମଣିଷର ପ୍ରତିଭା ଏହି ସଂସାରରେ ନାନା ବିଚିତ୍ର ଆୟୋଜନ କରିଚି ଆପଣାର ଜୀବନକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧି କରିବ ବୋଲି । ଇତିହାସର ସବୁ ବଡ଼ ପ୍ରତିଭା ଓ ସବୁ ବଡ଼ ବିପ୍ଳବ କେବଳ ଏହି ଉପଲବ୍ଧିର ଗତିରେ କଣାଏ କଣାଏ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଇଚନ୍ତି । ଏହି Experiment ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ଚାଲିଚି, ପୁରୁଣାର ପୁଞ୍ଜି ଓ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ନେଇ ନୂଆ ମଣିଷ ପୁଣି ପରୀକ୍ଷା ଚଳାଇଛି; ଆପଣାର ତ୍ୟାଗ ଓ ଆପଣାର ତେଜଦ୍ୱାରା ସେ ବାରବାର ନୂଆ ସୃଷ୍ଟି କରିଯାଉଚି । ଏହି ନିତ୍ୟ ଉଦ୍ୟମର ଇତିହାସ ହେଉଚି ଏହି ଜଗତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଇତିହାସ । ଅତୀତର ସମସ୍ତ ଦୋଷ ଓ ସମସ୍ତ ଗୁଣସମେତ ତାହା ମୋର ଦଉଭୂମି ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଚି,

ତାହାକୁ ନେଇ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ଏହି Experiment ରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନାନା ଆଦର୍ଶ ଓ ନାନା ପଥର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ବିଷୟରେ ଆପଣାର ଜୀବନଦେଇ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ହେବ । ଜଣେ ମଣିଷ ହିସାବରେ ଏହାହିଁ ହେଉଚି ଇତିହାସରୁ ମୋର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଶିକ୍ଷା ।

୩ । ୩ । ୫୧

ପରଠାରୁ ପଇସା ବିଗ୍ରହି କରାଇ ମତେ ଯେଉଁମାନେ ଏତେ ଦୂର ଦେଶକୁ ପଠାଇଚନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେ ମୋ'ଠାରୁ ନିଶ୍ଚୟ ବହୁତ କିଛି ଆଶା କରିବେ, ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ । କେତେ ପ୍ରକାର ଉପଭୋଗ ଓ ଉତ୍ସବରେ ଏହି ଦେଶ, କେତେ ପ୍ରକାର ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ନିଜର ଆୟୋଜନକୁ ସ୍ଥୂଳ କରି ରଖିଥିବା ଏହି ସଭ୍ୟତା, ଏହାର ଭିତରୁ ସାରତକ ନେଇ ମତେ ଆପଣା ଦେଶର କର୍ମ ଭୂମିକୁ ଲେଉଟି ଯିବାକୁ ହେବ । ସେଠାରେ କେତେ ରକମର କ୍ଷେତ୍ର ମୋ'ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଚି, ମୋର ସକଳ ଶପଥ ଓ ସକଳ କଳ୍ପନାର ଅବତାରଣା ମୋତେ ସେଇଠି କରିବାକୁ ହେବ । ମୋ ସହିତ ମୋର ଶୁଭେଚ୍ଛୁମାନେ ମଧ୍ୟ ଏଥିଲାଗି ନିତି ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଚନ୍ତି, ଏହା କଣ କମ୍ ଗୌରବର କଥା ?

କେତେପ୍ରକାର ଛଳନାରେ ମୁଁ ହୁଏତ ଆପଣାର ଧ୍ୟାନପଥରୁ ବେଳେ ବେଳେ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇପଡ଼ିଚି, ପରର ପଇସାକୁ ଆପଣାର ଅର୍ଜିତ ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ମନେକରି ଲାଭ କ୍ଷତି ନେଇ ମୁଁ କେତେ ଗେଲବସର ପୁଅ ପରି ଭାବିବାରେ ଆନନ୍ଦ ପାଇଚି । କିନ୍ତୁ ତାପରେ ମନ ପୁଣି ଆପଣାର କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଫେରି ଆସିଚି । ଏହି ଦେଶର ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଣିଷ ଯାହାକିଛି ଅର୍ଜନ କରିପାରିଚି, ଆପଣାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କଲ୍ୟାଣକୁ ସାମୂହିକ କଲ୍ୟାଣ ଭିତରେ ସମ୍ମିଳିତ କରାଇବା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସେ ତାହା ସମ୍ଭବ କରିପାରିଚି । ଏହି ବଡ଼ ଶିକ୍ଷାଟି ମୋର ଯାବତୀୟ ଦୃଷ୍ଟିର ସବମୂଳ ରଙ୍ଗ ହୋଇ ରହିବ । ଜନ୍ମକ୍ଷଣଠାରୁ ଯେଉଁ ଦେଶର ସମାଜ ସହିତ ମୋର ଜୀବନ ଗଅଁଠା ହୋଇ ରହିଚି, ମୋର ସବୁ ଯୋଜନା ଓ ସବୁ occupationକୁ ମୁଁ ସେହି ସମାଜର ଭୂମି ଉପରେ ବିସ୍ତାର କରିବାର ଶକ୍ତି ଅର୍ଜନ କରିବି । ଏହା ହେଉଚି ମୋର ଆଜିକାର ପ୍ରାର୍ଥନା ।

୪ । ୩ । ୫୧

ବିନା କାରଣରେ ଅତି unceremoniously ଚିଠିର ପ୍ରକୃତି ଏପରି ବଦଳି ଯାଏ କିପରି ? କେଉଁଠୁ କେତେ ସମ୍ପଦର ଅଧିକାରୀ ହେଲାପରି ସେ

ବେଳେବେଳେ ସାରା ଜଗତଟାକୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଆପଣାର କରନେବାର ritualରେ ମୋଟେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ । ପୁଣି ଆଉ ଏକ ସମୟ ଆସେ, ଯେତେବେଳେ ଆପଣା ଆବେଗର ସକଳ ଡେଣାକୁ ଗୁଟୁଲା କରଦେଇ ସେ ଖାଲି ଆପଣା କୋରଡ଼ଟିରେ ପଡ଼ିରହେ, ବାହାର ଜଗତର କୌଣସି ଥରେ ଆପଣାକୁ ମିଳାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ବଡ଼ ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇଗଲା ପରି ଜୀବନ କଟାଇବାକୁ ପଡ଼େ । ଆପଣାକୁ ଜଗତଠାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି କେବଳ ଆପଣା ଅସ୍ଥି ଭିତର ଗୁଇଟା ଭିତରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ଏହି ପ୍ରମତ୍ତତା ଘାରି ପକାଇଲା ବେଳେ ମଣିଷକୁ କି ସଂଘର୍ଷ କରିବାକୁ ନପଡ଼େ, ଅହରହ ପ୍ରାର୍ଥନା ଦ୍ୱାରା ଆପଣାର ଶକ୍ତିକୁ ହାତରେ ରଖି ତାକୁ କେଡ଼େ ସଚେତ ରହିବାକୁ ନପଡ଼େ ।

ପାଗପାଣିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପରି ଓ ପ୍ରକୃତିର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ପରି ଜୀବନ ନାନା ରଙ୍ଗରେ ଫୁଟିଫୁଟି ଯାଉଛି । କେତେପ୍ରକାର ଆକୁଞ୍ଚନ ଓ ପ୍ରସାରଣ ଦ୍ୱାରା ତାର ବିକାଶମାର୍ଗ ଆପଣାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଚାଲିଛି । ତେଣୁ ନୀରସ ଓ ଭାରି ମନଟାର ଶିକାର ହୋଇପଡ଼ି ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଜଗତରୁ ଏତେ ଟିକିଏ ବି ରସ ପାଇବାକୁ ଅଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଯେପରି ଆପଣାକୁ ଓ ଆପଣାର ଜୀବନକୁ ଅଯଥା ଅଭିଶାପ ଦେଇ ନବସେ ! ସରସ ସମୟର ଅନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତୀ ନାଳୀକୁ ପୂରଣ କରିବା ହେଉଛି ନୀରସ ସମୟର ସର୍ବପ୍ରଧାନ mission, ତେଣୁ ଜୀବନର ରସମୟତାରେ ତାର ମଧ୍ୟ ଏକ ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଅଂଶ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ।

ଶୀତ କମି ଆସୁଛି । ଦିନ କ୍ରମେ ସ୍ପଷ୍ଟତର ହେଉଛି । ଆତ୍ମମଦାସ୍ଥକ ଅଧିକ ଆଲୋକ ଓ ଅଧିକ ପବନଲାଗି ମୁଁ ଯେପରି ଟାକି ବସିରହିଛି ।

୫ । ୩ । ୫୧

ଡେନମାର୍କର ଗଣଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ମୁଁ ଯେତିକି ବେଶୀ ପଢୁଛି, ଆପଣାର ଦେଶ ଓ ସମାଜ ବିଷୟରେ ବି ମନ ସେତିକି ସେତିକି ସଚେତ ହୋଇଯାଉଛି । ପ୍ରାୟ ଶହେବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ସମାଜର ଶିକ୍ଷାକ୍ଷେତ୍ରରେ ଏଠି ଯେଉଁ ନୂତନ ଜାଗରଣ ଦେଖା ଦେଇଥିଲା, ତାହାର ଇତିହାସ ପଢିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋର ମନ ଆପଣାର ଶକ୍ତିସୀମା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଛି ।

Grundtvig, Kold ଏବଂ Schroeder ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରତିଭାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ବାଦ ଦେଲେ ଡେନମାର୍କର ଏହି ନବଜାଗରଣ ପର୍ବଟି ନିରର୍ଥକ ହୋଇପଡ଼ିବ । କେତେ ବାଧା ଓ କେତେ ଜଟିଳତା ଭିତର ଦେଇ ଅନ୍ଧାରରେ

ପହୁଣ୍ଡ ପହୁଣ୍ଡ କରି ଆଗକୁ ଚ଼ାଲିବାପରି ସେମାନଙ୍କୁ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଭାରତର ସମାଜ ଓ ଭାରତର ଗଣଜୀବନ ଆଜି ଏକ ଗତିହୀନ ବରଫ ପର୍ବତପରି ଠିଆହୋଇଛି । ଭାରତୀୟ ଜୀବନର ଲୁପ୍ତ ଜ୍ୟୋତି ଓ ହୃତ ଆମ୍ବବୋଧକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ ହେଲେ, ଆମକୁ ସେହି କର୍ମହୀନତା ଓ ଜୀବନହୀନତାର ପର୍ବତଟିକୁ ଟାଳିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଆପଣାର ଆଦର୍ଶ ପ୍ରତି ଅଟଳ ବିଶ୍ୱାସ ହିଁ ଡେନମାର୍କର ସେହି ଜନନେତା-ମାନଙ୍କର ଜଟିଳ ପଥକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଇ ପାଉଥିଲା, ତଥା କଠିନ ନାନା ବାଧାବିଘ୍ନର ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ସେମାନେ ଆପଣାର ଅଗ୍ରଗତିରେ ଇନ୍ଧନ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରିଥିଲେ । ଏହି ବିଶ୍ୱାସ ହିଁ ମଣିଷ ଭିତରେ ଅମର ଶକ୍ତି ଦିଏ । ମୁଁ ଆଜି ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ ବାରବାର ସେହି ଶକ୍ତିର ମନ୍ତ୍ରଟିକୁ ଜପୁଥିଲାପରି ଅନୁଭବ କରୁଛି । ଯୌବନର ଆମୋଦ, ଭଲ ଖାଇ ଭଲ ପିନ୍ଧିବାର ଆରାମ, ଆପଣା ଖ୍ୟାତିର ପ୍ରଲୁବ୍‌ଧ ସ୍ୱପ୍ନ,—ଏସବୁ ମୋର ଦୃଷ୍ଟିପଥରୁ ଅପସରି ଯାଉ ! ଦୁଃଖ, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଜୀଇବାର ଦୀନତା ଉପରେ ମୋ'ଦେଶରେ ଯେଉଁ ଦାରୁଣ ଦହନ ମଣିଷକୁ ମାରି ମାରି ପକାଉଛି, ସେହି ଦହନର ନିଆଁରୁ ଜୀବନକୁ ଉଦ୍‌ଭାସିତ କରି ପାରିବାର ଜ୍ୟୋତିଟିକୁ ପାଇବାର କୌଶଳ ମୁଁ ଯେପରି ଲାଭ କରିପାରେ, ମୋର ଏହାହିଁ ପ୍ରାର୍ଥନା ।

୭ । ୩ । ୪୯

ଜ୍ଞାତ ଓ ଅଜ୍ଞାତରେ ଖାଲି ସେହି ପ୍ରଶ୍ନଟି ମନଭିତରେ କୁହୁଳି ଉଠୁଛି । ମୁଁ କଣ ସତେ ପାରିବି ? ଏଠିକାର ନାନା ବିଳାସ ଓ ପ୍ରଲୋଭନକୁ ଭେଦକରି ଏଦେଶରୁ ସାର ନେଇ ମୁଁ ସତେ ମୋ ଦେଶରେ ମଞ୍ଜି ପକାଇ ଫଳ ଫଳାଇ ପାରିବି ? ଏହି କଠିନ ପଥଟି ବିଷୟରେ ମୁଁ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସଚେତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି, ମୋ' ପଛେ ପଛେ ରହି କେଉଁ ବିଧାତାପୁରୁଷ ମୋତେ ଯେପରି ଏବିଷୟରେ ପଦେପଦେ ସତର୍କ କରି ଦେଉଛନ୍ତି ।

ଆପଣାର ଏହି ସଂଶୟ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ନେଇ ଅନେକେ ହୁଏତ ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥ କରିବେ । ସେମାନେ କହିବେ ଯେ ଆପଣାର ପାରିବା ନପାରିବା ବିଷୟରେ ଏପରି ସନ୍ଦିହାନ ହେବା ଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ଆପଣାକୁ ହିଁ ଦୁର୍ବଳ କରିପକାଏ, ସେ ଆପଣାର କର୍ମଶକ୍ତିକୁ କ୍ଷୀଣ କରିଦିଏ । ଆପଣାର ଯୋଗ୍ୟତା ବିଷୟରେ ଏକ ସହଜ **complacency** ପୋଷଣ କରିବା ଅପେକ୍ଷା ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଏହିପରି ଏକ ସୁସ୍ଥ ସଂଶୟବାଦକୁ ଅଧିକ ସ୍ପୃହଣୀୟ ମନେ କରେ । ମନରେ ନିଷ୍ଠା ଥିଲେ, ଆଦର୍ଶ ପ୍ରତି ସୁସ୍ଥ ଅନୁରାଗ ରହିଥିଲେ ଏହି ସଂଶୟବାଦ ମଣିଷକୁ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ କରାଏ,

ତାକୁ ବୁଝି ସମଟି ବାଟ ଗ୍ଭଲିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ବତାଇଦବେ । ତେଣୁ ଡେନମାର୍କର ବିରାଟ ଶିକ୍ଷା— ଇତିହାସର ସମ୍ମୁଖରେ ବସିପଡ଼ିଲେ ଆପଣାର ମନର ଏହି ସଂଶୟ ଭାବଟିକୁ ମୁଁ ଆନନ୍ଦରେ ସ୍ୱୀକାର କରିନେଉଛି । ଏଥିରୁ ମୁଁ କେତେଦୂର ଲାଭ ଉଠାଇ ପାରିବି, ତାହା ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଧାନତଃ ମୋର ନିଷ୍ଠା ଓ ଯୋଗ୍ୟତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

୮ । ୩ । ୫୧

ସମସ୍ତ ପଛରେ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇଗଲା ପରି ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଦିନ ଶେଷରେ ଆପଣା ପାଖରେ ଜବାବ ଦେଇ ଦେବାକୁ ବସୁଛି, ସେତିକବେଳେ ମନେ ହେଉଛି ଯେପରି ମୁଁ ଦିନମାନ କିଛି ହେଲେ କରି ନାହିଁ; କେବଳ ବ୍ୟର୍ଥ ଆଲସ୍ୟରେ ଓ ଆଉ କାହା ହାତରେ ରହିଥିବା ରଜ୍ଜୁର ଅନୁଶାସନରେ ମୋର ସମସ୍ତ ଗ୍ଭଲିଯାଇଛି । ଟିଉରି ସକଳ ପ୍ରକାର ଦୁର୍ବଳତା ମୋତେ ସେତିକବେଳେ ଗ୍ଭରିଆଡ଼ୁ ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ଧାଇଁ ଆସୁଛି । ସତେଅବା କେଉଁ ବିଧାତା ପାଖରେ ଆପଣାର ଚୁକ୍ତି ଭାର୍ଜିଥିବା ପରି ମୋର ଅପରାଧୀ ମନ ଅତି କାକୁସ୍ଥ ଭାବରେ ନଇଁ ପଡ଼ୁଛି । ଆପଣାର ଏପରି ଶ୍ରୀହୀନ ସ୍ୱଭାବ ମୁଁ ଆଗରୁ କେବେ ଅନୁଭବ କରି ନଥିଲି । ଭିତରୁ ବଳୁଆ ମନ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଣ୍ଟାଭିଡ଼ି ଗ୍ଭଲିଛି, ଭିତର ବାହାରର ସକଳ ଦୋଷ ଓ ସକଳ ପ୍ରତିକୂଳତାକୁ ଠେଲିଦେଇ ଆପଣାର ସିଦ୍ଧି ସ୍ଥାନଟିକୁ ତିଆରି କରିନେବାରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜର ପ୍ରସ୍ତୁତି କାର୍ଯ୍ୟ ଜାରି ରଖିଛି । ମୋର ବେଶ୍ ମନେ ହେଉଛି, କ୍ରମେ ମୁଁ ଏହି ଭୟାଚ୍ଛନ୍ନ ଓ ତତ୍ପରତାହୀନ ମନକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଯାଉଛି । ତଥାପି ବେଳେବେଳେ ଭୂତ ଘୋଟି ଆସିଲା ପରି କୁଆଡ଼ୁ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ଦୁର୍ବଳତା ଆସି ମୋର ସବୁ ଆଶା ଓ ସବୁ ପ୍ରସ୍ତୁତିକୁ ଚୂନା କରିଦେଇ ଯାଉଛି । ଜାଣେ, ଏହି ଅବସ୍ଥାଟି ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଅତିକ୍ରମି ଯିବ, ଜୀବନସରିତର ବହମାନ ସ୍ରୋତ ଆଗରେ ସବୁ ପ୍ରକାର ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବରା ବାଟ କୁଆଡ଼େ ଅବଲୁପ୍ତ ପାଯ୍ତ ହୋଇଯିବ, ନାନା ବୈଚିତ୍ର୍ୟର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଶେଷରେ ତାହାର ଜୟ ହେବ । ସେହି ଜୟ ଘୋଷଣାଟିକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ଲାଗି ସହସ୍ର ଦୈନ୍ୟ ଓ ସହସ୍ର ବ୍ୟର୍ଥତା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଣିଷ ତଥାପି ଆଶା କରୁଛି, ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି, ସକଳ ବିଚ୍ୟୁତି ପରେ ସେ ପୁଣି ସାହସ ବାନ୍ଧି ଲାଗି ପଡ଼ୁଛି । ଏହିପରି ଅଦମ୍ୟ ଭାବରେ ଲାଗି ପଡ଼ିବାର ନିତ୍ୟନୂତ ପରୀକ୍ଷା ଲାଗି ହିଁ ସତେଅବା ଆମ ସଂସାରରେ ଜୀବନର ଓ ମଣିଷର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ।

୧୦ । ୩ । ୫୧

ମଝିରେ ମଝିରେ ଦିନଟିଏ କିପରି ଯେ ହାତରୁ ଖସିଯାଉଚି, ମୁଁ ତାହାକୁ କୌଣସିମତେ ଧରି ରଖିପାରୁନାହିଁ । କୋଉଦିନ ଘରକୁ ଫେରୁ ଫେରୁ ରାତି ବାରଟା ହେଉଚି ତ କୋଉଦିନ ଦିନମାନର କାମ ଓ ଗପ ଶେଷ କଲାବେଳକୁ ମନ ଭାରି କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଚି । ତେଣୁ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଏଠି ମୁଁ କଅଣ ଲେଖିବି ? କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରର ମର୍ମପ୍ରବେଶ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଏଠି ହୁଏତ ମୋଟେ ମିଳୁନାହିଁ । ସତେଅବା ଗୋଟାଏ କାଚଘର ଭିତରେ ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ସଜଡ଼ା ହୋଇଥିବା ପାଗପାଣି ଛୁଆଁ ହୋଇ ମୋର ଜୀବନ ଏଠି ଅତି କୃତ୍ରିମ ଭାବରେ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବଞ୍ଚି ରହିଚି । କେବଳ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାରର ନିର୍ଜୀବ ଆଚ୍ଛନ୍ନ ଭାବ ବ୍ୟତୀତ ମୁଁ ଜୀବନରେ ଆଉ କୌଣସି ସ୍ପନ୍ଦନ ପାଉନାହିଁ । ପୁଣି ନାନା ଉପଲକ୍ଷରେ ଆପଣାକୁ ଓ ଆପଣାର କଥା ଗୁଡ଼ାକୁ ନାନାମତେ ସଜାଇ ଚମତ୍କାର ବକ୍ତୃତା ଦେବାର ବଦଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଚି । ଏଠି ସମସ୍ତେ ଯେପରି ଜୀବନର କୃତ୍ରିମ ପାଖଟାକୁ ହିଁ ମୋ' ଆଗରେ ଉନ୍ମୋଚିତ କରି ଧରୁଚନ୍ତି । ମୋତେ ଏଇଟାକୁ ହିଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ବା matter-of-fact ହିସାବରେ ସ୍ୱୀକାର କରିନେବାକୁ ହେବ; ଏଠିକାର environment ଯେପରି ବାରବାର ମୋତେ ଏହି ଧମକଟି ଦେଖାଇ ଚୁପ୍ କରି ରଖିଚି ।

ଯେତେପ୍ରକାର ଆଚ୍ଛନ୍ନତା ଆସୁ ପଛକେ, ମୋର ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଧ୍ୟାନ ଯେପରି ନିତ୍ୟ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖ ହୋଇ ରହିଥାଉ, ସକଳ ପ୍ରତିକୂଳତା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ଯେପରି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଓ ମୋର ସାହସକୁ କଦାପି ହରାଇ ନବସେ ! ଏତିକି ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନା,— ଚଉର ମାଟିତଳେ ମଞ୍ଜିଟିକ ଜୀଆଇ ରଖିପାରିଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅନୁକୂଳ ପାଗ ପାଇବା ମାତ୍ରକେ ଆଜିକାର ଫାଙ୍କା ପଡ଼ିଆରେ ପତ୍ର ଓ ଫୁଲ ପୁଣି ପଲ୍ଲବି ଉଠିବ ।

୧୧ । ୩ । ୫୧

ବେଳେବେଳେ ମନେହୁଏ, ସଂସାରରେ ଯେପରି ମୋର ଆଉ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଜୀବନର ବାଟ ଅତିକ୍ରମ କରୁକରୁ ହଠାତ୍ ଯେପରି ଘାଟି-ମୁଣ୍ଡରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଗଲାପରି ଜୀବନ ରଥ ଅଟକି ଠିଆ ହୋଇଯାଏ । ସେତେ-ବେଳେ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମନଉପରେ ଶଗଡ଼େ ଭାର ପରି ମନେହୁଏ । ଆଖି ଉପରେ ନାନାପ୍ରକାର ସମ୍ଭବ ଓ ଅସମ୍ଭବ କଳ୍ପନା ଭାସୁଥିବାବେଳେ ଓ ସେହିସବୁ କଳ୍ପନାକୁ ନେଇ ନାନା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଥିବା ବେଳେ ସମୟ ବେଶ୍ କଟିଯାଏ । ଅଥଚ ମଝିରେ ମଝିରେ ଏପରି ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥା ଆସି ପହଞ୍ଚେ, ଯେତେବେଳେ

କୌଣସି ପ୍ରକାର କଳ୍ପନା କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ପୃହା ଜନ୍ମେ ନାହିଁ । ତୃପ୍ତି ବା ଅତୃପ୍ତି କୌଣସି ପ୍ରକାର ଆବେଗ ମନକୁ ବ୍ୟାପୃତ କରି ରଖି ପାରେନାହିଁ ।

ବାପମାଆଙ୍କ ଠାରୁ ସନ୍ତାନ ହରାଇବସି ହୁଏତ ସନ୍ତାନ ବେଳେବେଳେ ଭାବୁଥିବ ଯେ ଏହି ଘରସହିତ ତାହାର କୌଣସି ସମ୍ବନ୍ଧ ନାହିଁ, ଯେପରି ଏହି ଘର ତାର ଆପଣାର ଘର ନୁହେଁ । ଘରକୁ ତା'ର ନିଜଘର ବୋଲି କହିବାକୁ ସେ ହୁଏତ କୌଣସିପ୍ରକାର ପ୍ରେରଣା ପାଇ ପାରୁନଥିବ । ଆଜି ହଠାତ୍ ଏହି blank ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆପଣାକୁ ସେହିପରି ଘରଛଣ୍ଡିଆ ପରି ମନେହେଉଛି । ମୋର ଆବେଗ, ମୋର ବୋଧଶକ୍ତି ଓ ମୋର କର୍ମତତ୍ପରତା ଆଜି ସବୁ ଯେପରି ନିକମା ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଛି । ଠିଆହେବାର lever ଟିକୁ ହରାଇବସି ଜୀବନପିଣ୍ଡ ଯେପରି ଆପଣାର ସକଳ ଶକ୍ତିକୁ ହରାଇ ବସିଛି । ତଥାପି ମୋର ସକଳ ଦୀନତା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ଯେପରି ନିଜର ମହତ୍ତ୍ୱ ଓ ମୂଲ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ପାଶୋରି ନଦିଏ, ଜୀବନର ପରମ ଉତ୍ସ ସହିତ ମୋର କ୍ଷୀଣଧାରାଟିର ଯେପରି କୌଣସି ବିଚ୍ୟୁତି ନଘଟେ !

୧୩ । ୩ । ୫୧

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କେତେ ମଣିଷ ଓ କେତେ ଘଟନା ଅନ୍ତରସ୍ପର୍ଶ କରି ଯାଉଛନ୍ତି । ଅଥଚ ତଥାପି ଯେପରି ମନେହେଉଛି ଯେ ମୁଁ କିଛି ପାଉନାହିଁ ! ମନଟା ଆଉକେବେ ଏପରି ଦୀନ ଓ ଏପରି କାଙ୍ଗାଳ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ମୋର ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ । ବେଦର ସେହି ସରଳ କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଆଜି ନୂତନ ସତ୍ୟପରି ଲାଗୁଛି : ମୁଁ ପାଣିଭିତରେ ବାସକରୁଛି, ଅଥଚ ପରମ ତୃଷାରେ ଦହିହୋଇ ମରୁଛି ! ଏହି ସଂସାରରେ ଏତେ ଆଲୋକ, ଏତେ ମୁକ୍ତି, form ଓ spiritକୁ ନେଇ ଏତେଏତେ Revealation; ଅଥଚ ମୁଁ ସେହି ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ପ୍ରସାଦରୁ କଣିକାଏ ମାତ୍ର ପାଇବାର ବି ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ଚିତ୍ତର ଏହି ବ୍ୟାକୁଳତା, ଏ ଅପରିତୃପ୍ତି, କେଉଁ ସଙ୍କୁଳ ଅଥାନରେ ପଡ଼ିରହିଥିବା ପରି ଏହି ନିୟତ ଅଶାନ୍ତି,—ଜାଣେନା, ମୋର ଜୀବନଦେବତା ଏସବୁକୁ କେଉଁ ଆଡ଼କୁ ମୋହିଁ ନେବ ' ଜାଣେନା, ଏହି ନିଆଁ ମୋତେ ଆହୁରି ଅଧିକ ଉଦ୍‌ଭାସିତ କରିବ ନା କେବଳ ପାଉଁଶ କରି ସାରିଦେବ ! ବୋଧହୁଏ ଆଉ କୌଣସି ପନ୍ଥା ନାହିଁ । କେବଳ ଆହୁରି ଭକ୍ତି, ଆହୁରି ଭଲପାଇବା ଓ ଆହୁରି ପ୍ରାର୍ଥନାଦ୍ୱାରା ମୋର ଏହି negative ଅନ୍ତରକମ୍ପନ ଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ positive ଜୀବନ ବେଗରେ ପରିଣତ କରିପାରିବି । ବଞ୍ଚିବାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ value ଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇ ପକାଇବାର ଆଶଙ୍କା ଅନୁଭବ କରେ, ସେତିକବେଳେ ଅନ୍ତରଭରି ଡାକିବାରେ ଓ କାନ୍ଦିବାରେ ହିଁ ତାହାର ତ୍ରାଣ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ । ସେହିପରି

ଏକ ପ୍ରବଳ ଡାକ ଅ.ଜ ମୋ'ଭିତରର ପଥୌ ଗହ୍ୱର ଭିତରୁ ଠେଲିପେଲି ଉଠୁଥିବାପରି ମନେ ହେଉଚି । ଜାଣେନା, ଆପଣା ଦେବତା ହୁତ ଆସନକୁ ପୁଣି ଯଥାସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିପାରିବାର ଆତୁରତା ସେହି ଡାକରେ ରହିଚି କି ନାହିଁ କେବଳ ସମୟ ହିଁ ତାହାର ପ୍ରମାଣ ଦେବ ।

୧୪ । ୩ । ୫୧

ଅ.ଜ ଲେଖିବି ବୋଲି କାଲିଠାରୁ କଣ ଯେ ଭାବି ରଖିଥିଲି, ଯେତେ ଭାବିଲେ ବି ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଉ ମନେପଡୁ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେଥିଲାଗି ଶୋଚନାକରି ଫଳ ନାହିଁ । ମୋ' ଅନ୍ତର ଘରର ଭଣ୍ଡାର ଆଦୌ କୃପଣ ନୁହେଁ । ସମୟ ଜାଣି ସେ ପୁଣି ମାନସଦ୍ୱାରରେ ଅବିକଳ ସେହି ଭାବନାଟିକୁ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବ । ମଞ୍ଜି ବୁଣିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ମଞ୍ଜିସବୁ ମାଟିଭିତରେ କୁଆଡ଼େ ଲୁଚିଯାଏ । କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ହରାଇ ଦେବାର ଆଶଙ୍କାରେ ଚାଷୀ କଦାପି ମଞ୍ଜି ପଡ଼ିଥିବାର ଯାଗା-ଗୁଡ଼ିକୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ରଖେ ନାହିଁ । ସମୟକ୍ରମେ ମାଟିର ଚେତନସ୍ତରରେ ମଞ୍ଜି-ଭିତରର ଜୀବନ ମୁକୁଳିତ ହୋଇଉଠେ । ସେହି ଜୀବନ ଆପଣାକୁ ଆପେ ଆପେ ପ୍ରକାଶିତ କରେ । ସୃଷ୍ଟିର ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ସବରେ ସେ ଆପେ ଆପେ ଆପଣାର ଅବଦାନଟି ଦେଇଯାଏ । ମୋର ବିଚାର ଓ ମୋର ଭାବନାଗୁଡ଼ିକୁ ହୁଏତ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ପରି ମୁଁ ମୁଖସ୍ଥ କରି ରଖି ପାରୁନାହିଁ, ବିଗିଦ ବା ସମୟ ମୁତାବକ ମୁଁ ହୁଏତ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଖଣିରୁ ବାହାରକରି ଆଣି ପାରୁନାହିଁ । ଧନମାନ କେତେ ଚିନ୍ତା ତା'ର ସ୍ୱାଭାବିକ ଗତିରେ ବିରାଟ ମନଃସାଗରରେ ଅବଲୀନ ହୋଇଯାଉଚି । ଭିତରର ଉର୍ବର ମାଟିରେ ହୁଏତ ସେଗୁଡ଼ିକର ନୂତନ ସୃଷ୍ଟି ଲାଗି ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ୁଚି । ଆପଣାର ପ୍ରୟୋଜନ ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆପଣା ଖୁସିମୁତାବକ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରୁନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସବୁ ମଞ୍ଜିର ବିରାଟ ସମ୍ଭାବନା ନେଇ ଏକ ସମଗ୍ର ବ୍ରତର ପୂଜାସରଞ୍ଜାମ ପରି ମୋର ଚେତନା, ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ମୋର ମାନସବୃତ୍ତି ସତେଅବା ତିଆରିହୋଇ ଚାଲିଚି । ଉପରେ ନାନାପ୍ରକାର ବିକ୍ଷେପ ଓ ବିଚଳିତ-ତାରେ ମୁଁ ହୁଏତ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଠିଆହେବାକୁ ପହୁଣ୍ଡେମାନ୍ଦ ଜାଗା ପାଉନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଭିତରେ ନାନା ପ୍ରୟୋଗର ନବୀନ ନବୀନ ରୂପାୟନରେ ଜୀବନ ଧାନ୍ତୀର ଆୟୋଜନ ଓ ଅଭିମନ୍ତ୍ରନ ଲାଗିରହିଚି । ସମ୍ଭବତଃ କୌଣସି ସଙ୍କେତ ନଦେଇ ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଦିନେ ସେହି ପରୀକ୍ଷା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ, ସେଦିନ ମୁଁ ବିରାଟ ଜୀବନକୁ ଆପଣାର ଦେହଭିତରେ ଭାରି ସହଜରେ ଅନୁଭବ କରିପାରିବି ।

୧୫ । ୩ । ୫୧

ପାଗ ଅନୁସାରେ ମାଟି, ପାଣି ଓ ପବନ ବଦଳି ଯାଉଚି । ଅନୁକୂଳ ଓ ଅନନୁକୂଳ ନାନା ପ୍ରଲୋଭନର ଆୟୋଜନ କରି ମଣିଷ ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କୁ ବଶ କରି

ରଖୁଚି । ରୁଷିଆଦେଶର ଜଣେ ମନୋବୈଜ୍ଞାନିକ କୁକୁର ଉପରେ ପରୀକ୍ଷା କରି ଏହି ନିୟମକୁ ଶାସ୍ତ୍ରର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଗତ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ ଏହି ନିୟମଟିକୁ ମଣିଷ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କରାଗଲା । Ideal ବା ଉପାଦେୟତମ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିବା କୌଣସି ନା କୌଣସି prejudice ଅନୁସାରେ ସମାଜରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମଣାଇବାର ଖିଆଲକୁ ମନୋବିଜ୍ଞାନ ଶାସ୍ତ୍ରରେ Behaviorism ବୋଲି କୁହାଯାଉଚି । ସବୁ ମଣିଷ ଅବିକଳ ଗୋଟିଏ ବାଟରେ ତିଆରି ହୋଇ ପାରିବେ, ଗୋଟିଏ କାରଖାନାର ହଜାରଟି ଘଡ଼ି ଏକାଭଳି ତିଆରି ହୋଇ ପାରୁଥିବାଭଳି ଗୋଟାଏ ସମାଜର ସବୁ ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ଏକାଭଳି ସମାନ ଶାସନର ବାଡ଼ଭିତରେ ରହିବେ, ଏହା ହେଉଚି ଏହି ମତବାଦଟିର ଦର୍ଶନ । ଏହି ଦର୍ଶନକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ଯାଇ ପଣ୍ଡିତ ବର୍ତ୍ତମାନଙ୍କର ମସୁଧା ଅନୁଯାୟୀ ସ୍କୁଲର ପାଠ ସାମାଜିକ ଓ ଜୀବନର ନାନା କ୍ଷେତ୍ରଙ୍କୁ ଏବେ କାରଖାନାପରି ବ୍ୟବହାର କରାଗଲାଣି । ସତେଯେପରି ନୂଆ ମଣିଷଲାଗି କିଛି ଭାବିବାର, କିଛି ହେବାର ବା କିଛି ବଦଳାଇବାର ନାହିଁ, ଏଯୁଗ ସତେଅବା ସବୁ ହେବାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୀମାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ସାରିଲାଣି, ତେଣୁ ଆଗାମୀ ଯୁଗର କାଙ୍କ୍ଷାମାନଙ୍କୁ ଏଯୁଗର ଗଢ଼ାଗୁଣ୍ଡରେ ପକାଇ ତିଆରି କରିବାକୁ ହେବ ; ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରକାରର Behaviorism ପଛରେ, ଏହିପରି ଗୋଟାଏ ମନୋଭାବ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଚି । ଏଯୁଗର ନାତ୍ସିବାଦ, ସାମ୍ୟବାଦୀ ଏକାଧିପତ୍ୟ ଏବଂ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ନାମ ନେଇ ଅପର କୌଣସି ଦେଶକୁ ଆପଣା ମତମୂତାବକ conditioned କରି ବିଜୟୀ ହୋଇଥିବା ଅପକୃତ ଲାଳସାକୁ ପରିତୃପ୍ତ କରିବା,—ଆମେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ରାଜନୀତି Behaviorism ବୋଲି କହିପାରିବା । ମନ ଭୁଲାଇବା ଭଳି ଯେତେ ଭେକ ପିନ୍ଧିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏସବୁର ମର୍ମ୍ମ ସେହି ଗୋଟିଏ ଉପାଦାନରେ ଗଢ଼ା ।

୧୭ । ୩ । ୫୧

କିଏ ଯେପରି ମନଭିତରେ ପଚାରୁ ଯାଉଚି, ନଅ ବରଷ ତଳେ ଯେଉଁ ଘଟଣାଟା ତୋତେ ଜୀବନରେ ଏକ ନୂତନ ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲା, ମଣିଷକୁ ଭଲପାଇ ସେହି ଭଲପାଇବା ଭିତରୁ ହିଁ ବଞ୍ଚିବାର ସାହସ ଲାଭ କରିବାକୁ ସେହି କିଶୋର ବୟସରେ ତୋତେ ଯିଏ ଦେଇଯାଇଥିଲା, ତୁ କେତେଦୂର ସେହି ସାହସ ପାଇବାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିଚୁ, ତାକୁ ଆପଣାର କରି ଧରି ରଖି ପାରିବାର ନିଷ୍ଠା ଓ ବଳ ତୁ ପ୍ରକୃତରେ କେତେଦୂର ଅର୍ଜନ କରିପାରିଚୁ ?

ଆପଣାକୁ ଦୁର୍ବଳ ବୋଲି କହିବାଠାରୁ ଆଉ ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳତା ମଣିଷ ପକ୍ଷରେ ଆଉ କଣ ହୋଇପାରେ ? ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବନର ପଥ ହେଉଚି ଅତି ସ୍ୱକୀୟ ଓ ଅତି

ସ୍ୱାଭାବିକ,—ତା'ର ପାରଙ୍ଗମତା ତଥା ଅପାରଙ୍ଗମତା ହେଉଛି ତା'ର ସ୍ୱାଭାବିକ ଭୂମି । ଗୋଟାଏ ଆଦର୍ଶ ଭୂମିର standard ଦେଇ ମଣିଷର ଚରିଭୂମିକୁ ମାପି-ବସିଲେ ସଂସାରରେ ନିଶ୍ଚୟ ବଡ଼ ନିରାଶ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେ ଯେପରି ଭୂମି ନେଇ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଚି, ତାକୁ ସେହିପରି ଭୂମିରୁ ହିଁ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତାହାରି ଅନୁକୂଳ ନାନା କର୍ଷଣରୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୁଁ ମଣିଷ ଜୀବନ ପାଇଚି, ଆପଣାକୁ ମାପି ଆପଣାର ଆଦର୍ଶ ସହିତ ଆପଣାକୁ ଯୋଡ଼ି ପାରିବାର ଆକୁଳତା ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିପାରୁଚି,—ମୋ'ଲାଗି ଏହାହିଁ ପରମ ଭାଗ୍ୟର କଥା । ସବୁ ଉତ୍ସାହ ଓ ଉଦ୍ୟମ ଦେଇ ମୁଁ ସେହି ଆଦର୍ଶଲାଗି ଓ ସେହି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଲାଗି ଆପଣାକୁ ତିଆରି କରି ଚାଲିଚି । କ୍ଷଣକ୍ଷଣକର ସଫଳତା ମୋତେ ଆହୁରି ଅଧିକ ବେଗରେ ବାଟ ଚାଲିବାର ଆନନ୍ଦମୟ ଅନୁରାଗ ଦେଇଯାଉଚି, କ୍ଷଣକ୍ଷଣକର ବିଫଳତା ମୋତେ ଆପଣାର ବିଚ୍ୟୁତିଲାଗି କନ୍ଦାଇ ପୁଣି ମେତେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଫଳ ମାର୍ଗାଚରଣା ଲାଗି ତିଆରି କରିଦେଇ ଯାଉଚି । ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ରୀତିରେ ନିଅବିରତ ତଳର ସେହି ପ୍ରଥମ ସାହସ ଆପଣାକୁ କ୍ରମେ ମୋ'ର ଭିତରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିଚାଲିଚି ।

୨୦ । ୩ । ୪୧

ଡେନମାର୍କର ସୁଦୂର ଏକ ମଫସଲଗାଆଁରେ ଦିନ କଟାଇବାର ପ୍ରଥମ ସୁଯୋଗ ଲାଭକରି ମୋର ମନ ସତେଅବା ଆତ୍ମଭୋଳା ହୋଇ ରହିଚି । ଅନେକ-ଦିନ ପରେ ମନୋମତ ଏକ ବାତାବରଣ ଭିତରେ ନିଜକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିଦେଇ ଭାରି ଉଶ୍ୱାସ ଲାଗୁଚି । ଚାରିଆଡ଼ରେ ସୁବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଏହି ଚିପଡ଼ାଲୁ ଭୂଇଁ ବରଫରେ ଧୋବ ହୋଇ ରହିଚି, ମଝିରେ ମଝିରେ ଏ ଦେଶ କୃଷକର ଘର ଓ ତାହାକୁ ବେଢ଼ି ରହିଥିବା ଚୋଟାଗୁଡ଼ିକ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉଚି । ପ୍ରଥମ ଦର୍ଶନର ଏହି ଅନୁଭୂତିଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ଯେପରି କେବଳ ପିଇପିଇ ଯାଉଚି ! ଦଣ୍ଡେ ଥମିଯାଇ ପଦେ ଲେଖିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ପାଉନାହିଁ । ଗାଆଁର ପିଲା ମୁଁ, ଜନ୍ମହେବା ଦିନରୁ ଏହି ଗାଆଁରେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ମୁଁ ଗାଆଁକୁ ଭଲପାଇ ଶିଖିଚି, ତେଣୁ ଏହି ଦୂରଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଚାଷଜମି, ସେଇ ଖୋଲା ଆକାଶ ଓ ସରଳ କୃଷକର ସେଇ ଖୋଲା ମନ ମୋତେ ଏଡ଼େ ଚଞ୍ଚଳ ଏଠିକାର ଆପଣାର କରି ପାଇଚି । କୃତ୍ରିମ ଜୀବନର swamp ଭିତରେ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ କରୁଥିବା ରାଜଧାନୀରେ ଗତ ତିନିମାସକାଳ ମୋର ମନଟା ଯେ କାହିଁକି ଛଟପଟ ହେଉଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହା ବେଶ୍ ବୁଝିପାରୁଚି ।

ନାନା ନୂଆ ଅନୁଭୂତିରେ ମୋର ହୃଦୟ ଆପଣାକୁ ବିସ୍ମୃତ ସମୃଦ୍ଧ କରି ଚାଲିଛି । ଏପରି ଗୋଟିଏ ସ୍ୱାଭାବିକ ପରିବେଶରେ ପହଞ୍ଚିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନ କେବଳ ପାନ କରିବାରେ ଓ ଅବଧାରଣ କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଛି । କ୍ଷଣେହେଲେ କ୍ଳାନ୍ତ ହେବାର ଓ ଆପଣାର ଦୁର୍ବଳତା ବିଷୟରେ ଭାବି ଆପଣାକୁ କ୍ଷୁଣ୍ଣ କରିବାର ଅବସର ମଧ୍ୟ ସେ ହରାଇ ବସିଛି ।

୨୧ । ୩ । ୫୧

ଦୁଇଦିନ ହେଲା ମୁଁ ଏଠାକାର ଦୁଇଟି ସ୍କୁଲରେ କେତେ ସମୟ କଟାଇବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲି । ଏଠିକାର ସ୍କୁଲ ଘର ହେଉଛି ଗାଆଁର ସବୁଠାରୁ ଭଲ ଘର, ଏଠାକାର ଶିକ୍ଷକ ମାସକୁ ଚାରିଶହ ଟଙ୍କା ଦରମା ପାଆନ୍ତି । ବିଗତ ଶହେବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀ ଆଧୁନିକ ମନୋବିଜ୍ଞାନ ଓ ଶିକ୍ଷାଶାସ୍ତ୍ରର ଅନୁମୋଦିତ ଶିକ୍ଷାଦର୍ଶନ ଅନୁସାରେ ଆପଣାକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରି ଆସିଛି । ଘର ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଭିତରେ ଅତି କୃତ୍ରିମ ଭାବରେ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଉଥିବା ବ୍ୟବଧାନକୁ ସମ୍ଭବତଃ ଡେନମାର୍କ ହିଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଦେଶ ତୁଳନାରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନିପୁଣ ଭାବରେ ପାରି ହୋଇପାରିଛି ।

ଆମ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ଓ ଆମ ଦେଶର ପିଲାଙ୍କ ସହିତ ଏ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ଓ ଏ ଦେଶର ପିଲାଙ୍କର ତୁଳନା କରିବା ବଡ଼ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ କଥା ହେବ । ଅର୍ଥାଭାବର ଦାଉରେ ଭାରତ ବର୍ଷର ମଣିଷ ତା'ର ସବୁ ମଣିଷପଣିଆକୁ ହରାଇ ବସିଛି । ଯାହାର ଯଥେଷ୍ଟ ନାହିଁ, ସିଏ ସାଧ୍ୟମତେ ଅଧିକ ଅର୍ଜନ କରିବାରେ ଆପଣାର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଖରଚ କରି ଅତି ପରିଶ୍ରାନ୍ତ ଭାବରେ ଦିନଯାପନ କରୁଛି । ଯାହାର ଯଥେଷ୍ଟ ଅଛି, ସିଏ ଚେତକ ହରାଇ ବସିବାର ସତତ ଭୀରୁତାରେ ସବୁବେଳେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଛି । ଏହିପରି ଏକ hostile ସମାଜରେ ସେଠି ପିଲା ମଣିଷ ହେବ କିପରି ? ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଶିଶୁ ମନୋବିଜ୍ଞାନର ନବତମ ଜ୍ଞାନର ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ଉଠୁନାହିଁ । ଆମ ଗାଆଁ ସ୍କୁଲର ମାଷ୍ଟର ହୁଏତ ସେହିଦିଗରୁ ଚିନ୍ତା ହିଁ କରି ଶିଖି ନାହିଁ । ପରିବାର, ସରକାର ବା ଶିକ୍ଷକ କେହି ପିଲାକୁ ତାର ଯଥୋଚିତ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ଶିଖିନାହାନ୍ତି । ପିଲାଦିନର ଧୂଳିଘର ତିଆରି କରିବା, ପୋଖରୀ କୂଳରେ କାଦୁଅ ପିଣ୍ଡୁଲା ବସାଇ ଠାକୁର ପୂଜିବା, ଝପରାକୁ ପଇସା କରି ଆପଣା ଆପଣା ମଧ୍ୟରେ ସଉଦା କରିବା,—ଏହିପରି ଆପଣାର ସ୍ୱାଭାବିକ କେତୋଟି ଉପଲକ୍ଷ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ଆମ ଦେଶର ପିଲା ଆଉ କିଛି ସୃଷ୍ଟି କରିବାର କ୍ଷେତ୍ର ହିଁ ପାଇନାହିଁ ।

୫ । ୪ । ୫୧

ମାନବିକ ଅଧିକାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପୃଥିବୀସାରା ମଣିଷଙ୍କୁ ସଜାଗ କରାଇବା ପାଇଁ ୟୁନେସ୍କୋ ତରଫରୁ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଏକ ବିରାଟ ଛବି ବହି ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲି । କେବଳ ପ୍ରଚାର ଓ ଲୋକପ୍ରିୟତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ଏହି ଉଦ୍ୟମକୁ ବିରାଟ ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ ।

ଅଜସ୍ର ପଇସା ଖରଚ କରି ନାନା ଦେଶରୁ ମନୋନୀତ ହୋଇ ଯାଇଥିବା ବଡ଼ଲୋକ ବଡ଼ମୁଣ୍ଡମାନେ ଏହି ଲୋଭନୀୟ ସାମଗ୍ରୀଟିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପାରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୋର ଭାରି ସନ୍ଦେହ ହେଲା, ବିଶେଷ କରି ଯେଉଁ ଲୋକମାନଙ୍କ ଲାଗି ଏଇଟି ତିଆରି ହୋଇଛି, ସେମାନେ କଣ ପ୍ରକୃତରେ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏହାର ସୁଯୋଗ ନେଇପାରିବେ ? ସରକାରୀ ରାସ୍ତା ଦେଇ ହୁଏତ ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟର ସେକ୍ରେଟେରିଏଟ୍‌କୁ ଯିବ, ସେଠୁ ହୁଏତ କେବଳ କେତେଜଣ ବଡ଼ ଅଫିସର ଆପଣା ପିଲାଙ୍କୁ ଛବି ଦେଖାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏଇଟିକୁ ଆପଣା ଘରକୁ ନେଇଯିବେ । ଖୁବ୍ ବେଶୀ ହେଲେ ସହରମାନଙ୍କରେ କେତେଟା ଜାଗାରେ ବହିଟି ପ୍ରଦର୍ଶନୀରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେବ, ସହରରେ ପଢ଼ୁଥିବା ବା ଚାକିରି କରୁଥିବା କେତେଜଣ ଏଇଟି ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇବେ । ମାତ୍ର କେବଳ ଏତିକି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ କରିବା ଲାଗି କଣ ଏତେ ପଇସା ଖରଚ ହୋଇଛି ?

ଇତିହାସରେ ଆମେ କାଳକାଳରୁ ମାନବିକ ଅଧିକାର କଥା ଶୁଣି ଆସୁଛୁ । ବିଶେଷତଃ ଆମ ଯୁଗରେ ଏହି ବିଷୟରେ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ବାଇଦ ବାଜିଆ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦିଗରୁ ବିଚାର କଲେ ହୁଏତ ଆମରି ଯୁଗରେ ହିଁ ମାନବିକ ଅଧିକାରର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅବମାନନା କରାଯାଇଛି । ସଂସାରର ପାଠୁଆ, ସଂସାରର ଧନୀ ଓ ଆର୍ଥିକ ତଥା ସାମାଜିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅଧିକ ପାରଗ ଲୋକମାନେ ହୁଏତ ଲମ୍ପଟ ପରି ନାନା କୁଟିଳ ବାହାନାମାନ ଦେଖାଇ ସର୍ବମାନବର ଅଧିକାରକୁ ଆତ୍ମସାତ୍ କରି ନେଇଛନ୍ତି । ସଂସାର ଓ ଇତିହାସର ଏହି ବିରୋଧ କଣ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଆମକୁ ସତର୍କ କରାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ?

ଅଧିକାର ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ତୁଳନାତ୍ମକ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଯାଇ ସେଇ ଛବିବହିର କାରିଗରମାନେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ନେଗେଟିଭ୍ ବୋଲି କହି ନାପସନ୍ଦ କରିଛନ୍ତି । ମୁଁ ତ ଭାବୁଛି, ଆଜିକୁ ଶହେ ଦେଢ଼ଶହ ବର୍ଷ ତଳେ ମଣିଷର ଅଧିକାରକୁ ଏକ ରାଜନୀତିକ mythରେ ପରିଣତ କରିଦେଇ ଯେଉଁମାନେ ଆପଣାର ସକଳ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଜ୍ଞାନ ହରାଇ ବସିଛନ୍ତି, ଏହି ସଂସାରର ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ

ରାଜାହୋଇ ବସି ଯେଉଁମାନେ ବଡ଼ ବଡ଼ ସ୍ଲୋଗାନ୍ ଓ ଆଦର୍ଶର ଧୂଆଁ ବାଣ ମାରି ଏବେ ମଧ୍ୟ ସଂସାରକୁ ଠକିବାର ଚାଲାକି ଚଳାଇଚନ୍ତି, ପ୍ରଥମେ ସେଇମାନେ ହିଁ ଆପଣା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିଷୟରେ ଏତେ ଟିକିଏ ସଚେତ ଓ ସଚେଷ୍ଟ ହୋଇପାରିଲେ ଏବଂ ଆପଣାକୁ ଏତେଟିକିଏ ନମ୍ର କରି ପାରିଲେ ଆମ ଜଗତକୁ ପୁଣି ମଣିଷର ଯୋଗ୍ୟ କରି ଗଢ଼ିବା ଭାରି ସହଜ ହୋଇ ପାରନ୍ତା । ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବର ଅବ୍ୟବହିତ ପରେ ଏହି ମାନବିକ ଅଧିକାର ନାମରେ ନେତାମାନେ କେତେ ମଣିଷ ମାରିଚନ୍ତି, ଆମେରିକାର ସ୍ୱାଧୀନତା-ସନନ୍ଦଟି ଘୋଷିତ ହେବା ପରେ ସେଇ ଦେଶର ଡଲାର୍‌ମାନ ହୁଏତ କେତେକେତେ ଅନୁନ୍ନତ ଦେଶକୁ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କରିଚି, ପଇସା ଦେଇ କେତେ ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶକୁ ଆପଣାର ମାନବିକ ମତ ଓ ମାନବିକ ଅଧିକାର ଘୋଷଣା କରିବା ବାଟରେ ଦୁର୍ବଳ କରାଇ ଦେଇଚି । ତଥାପି ସେଇ ପୁରୁଣା କଥାକୁ ଆଉ ଥରେ ନୂଆ ଛବି ଦେଖାଇ କହିବାର ବଡ଼ଲୋକୀ ସୁଆଙ୍ଗ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବନ୍ଦ ହୋଇନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରଥମେ ଆପଣାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ କରି ସଂସାରକୁ ଆଗ ତାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚେତ ହେବାର ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇଚନ୍ତି, ହୁଏତ ସେହିମାନେ ହିଁ ମାନବିକ ଅଧିକାରର ପ୍ରଳାପୀ, ଚତୁର ଓ ଧୁରନ୍ଧର ନେତାମାନଙ୍କଠାରୁ ମାନବିକ ଅଧିକାରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ବାଟରେ ଅଧିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଚନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ଯୀଶୁ ବା ଗୋଟାଏ ଗାନ୍ଧୀ ଆପଣାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରୁ କରୁ ଜୀବନ ଦେଇ ବିଳାସୀ ବିଶ୍ୱସମ୍ମିଳନୀର ପଇସା ଉଡ଼ାଇବାର ଅଳସ ତୃପ୍ତି ଅପେକ୍ଷା ମଣିଷ ଲାଗି ଅନେକ ବେଶୀ କାମ କରିଚନ୍ତି । ତଥାପି ଆଉ ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଯୁଦ୍ଧର ଦ୍ୱାରି ଦେଶରେ ଠିଆ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଆମ ଧନୀ ସଭାର ସୁଆଙ୍ଗ ବନ୍ଦ ହୋଇନାହିଁ ।

୭ । ୪ । ୫୯

କାଳକାଳରୁ, ବିଶେଷତଃ ଆମ ଏ ଯୁଗରେ ବିଜ୍ଞାନର ପ୍ରସାଦରୁ ସହଜ ପ୍ରଚାର ଓ ଶସ୍ତା ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ଲାଭ ସମ୍ଭବ ହେବାପରେ ଉପରସ୍ତରର ମଣିଷମାନେ କେତେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଆଦର୍ଶ କଥାମାନ କହିଚନ୍ତି । ଆପଣା ପଛରେ ପଲପଲ କରି ମଣିଷ ଦଉଡ଼ାଇ ସେମାନେ ଚିରଦିନ ଖ୍ୟାତି କମାଇ ଆସିଚନ୍ତି । ମାନବିକ ଅଧିକାରର ପ୍ରଚାର ହୁଏତ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ସେହିପରି ଖ୍ୟାତି କମାଇବାର ଏକ ଅଳସ ପ୍ରଚାର । କିନ୍ତୁ କେତେଦିନ ଯାଏ ଖାଲି ବଡ଼ ବଡ଼ ସ୍ଲୋଗାନ୍ ଦେଇ ସଂସାରର ବଡ଼ଲୋକ ଓ ସଂସାରର ଭୀରୁ ଷୋଳଅଣା ଜ୍ଞାନସ୍ୱାନ ମଣିଷ ଆମ ସଂସାରକୁ ଠକିବାରେ ଲାଗିଥିବ ? ଡିମୋକ୍ରାସି ଓ କମୁନିଜ୍‌ମ୍‌ର ନାଆଁରେ ଆଉ କେତେ ଦିନ ଯାଏ ସଂସାରର ଏତେ ପଇସା ଖରଚ ହେଉଥିବ, ଏତେ ମଣିଷଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧ

ଭିତରକୁ ଠେଲି ଦିଆଯାଉଥିବ ? ମୁନୋସ୍କୋର ବଡ଼ଗାଦିରେ ବସି ମୁଣ୍ଡ ଖେରଚ କରି ମାନବିକ ଅଧିକାରର ପ୍ରଚାର କରିବା ଲାଗି ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଛବି ବାହାରି ବାହାର କରିଚନ୍ତି, ହୁଏତ ସେଇମାନେ ହିଁ ଅପର ମଣିଷର ଅଧିକାରକୁ ଅପହରଣ କରିବାରେ ଓ ଆପଣା ଅଧିକାର ଗୁଡ଼ିକର ଅପଚୟ କରିବାରେ ବେଶୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବେ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଭାଗ୍ୟବାନ୍, ଭାତ ଓ ଲୁଗାଲାଗି ସେମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ ଦିନେହେଲେ ଭାବିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ମାସକୁ ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହ ଯଦି ସେମାନେ ଲୋକସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କର୍ମୀ ବା ଶିକ୍ଷକ ହୋଇ ମାନବିକ ଅଧିକାରର ପ୍ରଚାର କରିପାରନ୍ତେ, ତେବେ ସେମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହୁଏତ ଲୋକ-ସମାଜକୁ ଅନେକ ଦୂର ଆଗେଇ ନେଇ ପାରନ୍ତା, ଜନକଲ୍ୟାଣ ତଥା ଜନଶାନ୍ତି ଦିଗରେ ବହୁତ କିଛି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରନ୍ତା । ମଝିରେ ମଝିରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଲୋଭନୀୟ ବହି ବାହାର କରି, ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ବକ୍ତୃତା ଦେଇ, ପରର ପଇସାରେ ପୃଥିବୀର ଏ ପାଖରୁ ସେପାଖ ଯାଏ ଗସ୍ତ କରି ସେମାନେ ତଥାପି ଯେ ଜନମନର କେତେ ଦୂରରେ ଅଶ୍ରୁତ ଓ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ହୋଇ ରହିଚନ୍ତି, ସେ କଥା ସେମାନେ କେବେ ଯାଇ ବୁଝିବେ ?

୭ । ୪ । ୫୧

ଏହି ଦେଶ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୁଁ ଯେତିକି ବେଶୀ ଜାଣୁଚି, ଆପଣାର ଦେଶ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୋର ମନ ସେତିକି ସଜାଗ ହୋଇ ଉଠୁଚି । ଏ ଦେଶର ନାନାବିଧ ଜାତୀୟ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଭିତରେ ହୁଏତ ନାନା ଜାଗାରେ ନାନା ଦୋଷ ରହିଚି, କିନ୍ତୁ ସେହି ଦୋଷଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖାଇବା ଲାଗି ମୋର କୌଣସି ସାହସ ନାହିଁ । ମୋ' ଦେଶରେ ଜାତିକୁ ନିର୍ମାଣ କରିବା ଲାଗି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୂଳଦୁଆ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିନାହିଁ । ମୋ' ଦେଶରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟତର କଣ ରହିଚି ଯେ ମୁଁ ଏ ଦେଶରେ ଦୋଷ ବାହାର କରିବି ? ନା ଭାରତବର୍ଷ ପେଟପୁରା ଖାଇବାକୁ ପାଇବା, ପିନ୍ଧିବା ଓ ରହିବାର ଶଙ୍କିତ ଚିନ୍ତାରେ ତାକୁ ଆଉ ଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ତା'ପରେ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦେଶରେ ଜନଗଣଙ୍କୁ ନେଇ ଯେଉଁ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇନାହିଁ, ଭାରତ-ବର୍ଷ ହୁଏତ ସେହି ଉଦ୍ୟମଟିକୁ ବି ଆରମ୍ଭ କରିବ । ଦେଶର ଧନସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଅତିରିକ୍ତ କରି ବଢ଼ାଇବା, ବ୍ୟବସାୟ ନାଆଁରେ ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ ବଜାର ସୃଷ୍ଟି କରିବା, ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥର ତତ୍ତ୍ୱକୁ ନେଇ ସଂସାର ନ୍ୟାୟର ଦରବାରକୁ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କରାଇବା,—ଏସବୁ ଯେ ଜାତିକୁ ବଡ଼ ପରିବାର ବା ଆପେ ବଡ଼ ହେବାର ବାଟ ନୁହେଁ, ଭାରତର ଯୁବକ ହୁଏତ ଜଗତକୁ ଏହି ବାଟ ଦେଖାଇବ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମେ ତାକୁ କ୍ଷୁଧା ଓ ରୋଗର ମୂଳଦୁଃଖକୁ ଜୟ କରିବାକୁ ହେବ, ତାକୁ ଆଗ

ମଣିଷ ପରି ବାସ କରିବାକୁ ହେବ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବଡ଼ ଜାତିର କରୁଣା-ପରବଶ ଦାନ ଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ, ଆପଣା ମାଟିରେ ଫଳ ଫଳାଇ, ଆପଣା ଧନର ମୁହୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ନାନା କର୍ମକୁଶଳତାର ସୁସ୍ଥ ଉପାୟ ଦ୍ୱାରା ଫଳପ୍ରସୂ କରାଇ ତାକୁ ଜଗତ ଓ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ସୋପାନରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯେ କୌଣସି ସୋପାନରେ ଆପଣାର ଗୌରବ ଦେଖାଇବାକୁ ହେଲେ ଆଗ ଏହି ପ୍ରଥମ ସୋପାନଟିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ହେବ ।

୮ । ୪ । ୫୧

ବଞ୍ଚିବାର କୁଟିଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ଆପଣାରେ ଦୁର୍ବଳତା ଓ ଆପଣା ପଥର ଅନ୍ଧାରଗୁଡ଼ାକ ଏତେ ବଡ଼ ଓ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ସେତେବେଳେ ସଂସାରର ସ୍ୱାଭାବିକ ଗତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଣିଷର ଯାବତୀୟ ଜ୍ଞାନ ସତେଅବା ଏକାବେଳେକେ ପଙ୍ଗୁ ହୋଇଯାଏ । ମନେହୁଏ, ସଂସାରରେ ମୁହିଁ ହେଉଛି ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପାପୀ, ବଡ଼ ଦୋଷୀ ଓ ବଡ଼ ହତଭାଗ୍ୟ । ବୋଧହୁଏ ଦୁଃଖ ଓ ଦୁର୍ବଳତା ନଥିଲେ ସଂସାରରେ ଆଉ କୌଣସି ଦୁଃଖ ଓ ଦୁର୍ବଳତା ହିଁ ନଥାନ୍ତା । ମନେହୁଏ, ସଂସାରରେ ଆଉ ସଭିଙ୍କ ଜୀବନ ଯେପରି ଅତି ସୁରୁଖୁରୁରେ ଓ ବିନା ଦ୍ୱନ୍ଦରେ ଚାଲିଯାଉଛି । ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ଆତ୍ମପୀଡ଼ନତତ୍ପର ଦ୍ୱେଷଭାବ ବି ସକଳ ମନକୁ ଅଧିକାର କରିନିଏ, ମନ ସକଳ ପ୍ରକାର ପ୍ରସନ୍ନତା ହରାଇ ବସେ ।

ଉପରକୁ ଯିଏ ଯେପରି ଦିଶୁଥାଉ ପଛକେ, ମଣିଷମାନଙ୍କେ ସବୁରି ଭିତରେ ଏହି ବଞ୍ଚିବାର ଧନ୍ଦା ଲାଗିରହିଛି । ଜୀବନର ନାନା ଛିପଛାଲୁ ଓ ଅଡୁଆ ଆବର୍ଜନାକୁ ସଜାଡ଼ୁ ସଜାଡ଼ୁ ସବୁରି ମୁହୂର୍ତ୍ତି ବେଳେବେଳେ ବେଶ୍ ଉତ୍ତପ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁଛି, ଏହି ସଂସାରରେ ସମସ୍ତେ ବାଟ ଚାଲୁଛନ୍ତି । କ୍ଷଣକର ଅନ୍ୟମନସ୍କତାରେ ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଆଗରେ 'ଆପଣାର ମୋହଗୁଡ଼ାକ ପର୍ବତ ପ୍ରମାଣ ଠିଆହୋଇ ଆଗକୁ ବାଟ କଟାଇ ଦେଉନାହିଁ । ସବୁରି ଜୀବନର ଅନ୍ତରପଟ ଉପରେ କେତେ ନାନା ସମସ୍ୟାର ଗାରକଟା ଚାଲିଛି । ହୁଏତ ସମସ୍ତେ ଅତି ଅଜାଣତରେ ଏକାଠି ମିଳି ଏହି ଜୀବନ ବିଶ୍ୱର ସର୍ବସାଧାରଣ ସମସ୍ୟାମାନ ସମାଧାନ କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନର ସଂଘର୍ଷ ଓ ସପ୍ରନ୍ନତା ସମାଧାନର ବାଟ ଖୋଜି ଜଗତର ପଥକୁ ଅଧିକ ସୁଗମ ଓ ଅଧିକ ସମତଳ କରି ଚାଲିଛି ।

ନୀତି, ସମାଜନୀତି, ରାଜନୀତି ତଥା ଆମ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ବାଟୋଇର ଜୀବନ ଦର୍ଶନ ବୋଧହୁଏ ସବୁଠାରୁ ବଳିଷ୍ଠ ଦର୍ଶନ । କେତେ କିଏ ଝୁଣ୍ଟୁଛି, କେତେ କିଏ ଝୁରୁଛି, କେତେ କିଏ ଖଣ୍ଡିଆ ହେଉଛି; ତଥାପି ଆଗମୁହାଁ ହୋଇ ସମଗ୍ରତଃ ବିଶ୍ୱବାଟୋଇର ବାଟଚଲା ଅବିରତ ଭାବରେ ଚାଲିଛି,—ଏତିକି

ଭାବିନେଇ ପାରିଲେ ମନଭିତରେ କେତେ ବଳ ଆସେ, ଯେ ବିଶାଳ ଦୁଃଖ ଓ ବିଫଳତାର ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକରେ ଆପଣାର ହୃଦୟଟି ବିଶ୍ୱହୃଦୟ ସହିତ କେଡ଼େ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇଯାଏ ! ଗୁରୁଦେବଙ୍କର ସେଇ ଗୀତପଦକ,— 'ଆମାର ଏଇ ପଥଚଲାତେଇ ଆନନ୍ଦ !

୯ । ୪ । ୫୧

ମୋ' ଦେଶରେ ଜଣେ ଅନାହାରରେ ମଣିଷ ମରୁଚି ଏବଂ ତାହାକୁ ପଣ୍ୟ କରି ବିଦେଶରେ କୂଟନୀତିର ଚମତ୍କାର ପ୍ରହସନ ଚାଲିଚି । ଭାରତର ଧର୍ମ, ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି, ଏସବୁକୁ ଅନ୍ତତଃ କେତେବର୍ଷ ଲାଗି ପଛକୁ ରଖି ଭାରତର ମଣିଷ ଯଦି ପ୍ରଥମେ ଆପଣା ପରିଶ୍ରମରେ ଆପଣାର ଭରଣପୋଷଣ କରି ଶିଖନ୍ତା । ଅଠର-ବର୍ଷ ବୟସ ସମୟରେ ମୋ'ଦେଶର ପିଲା ଆପଣା ଦେଶର ଏହି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକତାଟି ବିଷୟରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସଚେତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଆଗ ଫ୍ରାନ୍ସ ବା ଜର୍ମାନୀ ଦେଶର Trade unionismର ଇତିହାସ ପଢ଼େ । ତା'ର ସବୁ ଯୁକ୍ତି, ସବୁ ମନୋବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ କେବଳ ବିଦେଶୀ ଉତ୍ତେଜନାର ଉଡ଼ା ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ଭାରତବର୍ଷରେ ରୁଷିଆ ବା ଆମେରିକାକୁ ନେଇ ସ୍ଥାନା-ପନ୍ନ କରି ଥୋଇବାର କଳ୍ପନାରେ ସେ ସାରା ଯୌବନ ଆକାରଣ ଉତ୍ତପ୍ତ ହୋଇ ରହେ । ବୟସ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତା'ର ମନ କ୍ରମେ ଶୀତଳ ହୋଇଯାଏ । ରୁଷିଆ ବା ଆମେରିକାକୁ ଭାରତରେ ଆଣି ଥୋଇବା ବି ସମ୍ଭବ ହୁଏନାହିଁ, ଅଧିକନ୍ତୁ ଆପଣା ଦେଶରେ କିଛି ସୁନ୍ଦରକରି ଫଳାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ତା'ର ଆଉ କୌଣସି ସ୍ପୃହା ନଥାଏ । ବଡ଼ ହୋଇ ସେ ଖବରକାଗଜରେ ବିଦେଶରେ ବା 'ସଫଳତାର ଆବଦ୍ଧ ଜଳାଶୟ' (Lake Success)ରେ ଆପଣା ଦେଶର ଅପମାନ ଶୁଣେ ଆପଣାକୁ ଓ ଆପଣାର ନେତାକୁ ଘୃଣା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସେ ପରିତୃପ୍ତି ପାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ ଓ ଅତି ନିଷ୍କ୍ରିୟ ଭାବରେ କ୍ଲେଶରେ ମରେ ।

ଆଜି ଅତି ଉତ୍ତେଜିତ ଭାବରେ ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକିବାକୁ ବି ଯେପରି ବଡ଼ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠୁଚି । ସେ ମୋତେ ବୟସ ଦିଅନ୍ତୁ, ବଞ୍ଚାଇ ରଖନ୍ତୁ । ଆପଣା ପଥରେ ବାରବାର ଭୁଲ କରି; ତଥାପି ଜୀବନର ଦୀର୍ଘ ପଥରେ ମୋର ଆପଣା ଦେଶ ଲାଗି ସାଧ୍ୟମତ କିଛି କରିପାରିବା ଭଳି ଦୀର୍ଘଜୀବନ, ବଞ୍ଚିବାର ଆଶୀର୍ବାଦ ମୁଁ ଯେପରି ତାଙ୍କଠାରୁ ଲାଭ କରେ ।

୧୦ । ୪ । ୫୧

ଗତ ଶତାବ୍ଦୀର ଇଉରୋପକୁ ଆପଣାର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବିଚାର ଓ ଜୀବନାଦର୍ଶ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିବା କେତେକ ଶିକ୍ଷାବିତଙ୍କର ଗ୍ରନ୍ଥସବୁ ପଢ଼ି ମୋର ମନ

ପୁଣି ସରମ କୈଶୋର୍ଯ୍ୟର ସରଳ ଉତ୍ସାହ ଓ ଏହି ସମାଜକୁ ସୁନ୍ଦର କରି ଗଢ଼ିବାରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସହଯୋଗ କରିପାରିବି ବୋଲି ଭାରି ସାହସ ହେଉଚି । **chronological** ସମସ୍ତ ବୟସକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ମୋର ମନ ଓ ହୃଦୟ ଯେପରି ଗୋଟିଏ ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ବୟସର କିଶୋର ହୋଇ ପୁଣି ଜନ୍ମଲାଭ କରୁଚି । ସେହି ଅନୁପ୍ରାଣିତ ବୟସର ସବୁ କଥା ମୋର ଦୃଷ୍ଟି ପଥରେ ପୁଣି ସଜୀବ ଓ ସଚଳ ହୋଇ ଉଠୁଚି । ସେହି ବୟସର କିଶୋର ଦେବତା ହୃଦୟର ସିଂହାସନକୁ ପୁଣି ଫେରି ଆସୁଚି । ମାସବରଷର ପାଙ୍କିରେ ମୁଁ ଯେତେ ବୁଢ଼ା ହୁଏ ପଛକେ, ମୋର ଜୀବନଦୃଷ୍ଟି ଏହିପରି ଏକ କିଶୋର ନୂତନ ମନରେ ନିତ୍ୟଉଜ୍ଜୀବିତ ହୋଇ ରହିଥାଉ, ଆପଣା ଅନ୍ତରର ସାହସୀ ସୈନିକ ଠିକ୍ ଏହିପରି ଭାବରେ ଆପଣାର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ରଟିକୁ ଭଲପାଇ ଶିଖୁ ।

ଗତ ଦଶବର୍ଷ ଭିତରେ ମୁଁ ଅନେକ ଜାଣିଚି, ଦଶଟା ଭିନ୍ନରଙ୍ଗୀ ରାସ୍ତାଦେଇ ଦଶଥର ସେଇ ଗୋଟାଏ ସତ୍ୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଚି । ତଥାପି କେବଳ ବୁଦ୍ଧିର ଅତିରିକ୍ତ ଉଗ୍ରାପରେ ଆପଣାର ସ୍ୱାଭାବିକ ପଥଟିରୁ ବଣା ହୋଇ ଯାଇଥିବା ମନ ପୁଣି ଏକାଦଶ ପଥଟିର ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ମାତିଯାଇଚି, ବହି ପଢ଼ିବାର ପୁଣି ଛଳନା କରି ଆପଣାର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଫାଙ୍କି ଦେଇଚି । ତେଣୁ ଏତେ ପଢ଼ି ଓ ଏତେ ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ଖାଲି ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ନିଷ୍କ୍ରିୟ ଅବସାଦ ହିଁ ମୋର ସାର ହୋଇଚି, କେବଳ ଆପଣାଗଢ଼ା ନାନା ସଂଶୟ ଓ ଆପଣାର **diffidence**ରୁ ଉଦ୍ଭାବିତ ହୋଇଥିବା କୁଟିଳ ଯୁକ୍ତି ବ୍ୟତୀତ ମୁଁ ଯେପରି ଆଉ କିଛି ହେଲେ ପାଇ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସେଇଥିପାଇଁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଚି । ଜୀବନ-ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାରେ **catechism** ଗଢ଼ିବାର କପଟ ଗୃହୁଆଳିକୁ ବୁଝି ମୁଁ ପୁଣି ପଛକୁ ଡେଇଁପାରୁଚି ବୋଲି ଆଜି ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଚି । ମୋର ନୟନପଥ ପୁଣି ନିର୍ମଳ ହେଉ, ମୋ' ଜୀବନର ସର୍ବବ୍ୟାପ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରଟି ମୋର ସବୁ ଗୀତ ଓ ପଇତକୁ ପୁଣି ଅନୁକୂଳ ଓ ସଚଳ କରି ତିଆରି କରିନେଉ । **Amen !**

୧୧ । ୪ । ୫୧

ବିଶ୍ୱବିଧାତାର ମହିମା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିପାରିଲେ ଓ ତାହାରି କଲ୍ୟାଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆପଣାକୁ ଯେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିୟୋଜିତ କରିପାରିଲେ ପ୍ରତିଦିନର ଏହି ଲାଭକ୍ଷତି, ଆୟ ଓ ଅପଚୟ ନେଇ ଆଉ ଭାବିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ସଂସାରର ବୃହତ୍ତର **system**ଟି ଭିତରେ ଲାଭକ୍ଷତିର କୌଣସି ହିସାବ ରହେନାହିଁ । କେତେ କେତେ କ୍ଷତି ଓ ଅପଚୟ ସତ୍ତ୍ୱେ ପୁରୁଣା ଦିନଟି ସବୁଦିନ ସକାଳେ ପୁଣି ନୂଆହୋଇ ଫେରି ଆସେ । ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାବୟସ୍କ

ଜୀବନ ପୁଣି ତା'ର ନୂତନ ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରିଦିଏ । ମୋର ଯାହା ଯାଉଚି, ଯାହା ମୁଁ ହରାଇ ପକାଉଚି ବୋଲି ଭାବିଭାବି ପାଇବାର କେତେକେତେ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକୁ ନିତ ନିଃସାର କରି ପକାଉଚି, ସେ କଣ ପ୍ରକୃତରେ କେବଳ କ୍ଷତିର ଖାତାରେ ହିଁ ଚଢ଼ିବା ଯୋଗ୍ୟ ? ନା—କାରଣ ତାହା ହୋଇଥିଲେ, ମୋର ଶୂନ୍ୟ ଆଶୟ ଗୁଡ଼ିକ ବାରବାର ନୂତନ ଜୀବନ ରସରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନହେଉଥିଲେ ମୁଁ ହୁଏତ କୋଉ-ଦିନୁ ମରିସାରନ୍ତିଣି । ମୋର ଆଲୋକ ଓ ମୋର ଆଶା କୋଉଦିନୁ ନିଭି ସାରନ୍ତାଣି । ପୂର୍ଣ୍ଣମନର ନିଷ୍ଠା ନେଇ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଚି । ବିରାଟ ବିଶ୍ୱର କର୍ମ ଓ ମଙ୍ଗଳଭୂମି ଉପରେ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଆପଣାର ନାନା କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର କଳ୍ପନା କରୁଚି, ସେତେବେଳେ ହଠାତ୍ ଯେପରି କେଉଁ ସର୍ମ୍ମନ୍ଧ ବନ୍ଧୁର ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ମୋର ଅନ୍ତର ସକଳ ଧନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣହୋଇ ଉଠୁଚି;—ଅତୀତର କ୍ଷତି, ଅତୀତର ଭୁଲ ଓ ଭୁଲଜନିତ ସବୁ ଅବସାଦ କୁଆଡ଼େ ପାସୋର ଯାଉଚି । ତା' ସଂସାରରେ ଏହାହିଁ ହେଉଚି ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ନିୟମ । ଯିଏ ଯେତିକି ବେଶୀ ନିଷ୍ଠାରେ ତା'ର କର୍ମଭୂମିରେ ଅବତରି ପାରିବ, ସିଏ ସେତିକି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପାରିବ ।

୧୬ । ୪ । ୫୧

ମୁଁ ଯାହା ଭାବିଚି, ତାହା କରି ନାହିଁ । ମୋର ଭାବନା ଓ କଳ୍ପନାଗୁଡ଼ାକ ମୋତେ ଅନେକ ସମୟରେ **sentimental** କରି ପକାଇଚି । ସେଥିଲାଗି ଏତେ ଜାଣିବାରେ ଓ ଏତେ ନିକୁଟି କରି ସତ୍ୟର ବୋଧ ବସ୍ତୁକୁ ବୁଝିବାରେ ମୁଁ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଲାଭବାନ୍ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ବଞ୍ଚି, ସଂସାରରେ ଆପଣାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରି ତଥାପି ଅତି ମୁକ୍ତ ଓ ଭାରହୀନ ଭାବରେ ପ୍ରସନ୍ନ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବାକୁ ହେଲେ ମନର ତିନୋଟି ପାଖ,—**Emotion, Will** ଓ **Intelligence**କୁ ଏକାବେଳେକେ କାମରେ ଲଗାଇବାକୁ ହେବ । ମନର ଏହି ତିନୋଟିଯାକ ପାଖକୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କରି ବୁଝିବି ବୋଲି ମୁଁ ସେ ସବୁକୁ ପରସ୍ପରଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରି ବୁଝିବାର ଫାନ୍ଦରେ ପଡ଼ିଗଲି । ହୁଏତ ସେଇଥିଲାଗି ମନଟାକୁ ପୁଣି ପକ୍ୱ କୈଶୋର୍ଯ୍ୟର ସରସତା ଓ ସର୍ମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଦେଇ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କଲିବେଳକୁ ଆପଣାର ଭିତରଟା ଆଜି ଭାରି ଖାଲି ଖାଲି ଲାଗୁଚି । ମାତ୍ର କ'ଣ ହୋଇଥାନ୍ତା କିନ୍ତୁ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ, ସେହି ବିଷୟରେ ଅନୁଶୋଚନା କରି ମୁଁ ପୁଣିଥରେ ଫାନ୍ଦ ଭିତରେ ପଡ଼ିବି ନାହିଁ । ବେଳସୁଁ ଆପଣା ପଥର କାମ୍ୟ, ଅକାମ୍ୟ, ଶ୍ରେୟ ଓ ଅଶ୍ରେୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେ ମୁଁ ସଚେତ ହୋଇ ପାରିଚି, ଏହାହିଁ ବଡ ଭାଗ୍ୟର କଥା । ଏଥିଲାଗି ଆଜି ପ୍ରଥମେ ଜୀବନ ଦେବତା ପାଖରେ ନତ

ହୋଇ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଭୁଲ୍‌କୁ ମୋର ଡର ନାହିଁ । କାରଣ ମୋର ସହସ୍ର ଭୁଲ ଓ ଧୂଳିରେ ଲୁଣ୍ଠିତ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିବାର ସମସ୍ତ ଧୃଷ୍ଟତା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୋର ଲକ୍ଷ୍ୟପଥ ଯେ ଉପରକୁ ପଡ଼ିଚି, ମଣିଷ ଜନ୍ମ ପାଇବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟି ଯେ ମୋ' ଜୀବନର ମଧ୍ୟଦେଇ ବି କିଞ୍ଚିତ୍ ପରିମାଣରେ ପୂର୍ତ୍ତି ହେବ, ଏହି ବିଶ୍ୱାସ ହିଁ ମୋତେ ପୁଣ୍ୟମୟ ଓ ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତିମନ କରି ରଖିବ । ହୁଏତ କେତେ ଦୁର୍ବଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ସ୍ମୃତିଗୁଡ଼ାକ ମତେ ପଛକୁ ଟାଣି ଧରି ରଖିବାକୁ ଚାହିଁବ, କିନ୍ତୁ ପଛର ସନ୍ତାପ ଭିତରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିବାର ଆଳସ୍ୟକୁ ବାରବାର ଏଡ଼ି ମୁଁ ତଥାପି ଆଗକୁ ଯିବି, ମୋର ଆପଣା ଜୀବନର ଦେବପଥରେ ମୁଁ ପୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ବଞ୍ଚିବାର ପ୍ରୟାସ କରୁଥିବ ।

୧୩ । ୪ । ୫୧

ରାଜନୀତି, ସମାଜନୀତି, ଯୁଦ୍ଧ ଓ ବିଗ୍ରହର ମଧ୍ୟ ଦେଇ କେବଳ ବିଶ୍ୱ-ବିଧାତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହିଁ ପୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଚାଲିଚି,—କେବଳ କବିତାରେ କିମ୍ବା କଥାରେ ଏତିକ କହିଦେଇ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସିଗଲେ ଅନ୍ତତଃ ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ବିଧାତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟିର ପୂରଣ ହେବା କଦାପି ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । ଭଗବାନ ତାଙ୍କର ଧର୍ମାନ୍ତର୍ଗତ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ସବୁ ପାପ ଏବଂ ଦୋଷକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେବେ, ତେଣୁ ତାଙ୍କର ଧର୍ମର ବାହ୍ୟ ନିୟମଗୁଡ଼ାକୁ ମାନୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷର ଆଉ କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବାର ନାହିଁ, ଏହିପରି ଭାବରେ ଆପଣାକୁ ଏକ **chosen people** ବୋଲି ଧରି ନେଇ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଜାତି ବା ସଭ୍ୟତା ଶେଷରେ ବଡ଼ ଜୀବନହୀନ ଓ ମ୍ରିୟମାଣ ହୋଇ ପଡ଼ିଚି । ଭକ୍ତି ବା ଆତ୍ମସମର୍ପଣରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାର ଭେଦ ରହିଚି । ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାରର **complacent** ଭକ୍ତି ରହିଚି, ଯାହା କି ସାତଦିନରେ ଦିନେମାତ୍ର ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକି ବା ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେତୋଟି ପର୍ବପର୍ବାଣି ପାଳି ବିଲକୁଲ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ଆପଣାର ସକଳ ଦାୟିତ୍ୱକୁ ତାହା ଅଦୃଶ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କ ହାତରେ ହିଁ ଲଦି ଦିଏ । ଏହାକୁ ଏକ ପ୍ରକାର ମୋହରୂପେ ବିଚାର କରାଯାଇ ପାରେ । ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରକାରର ଭକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ସମସ୍ତ ଇଚ୍ଛା ଅନିଚ୍ଛା ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି ନିବୃତ୍ତିକୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ନେଇ ଲଦି ଦିଏ । ଆପଣାର ସକଳ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଗର୍ବକୁ ଜୀବନ ବିଧାତାର ହାତରେ ସମର୍ପଣ କରି ଦେଇ ସେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରେ । କିନ୍ତୁ ଏହି ସମର୍ପଣ ତା'ପାଖକୁ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ **mandate** ବା **mission** ହିସାବରେ ପୁଣି ଲେଉଟି ଆସେ । ସେ ଯାହାର ଆଶୟକୁ ମହଦାଶୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରେ, ତାହାର ମହତ୍ତ୍ୱର **mandate**କୁ ସିଏ ଆପଣା ଜୀବନରେ ବରଣ କରିନିଏ ।

ସେଥିଲାଗି ସେ ମୂଳତଃ ଆପଣାର ଜୀବନଟିକୁ ହିଁ ବଞ୍ଚେ । ତାହାର ଉତ୍ସାହ ତାକୁ ଶତଗୁଣ ତତ୍ପର କରି ରଖେ, ତାହାର ଆହ୍ୱାନରେ ସେ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ ସୈନିକ ହୋଇ ତାହାର ସାରା ସମାଜର ବିରୁଦ୍ଧରେ ହୁଏତ ଏକା ଠିଆ ହୁଏ, ହୁଏତ ପ୍ରାଣ'ବି ବଳି ଦିଏ । ଇତିହାସ କହିବ, କେଉଁ ପ୍ରକାରର ଭକ୍ତିଟି ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଧର୍ମରାଜ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ଅନୁକୂଳ ବା ପ୍ରତିକୂଳ ହୋଇ ଠିଆହୋଇଛି ।

୧୪ । ୪ । ୫୧

ମୁଁ ଠିକ୍ ଏହିପରି ଜୀବନ ଚାହେଁ । ଦୁଃଖ ଆସୁ, କଷ୍ଟ ଆସୁ, ଅହରହ ଅନ୍ତର ଦହନ ଆସୁ, କିନ୍ତୁ ଏସବୁକୁ ମୁଁ ଯେପରି ଜଣେ ସୁସ୍ଥ ଓ ସବଳ ମଣିଷ ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ ! ଆପଣାର ଅପୂର୍ଣ୍ଣତାଗୁଡ଼ାକୁ ଘୃଣା କରି ମୁଁ ଯେପରି ଆପଣାର ଜୀବନକୁ ମଧ୍ୟ ଘୃଣା ନକରେ, ଆପଣାକୁ ଅଭିଶାପ ଦେବାର ଉତ୍ସାପରେ ପଡ଼ି ମୁଁ ଯେପରି ଜୀବନର ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାଟିକୁ ପାସୋରି ନପକାଏ ! ମୁଁ ଯେତିକି ବଢ଼ୁଛି ଓ ଯେତିକି ଜାଗୁଛି, ମୋ'ଆଖିରେ ବାରବାର ଲୁହ ଭରାଇ ଜୀବନ ମୋତେ ଏହି ବଡ଼ ଶିକ୍ଷାଟି ଦେଇଯାଉଛି ।

ବିଗତ ଅତୀତକୁ ଭାବି ଭାବି ଆପଣାକୁ ପ୍ରାୟ ପଙ୍ଗୁ ପରି କରି ରଖିବାରେ ମୋତେ କେତେ ସମୟ ବିତିଯାଉଛି, ସବୁ ହରାଇ ବସିବାର ଏକ ପ୍ରକାର Disillusionmentରେ ବେଳେ ବେଳେ ଭିତରଟା ଖାଲି ଶୂନ୍ୟ ହୋଇଗଲା ପରି ଲାଗୁଛି; ପୁଣି ବେଳେବେଳେ ସତେ ଅବା କାହାର କୁହୁକ କାଠିର ସ୍ପର୍ଶ ଲାଗି ମୋର ସମସ୍ତ ଅନ୍ତର ଖୋଲି ଯାଉଛି । ପଥହରା prodigal ପୁଅ ପରି ନାନା ପଥ ବୁଲି ମୁଁ ବାରବାର ସେହି ପିତୃତ୍ୱର ଅଜସ୍ର କ୍ଷମାର ଆଶ୍ରୟ ଭିତରକୁ ପୁଣି ବାହୁଡ଼ି ଆସୁଛି । ମୋର କୌଣସିଥିକୁ ଭୟ ନାହିଁ, ମୁଁ ସବୁ ସହିବାକୁ ଓ ସବୁ ବରିନେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି । କେବଳ ମୋ' ଅନ୍ତରର ଗ୍ରହଣପାତ୍ରଟି ସବୁବେଳେ ସତେଜ ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିଥିଲେ ହେଲା ! ଏହାହିଁ ତ ଜୀବନ,-ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଘଷିମାଜି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରି ରଖିବି, ନାନା ସୁସ୍ଥ ସ୍ରୋତରେ ବହି ଓ ବ୍ୟାପି ମୁଁ ଆପଣାକୁ ନିର୍ମଳ ଜଳପରି ବହମାନ କରି ରଖିବି । ଏତିକି ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ସେହି ସ୍ୱାଧୀନତାହିଁ ବିଶ୍ୱବିଧାତାର ଚରଣତଳେ ମୋର ମୁଣ୍ଡକୁ ବାରବାର ନୁଆଁଇ ରଖିଆଉ । ମୁଁ ଜୀବନର ସକଳ ଦାନକୁ ତାହାର ପ୍ରସାଦ ଭାବରେ ଆପଣାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପ୍ରାଣରେ ଗ୍ରହଣ କରିନିଏ ।

ଏଦେଶର ନୂଆ ଆକାଶ, ନୂଆ ମାଟି ଓ ନୂଆ ପବନକୁ ମୁଁ କ୍ରମେ ଚିହ୍ନିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲିଣି, ମୋର ମନ ଏଠି କ୍ରମେ ଆପଣାଲାଗି ଘର ତିଆରି

କରିନେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲଣି । ଏଥର ଆଉ ଭୟ ନାହିଁ । ଏଥର ବୋଧହୁଏ ହଠାତ୍ କେଉଁ ଅପରିଚିତ ପ୍ରାନ୍ତରରେ ଆସି ପଡ଼ିଗଲି ବୋଲି ଆଉ ମୋତେ କାନ୍ଦିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

୧୪ । ୪ । ୪୧

ଶାନ୍ତିନିକେତନ ଆଜି ନବବର୍ଷର ଉତ୍ସବ-ସମାରୋହରେ ମାତିଥିବ । ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତୀକ-ଧନର ଅବତାରଣା କରି ଭାରତବର୍ଷର ମହାତ୍ମାମାନେ ଏଦେଶର ମଣିଷକୁ ସାମାଜିକ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଭ୍ରାତୃଭାବ ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାକୁ ଯେଉଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ, ତାହା ଭାବିଲେ ଭାରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାକୁ ହୁଏ । ଆମ ଏଯୁଗରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତୀକର ସୀମା ନାହିଁ । ଆମ ରାଜନୀତି,ସମାଜନୀତି ଓ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଧର୍ମ ଭିତରେ ହଜାର ହଜାର ପ୍ରତୀକ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ମଣିଷକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ, ମାନସିକ ଓ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ସମସ୍ତ ବିଶ୍ୱସଂସାର ସହିତ ମିଳିତ ହେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏହି ଯୁଗର ପ୍ରତୀକଗୁଡ଼ାକୁ ମଣିଷକୁ ଅଧିକ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ କରି ପକାଉଛି, ମଣିଷକୁ ବିଶ୍ୱସଂସାରରୁ ବିଚ୍ୟୁତ କରି ତାକୁ ଆପଣା ଦେଶ, ମତବାଦ, ଆପଣା ଧର୍ମ ଓ ଏପରିକି ଆତ୍ମସ୍ୱାର୍ଥସଂବଳିତ ଆପଣା ଜୀବନଟାକୁ ହିଁ ଚରମ ଶ୍ରେୟ ରୂପେ ମାନି ନେବାକୁ ଶିଖାଉଛି, ନାନାପ୍ରକାର ଅନ୍ଧ ମୋହରେ ମଣିଷକୁ କ୍ଷୁଦ୍ର କରି ଦେଉଛି । ସେଯୁଗର ମଣିଷ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତୀକର ଅବଲମ୍ବନ ଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସୃଷ୍ଟି ସାମଗ୍ରୀ ସହିତ ମିଳିତ ହୋଇ ପାରୁଥିଲା. ଆପଣାର ଆତ୍ମା ଓ ଆପଣାର ଜୀବନ ମଧ୍ୟରେ ସେ ବିଶ୍ୱାତ୍ମା ଓ ବିଶ୍ୱଜୀବନକୁ ଜାଣିବାର ପ୍ରୟାସ କରୁଥିଲା, ତାହାର ପ୍ରତୀକ ତାକୁ ଐଶସୃଷ୍ଟିର ସାଧାରଣ ଭୂମି ଉପରେ ସବୁରି ସହିତ ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇ ଠିଆହେବାର ପ୍ରେରଣା ଦେଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବିଭିନ୍ନ ଜାତି, ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମ ଓ ମତବାଦ ଭିତରେ କଳ୍ପିତ ବିଭେଦଗୁଡ଼ାକୁ ବଡ଼ କରି ଦେଖାଇବା ହିଁ ଏ ଯୁଗରେ ଆଧୁନିକ ପ୍ରତୀକଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଛି । ଏହି ମୋହରେ ପଡ଼ି ମଣିଷ ସାରା ପୃଥିବୀରେ କେବଳ ଆପଣାର ସ୍ୱାର୍ଥପ୍ରଣୋଦିତ ଜୀବନଟିର ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରୁଛି, ଏଯୁଗର ପ୍ରତୀକଗୁଡ଼ାକ ମଣିଷ ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ବ୍ୟବଧାନଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ଜାଣି ରଖିବାକୁ ଅଧିକ ସଚେତ କରିଦେଉଛି ।

୧୬ । ୪ । ୪୧

ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାସର ଖୋଲା ତାରିଖରେ ମୋତେ ଦୃଷ୍ଟିଶିଖରର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ମଥାନକୁ ଉଠି ଆପଣା ଜୀବନଉପରେ ସିଂହାବଲୋକନ କରିବାକୁ ସୁଯୋଗ ମିଳିଥାଏ । ମୋର ଅତୀତ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟରେ ହଠାତ୍ ଯେପରି ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଣର ସୂତ୍ର ବିସ୍ତାରିତ ହୋଇଯାଏ, ତଳଠୁଁ ଉପରଯାଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଣର ରସ ଭେଦିଗଲା

ପରି ମନେହୁଏ । ଜୀବନକୁ ଏହିପରି ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଦେଖିବାକୁ ଅଭ୍ୟସ୍ତ କରି ପାରିଥିଲେ ମୋତେ ହୁଏତ ବେଳେବେଳେ ଏପରି ଅନୁଶୋଚନା ଓ ଅବସାଦରେ ଗ୍ରସ୍ତ ହେବାକୁ ପଡ଼ୁନଥାନ୍ତା । ଜୀବନର ଦୁର୍ବଳ ମୂହୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକରେ ଆପଣାର ଦୁଃଖ ଓ ଆପଣାର ସୁଖ ମୋତେ ଏତେ ବଡ଼ ବୋଲି ମନେହୁଏ ଯେ କେବଳ ଦୁଃଖ-ବେଳେ ଆତୁର ଓ ସୁଖବେଳେ ଦାମ୍ଭିକ ହୋଇପଡ଼ିବା ଛଡ଼ା ମୋର ମୋହଗ୍ରସ୍ତ ମନଟାଲାଗି ଆଉ କିଛି ବାଟ ହିଁ ଦିଶେ ନାହିଁ । କେବଳ ଆବଦ୍ଧ ଭାବରେ ଆପଣାକୁ ନାନା ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତାରେ ଦଗ୍ଧ କରି ସମସ୍ତ ବଢ଼ିଯାଏ, ଏହି ସଂସାର ଓ ସଂସାରରେ ମୋର ସକଳ ଅନୁଭୂତ ମୋତେ କେବଳ କ୍ଳାନ୍ତ କରି ଚାଲିଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଯେତେ-ବେଳେ ଆପଣାର କ୍ଷୁଦ୍ର ଇତିହାସଟିର ବାଡ଼ ଡେଇଁ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଅତୀତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ତଥା ଭବିଷ୍ୟତକୁ ବିସ୍ତାରି ବହୁଥିବା ଏକ ଜୀବନ୍ତ ଉତ୍ସରୂପେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରେ, ସେତେବେଳେ ସେହି ଝରଣାର ଚଳମାନ ସୁଅରେ ମୋର ଦୁଃଖ ସୁଖ ମଧ୍ୟ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠେ । ମୁଁ ଚାଲିଚି, ମୁଁ ବଞ୍ଚିଚି, କେତେ ଦୁଃଖ ସୁଖର ଖାଲଢ଼ିପକୁ ମୁଁ ଆପଣାର ଜୀବନରସରେ ପୂର୍ଣ୍ଣକରି ଚାଲିଚି, ଅତୀତ ତଥା ବର୍ତ୍ତମାନର କଳ୍ପନା, ସ୍ୱପ୍ନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁସାରେ ମୋର ଭବିଷ୍ୟତ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଚାଲିଛି । ଜୀବନର କେତେ ଅସାର ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ପଛରେ ପଡ଼ିରହୁଚି, ସେଥିଲାଗି ଦୁଃଖ କରି ବସିରହିବାକୁ ବେଳ ନାହିଁ । ମୋ'ର ଯେତିକି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ସୁନ୍ଦର ଉପାର୍ଜନ, ସେତିକି ଧରି ମୁଁ ନାନା କ୍ଷେତ୍ରରେ, ନାନା ବାଟରେ ଓ ନାନା ସ୍ୱପ୍ନରେ ଆପଣାର ପରୀକ୍ଷା ଚଳାଇ ଚାଲିଚି । ଏଇ ବାଟ ମୋର ସିଧା ବାଟ, କାରଣ ଏହାହିଁ ମୋର ସ୍ୱାଭାବିକ ବାଟ ।

୧୬ । ୪ । ୫୧

ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ କିଏ ଯେପରି ମୋତେ କାମୁଡ଼ି ଧରିଚି । ଶରୀର ଭଲ ନଥିଲେ ମନକୁ ଭଲ ରଖିବା ଯେ କେଡ଼େ କଷ୍ଟକର, ସେକଥା ମୁଁ ଆପଣା ଜୀବନରୁ ବେଶ୍ ଅନୁଭବ କଲିଣି । ଇଚ୍ଛାମତ ଆପଣାର ପଥରେ ଦଉଡ଼ି ଯିବାକୁ ମନ ଚାହୁଁଚି, କିନ୍ତୁ ରୁଗ୍ଣ ଶରୀରଟା ବାଧ ହୋଇ ଆଗରେ ଠିଆହୋଇ ଯାଉଚି । ଶରୀର ଓ ମନଭିତରୁ କୋଉଟା ବଡ଼ କୋଉଟା ଶ୍ରେଷ୍ଠ, କୋଉଟା ଆଗ କୋଉଟା ପଛ ଏକଥାର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ-ଭିତରେ ପଶିବାକୁ ମୋର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ଦାର୍ଶନିକ ଅଧ୍ୟୟନରେ ଏହି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଯେତେ ବଡ଼ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନ ଜୀବନ ଯାପନରେ ତାହା କେବେ-ହେଲେ ଏକ ସଂଶୟ ରୂପେ ଠିଆହୋଇ ରହେ ବୋଲି ମୋର ମନେ ହେଉ ନାହିଁ ।

ଶୀତ ସରିଆସୁଚି, ଡାଳମାନଙ୍କରେ ନୂଆ ପତ୍ରରେ ଗଜା ବାହାରିଲାଣି । ଆଉ ମାସକ ଭିତରେ ଏହି ଦେଶରେ ପ୍ରକୃତ ସବୁଜ ହୋଇଯିବ । ତେଣେ ମୋ'

ଦେଶରେ ବସନ୍ତ ଯାଇ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଆସିବାକୁ ହେବଣି । ସବୁ ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଛି । ଶାନ୍ତିନିକେତନର ସେହି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସକାଳେ ପଳାଶଡ଼ାଳ ଓ ଶାଳଫୁଲର ଝିଗ୍ଧଅସଗ୍ଧ ମୋର ମନକୁ ଘରମୁହାଁ କରିନେଇଛି । ଏଠି ଶୀତ ଭିତରେ ଝିଟୁକା ଘରଭିତରେ ଆପଣାକୁ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଆବଦ୍ଧ ରଖି ଶରୀରଟା ଶୁଖୁଆ ହୋଇ ଗଲାପରି ଲାଗିଲାଣି । ମୋ' କୋଠରୀର ଝରକା ଉପରେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଆଲୋକ ଓ ପବନରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ଗ୍ରେଟିଆ ଫୁଲକଣ୍ଡରେ ଗ୍ରେଟିଆ ଗଛଟିଏ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ୁଛି । ବେଳେବେଳେ ତା' ଆଉ ମୋ' ଭିତରେ ମୁଁ ଯେପରି କୌଣସି ପୃଥକତା ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ । ଦୁହେଁ ବଞ୍ଚିତ, ଦୁହିଁଙ୍କ ଲାଗି ଖୋଲା ଆଲୁଅ ଓ ପବନର ମୁକ୍ତ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।

୧୮ । ୪ । ୫୧

ତେଣେ ମୋ' ଦେଶରେ ଅନାହାରରେ ମଣିଷ ମରୁଛି ବୋଲି ଏଦେଶର କେତେଜଣ ବଣିକ ବ୍ୟବସାୟୀ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଦୟା ଦେଖାଇବା ସକାଶେ ସାହାଯ୍ୟ କମିଟି ଗଢ଼ୁଚନ୍ତି । ୧୯୪୩ ମସିହାରେ ଯେତେବେଳେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ମଣିଷ ଆହାର ବିନା ମଲେ, ସେତେବେଳେ କଲିକତା ଓ ବମ୍ବେର ବଡ଼ ବଡ଼ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର କୋଠରେ ଅଜସ୍ର ଖାଦ୍ୟ ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଦେଶରେ ଖାଦ୍ୟ ଥାଇ ଖାଦ୍ୟ ଅଭାବ, ଲୁଗା ଥାଇ ଲୁଗା ଅଭାବ; ଏସବୁ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ଘଟଣା ଭାରତରେ ଅନେକଥର ଘଟିଯାଇଛି, ତଥାକଥିତ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ମଧ୍ୟ ଘଟିଛି । ତେଣୁ ଏଥର ଅନାଟନଟି ଯେ ସେହିପରି ଏକ paradox ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହୋଇନଥିବ । ତାହା କିଏ କହିବ ? ଅବଶ୍ୟ ଗଲାବର୍ଷ କେତେକ ରାଜ୍ୟରେ ଭୂମିକମ୍ପ, ବନ୍ୟା ଓ ମରୁଡ଼ି ହୋଇ ଫସଲ ନଷ୍ଟ ହୋଇଛି, ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର କେତେ ଜାଗାରେ କୁଆଡ଼େ ପଙ୍ଗପାଳ ମାଡ଼ି ଯାଇଚନ୍ତି । ଏସବୁ ପ୍ରାକୃତିକ ଦୁର୍ବିପାକ ସତ୍ତ୍ୱେ ଦେଶରେ ତଥାପି ଯେଉଁ ଖାଦ୍ୟ ମହଜୁଦ ରହିଛି, ହୁଏତ ତାହାକୁ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଭାବରେ ଲୋକଙ୍କ ଦୁଆରେ ପହଞ୍ଚାଇ ପାରିଲେ ଦେଶର ଏହି ସଙ୍କଟରେ ଅନେକ ଲାଘବ ହୋଇଯାଆନ୍ତା । ଆପଣାର ସେହି ପ୍ରଥମ କଳଙ୍କଟିକୁ ଦୂର ନକରି ବିଦେଶର ବଡ଼ଲୋକ ଓ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଦୁଆରେ ଧାନ, ଗହମ ଓ ଦୁଧଲାଗି ହାତ ପତାଇ ରହିବା ବର୍ତ୍ତିମାନେ କେତେ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ନହେଉଛି ? ମୋ' ଦେଶରେ କ'ଣ ନାହିଁ ? ଉର୍ବର ମାଟି ଓ ମଣିଷ ବଳର ସେଠି କୌଣସି ଅଭାବ ନାହିଁ । ତଥାପି ସଭ୍ୟ କରିବା ନାଆଁରେ ଅଧେ ମଣିଷଙ୍କୁ ଅଳସୁଆ ହୋଇ ବଞ୍ଚିବାର ପାଠ ପଢ଼ାଇ ଆମେ ଜଳ ମଧ୍ୟରେ ତୃଷାର୍ତ୍ତ ହୋଇ ମଲାପରି ମରୁଚୁ ଏବଂ ଆମ ଅଳସୁଆ ହେବାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଆମକୁ ବନ୍ଧୁପରି ନାନା କଥାରେ ଭୁଲାଇ ବିଦେଶର

ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ମୋ' ଦେଶକୁ ଯାଇ ଆପଣାର ଭାଗ୍ୟପରୀକ୍ଷା କରୁଚନ୍ତି, ସୁଯୋଗ ଖୋଜୁଥାନ୍ତି । ଦେଶର ସମ୍ପଦ କ୍ଷେତ୍ର ବିଦେଶୀର କ୍ରୀଡ଼ାଭୂମି ହୋଇଚି ।

୧୯ । ୪ । ୪୧

ମୁଁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଚି, ଆଉ ଜଣେ ସାହାଯ୍ୟ ନେଉଚି,—ଯଦି ଦାତା କେବଳ ଏହିପରି ଏକ ଭାବନାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଦାନ ଦିଏ, ତେବେ ତାହାକୁ କେବଳ ଦୟା ଦେଖାଇବା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି କହି ହେବନାହିଁ । ଦୟା ଦେଖାଇବାର ଏହି **complacency** ଅନେକ ସମୟରେ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହଯୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଣିଷକୁ ଅନ୍ଧ କରି ଦେଇଯାଏ ।

ଦେଶ ଦେଶ ଭିତରେ ଏହି ସାହାଯ୍ୟଦାନ ଓ ସାହାଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣର ପ୍ରଶ୍ନ ଯେତେବେଳେ ଉଠେ, ସେତେବେଳେ ଆଶଙ୍କା କରିବାର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତତା ଆହୁରି ବଢ଼ିଯାଏ । ଦୁଇଟି ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଧୁତାର କପଟପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇ ନାନା ଲୋକ ନାନା ଉତ୍ସାହରେ ରଥୀ ସାଜି କ୍ଷେତ୍ର ମାଡ଼ି ବସିବାକୁ ଆସନ୍ତି । ଇଉରୋପ ଓ ଏସିଆର କେତେ ଦେଶକୁ ଦୟା ଦେଖାଇ ଓ ଆପଣାର ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଡଲାରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇ ଆମେରିକା ଏବେ ଆପଣା ଲାଗି ପଥ ପରିଷ୍କାର କରୁଚି, ଅଯାଚିତ ସାହାଯ୍ୟର ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇ କେତେ ଦେଶର ମୁହଁ ବନ୍ଦ କରିଦେଉଚି; ଅଥଚ ଉପରେ ଖବର କାଗଜରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ଶାନ୍ତି ପ୍ରଭୃତି ଆଶ୍ରୟ ତଳେ ତା'ର ଭାରି ଜୟଜୟକାର ହେବାରେ ଲାଗିଚି ।

ନାନା ଭେକ ଓ ନାନା ଉପାୟରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ସୁବିଧାଭୋଗୀ ମଣିଷ ବଣିକର ମୁଖା (persona) ପିନ୍ଧିଚି । ଏହିପରି ଏକ ଦୂଷିତ ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ସେ ସାରା ପୃଥିବୀର କେତେ ଶୁଭସମ୍ଭାବନାକୁ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କରି ରଖିଚି । ଆପଣାର ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ଅଭିଳାଷ ଦ୍ୱାରା ସେ କେତେ ସହଯୋଗ ଓ ମୈତ୍ରୀର ଦ୍ୱାରକୁ ବନ୍ଦ କରି ରଖିଚି ।

ଦେଶୀ ଓ ବିଦେଶୀ ବଣିକର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଭାରତୀୟ ଜନଗଣକୁ ଆଜି ମଧ୍ୟ ମ୍ରିୟମାଣ କରି ରଖିଚି । ତା'ର ଅଭାବ ସମୟରେ ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାର ବାହାନାରେ ଯଦି ସେ ଦେଶରେ ପୁଣି ନୂଆ ବଣିକର ଆସନ ତିଆରି ହୁଏ, ହୁଏ, ତେବେ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଭାରତର ଅଭାବ ଓ ଦୈନ୍ୟ ବଢ଼ିବ ସିନା, ଆଦୌ କମିବ ନାହିଁ ।

୨୧ । ୪ । ୫୧

'We should love our weakness more than our strength. Perhaps Jesus meant the same when he told us to love our enemies !' କାଲି ଜଣେ ଇଂରେଜ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ପତ୍ରାବଳୀ ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ମୁଁ ଏହି ବାକ୍ୟଟିକୁ ପାଇଲି । ଅବଶ୍ୟ ନାନା ପ୍ରକାରେ ଅର୍ଥ କରାଯାଇ ଏହି ଯୁକ୍ତିଟିର ସମର୍ଥନ ବା ଖଣ୍ଡନ କରାଯାଇ ପାରେ । କିନ୍ତୁ ଲେଖକ ଯେଉଁ ମର୍ମରେ ଏହି କଥାଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, ମୁଁ ବି ସେହି ମର୍ମଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବି । ଆପଣାର ଶତ୍ରୁକୁ ଭଲ ପାଇବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଶତ୍ରୁର ଖରାପ ଅଥବା ଦୁଷ୍ଟ ଆଚରଣକୁ ଭଲପାଇବା ନୁହେଁ; ତା'ର କୁସ୍ୱଭାବ ସତ୍ତ୍ୱେ ତା'ଭିତରେ ତଥାପି ସୁ ବା ଶୁଭ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ରହିଛି ବୋଲି ଦୃଢ଼ ଆସ୍ଥା ରଖି ସେହି ଦଗରେ ତାକୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ ବା ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ କରିବା ହେଉଛି ଏହି କଥାଟିର ଅସଲ ଅର୍ଥ । ଆପଣାର ଦୁର୍ବଳତା ଓ ଆପଣାର ଶକ୍ତି ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ଏହିପରି ଅର୍ଥ କରିପାରିବା ଉଚିତ । ମୋର ଆପଣାର ଅନେକ ଦୁର୍ବଳତା ରହିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ମୁଁ ହୁଏତ ଅନେକ ଥର ପଥ ଭୁଲିଛି । କିନ୍ତୁ ଆପଣା ଦୁର୍ବଳତା ପ୍ରତି ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଆପଣାକୁ କ୍ଷୁନ୍ନ କରି ପକାଇଲେ ଆହୁରି ଅଧିକ ପଥଭୁଲିବା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଅଧିକ କିଛି ଲାଭ ହେବ ନାହିଁ । ମୋର ଦୁର୍ବଳତା ଗୁଡ଼ିକ ମୁଁ ଅତି ସଯତ୍ନ ଓ ସୁସମାହିତ ଭାବରେ ପରୀକ୍ଷା କରିବି, ସେଗୁଡ଼ିକର ମୁଁ ମର୍ମଭେଦ ମୁଁ ମୋ' ଜୀବନରେ ଅନ୍ତର୍ନାଡ଼ୀରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବା ଶୁଭ ଓ ମଙ୍ଗଳକୁ ଚିହ୍ନି ରଖିବି ଓ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରେ ହିଁ ମୋର ସକଳ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ପରିକ୍ଷିତ କରିବାର ଆନନ୍ଦିତ ପ୍ରୟାସ କରିବି । ଏହାହିଁ ହେଉଛି ସକଳ ସମ୍ଭାବନାର ସୁସ୍ଥ ବାଟ । ଏହି ନିରୀକ୍ଷଣ, ସବୁଟିକୁ ଆପଣାର ଅତି ନିଜର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଓ ତାହା ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ତାକୁ ଚିହ୍ନିବାର ଜୀବନରୀତି ମଣିଷକୁ କଦାପି ଦୁର୍ବଳ କରି ଦେବ ନାହିଁ । Sub specie aeternitatisର ତୁଙ୍ଗ ଶିଖରକୁ ଉଠି spinoza ଏକ ଉନ୍ମୋଚିତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମଣିଷର ସମସ୍ତ affects ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଛନ୍ତି, ଏବଂ ତାହାର ଫଳରେ ମଣିଷ ମନର ସବୁ ଉତ୍ସ ଓ ସବୁ ଜୀବନଧାରାକୁ ଚିହ୍ନି ମଣିଷର ଚରମ କଲ୍ୟାଣ ଓ ଚରମ ସମ୍ମିଳନ ଲାଗି ପରାମର୍ଶ ଦେବା ତାଙ୍କ ଲାଗି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିଛି ।

୨୨ । ୪ । ୫୧

ଠିକ୍ ଷୋଳମାସ ତଳେ ଦିନେ ସକାଳେ ଲଣ୍ଡନ ଛାଡ଼ିଥିଲି କୋପେନହେଗେନ୍‌ର ଏହି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଘରଟିକୁ ଆସିବି ବୋଲି । ଆଜି ଏଠା ଛାଡ଼ି ମୁଁ ଅନ୍ୟତ୍ର

ବାସ ବାନ୍ଧିବାକୁ ଯାଉଛୁ । କାରଣ ଅନେକ, ଏଠି ସେସବୁ ଲେଖି ସ୍ଥାନପୂରଣ କରିବାକୁ ମୁଁ ଆଦୌ ପସନ୍ଦ କରୁନାହିଁ । ମୁଁ କେବଳ ଏତକ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି, ମୋର ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନଟି ମଙ୍ଗଳ ଦାୟକ ହେଉ । ଏହି ସ୍ୱରମାସ ଭିତରେ ମୁଁ ଡେନମାର୍କର ଅନେକ ସମ୍ପଦକୁ ନିଜର ପରି ଚିହ୍ନି ସାଇତି ରଖିପାରିଚି । ଆଜିର ଏହି ବାସବଦଳା ବେଳେ ଜୀବନଦେବତା ପାଖରେ ମୁଁ କେବଳ ଏତକ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଚି, ମୋର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ମୋର ନିଷ୍ଠା ସେହି ସାଇତାଧନର ସମ୍ପର୍କକୁ ଆହୁରି ସମୃଦ୍ଧ କରୁ, ଯେତେ ଯୁଆଡ଼େ ଗଲେ ମଧ୍ୟ ମୋର ଦୁଆର ନିର୍ମଳ ହୋଇ ଖୋଲା ରହିଥାଉ । ଆଜି କେତେ ମାୟା ଛୁଟିବ, ପୁଣି କେତେ ନୂଆ ମାୟା ଲାଗିବ । କିନ୍ତୁ ଏସବୁ lesser ମାୟା ପଛରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଓ ସବୁଠାରୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମାୟା ହିଁ ମୋ' ଜୀବନରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାଉ, ଆପଣାର ରଙ୍ଗରେ ଆଉ ସବୁଟିକୁ ରଞ୍ଜିତ କରି ରଖୁ । ବଞ୍ଚିବାର ମାୟା, ଆପଣାର ଜୀବନକୁ ପଶି ମାଜି ଦେଇ ଓ ବିତରଣ କରି କିଛି ହେବାର ମାୟା, ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆପଣାକୁ ଯଥାଶକ୍ତି ମୂଲ୍ୟବାନ ଭାବରେ ଦେଇ ତାହାରି କରିଆରେ ଆପେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାର ମାୟା, —ମୋତେ ଏହାହିଁ ନିଜପ୍ରତି, ମଣିଷପ୍ରତି, ସଂସାର ପ୍ରତି ଓ ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରତି ପ୍ରଲୁବ୍ଧ କରି ରଖିଚି, ମୋତେ ସବୁଠିଁ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଚି । ତାହାରି ସକାଶେ ସହସ୍ର ଘାଟରେ ବୁଲି ସହସ୍ର ପଟ ପିନ୍ଧିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସେଇ ଏକ ହୋଇ ରହିଚି । ଆଜିକାର ସ୍ଥାନ-ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ସମୟରେ ମୋର ସେହି ଏକ ମନ ଉଚ୍ଚ ହୋଇ ଜାଗି ଉଠୁ । ଆଜିର ପଥବଦଳା ସମୟରେ ସିଏ ଜୀବନର ସେହି ଏକ ପଥକୁ ହିଁ ଆହୁରି ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଚିହ୍ନି ରଖୁ ।

୬ । ୪ । ୪୧

ଆଜି ନୂଆଘରେ ପ୍ରଥମ ସକାଳେ ମୁଁ ତଥାପି ମୋର ସେହି ପୁରୁଣା ଜୀବନ ସ୍ରୋତରେ ଅର୍ଘ୍ୟଜଳରେ ଜୀବନ ଦେବତାଙ୍କୁ ବରଣ କରିନେବି । ନାନା ଦୋଷ ଓ ଦୁର୍ବଳତାରେ ଦୂଷିତ ହେଲେ ହେଁ ଏହି ଜୀବନ ଯେ ମୂଳତଃ ତାହାରି ଚିହ୍ନା ଜୀବନ, ଏହାହିଁ ମୋ' ଜୀବନରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା । ମୋର ସବୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଇଚି, ମୋର ସବୁ ମୁଁ ତାହାରି ପାଦତଳେ ବସି ନିବେଦନ କରିଚି । ସୁଖବେଳେ ତାହାରିପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞତା ଆଖିର ଲୁହ ହୋଇ ଗଡ଼ିଆସିଚି, ଦୁଃଖରେ ତାହାରି ଆଶୀର୍ବାଦକୁ କଣାଏ ପାଇ ମୁଁ ପଥର ପରି ଟାଣ ହୋଇ ପାରିଚି । ଜୀବନର ସିଡ଼ିରେ ପାଦେ ଉଠିଲାବେଳେ ମୁଁ ସବୁ ଗୌରବ ତାହାଙ୍କୁ ହିଁ ସମର୍ପଣ କରିଚି, ପାଦେ ଖସିଗଲାବେଳେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତା'ର ଆପଣାର ଶିଶୁଟିପରି ତାହାରି ପାଖରୁ ଶକ୍ତି ଲୋଡ଼ିଚି । ମୋର ଅପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅପରିପକ୍ୱ ଜୀବନ ଏହି

ସଚ୍ଛନ୍ଦନ ଦ୍ୱାରା ଆପଣାକୁ ସବୁବେଳେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଆସିଛି । ସଂସାରରେ ସବୁ ବନ୍ଧୁ ଓ ସବୁ ଶତ୍ରୁ ମୋର ଜୀବନକୁ ହୁଏତ କେବଳ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି ଦେଖିବେ, ମୋର ଦୋଷ-ଦୁର୍ବଳତା ଓ ଦୁଃଖ ସହିତ ମୋର ବଳ, ଗୌରବ ଓ ସୁଖକୁ ମିଳାଇ ଗୋଟିଏ ସମଗ୍ର ସତ୍ତା କରି ଦେଖିବାଲାଗି ହୁଏତ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନଥିବ । କିନ୍ତୁ ଚିହ୍ନିଲାବାଲା ଓ ଦେଖିଲାବାଲା ସେଇ ଚିହ୍ନିବ, ସେଇ ଦେଖିବ । ଜନନୀ ଆପଣା ସନ୍ତାନର ଜୀବନ ଦେଖିଲା ପରି ସେ ମୋର ସମସ୍ତ ବିଭେଦ ଓ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏକତ୍ର ମିଳାଇ ମୋତେ ଗୋଟିଏ ଜୀବନ ବନ୍ଧୁର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପରେ ଦେଖିବ । ନୂଆ ବର୍ଷରେ ପ୍ରଥମ ସକାଳେ ମୁଁ ଆଜି ସେହି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଚିହ୍ନାଳି ଓ ଦେଖାଳିକୁ ମୋର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରେୟ ଓ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରେୟରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଉଛି । ମୋ’ ଜୀବନର ସମସ୍ତ ବିରହ ଓ ବିଭକ୍ତି ତାକୁ ଏକାଠି ମିଳାଇ ସେଇ ସେତୁରୂପେ ବିରାଜୁଥାଉ ।

ଆଜି ସକାଳୁ ଖୁବ୍ ନିର୍ମଳ ଓ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଖରା ପଡ଼ିଛି । ଏଠି ପ୍ରକୃତି କ୍ରମେ ସୁନ୍ଦର ଓ ସତେଜ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ନିଦରୁ ଉଠି ହଠାତ୍ ଆପଣାକୁ ବଡ଼ ପ୍ରସନ୍ନ ଲାଗୁଛି । ସମସ୍ତ yesterdaysର ସକଳ ଅବସାଦ ପାସୋରି ମୁଁ ଆଜି-ଠାରୁ ଯେପରି ନୂଆ ଜନ୍ମ ଲାଭ କରିବାକୁ ଯାଉଛି ।

୨୪ । ୪ । ୫୧

ଆପଣାର ସମ୍ମାନକୁ ହରାଇ ବସିବାର ଆଶଙ୍କା ହେଲେ ମଣିଷ ସତେ କେଡ଼େ ପ୍ରବଳ ଓ ଭୟଙ୍କର ହୋଇ ନପଡ଼େ । ସଂସାରରେ ଯିଏ ଏହି ନାସ୍ତିତ ଆଶାଙ୍କର frustration ଭିତରେ ବଞ୍ଚିଥାଏ, ନିୟମିତ aggressionର ମାନସୋତ୍ତାପରେ ସେଇ ସବୁବେଳେ ଉତ୍ତପ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସେତେବେଳେ ତାର ଆଖିକୁ ଆଉ କିଛି ଦିଶେ ନାହିଁ । ଭିତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆତୁର ହୋଇ ରହି ବାହାରେ ଅତି ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ସିଏ ଆବଶ୍ୟକ ଓ ଅନାବଶ୍ୟକ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆପଣାର ତଥାକଥିତ ସମ୍ମାନ ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ଯାଏ । ଆପଣାକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ସେ କେତେ ପ୍ରକାର ସ୍ୱତଃସିଦ୍ଧ ଯୁକ୍ତି ସବୁ ତିଆରି କରି ବସେ ।

ସଂସାରଭିତରେ କିନ୍ତୁ ଏ ଭୟ କାହିଁକି ? ଏଠି ମଣିଷ ଆଦର୍ଶ ଲାଗି ବଞ୍ଚିବ, ଆଦର୍ଶ ଲାଗି ଧାଇଁବ; କେତେଥର ସିଏ କେତେ ଭୁଲ କରିବ, ପୁଣି ନ୍ୟୂନହୋଇ ଶିଖି ଆପଣାକୁ ଉନ୍ନୀତ କରିବ । ଏହି ସଂସାରରେ ମଣିଷଲାଗି କଣ ଏତିକି ସାହସ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି ? ଭିତରର ବିବେକ ଓ ମୂଳମନ ଆପଣାର ଭୁଲଟିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବାହାର ମଣିଷ ତଥାପି ନାନା

ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ନିର୍ବୋଧ ଆୟୋଜନରେ ଆପଣାକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବାକୁ ଏତେ ବ୍ୟଗ୍ର ହୋଇପଡ଼େ କାହିଁକି ?

ପରର ପଇସା ଖରଚ କରି ମୁଁ ବିଦେଶକୁ ଆସିଛି । ଏଠି କେତୋଟି ବରଷ ଅତିବାହିତ କରିବି ବୋଲି । କେବଳ ଅନ୍ୟହାତରୁ ଆପଣାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାର ସଂଘର୍ଷରେ ହିଁ ଯଦି ମୋର ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଯାଏ, ତେବେ ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ, ଏତେ ପଇସା ଖରଚ କରି ଏଠାରେ ଗେହ୍ଲାହୋଇ ବଡ଼ିବାଲାଗି ମୋର କି ଅଧିକାର ରହିଛି ? ମନର ଶାନ୍ତି ଅଟୁଟ ରହିଥିଲେ ଅଳପ ଜାଣିବା ଓ ଅଳପ ଦେଖିବାରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା ସକାଶେ ଯଥେଷ୍ଟ ଆନନ୍ଦ ଓ ଉତ୍ସାହ ମିଳିଥାଏ । ବେଶୀ ଜାଣିବାର ଆତୁରତାରେ ଯେଉଁଠି ସେଠି ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ଆପଣାକୁ ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ କରିଦେବା ଯେ କେଡ଼େ କ୍ଷତିକାରକ, ମୁଁ ସେକଥା ବେଶ୍ ବୁଝିପାରୁଛି ।

୨୫ । ୪ । ୫୧

ନା, ମୋତେ ଆହୁରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାକୁ ହେବ । ସରଳ ଶିଶୁର ମନ ନେଇ ଆକୁଳ ଅଥଚ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଭାବିପାରିବା ଲାଗି ଆପଣା ଗର୍ବ ଓ ଆତ୍ମଗୌରବକୁ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୁଁ ଭଲ କରି ଜାଣେ, ଏହି ବିଷ କଣାଏ ମାତ୍ର ଅବଶିଷ୍ଟ ଥିବାଯାଏ ମନ କଦାପି ପ୍ରଣତ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଅତି ସ୍ୱାର୍ଥପର ଭାବରେ ଆପଣାକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବାର ନିଶା ଘାରିଥିବା ଯାଏ ପରମାର୍ଥକୁ ଆପଣା ମଧ୍ୟରେ ବହନ କରିବାର ଓ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିବାର ଅଭିଳାଷ କଦାପି ସଫଳ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଯେତିକି ଜାଣିଛି, ହୁଏତ ତାଠାରୁ ଅନେକ ଅଧିକ ବକିସାରିଲିଣି । ଯେତିକି ଅନୁଭବ କରିଛି, ତାଠାରୁ ହୁଏତ ଅନେକ ବେଶୀ ଅଭିନୟ ମୁଁ କରୁଛି । ମୋର ସଂସାର ବା ମୋର ପଡ଼ୋଶୀ ହୁଏତ ମୋ' ଭିତରର ଶୂନ୍ୟତା ବିଷୟରେ କିଛି ହେଲେ ଜାଣିପାରି ନାହାନ୍ତି । ନାନାପ୍ରକାର ଶିକ୍ଷା ଉପାୟରେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ବେଶ୍ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖି ପାରିଛି, ଅନ୍ୟକୁ ବାଉଳା କରି ଦେବାଲାଗି ଆପଣାର ଫମ୍ପା ଢୋଲଟାକୁ ମୁଁ ବେଶ୍ ବଜାଇ ପାରିଛି । କିନ୍ତୁ ଜୀବନର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନିବେଦନ ବେଳେ, ଅନ୍ତର ମନର ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃତ୍ତ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ ବେଳେ ଆଜି ଏତେ ଟିକିଏ କପଟତା ଓ ଏତେ ଟିକିଏ କୁଟିଳତା ମଧ୍ୟ ସହି ହେଉନାହିଁ । ସଭିଙ୍କ ଦୁଆରେ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ହେବାକୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଯେପରି ତିଳେ ହେଲେ ଭୟ କରୁ ନାହିଁ । ଯାଉ,—ମୁଁ ଯେତେ ଯେଉଁଠି ଆପଣାର ମିଛ ପ୍ରମାଣ ଦେଇ କେତେ କେତେ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ପାଇଥିଲି, ମୁଁ ଆଜି ସେହି ସବୁ ଥାନରୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ଖସି ଆସିବି । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଏକାକୀ ହୋଇ ମୁଁ ଏହି ପଥରେ ଅଗ୍ରସର

ହେବ । କେବଳ ମୋର ଲକ୍ଷ୍ୟ, ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପରି ହୋଇ ପାରିବା ଲାଗି ମୋର ନିଷ୍ଠାପର ବାସନା ମୋତେ ଏହି ଜୀବନ ପଥରେ ସର୍ବଦା ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି କରି ରଖିବ ।

ବେଳେବେଳେ ଭାରି ଖାଲି ଖାଲି ଲାଗୁଚି ଆପଣାକୁ ! ଆପଣାକୁ ସଜାଇ ଦେଖାଇବି ବୋଲି ମୁଁ ଆଜିଯାଏ ନାନା ମୋହକୁ ସାଇତି ଧରିଥିଲି । ଆଜି ସାପକାତି ପରି ସବୁ ଝଡ଼ିପଡ଼ୁ । ମୋର ସତ୍ୟରୂପ ହିଁ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉ । ସେଇ ହେଉଚି ମୋର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରୂପ ।

୨୭ । ୪ । ୫୧

Is any among you afflicted ? Let him pray. Is any merry ? Let him sing psalms. (James : 5/13)

ଦୁଃଖ ସୁଖ ସବୁରି ଭୂମି, ସବୁରି ଆଧାର ଓ ସବୁରି ଚରମଥଳ କେବଳ ସେଇ । ମୋର ଦୁଃଖ ଓ ମୋର ସୁଖ ଯେତେବେଳେ ସେହି Context ରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇପଡ଼େ, ଯେତେବେଳେ ସେହି ଚରମଥଳରୁ ତାହାର ଦାଗ ହଜି ଯାଏ, କେବଳ ସେତିକବେଳେ ହିଁ ମୋର ଦୁଃଖ ଓ ମୋର ସୁଖ ମୋ' ଲାଗି ଅତି ଦୁର୍ବହ ହୋଇପଡ଼େ, ସାରା ଜୀବନଟା ଯେପରି ସେତିକବେଳେ ଏକ ପ୍ରବଳ ଭାର ପରି ହୋଇ ମୋତେ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ କରି ପକାଏ । ଧର୍ମ ବହିରେ, ଧର୍ମ ମନ୍ଦିରରେ ସନ୍ଥମାନଙ୍କର ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ 'ବାଣୀଟିକୁ ଶୁଣି ଶୁଣି ମଣିଷ ଯେପରି ସେହି ବାଣୀର ମର୍ମ ବିଷୟରେ ଜଳକା ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ନାନା ବାହ୍ୟ ଆୟୋଜନ ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମଧ୍ୟଦେଇ ଆମେ ଧର୍ମକୁ ଏପରି prosaic (ସୁଣ୍ଡା) କରି ସାରିଲୁଣି ଯେ ଧର୍ମରେ ନିହିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜୀବନ ବାଣୀଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ସଚେତ ହୋଇ ପାରିବାର ମନକୁ ଆମେ ହରାଇ ବସିଲୁଣି । ସତେ ଯେପରି ଆମର ଜୀବନ ପ୍ରତି ସେ ସବୁର ଆଉ କୌଣସି ଅର୍ଥ ନାହିଁ, ସତେ ଯେପରି ତାହା ଆମ ଲାଗି କେବଳ ଘଡ଼ିଏ ମନ୍ଦିରରେ ବସି ଚିତ୍ତ ବିନୋଦନ କରିବାର ସରଞ୍ଜାମ ହୋଇ ରହିଲାଣି । ଧର୍ମାନୁଷ୍ଠାନର ପ୍ରତିନିଧି ଧର୍ମଯାଜକ ବା ପୁରୋହିତ ବର୍ତ୍ତମାନର ସମାଜରେ ହୁଏତ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଦୟନୀୟ ଏକ ଜୀବ ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ମୋଟା ଦରମା ବା ମୋଟା ଦକ୍ଷିଣା ପାଇ ବିଶେଷ ପର୍ବପର୍ବାଣିରେ କେତେଟା ବସ୍ତାବସ୍ତା କଥା କହି ଆପଣାର କାମ ଶେଷ କରିଦେବାକୁ ସେ ଆଉ ଲଜ୍ଜାବୋଧ କରୁନାହିଁ । ସମାଜର temper ଅନୁସାରେ ସିଏ ମଧ୍ୟ ଆପଣାକୁ ତଦନୁରୂପ କରି ତିଆରି କରି ସାରିଲାଣି ।

ତଥାପି ଶୁଣିଲା ଲୋକ ଓ ଗ୍ରହଣ କଲା ଲୋକ ଲାଗି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଧର୍ମ ଓ ଧର୍ମର ବାଣୀ ଜାରି ରହିଚି । ବେଦ, କୋରାନ ବା ବାଇବେଲକୁ ବିଭେଦ କରି

ଦେଖିବାଲାଗି ତା'ର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ଆପଣାର ବ୍ରତୋଦ୍ୟମଶୀଳ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ସେ ସବୁଠାରୁ ପଦେ ପ୍ରେରଣା ଖୋଜି ବୁଲୁଚି । ଯେଉଁଠି ଆପଣାର ଖୋଜିଲା ଧନକୁ ପାଉଚି, ସେହିଠାରେ ହିଁ ତାକୁ ଲକ୍ଷେ ପାଇଲାପରି ଲାଗୁଚି । ସେ ଅନୁଭବ କରୁଚି, ସଂସାରର ଏହିସବୁ କଥା ଯେପରି କାହାରିଲାଗି କୁହାଯାଇଥିଲା ବା ତାହାରିଲାଗି ଲେଖା ଯାଇଥିଲା ।

୨୭ । ୪ । ୪୧

ହଁ, ସଂସାରର ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଓ ସବୁ ଘଟଣାରୁ ମଣିଷର ଶିଖିବାର ଅଛି । ଆପଣାର ବନ୍ଧୁପରି ଆପଣାର ଶତ୍ରୁ ମଧ୍ୟ ଜୀବନରେ ଆମକୁ ଅନେକ କଥା ଶିଖିବାର ସୁଯୋଗ ଦେଇଥାଏ । ସୁଖ ଓ ସମ୍ପଦପରି ଦୁଃଖ ଓ ବିପଦ ବେଳରେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉପକୃତ ହୁଏ । ଅବଶ୍ୟ ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ଓ ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ସାରକଥାଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଲାଗି ମଣିଷର ଯୋଗ୍ୟତା ରହିଥିବା ଦରକାର । ସୁଖବେଳେ ଆମେ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ସୁଅ ଭିତରକୁ ଡେଇଁପଡ଼ି ଆପଣାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାଟିକୁ ହରାଇବସୁ, ଦୁଃଖବେଳେ ନାନା ଅନାଗତ ବିପଦର ଆଶଙ୍କା କରି ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ବ୍ୟସ୍ତତାରେ ଆମେ ଅତି ଆବଦ୍ଧ ଓ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ମନଃକୂପରେ ଆଶ୍ରୟ ଖୋଜିବୁଲୁ । ଏପରି ମନ କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଶିଖି ପାରିବ ନାହିଁ । ଯିଏ ସମସ୍ତ ସଂସାରଟିକୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ ବିରାଟ ଶିକ୍ଷାଳୟ ଭଳି ଗ୍ରହଣ କରିବ, ସିଏ ଦୁଃଖ ସୁଖରେ ଆପଣାକୁ କଦାପି ହରାଇ ବସିବ ନାହିଁ । ଅବସ୍ଥାର ଅନୁକୂଳତା ଓ ପ୍ରତିକୂଳତା ଅନୁସାରେ ସିଏ କଦାପି ଏପାଖ ସେପାଖ ଦୋହଲି ଯିବନାହିଁ । ଆଗ ସଂଯମ, ତା'ପରେ ଶିକ୍ଷା । ଆପଣାର ସ୍ୱାର୍ଥ, ଆପଣାର ବେଦନ ଓ ଆପଣାର securityକୁ ଗୌଣ ଭୂମିକୁ ଅପସରାଇ ଆଣି ଯଥା ସମ୍ଭବ ନିର୍ଲିପ୍ତ ଭାବରେ ନିରୀକ୍ଷଣ ଓ ଗ୍ରହଣ କରିବା ହେଉଚି ସଂଯମର ମୂଳ କଥା । ମୋର ବିପଦ ଭାବନା ଯେପରି କେବେହେଲେ ମୋ' ଭିତରେ ରହିଥିବା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଆହତ କରି ନଦେଉ ! ଅପରର ଅପବାଦରୁ ଆପଣାକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଲାଗି ମୁଁ ଯେପରି ଆପଣାର ପ୍ରତିଫଳନ—ପାତ୍ରଟିକୁ ଆଦୌ ସଙ୍କୁଚିତ କରି-ନଦିଏ । ତେବେଯାଇ ମୁଁ ବଢ଼ିବି, ସଂସାରର ତିକ୍ତମଧୁର ଉଭୟକୁ ମିଶାଇ ମୁଁ ତେବେଯାଇ ଆପଣାର ଜୀବନରସଟି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରିବି । ତେବେଯାଇ ମୁଁ କ୍ଷେତ୍ରରୁ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଅତି ସହଜ ଓ ଅତି ଉତ୍ସାହିତ ମନରେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିପାରିବି । ଯାହାର କୃପାରୁ ମୋର ଜୀବନ ନାନା ବ୍ୟଞ୍ଜନାରେ ବିଚିତ୍ର ହୋଇ ରହିଚି; ତାହାରି ବିଚିତ୍ରତାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସଂଯତ ହୋଇ ଗ୍ରହଣ କରିବାଲାଗି ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବାକୁ ଆଜି ତାହାରି କୃପା ମୋତେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଥାଉ ।

୨୮ । ୪ । ୫୯

ଜଗତରେ ନାନା ଦେଖିବା ଓ ନାନା ଶିଖିବାରେ ବିବିଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେପରି ବେଳେବେଳେ ମୋର ଦୃଷ୍ଟିଭୂମି ଅନେକଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଉଛି, ହଠାତ୍ ସେହି ଭୂମି ଉପରେ ଅନେକ ଦୂର ମାଡ଼ିଯିବାକୁ ମୋ' ଭିତରେ ଏକ ପ୍ରବଳ ଉତ୍ସାହ ଜାଗି ଉଠୁଛି । ସଂସାରରେ ଅନେକ ଜାଣିବାର ଓ ଅନେକ ଶିଖିବାର ରହିଛି, ଆପଣାର ସୀମିତ ଶକ୍ତି ଓ ସୀମିତ ମନ ନେଇ ଏଠି ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଅନେକ ବାଟ ଯିବାକୁ ହେବ;—ବେଳେବେଳେ ଏପରି ଏକ ଚିନ୍ତା ମନରେ ପଶି ମନଟାକୁ ନାନା ଆଶଙ୍କା ଓ ଅନିଶ୍ଚିତତାରେ ବଡ଼ ବିସ୍ମିତ ଓ ଅଚଳ କରିପକାଏ । ସଂସାରର ସବୁ ସତେଅବା ଏକ ବିରାଟ ପର୍ବତ ପରି ଆଗରେ ଠିଆହୋଇ ରହେ । ସେତେବେଳେ ଆପଣାକୁ ବଡ଼ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ବଡ଼ ଅନଭିଜ୍ଞ ପରି ମନେହୁଏ, ପାହୁଣ୍ଡିକରୁ ଅଧିକ ଆଗକୁ ଯିବାଲାଗି ଯେପରି ସାହସ ହିଁ ପାଏନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ବେଳେବେଳେ ସବୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଓ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯାଏ । ବିରାଟ ଓ ବିଚିତ୍ର ସଂସାରର ଭୂମିଉପରେ ଆପଣାର ପଥଟି ହଠାତ୍ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଏକକ ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଆଖିକୁ ଦିଶିଯାଏ । ଏହି ପଥଟି ଯେପରି ମୋର ମନ ସହିତ ଅଜ୍ଞାତ ଅନନ୍ତକୁ ଏକ ସହଜ ସେତୁଦ୍ୱାରା ସଂଯୁକ୍ତ କରି ଦେଇଯାଏ । ମୋର ସୁନିଶ୍ଚିତ ପଥ ମୁଁ ପାଇଛି,—ଏହିପରି ଏକ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ମନକୁ ଭାରି ହାଲୁକା କରିଦିଏ । ସେହି ପଥରେ ଉତ୍ସାହିତ ଯାତ୍ରାର ନାନା ଯୋଜନାରେ ମଣିଷ ସଂସାରର ସବୁ ଅଜଣା ଓ ଅଚିହ୍ନା କ୍ଷେତ୍ର ସହିତ ହଠାତ୍ ପରିଚିତ ହୋଇଯାଏ । ଦୀର୍ଘପଥର ଯାତ୍ରାପୂର୍ବରୁ ପଥ ଧାରରେ ଥିବା ସରାଇଘର ବାଟୋଇକୁ ଅଭୟ ଦେଇଗଲା ପରି ଆପଣାର ପଥଟିକୁ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ଦେଖିଲାବେଳେ ଏହିପରି ଏକ ଅଭୟ ମଣିଷକୁ ତା'ର ବାଟଚାଲିବା ଲାଗି ଅନେକ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଯାଏ । ତାର ସବୁ ଅଚିହ୍ନା ଓ ଅଜଣା ତାକୁ ସତେଅବା ଦୁଇଗୁଣ ଆଦରରେ ଆକୃଷ୍ଟ କରିନିଏ ।

୩୦ । ୪ । ୫୯

ଯେତେବେଳେ ବଣିକ ଶୁଭଙ୍କର ସହାସ୍ୟକର ମୁଖା ପିନ୍ଧି ଅକାଞ୍ଚନକୁ ଦୟା ଦେଖାଇବାକୁ ବାହାରେ, ସେତେବେଳେ ସଂସାର ଉପରେ ବିଧାତା ହୋଇବସିଥିବା ଜଗତ୍କର୍ତ୍ତା କଅଣ ଭାବୁଥିବେ କେଜାଣି ? ଭାରତବର୍ଷରେ ହୁଏତ ମୋହର ଘରକୁ ଲାଗି ଆଉ ଗୋଟାଏ ଘରେ ବଣିକ ରହିଛନ୍ତି, ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ସେମାନେ ଦୁଃଖୀର ଦୁଃଖ ଓ ହତଭାଗ୍ୟର କଷ୍ଟ ଦୂର କରିବାକୁ କେତେ କେତେ ଦାନ କରୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ତଦ୍ୱାରା ଦୁଃଖର ଖାଲଟି ଦୂର ହୋଇ ପାରିଛି କି ? କୌଣସି

ଦେଶ କେବେହେଲେ ଆପଣାକୁ ଅପରର ଦୟାରେ ବଞ୍ଚାଇ ପାରିଛି କି ? ଅବଶ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ଦୂରରେ ଆରାମରେ ଥାଇ ଅପରକୁ ଦୟା ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଭାରି ତତ୍ପର ହୋଇ ପଡ଼ିଚନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୋର କୌଣସି ଆପତ୍ତି ନାହିଁ ! କିନ୍ତୁ ଏହି ଦୟାର ପଛେ ପଛେ ଯଦି ଭାରତ ଏବଂ ଡେନମାର୍କର ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟମଲୋକ ବା ଭଲ ଲୋକ ସାଜି ପଇସା କମାଇବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟି ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ତେବେ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଫା କଥା ଯେ ଏହାଦ୍ୱାରା ଭାରତ ଡେନମାର୍କ କୌଣସି ଦେଶର ମଙ୍ଗଳ ହେବ ନାହିଁ । ଖାଲି ଭାରତରେ କାହିଁକି, ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରେ ବି ଘଟିଥିବା ସକଳ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଓ ଦୁର୍ବିପାକରେ ଧନୀ ଓ ସମ୍ପନ୍ନ ଜନମାନେ ଦରିଦ୍ର ପ୍ରତି ଦୟା ଦେଖାଇଚନ୍ତି । ଏ ଦୟା ହୁଏତ ସେହି ସାଧାରଣ ଦୟାର ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମାତ୍ର ।

ଭାରତରେ ଖାଦ୍ୟର ଅଭାବ ଘଟିଚି । କିନ୍ତୁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଜଘନ୍ୟ କଥା ହେଉଚି ଯେ ଦେଶରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେତିକି ଖାଦ୍ୟ ମହଜୁଦ ରହିଚି, ହୁଏତ ସେତିକି ଖାଦ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ପାଖରେ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇବା ଲାଗି ଯଥାର୍ଥରେ କୌଣସି ସାଧୁ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇ ନାହିଁ । ଦେଶର ଭାଗ୍ୟ ଉପରେ ସେଠି ବଣିକର ରାଜତ୍ୱ ଚାଲିଚି । କୋଡ଼ିଏ ବରଷ ପରେ ଦେଶରେ ରେଲ ମଟର ଓ ଆମୋଦ ସରଞ୍ଜାମମାନ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେବାର ଲୋଭ ଦେଖାଇ ସେଠି ବଡ଼ ଲୋକ ଯନ୍ତ୍ରପ୍ରସାରର ଭାରି ଧୂମ୍ ଲଗାଇଚି । ଦେଶରେ ଜନଗଣ ଲାଗି ଭାତର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବା ପୂର୍ବରୁ ସେଠି ଜାତି ନାମରେ ନାନା ପ୍ରକାର ଉଚ୍ଚା ଖିଆଲର ମସୁଧା ଚାଲିଚି । ବଣିକରାଜ ଜାରି ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବେ ଦେଶର ଭଲଗତି ନାହିଁ । ଦେଶର ଭାଗ୍ୟବିଧାତା ଆମକୁ ଏହି ବଣିକ ବୃତ୍ତିର ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ଲାଗି ଯଥେଷ୍ଟ ବସ୍ତୁରଶକ୍ତି ଓ ବଳ ଦିଅନ୍ତୁ । ଭାରତ ହେଉ, ଆମେରିକା ହେଉ ବା ଡେନମାର୍କ ହେଉ, ସବୁଠି ସବୁ ପ୍ରକାର ଉଦ୍ୟମରେ ଏହି ବଣିକକୁ ଚିହ୍ନି ରଖିବାରେ ଆମେ ଯେପରି ସବୁପ୍ରକାରେ ସାବଧାନ ହୋଇଥାଉ !

୧ । ୫ । ୫୧

ଏଠି ଖବର କାଗଜରେ ଓ ବକ୍ତୃତାମାନଙ୍କରେ ଭାରତବର୍ଷରେ ଆପଣାର career ଖୋଜିଯିବାର ସୁଯୋଗ ବିଷୟରେ ବେଳେବେଳେ ଭାରି ଉପଦେଶ ଦିଆ-ଯାଉଚି । ଦୁଇଶହ ବର୍ଷ ତଳେ ହଠାତ୍ ସକ୍ରିୟ ହୋଇ ଉଠିଥିବା ବଣିକର ମନ ଏବେ ମଧ୍ୟ ନାନା ପ୍ରକାରେ ପଶ୍ଚିମ ସମାଜରେ ନିଜର ପ୍ରଭାବ ବଜାୟ ରଖିଚି । ଏଠାକାର ଯୁବକ ଇଞ୍ଜିନିୟର ଡାକ୍ତର ବା କାରିଗର ବନ୍ଧୁ ସୁଦୂର ପ୍ରାଚ୍ୟରେ ଆପଣାର ଭାଗ୍ୟପରୀକ୍ଷା କରି ଯିବାଲାଗି 'chauces' ଖୋଜି ବୁଲୁଚି । ମୁଁ ଖାଲି

ଭଗବାନ୍‌ଙ୍କୁ ଡାକୁଚ; ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ସମୟରେ ଭାରତକୁ ଖାଦ୍ୟ ପଠାଇବାର ଉଦ୍ୟମଟି ପଛରେ ମଧ୍ୟ ସେପରି କୌଣସି ମନୋଭାବ ଗୁପ୍ତ ହୋଇ ନରହୁ । ପ୍ରାୟ ଦୁଇଶହ ବର୍ଷ ତଳେ ହଲାଣ୍ଡରୁ ପ୍ରଥମ ବଣିକଦଳ ଏହିପରି ଶୁଭେଚ୍ଛା ସାଜି ଭାରତକୁ ଯାଇ-ଥିଲେ । ଗତ କେତୋଟି ଶତାବ୍ଦୀ ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କ ଶୁଭେଚ୍ଛାର ଯଥେଷ୍ଟ ପରିଚୟ ମିଳିଚି ।

ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଚି, ନାନା ଉତ୍ପାଦନ ଓ ନାନା ଉଦ୍ୟମରେ ସମୃଦ୍ଧିମନ୍ତ ଏହି ଦେଶର ଯୁବକ ତଥାପି ଦେଶ ବାହାରେ ଆପଣାର ଭାଗ୍ୟପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯିବ କାହିଁକି ? ଡେନ୍‌ମାର୍କର ତିରିଶି ଲକ୍ଷ ପେଟ ପୂରିବାକୁ କଣ ଏହି ଦେଶରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଜୀବନ ସାମଗ୍ରୀ ଉପୁଜି ପାରିବ ନାହିଁ ? ମାସେକତଳେ ମୁଁ ପଶ୍ଚିମ ଡେନ୍‌ମାର୍କର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବୁଲିସାରି ଦେଖିଥିଲି ଯେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିବାରରୁ କେହିନା କେହି ଘର ଛାଡ଼ି ବିଦେଶକୁ ଯାଇଚି ଭାଗ୍ୟପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ । ପାଠ ପଢ଼ିବା ବା ସଂସ୍କୃତିର ସୁଖକର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏସବୁ ଘଟୁଥିଲେ ତାହା ଭାରି ଆନନ୍ଦର କଥା ହୋଇଥାନ୍ତା କିନ୍ତୁ ଦାରିଦ୍ର ପ୍ରାଚ୍ୟ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାର ପେଟର ସମସ୍ୟାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସୁଧାରି ପାରିନଥିବା ବେଳେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ନାଆଁରେ ଏହି ଭାଗ୍ୟପରୀକ୍ଷା ଲାଗି ଲୋଭାସକ୍ତ ଦଳ କାହିଁକି ବଣିକର ମନନେଇ ସେହି ଭୂଖଣ୍ଡକୁ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କରିବାକୁ ଯିବେ ?

୨ । ୫ । ୫୧

ବିହାରରେ କୁଆଡ଼େ ଭାରି ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଲାଗିଚି । ସାତହଜାର ମାଇଲ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ବିହାରର ଦୁଃଖରେ ଆହା ବୋଲି କହିବାକୁ ଲୋକେ ତତ୍ପର ହୋଇ ଉଠିଲେଣି । ମୋର ମନ ହଠାତ୍ ପଚାରୁଚି, ପାଟନା ସହରରେ ସବୁ ବଡ଼ ହୋଟେଲ କଣ ବନ୍ଦହୋଇ ଗଲାଣି ? ବିହାରର ବଡ଼ ଲୋକ ଘରେ କଣ ଅନାବଶ୍ୟକ ଭାବରେ ସତର ବ୍ୟଞ୍ଜନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉନାହିଁ ? ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ କଣ ଶତକଡ଼ା ଦୁଇଶହର ଅନୁପାତରେ ଗସ୍ତଖରଚ ନେଉ ନାହାନ୍ତି ? ଜାତି ନାମରେ କଳଙ୍କ ଲଗାଇ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷର ଅଭାବକୁ ବିଦେଶରେ ପ୍ରଚାର କରି ବାର-ଦୁଆରେ ଭିକ ମଗାଯାଏ ସେତିକି ବେଳେ ଆପଣାକୁ ଜାତିର ଜଣେ ବୋଲି କହି ବୁଲୁଥିବା ବଡ଼ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବାରବାର ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ପଚାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ । ଦରଭଙ୍ଗାରେ କୁଆଡ଼େ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଖାଦ୍ୟାଭାବ ଘଟିଚି । ଦରଭଙ୍ଗାର ମହାରାଜା ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଲାଗି କେତେ କଅଣ ଦାନ କରିଚନ୍ତି, ଦିନବର୍ଷ ତଳେ ପଣ୍ଡିତ ସମ୍ମିଳନୀ ଡକାଇ ସେ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କୁ ସୁନା ରୂପାରେ ବାଟ ଚଲାଇଚନ୍ତି । ଭୋଜନ ଭୁଞ୍ଜାଇଚନ୍ତି, ତାଙ୍କର ରାଜଧାନୀକୁ ନୂଆ

ଭାବରେ ସଜାହୋଇଥିବା ରେଲଗାଡ଼ି ଯା’ଆସ କରୁଚି; ତଥାପି ତାଙ୍କର ପ୍ରଜା ଆଜି ଅନାହାରରେ ମରୁଚି ବୋଲି ଡେନମାର୍କ ଯାଏ ଖବର ଆସୁଚି କାହିଁକି ?

ଅସଲ କଥା ହେଉଚି, ଆମେ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୂହଭାବରେ ଜାତି ଲାଗି ଯୋଜନା କରି ନପାରିବା, ନାନା ଉନ୍ନୟନର ଉଦ୍ୟମରେ ଆମେ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୂହ ଭାବରେ ବାହାରି ନ ପ ରିବା, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖାଦ୍ୟ, ବସନ ଓ ବସତିର ସମସ୍ୟାକୁ ପଛକୁ ପେଲିଦେଇ ଜାତିର ଗୌରବ ବଢ଼ାଇବାର ମୋହରେ ପଡ଼ି କୋଠାବାଡ଼ୀ, ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦରମା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ଉଢ଼ୁଆଳରେ ବଢ଼ୁଥିବା ପରାନ୍ନଭୋଜୀମାନଙ୍କୁ ପୋଷିବାରେ ଦେଶର ଭଣ୍ଡାରରୁ ଟଙ୍କା ସରୁଥିବ, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିଭାବରେ ହେଉ ବା ଅଧାଭାବରେ ହେଉ ଭାରତବର୍ଷରେ ଅନାହାର ଲାଗି ରହିଥିବା ତାହାରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସାମ୍ୟବାଦୀ ବା ଗଣତନ୍ତ୍ରବାଦୀ ଦସ୍ତା କଦାପି ତାର ପେଟ ପୂରାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

୩ । ୫ । ୫୧

ମଣିଷ ଶରୀରର Nervous system ନେଇ ବିଗତ କେତେ ବର୍ଷ ହେଲି ନାନା ଗବେଷଣା ଚାଲିଚି । Matterକୁ ଦିନେ ଦେବତାର ଆସନରେ ନେଇ ଥୋଇଥିବା ପଦାର୍ଥବିତ୍‌ମାନଙ୍କ ପରି ଧ୍ରୁଏତ କେତେ Neurologist ଆପଣାର ଗବେଷଣା ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟ ଲାଗି ଗୋଟିଏ ସର୍ବସଂଶୟ କବଚ ବାହାର କରିବାର ଦମ୍ଭ କରିଥିଲେ । କାଲି ସେହିପରି ଜଣେ ପଣ୍ଡିତଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଲେଖା ପଢ଼ିବାକୁ ମିଳିଲା । ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି, ମନୁଷ୍ୟର ମାନସିକ ଶକ୍ତି ବଢ଼ାଇବାଲାଗି କେବଳ ଦୁଇଟି ଉପାୟ ବ୍ୟତୀତ Neurology ଆଉ କିଛି ଅଧିକ ବତାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପ୍ରଥମଟି ହେଉଚି, ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆହୁରି ବେଶୀ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଓ ସବଳ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପାରିବା ଲାଗି ମଣିଷର Brain ଆହୁରି ବଡ଼ ହେବା ଉଚିତ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମଣିଷର ମସ୍ତିଷ୍କର ପରିମାଣ Chimpanzeeର ମସ୍ତିଷ୍କ ପରିମାଣଠାରୁ ବେଶୀ ନୁହେଁ । ଦ୍ୱିତୀୟ ଉପାୟଟି ହେଉଚି ମାଦକ ରସ (Drugs) ର ସେବନ । ଗୁହା, କଫି ପିଇଲେ ମଣିଷର ସବୁ କ୍ଲାନ୍ତି ଆବେଗ କିପରି କ୍ଷଣକଲାଗି ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଯାଏ, ତାହାର ଉଦାହରଣ ଦେଇ ଲେଖକ ଆପଣା ଥିଓରିର ସମର୍ଥନ କରିଛନ୍ତି । ମଣିଷ ଭିତରର Hormonic system ଶରୀରରେ ଏହିପରି ଏକ ମାଦକରସ ସୃଷ୍ଟି କରି ତା’ର ମାନସିକ ଭୂମିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ ବୋଲି ସେ ଅନୁମାନ କରିଚନ୍ତି ।

ଜଣେ Neurologistର ବିଶେଷଜ୍ଞ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଲେଖକ ମଣିଷର ମନ ଓ ଶରୀରକୁ କିପରି ରୀତିରେ ଦେଖିଥିବେ, ମୁଁ ସେକଥା କହିପାରିବି ନାହିଁ ।

କେବଳ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ହୁଏ ଯେ ଏତେ ଗବେଷଣା ଓ ଏତେ ପଇସା ଖରଚ ହୋଇ ସାରିବା ପରେ ବିଜ୍ଞାନ ସକଳ ପରୀକ୍ଷାକୁ ଖାଲି ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର pessimism ଉପରେ କବୃଣ୍ଡ ଦେଇ ଚୂନା କରିଦେଉଛି । ଆପଣାର ଷଡ଼ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଦ୍ୱାରା ସତ୍ୟକୁ ସମଗ୍ର ଭାବେ ଚହ୍ଲିବା ହୁଏତ କେବେହେଲେ ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । 'Empirical ସ୍ତରର ଏହି ନିରାଶାମୂଳ ବାଟକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସୂକ୍ଷ୍ମତର ମାନଦଣ୍ଡ ଦ୍ୱାରା ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବରେ କଷିବାର ଉପାୟ ଖୋଜି ପାରୁଥିଲେ ହୁଏତ ଆପଣାର ଗ୍ଲେଟିଆ ମସ୍ତିଷ୍କଟି ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ମଣିଷ ଅନେକ ଦୂର ଆଗେଇ ପାରୁଥାନ୍ତା । ଧର୍ମ ସେହି ଅନୁସନ୍ଧାନର ଅବତାରଣା କରି ଆସିଛି ସବୁ ଯୁଗରେ ।

୪ । ୫ । ୫୧

ବେଶୀ ବେଶୀ ବହି ପଢ଼ି ମଣିଷ ଯଦି ଆପଣାର ମନର ବଳ ହରାଇ ବସିଲା, ତେବେ ସେଇ ପଢ଼ିବାରେ ଆଉ କି ସାର୍ଥକତା ରହିଲା । ସକ୍ରେଟିସଙ୍କ ଅମଳରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଆଜଯାଏ ସଂସାରର ମଣିଷ ଆଗରେ ନାନା ସମସ୍ୟାର ଜଟିଳତା ବାଟ ବନ୍ଦ କରି ରହି ଆସିଛି । ସେହି ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକର ଚିରସ୍ଥାୟିତାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ସକଳ ମଣିଷ ସବୁବେଳେ ନୂଆ ବାଟ ପାଇଛି, ନୂଆ ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇଛି । ପରିପାର୍ଶ୍ୱ ସହିତ ଆପଣାକୁ କେବଳ ଅନୁକୂଳିତ କରିନେଇ ପରିପାର୍ଶ୍ୱକୁ ମାନି ନେଇଥିଲେ ଜୀବନସୃଷ୍ଟିର ଅଭିଯାନ ହୁଏତ ମଣିଷ ଯାଏ ପହଞ୍ଚି ପାରିନଥାନ୍ତା । ଅନେକ ପ୍ରତିକୂଳ ଅବସ୍ଥା ଓ ଅନେକ ଅସୁସ୍ଥ tendency ସତ୍ତ୍ୱେ ମଣିଷ ତା'ର ଆପଣାର values କୁ ଆଖିଆଗରେ ରଖି ନାନା ନୂତନ ଉଦ୍‌ଭାବନରେ ଆଗେଇ ନେଇ ଯାଉଥିବା ବାଟ ହିଁ ତା ବୋଲି ଜାଣିବା ମାତ୍ରକେ ସେ ପୁଣି ଆପଣାର ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ବାଟକୁ ଫେରିଆସୁଥିବ, ଗୋଟାଏ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ମିଛ ପ୍ରବଞ୍ଚନା ବିଷୟରେ ସଚେତ ହେବାମାତ୍ରକେ ସେ ନୂଆ ଜୀବନମୂଲ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ଆପଣାର ସମାଜ ଓ ଆପଣାର ଜୀବନଧାରାକୁ ବଦଳାଇ ଦେଉଥିବ ।

ସମାଜଶାସ୍ତ୍ର ଓ ନୃତତ୍ତ୍ୱବିଜ୍ଞାନ ଆଦି ନାନା ବଡ଼ବଡ଼ ନାଆଁ ଦେଇ ମଣିଷର ଆଚରଣ ଓ ସମାଜର ରୀତି ବିଷୟରେ ଗବେମଣା କରୁଥିବା ବଡ଼ବଡ଼ ପଣ୍ଡିତ ମାନଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ପଢ଼ି କାଲି ଆପଣାକୁ ଭାରି ହତାଶ ଓ ଦୁର୍ବଳ ଲାଗିଲା । ଆମର ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ସମାଜ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ୁଛି, ଆମର ପରିବାର ଓ ଆମ ପ୍ରତିବେଶ ତଳକୁ ତଳକୁ ଯାଉଛି, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବାଲାଗି ମଣିଷ କୁଆଡ଼େ ସବୁକିଛି ଭାଙ୍ଗିଦେଇ ଆଦି ସମାଜର promiscuity ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରିଯିବାକୁ

ରହିଛି । ଏହି tendency ଟିକୁ ମାନିନେଇ ପଣ୍ଡିତମାନେ ସେହି ଭବିତବ୍ୟ ସମାଜ ବିଷୟରେ ନାନାବିଧ କଳ୍ପନା କରିଚନ୍ତି । ସତେଯେପରି ଏହି tendencyଟି ଜୀବନସୃଷ୍ଟିର ସ୍ୱାଭାବିକ ଗତିରେ ଏକ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ସତ୍ୟ ହିସାବରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଚି, ପଣ୍ଡିତମାନେ ଏହି ଲକ୍ଷଣଟିକୁ ଏକ perversion ବୋଲି କହିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହନ୍ତି । Perversion କୁ Fact ବୋଲି ମାନିନେଇ ବୁଦ୍ଧିପ୍ରବଳ ଜ୍ଞାନଗବେଷଣା କରୁଥିବା ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ଏହି ପରିଶ୍ରମ ଆପଣାର ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚିବାଲାଗି ମଣିଷକୁ କେତେଦୂର ଉପକୃତ କରିବ କେଜାଣି ?

୫ । ୫ । ୫୧

Impusles, Emotions ଓ Sentiments ମଣିଷକୁ ନାନା ବିଭିନ୍ନ ବାଟରେ ଦଉଡ଼ାଇ ନେଇ ତାକୁ ଅତି ଦୁର୍ବଳ କରିପକାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଆପଣାର କୌଣସି ଏକ ମହତ୍ତର purpose ଦିଗରେ ଏହି ସବୁ ଅନ୍ତର୍ବୃତ୍ତିକୁ ପ୍ରେରିତ କରିପାରିଲେ ମଣିଷ ଆପଣା ଜୀବନକ୍ଷେତ୍ରରେ ମାଲିକ ହୋଇ ବସେ । ନାନା ସ୍ଖଳନ ଓ ବିସ୍ମରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ଜ୍ଞାନ ଓ ଅଜ୍ଞାତରେ ଏହି purposeର ପ୍ରେରଣାରେ ହିଁ ମଣିଷ ଆପଣାର ସକଳ ନଗ୍ନ ପ୍ରବୃତ୍ତି (Natural Instincts)କୁ ଆପଣା ଜୀବନର ଅନୁକୂଳ କରି ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର ଉଦ୍ୟମ କରିଆସିଛି । ଏହାହିଁ ହେଉଛି Culture ବା ସଂସ୍କୃତି । ଆପଣାକୁ ସ୍ତରରୁ ସ୍ତରକୁ ଉଚ୍ଚତର କରି ଠିଆ କରିବାର processଟି ହେଉଚି ସବୁ ସଂସ୍କୃତିର ମୂଳ କଥା । ଧର୍ମ, ସମାଜ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନ ଓ ଜୀବନର ନୀତି ପ୍ରଭୃତି ଆମର ସକଳ ଉଦ୍‌ଭାବନ ଖାଲି ମଣିଷର Natureକୁ ମିଶି ତାକୁ culture ଆଡ଼କୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ କରାଇ ଆସିଚି ।

Empirical ଜ୍ଞାନକୁ ସର୍ବଜ୍ଞାନର ପରିମାପକ ଓ ସବୁ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ବିଧାୟକ ବୋଲି ମାନି ଓ ବିଜ୍ଞାନର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଯେଉଁ ଦିନଠାରୁ ଗବେଷଣା ଆରମ୍ଭ କଲେଣି, ସେହିଦିନଠାରୁ ଏହି purpose କୁ ଆମେ ଏକ ଅବୈଜ୍ଞାନିକ speculation ମନେକରି ଅସ୍ୱୀକାର କରିଆସିଚୁ । ଫଳରେ ମଣିଷର ବାହ୍ୟ ଆଚରଣଟା ହିଁ ଆମର ସବୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ପୁଞ୍ଜି ହୋଇଚି, ମାତ୍ର ସେହି ଆଚରଣକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରୁଥିବା ମଣିଷର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ସମାଜର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ଆମେ ବିଲକୁଲ ଏଡ଼ିଦେଇ ଆସିଚୁ । ତେଣୁ କେବଳ ଅପବ୍ୟୟସ୍ତ ଗୁଡ଼ାକ ଓ କେବଳ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ automatic response ଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ଆମର ଆଖିରେ ପଡ଼ିଚି । ବିଜ୍ଞାନ ନାମରେ ଆମେ ଜ୍ଞାନଗବେଷଣାର ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେବଳ ଅବଶ୍ୟ ପତନ ଓ ନୈରାଶ୍ୟବାଦର ଭବିଷ୍ୟବାଣୀ ଗାଇ ଆସିଚୁ । ପରିବାରର

ଅବଶ୍ୟ ଭଙ୍ଗୁରତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଭବିଷ୍ୟବାଣୀ କରି ତାହାକୁ ହିଁ ସତ୍ୟ ବୋଲି ମାନି ନେଇଥିବା ପଣ୍ଡିତଙ୍କର ଉକ୍ତି ଏହିପରି ଏକ ମନୋଦୃଷ୍ଟିର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ସେହି ପଣ୍ଡିତମାନେ ମଣିଷର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପାଖଟିକୁ ଦେଖିବାକୁ ହିଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହନ୍ତି, ସେହି ପାଖଟିର ନାନା ସମ୍ଭାବନା ବିଷୟରେ ଗବେଷଣା କରି ସେମାନେ ଏଯୁଗର ନାନା ବିଭକ୍ତତା ଭିତରୁ ମଣିଷକୁ ବାଟ ଦେଖାଇ ନେବାର ଦାୟିତ୍ୱଟିକୁ ଆଦୌ ଅନୁଭବ କରନାହାନ୍ତି ।

୭ । ୫ । ୫୧

ଭିତର ଭାରି ହାଲୁକା, ମନ ଭାରି ଖୁସୀ । ଯାହା ଯାଇଚି, ସେଥିଲାଗି କୌଣସି ଅବସନ୍ନତା ନାହିଁ; ଯାହା ଆସୁଚି, ସେଥିଲାଗି ବ୍ୟଗ୍ରତପର ହୋଇ ମସ୍ତିଷ୍କର ଉତ୍ତାପ ବଢ଼ାଇବାର କୌଣସି ପ୍ରବୃତ୍ତି ମୋତେ ଗ୍ରାସ କରନାହିଁ । ଉପସ୍ଥିତ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୁଁ ଯେପରି ଖାଲି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ବଞ୍ଚିରହିଲିଚି । ଯେତେ ଛୋଟିଆ ପଡିର ଭେଳାଟିଏ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ସ୍ରୋତର ଚଳମାନ ଭୂମି ଉପରେ ମୁଁ ମୋର ଗତି, ସ୍ଥିତି ଓ ପ୍ରାପ୍ତିକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ଠଉରାଇ ନେଇପାରିଚି । ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀକ୍ ଦାର୍ଶନିକ Epicurus ଅତୀତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯାହା କହିଥିଲେ ବସି ବସି ସେହି ଉକ୍ତିଟିର ମୁନିଆ ଅସ୍ତ୍ରରେ ମୋ' ଜୀବନ ଓ ମୋ' ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଗୁଡିକର ଶିରା ଘାଣ୍ଟିବାକୁ ଆଉ ମୋର ବେଳ ନାହିଁ ।

ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପବିତ୍ର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଜୀବନ ଉପରେ ଯେପରି କାହାର ସ୍ନେହ ଓ ଆଶୀର୍ବାଦର ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଗଭୀର ଗାର ପକାଇ ଦେଇ ଯାଏ । ନାନା ସନ୍ତାପ ଓ ସନ୍ତୁଳନରେ ଆପଣାକୁ ଅତି ଦୀନ ଓ ଅତି ବିକଳ କରି ପକାଇଲାବେଳେ ସେହି ଗାର ଓ ସେହି ମହାମୂଲ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମୋତେ ସତେଯେପରି ତାହାରି ଆଡକୁ ଟାଣେ, ଆପଣାର ସ୍ୱାଭାବିକ ବାଟଟିକୁ ପୁଣି ଲେଉଟି ଆଣିବାକୁ ଭାରି ବଳ ଦିଏ । ଏହିପରି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ପ୍ରସାଦିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆପଣାର ଶ୍ରେୟକୁ ଚହ୍ନି ରଖିବାଲାଗି ମୋତେ ଭାରି ସାହାଯ୍ୟ କରିଚି, ଶତ ଶତ ସ୍ଖଳନ ସତ୍ତ୍ୱେ ମତେ ତଥାପି ଉପରକୁ ଉଠିବାର ବିଦ୍ୟା ଶିଖାଇଚି । ତାକୁ ହିଁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ମୋର ଜୀବନ ନାନା ମଣ୍ଡଳର ବିଚିତ୍ର ପରିଧିଉପରେ ବୁଲିବୁଲି ମଧ୍ୟ କ୍ଳାନ୍ତ ବା ନିଃଶେଷିତ ହୋଇ ଯାଉନାହିଁ । ହୁଏତ ସେଇଥିଲାଗି ହିଁ ମୋର ଛିଦ୍ର, ମୋର କଲୁଷ ଓ ମୋର ଅପବ୍ୟୟ ସମଗ୍ର ଜୀବନର ପରିମାଣରେ ମୋତେ ତଥାପି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସମ୍ପନ୍ନ ଓ ସମୃଦ୍ଧ କରି ଚାଲିଚି ।

୬ । ୫ । ୫୧

ଗତ ଯୁଦ୍ଧ ପୂର୍ବରୁ ଇଉରୋପର ମନ ଦୁଇ ଶତ୍ରୁପକ୍ଷରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଘୃଣା ଓ ବିଦ୍ୱେଷଦ୍ୱାରା ଯୁଦ୍ଧକୁ ଅତିଶକ୍ତ ପରିମାଣରେ ଜଘନ୍ୟ କରି ପାରିଥିଲା । ଏ ପକ୍ଷର ସଭିଙ୍କ ମନରେ ସମଗ୍ର ଜର୍ମାନଜାତି ପ୍ରତି ଯେଉଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଦ୍ୱେଷ ଜାଗି ଉଠିଥିଲା, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ତାହାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଯାଇନାହିଁ । ହୁଏତ ଜର୍ମାନୀରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ପ୍ରବୃତ୍ତି ହୋଇଥିବ । ମଣିଷକୁ ମଣିଷର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଛିଡ଼ାଇବାକୁ ଏହା ବୋଧହୁଏ ସବୁଠାରୁ ସହଜ ବାଟ । ଆଜି ମଧ୍ୟ ଇଉରୋପ ଆଗ ଥରପରି ଦୁଇଟି ଶିବିରରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ସଂସାରରେ କେବଳ ଦୁଇଟି ବାଟ; ଗୋଟିଏ ମୋ ବାଟ ଏବଂ ଅପରଟି ଶତ୍ରୁପକ୍ଷର ବାଟ । ତେଣୁ ଯିଏ ମୋ ମତ ପୂରାପୂରି ସମର୍ଥନ ନ କରିବ, ସିଏ ମୋର ଶତ୍ରୁ । ତାହାକୁ ଘୃଣା କରିବା ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । କମ୍ୟୁନିଜମ୍ ଓ ଡିମୋକ୍ରାସି,—ଏହି ଦୁଇଟା କଳ୍ପନାର ପ୍ରତୀକ ଓ ପତାକାକୁ ଧରି ସାରା ପଶ୍ଚିମଜଗତ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେପରି ଏହି All-or-nothing Complexର ଶିକାର ହେବାକୁ ଯାଉଛି ! ଯିଏ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ପୂରାପୂରି ସମର୍ଥନ କରି ନ ପାରିଲା, ସିଏ ହେଉଛି ରୁଷିଆ ପକ୍ଷର ଗୁପ୍ତଚର, ଦେଶର ଶତ୍ରୁ । ଏ ଦେଶରେ ଏହିପରି ଏକ ମନୋଭାବ କ୍ରମେ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ମଣିଷର ମନକୁ ଯୁଦ୍ଧଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ମାର୍ଶାଲ—ଯୋଜନା ଓ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଜାହାଜ ବୋଝେଇ ହୋଇ ଆମେରିକାରୁ ଆସୁଥିବା ଯୁଦ୍ଧ ସରଞ୍ଜାମମାନ ଏହି ମନୋଭାବଟିକୁ ବଢ଼ାଇବାଲାଗି ବେଶ୍ ଦମ୍ଭ ଓ ସାହାସ ଦେଉଛି ।

କାଲି ଏହି ସହରରେ ବସିଥିବା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଶାନ୍ତି—ସମ୍ମିଳନୀର ସାଧାରଣ ସଭା ଦେଖିବାକୁ ଯିବା ବାଟରେ ଜଣକୁ ରାସ୍ତା ପଚାରିଲାବେଳେ ମୁଁ ଯେଉଁ ମନ୍ତବ୍ୟଟି ଶୁଣିଲି, ତାହା ଏହି ମନୋଭାବଟିର ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ଦେଲା । ଭଦ୍ର-ଲୋକ ଫୁଟ୍‌ବଲ ଖେଳ ଦେଖିବେ ବୋଲି ଟିକେଟ କରିବାକୁ ଧାଡ଼ିରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲେ । God fornoejelse ଇଂରାଜୀରେ wish you a happy time ବା a pleasant time;—ଏହିପରି ତାଚ୍ଛଲ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ମନ୍ତବ୍ୟରେ ସେ ସମ୍ମିଳନୀ ପ୍ରତି ଆପଣାର ମନୋଭାବ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

ରୁଷିଆ ଓ ଆମେରିକା ଭିତରେ କିଏ ଭଲ ଓ କିଏ ଭେଲ ତାହା ବିଚାର କରିବାର ଧୃଷ୍ଟତାଲାଗି ଆଉ ସମୟ ନାହିଁ । ଦୁଇପକ୍ଷରୁ ହେଉଥିବା ଅପପ୍ରଚାରର ଫାନ୍ଦରେ ପଡ଼ି ଯେତେବେଳେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଏକ ବା ଅପର ପକ୍ଷର ଶିକାର ହୋଇ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷକୁ ଘୃଣାକରି ଶିଖେ, ସେତେବେଳେ ପୃଥିବୀରେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ମାରାତ୍ମକ ବେଳ ଆସି ପହଞ୍ଚେ ।

୮ । ୫ । ୫୧

ଆଜି ଗୁରୁଦେବଙ୍କର ଜନ୍ମଦିନରେ ମୋର ମନ ଏକାବେଳେ ଶାନ୍ତି-ନିକେତନକୁ ଉଡ଼ିଯାଇଛି । କେତେ ଆଦର୍ଶ ଓ କେତେ ବାଧାବିଘ୍ନ ଦେଇ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ସେଇ ଆଶ୍ରମ, ଠିକ୍ ବାଟରେ ଚଳାଇ ପାରିଥିଲେ ଆଜି ତାହା ଜାତି-ଲାଗି କେତେ ବଡ଼ ଗୌରବର ଧନ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତା ! ଗୁରୁଦେବଙ୍କର ଜୀବନ-ଦର୍ଶନକୁ ଭୁଲି କେବଳ ତାଙ୍କ ନାଟକ, ନାଚ ଓ ଗୀତକୁ ଆପଣାଲାଗି ମାଦକପରି ବ୍ୟବହାର କରିବାର ମୋହ ସେହି ଅନୁଷ୍ଠାନଟିକୁ ଅଜି ବଡ଼ ଜୀବନ୍ମୃତ କରି-ଦେବାକୁ ଯାଉଛି; ନୈଶବିଳାସର ଶିକାର ହୋଇଥିବା କ୍ଳାନ୍ତ ମଣିଷ କାଟ ପରି ଏହା କେବଳ ଆପଣାର Nervesକୁ ଉତ୍ତେଜିତ କରି ରଖି ଆପଣାର ଜୀବନ ବଞ୍ଚୁଛି ।

ଅଜି ଶାନ୍ତିନିକେତନକୁ ହୁଏତ ଟଙ୍କାର ସୁଅ ଛୁଟୁଛି, ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସମ୍ମାନର ଇଙ୍ଗିତ ଦେଖାଇ ହୁଏତ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟବସାୟୀ ଏବେ ଅଜସ୍ର ଟଙ୍କା ଦାନ କରୁଛନ୍ତି, ହୁଏତ ସରକାର ବି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଦେବାର ଯୋଜନା କରୁଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଆକାରରେ ଓ ଉଦରରେ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶାନ୍ତିନିକେତନ ଆପଣାକୁ ଏକ ଜାତୀୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବୋଲି କହିବାର ଅଧିକାରକୁ ଯେ କ୍ରମେ ହରାଇବାକୁ ବସିଛି, କୌଣସି ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାଙ୍କର ଆଖିରେ କଣ ସେ କଥା ପଡ଼ୁ ନାହିଁ ? ଏହି ବିରାଟ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଦାୟିତ୍ୱ ମୁଣ୍ଡାଇଥିବା ଦୁର୍ବଳଜନ ହୁଏତ ଆପଣାର ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଘୋଡ଼ାଇବାକୁ ଯାଇ ଆଶ୍ରମର ସରଳ ସୁନ୍ଦର ଅନ୍ତରଟିକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଆବୃତ ଓ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ଉପସ୍ଥିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆପଣାକୁ ଏହିପରି ଅବଗୁଣ୍ଠିତ କରି ରଖିବାରେ ହୁଏତ ଭାରି ଲାଭ ହେଉଛି । କିନ୍ତୁ ଟିକିଏ ଗଭୀର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଲେ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଲେ, ଏଥିରେ ଲଜ୍ଜିତ ହେବାଲାଗି ଆମର ଏକାଧିକ କାରଣ ନାହିଁ କି ? ଜାତିର ଜୀବନ, ଏପରିକି ଜାତିର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସୁଦ୍ଧା ଆମ ଆପଣାର ଆଳସ୍ୟ ଓ ଅଯୋଗ୍ୟତା ହେତୁ ବଡ଼ ବିପନ୍ନ ହେବାକୁ ଯାଉଛି, ସେତେବେଳେ ଆପଣାକୁ କେବଳ ଏକ ମିଉଜିଅମ୍ କରି ସଜାଇବାରେ ଆଗ୍ରହ ଓ ଉତ୍ସାହରେ ଯେ କି ଗୌରବ ରହିଛି ମୁଁ ଆଦୌ ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ ।

୯ । ୫ । ୫୧

ମନର ଦୌଡ଼ଧାପଡ଼ର କିଛି ଠିକଣା ନାହିଁ । ମୁଁ ବାଟ ଚାଲୁଛି, ପାଠ ପଢ଼ୁଛି ଅଥଚ ମନଟା ଯେ କିପରି ଆପଣା ଅଳରୁ ବାହାରି କୁଆଡ଼େ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ଚାଲିଯାଉଛି । ସେ ବିଷୟରେ ମୁଁ ମୋଟେ ସଚେତ ରହିପାରୁ ନାହିଁ । ଅନେକ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଉତ୍ତପ୍ତ ଓ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିବା ପରେ ଯାଇ

ମୁଁ ଜାଣିପାରୁଚି ଯେ ମୋର ମନ ଦଉଡ଼ି ଛୁଣ୍ଡାଇ ପଳାଉଚି । ବେଳେବେଳେ ଆପଣାର ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ଆପଣାକୁ ଖୁବ ବିକଳ ଲାଗୁଚି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଭଲ କରି ଜାଣେ, ବର୍ତ୍ତମାନର ଅନିଶ୍ଚିତତା ଲାଗି ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନର ଏହି ଅବସ୍ଥାକୁ ସମ୍ଭାଳି ରଖିବା ଆଦୌ ସହଜ ହେବ ନାହିଁ । ଆପଣା ଲାଗି ଏକ ଅନୁକୂଳ କ୍ଷେତ୍ର ବାଛି ନେଇ ରଚନାତ୍ମକ ଭାବରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗି ନପାରିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିକମା ମନଟା ଘାଲୁକା କୁଟାଖଣ୍ଡେ ପରି ଏଣେ ତେଣେ ଦଉଡ଼ି ଖାଲି ଥକି ପଡ଼ୁଥିବ । ଗୋଟାଏ ଦେଶରୁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଦେଶକୁ ଆସିବାରେ ଯେ ଆପଣାକୁ ଏତେ ବ୍ୟବଧାନ ଓ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ସହିତ ଖାପ ଖୁଆଇବାକୁ ପଡ଼େ, ଆଗରୁ ମୋର ଏହି ଅଭିଜ୍ଞତା ହୋଇନଥିଲା । ବଣିକର personaଟାକୁ ଲୁଗ୍ରଇବାର ମତ-ଲବରେ ଜଗତରେ ସବୁଠିଁ ବଣିକକାଙ୍ଗାଳ ମଣିଷ ଦେଶ, ଜାତି, culture ଓ convention ର ଆଶ୍ରୟ ନିଏ । ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସେହିପରି ଅନେକ କଥା ଶୁଣୁଛି, ଅନେକ କଥା ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଉଚି । ଆପଣାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ନାମ ଓ ଲାଭର ଲାଳସାକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖି ଏଠି ଉପରେ ବେଳେବେଳେ କେତେ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଚି । ବେଳେବେଳେ ବଡ଼ ବିରକ୍ତ ଲାଗୁଚି ଯେ କେବଳ ଭଦ୍ରତାର ଖାତିରରେ ବା ଭଦ୍ର ସମାଜରେ ସିଧା କଥା କହି ଅପ୍ରିୟ ନହେବା ଲାଗି ମୁଁ ଏହି-ସବୁ କପଟତାକୁ କପରି ସହ୍ୟ କରି ପାରୁଚି !

ତଥାପି ଏ ଦେଶର ସୃଷ୍ଟି ଓ ଏ ଦେଶର ଅନେକ ବନ୍ଧୁ ମୋତେ ଯେଉଁ ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ଆନନ୍ଦର ସମ୍ପଦ ଦେଇଚନ୍ତି ଓ ଦେଉଚନ୍ତି, ଏ ଦେଶ ବିଷୟରେ କୌଣସି ବିଚାର କଲାବେଳେ ମୋ ଲାଗି ତାହାହିଁ ପ୍ରଧାନ ଓ ପ୍ରଥମ ହୋଇ ରହିବ ।

୨୦ । ୫ । ୫୨

ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଆପେ ଆପଣା ଉପରେ ବଡ଼ ବିରକ୍ତ ହୋଇପଡ଼େ, ସେତେବେଳେ ଆପଣାର ଦୁର୍ବଳତା ଓ ଆପଣାର ଗ୍ଲାନିଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ଅତି ପ୍ରଧାନ ହୋଇ ମୋତେ ଅଧିକାର କରିବସେ । କୋଉଠି ମୋର କଣ କହିବାର ଥିଲା, ଅଥଚ ମୁଁ କହି ପାରିଲି ନାହିଁ; କୋଉଠି କଣ କରିବାର ଥିଲା, ଅଥଚ ମୁଁ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ;—ଏହିପରି ନାନା ପ୍ରକାର ଅର୍ଥହୀନ ପଶ୍ଚାତ୍ତାପରେ ମୋର ଦୃଷ୍ଟିପଥ ଏକାବେଳକେ ଅବରୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ଜୀବନର ଆଉ କୌଣସି ସମୟରେ ବୋଧହୁଏ ଆପଣାକୁ ଏତେଦୂର ଅସମ୍ମାନିତ ମନେହୁଏ ନାହିଁ । ନିଜର ସବୁ ରଚନାତ୍ମକ କଳ୍ପନା ସେତେବେଳେ କେଉଁ ଅଙ୍ଗାର ଗଦା ତଳେ ପୋତି ହୋଇ

ରହିଯାଏ କେଜାଣି ? ସୁନ୍ଦର କରି କେତେ କଣ ଗର୍ଜିବାର, ନିବଡ଼ ଲୋକଙ୍କ କେତେ କଣ ଭଲ ପାଇବାର ଓ କେତେ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥ ଭାବରେ ଆପଣାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅର୍ଜନଗୁଡ଼ିକୁ ସଭିଙ୍କର ପାଖରେ ବିତରଣ କରିଦେବାର ସବୁ ସୁଷ୍ଠୁ ଯୋଜନା ସେତେବେଳେ ସତେଅବା ଜଳିପୋଡ଼ି ଯାଏ । ଏ ଦେଶକୁ ଆସି ପ୍ରଥମେ ମୋର ଏହି ଅଭିଜ୍ଞତାଟି ହେଲା । ସବୁଠାରୁ ବେଶି ବିରକ୍ତି ଆସେ, ଯେତେବେଳେ ଭିତରେ ପକ୍କା ବଣିକର ମନଟାକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖି ଉପରେ ମୋ' ଦେଶର ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେଇ ବାରବାର ଆପଣାର ନିର୍ବୋଧତା ଦ୍ୱାରା ହୀନ ମଣିଷ ଆକ୍ରମଣ କଲାପରି ମୋତେ ତ୍ରସ୍ତ କରି ରଖିବାକୁ ଚାହେ । ଏଠିକାର ବଣିକ ସହିତ କଜିଆ କରିବାକୁ ମୁଁ ଏ ଦେଶକୁ ଆସିନାହିଁ । ମୋ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ବଣିକମାନଙ୍କର କୁକୀର୍ତ୍ତି ଗୁଡ଼ାକର ବିରୁଦ୍ଧରେ ହିଁ ମୁଁ ଏତେଦିନ ଆପଣାକୁ ତିଆରି କରି ଆସିଛି । ଏଠି ଯାହା ହୋଇଗଲା, ହୁଏତ ଆପଣାର ନାନା କାର୍ଯ୍ୟତତ୍ପରତା ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ଅଳ୍ପଦିନରେ ସେସବୁ ଭୁଲିଯିବି । ଭଗବାନଙ୍କୁ କେବଳ ଏତିକି ପ୍ରାର୍ଥନା, ଏଭଳି କପଟ ମଣିଷ ପାଖରୁ ଆଦର ପାଇବାର ଲୋଭରେ ମୁଁ ଆଉ ଯେପରି କେବେହେଲେ ଅସଜ୍ଜନର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ନହୁଏ ।

୧୧ । ୫ । ୫୧

ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବକ୍ତୃତାରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ରୁଷିଆରୁ ଭାରତକୁ ଯାଉଥିବା ଗହମ ବୋଝାଇ ଜାହାଜ ଅଧା ବାଟରେ ହୋଇଗଲାଣି । ହୁଏତ ଏହାର ଦୁଇଗୁଣ ଗହମ ପଠାଇବାର ସଂକଳ୍ପ କରି ହୁଏତ ଆମେରିକା ବି ଆଲୋଚନାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛି । ସଙ୍କଟ ବେଳରେ ଦୁଇ ବାନର ପକ୍ଷର ଦଳପତିଙ୍କୁ ସହାୟକ ବନ୍ଧୁ ହିସାବରେ ପାଇ ଭାରତରେ କେତେ ସରକାରୀ ଲୋକ ମନେ ମନେ ହୁଏତ ଭାରି ଖୁସି ହେଉଥିବେ । ଅନ୍ତତଃ କେତେଟା ଦିନ ପାଇଁ ଲୋକଙ୍କର ଅସନ୍ତୋଷ ଜନିତ ପ୍ରତିବାଦରୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ବସିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା ବୋଲି ହୁଏତ କେତେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନେତା ନିଃଶ୍ୱାସ ବି ମାରୁଥିବେ ।

କିନ୍ତୁ ବାରଦୁଆରେ କାକୁତି କରି ଧାନ ଗହମ ଆଣିବାରେ କଣ ଭାରତର ପେଟ ପୂରିବ ? ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଶରେ ଯେତିକି ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଛି, ସେତିକିକୁ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁ ପାଖରେ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇବାର ଟାଣ ଓ ନିଷ୍ଠାପର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇନାହିଁ । ଚୋରବଜାର ଓ ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କ ଲୋଭ ଦେଶର କେତେ ଧନସମ୍ପଦକୁ ଅଗଲୁ କରି ମାଡ଼ିବସି ରଖିଛି । ଭାରତରେ କଳକାରଖାନା ବସିଲେ ଓ କଳ ସାହାଯ୍ୟରେ ଚାଷ ହେଲେ ଏହି ଚୋରବଜାର

ହୁଏତ ଆହୁରି ବଢ଼ିବ, ଲାଭ ଉଠାଇବାର ଓ ବ୍ୟବସାୟୀ ହେବାର inspiration ପାଇବା ଲାଗି ଅଧିକ ଅବସର ମିଳିବ । ତେଣୁ ଆଗ ସରକାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତଥା ସମାଜର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସଜାଡ଼ିବାରେ ମନଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ କି ?

ଆଉ ବିଦେଶୀମାନଙ୍କର, ବିଶେଷତଃ ବିଦେଶରେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କର ସହାନୁଭୂତି ପାଇବାରେ ଯେ କେତେ ବିପଦ, ତାହା ଆମଦେଶର ଇତିହାସ ହିଁ ପ୍ରମାଣ କରିବ । ବନ୍ଧୁ ହିସାବରେ, ଶୁଭେଚ୍ଛାବାହୀ ଦୂତ ହିସାବରେ ମୋଗଲ ଦରବାରକୁ ଯାଇ ମୋଗଲ ବାଦଶାହମାନଙ୍କର ସ୍ତୁତି ଗାଇଥିବା ବନ୍ଧୁମାନେ ତିନି ଶହ ବର୍ଷର କଳଙ୍କିତ ଇତିହାସ ଲାଗି ଯଥେଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପାରିଥିଲେ । ପରାଧୀନ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶମାନଙ୍କରୁ ଆସିଥିବା ଏହି ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ-ରୀତି ହୁଏତ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଥିଲା । ମାତ୍ର ଏବେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ ଏବଂ ଭାରତର ଗୀତା, ଉପନିଷଦ, ଗାନ୍ଧୀ, ଅହିଂସା ଓ ଶାନ୍ତିର ଗୁଣ ଗାଇ ହୁଏତ ଅନେକ ଲୋକ ବନ୍ଧୁର ମୁଖା ପିନ୍ଧି ଭାରତକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଯିବେ, ବନ୍ଧୁ ବାଛିବାର ଅଫିମ ଖୁଆଇ ଓ ବିପଦ ବେଳେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିବାର ଦାବୀ କରି ସେମାନେ ଆପଣାର ବ୍ୟବସାୟକୁ ହିଁ ପକ୍କା କରି ଆସିବେ । ଏହିସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ମଣିଷକୁ ଆଜି ଭାରି ସାବଧ ନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

୧୬ । ୫ । ୫୧

ଉଚିତ ବେଳରେ ଓ ଉଚିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ ଉଚିତ କଥା କହିପାରିଲି ନାହିଁ ବୋଲି ପଛରେ ମନଟା ଭାରି ବିଦାରି ହେଉଛି । କେତେପ୍ରକାର ଯୁକ୍ତି ଓ କଥାର ଛଳ ଆସି ମନକୁ ଏପରି ଉତ୍ତପ୍ତ କରି ଦେଉଛି ଯେ, ହଠାତ୍ ମନ ହେଉଛି ଯେପରି ପୁଣି ସେହି ସବୁ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଲେ ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ବଡ଼ ଗୌରବର ସହିତ କଳହ ଜମାଇ ଦେଇପାରନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଏ ଦେଶକୁ କଳହ କରିବାକୁ ଆସିନାହିଁ । ଅସଦାଚରଣ ଓ ଅସଦୁପାୟର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମୋ'ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ରହିଛି । ହଠାତ୍ ଏକ କ୍ଷିପ୍ରତାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ବେଳେବେଳେ ମୁଁ ଭାରି କଜିଆ କରିଛି । କିନ୍ତୁ ସେପରି କରି ମୁଁ କେଉଁ ଅସଦାଚରଣକୁ ବଦଳାଇ ପାରିଛି । ମଣିଷକୁ କେଉଁ ମୁଁ ତାର ସ୍ୱାଭାବିକ ରୀତି ବିଷୟରେ ସଚେତ କରିଦେଇ ପାରିଛି ? ତେବେ ଏଠି ମୁଁ ପୁଣି ସେହି ଧୃଷ୍ଟତା କାହିଁକି କରିବାକୁ ଯିବି ? ଟିକିଏ ଗର୍ଜନ କରିବାର ଓ ଉଦ୍‌ଗାର ଆସିବାର କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଲେ ମୋର କଳହପ୍ରିୟ ମନକୁ ହୁଏତ ଭାରି ସାନ୍ତ୍ୱନା ମିଳିବ । କିନ୍ତୁ ଏହାଦ୍ୱାରା ଆପଣା ମନର ତାପ ବଢ଼ିବ ସିନା, ମାତ୍ର ଆଦୌ କମିବ ନାହିଁ ।

ଜୀବନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆପଣାର values ଗୁଡ଼ିକୁ ଅପରଠାରୁ ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରି ହୁଏତ ମୁଁ ଏପରି ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ସେଥିଲାଗି ଅପର ସହିତ କେବଳ ବ୍ୟବଧାନଗୁଡ଼ାକ ମୋତେ ଏପରି ବଡ଼ ହୋଇ ଦେଖା ଯାଉଛି ଓ ଅପରକୁ ଆପଣା ପାଖରେ ଏପରି ଇତର କରି ପକାଉଛି । କିନ୍ତୁ ଅଳ୍ପ ଏତିକି ଜାଣିରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ କେବଳ ଆପଣାର ବିବେକ ଓ values ଅନୁସାରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ଜରିଆରେ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବାଟକୁ ଆସିବେ । କଲହ କରି କେହି ମଣିଷର ମୋହକୁ ଦୂର କରି ପାରିବନାହିଁ । ମୋ' ସହିତ କଲହକରି କେହି ମୋର କୌଣସି ମୋହ ଦୂର କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଖାଲି ଆପେ ଭୁଲ କରି, ଝୁଣ୍ଟି, କାନ୍ଦି ଓ ଆପେ ସଚେତ ହୋଇ ମୁଁ ଜୀବନରେ କେତେଥର ସୁପଥର ଇଙ୍ଗିତ ପାଇଛି । ଏହି ସଂସାରରେ ମୁଁ ଆପେ ଆପଣାର ଜୀବନଟିକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିବାର ଏଚେଷ୍ଟା ଜାରି ରଖିଥିଲେ ହିଁ ମଣିଷ ସଂସାରକୁ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବ । ଆପେ ଅପରର ବାଟକୁ ଆସିବା ପରି ସଂସାର ମଧ୍ୟ ତାର ନିଜ ଉପାୟରେ ବାଟକୁ ଆସିବ ।

୧୭ । ୫ । ୫୧

ତାହା ଆଜିକୁ ନଅବର୍ଷ ତଳର କଥା । ଏହିପରି ଏକ ମେ' ଷୋଳ ତାରିଖ ଦିନ ମୁଁ ପ୍ରଥମ କରି ଆଉ ଜଣକୁ ଠିକ୍ ଆପଣା ପରି ଭଲ ପାଇ ଶିଖିଥିଲି । ସେଦିନ ଏହି ଭଲ ପାଇବା ପଛରେ ହୁଏତ ଅନେକ ମୋହ ଲୁଚି ରହିଥିଲା । ତାହାର ସ୍ମୃତିରେ ପ୍ରଥମ କେତେଟା ବର୍ଷ ମୋର ଦିନ ଅବେଗମୟ ଓ ଉତ୍ତେଜିତ ଭାବରେ କଟି ଯାଇଛି । ମୋର ସବୁ ମନେ ଅଛି । ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧଟି ବେଳେ ବେଳେ ଭାରି ମନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଛି, ବୟସ ଓ ବୟସ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱର ବୃଦ୍ଧି ହୁଏତ ଆମର ଗ୍ରହଣ ମନକୁ ଟିକିଏ ବଦଳାଇ କରି ଦେଇଛି । ପିଲାଦିନର ସେଇ ଦିନକର ଚହଲାଚହଲିକୁ ଆଜି ମୋର ବୟସ୍କ ମନ ହୁଏତ ଭାବ ପ୍ରବଣତା ବୋଲି କହି ଉଡ଼ାଇ ଦେବ । କିନ୍ତୁ ସବୁ ପ୍ରକାରର ବିରୋଧ ଯୁକ୍ତି ସତ୍ତ୍ୱେ ମନ ତଥାପି ଆଜି ଯୌବନର ସେହି ପ୍ରଥମ ପର୍ବଟିକୁ ଫେରି ଯାଉଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାସର ଷୋଳ ତାରିଖରେ ତାହାକୁ ହିଁ ସ୍ମରଣ କରି ମୁଁ ଭାରି ଆନନ୍ଦ ଓ ସାହାସ ପାଇଛି । ଗଲା ଅତୀତ ସଙ୍ଗରେ ମୋର ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ମିଳାଇ ଦେଖିବା ଲାଗି ମୁଁ ଭାରି ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଛି । ମୋର କୌଣସି ଷତ ଓ କୌଣସି ବିଫଳତା ଏକାବେଳେ ହଜିଗଲା ପରି ଆଦୌ ମନେ ହୋଇନାହିଁ ।

ଜୀବନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ କରି କିଏ କୁଆଡ଼କୁ ଆପଣାର ବାଟ ପକାଇବ କେଜାଣି ? କିନ୍ତୁ ଜୀବନର ଏହି ବଡ଼ ସ୍ମୃତିଟି ମୋତେ ଯେ ଏତେ ଉତ୍ସାହ ଦେଉଛି । ମୋର ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାସ୍ପଦ ମନଟି ବିଷୟରେ ମୋତେ ଏପରି

ଆସ୍ଥାବାନ୍ କରିଦେଇ ଯାଉଛି ଏହାହିଁ ମୋର ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟର କଥା । ବୟସ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବାସ୍ତବର ଜାଲରେ ଛନ୍ଦିହୋଇ ଅନେକ ବାଲ୍ୟ ଓ ଯୌବନକୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ ବିସ୍ମରଣ ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି ଓ ତାହାକୁ ପଛରେ ପକାଇଦେଇ ଆସନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ମୋର ସ୍ୱପ୍ନ, ମୋର ଆଦର୍ଶ ଓ ମୋର କଳ୍ପନାକୁ ନେଇ ସମାନୁପାତରେ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି ।

୨୭ । ୫ । ୫୧

ବେଳେବେଳେ ଆପଣାକୁ ଏପରି ତୁଚ୍ଛ ଓ ଅପଦାର୍ଥ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ କାହିଁକି ? ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ଆତ୍ମଉତ୍ପୀଡ଼ନମୂଳ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ମନ ସେତେବେଳେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଏପରି ଶକ୍ତିହୀନ ହୋଇ ପଡ଼ିରହିବାକୁ ଭଲ ପାଏ କିପରି ? ସେହି ଅତୀତ, ସେଇ ଲାଭ କ୍ଷତି ଓ ଭୁଲ ଭ୍ରାନ୍ତିକୁ ନେଇ ନାନା ଅଭିନବ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋର ଜୀବନ ଆପଣାକୁ ଅହରହ ପରିପୁଷ୍ଟ କରି ଚାଲିଛି । ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ଏହି raw material ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ମନର ଦୃଷ୍ଟି ତଥାପି ବେଳେବେଳେ ଏପରି ବଦଳି ଯାଏ କାହିଁକି ? ଦିନମାନର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆପଣାର ସମସ୍ତ କଳୁଷ ଓ ସମସ୍ତ ଗ୍ଲାନିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆଗକୁ ଯିବାର ଏକ ଦୁର୍ବାର ଆକାଙ୍କ୍ଷା ମୋର ସକଳ ମନୋଧ୍ୟାନକୁ ଏପରି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଭାବରେ ନିୟୋଜିତ କରିପାରେ କିପରି ? ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଜୀବନର ସମଗ୍ର କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ ରାଜା ହୋଇ ବସେ, ଅତି ସହଜରେ ସକଳ ଗଣ୍ଡୀକୁ ଭେଦି ପାରେ ଓ ମୋର ସକଳ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଏକମୁଖୀ କରି ଦେଇପାରେ । ମୋର ଭୁଲ ମୋତେ ଭୁଲକୁ ଜିତିବା ଲାଗି ଆହୁରି ସାହାସ ଦିଏ, ମୋର ବିଫଳତା ସେହି ବିଫଳତାକୁ ଡେଇଁ ଯିବାଲାଗି ମୋତେ ଅଧିକ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରେ । ଜୀବନରେ ମୁଁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଶାନ୍ତି, ସୁଖ ବା ସଫଳତା ଚାହେଁ ନାହିଁ । ମୋର ସବଳ ପଥିକ ମନ ହେଉଛି ମୋ' ପ୍ରାର୍ଥନାର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କାମ୍ୟ । ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆପଣାର ସ୍ୱପ୍ନ, ଆପଣାର ଆଦର୍ଶ ଓ ଆପଣାର ଅଭିଳାଷକୁ ସକଳ ଭାବରେ ବହନ କରି ବାଟ ଚାଲିବା ଲାଗି, ମୁଁ ସବୁଦିନେ ସମର୍ଥ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ଏହାହିଁ ମୋର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ମାଗୁଣି ; ମୃତ୍ୟୁ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଓ ବିଫଳତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏହାହିଁ ମୋର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବିଜୟ ।

ତେଣୁ ଯେତେବେଳେ ଅବସନ୍ନ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଚଉର ସବୁ କୂଳ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ଗଲାପରି ମନେ ହୁଏ, ମୋର ଗତିଶୀଳ ଜୀବନ ଦୃଷ୍ଟିଟି ସେତେବେଳେ ମୋତେ ଯେପରି ପ୍ରାଣବନ୍ତ କରି ରଖିଥାଏ !

୩୧ । ୫ । ୫୧

'Keep the faculty of effort alive in you by a little gratuitous exercise everyday. That is, be systematically ascetic or heroic in little unnecessary points, do everyday or two something for no other reason than that you would rather not do it, so that when the hour of dire need draws nigh it may find you not unnerved and untrained to stand the test.'

ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ଦିନ ହେଲା ଏହି ଖାତା ସହିତ ମୋର ସଂଯୋଗ ଛିନ୍ନ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ପୁଣି ନୂଆ ଉତ୍ସାହ ନେଇ ଲେଖା ଆରମ୍ଭ କରିବାର incentive ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଇନଥିଲି । ଏ ମାସଟା ସରିଯାଉ, ମୁଁ ପହିଲାଠାରୁ ପୁଣି ନିୟମିତ ଲେଖା ଆରମ୍ଭ କରିବି, ଏହିପରି ଏକ ଅଳସୁଆମି ମୋତେ ଆପଣା କାମରୁ ଭୁଲାଇ ରଖିଥିଲା । କାଲି William James ଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ଉପରର କେଇ ଧାଡ଼ି ପଢ଼ି ମୋର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା । ଏଥର ସବୁ ଘଡ଼ିମତ ଚାଲିବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନର ଜୀବନରୁ ସମ୍ପଦ ସାର ଗୋଟାଇ ପାରିବା ଲାଗି ମୁଁ ଏଥର ଆଖି ଓ ହାତ ନିଶ୍ଚୟ ପାଇବି । ଥରେ ଛାଡ଼ିଗଲେ ପୁଣି ଖିଅ ଲଗାଇବା ଲାଗି ଯେ ନାନା ପ୍ରକାର ceremonial ଦ୍ୱାରା ମନକୁ ବାଧ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ମୁଁ ସେ କଥା ଏଇଥର ଜାଣିଲି ।

ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଅର୍ଥାତ୍ ଏ ଦେଶକୁ ଆସିବା ପରେ ମୁଁ ବାହ୍ୟ ଜୀବନର ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକୁ ସଜାଡ଼ିବାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଆପେ ଟାଣ ହୋଇଥିଲେ ଯାହାସବୁ କରିବା ଭାରି ସହଜ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା, ଆପଣାର ନାନା ଅବହେଳା ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ ବେଶ୍ ଜଟିଳ କରି ପକାଇଛି । ସେ ସବୁ ବିଷୟରେ ଅକାରଣ ଚିନ୍ତା କରି ଆପଣାକୁ ଭାରି କରି ରଖିବା ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ହୁଏତ ଅନେକ ସ୍ୱାଭାବିକ ଉତ୍ସର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ କରି ଦେଇଛି । ସହଜ ଭାବରେ ଭାବିବାର, ଲେଖିବାର ବା କାମ କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ ମୋର ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଓ ଉଦାର ହେବାର ଛଳଯୁକ୍ତି ଦେଖାଇ ମୁଁ ନିଜକୁ ବଡ଼ ବିକଳ କରି ପକାଇଛି ।

୨ । ୬ । ୫୧

'Without human emotions, there never was and never can be search for truth' ! ଲେନିନ୍‌ଙ୍କର ଏହି ଉକ୍ତିଟି ଭାରି ସତକଥା ପରି ଲାଗୁଛି, ବିଶେଷତଃ ଆମରି ଏହି ଯୁଗରେ ଯେତେବେଳେ

ସତ୍ୟସନ୍ଧାନର ଛଳନା ଦେଖାଇ କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଙ୍ଗୀତର ମଉଜ କରୁଥିବା ବଡ଼ଲୋକ ଏପରି କରିବା ଦ୍ୱାରା ଆମ ସଂସ୍କୃତିକୁ ମଧ୍ୟ ଆଗେଇ ନେଇ ଯାଉ ଥିବାର ବାହାଦୁରୀ କରୁଛି । ନିତି ଖବର କାଗଜରେ ତାହାର ଅଗ୍ରଗତି ବିଷୟରେ ଭାରି ଆଡ଼ମ୍ବର କରାଯାଉଛି, କିନ୍ତୁ ସଂସ୍କୃତି ଓ ସମାଜର ନିମ୍ନତମ ସ୍ତରରେ କେତେବେଳ ମଣିଷ ଉପର ସ୍ତରଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଅବହେଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିରହି । କେଉଁ ଅଶୁଭ ବେଳରୁ ମଣିଷ ଅପର ଦଶଜଣଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ନିଜର ଧର୍ମ ଓ ନିଜର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର କଥା ଭାବି ଶିଖିଲାଣି କେଜାଣି ? ପୃଥିବୀରେ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁଦେଶରେ ମହାତ୍ମାମାନଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଛି, ସେତେବେଳେ ମଣିଷ ଆଡ଼କୁ ହିଁ ଆମର ସକଳ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇ ନେବାକୁ, ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରତିବେଶୀଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ଗ୍ରହଣ କରି ଆପଣାର ଜୀବନାବେଗଗୁଡ଼ିକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାର ଏକ ଆହ୍ୱାନ ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ଦିଆଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ଆହ୍ୱାନଟିକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିନାହୁଁ । ପ୍ରଧାନତଃ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ମଣିଷକୁ ନ୍ୟୂନ କରି ରଖି ଆଜି କେତେଟା ମନଗଢ଼ା 'ism' ଦ୍ୱାରା ଜଗତରେ ଆଦର୍ଶ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ଧୂମ୍ ଚାଲିଛି, କ୍ଷମତାସୀନ ବିକୃତ ମଣିଷ ismକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବାର କ୍ଷିପ୍ରତା ଦ୍ୱାରା ମଣିଷକୁ ମାରିଦେବାର ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ କରୁଛି । ଆଜି ମଣିଷକୁ ପଛକୁ ଠେଲି ଦେଇ ଜାତିକୁ, ଦେଶକୁ ଓ ନେତାକୁ ପୂଜା କରିବାର ଭାରି ଚଳଣି ଉଠୁଛି । ବୈଠକଖାନାରେ ଓ ବିନୋଦକ୍ଷେତ୍ରରେ କଳା, ସଙ୍ଗୀତ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଚର୍ଚ୍ଚା ଦ୍ୱାରା ସତ୍ୟସନ୍ଧାନର ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରିବାକୁ ଆଜି ଭାରି ପଇସା ଓ ଭାରି ସମୟ ଖରଚ ହେଉଛି । କିନ୍ତୁ ଆଖିଆଗରେ ଅନାଦୃତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ମଣିଷକୁ ଆପଣା ଦଳରେ ଜଣେ ବୋଲି ଗଣି ତା'ପ୍ରତି ବାରିତ କରି ରଖା ଯାଇଥିବା ଆପଣାର ସମସ୍ତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିଷୟରେ ସଚେତ ହେବାର ମଣିଷ ପଣିଆ ଉପରସ୍ଥ ମଣିଷ ଭିତରୁ କୁଆଡ଼େ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଯାଇଛି ।

୩ । ୬ । ୫୧

ସବୁ ହରାଇ ବସିଥିବା ବିଧବା ପୁରାଣ ଶାସ୍ତ୍ର ଶୁଣି ଜୀବନ କଟାଇ ଦିଏ । ଧ୍ରୁବ, ପ୍ରହ୍ଲାଦ, ସାବିତ୍ରୀ ଓ ମହାତ୍ମାମାନଙ୍କର କଥା ଶୁଣି ସେ ଧର୍ମଜୀବନର ପୁଞ୍ଜି ଯୋଗାଡ଼ କରିବାର ଉଦ୍ୟମ କରେ । କେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ କେଉଁଭଳି ପାପୀମାନେ ଭଗବାନଙ୍କର କୃପା ଲାଭକରି ପରିତ୍ରାଣ ପାଇଲେ, ସେ ସେକଥାକୁ ମଧ୍ୟ ମନେ ମନେ ଗୁଣି ହେଉଥାଏ । ଏହି କେତେଦିନ ହେଲା ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି ଏକ ଦୁର୍ବଳ ମତଲବ ରଖି ନାନା ବହି ପଢୁଛି । ମନୋବିଜ୍ଞାନ ଓ ଦର୍ଶନ ବହିରୁ ମୁଁ

ଯେପରି ଆପଣାର ରୁଗ୍ଣ ମନଲାଗି ପାଚନ ଖୋଜି ବୁଲୁଛି । ସେଇଥିଲାଗି ବହି ପଢିଲା ବେଳେ ଆଜିକାଲି ଭାରି କ୍ଳାନ୍ତ ଲାଗୁଛି, ତଥାପି ମୁଁ ବାହାର ଅନ୍ତର ଦେହକୁ ଭେଦ କରି ପାରୁନାହିଁ ।

ମୋର ସବୁ ରୋଗ ଓ ସବୁ ସମସ୍ୟାର ଔଷଧ ମୁଁ ବାହାରୁ କିପରି ପାଇବି ? ମୋର ଅନ୍ତର ଭିତରେ, ମୋର Will, Emotion ଓ Knowledge ର ଉର୍ବର ଭୂମିତଳେ ହିଁ କେବଳ ତାହାର ମଞ୍ଜି ପଡ଼ିପାରିବ । ମୁଁ ଆଗେ ଆପଣାର ବାଟ ଠିକ୍ କରିବି, ସକଳ ଇଚ୍ଛା ଓ ଆବେଗର ସହସ୍ର ବନ୍ଧନକୁ ଏକାଠି କରି ମୁଁ ଜୀବନକୁ ଗୋଟିଏ ଧାରା ପରି ବୁହାଇ ଦେବି । ତେବେ ଯାଇ ସମସ୍ତ ବାହ୍ୟଜଗତ, ସମସ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ର ସଂସାର ଓ ସମସ୍ତ ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜ ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ଉପକୃତ ହୋଇପାରିବି । କୋଉଠି ଖତ ଦେଖି ତାକୁ ମାଟି ବୋଲି ଭ୍ରମ କରି ମଣିଷ ଆପଣାର ମଞ୍ଜିକୁ ସେଇଠି ବୁଣିଦିଏ,—ତା'ର ଜୀବନରେ ଏହା ହିଁ ହୋଇଛି ଏକ ବଡ଼ tragedy ! କେବଳ ଆପଣାର ଅନ୍ତର ଭିତରେ ସରସ ଭୂମି ତିଆରି କରି ସେଇଥିରେ ଯେ ମଞ୍ଜି ପୋତିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଖତକୁ କେବଳ ସୁବିବେଚିତ ଭାବରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରିଲେ ଯେ ସେଥିରୁ ଉପକାର ପାଇପାରିବ, ମଣିଷ ଏକଥା ଭୁଲିଯାଏ । ମୋ ଜୀବନ ଭୂମି ମୋ' ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ସାମଗ୍ରୀ । ଦଗ୍ଧ ଓ ଦୁର୍ବଳ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମୁଁ ଯେତେବେଳଯାଏ ବାହାରେ ଆପଣା ଲାଗି ଭୂମି ଖୋଜି ବୁଲୁଥିବି, ସେତେବେଳଯାଏ କେବଳ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି କ୍ଳାନ୍ତ ହେବା ହିଁ ସାର ହେବ ।

୪ । ୭ । ୫୯

ଆପଣାକୁ ମୁଁ ମୋଟେ ଚିହ୍ନି ପାରୁନାହିଁ । ଆପଣା ଅନ୍ତରର ଚିହ୍ନା **life-style** ଟି ଯେପରି କୁଆଡ଼େ କେତେ ଗହ୍ୱର ମାଟିତଳେ ପୋତିହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଦିନମାନ ଏଇ ରାଜଧାନୀରେ ଏପାଖ ସେପାଖ ଦଉଡ଼ି, ସମସ୍ତ କଟିଯାଉଛି । ନାନାପ୍ରକାର ଅଭିନୟ ଓ ସଙ୍କେତ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ସବୁଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ମୁଁ କ୍ଳାନ୍ତ ମନ ନେଇ ଘରକୁ ଫେରୁଛି । ସେଇ ଶରୀର, ସେଇ ଆଖି ଓ ସେଇ କାନ ରହିଛି; ଅଥଚ ମୋର ମନଟାକୁ ମୁଁ ମୋଟେ ଚିହ୍ନି ପାରୁନାହିଁ । ଜୀବନଯାକ ଯୁବକ ହୋଇ ରହିବାକୁ ମୋର ସେହି ଆକାଙ୍କ୍ଷା ସବଳ ମନ, ପଥଯାତ୍ରାର ସଙ୍ଗରେ ପଥକଷ୍ଟକୁ ପାସୋରି ସଭିଙ୍କୁ କେବଳ ଆନନ୍ଦ ଦେଇଯିବା ପାଇଁ ମୋର ସେହି ସ୍ୱପ୍ନ,—ମୁଁ ଯେପରି ଏତେଟିକିଏ ଆଭାସ ବି ପାଇ

ପାରୁନାହିଁ । ଆପଣାକୁ ଓ ଆପଣାର ଜୀବନକୁ prosaic କରଦେଇ ମୁଁ କେବେହେଲେ ଏପରି ହତଶ୍ରୀ ହୋଇନଥିଲି । ଆଗରୁ ବି ମୁଁ ଅନେକ ଝୁଣ୍ଟିଛି, ଅନେକ ଭୁଲିଛି, ଆପଣା ମୋହର ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଲୁଚି, କ୍ଷଣେକର ସେହି ଏକାନ୍ତଭାବକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାଲାଗି ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଅନେକବାର ବିସ୍ତୃତ ବାହ୍ୟଜଗତଠାରୁ ଆବୃତ କରି ରଖିଛି । କିନ୍ତୁ ସବୁ ବିସ୍ମରଣ ଓ ସବୁ ବିଫଳତାର ପଛେପଛେ ପୁଣି ଆପଣା ଭିତରେ ଅନନ୍ତର ଅନୁଭୂତି ମୋତେ ମୋର ମହତ୍ତ୍ୱ-ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ସଚେତ କରିଯାଇଛି, ଜୀବନ ପଥର ସମଗ୍ର ଦୃଷ୍ଟି କ୍ଷଣକ୍ଷଣକର ସମସ୍ତ ବିକଳତା ଭୁଲାଇ ମୋତେ ଦୁର୍ଜ୍ଜୟ ବେଗ ଓ ଉତ୍ସାହରେ ଆଗକୁ ଚାଲିବାର ମନ୍ତ୍ର ଦେଇଯାଇଛି । ପୁଣି ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଚହଲି ନୂଆ ମାଟି ପକାଇ ମୁଁ ତାହାର ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଉଦ୍ଧାର ସେତୁ ବାନ୍ଧିଛି । ବାରବାର ଖସିପଡ଼ିବା ଓ କାନ୍ଦିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଜୀବନଟା ତଥାପି ବୋଝପରି ମନେ ହୋଇନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଏ ନୂତନ ଦେଶର ନୂଆ ସ୍ଥିତିଭିତରକୁ ଆଣି କିଏ ଯେପରି ମୋର ସବୁ ବଳ ଅପହରଣ କରିନେଇଛି । ଅତି ଏକାନ୍ତକୁ ଅପସରି ଯାଇ ଓ ଅତି ନିଷ୍ଠାପର ଭାବରେ ଖୋଜି ମୋତେ ପୁଣି ଆପଣାକୁ ଫେରି ପାଇବାକୁ ହେବ ।

୫ । ୭ । ୪୧

ଏହି ଦେଶକୁ ଆସିବାପରେ ମନର ଏପରି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଯେ କାହିଁକି ହେଲା, ମୁଁ ଏତେଦିନକେ ତା'ର କାରଣ ବିଷୟରେ ଠିକଏ ଆଭାସ ପାଇଛି । ମୁଁ ଛାତ୍ର ହିସାବରେ ଦେଶରୁ ପଇସା ନେଇ ବିଦେଶକୁ ଆସିଥିଲି, ମାତ୍ର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୁଏତ ମୁଁ ଏଠାରେ ଆପଣାର ମନକୁ ଛାତ୍ରର ମନ ହିସାବରେ ଗଢ଼ି ପାରିନାହିଁ । ଏହି ଛଅମାସ ଭିତରେ ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ବହୁତ ବହି ପଢ଼ିଛି, ନାନା ଚର୍ଚ୍ଚା ଓ ନାନା ଆଲୋଚନାରେ ଭାଗ ନେଇଛି, କିନ୍ତୁ ତଥାପି ମୋର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ମୁଁ ଛାତ୍ରର ମନୋଦୃଷ୍ଟିଟିକୁ ହିଁ ପୁରୋଭାଗରେ ରଖି ପାରିନାହିଁ । ମସ୍ତିଷ୍କ ଏହି ଜଗତରେ ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ, ଭଲମନ୍ଦ, ରୁଚିକର ଓ ଅରୁଚିକର ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ସେ ଶ୍ରଦ୍ଧାସହିତ ଶିଖିବ,—ଏହାହିଁ ଛାତ୍ରର ଦୃଷ୍ଟି । ସ୍କୁଲକଲେଜରେ ନପଢ଼ି ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ମନ ରହିଥିଲେ ବାଳ ପାଚିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଜଣେ ଛାତ୍ର ହୋଇପାରିବ, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜାଣି ସେ ଆପଣାକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉପକୃତ କରୁଥିବ । ମୁଁ ଖାଲି କେତେମାସ ଧରି ଯେତେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଣିଷ ସମାଗମରେ ମିଶିଛି, ସବୁଠାରେ ମୁଁ ଆପଣାର ଜ୍ଞାନ ଓ ଆପଣାର ସମ୍ମାନ ବିଷୟରେ ଖୁବ ଅତିରିକ୍ତ ଭାବରେ ସଚେତ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ହଁ, ବେଳେବେଳେ ପୁଣି ଆପଣା

ଦେଶର ପ୍ରତିନିଧି ବୋଲାଇ କଳ୍ପିତ ନାନା ଯୁକ୍ତି ଓ ଅଯୁକ୍ତି ଦ୍ୱାରା, ଦେଶରି ସଂସ୍କୃତିକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବାର ଅଭିନୟ ମଧ୍ୟ କରୁଛି । ତେଣୁ ମୁଁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରୁନାହିଁ । ହଠାତ୍ କେଉଁଠି ଆପଣାର ଅନୁଭବଗୁଡ଼ାକରୁ କଣାଏ ମାତ୍ର ଧରା ପଡ଼ିଗଲେ ଆପଣାକୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବାଲାଗି ମୁଁ ବଡ଼ ବ୍ୟଗ୍ର ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି, ନାନା କୃତ୍ରିମ ଆଚରଣଦ୍ୱାରା ବାହାର ସହିତ ଲାଗିଥିବା ସଂଯୋଗ ଦ୍ୱାରଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ବଡ଼ ସଙ୍କୁଚିତ କରି ପକାଇଛି । ତେଣୁ ମଣିଷ ସମ୍ପର୍କରେ ଓ ତା'ର ବିଶ୍ୱରର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସି ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତଥାପି ସମ୍ପୃକ୍ତ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁନାହିଁ, ଗୁଡ଼ାଏ ବକି ଖାଲି ଖାଲି ନିଜକୁ କ୍ଳାନ୍ତ କରିବାହିଁ ସାର ହୋଇଛି ।

୭ । ୭ । ୬୯

ମୋର ମନ ଆହୁରି ଏକାନ୍ତକୁ, ଆହୁରି ଅନ୍ତରାଳକୁ ଚାଲିଯିବାକୁ ଚାହୁଁଛି । ଅନେକଙ୍କରୁ ଅନେକ ଅଭିଜ୍ଞତା ଲାଭ କରିବାର ସେହି ପ୍ରଥମ ଉତ୍ତେଜନା ଆଉ ମୋତେ ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ଆକୃଷ୍ଟ କରୁନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଇଙ୍ଗିତ ପାଇବା ମାତ୍ରକେ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଦଉଡ଼ି ଯିବାକୁ ଓ ଦୁଇମୁହୂର୍ତ୍ତି ଅଙ୍ଗୀକାର କରିଦେଇ ଆସିବାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା । ଆଜି ବାହାରର ଜାଲ ଭେଦ ମନ ପୁଣି ଆପଣା ଭିତରକୁ ଫେରିଆସିଛି । ଏହିପରି ଆପଣାର ନିଜସ୍ୱ ହୋଇ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାହାରର କୌଣସି ପ୍ରକାର ଆଘାତ ଆଉ ତାକୁ ବିଚଳିତ କରି ପାରିବନାହିଁ । ଏଠିକାର କ୍ଷେତ୍ର ଅତି ବିସ୍ତୃତ, ଆକାଶର ସମସ୍ତ ବ୍ୟାପ୍ତିକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଏଠିକା ଜୀବନର ସବୁ ଅଟ୍ଟାଳିକା ମୋ' ମନରେ କେବଳ ଏକ **monstrousity** ବା ପ୍ରକାଣ୍ଡତାର ଧାରଣା ଦେଇଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ଏହି ଭୂମିର ଗଭୀରତା ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ଅଳ୍ପ ! ଏଠି ସବୁ ସମ୍ପର୍କ କେବଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକର ସମ୍ପର୍କ, ସକଳ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ କେବଳ କ୍ଷଣକାଳ ମଜା କରିବାର ବନ୍ଧୁତ୍ୱ । ପାଇବାରେ ଓ ହରାଇବାରେ ଏଠାରେ କୌଣସି ପାର୍ଥକ୍ୟ ନାହିଁ ।

ଯଉପାରି ଅର୍ଥନୀତି ଏଠି ଅନ୍ତରନୀତିକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟବସାୟୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦୂଷିତ କରି ଦେଇଥିବା ପରି ଲାଗୁଛି । ପେଟ ପୂରାଇବାର ନାନାବିଧ ଅନୁସରଣ କରୁକରୁ ଏଠିକାର ମଣିଷ ଆପଣା ଅନ୍ତରକୁ ଓ ଆପଣା ସ୍ନେହସମ୍ପର୍କ ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ହିସିବାର ଭଲମନ ହରାଇ ବସିଲାଣି । ବାପପୁଅର ସମ୍ପର୍କ ଓ ମାଆଝିଅର ସମ୍ପର୍କ ପଛରେ ସେଥିଲାଗି ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାରର ବ୍ୟବସାୟୀ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥପ୍ରଧାନ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଏଠାରେ ବଳବତ୍ତର ରହିଛି । କାରଣନା, ଅନ୍ନକୋଷର ଦାବୀ ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ

ହେଲେ-ଭିଇତରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କୋଷର ସକଳ ଦାବୀ ବିଷୟରେ ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ବସିବାକୁ ମଣିଷ ପ୍ରକୃତିରେ କେତେଦୂର ବାଧ ହୁଏ ! ପେଟର ସମସ୍ୟା ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ଯାଇ ମଣିଷ ଯେ ଜୀବନର ଅନ୍ୟସକଳ ସମସ୍ୟା ଓ ସମ୍ଭାବନାର ସଚେତନତା ହରାଇ ପକାଏ, ଏଇଟାକୁ କଣ ଆମ ସମାଜର ସ୍ୱାଭାବିକ ସତ୍ୟ ବୋଲି ମାନି ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

୭ । ୭ । ୫୧

ଭାରି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଏ ନୂଆ ଦେଶରେ ମୋର ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି । ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନ ଓ ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତି ବିଷୟରେ ସବୁ ଜାଣିଥିବା ପ୍ରତିନିଧି ପରି ମୁଁ କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଅକ୍ଷେତ୍ରରେ ଆପଣାର ପ୍ରଗଳ୍‌ଭତାକୁ ପ୍ରଚୁର କରି ବୁଲୁଥିଲି । ସଂସ୍କୃତି ଓ ଧର୍ମନାମରେ ଯାବତୀୟ philistine ଆଲୋଚନାରେ ମୁଁ ବେଶ୍ ନିର୍ମମିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଭାଗନେଇ ପାରୁଥିଲି, ଅପରକୁ ଖୁସୀ କରିବାଲାଗି ହୁଏତ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଭୁଲରେ ପ୍ରତିବାଦ ମଧ୍ୟ କରୁନଥିଲି ।

ଧର୍ମ, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ନେଇ ଦଶଭାଗରୁ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ନଅଭାଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଜି କେବଳି କପଟତାର ଅଭିନୟ ଚାଲିଚି । ଆପଣାର ପେଟ ଓ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ମୋଟା କରିବାର ଲୋଭରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକେ ଏହିସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରିବାର ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ କରିଚନ୍ତି । ଡେନମାର୍କର ରାଜଧାନୀ ଏହି ସହରରେ ହୁଏତ ସେହିପରି କେତେକ ଲୋକ ଭାରତର ମଣିଷ ଓ ଭାରତୀୟ ଧର୍ମଲାଗି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଚନ୍ତି ।

ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ନିଷ୍ଠା,—ଏହାହିଁ ସବୁ ଦେଶ ଓ ସବୁ ସଂସ୍କୃତିର ମୂଳ ଅବଧାରଣା । ନାନା ଭାବରେ ଓ ନାନା ଭାଷାରେ ସବୁ ଦେଶର ମହାତ୍ମାମାନେ ମଣିଷକୁ ଏହି ବାଣୀ ଶୁଣାଇଦେଇ ଯାଇଚନ୍ତି । କୌଣସି ପ୍ରକାର ବିଶେଷ ସଂସ୍କୃତିର ଭୌଗୋଳିକ ଢ଼ଗଟାକୁ ନେଇ ଢ଼ୋଲ ପିଟିବା ପୂର୍ବରୁ ଏହି ମୂଳ ବିଦ୍ୟାଟିକୁ ନିଜସ୍ୱ କରି ନପାରିଲେ ମଣିଷ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସୁସ୍ଥ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଅହଙ୍କାରୀ ଭାଷାରେ କୁହାଯାଉଥିବା ଡେନମାର୍କ ଓ ଭାରତର ବନ୍ଧୁତ୍ୱକୁ ଏହି ମୂଳ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଲେ ଏହା କେବଳ ଡେନମାର୍କବାସୀ ସହିତ ଭାରତବାସୀର ଦୈନନ୍ଦିନ ସମ୍ପର୍କକୁ ହିଁ ବୁଝାଇବ । ଏ ଦେଶରେ ମୁଁ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯିବି, ସେଠି ଅବାରିତ ଭାବରେ କେବଳ ଆପଣାର ସ୍ନେହଶ୍ରଦ୍ଧା ହିଁ ଦେଇଯିବି, ନିର୍ମଳ ଭାବରେ ମୁଁ ଏଠିକାର ଲୋକଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବି । ଭାରତୀୟ ହିସାବରେ କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ଦେବାଆଗରୁ ମୁଁ ମଣିଷ ହିସାବରେ ସଭିଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ହେବି ।

୮ । ୭ । ୫୧

ରାଜନୀତି ଭିତରେ ଦେଶ ଓ ଜାତିର ଉଗ୍ରତା ପ୍ରାୟ ଦଶବର୍ଷତଳେ ଆମ ପୃଥିବୀକୁ ଗୋଟାଏ ଯୁଦ୍ଧର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏହିଯୁଗର ବଣିକ ଓ ଉପଭୋକ୍ତା ସଂସ୍କୃତିର ନାମ ନେଇ ପୁଣି ହୁଏତ ଏକ ନୂଆ ଫିକର ବାହାରିଲାଣି । ବାଣିଜ୍ୟଚୁକ୍ତି, ଭୋଜି ଓ ବିନୋଦନରେ ବଡ଼ଲୋକଙ୍କର ବୈଠକଖାନା ଦୁର୍ଗନ୍ଧମୟ ହୋଇ ଉଠୁଥିବାବେଳେ ସେଠି ମଧ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ଆଲୋଚନା ଚାଲିଛି । ଅତି ଅକସ୍ମାତ୍ ଭାବରେ ଦୁଇଟା ଦେଶରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବା ବଡ଼ଲୋକ ଆପଣାଆପଣାର ଦେଶନାମରେ କରମର୍ଦ୍ଦନ କରୁଛନ୍ତି । ଖବରକାଗଜ, ରେଡ଼ିଓ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶର ସରକାରୀ ପ୍ରଚାରଦ୍ୱାରା ନିତି ଏହି କପଟ ଅଭିନୟ ଚାଲିଛି । ମଣିଷର ଲୋଭ ଓ ଖ୍ୟାତିର ମୋହ ସକାଶେ ସଂସ୍କୃତିକୁ ମଧ୍ୟ କାମରେ ଲଗାଇବାର ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଛି । ଆପଣାର ମତଲବ ସିଦ୍ଧି କରିବା ସକାଶେ ସବୁ ଦେଶୀ ବଜାରର ବ୍ୟବସାୟୀ ଆଜି କେତେପ୍ରକାରର ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ବାନ୍ଧୁଛି, କେତେପ୍ରକାରର ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଉଛି ।

ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଗି ଯଦି ମଣିଷ ପ୍ରଥମେ ଆପଣାର ଅନ୍ତରକୁ ଓ ସାମାଜିକ ଜୀବନକୁ ସୁସଂସ୍କୃତ କରି ପାରୁଥାଆନ୍ତା ! ସଂସାରରେ ଭ୍ରାତୃଭାବ ଓ ମୈତ୍ରୀର ପ୍ରଚାର କରିବା ଆଗରୁ ଯଦି ସେ ପ୍ରଥମେ ଆପଣାର ଅଭିଳାଷ (intentions) ଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ମଳ କରି ପାରୁଥାଆନ୍ତା !

ହୁଏତ ଭବିଷ୍ୟତରେ କେବେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇ ପାରିବ, ଏହିପରି ଗୋଟାଏ ମିଛ ଆଶାରେ ଆଜି ସମସ୍ତେ ନାନା ପ୍ରକାର ଉଦ୍ୟମ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଯୁଦ୍ଧ ଏଇଥିପାଇଁ ଚାଲିଛି, ଏଇଥିପାଇଁ ଜଣେ ସଙ୍ଗେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧି ଆଉଜଣକ ସହିତ ଶତ୍ରୁପଣ କରିବାଲାଗି ଭାରି ଯୋଗାଡ଼ ଚାଲିଛି । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତଠାରୁ ଯେ ମଣିଷ ଆପଣା ଜୀବନରେ ମୈତ୍ରୀ ଓ ଶାନ୍ତିର ଅଭ୍ୟାସ ଆରମ୍ଭ କରିପାରିବ, ସେଥିପ୍ରତି କାହାରି ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ । ଆପଣାର ଦାୟିତ୍ୱକୁ ଟାଳିଦେଇ ସମସ୍ତେ ଦେଶ, ଜାତି ଓ ଶାନ୍ତି ନାମରେ ଜଗତରେ ସବୁ ଅନ୍ୟାୟ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାରକୁ କେବଳ ସମର୍ଥନ ଓ ପୋଷଣ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

୫ । ୭ । ୬୯

ଏହି ଖାତାରେ ମୁଁ ପୃଷ୍ଠାପରେ ପୃଷ୍ଠା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଚାଲିଛି, ପ୍ରତିଦିନ କେତେ ଧାଡ଼ି ଲେଖି ରୁଟିନ୍‌ଟାକୁ ବଜାୟ ରଖିବାର ବାହାନାରେ ମୁଁ ଯେ ଏତେଟା ଖାତା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ସାରିଲିଣି, ଆଜି ହଠାତ୍ ସେହି କଥା ହିଁ ଭାବୁଛି । ପୁରୁଣା ପୃଷ୍ଠାଗୁଡ଼ାକୁ ଓଲଟାଇ ଏ ଖାତାରୁ କିଛିଟା ପଢ଼ିଲା ମାତ୍ରକେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ କେତେ ବିଚିତ୍ର ଓ କେତେ ତରଳ କରି ଦେଇପାରୁଛି । କେତେକେତେ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେତେ ବିଚିତ୍ର ପରୀକ୍ଷା ଓ ଅଭିଜ୍ଞତା ଦ୍ୱାରା ସମୃଦ୍ଧ, ତଥାପି ସେହି ଗୋଟିଏ ଜୀବନ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଚାଲିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ନୂଆ ପରସ୍ତ ଓ ପରୀକ୍ଷା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପାହାଚ ପରି ରହି ମୋତେ ସୁଦୂର ଅତୀତ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଛି । ଆଗକୁ ଆଗକୁ ପଡ଼ିଥିବା ଆହୁରି କେତେ ଅଦୃଶ୍ୟ ପାହାଚ ଯେ ଭବିଷ୍ୟତ ଆଡ଼କୁ ମୋତେ ଉଠାଇ ନେଇ ଚାଲିଛି, ମୁଁ ସେକଥା କଳ୍ପନା ହିଁ କରି ପାରୁନାହିଁ ।

ଏହି ସମଗ୍ର ଓ ଏହି ବିଚିତ୍ର ଇତିହାସଟି ହେଉଛି ଜୀବନ । ଅନ୍ୟ କାହାରି ଜୀବନ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ ଆମେ ଜୀବନର ଏହି ବହୁଳତା ଓ ବିଚିତ୍ରତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକାବେଳେକେ ବିସ୍ମିତ ହୋଇପଡ଼ୁ, ଏହାର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଶତକଡ଼ା ଶହେଭାଗ consistency ବା ପୁନରାବୃତ୍ତି ନ ଦେଖିଲେ ଆମେ ଭାରି ବିସ୍ମିତ ହୋଇପଡ଼ୁ । କିନ୍ତୁ ଜୀବନର ଏହି static କଳ୍ପନା ଆଦୌ ସ୍ୱାଭାବିକ କଳ୍ପନା ନୁହେଁ । ସବୁରି ଜୀବନ ଏକ ସଂଯୁକ୍ତ ଧାରାପରି ବହିଚାଲିଛି, ସେହି ଗୋଟିଏ ବେଗ ତାକୁ ସତେ ବୁହାଇ ରଖିଛି । କିନ୍ତୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତି ମୁହୂର୍ତ୍ତି କରି ବିଚାର କଲେ ନାନା ବିଚିତ୍ର କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାନା ବିଚିତ୍ର ପରିଚୟ ଦେଇ ସେ ଆପଣାକୁ ଲାଭବାନ୍ କରି ଚାଲିଛି ।

ମୋର ମୁହୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଯେତେ ବିଚିତ୍ର ଓ ଯେତେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଏକ ସମଗ୍ର ଧାରାର ଏକତ୍ରିତ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଭାବରେ ହିଁ ଦେଖିବି । ମୋର ଭୁଲ ଓ ମୋର କ୍ଷତି ହେଉଛି ସେହି ସମଗ୍ରକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବାର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପାହାଚ । ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ ଏହିପରି ସଂଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ଦେଖିବାର ବୁଦ୍ଧି ହରାଇ ପକାଏ, ସେତିକବେଳେ ହିଁ ତାର ବୁଦ୍ଧି ତାକୁ ବଡ଼ ମ୍ରିୟମାଣ କରିପକାଏ, ଦୁଃଖରୁ ଲାଭବାନ୍ ହେବାକୁ ସେ ସେତିକିବେଳେ ହିଁ ବଡ଼ ଅସମର୍ଥ ହୋଇପଡ଼େ ।

୧୦ । ୭ । ୫୧

ଆଜି ଲେଖିବାର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଚାଲିଯାଇଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଛି । କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଅନୁରୋଧରେ ମୁଁ ମନଟାକୁ ଯେତିକି ଟାଣିଟାଣି ଆଣି ଏହି ଖାତାଉପରେ ବସାଉଛି, ସେତିକି ମନେ ହେଉଛି ଯେପରି ମୋ'ଭିତରେ ରହିଥିବା କେଉଁ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ପ୍ରାଣ ବଡ଼ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ପଡୁଛି । ସମୟ ଆସିଲେ, ଅନୁଭୂତିର କବାଟ ଫିଟିଲେ ସେ ବଳେ ଆପଣାର ଭାବନାଗୁଡ଼ିକୁ କର୍ମମୟ ଓ ପ୍ରକାଶମୟ ରୂପ ଦେବାଲାଗି ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବ୍ୟଗ୍ର ହୋଇ ବାହାରି ପଡ଼ିବ, ମୋର ଅଜାଣତରେ ମୋତେ ମୋର ସମଗ୍ର କ୍ଷେତ୍ରର ମାଲିକ କରି ଦେଇଯିବ । ହୁଏତ ସେହି ସମୟ ଆସିନାହିଁ, ମୋତେ ଆହୁରି ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କିନ୍ତୁ ଆପଣାର ଆଳସ୍ୟ ଓ ନିଷ୍କ୍ରିୟତାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ନେବାଲାଗି ଇଏ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଛଳନା ନୁହେଁ ତ ? ଗୋଟାଏ ଆଡ଼େ ମୁଁ ଯେତିକି ଆହୁରି ଅପେକ୍ଷା କରିବାର ଓ ଆହୁରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାର ନାନା ସାନ୍ତ୍ୱନାରେ ମନଟାକୁ ବୁଝାଇ ରଖୁଛି, ସେତିକି ଅନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଆଡ଼େ ମୋର ଆଉ ଗୋଟାଏ ମନ ଏହି ସମସ୍ତ ଅପେକ୍ଷାକୁ ଯେପରି କେବଳ ନିଷ୍କ୍ରିୟତା ବୋଲି ଧରି ନେଇ ଲଜ୍ଜିତ ଓ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡୁଛି । ସତେଯେପରି ମୋର ଅନେକ କିଛି କରିବାର, କହିବାର ଓ ହେବାର ଥିଲା; ଏହି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାର ଛଳନା ଦେଖାଇ ମୁଁ ଯେପରି ସେ ସବୁ ଦୁଆରେ ପଥରମୁଦ ପକାଇଦେଇଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଥିଲେ ହୁଏତ ପ୍ରାଣର ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରକାଶ ଧାରାଟି କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସମୃଦ୍ଧିମନ୍ତ ହୋଇ ବହିଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା, ମାତ୍ର କେଉଁ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆହୁରି ଅଧିକ ବଳିଷ୍ଠ ଭାବରେ କିଛି କହିବାର ଓ କରିବାର ଆଶାରେ ମୁଁ ଯେପରି ସେହି ଧାରାର ମୁହଁକୁ ଯୋର୍‌କରି ବନ୍ଦ କରି ଦେଇଛି । ଆଜି ତାହାରି ଅଭିଶାପ ରୂପେ ଯେପରି ଅନ୍ତରର କ୍ଷୀଣ ସ୍ରୋତଟି ଆପଣାର ବହମାନ ଧର୍ମକୁ ଭୁଲି ଯାଇ ଏକ ଆବଦ୍ଧ ଜଳାଶୟ ପରି ସଡ଼ି ପଚିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ଏହି ଦୁଇପ୍ରକାର ଦୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟରେ କେଉଁଟା ଅଧିକ ସତ୍ୟ କେଜାଣି ?

୧୧ । ୭ । ୫୧

ଭିତରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ପାଇବାକୁ ହେଲେ ବାହ୍ୟ ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଆଚରଣକୁ ଶୃଙ୍ଖଳାବଦ୍ଧ କରିବା ପ୍ରଥମେ ଆବଶ୍ୟକ । ଏକଥା ଅତି ସହଜରେ ସମସ୍ତେ କହିବେ । କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦିଗରେ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଓ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭାବରେ ଆଗେଇବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରଥମେ ଆପଣାର ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଧ୍ୟାନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଏ ନିୟମିତ ମାର୍ଗଚାରଣାର ଅନ୍ତର୍ଗତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଏଠାକୁ ଆସିବା ଦିନଠାରୁ ଏଇଟା ହିଁ ମୋର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଅଭାବ ହୋଇ ରହିଛି । ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ସକାଳୁ ଉଠିବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଗାଧୋଇବା, ବ୍ୟାୟାମ କରିବା, ସୁସ୍ଥ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା, ମୁକ୍ତ ବାୟୁ ସେବନ କରିବା ଓ ଶୋଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୈନନ୍ଦିନ ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ମୁଁ କେଡ଼େ ନିୟମିତ ଭାବରେ କରିପାରୁଥିଲି । ସେଥିଲାଗି ଦିନସାରା ମୁଁ ଆପଣା ଭିତରେ କେଡ଼େ ସହଜ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିଲି, ଆବଶ୍ୟକ ପଢ଼ିବା ମାନଙ୍କେ କେଡ଼େ ସହଜ ଭାବରେ ଆପଣାକୁ କେଡ଼େ ବଡ଼ ବଡ଼ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ କରି ପାରୁଥିଲି ଏବଂ ସେଇଥିଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସକାଳେ ମୋର ପ୍ରସନ୍ନ ମନ ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଗୀତ ଗାଇ ଉଠୁଥିଲା, ପୁଣି ରାତିରେ କର୍ମ ଶେଷରେ ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ କୃତଜ୍ଞତାରେ ସେ ସକଳ ଜୀବନର ବିଧାତା ପାଖରେ ଆପଣାକୁ ସମର୍ପଣ ବି କରି ଦେଉଥିଲା ।

ଏଠି ଉଠିବା, ଶୋଇବା ଓ ଖାଇବା ବିଷୟରେ ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆପଣା ବାଟକୁ ଆସି ପାରିନାହିଁ । ମନେମନେ ନିଜକୁ ଗୋଟାଏ ରୀତିରେ ଗଢ଼ିବାକୁ ଚାହୁଁଛି, ଅଥଚ ସେହିପରି ଗଢ଼ିବା ଲାଗି ପ୍ରଥମେ ଆବଶ୍ୟକ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ବାତାବରଣ ପାଇ ପାରୁନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଏଠି ସକାଳେ ଉଠିବା ସମୟରେ ସତେ ଅବା ଅଧା ନିଦରୁ ଉଠିଥିବା ଆଖି ଭାରି ପ୍ରତିବାଦ କରୁଛି, ବନ୍ଧୁମେଳରେ ବିଚରଣ କରି ଏଠାକାର ନାନାବିଧ କାଇଦାକୁ ଦୋରସ୍ତ କରିବାର ସତତ ଚେଷ୍ଟା କଲାବେଳେ ମୁଁ ସତେଅବା ଆପେ ଆପଣାକୁ ଉପହାସ କରି ଉଠୁଛି, ପରିଶ୍ରମ-ଅର୍ଜିତ ନାନା ପ୍ରକାର Exped entକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖି ଶୋଇବା ଆଗରୁ ଶୋଇବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲାବେଳକୁ ଦିନମାନର ନାନା ଅପରିତୃପ୍ତ ଜଟିଳତା ମୋର ସକଳ ମନକୁ ତପ୍ତ ଓ ବିଚଳିତ କରି ରଖୁଛି ।

୨୬ । ୭ । ୫୧

ଆପଣାକୁ ଶୃଙ୍ଖଳିତ କରିବା ଦିଗରେ ଏଠି ଯେତେପ୍ରକାର ବାଧା ରହିଛି, ତା' ଭିତରୁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବାଧା ହେଉଛି ଖାଦ୍ୟର । ଏ ଦେଶରେ କାହାରି ଅତିଥି ହିସାବରେ ମୋର ଖାଦ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ବୋଝ ହେବି ନାହିଁ ବୋଲି ସ୍ଥିର କରି ମୁଁ ଏଠିକାର ସାଧାରଣ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଆଉ ସେପରି କରି ଚଳି ହେଉନାହିଁ । ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ମୁଁ ଆପଣାର ରୁଚି ଅନୁସାରେ ଆପେ ଆପଣା ଖାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁଥିଲି । ତଦ୍ୱାରା ଖର୍ଚ୍ଚ ଯେ ଅଳ୍ପ ହେଉଥିଲା, ସେକଥା ବର୍ତ୍ତମାନର ଆଲୋଚ୍ୟ ନୁହେଁ । ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା

ହେଉଚି ଯେ ମୁଁ ରୁଚି ମୁତାବକ ମୋ' ଖାଦ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁଛି ବୋଲି ସେଠି ଭାରି ସନ୍ତୋଷ ପାଉଥିଲି, ଯେତେବେଳେ ଖାଇବା ବିଷୟରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଚିନ୍ତା ମୋର ମନକୁ କଦାପି ଖାଇଗୋଡ଼ାଉ ନଥିଲା । ସେହି ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ରହୁଥିଲା, ମୁଣ୍ଡ ଓ ଦେହ ଭାରି ହାଲୁକା ଲାଗୁଥିଲା । ଦିନରେ ଅନ୍ତତଃ ଦଶ ଘଣ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଠିନ ମାନସିକ ପରିଶ୍ରମ କଲେ ମଧ୍ୟ ଆଦୌ କ୍ଳାନ୍ତ ଲାଗୁ ନଥିଲା । ରାତିରେ ଛଅଘଣ୍ଟାରେ ହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଶୋଇବା ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ତାହା ସହିତ ଏଠିକା ଅବସ୍ଥାକୁ ତୁଳନା କଲାବେଳକୁ ମୋତେ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଚି । ଯେତେ ସାର ପଦାର୍ଥ ଖାଇଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଏଠି ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଲାଗି ଆପଣାକୁ ଭିତରୁ ସୁସ୍ଥ ଅନୁଭବ କରୁଚି, ଏଠି ମୁଣ୍ଡ ଓ ଦେହ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ଭାରି ଭାରି ଲାଗୁଚି । ରାତିରେ ଆଠ ନଅଘଣ୍ଟା ଶୋଇଲେ ମଧ୍ୟ ସକାଳେ ଉଠିଲାବେଳକୁ ନିଦ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଛାଡ଼ି ପାରୁନାହିଁ । ଭାରି କ୍ଳାନ୍ତ ଲାଗୁଚି । ଏପରିକି ଦିନମାନର ପାଠ ପଢିବାରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭାବରେ ମନୋନିବେଶ କରିପାରୁନାହିଁ । ବହିକୁ ଅନାଇଲା କ୍ଷଣି କ୍ଳାନ୍ତ ଓ ଦୁର୍ବଳ ମନର ସୁବିଧା ନେଇ କେତେଆଡ଼ୁ କେତେପ୍ରକାର ଚିନ୍ତା ଆସି ମୋତେ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଓ ଆହୁରି କ୍ଳାନ୍ତ କରି ପକାଉଚି । ଯାହା ପଢୁଚି, ମୁଁ ସହଜ ହୋଇ ସେଗୁଡ଼ିକର ମନନ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଘଣ୍ଟାକୁ କୋଡ଼ିଏ ପଚିଶି ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇ ଦେଇ ମୁଁ ମୋର ରୁଟିନ୍ ଶେଷ କରି ଦେଉଚି ।

୧୬ । ୭ । ୫୧

'The sensation of tedium is a protest against the entire present'! ଆପଣା ଜୀବନର ବର୍ତ୍ତମାନ କ୍ଷେତ୍ରଟି ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ପ୍ରେରଣା ଦେଇପାରେ ନାହିଁ, ଯେତେବେଳେ ଚାରିଆଡ଼ୁ ସବୁ ଦୁଆର ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯିବାପରି ସଂବେଗମୟ ଓ କର୍ମମୟ ମୁକ୍ତି ସହିତ ସମସ୍ତ ସଂଯୋଗ ତୁଟି ଯାଏ, କେବଳ ସେତିକିବେଳେ ହିଁ ମନ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡ଼ି ସମୟର ବୋଝ ବିଷୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଚେତ ବା ହୋଇଯାଏ । ଶରୀର ଭିତରେ ରକ୍ତ, ମାଂସ ଓ ହାଡ଼ ରହିଚି, କିନ୍ତୁ ଏକ ନିୟମିତ ସଂଚାଳନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ସତତ ତତ୍ପର ରହୁଥିବାରୁ ସେ ସବୁରି ଭାରକୁ ମଣିଷ ଆଦୌ ଅନୁଭବ କରୁନାହିଁ । ହାତୀର ଶରୀର ହାତୀକୁ କଦାପି ଗୋଟାଏ ବୋଝ ପରି ମନେ ହେଉନଥିବ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ବୋଝ ନେଇ ଆମେ ସମସ୍ତେ ବିଚରଣ କରୁଚୁ, କିନ୍ତୁ

ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ସଚେତ ବୋଝ ହୋଇ ରହୁଥିଲେ ଜୀବନ କେଡ଼େ ଦୁର୍ବହ ହୋଇ ପଡ଼ୁଆନ୍ତା । ସମସ୍ତ ସହିତ ମନର ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ଏକ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । **Eternal space** ଓ **Eternal time** ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ବିଚରଣ କରୁଛୁ । ଆପଣାର **interest** ଓ **occupations** ଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ଯେତିକି ବେଶୀ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ରହିପାରିବ, ସିଏ ଯେତିକି ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଆପଣାର ଚିତ୍ତବୃତ୍ତିକୁ ବିତରିତ କରିଦେଇପାରିବ, ସମୟର ଉତ୍ପୀଡ଼ନରୁ ସିଏ ସେତିକି ଆପଣାକୁ ମୁକ୍ତ ରଖିପାରିବ । କିନ୍ତୁ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତତ୍ପର ହୋଇ ରହିବାର ଅନୁକୂଳ ସୁଯୋଗ ନ ପାଇଲେ, ଆପଣାର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଶକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ନାନାଭାବେ କର୍ମପ୍ରଯୁକ୍ତ କରି ରଖିବାର କ୍ଷେତ୍ର ନପାଇଲେ, ସମୟ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ପଥରପରି ମଣିଷର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଲଦି ହୋଇ ରହିବ, ଅକାରଣରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଓ ନିଷ୍କ୍ରିୟତା ଦ୍ୱାରା ସନ୍ତପ୍ତତାର ମସ୍ତିଷ୍କ ସହଜ ଓ ସରଳ ଭାବରେ କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବାର ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ହରାଇ ବସିବ ।

୧୪ । ୭ । ୪୧

'The more the details of our daily life we can hand over to the effortless custody of automatism, the more our higher powers of mind will be set free for their own proper work :—

—William James

ଉପର ବାକ୍ୟଟିରେ **automatism** ଶବ୍ଦଟିକୁ ଯେଉଁପରି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି, ସେଥିଲାଗି ହୁଏତ ଅନେକ ଆପତ୍ତି ଉଠିପାରେ । କିନ୍ତୁ ଶବ୍ଦ ନେଇ ଓ ଶବ୍ଦର ବିଶେଷ ପ୍ରୟୋଗ ନେଇ ମତାନ୍ତର ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବାକ୍ୟଟିର ଅର୍ଥ ଯେ ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ବୁଝାଯାଉଛି । ଏଥିରେ ନିଶ୍ଚୟ କାହାର ଦ୍ୱିମତ ହେବ ନାହିଁ । ସବୁଦିନ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମର ଅନେକ କାମ ରହିଛି । ଶରୀର ଓ ମନର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଆମକୁ ଏକପ୍ରକାର **routined** ନିଷ୍ଠାରେ କରିବାକୁ ହୁଏ । ପରିଷ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ରହିବା, ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା ଓ ଶୋଇବା ପ୍ରଭୃତି କାର୍ଯ୍ୟ ଆମେ ସବୁଦିନ ନିୟମିତ ଭାବରେ କରୁ ଓ କ୍ରମେ ସେ ସବୁ ଆମର ଏପରି ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ିଯାଏ ଯେ, ସେ ବିଷୟରେ ଆମେ ଆଦୌ ସଚେତ ବି ରହି ପାରୁନାହିଁ । **James** ହୁଏତ ଏହି ଅଭ୍ୟାସଗତ

ଅସଚେତତାକୁ automatism ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯେ ଯାହା ହେଉ ପଛକେ, ଯେତେ ସହଜରେ ଓ କମ୍ ସଚେତ ଭାବରେ ମଣିଷର ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଦିନଚର୍ଯାଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇପାରେ । ସେ ଆପଣାକୁ ସେତିକି ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରଖିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୁଏ ଓ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ମନରେ ନାନା ରଚନାତ୍ମକ ଓ ପରାର୍ଥମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟାପୃତ ରହିବା ସକାଶେ ଭିତରୁ ସେ ସେତିକି ବେଶୀ ଶକ୍ତି ଓ ସମର୍ଥନ ମଧ୍ୟ ପାଏ । କିନ୍ତୁ ଏହିସବୁ primary routine ନେଇ ଯାହାକୁ ଦିନସାରା ଭାବିବାକୁ ପଡ଼େ, ଏ ସବୁ ବିଷୟରେ ଯାହାର କୌଣସି ନିୟତ ବା ବନ୍ଧିତ ମାର୍ଗ ନଥାଏ, ସିଏ ସହଜରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ମନରେ ଓ ଶାନ୍ତଭାବରେ କୌଣସି ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ ନାହିଁ । ଏକଥା ଲେଖିଲା ବେଳକୁ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଟି ଜଳ ଜଳ ହୋଇ ଦିଶିଯାଉଛି । ବିଛଣାରୁ ଉଠିବା, ସ୍ନାନ କରିବା, ବ୍ୟାୟାମ କରିବା ଓ ଖାଇବା ଶୋଇବା ବିଷୟରେ ଯେ ସବୁ କଥା ଅବିକଳ ମେସିନ୍ ପରି କରି ଯାଉଥିଲେ, ମିନିଟ୍‌କୁ ମିନିଟ୍ ଅନୁସାରେ ତାଙ୍କର ସବୁ କାମ ରୁଟିନ୍‌ରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହିଥିଲା । ବଡ଼ ସହଜରେ ସେ ସକଳ ଆବଶ୍ୟକତାର ସମାଧାନ କରି ପାରୁଥିବାରୁ ହୁଏତ ଏଡ଼େ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଆପଣାର ଉଚ୍ଚତର ଜୀବନକୁ ବଞ୍ଚି ପାରୁଥିଲେ, ସମୟ ଅନୁସାରେ ଆପଣା ବିବେକ ବା ଅନ୍ତରର ବାଣୀ ଶୁଣି ପାରୁଥିଲେ ।

୧୪-୭-୪୯

ଏ ଖାତା ପାଖକୁ ଆସିଲା ବେଳକୁ ମୁଁ ଆଜିକାଲି ଏପରି ଅସ୍ୱସ୍ତି ବୋଧ କରୁଛି କାହିଁକି ? ସତେଯେପରି କିଏ ମୋତେ ଧରି ବାନ୍ଧି ଏଠାରେ ଆଣି ବସାଉଛି ! ଏଣୁତେଣୁ ଯାହା ତାହା ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ଲେଖି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ମୁଁ ଯେପରି ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇଯାଉଛି । ଭିତରୁ ଏହିପରି ଏକ strain ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ତରର ସତ କଥାକୁ ମୁଁ ଏହି ଖାତାରେ ଯେ ଲେଖିପାରିବି ନାହିଁ, ଏହା ଅତି ସତ କଥା । ଆପଣାର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅନ୍ତର ଯାଏ ପହୁଞ୍ଚାଇ ପାରିବାର ସହଜତା ରହିଥିଲେ ସିନା ମୁଁ ଅନ୍ତରର ସତକଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଲେଖି ପାରନ୍ତି । ଗତ କେତେଦିନ ହେଲା ଦିନଲିପିର ଭାବନା, ଭାଷା ଓ ସଂଗତିରେ ହୁଏତ ଅନେକ ଅଭାବ ରହିଯାଇଛି, ରହିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ । ତଥାପି ସହସ୍ର ପ୍ରକାରେ ଆକୁଳ ଓ ସମାକୁଳ ମନକୁ ବାଧ୍ୟ କରି ନିତି ଘଡ଼ିଏ ରୁଟିନ୍ ଭିତରକୁ ଆଣି ପାରୁଛି, ଏହି ବିଶ୍ୱାସରେ ଯେ ଏହି ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ସମୟ ଦିନେ ନିଶ୍ଚୟ ଚାଲିଯିବ । ପୁଣି ଦିନେ ସମୟ ଆସିଲେ ଅନ୍ତରର ଗମ୍ଭୀରତମ କବାଟଟି ଯାଏ ସ୍ୱାଭାବିକତାର

ଆଲୋକପାତ ହୋଇପାରିବ । ମୁଁ ଜାଣେ, ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ପୁଣି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଯୋଜନର ହୁଡ଼ାପଥ ଡେଇଁ ନିଜ ପଥକୁ ଚାଲି ଆସିବି । ସେଇ ଜାଣିବା ଉପରେ ହିଁ ଆସ୍ଥା ରଖି ମୁଁ ତଥାପି ଅପେକ୍ଷା କରିଛି, ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ ମୁଁ ମୋ' ଗତିରେ ତଥାପି ଆଗକୁ ଯାଉଛି ।

ଆଜି ରାତିରେ ଡେନମାର୍କ ଛାଡ଼ି ଫିନ୍‌ଲାଣ୍ଡ ଅଭିମୁଖରେ ଆମର ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ହେବ । ବେଶୀ ଦେଖିବାର ସନ୍ତୁଷ୍ଟତାରେ ମୋର ପ୍ରାଣ ଯେପରି ଆଗାମୀ ଦିନଗୁଡ଼ାକୁ ଟାଳ କରି ବସିଛି ।

୧ । ୭ । ୪୯

ଏଠାରେ ପହଞ୍ଚିବାର ଠିକ୍ ପନ୍ଦରଦିନ ପରେ ପୁଣି ଆପଣାର ଦିନଲିପି ଲେଖିବାଲାଗି ମନ ଆପେ ଆପଣାକୁ ବାଧ୍ୟ କରାଇ ଏଠି ଆଣି ବସାଇଛି । ମଝି-ଫିନ୍‌ଲାଣ୍ଡର ପାଇନ୍ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଏଇ ଛୋଟିଆ ଶ୍ରମ ଶିବିରଟିରେ କେଡ଼େ ଚଞ୍ଚଳ ମୋର ଦିନଗୁଡ଼ିକ କଟିଯାଇଛି ! ଏଠାରେ ପ୍ରତିଦିନ ପ୍ରାୟ ଆଠଘଣ୍ଟା ଶାରୀରିକ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ମୁଁ ପିଲାଦିନୁଁ ଗେହ୍ଲା ହୋଇ ପାଠ ପଢ଼ିଛି, ବଡ଼ୁଆ ପୁଅ ହିସାବରେ ଘରେ ଓ ପ୍ରତିବେଶରେ ବାହାବା ପାଇଁ ମୁଁ ଆପଣାକୁ କେତେ ପ୍ରକାରେ ଅଳସୁଆ କରି ଆସିଛି । ଚିନ୍ତା ଓ ଦୃଷ୍ଟିର ପରିସର ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୁଁ ନାନା ସ୍ୱପ୍ନ ଓ କଳ୍ପନାରେ ଭାସିଛି ସତ, କିନ୍ତୁ ଆମଣା ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଦିନରେ ନାନା କାମରେ ଆପଣାକୁ ସମର୍ପିତ କରିଦେବା ବିଷୟରେ ସବୁଦିନ ମୋର ଏକ ସ୍ୱଭାବଗତ କାର୍ପଣ୍ୟ ରହି ଆସିଛି । ମୋର ସମାଜ, ମୋର ଦେଶ ଓ ମୋର ପରିପାର୍ଶ୍ୱ ମୋ' ଆଳସ୍ୟରେ ଏତେଟିକିଏ ବିସ୍ମୃତ ହୋଇନାହିଁ । ମୋ' ସମାଜ ସହିତ ମୁଁ କେବେହେଲେ ଏକକର୍ମୀ ଓ ଏକପ୍ରାଣ ହୋଇ ମିଶି ପାରି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଦେଶର ଓ ଜାତିର ଗୌରବ ବଢ଼ାଇଛି ବୋଲି ଶୁଭଙ୍କର ମାନଙ୍କଠାରୁ ବେଳେବେଳେ ବେଶ୍ ପ୍ରଶଂସା ପାଇଛି । କିନ୍ତୁ କ୍ରମେ ଦୃଷ୍ଟି ପାକଳ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେଖାଣିଆ ଆଦର୍ଶବାଦର ମୋହଗୁଡ଼ାକ ଖସିପଡ଼ୁଛି । ସବୁ ପାଠ ଓ ସବୁ ଜ୍ଞାନଗବେଷଣା ମୋତେ ଆପଣାକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉନ୍ମୋଚିତ କରିଦେବାକୁ ହିଁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରୁଛି । ମଣିଷର ଜୀବନ ସହିତ, ଜଗତରେ ନୂଆ ଆଦର୍ଶର ନିର୍ମାଣ ସହିତ ମୌଳିକ ସମ୍ବନ୍ଧ ରଖୁଥିବା ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ର ଲାଗି ମୋତେ ତିଆରି ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଦର୍ଶନ ଓ ଧର୍ମର ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବା ବେଶ୍ ଭଲ କଥା, ବଡ଼ ବଡ଼ ମନୀଷୀଙ୍କର ଜୀବନଚରିତକୁ ପାଣ୍ଟି ତାହାର ନାନା ଦିଗକୁ ଉଖାରି ଆଲୋଚନା କରିବା ମଧ୍ୟ ଭାରି ଭଲ, କିନ୍ତୁ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷ ଆପଣାକୁ ହିଁ ଆପଣାର

ସବୁ ଅଧ୍ୟୟନର ଭୂମି ଉପରେ ପ୍ରଧାନତମ କର୍ମିତ୍ୱ କରି ନବସାଇ ପାରିଚ, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୂକ୍ଷ୍ମ ବା ସ୍ଥୂଳ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅନୁଭୂତକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଉପଲବ୍ଧି କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।

୬-୭-୪୧

ସୁନ୍ଦର ଦେଶ ଫିନ୍‌ଲଣ୍ଡରେ ନାନା କାର୍ଯ୍ୟ ଭିତର ଦେଇ ଖୁବ ଚଞ୍ଚଳ ସମସ୍ତ କଟିଯାଉଚି । କାମକୁ ଯିବା ଓ କାମରୁ ଫେରିବାରେ କେତେବେଳେ ଯେ ଦିନପରେ ଦିନ ଚାଲିଯାଉଚି, ମୋତେ ଜାଣି ହେଉନାହିଁ । ପାଖରେ କାମ ନଥିଲେ ସମସ୍ତ ଯେପରି ଦୁର୍ବହ ବୋଝ ହୋଇ ମନଟାକୁ ଭାରି କରିପକାଏ, ଏଠି ମୋତେ ସେପରି ଲାଗୁନାହିଁ ।

ଯାତ୍ରା ଭିତରେ ମୁଁ ଫିନ୍‌ଲଣ୍ଡର କେତେକ ଅଞ୍ଚଳ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲଣି । ମାଇଲ୍ ମାଇଲ୍ ବ୍ୟାପି ପାଇନ୍ ଜଙ୍ଗଲ ଅତିକ୍ରମ କରିବାର ଅଭିଜ୍ଞତା ମଧ୍ୟ ହେଲଣି । ହ୍ରଦ ଓ ଜଙ୍ଗଲରେ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଥିବା ଏହି ଦେଶର ପ୍ରକୃତି ମୋତେ ଖୁବ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଚି । ଏହି ଦେଶର ଗାଁ ଗୁଡ଼ିକରେ ପୁରୁଣା ଜୀବନଗୀତ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଅଳ୍ପ ବହୁତ ବଞ୍ଚି ରହିଚି । ଇଉରୋପର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ପରି ରାଜନୀତି ଓ ଯୁଦ୍ଧୋନ୍ମତ୍ତତାର ଉତ୍ତାପ ଏ ଦେଶର ଜୀବନକୁ ସେତେବେଶୀ ଗ୍ରାସ କରି ପାରିନାହିଁ ।

ସବୁଠାରୁ ମଜା ଲାଗୁଚି, ଏ ଦେଶକୁ ଆସି ମୁଁ ପ୍ରାୟ ବେଶି ଘଣ୍ଟା ଦିନ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲି । ସେଦିନ ଷ୍ଟକ୍‌ହମ୍‌ରେ ଚଢ଼ି ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟୋ-ଦୟର ଏକ ମନୋରମ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ବେଶ୍ ଉପଭୋଗ କଲି । ପ୍ରାୟ ଏଗାରଟା ବେଳେ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ହୋଇଗଲା, ତା'ପରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ଯାବତ୍ ଗୋଧୂଳି ପରେ ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ନୂତନ ଉତ୍ସବ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ।

୬ । ୧୦ । ୪୯

ଦୀର୍ଘ ତିନମାସ ପରେ ପୁଣି ଏହି ଖାତାଟି ସହିତ ମୋର ଏହି ହୋଟେଲ ଏକୁଟିଆ କୋଠରୀଟିରେ ସାକ୍ଷାତ ହେଲା । ତଥାପି କେଉଁ ଆପଣାର ଲାଗୁଚି ଆଜି ଏତେଦିନ ପରେ ମନକୁ ଏକାଗ୍ର କରି ଏହି ପୃଷ୍ଠାରେ କିଛି ଲେଖିବାକୁ । ବିଗତ ଦିନମାନଙ୍କରେ ମୁଁ ଯେତେ ଯେଉଁଠି ହସିଚି, କାନ୍ଦିଚି, ପାଇଚି, ଆଉ ହରାଇଚି, ସବୁ ଯେପରି ଜୀବନ୍ତ ଶରୀର ପାଇ ଆଜି ଏହି ଖାତା

ଉପରେ ଉଙ୍କିଟି ଉଠିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି । ମୋର ସମସ୍ତ ଅବଚ୍ଛେଦ ଭାବନାକୁ ଏକାଠି ଗୁନ୍ଥି ମୋର ଜୀବନ ଯେପରି ଏକାକ ହୋଇ ଏଇଟି ଠିଆହୋଇ ରହିଛି ।

ଆଜି ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଜନ୍ମଦିନ । ଗଲାବର୍ଷ ମୋର ଏହିଦିନଟି ସେବାଗ୍ରାମରେ କଟିଥିଲା । ବାପୁଜୀଙ୍କର କୁଡ଼ିଆ ପାଖରେ ସେଦିନ ଆପଣାର ଜୀବନକୁ ନେଇ ମୁଁ କେତେ କ'ଣ ଭାବିଥିଲି । ଆଉ ଆଜି ବରଷକ ପରେ ! କିଏ କହିବ ଏହି ବରଷକର ସମସ୍ତ ବଞ୍ଚିବାରେ ମୁଁ ହାରିଛି ନା ଜିତିଛି । ମୋର କ୍ଷତ ଓ ଗ୍ଲାନିଗୁଡ଼ାକୁ ଗଣିବସି ଆଜିପରି ଗୋଟାଏ ପୁଣ୍ୟମୟ ଦିନର ପ୍ରସାଦରୁ ଆପଣାକୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିବାର ଅଧମତା ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅର୍ଜନ କରି ନାହିଁ । ତଥାପି ମନଭିତରର ପାପୀ କେବଳ ଆପଣା ପାପ ଓ ସ୍ଖଳନର ସ୍ମୃତିରେ ଯେପରି ଆପେ ଆପେ ଭାରି ଲେସିତ୍ରି ପଡ଼ୁଛି । ଅନୁତାପ କରି ଦଗ୍ଧ ହେବା ମୋ ଜୀବନର ଧର୍ମ ନୁହେଁ । ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ପାପ ମଣିଷ ଅନ୍ତରର ଧାତୁଗତ କଦାପି ନୁହେଁ । ମୁହୂର୍ତ୍ତିକର ଦେଖା ଓ ପଲକକର ଅନୁଭୂତିରେ ଯନ୍ତ୍ରପରି ନିର୍ଜୀବ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଦୁର୍ଭାବନାଗ୍ରସ୍ତ ମନ ପୁଣି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ପାଇ ଉଠେ, ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଆଘାତ ବା ଗୋଟାଏ ଡାକରେ ମଣିଷ ଚଞ୍ଚଳ ଶିଶୁ ପରି ଜୀବନ୍ତ ହୋଇଉଠେ । ସେହି ପୁନର୍ଜନ୍ମର ବିଶ୍ୱାସ ରଖି ମୁଁ ବଞ୍ଚିଛି, ସେହି ବିଶ୍ୱାସକୁ ହିଁ ମୁଁ ଜୀବନର ପରମ ମାନଦଣ୍ଡ ବୋଲି ଧରିନେଇଛି ।

୩ । ୧୦ । ୪୧

କାଲି ରାତିରେ ଗାନ୍ଧୀ ଜୟନ୍ତୀ ଉପଲକ୍ଷେ ଏକ ଧର୍ମଗୋଷ୍ଠୀରେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ବିଷୟରେ ମୋତେ କିଛି କହିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ଆଠଟା ବାଜି ନ ଥାଏ । ଗୋଟାଏ ଚତୁଷ୍କୋଣ ହ୍ରଦର କଡ଼େ କଡ଼େ ବୁଲିବୁଲି ମୁଁ ସଭାସ୍ଥଳକୁ ଯାଉଥାଏ । ରାସ୍ତା-କଡ଼ରେ ହ୍ରଦର କୂଳେ କୂଳେ ବେଞ୍ଚମାନ ରହିଛି । ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ବେଞ୍ଚ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଦେଖିଲି, ପ୍ରାୟ ଚାରି ପାଞ୍ଚ ଜଣ କିଶୋର ବୟସ ବାଳକ ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ଗଛ ଉପରେ ଚଢ଼ିଛନ୍ତି । ଦେଖି ହଠାତ୍ ମନେ ହେଲା ଯେପରି ସେମାନେ ସେଠି କ'ଣ ଖୋଜୁଛନ୍ତି । ମୁଁ କୋପେନ ହେଗେନ୍‌ରେ ପିଲାଙ୍କର ଗଛ ଚଢ଼ିବା କ୍ୱଚିତ୍ ଦେଖିଛି । ତେଣୁ ରାତି ସମୟରେ ଚଉଦ ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ପିଲାଙ୍କର ଗଛ ଚଢ଼ିବାଦେଖି ମୋ' ମନରେ ଟିକିଏ କୁତୂହଳ ଜନ୍ମିଲା । ଜାଣିଶୁଣି ପ୍ରାୟ ଦଶ ମିନିଟ୍ ପରେ ମୁଁ ପୁଣି ସେହି ବାଟ ଦେଇ ଆସିଲି । ସେତେବେଳକୁ ପିଲାଏ ସମସ୍ତେ ଆସି ବେଞ୍ଚ ଉପରେ । ସମସ୍ତେ ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ସବୁଠାରୁ ସାନ ପ୍ରାୟ ବାରବରଷର ପିଲାଟି ପାଇପ୍

ଲଗାଇ ଧୂମ୍ରପାନ କରୁଚ । ଏହି ଦୃଶ୍ୟଟି ଦେଖି ଏମାନେ ରାତରେ ଏକାଠି ହୋଇ ଏହି ନିର୍ଜନିଆ ରାସ୍ତାକୁ ଆସିବା ଓ ଗଛ ଚଢ଼ିବାର କାରଣ ବିଷୟରେ ମୁଁ କିଞ୍ଚିତ୍ ଅନୁମାନ ମଧ୍ୟ କରିପାରିଲି । ଧୂଆଁ ପିଇବା ଏଠିକାର ସଭ୍ୟତାରେ ଏକ ସାଧାରଣ କଥା । ତଥାପି ଏଠିକାର ପିଲାଏ ଧୂଆଁ ଟାଣିବାକୁ ଗୋଷ୍ଠୀ ବାନ୍ଧିଚନ୍ତି, ଏବଂ ଧୂଆଁ ଟାଣିବାର ସରଞ୍ଜାମକୁ ଗଛ ଉପରେ ଲୁଚାଇ ରଖିଚନ୍ତି । ଧୂଆଁ ପିଇବାର ପରିମାଣ କମାଇ ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ଏବେ ଗୋଟିଏ ଖବରକାଗଜରେ ଲେଖାଟିଏ ବାହାରି ଥିଲା । ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଡେନମାର୍କର ଲୋକମାନେ ଦେଉଥିବା ବାର୍ଷିକ ସିଗାରେଟ ଟିକସର ପରିମାଣ (ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରାୟ ପଚିଶ ଲକ୍ଷ କ୍ରୋନ୍) ଅନେକାଂଶରେ କମିଯିବ ବୋଲି ଲେଖାଟିରେ କୁହାଯାଇଥିଲା । ବିଦେଶକୁ ଚାଲି ଯାଉଥିବା ଟିକସ ପଇସା ବ୍ୟତୀତ ଧୂଆଁପିଆ କମାଇବା ଲାଗି ଯେପରି ଆଉ କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ ।

ମୋର ମନ ସେହି ପିଲାଙ୍କ ପାଖରେ ଘଡ଼ିକ ଲାଗି ଅଟକି ରହିଲା । ଭାବିଲି, ଆପଣାର ସ୍ନେହ ଦେଇ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜର କରିବି, ସେମାନଙ୍କୁ ମୋ କୋଠରୀକୁ ଡାକିନେବି, ଦରକାର ହେଲେ ମୁଁ ନିଜେ ଥରେ ଦୁଇଥର ସେମାନଙ୍କୁ ସିଗାରେଟ ଯୋଗାଇ ଦେବି । ପଚାରିବି, କେଉଁ ଚଉଦ ବରଷରେ ସେମାନେ କିପରି ଓ କାହିଁକି ଧୂଆଁ ପିଇବାକୁ ଆସକ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଚନ୍ତି ।

୪ । ୧୦ । ୫୧

ସକାଳେ ମନ ଟିକିଏ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା, କାଲି ରାତରେ ଡେରିରେ ଶୋଇଥିବାରୁ ଭାରି କ୍ଳାନ୍ତ ବି ଲାଗୁଥିଲା । ତେଣୁ ଭାବିଲି, ଆଜି ସଞ୍ଜବେଳେ ଦୈନନ୍ଦିନଲିପି ଲେଖିବି । ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ମନ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ସ୍ଥିର ଥିବ । ପୁଣି ଏହି ଖାତାରେ ଲେଖିଲାଭଳି କୌଣସି ମୂଲ୍ୟବାନ ଅଭିଜ୍ଞତା ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଦିନଟି ଭିତରେ ପାଇପାରିଥିବି ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ପାଞ୍ଚଟାବେଳେ ଘରକୁ ଫେରିଲି, ଟେଲେ ପାର୍କରେ ଦଳେ ପିଲାଙ୍କୁ ଦେଖିଲି, ସମସ୍ତଙ୍କର ବୟସ ଛଅରୁ ନଅ ଭିତରେ । ଏମାନଙ୍କ ଆଗରୁ ବେଶ୍ ପରିଚୟ ହୋଇ ଯାଇଚି । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଏମାନେ ଏହି ପାର୍କକୁ ଖେଳିବାକୁ ଆସନ୍ତି, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ନିତ ସଞ୍ଜବେଳେ ଏହି ବାଟ ଦେଇ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଘରକୁ ଫେରେ । ତେଣୁ ଆଜି ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଘଡ଼ିକ ସଙ୍ଗାଶେ ବେଶ୍ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଜମିଗଲା । ସେମାନଙ୍କର ଖେଳ, ସେମାନଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ ଉତ୍ସବ ଓ ଆନନ୍ଦ, ସେମାନଙ୍କର ସ୍କୁଲ ଓ ବାପା ମାଆଙ୍କ ବିଷୟରେ

ସେମାନେ କେତେ କଥା ଯେ କହିଗଲେ ତାହାର ସୀମା ନାହିଁ । ମୁଁ ବି ବେଶ୍ ପିଲାଟି ପରି ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ଆଡ୍ଡା ଜମାଇ ଦେଇଥିଲି । ପିଲାଙ୍କ ଭିତରେ ସବୁଠାରୁ ସାନ ପିଲାଟିର ବୟସ ଛଅ ବର୍ଷ । ମୁଁ କୋଉଠି ରହୁଛି ବୋଲି ସେ ମୋତେ ପଚାରିଲା । ମୁଁ କହିଲି ସେହି ପାର୍କଠାରୁ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ବାଟରେ ମୁଁ ରହୁଛି । ସେ ଜିଦ୍ ଧରି ବସିଲା ମୋ' ସାଙ୍ଗରେ ଆସିବ ବୋଲି । ଇଚ୍ଛା ହେଲା, ତା'ର ମାଆଙ୍କୁ କହି ମୁଁ ମୋ' ସହିତ ତାକୁ ଘରକୁ ଆଣିବି, ପରେ ତାକୁ ପୁଣି ତା'ଘରେ ନେଇ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିବି ।

ଏହି ବଡ଼ ସହରରେ ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟେକଦିନ ପ୍ରାୟ ଶହେ ପିଲା ଦେଖୁଛି, କିନ୍ତୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାହାରି ସହିତ ପିଲା ହୋଇ ମିଶି ସେମାନଙ୍କୁ ଆପଣାର କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇନାହିଁ । ଏଠିକାର ବୟସ୍କ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କଠାରୁ କେବଳ ପ୍ରେମ, ପ୍ରୀତି, ଯୁଦ୍ଧ ଓ ରାଜନୀତି ଛଡ଼ା ଆଉ କୌଣସି କଥା ମୁଁ ଅତି କ୍ୱଚିତ୍ ଶୁଣିଛି । ତେଣୁ ଆଜି ଆକସ୍ମିକ ଭାବରେ ଆଜି ଦଳେ ପିଲାଙ୍କ ସହିତ ଏପରି ହୃଦୟ ଖୋଲି ମିଳି ପାରିବାରେ ମୁଁ ଯେପରି ପରମ ସମ୍ପଦ ଲାଭ କଲି ।

୫ । ୧୦ । ୫୧

ଏଇ କେତେଦିନ ହେଲା ମୋର ଭାରି ଉତ୍ସାହ ହୋଇଛି ଯେ ଏ ଦେଶର ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ଏଣିକି ମୁଁ ଅଧିକ ପରିଚୟ ସ୍ଥାପନ କରିବି, ଏ ଦେଶର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ, କିଶୋର ଓ ଛୁଆପିଲାଙ୍କ ସହିତ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମିଶି ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଆହୁରି ଭଲକରି ଜାଣିବି ଓ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ନେହ ଭାଜନ ହେବି । ଏପରି ଏକ ନିର୍ମଳ ମାନବୀୟ ପରିଚୟ ସ୍ଥାପନ କରିବାଲାଗି ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବଳ ଜଣେ ଭାରତୀୟ ଛାତ୍ର ହିସାବରେ ଯାହା'ତା' ଘରେ ଯାଇ ଅତିଥି ହେବାରେ ହିଁ ଏ ଦେଶ ସହିତ ମୋର ପରିଚୟ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ତେଣୁ କଫି ପାନ କରୁ କରୁ ଭାରତର ଗାନ୍ଧୀ, ଭାରତର ଧର୍ମ, ହଠଯୋଗ ଓ କାଶ୍ମୀର ବିଷୟରେ ଉଚ୍ଚ ଆଲୋଚନା କରିବା ଛଡ଼ା ମୁଁ ସେହି ସବୁ ସମ୍ପର୍କରୁ ଅଧିକ କିଛି ହେଲେ ପାଉନଥିଲି । କୋପେନ୍‌ହେଗେନ୍ ସହରରେ ଭାରତର ବନ୍ଧୁ ବୋଲାଉଥିବା ଏହିପରି କେତେ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ଘରେ ସିଗାରେଟ୍ ଧୂଆଁ ସୁଙ୍ଘି ସୁଙ୍ଘି ମୁଁ ଯେ କିପରି ବିରକ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି, ମୋର ସେ କଥା ଆଜିଯାଏ ମନେ ଅଛି । ଭାରତବର୍ଷ ସହିତ ମିତ୍ରତା ସ୍ଥାପନ କରିବାର ଧ୍ୱନି କରୁଥିବା କେତେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର କପଟ କଥା ମୋତେ କେତେ ଥର ଅସ୍ଥିର କରି ପକାଇଛି । ଏଥର ମୁଁ ସେସବୁ ଛାଡ଼ିଦେବି, ଏ

ଦେଶର ମଣିଷକୁ ଚିହ୍ନିବି । ମୋର ସକଳ ଭୌଗୋଳିକ ଓ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନିକ ବିଶେଷଣମାନଙ୍କର କୌଣସି ସାହାଯ୍ୟ ନ ନେଇ କେବଳ ଜଣେ ମଣିଷ ହିସାବରେ ଏକ ସରଳ ଅଥଚ ସହଜଗ୍ରାହ୍ୟ ପରିଚୟ ଦେବାଲାଗି ମୋର ଯେତିକି ଯୋଗ୍ୟତା ରହିଛି, ସେତିକି ନେଇ ମୁଁ ଏ ଦେଶର ମଣିଷକୁ ଚିହ୍ନିବି । ତାର ସୁଖ ଦୁଃଖ ଓ ହସ କାନ୍ଦରେ ତାର ଅତି ପାଖରେ ମଣିଷ ହୋଇ ଠିଆ ହେବାର ବିଶ୍ୱାସ ମୁଁ ତା'ଠାରୁ ଅର୍ଜନ କରିବି । ଏହି କଥାଟି ଭାବି ମନ ଆଜି ଭାରି ହାଲୁକା ଲାଗୁଛି, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କୁ ଆପଣାର ହୃଦୟରେ ସ୍ଥାନ ଦେବାଲାଗି ମୁଁ ଆଜି ବଡ଼ ଆଗ୍ରହରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ବାହାରିଛି ।

୭ । ୧୦ । ୫୯

ଏହି କେତେଦିନ ହେଲା ଖାସ ଭଲ ଲାଗୁଛି । ସାତଦିନ ତଳେ ଯେପରି କେତେ କଅଣ ଅତୃପ୍ତିର ଜ୍ୱାଳା ମୋତେ ସର୍ବଦା ଗ୍ରାସ କରି ରହିଥିଲା । ବହି ପଢ଼ିଲା ବେଳେ, ରାସ୍ତାରେ ବାଟ ଚାଲିଗଲା ବେଳେ ମଧ୍ୟ ଯେପରି କେଉଁ ପିପାସାରେ ଉତ୍ତପ୍ତତା ମୋତେ ନିରନ୍ତର କ୍ଷିପ୍ତ କରି ରଖିଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ଆପଣା ଉପରେ କେତେ ରାଗିଛି । ଆପଣାକୁ କେତେଥର ଅଭିଶାପ ଦେଇଛି । ଯେ କୌଣସି ଲାଞ୍ଛନା ପ୍ରତି ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ବିନାଶୀ ବିତୃଷ୍ଣାଭାବ ଦେଖାଇ ଆପଣାକୁ ବିକଳ କରି ରଖିଛି ! ମନୋବିଜ୍ଞାନ ଜାଣିଥିବା ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ହୁଏତ ଏହାକୁ sadism ବୋଲି କହିବେ । ସେଥିରେ ମୁଁ କୌଣସି ଆପତ୍ତି କରିବି ନାହିଁ । ସାତଦିନ ତଳର ସେହି ଜ୍ୱର ଏବେ ମନକୁମନ ଶାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି । ଆପଣାକୁ ଆପଣାର କାମ ତଥା ଆପଣାର ସଂସାରକୁ ମୁଁ ପୁଣି ଭଲପାଇ ଶିଖିଛି । ମନଭିତରେ କେତେ କଅଣ ଗଢ଼ିବାର ଶକ୍ତି ମୁଁ ଫେରିପାଇଛି । ସେଇ ମୋର ସାର୍ଥକତା । ବାରବାର ହରାଇ ବାରବାର ଫେରି ପାଉଥିଲେ ମନୋବିଜ୍ଞାନର ଯେ କୌଣସି ନାମ ନେବାକୁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି । ଦେହର ରୋଗ ବିପରୀତ ଠାରୁ ମନର ରୋଗ ଢେର ଜିତ ଯେ ଏକାବେଳେକେ ଭିନ୍ନ, ମୁଁ ସେକଥା ଆପଣା ଜୀବନରୁ ଜାଣିଛି । କେତେ ପତନ ଓ କେତେ ସ୍ଖଳନ ମୁଁ ତଥାପି ଯେ ଅମୃତର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇପାରୁଛି, ଏହାହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା । ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନା ମୋର ଯାଚନା ଓ ମୋର ଜିଜ୍ଞାସା ମୋତେ କ୍ରମେ ଏହି କ୍ଷଣ କ୍ଷଣକର ସ୍ପର୍ଶ (ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ଭାଷାରେ 'କ୍ଷଣିକପୀତି') ରୁ ସର୍ବକ୍ଷଣର ସନ୍ନିଧାନ-ସୋପାନକୁ ଉନ୍ନୀତ କରିନେବ ।

୭ । ୧୦ । ୫୧

ଆଜି ରବିବାର, ମଫସଲର ଗୋଟାଏ ଗଣ-ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯିବି ବୋଲି ମୁଁ ଆଜି ବଡ଼ ସକାଳୁ ଉଠି ସଜହୋଇ ବସିଛି। ଏହି ଗହଳ ସହରର ଉଚ୍ଚ କୋଠା ଓ ଗମ୍ଭୀର ମଣିଷଙ୍କ ଭିଡ଼ ଭିତରୁ ଖୋଲାପବନ ଓ ଖୋଲା ଆଲୁଅର ଗାଆଁକୁ ମୁଁ ଯେତେଥର ଯିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛି, ମୋର ମନ ସେତିକି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଓ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି। କୋପେନହେଗେନ୍‌ର ଏହି contracting ପ୍ରଭାବକୁ ଏଡ଼ିବାଲାଗି ସଚେତ ଭାବରେ ଲଢ଼ି ଲଢ଼ି ମୁଁ ଯେ କେତେଥର ଆପଣାକୁ ଦୁର୍ବଳ କରି ପକାଇଛି, ତାହା କହିବାର ନୁହେଁ। ସମସ୍ତେ ଏଠି ଆପଣା କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ। କୋଉଠି ଘଣ୍ଟାଏ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ ହୁଏତ ପଡ଼ିକର ଖାଇବା ଖରଚ ଓ ବଞ୍ଚିବାର ଖରଚ ମଧ୍ୟ ହରାଇବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି। ବଞ୍ଚିବା ଓ କାମ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେଥିରୁ ହିଁ ଆନନ୍ଦ ପାଇବା ଏଠିକା ବ୍ୟସ୍ତ ଜୀବନର ବାତାବରଣ ଭିତରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରୁନାହିଁ। କୋପେନ୍‌ହେଗେନ୍‌ର ପୁଅ ଝିଅ ଓ ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କୁ ଆହୁରି ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଜାଣିବି ବୋଲି, ଆପଣାର ସ୍ନେହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଇ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ଭାଜନ ହେବି ବୋଲି ମୋର ମନ କେତେଥର ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଛି। କିନ୍ତୁ ତାହା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ। ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଠି ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଏକାଠି ହସି ପାରି ନାହିଁ, ଭାବି ପାରିନାହିଁ ବା କାମ କରି ପାରିନାହିଁ। ଏଠି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ଜୀବନ ପଛରେ ଯେପରି ସହସ୍ର ପ୍ରକାର ଅନିଶ୍ଚିତତା ଘୋଟି ରହିଛି। ତେଣୁ ଆପଣାର ମନଗଣ୍ଠିକୁ ହୁଗୁଳା କରିଦେଇ ସଂସାରକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଏଠିକା ମନଲାଗି ଭାରି କଷ୍ଟକର ହୋଇ ରହିଛି।

ତଥାପି ମନରେ ଭାରି ଉତ୍ସାହ ଆସୁଛି, ଏଠି ମୁଁ ଏହିପରି ଏକ ଜାଣିବାର, ଚିହ୍ନିବାର ଓ ସ୍ନେହଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେବାର ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରିବି ବୋଲି। ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ଦିନେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲପାଇବାର ଓ ଜାଣିବାର ଦମ୍ଭ କରି ପାରୁଥିଲି। ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ଏଠି ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତତଃ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସହିତ ମୋର ପରିଚୟ ହୋଇ ପାରିଛି, ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମୋର ସମ୍ପର୍କକୁ ମୁଁ ଆହୁରି ମୁକ୍ତ ଓ ଆହୁରି ମଧୁର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ନ କରିବି କାହିଁକି ?

୮ । ୧୦ । ୫୧

ଖାତା ଖୋଲି କଲମ ଧରି ବସିଲିଣି, ତଥାପି କଣ ଲେଖି ଆଜିକାର ସ୍ଥାନଟି ପୂରଣ କରିବି, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହା ମନକୁ ଆସିନାହିଁ। ନାନା ବିଷୟ ଓ ନାନା ଦିଗରେ ମନ ସବୁବେଳେ ଏପରି ଅନେକଗାମୀ ହୋଇପଡ଼ୁଛି ଯେ ତାକୁ ଗୁହାଳି ମାଣ୍ଡିଲେ

ସମାହିତ ଓ କେନ୍ଦ୍ରାକର୍ଷିତ କରି କିଛି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଆଦୌ ସହଜ ହୋଇପାରୁନାହିଁ । ତଥାପି ସେଥିଲାଗି ମୁଁ କାହାକୁ ଧିକ୍କାର ଦେବନାହିଁ । କାରଣ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଭଲକରି ଜାଣେ ଯେ କିଛି ନଲେଖିଲେ ସୁଦ୍ଧା ମୋର ମନ ତଥାପି ସର୍ଜିଷ୍ଣୁ ରହିଛି । ସିଏ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଓ ବହୁ ମଣିଷଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ଥାପନ କରିବାରୁ ଆପଣାଲାଗି ଯଥେଷ୍ଟ ସଂଗ୍ରହ କରିପାରୁଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନରେ ସିଏ ଆପଣାକୁ ମଧ୍ୟ ନିଃସଙ୍କୋଚ ଭାବରେ ଦାନ କରିପାରୁଛି । ଗ୍ରହଣ ଓ ଦାନ କରିବାର ଏହି ସହଜତାକୁ ଆପଣାର ସ୍ଥାୟୀ ସମ୍ପଦ କରି ରଖିପାରିଲେ ମଣିଷ କଦାପି ମରି ଯିବନାହିଁ, କେବେହେଲେ ବୁଢ଼ା ହେବନାହିଁ ।

ଆଜିକାଲି କ୍ରମେ ଖରା ଭଲ ଲାଗିଲାଣି । ଆପଣାର ବଞ୍ଚିବା କ୍ରମେ ମଧୁର ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ସତତ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ଭୟରେ ତ୍ରସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଥିବା ଆଗର ସେହି ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଆତ୍ମା ପୁଣି ସରସ ହୋଇ ଆସୁଛି । ଏହି କେତେଦିନ ହେଲା ଯେ ମୁଁ ଆପଣା ଭିତରେ କେତେ ବିକଳ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲି, ବର୍ତ୍ତମାନ ସେକଥା ବେଶ୍ ବୁଝିପାରୁଛି । ବର୍ତ୍ତମାନର ପାହାଡ଼ ଉପରୁ ପଛରେ ସେହି ଅରଣ୍ୟ ପଥ ଭାରି ବିଚିତ୍ର ଲାଗୁଛି । କେତେ ଝୁଣ୍ଟିବା, କେତେ ପଡ଼ିବା ଓ କେତେଭଳି ଭୟରେ ଆପଣାକୁ ଅକାରଣ ସନ୍ତ୍ରସ୍ତ କରି ରଖିବାରେ ବିବର୍ଜିତ ଏହି ଅରଣ୍ୟ ପଥ ;—ଆଜିର ଆଖିରେ ତାହାର ଏକ ସମଗ୍ର ସବୁଜ ଓ ସରଳ ରୂପ ବ୍ୟତୀତ ମୁଁ ଆଉ ବେଶୀ କିଛି ଭାବି ପାରୁନାହିଁ ।

୯ । ୧୦ । ୫୧

କାଲି ରାତିରେ ଏକ ଆଲୋଚନା-ସଭାରେ ଜଗତରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଆପଣାକୁ କିପରି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପାରିବ, ସେହି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ହେଉଥିଲା । ଗତ ଦୁଇତିନି ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ଏସିଆ ଓ ଆଫ୍ରିକାରେ ଇଉରୋପ ଯେଉଁ ସବୁ ଅପକୀର୍ତ୍ତି କରିଛି, ସେହିସବୁର ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଜଣେ ଭଦ୍ର ମହିଳା ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସମଗ୍ର ଇଉରୋପ ଏଥିଲାଗି ଲଜ୍ଜିତ ବୋଲି କହିଥିଲେ ।

ଦୀର୍ଘ ଦୁଇଶହ ବର୍ଷ ଧରି ସେପାଖ ପୃଥିବୀର ସଭ୍ୟତାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବାଲାଗି ମନ୍ଥର କରି ଏପାଖରୁ ଶାସକ, ବଣିକ ଓ ଧର୍ମଯାଜକ ଯାଇଛନ୍ତି । ଏହି ବିନାଶୀ ଅଭିଯାନର ଭିଆଇଥିବା କ୍ଷତ କୌଣସି ଇତିହାସରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ପୃଥିବୀର ସେହି ଶାସିତ ଶ୍ରେଣୀ ଆଜି ଆପଣା ଗୋଡ଼ରେ ଆପେ ଠିଆ ହେବାର ଦମ୍ଭରେ ପୁଣି ମୁଣ୍ଡ ଟେକୁଛି । ଦୁଇଶହ ବର୍ଷ ଧରି ଭିଆଇଥିବାର ଅପକୀର୍ତ୍ତିର ଏକ ଅନୁତାପସ୍ୱରୂପ ପଶ୍ଚିମ ସଭ୍ୟତା ଯଦି ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ଆପଣା ଆସ୍ଥାନରୁ

ଶିବିର ସକଳ ଦମ୍ଭ ଛାଡ଼ି ଆପଣା ଘର ସଜାଡ଼ିବା ଲାଗି ଦେଶକୁ ବାହୁଡ଼ି ଆସନ୍ତା, ତେବେ ତାହାହିଁ ପ୍ରାଚ୍ୟପକ୍ଷରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଲାଭ ହୁଅନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଏପାଖର ସ୍ତୂପୀକୃତ ଡଲାର ଆଜି ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଚ୍ୟ ପ୍ରତିପତ୍ତିର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଯେତିକି ହାତରେ ଅଛି, ପ୍ରାଣପଣେ ସେତିକି ଧରିରଖିବାର ଲାଳସା ପଶ୍ଚିମ ସଭ୍ୟତାରୁ ଯାଇନାହିଁ । ସେହି ଲାଳସାର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବରେ ଆଜି ଆଉ ଗୋଟାଏ ଯୁଦ୍ଧଲାଗି ପୃଥିବୀ ଦୁଇ ଶତ୍ରୁ-ଶିବିରରେ ବିଭକ୍ତ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମରେ ମୌଳିକ ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଛି ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଧର୍ମ,—ଏହିପରି ଏକ ଦୁଷ୍ଟ ଧାରଣା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ପାଦ୍ରୀଙ୍କ ମନକୁ ଗ୍ରାସ କରି ରହିଛି । ଏଣେ ଇଉରୋପରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟନୀତିର ସବୁ ସ୍ତମ୍ଭ ଭାଙ୍ଗି ପଡୁଥିବାବେଳେ ସେମାନେ ଆପଣା ଧର୍ମଗଣର ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ାଇବାପାଇଁ ସୁଦୂର ପ୍ରାଚ୍ୟକୁ ସଂକ୍ରାମିତ କରୁଛନ୍ତି । ଏହିସବୁ ବିନାଶୀ ବୁଦ୍ଧିର ସମାପ୍ତି ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଶ୍ଚିମ ସଭ୍ୟତା ଯେ ପ୍ରକୃତରେ ଶାନ୍ତିକାମନା କରୁଛି, ସେକଥା ଉପରେ କିଏ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ ?

୨୦ । ୧୦ । ୫୧

୧୯୩୯ ମସିହାର ପୁନରାବୃତ୍ତି ଲାଗି ଯୁଦ୍ଧପାଗଳ ମଣିଷ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନର ଖବର କାଗଜରେ ଦୁଇ ଶତ୍ରୁ-ଶିବିରର ବ୍ୟବଧାନ ଯେପରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଓସାର ହୋଇଯାଉଛି । ଆଜି ପୃଥିବୀରେ ଯେଉଁଠି ଯେତେଯାହା ଘଟୁଛି, ସକଳ ଘଟଣାକୁ ସମସ୍ତେ ଏହି ଶତ୍ରୁ-ନ୍ୟାୟର ମାନଦଣ୍ଡରେ ବିଚାର କରିବାକୁ ବସିଲେଣି । ବଳ ପରୀକ୍ଷା ଲାଗି କୋରିଆରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ନାଆଁରେ ସେଠାରେ ଦୁଇପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଛି; ପାରସ୍ୟ, କାଶ୍ମୀର ଓ ମିଶରରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ବିଚାରରୀତିଟି ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ଅଭିସନ୍ଧି ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ମଣିଷର ଭସ୍ତ ଇତିହାସରେ ଆଗରୁ କେବେ ଏପରି **exclusive** ଭାବରେ ଦୁଇ ଶିବିରରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ପାରିଥିଲା କି ନାହିଁ କେଜାଣି ?

ଏସିଆର ନବଜାଗରଣ ହେଉଛି ଗତ ଦଶବରଷର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଘଟଣା । ସେହି ମହାଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶର ଏକ ମହିମାମୟ ଇତିହାସ ରହିଛି । ବିଦେଶୀ ବଣିକର କବଳରେ ପଡ଼ି, ସେହି ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ଆପଣାର ଜୀବନସଂସ୍କୃତି ଭୁଲି ପ୍ରାୟ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ଏହି ଦଶବର୍ଷର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଫଳରେ ସେମାନେ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଆପଣାକୁ ଗଢ଼ିବାର ପରିସର ପୁଣି ପାଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ନାନା ଛଳରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶାସନ ଓ ସଭ୍ୟତା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ସେସବୁ ଦେଶ ଉପରେ ଛାଇମଡ଼ାଇ ବସିଛି । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ସାମ୍ୟବାଦ ନାଆଁରେ, କେତେ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଓ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟରେ ଦରିଦ୍ର ପ୍ରାଚ୍ୟର ବନ୍ଧୁ ସାଜିବା ଲାଗି ଆଜି ଖୁବ୍ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଚାଲିଛି । ମୁଁ ଜାଣେନା, ଏହାର ପରିଣତି କ'ଣ ହେବ । କିନ୍ତୁ

ମୋ' ମନ ସବୁବେଳେ କହି ଉଠୁଚି, ସମସ୍ତ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଆଜି ପ୍ରାଚ୍ୟକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଉ। ପ୍ରାଚ୍ୟ ପୁଣି ଆପଣାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୀତି ଓ ମୂଲ୍ୟଦଣ୍ଡ ଅନୁସାରେ ଆପଣାର ପୁନର୍ନିର୍ମାଣ କରିବା ଲାଗି ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ପାଉ । ଜବରର ନାନା ସମସ୍ୟା ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ଯାଇ ଆଜି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ନାନା ଜଟିଳ ବ୍ୟୂହରେ ଜଡ଼ିତ ଓ ବିକଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଚି । ନାନା ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଇ ପ୍ରାଚ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ଜଟିଳ ଜଞ୍ଜାଳ ଭିତରକୁ ଟାଣିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବାରେ କି ସାଧୁତା ବା କି ମନୁଷ୍ୟତା ରହିଚି କେଜାଣି ? ପୃଥିବୀର ବାଟରୁ ଆଜି ଏହି ଅନଧିକାର ପ୍ରବେଶ ଓ ଅନ୍ତରାୟ ଦୂର ହୋଇଯାଉ ।

୧୧ । ୧୦ । ୫୧

ମିଶରରେ ସମସ୍ତ ଦେଶବ୍ୟାପି ଭାରି ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାଲିଚି, ବ୍ରିଟିଶ୍ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ବିରୁଦ୍ଧରେ । ମିଶର ଛାଡ଼ି ବାହାରି ଆସିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଇଂଲଣ୍ଡ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଶର ଓ ବିଶେଷତଃ ସୁଦାନ ଦେଶରେ ନାନାଭାବେ ଆପଣାର ପ୍ରତିପତ୍ତି ଜାରି ରଖିଚି ; ସୁଏଜ କେନାଲ ବାଟେ ଆସିଲାବେଳେ କେନାଲ୍ କୂଳେ କୂଳେ ମୁଁ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସେନାଛାଉଣୀ ଦେଖି ଆସିଚି । ଆଜିକା ଖବରକାଗଜରେ ବାହାରିଚି ଯେ ମଧ୍ୟ-ପ୍ରାଚ୍ୟରେ ସବୁ ଦେଶ ମିଶରର ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଚନ୍ତି । ଏପରି ହେବା ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ । ଗତ ତିନିଶହ ବର୍ଷହେଲା ଯେଉଁସବୁ ଜନଗଣର ଭାଗ୍ୟ ବିଦେଶୀର ହାକିମୀ ମାନି ଚାଲୁଥିଲା, ସେହିସବୁ ଜନଗଣ ଆଜି ଆପଣାର ବିଶ୍ୱାସ ଫେରି-ପାଇଚନ୍ତି । ସୁଏଜ କେନାଲ ବା ପାରସ୍ୟର ତେଲଖଣି ପଛରେ ଯେଉଁ ଲୋଭ ଓ ଦସ୍ୟୁବୃତ୍ତିର ଇତିହାସ ରହିଚି, ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ନ୍ୟାୟ ବିଚାର କଲାବେଳେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ଇତିହାସର ବି ନ୍ୟାୟବିଚାର ହେବା ଉଚିତ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଯେ କାଳକାଳ ଧରି ପ୍ରାଚ୍ୟର ଭାଗ୍ୟ ଉପରେ ମାଲିକାନା ପାଇ ଆସୁଥିବ, ଆଜି ସେପରି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବା ହିଁ ନିରର୍ଥକ । ପ୍ରାଚ୍ୟର ନିଜସ୍ୱ ସଂସ୍କୃତି ରହିଚି । ଅର୍ଥନୀତି ଓ ରାଜନୀତିର ଦାସତ୍ୱରୁ ଆପଣାକୁ ମୁକ୍ତ କରି ପ୍ରାଚ୍ୟ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଆପଣା ମୃତ-ପିଣ୍ଡରେ ପୁଣି ନୂତନ ଉଦ୍ଭବର ପରୀକ୍ଷା କରିବ । ଆଜି ପ୍ରାଚ୍ୟ ଆପଣା ଗୋଡ଼ ଉପରେ ଠିଆହେବ । ଜାତି ବା ସଂସ୍କୃତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ଆପଣାକୁ ଗଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇବେ, ଗଣତନ୍ତ୍ର ବା ଶାନ୍ତି କହିଲେ ପ୍ରାଚ୍ୟର ମଣିଷ ଠିକ୍ ଏହାହିଁ ବୁଝେ । କିନ୍ତୁ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଅପପ୍ରଚାରର ତଳେ ଅର୍ଥ ଓ ଅସ୍ତ୍ରର ନାନାପ୍ରକାର ଲାଞ୍ଚ ଦେଇ ଏକ ଛଦ୍ମବେଶୀ କ୍ଷମତାତନ୍ତ୍ରକୁ ପୃଥିବୀ ବ୍ୟାପି ବିସ୍ତୃତ କରି ରଖିବା ଓ ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ଯୁଦ୍ଧଲାଗି ଆପଣା ସହିତ ପୃଥିବୀର ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଟାଣିନେବା, ଏହିପରି ଏକ ବାଟକୁ ପ୍ରାଚ୍ୟ ସବୁବେଳେ ଭୟଙ୍କରରେ ଓ ସନ୍ଦେହ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖେ ।

୧୬ । ୧୦ । ୫୧

ସୁଏଜ କେନାଲ ବିଷୟରେ ଇଂଲଣ୍ଡର ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ ଗୋଟିଏ ବିବୃତିରେ କହିଛନ୍ତି ଯେ ସୁଏଜ କେନାଲର ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ପକ୍କା ନହେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଂଲଣ୍ଡର ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ସେଠୁ ଭୂମି ଛାଡ଼ି କଦାପି ଯିବେନାହିଁ । ସୁଏଜ କେନାଲ ଖୋଲା ହେଲାବେଳେ ସେହି ଭୂଇଁର ପ୍ରକୃତ ମାଲିକର ସମ୍ମତି ନିଆ ଯାଇଥିଲା କି ନାହିଁ, ଆଜି ସେକଥା କିଏ ପଚାରୁଚି ? ଅଥଚ ସେହି ମାଲିକର ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସେଠାରେ ସୈନ୍ୟ ଧାଉଡ଼ି ରଖି ମିଶରକୁ ଯୁଦ୍ଧ ଶଙ୍କିତ କରି ରଖିବାର ଅଭିସନ୍ଧି ଆଜି ମଧ୍ୟ ଚାଲିଚି । ଗତ ଶହେବର୍ଷ ଧରି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ଶାସକମାନେ ଆପଣା ବାଣିଜ୍ୟବେପାର ଲାଗି ଯେତେଯେଉଁଠି ଚୁକ୍ତି କରିଛନ୍ତି, ସବୁ ଚୁକ୍ତି କେବଳ ଏକତରଫା ଭାବରେ ହୋଇଚି । ସବୁ ଚୁକ୍ତିରେ ଅସଲ ପକ୍ଷର ଆଦୌ ମତ ନିଆ ଯାଇନାହିଁ । ଆଜି ପ୍ରାଚ୍ୟର ନବଜାଗରଣ ଫଳରେ ସେହିସବୁ ଅବହେଳିତ ଚୁକ୍ତିର ଅନ୍ୟାୟ ବନ୍ଧନକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବା ଲାଗି ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାଲିବା ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ । ବିଶେଷତଃ ରାତିଦିନ ସାମ୍ୟବାଦ, ଗଣତନ୍ତ୍ର, ମୁକ୍ତି ଓ ଶାନ୍ତି ବିଷୟରେ ପ୍ରଳାପ କରୁଥିବା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ସେହିସବୁ ଅସୁନ୍ଦର ଚୁକ୍ତିକୁ ଭାଙ୍ଗି-ଦେଇ ସମାନତା ଓ ବନ୍ଧୁତାର ମୂଳଦୁଆ ଉପରେ ନୂଆ ଚୁକ୍ତିମାନ କରିବା ଭଳି ସାଧୁତାର କାର୍ଯ୍ୟ ହୁଅନ୍ତା କିନ୍ତୁ ଶୋଷକର ଚିତ୍ତ-ପରିବର୍ତ୍ତନ ସେତେ ସହଜ ନୁହେଁ । ବିଶେଷତଃ ଏକପ୍ରକାର ଆତ୍ମକାମୀ ପ୍ରତିଯୋଗିତାହିଁ ଯେଉଁ ସଭ୍ୟତାର ମୂଳ ଉତ୍ସ ହୋଇ ରହିଚି, ତା' ପକ୍ଷରେ ଏପରି ଏକ ନୂଆ ବାଟ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଭାରି କଷ୍ଟକର । ଏବେ ମଧ୍ୟ ହଂକଂ, ଏଡ଼େନ ଓ ଫର୍ମୋଜାରେ ସେହି ପୁରୁଣା ଇତିହାସର ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଭରିରହିଚି । ଖବରକାଗଜରେ ମଣିଷ ଯେତେ଼ ଭଲଭଲ ଭଲକଥା କହୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷର ଅସଲ ମନ ଓ ମତଲବ ତଳେ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଲୋଭ ଲାଳସା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଚି ।

୨୩ । ୧୦ । ୫୧

ଏହି କେତେଦିନ ବେଶ୍ ସହଜ ଭାବରେ କଟିଗଲା । ହଠାତ୍ କାଲିଠାରୁ ରହିଥିବା କେଉଁ ପତନର ଦାରୁଣ ପୀଡ଼ାବିଶେଷ ଆଜି ସକାଳ ପ୍ରହରରୁ ମନକୁ ମାଡ଼ି ବସିଚି । ମୁଁ ଜାଣେ, ଖୁବ୍ ଭଲକରି ଜାଣେ, ପୀଡ଼ନୋପଶମ ପ୍ରଶାନ୍ତିର ପ୍ରସ୍ତୁତି ଲାଗି ଆଜିର ଏହି ପୀଡ଼ାର ଅନେକ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଚି । ମୁଁ ଏପରି କେତେଥର ପଡ଼ିଚି, ଆତ୍ମଦହନର ଜ୍ୱାଳାରେ ଜୀବନର ପାଖଟି କେତେଥର ଜର୍ଜର ହୋଇଗଲା ପରି ମନେହୋଇଚି । କିନ୍ତୁ ଏହି ସୃଷ୍ଟିର ଆଲୋକ, ପବନ ଓ ମଣିଷ ମୋତେ ପୁଣି ହାଲୁକା କରିଦେଇଚି । ପବନର ଶୀତଳ ବେଗ, ଆଲୋକର ଉଦ୍ଭାସ ଓ ମଣିଷର ମମତାକୁ ଆପଣା ହୃଦୟରେ ଭରି ମୁଁ ବଞ୍ଚିବାର ଜଣେ ନୂଆ

ପ୍ରତିବନ୍ଧ ଭାବରେ ପୁଣି ଅଗ୍ରସର ହୋଇଛି । ଆଜି ଯେଉଁ ପୀଡ଼ା ହଠାତ୍ ଆସି ମୋର ସକଳ ଭାବନାକୁ କରୁଣ ଓ ବିକଳ କରି ପକାଇଥିଲା ପରି ଲାଗୁଛି, ମୋତେ କେବଳ ଆଗେଇ ନେଇଯିବାରେ ହିଁ ସେହି ପୀଡ଼ା ମୋର ସହଯୋଗ କରୁଥାଉ । ପଛର ସବୁ ଆଘାତ ଓ ଅପବ୍ୟୟ ପଛରେ ପଡ଼ିରହୁ, ସଂସାରରେ ନିତ୍ୟଆନନ୍ଦ ଓ ନିତ୍ୟବସନ୍ତର ଅନୁଗମନ କରୁଥିବା ବାଟଚଲା ହଂସପକ୍ଷୀ ପରି ମୁଁ ତୀର୍ଥରୁ ତୀର୍ଥାନ୍ତରର ସନ୍ଧାନରେ ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥାଏ । ଏହି ନୂତନ ଆସ୍ୱାଦକୁ ହିଁ ମୁଁ ଜୀବନର ପରମ ଲଭ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରେ, ଏତିକି ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର Justification ସମ୍ବନ୍ଧରେ କେଉଁ ଗୁଣୀ ହୁଏତ କେତେପ୍ରକାର କଥାର ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିବସିବେ । ଯୁକ୍ତିର ଜଞ୍ଜାଳ ଦେଇ ଜୀବନକୁ ଜାଣିବାର ବୁଦ୍ଧି ଅର୍ଜନ କରିବାଲାଗି ମୁଁ କେବେହେଲେ ଆକାଙ୍କ୍ଷା ରଖିନାହିଁ । ମୁଁ ବେଶ୍ କାନ୍ଦୁଛି, ହସୁଛି, ଆନନ୍ଦ ଦେଉଛି ଓ ଆନନ୍ଦ ପାଉଛି; ସଭିଙ୍କର ଉଚ୍ଛୁଳା ହସ ସହିତ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଦିନକୁଦିନ ଆଗକୁ ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଚ୍ଛୁଳି ଚାଲିଛି; ଏଇ ହେଉଛି ମୋର ପରମ ଜୀବନ ।

୧୪ । ୧୦ । ୫୧

ଏହି ସହରରେ ଏତେ ମଣିଷ ! ରାସ୍ତାରେ ଗଲାବେଳେ, ଗାଡ଼ିମଟରରେ ଚଢ଼ିଲାବେଳେ ପ୍ରତ୍ୟେକଦିନ ମୁଁ କେତେକେତେ ମଣିଷଙ୍କର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସୁଛି । ସିନେମା, ଥିଏଟର ଓ ଖେଳପଡ଼ିଆରେ ଏଠି ହଜାର ହଜାର ମଣିଷ ଜମା ହେଉଛନ୍ତି । ଦିନେଦିନେ ଘରେ କେତେ ବନ୍ଧୁ ଓ କେତେ ପରିବାରରୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇ ମୁଁ ଛଅସାତ ଘଣ୍ଟା ଖୁସୀଗପ ଓ ଖିଆପିଆରେ କାଟି ଆସୁଛି । ତଥାପି ଅନେକ ସମୟରେ ମନେହେଉଛି, ଏଠି ଯେପରି ମୁଁ ଅତି ଏକୁଟିଆ, ଯେପରି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ମୁଁ ଏଠି କାହାରିକୁ ଚିହ୍ନିନାହିଁ ! ମଣିଷ ଭିଡ଼ରେ ରହି ଆପଣାକୁ ଏପରି ଏକୁଟିଆ ମନେକରିବା ଅପେକ୍ଷା ବଡ଼ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଆଉ କଣ ହୋଇପାରେ ? ଜୀବନରେ ମୁଁ ଅନେକ ମଣିଷଙ୍କର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଛି, ଆପଣାର ଦୈନନ୍ଦିନ ବ୍ୟବହାରିକ ଜୀବନର ମର୍ମ ଭେଦି ଅତି ଗଭୀରରେ କେତେ ମଣିଷର ଗ୍ରହଣଦ୍ୱାର ପାଖରେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ସମର୍ପିଦେଇ ପାରିଛି । ଆପଣାକୁ ଯେତିକି ଦେଇଛି, ସେହି ଅନୁପାତରେ ମୁଁ ଏକ ବିପୁଳ ପରିଚୟର ସମ୍ପଦ ଲାଭ କରିଛି । କିନ୍ତୁ ଏଠି ? ଏଠି କଥା କହିବାକୁ ହେଲେ ଆଗରୁ ସମୟ ଠିକ୍ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଏକ ଅପ୍ରଶସ୍ତ ଓ ଅତିଆବଶ୍ୟକ ସୀମାକୁ ଡେଇଁ କଥା କହିବାର ବା ଗ୍ରହଣସମ୍ପ୍ରଦାନର ସୁଯୋଗ ଏଠାରେ ଖୁବ୍ କମ୍ । ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା, ପ୍ରେମ ଓ ଭକ୍ତିକୁ ଏଠିକାର ସମସ୍ତ ଓ ସମ୍ଭ୍ରମବନ୍ଧମାନ ଅବଶ୍ୟ ମାନିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ସହଜରେ

ଆପଣାର ସେହି ଦାନ ଓ ଗ୍ରହଣର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ତୃଷ୍ଟ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ । ସଂସାରଭିତରେ ମୁଁ ମଣିଷର ସାଙ୍ଗ ଗୃହେ, ଯେଉଁଠି ସକଳ ସମ୍ଭ୍ରମ ଭେଙ୍ଗି ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଅମର୍ପିଦେଇ ପାରିବି, ଯେଉଁଠି ପରିଚୟର ସୀମାକୁ ଆକାଶଯାଏ ପ୍ରଲମ୍ବିତ କରିଦେଇ ମୁଁ ସହଜ ଅଳସଭାବରେ ଉଡ଼ି ଯାଇପାରିବ ।

୨୫ । ୧୦ । ୫୧

ଆଦିମ ସମାଜରେ Initiationର ମୂଲ୍ୟ ଖୁବ୍ ବେଶୀ । ବାଳକ ଓ ବାଳିକା ଯୌବନପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ଏକ ବିହିତ ଅନୁଷ୍ଠାନଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କୁ ସମାଜର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିନେବାର ରୀତିଟିକୁ ହିଁ Initiation କୁହାଯାଏ । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମାଜରେ ଏହି ଉପଲକ୍ଷଟିକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ନାନା ବିଚିତ୍ର ଅନୁଷ୍ଠାନମାନ ରହିଛି । ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟ ସମାଜର Confirmation ଏହିପରି ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ଚଉଦବର୍ଷ ବୟସରେ ଏଠି ବାଳକ ବାଳିକାଙ୍କର Confirmation ହୁଏ । ପ୍ରଥମେ ଛଅମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ପାଦ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ ବାଇବେଲର ଶିକ୍ଷା ଓ ଉପଦେଶ ଶୁଣନ୍ତି; ଧର୍ମର ସମ୍ପର୍କ ଗିର୍ଜାପ୍ରତି ଭବିଷ୍ୟତ ଜୀବନରେ ସେମାନଙ୍କର ମନୋଭାବ କିପରି ହେବା ଉଚିତ, ସେକଥାଟି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ବାରବାର ଚେତାଇ ଦିଆଯାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକବର୍ଷ ବସନ୍ତ ବା ଶରତଋତୁର ଯେକୌଣସି ରବିବାର ଦିନ ପୁଅଝିଅଙ୍କର Confirmation ହୁଏ । ସେଦିନ ସେହି ପିଲାଙ୍କର ମଜା ପୁଣି କିଏ ଦେଖିବ ? ସତେଯେପରି କାହାର କଟକଣା ଭିତରୁ ବାହାରି ସେମାନେ ସମାଜର ଜଣେ ଭାବରେ Confirmation ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି ! କାଲି ରବିବାର ରାତିରେ ଏହିପରି ଦଳେ ପୁଅଝିଅଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ଓ ଉତ୍ତେଜନା ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଥିଲା । ଏଇ ଦିନଟିଠାରୁ ସେମାନଙ୍କର ସିଗାରେଟ ଟାଣିବା ଆରମ୍ଭ, ଏଇ ଦିନଟିଠାରୁ ବୟଃପ୍ରାପ୍ତ ମଣିଷ ହିସାବରେ ଯୌବନର ଉପଭୋଗମାନ ଖୋଜିବାଲାଗି ସେମାନଙ୍କର ଅଧିକାର-ଲାଭ । ଏହି ଉତ୍ସବଦିନରେ ପରିବାର ଓ ପରିଚିତ-ମାନଙ୍କଠାରୁ ସେମାନେ ଯେତେ ପଇସା ପାଆନ୍ତି, ତାହାର ଅଧିକାଂଶ ଭାଗ ସାଧାରଣତଃ ଧୂଆଁ ଟଣାରେ ଯାଏ । କାଲି ରାସ୍ତାରେ କେତେଜାଗାରେ ସିଗାରେଟ୍‌ର ପ୍ରତ୍ୟେକ automat (ବିକ୍ରୟବାକ୍ସ) ପାଖରେ ଏହି ଦଳଟିର କେତେ ମଜା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା ।

ସମାଜର ଜଣେ ହିସାବରେ ଆପଣାକୁ ନୂଆ ହୋଇ Confirmed କରୁଥିବା ଏହି ଚଉଦ ବରଷର ବାଳକ ଓ ବାଳିକା ଆପଣାର ଉପଭୋଗମାନ ଆରମ୍ଭକରି ଶିଖିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଆପଣାର ଦାୟିତ୍ୱଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ କି କିଛିକିଛି ଶିଖୁଥାନ୍ତେ କି ! କିନ୍ତୁ ସେହି ପ୍ରକାରର Confirmation ଲାଗି ଆଜି କେତେଜଣ ପାଦ୍ରୀ ପିଲାଙ୍କୁ ତିଆରି କରୁଚନ୍ତି ?

୧୭ । ୧୦ । ୫୧

ସଂସାରକୁ ଛାଡ଼ି ଆପଣା ପରିବାରରେ ନିଜ ମାୟା ମମତାର ଠୁଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗଢ଼ିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ମୁଁ କେବେ ଦେଖି ନାହିଁ । ଆପଣା ଭବିଷ୍ୟତକୁ ନେଇ ମୁଁ କେବେହେଲେ ଏପରି ଏକ ସ୍ୱାର୍ଥପର ଚିନ୍ତା କରିନାହିଁ । ତଥାପି ବାପା, ବୋଉ, ଭାଇ, ଭଉଣୀ ଓ ଭାଉଜମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଯେଉଁ ପରିବାରରେ ମୁଁ ବଞ୍ଚି ଆସିଛି, ଦୁନିଆର ସବୁ ଲୋଭ, ସବୁ ଅଭିଳାଷ ଓ ସବୁ ଆଦର୍ଶବାଦଠାରୁ ସେଇଟି ଆପଣାର ଏତେ ଅଧିକ ନିଜର ବୋଲି ମନେହୁଏ କିପରି ? ସିଆଡୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଦୁଃଖ ଓ ଆଶଙ୍କାଜନକ ଖବର ଶୁଣିବା ମାତ୍ରକେ ମୋର ମନଭିତରେ ସତେଅବା କେତେ ଛଳନା ପଶିଯାଏ । ଦର୍ଶନର କୌଣସି ଯୁକ୍ତି ସେତେବେଳେ ମୋ' ଧୈର୍ଯ୍ୟର ବନ୍ଧକୁ ଅଟକାଇ ରଖିପାରେ ନାହିଁ । ଏହି ପରିବାରଟିର ଛବି ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମୁଁ କେତେଥର ଆପେ ଆପେ କାନ୍ଦି ପକାଇଛି, ଆପେ ଆପେ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚିଉଠିଛି । ମଣିଷ ଆଉ ମଣିଷ ଭିତରେ ଏକ ନିବିଡ଼, ସ୍ୱଚ୍ଛ ଅଥଚ ଶ୍ରଦ୍ଧାମୟ ପରିଚୟ ସମ୍ବନ୍ଧ କରାଇବାକୁ କିଏ ଏହି ପରିବାରର ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା କେଜାଣି ? ସମାଜ ରକ୍ଷା ଓ ଆପଣାର ଯୌନକ୍ଷୁଧାକୁ ତୃପ୍ତ କରିବା ଲାଗି କୁଆଡ଼େ ପ୍ରଥମେ ପରିବାରର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ସମାଜବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ କହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ଦୃଷ୍ଟି, ମଣିଷର ମାୟା ଓ ମଣିଷର ଶ୍ରଦ୍ଧାବେଗ ଏହି ପରିବାରର କଳନାଟି ଭିତରେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏତେ ମାଧୁରୀ ନିହିତ କରି ଆସିଛି, ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିବାରକୁ କେବଳ ସେହି ମୂଳ ସଜ୍ଞାନୁସାରେ ବିଚାର କରିବା ଆଦୌ ନ୍ୟାୟ ସଙ୍ଗତ ହେବନାହିଁ । ମଣିଷର ଜୀବନତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଉଦ୍‌ଭବତତ୍ତ୍ୱକୁ ବୁଝିବାରେ ତାହା ଆମକୁ ମୋଟେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରସଙ୍ଗର ମୂଳ ଉତ୍ସ ବିଚାର ଓ ଜିଜ୍ଞାସା କରିବାର ନୀତି ଦର୍ଶନର ଅଧ୍ୟୟନବେଳେ ଆମକୁ ଯେତେ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶନର ପରିପୂରକ ଏହି ଜୀବନସାରଟିକୁ ବିଚାର କରିବାରେ ସେହି ଜିଜ୍ଞାସା ଆମକୁ କୌଣସି ସତ୍ୟ ଦେଖାଇ ପାରିବନାହିଁ ।

୧୭ । ୧୦ । ୫୧

ସମସ୍ତଙ୍କ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ସତେଅବା ଯେପରି ଗୋଟାଏ ପଥରଗଦା ପରି ବୋଝହୋଇ ବସିଛି । ମୁଁ ବେଳେବେଳେ ଆପେ ଆପଣା ଭିତରେ ଓ ଆପଣାର କର୍ମମଧ୍ୟ ଦେଇ ସଂସାର ଭିତରେ ଏପରି ନିମଗ୍ନ ଓ ତତ୍ପର ହୋଇ ରହିଥାଏ ଯେ ସେତେବେଳେ ସମସ୍ତ ବିଷୟରେ ମୋର ସମସ୍ତ ସଚେତନତା କୁଆଡ଼େ

ଗ୍ଭଲିଯାଇଥାଏ । ମନୋମତ ଗୋଟିଏ କ୍ଷେତ୍ର, ଯେଉଁଠି ମନର ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ଜୀବନର କର୍ମରେ କୌଣସି ବ୍ୟବଧାନ ରହିବନାହିଁ, ସେହିପରି ଏକ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଲେ ମନ ଓ ଜୀବନ ଆପେଆପେ ସହଜ ହୋଇଯାଏ । ସମସ୍ତ କଟାଇବା ଓ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା ସେତେବେଳେ ଆଦୌ ଏକ ସମସ୍ୟା ହୋଇ ଠିଆ ହୁଏନାହିଁ ।

ଏ ଦେଶରେ ଧନେଧନେ ମୁଁ ଆପଣାର ଜୀବନ ଭରରେ ଯେପରି ଆପେ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ଓ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇପଡ଼େ ! ମୋର ମନେହୁଏ, ସତେଯେପରି ଏକ ନିରୁଜ କାଚଘରର ରୁଗ୍ଣ ଶିଶୁଟିପରି ମୋର ଜୀବନ ଦୁର୍ବହ ଧନଯାପନ କରିବାଲାଗି କାହାର ଅଭିଶାପ ପାଇଛି ! ମୁଁ ସବୁ ଦେଖୁଛି, ସବୁଠିଁ ସମସ୍ତେ ମୋତେ ଦେଖୁଛନ୍ତି, ମୋର ଜୀବନ ସହିତ ହୁଏତ ଘସିହୋଇ ଗଲପରି ଅନେକ ଗ୍ଭଲିଯାଉଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ମୋର ଅନ୍ତର ଏବଂ ବାହାର ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି କେତେ-କେତେ ବ୍ୟବଧାନ ରହିଛି, କୌଣସି ଗୋଟିଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଆପଣକୁ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭାବରେ ଲଗାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଏଠାରେ ମୋର ପଇସାର ଅଭାବ ନାହିଁ, ପଢ଼ିବା ଓ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିବାରେ ମଧ୍ୟ ଅଭାବ ନାହିଁ । ତଥାପି ଭିତରେ ଆଉ କେଉଁ ଉପାସୀ ଆଜି ଭାରି ବିକଳ ହୋଇ ଉଠୁଛି କାହା ସହିତ ମିଶିବାଲାଗି, ଆପଣାର ସବୁ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧାକୁ ନେଇ କେଉଁ ମୁକ୍ତଦ୍ୱାରରେ ଢାଳି ଦେବାପାଇଁ ।

୧୮ । ୧୦ । ୫୧

କାଲି ଖବର ଆସିଲା ଯେ ଏକ ସାଧାରଣସଭାରେ ବକ୍ତୃତା ଦେଉଦେଉ ପାକିସ୍ତାନର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଆତତାୟୀର ଗୁଳିରେ ପ୍ରାଣ ହରାଇଚନ୍ତି । ଏହି କେତେଦିନ ହେଲା ଗୁଳି ଦ୍ୱାରା ନେତା ମାରିବା ଭାରି ଚଳିଲାଣି । ମାତ୍ର ଜଣକୁ ମାରିଦେଲେ ଯଦି ସବୁ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତା ! କାଶ୍ମୀର ସମସ୍ୟାକୁ ଉଲୁଗୁଣା କରି ଭାରତବର୍ଷ ସହିତ ଶୀଘ୍ର ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରିବା ଉଚିତ, ଏକଥା ଦାବୀ କରୁଥିବା ଗୋଟିଏ ଦଳର ଜଣେ ଲୋକ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଗୁଳି ମାରିଛି । ଆପଣାର ଜାତୀୟ ଭୂମିକୁ ଦୃଢ଼ କରି ଗଢ଼ିବାଲାଗି ଭାରତ ଓ ପାକିସ୍ତାନ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯଥେଷ୍ଟ ସଂଗଠନ କରିନାହାନ୍ତି । ଦେଶରେ ମୋଟେ ମୂଳଦୁଆ ନପଡ଼ୁଣୁ ଯୁଦ୍ଧ କରି ପରସ୍ପରର ମୂଳୋତ୍ପାଟନ କରିବାକୁ ଯେ ଉଭୟ ଦେଶର କେତେଜଣ ଲୋକ ପ୍ରକୃତରେ ଗୃହୁଥିବେ, ତାହା ହିସାବ କରି କହିବା ଅସମ୍ଭବ । କାଶ୍ମୀରକୁ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ର କରିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଦୁଇ ଦେଶକୁ ପୁଣି ଦୂରଦେଶୀ କୂଟମାନଙ୍କର ଗ୍ରାସରେ ପକାଇଦେବା । ଅଥଚ ଅନଚ୍ଛୁକ ଭାବରେ ଭାରତଭୂମିକୁ ଛାଡ଼ିଆସି

ପୃଥିବୀର ଏପାଖରେ ଆଜି କେତେ ବଣିକର ଆଖି ଯେଉଁ ଉଭୟ ଦେଶର ଏତେଟିକିଏ ଦୁର୍ବଳତାର ସୁଯୋଗ ନେବାକୁ ହୁଏତ ଅନାଇ ବସିଛନ୍ତି । ଆପଣାକୁ ପ୍ରକୃତ ଦୃଢ଼ କରି ଗଢ଼ିବାକୁ ହେଲେ ଭାରତବର୍ଷ ଓ ପାକିସ୍ଥାନରେ ଅନେକ ପ୍ରାଥମିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ । ଉଭୟ ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଖାଦ୍ୟର ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ହେବ । ମାତ୍ର ଏତିକିବେଳେ ମଣିଷ ମାରିବାର ବଡ଼ ଅଭିଳାଷ ନେଇ ମଣିଷମାନେ ଆରମ୍ଭ କରିଦେବା ଦୁଇଦେଶ ପକ୍ଷରେ ବଡ଼ ବିପଜ୍ଜନକ । ଲିଆକତ ଅଲି ଖାଁଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ପାଗଳ ମଣିଷର ଏହି ପାଗଳାମି ବିଷୟରେ ଦେଶବାସୀଙ୍କୁ ହୁଏତ ସତର୍କ କରାଇଦେବ ।

୧୯ । ୧୦ । ୫୧

ଭାରତ ସହିତ କାହିଁକି ଅତିଶୀଘ୍ର ଯୁଦ୍ଧ ହେଉନାହିଁ ବୋଲି ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଚିଶି ବର୍ଷର ଜଣେ ଯୁବକ ଲିଆକତ ଅଲି ଖାଁଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଛି । ପାକିସ୍ଥାନ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରିବାକୁ ଅସ୍ଥିର ହେଉଥିବା ସେହିପରି ଅନେକ ମଣିଷ ଭାରତବର୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ପାକିସ୍ଥାନରେ ମୁସ୍‌ଲିମ୍ ରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସମାନ୍ତର ଭାବରେ ଓ ସମାନ ଶତ୍ରୁଭାବାପନ୍ନ ହୋଇ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନରେ ବି ହିନ୍ଦୁରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରାଯିବା ଉଚିତ, ଭାରତର କେତେକ ଲୋକ ଅନ୍ଧଭାବରେ ଏପରି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ହୁଏତ ସେହିପରି ଜଣେ ଅନ୍ଧ ଗୃରିବର୍ଷ ତଳେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କୁ ମାରିଛି । ସେହିପରି ଏକ ମନୋଭାବ ଆଜି ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ ଭାଷା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଶୁଦ୍ଧ ହିନ୍ଦୀଭାଷା ଚଳାଇବାର ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଛି ।

ଭାରତ ଓ ସମଗ୍ରଭାବରେ ଏସିଆର ସଂସ୍କୃତିକୁ, ଇଉରୋପର ସଂସ୍କୃତିକୁ ଯେଉଁମାନେ ଭିନ୍ନ ବୋଲି ଦେଖାଇବାର ପ୍ରୟାସରେ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି, ସେଇମାନଙ୍କର ମତବାଦ ଲାଗି ଏହିସବୁ ଘଟଣା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଆହ୍ୱାନପରି । ସେମାନଙ୍କ ମତରେ କ୍ଷମତାନ୍ଧତା, ଧ୍ୱଂସ, ଯୁଦ୍ଧ ଓ ମାରଣନୀତି କେବଳ ଏହି ପଶ୍ଚିମ ସଭ୍ୟତାର ଜଳବାୟୁରେ ହିଁ ବଢ଼ିପାରିବା ଭଳି ଉପାଦାନ । ପ୍ରାଚ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ଅନୁଶୀଳନ କଲାବେଳେ ସେମାନେ ବୁଦ୍ଧ, କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍, ଗୀତା ଓ ଉପନିଷଦ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ହେଲେ ଦେଖିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏସିଆରେ ମଧ୍ୟ ନାନା ଦ୍ୱେଷ, ଘୃଣା ଓ ଯୁଦ୍ଧ ବିଗ୍ରହର ଇତିହାସ ଯେ ରହିଛି, ସେମାନେ ଏକଥା ଦେଖିବାକୁ ଭୁଲିଯାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ଆଜି ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଉଭୟକୁ ସମଗ୍ରଭାବରେ ଦେଖିବାକୁ ହେବ । ଏହି ଉଭୟ ଭୂଖଣ୍ଡରେ ନାନା ବିଚିତ୍ର ସ୍ତରରେ ମାନବିକ

ମୂଲ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ସଂରକ୍ଷଣ କରିବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ନାନା ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଓ ପତନ ଲାଗି ରହିଛି, ଉଭୟ ଖଣ୍ଡରେ ଏହି ସଂରକ୍ଷଣର ସପକ୍ଷ ଓ ବିପକ୍ଷ ଶିବିରମାନ ଗଢିଉଠିଛି । ଉଭୟଠି ପ୍ରେମ ଓ ବିଦ୍ୱେଷ, ରଚନା ଓ ବିଧ୍ୱଂସର ବାଣୀ ପ୍ରଗୃହୀତ ହେଉଛି । ଘୃଣାକୁ ଜୟ ପ୍ରେମଦ୍ୱାରା, ଯୁଦ୍ଧକୁ ଜୟ ଶାନ୍ତିଦ୍ୱାରା ଯେ ଆମ ପୃଥିବୀର ସ୍ଥିତି ସମ୍ଭବ ହେବ, ଏହି କଥାକୁ ମୂଳ ଅନୁମାନ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଆପଣା ସଂସ୍କୃତିକୁ ସେ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ, ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଉଭୟଙ୍କ ଲାଗି ଏଇଆହିଁ ଆଜି ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସମସ୍ୟା ।

୬୦ । ୧୦ । ୬୧

ଆଜି ଭାରି କ୍ଳାନ୍ତ ଲାଗୁଛି । କାଲି ଶୋଇ ଶୋଇ ରାତି ପ୍ରାୟ ଦୁଇଟା ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଠିକ୍ ସମୟରେ ଶୋଇ ଠିକ୍ ସମୟରେ ପୁଣି ସରସ ମନରେ ଦିନାରମ୍ଭ କରିବା ଏଠି ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ିବା ମୁସ୍କିଲ ।

କୋପେନ୍‌ହେଗେନ୍‌ରେ ତିନିସପ୍ତାହ କଟାଇବା ପରେ ପ୍ରାୟ ଗୋଟିମାସ ଲାଗି ମୁଁ ପୁଣି ମଫସଲକୁ ଅନ୍ତର ହୋଇଯିବି । ଡେନମାର୍କର ଗଣବିଦ୍ୟାଳୟ ଦିନେ ଦେଶରୁ ବାହାରି ମୋତେ ପୃଥିବୀ ବୁଲିବାର ଉତ୍ସାହ ଦେଇଥିଲା । ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର କାହାଣୀ ଦିନେ ମୋ' ମନର ଅନେକ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରି ଦେଇଥିଲା । ଏ ଦେଶର ସେହି ବିରାଟ ଶିକ୍ଷା-ଆନ୍ଦୋଳନର କଥା ଶୁଣି, ମୋ' ପ୍ରଦେଶରେ ଦଶଟା ଟୋକା ପାଇଲେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ କଣ କରିପାରନ୍ତି, ମୁଁ ମନେମନେ ସେହିପରି ଏକ ଯୋଜନା ବି କରି ପକାଇଥିଲି । ଆଉ ଅଳ୍ପଦିନ ଗଲେ ସେହିସବୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଦେଖିବାଲାଗି ମୋର ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ହେବ । ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପରିଚୟରେ ଆସି ସେଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ମୋର ବିଶ୍ବାସ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ପୁଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ସେଠାରେ କେତେ ନୂଆ ମନ ଓ ନୂଆ ବିଶ୍ବାସର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସି ହୁଏତ ଏହି ରାଜଧାନୀର ଉତ୍ତାପରେ ତାପଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ମୋର ମନକୁ ମୁଁ ପୁଣି ନୂଆ କରିଦେଇ ପାରିବି, ପୁଣି ନାନା ରଚନାର ସ୍ୱପ୍ନରେ ମୁଁ କେଉଁଆଡ଼େ ଉଡ଼ିଯାଇ ପାରିବି । ଏହିସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେହି ଯାତ୍ରାକୁ ମୁଁ ଏକ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇଛି ।

ଏଠି ସହରରେ ରାଜନୀତିର ରୂପରେ ମଣିଷ ମୁଣ୍ଡରୁ କେବଳ ଯୁଦ୍ଧ ଓ କୂଟନୀତିର ପ୍ରଳାପ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଛି । ଶତ୍ରୁର ମତବାଦ ଓ ଶତ୍ରୁର ସଂସ୍କୃତିକୁ **scapegoat** ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ଏଠାକାର ମଣିଷ କମେ ଆପଣାର ମନକୁ ଯୁଦ୍ଧଲାଗି କୁଆଇ ରଖୁଛି ।

୬୧ । ୧୦ । ୫୧

"ଆରେ ପ୍ରେମେ, ଆରେ ପ୍ରେମେ, ମୋର ଆମି ଡୁବେଯାକ୍ ନେମେ" ! ସାରାଦିନଟା ଭିତରେ ଯେ ଆପଣା ପିପାସାର ଉତ୍ତାପରେ କେତେ ଉତ୍ତପ୍ତ ହୋଇ ମୁଁ ଆପଣାର ସ୍ୱାଭାବିକ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ହରାଇ ବସିଛି, ତାହାର ହିସାବ କରିବା ମୁସ୍କିଲ । ଏହି ସଂସାରରେ ମୁଁ କେତେ ଦୁଆରୁ କେତେ ସ୍ନେହଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ପ୍ରେମ ପାଇଛି, ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ ମୋ'ଲାଗି କେତେ ଆଦରର କବାଟ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ତଥାପି କେଉଁ ଆସକ୍ତ ମନଟା କେବେକେବେ କିଛି ନପାଇଥିବା ପରି ଗୋଟାଏ ଅଶମ ପିପାସାରେ ଅନ୍ଧ ହୋଇପଡୁଛି କିପରି ? ଆଖିଆଗରେ କେତେପ୍ରକାର ସମ୍ଭୋଗଛବି ନାଚଯାଇ ମୋତେ ଆହୁରି ଉତ୍ତପ୍ତ କରି ପକାଉଛି । ସବୁ ମଣିଷର ଦୁଆରକୁ ଯାଇ ମୁଁ ପ୍ରେମ ଓ ସ୍ନେହର ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବାକୁ ରାଜି ଅଛି, କିନ୍ତୁ ସବୁ ପିପାସାକୁ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଭରି ରଖି ଆଜି ମୁଁ କେବଳ ଏତିକି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବି ଯେ ମୋର ପିପାସା ଯେପରି ଯାବୁଡ଼ି ଧରିବାର ଏକ ଉତ୍ତପ୍ତ ଜ୍ୱରରେ ଗ୍ରସ୍ତହୋଇ ନପଡୁ । ସବୁ ଦାନ ଓ ସବୁ ଗ୍ରହଣ ଭିତରେ ମୋର 'ମୁଁ' ଆପଣାକୁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନକରି ମିଳାଇ ଦେଉ ଏବଂ ମୋର ସବୁ ପିପାସାକୁ ଶାନ୍ତ କରିଦେବା ଲାଗି ଏହାହିଁ ପ୍ରଥମ ମାନଦଣ୍ଡ ହୋଇ ରହୁଥାଉ ।

ଏଠି ମଣିଷକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ପାଇବା ବଡ଼ କଷ୍ଟକର । ଆପଣାକୁ ମଣିଷ ପାଖରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଦେଇପାରିବା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି କଷ୍ଟକର । କେବଳ ବେଗ, କେବଳ ଧାଇଁବା; ତେଣୁ ବାଟରେ ଚିହ୍ନା ଦୁଆର ବା ଚିହ୍ନା ମଣିଷ ଦେଖି ଦଣ୍ଡେ ଛୁଇଁଦେଇ ଗୁଲିଯିବା ବ୍ୟତୀତ ଏଠିକାର ସଭ୍ୟତା ସହିତ ନିଜକୁ ଖାପ ଖୁଆଇବା ଲାଗି ଆଉ ଗତ୍ୟନ୍ତର ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୁଁ ଏଠି ମଣିଷର ପରିଚୟରେ ଯେତିକି ଆସୁଛି, ମୋର ସକଳ ପରିଚୟ ମୋର ପିପାସାଟାକୁ ହିଁ କେବଳ ସେତିକି ପ୍ରଖର କରିଦେଇ ଯାଉଛି, ଗୋଟାଏ ଅସ୍ୱସ୍ତି ମୋତେ ସେତିକି ଉତ୍ତପ୍ତ କରି ରଖୁଛି ।

୨୨ । ୧୦ । ୫୧

ଆପଣାକୁ ମଣିଷ ପାଖରେ ମୁକ୍ତ କରିଦେବା ବା କୌଣସି ମଣିଷର ଅନ୍ତରଦେଶରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଏ ସହରର ସଭ୍ୟତାରେ ସହଜେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ସ୍ୱାସଙ୍ଗିକ ପରିଚୟରେ ଯାହାକୁ ଅତିରେ ଭଲଲାଗୁଛି, ଯାହାକୁ ଆହୁରି ଭଲଭାବରେ ଜାଣିବାକୁ ଓ ସେହି ପରିଚୟଟିକୁ ଆହୁରି ନିବିଡ଼ଭାବରେ ଧରିରଖିବାକୁ ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ଜାତ ହେଉଛି, କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମାସ ମାସ ଧରି ଦେଖାହେବା ହୁଏତ ଆଉ ସମ୍ଭବ ମଧ୍ୟ ହେଉନାହିଁ । କେଡ଼େ ବ୍ୟସ୍ତ ଏଠାକାର ଜୀବନ, ସବୁ-

ପ୍ରକାର ସମ୍ବନ୍ଧପ୍ରତି ନ୍ୟାସ୍ତ ବିଚାର କରିବାକୁ ଯାଇ ଏଠି ମଣିଷ କାହାର ସହିତ ନିବିଡ଼ଭାବେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ, କାହାର ଜଣକ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଆପଣାର ଅନ୍ତର ଖୋଲିଦେଇ ପାରୁନାହିଁ । ଅଥଚ ଦିନମାନର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ଓ ସନ୍ଧ୍ୟାସଭାର ବିନୋଦନ ମଧ୍ୟଦେଇ ସେ କେତେକେତେ ମଣିଷର ପରିଚୟରେ ଆସୁଚି । ହୁଏତ କର୍ମ ଓ ବିନୋଦନ ବହୁଳତା ହିଁ ତାକୁ କୌଣସି ମଣିଷ ସହିତ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ବାନ୍ଧିରଖି ପାରୁନାହିଁ । ଏଠାରେ ସଭ୍ୟତା ସହିତ ଖାପ ଖୁଆଇବାକୁ ହେଲେ ହୁଏତ ଏହିପରି ଦଉଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଅନ୍ତରେ ଅନ୍ତରେ ଏହିପରି ଜ୍ୱରଗ୍ରସ୍ତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପରିଚୟ ବା ବିନୋଦନର ଗଭୀରତାଠାରୁ ଏଠି ପରିମାଣ ବା ବିସ୍ତାରକୁ ହିଁ ଅଧିକ ବଡ଼ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଇଚି ।

ସେଇଥିଲାଗି ଏତେ ପାଇ ଓ ବାଗ୍ବିଳପରି ଏତେ କଥା କହି ମୁଁ ଏଠି ଯେପରି ତଥାପି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପିପାସିତ ହୋଇପଡ଼ୁଚି । ପରିଚୟର ବାହ୍ୟ ଶୋଭନତା ତଳୁ ମୁଁ ମଣିଷ ଅନ୍ତରର ଉଷ୍ମତା ଗୃହେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷକୁ ଦେଖିଲାବେଳେ ଓ ତା' ସହିତ କଥା କହିଲାବେଳେ ଏହିପରି ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରତିବାଦ କରି ମୁଁ ଯେପରି ସତେ ପିପାସିତ ହୋଇ ରହିଚି, ଏଥିଲାଗି କୌଣସି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଖୁସୀଗପରେ ମୁଁ ଅନ୍ତରର ସହିତ ଆଦୌ ଯୋଗଦେଇ ପାରୁନାହିଁ । ତେଣୁ କେତେ ଦୁଆରୁ କେତେ ଆଦର ପାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋର ମନ ଅତୃପ୍ତ ହୋଇ ରହିଚି ।

୨୩ । ୧୦ । ୫୧

କାଲି ରାତି ବାରଟାବେଳେ ରାସ୍ତାରେ ଆସିଲାବେଳେ ଭାବୁଥିଲି, ଯୁବକ ଓ ଯୁବତୀର ପ୍ରେମ-ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ଲାଗି ଏହି ସମାଜରେ ଯଦି ଯଥେଷ୍ଟ ଅନୁକୂଳ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଥାଆନ୍ତା, ଆପଣାର ପରିବାର ଗଢ଼ିବା ଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁବକ ଯଦି ଖଣ୍ଡେ ଘର ଯୋଗାଡ଼ କରି ପାରୁଥାନ୍ତା, ତେବେ ରାସ୍ତାଘାଟରେ ଓ ବଗିଚା ଖୁଣ୍ଟରେ ଉଚୁଆଳରେ ଶୀତରାତିରେ ଯୁବକ ଆଉ ଯୁବତୀଙ୍କୁ ଏଠି ପରସ୍ପର ପ୍ରେମାବେଗର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁନଥାନ୍ତା । ଏ ଦେଶରେ ଅନେକ ଯୁବକ ଓ ଯୁବତୀ ଅନେକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆପଣାଲାଗି ଏକ ବୈବାହିକ ପରିବାର ଗଢ଼ିବାପାଇଁ ଆର୍ଥିକ ସଚ୍ଛଳତା ଲାଭ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏଣେ ନାନା ଆବଶ୍ୟକତା ମେଣ୍ଟାଇବାଲାଗି ସେମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ ଦରିଦ୍ରଘରୁ ନାନା ପ୍ରକାର କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଯୌବନ ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏଠି ଯୁବକ ଯୁବତୀ ସ୍ୱତଃ ପରସ୍ପରର ନିକଟକୁ ଆସନ୍ତି, ପରସ୍ପରର ନିବିଡ଼ ଜୀବନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେମାନେ କେତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି, କିନ୍ତୁ

ଅର୍ଥନୀତିର ଗୃପ ସେମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି ପରିବାର ଗଢ଼ି ସୁନ୍ଦର ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନ ଗଢ଼ିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଦେଇ ପାରେନାହିଁ । ତେଣୁ ଭବିଷ୍ୟତର ସଚ୍ଛଳତା ଉପରେ ଭରସା ରଖି ସେମାନଙ୍କୁ ଯୌବନକାଳର ଅନେକ ବର୍ଷ ଏହିପରି କେବଳ **Engaged** ରହିବା ଅବସ୍ଥାରେ ହିଁ ଯାପନ କରିବାକୁ ହୁଏ । ପାର୍କ୍ ବା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର କୌଣସି ନିଛାଟିଆ ସ୍ଥାନରେ ସାଧାରଣ ଚକ୍ଷୁର ଅନ୍ତରାଳରେ ପରସ୍ପରକୁ ଭେଟିବା ବ୍ୟତୀତ ସେମାନଙ୍କର ଆଉ ଗତ୍ୟନ୍ତର ନଥାଏ । ଶୀତରାତିରେ ତଥାପି ଜନଗହଳ ଅମିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ଆପଣାଲାଗି ଟିକିଏ ସୁଅବସର ପାଇବେ ବୋଲି ହୁଏତ ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଧରି ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସମାଜରେ ଯୌନ ଜୀବନର କୌଣସି ଏକଦେଶୀ ବିଗ୍ଭର କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଏହି ସମସ୍ୟାଟିର ଅର୍ଥନୈତିକ ଦିଗଟିକୁ ଭୁଲିଗଲେ ଆଦୌ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଯୁବକ ଓ ଯୁବତୀର ସମ୍ପର୍କକୁ କେବଳ ଯୌନସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ କରି ରଖିବାର ଅନ୍ୟାୟ ଏହି ସମାଜର ଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର । ଏହି ସଭ୍ୟତାର ଗୃହିଦା ଅନୁସାରେ ପ୍ରଥମେ ଆପଣାଲାଗି ସାମଗ୍ରୀ ବହୁଳ ଘରଖଣ୍ଡେ ପାଇବାର ସଚ୍ଛଳତା ଅର୍ଜନ କରିପାରିଲେ ତେବେଯାଇ ଏଠି ଯୌନସମ୍ପର୍କକୁ ଦାମ୍ପତ୍ୟ ପ୍ରେମରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରିବାର ସୁବିଧା ମିଳିଥାଏ ।

୨୪ । ୧୦ । ୫୧

ସଂସାରରେ ନାନା କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଓ ନାନା ସଂଯୋଗରୁ ମୁଁ ଯେଉଁ ଆଦର ଓ ଆନନ୍ଦ ପାଉଛି, ତାପିତ ଅତୃପ୍ତ ମନର ଦହନରେ ସେଥିଲାଗି କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସୁସ୍ଥ ମନଟିକୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ହରାଇ ଦେଇଛି । ଯାହା ପାଇନାହିଁ, ମୋର ପ୍ରବଳ ଲାଳସାର ଲପ୍‌ସା ଭିତରେ ସେହି ଅପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରଦେଶକୁ ଯାବୁଡ଼ି ଧରି କ୍ରମେ ମୁଁ ଆପଣାର ସବୁ ବଳ ହରାଇ ବସୁଛି । ଏହି ଜଗତରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ମୁଁ କେତେ ସମ୍ପଦର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଛି । ଅତି ଅକାରଣ ଓ ଅଯାଚିତ ଭାବରେ ମୁଁ ମଣିଷ ପାଖରୁ କେତେ ସ୍ନେହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା ପାଇଛି । ସେହିସବୁ ଅମୃତ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସକାଶେ ମଣିଷ ଯେତିକି ଯେତିକି କୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିଥିବ, ଯାବୁଡ଼ି ରଖିବାର ଓ ଅଧିକାର କରି ବସିବାର ମୋହଗ୍ରାସରୁ ସିଏ ଆପଣାକୁ ଯେତିକି ଦୂରରେ ରଖିଥିବ, ସିଏ ସେତିକିବେଶୀ ଆହୁରି ଅଧିକ ସଙ୍ଗ ଓ ସମ୍ପଦର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ସେ ଯେତିକି ପାଇଛି, ଯଦି ତାହାକୁ ଭୁଲି ପ୍ରଧାନତଃ ଅପ୍ରାପ୍ତଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ହିଁ ଆପଣାର ଆଚ୍ଛନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ନିବଦ୍ଧ କରି ରଖିଥିବ ତେବେ ସେ ଏହି ଜୀବନର ଆନନ୍ଦରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଥିବ । ଜଳଭଣ୍ଡାରରେ ବିହାର କରି ମଧ୍ୟ ସେ ଚିରଦିନ ଲାଗି ଅବକାଶ ତୃଷାରେ ବିକଳ ହୋଇ ରହିଥିବ ।

କାଲି ମୁଁ ବସି ସେଇକଥା ଭାବୁଥିଲି । ଆଜିକାଲି ନାନା ଅପ୍ରାପ୍ତିର ମୋହରେ ମୁଁ ଏତେବେଶୀ ଦିବାସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଚି କାହିଁକି ? ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ କଅଣ ଗୃହେ ? ଆପଣାକୁ ଅତି ଦରିଦ୍ର ବୋଲି ମନେକରି ଏହି ଲୋଭାକାଂକ୍ଷୀ ଆବେଗ-ଗୁଡ଼ାକୁ ମୁଁ ଯେଉଁଆଡ଼େ ଦଉଡ଼ାଇ ନେଉଚି, ସେଇଆଡ଼େ ଗଲେ ଓ ସେଇ ପଙ୍କରେ ପଶିଲେ କ'ଣ ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ମୋର ଦରିଦ୍ରତାକୁ ଘୁଞ୍ଚାଇ ପାରିବି ? ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପାଇଲେ ଦରିଦ୍ରତା କଦାପି ଘୁଞ୍ଚେନାହିଁ; ପାଇବାର ଓ ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ମୋହରୁ ଯିଏ ଆପଣାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିପାରେ, କେବଳ ସେଇ ଆପଣାର ଆବେଗଗୁଡ଼ିକୁ ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରସାରିତ କରି ଦେଇପାରେ ।

୨୫ । ୧୦ । ୫୧

ଦିନେଦିନେ ମୁଁ ଯାହା ଲେଖିବି, ସେସବୁ ମନଭିତରେ ଆଗରୁ ଠିକ୍ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ମାତ୍ର ଆଉ ଦିନେଦିନେ କଲମ ଧରି ତାରିଖ ଲେଖିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ମୁଁ କଅଣ ଲେଖିବି ବୋଲି ମନରେ କିଛି ଠିକ୍ ହୋଇନଥାଏ । ଶୂନ୍ୟ ମନ ଓ ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଚିନ୍ତା ନେଇ ମୁଁ କେତେଦିନ ଏହି ଖାତାରେ ପ୍ରତିଦିନର ସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରାୟ ଏହିପରି ଖାଲିଖାଲି ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଦେଇଚି । ଦେଶ ଛାଡ଼ିବା ଦିନଠାରୁ ଆଜିକାଲି ଏହି ଖାଲି ଦିନଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା ବଡ଼ ଅତିରିକ୍ତ ପରିମାଣରେ ବଢ଼ିଯାଇଚି । ଏହି ଖାତାରେ କିଛି ଲେଖି ଆପଣାର ଧନ କରି ସାଇତି ରଖିବାଲାଗି ମୁଁ ଆଗେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରସନ୍ନତା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି, ଅତି ସହଜରେ ପ୍ରତିଦିନ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ମନ ଆପଣାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରି ଯାଉଥିଲା । ମାତ୍ର ଏଠି ସେହି ସହଜତା ବଡ଼ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ପରି ଲାଗୁଚି । ଅଧିକାଂଶ ଦିନ ମୋତେ ଯେପରି କିଏ ଜଣେ ଲେଖିବାକୁ ଧରିବାନ୍ଧି ବାଧ୍ୟ କରି ବସାଇଲା ପରି ମନେହେଉଚି । ଦିନେଦିନେ ପୁଣି ଫାଙ୍କି ଦେବାର ଅବହେଳାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ନାନା ଦୁର୍ବଳ ଯୁକ୍ତି ମନରେ **preparedness** କୁ ଆହୁରି ଦୁର୍ବଳ କରି ପକାଉଚି ।

ଦିନମାନ ମୁଁ କେତେ ମଣିଷଙ୍କ ସହିତ ମିଶୁଚି, କେତେ ଆନନ୍ଦରେ କେତେ କଥା କହୁଚି, ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସବୁ ଶାସନର ପଘା ଛିଡ଼ାଇ ମୋର ମନ କେତେଆଡ଼େ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ଧାଉଁଚି । ତଥାପି ମୋର ଭିତରଟା ଏପରି ଶୂନ୍ୟ ଲାଗୁଚି କାହିଁକି, ତଥାପି ଆପଣା ଶରୀର ଅନ୍ତରାଳରେ ଏକାକୀ ବସି ଆପଣା ଜୀବନର ଗୋଟିଏ ଦିନଉପରେ ଏକ ସମଗ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇ ପାରିବାର ସମାହିତତା ମୁଁ ହରାଇ ବସୁଚି କାହିଁକି ? ଏହି କେତେଦିନ ହେଲା ମୁଁ ଯେପରି ଆପଣାକୁ ଭଲକରି ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ । ମୋ ଆପଣା ଭିତରୁ ଅନେକ ବିଶ୍ୱାସ ହଜିଗଲା ପରି

ଲାଗୁଚି, ଆପଣାକୁ ଉଜାଡ଼ିଦେବାର ଗୋଟାଏ **fatalism** ମୋର ମନ ଉପରେ ଯେପରି ଅହରହ ଆଘାତ କରିଦେଇ ଯାଉଚି ।

୨୭ । ୧୦ । ୫୧

ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ଉଠି ତରତର ହୋଇ ଆପଣାର କାମ ସାରି ମୁଁ ଏହି ଖାତାରେ ଦି'ପଦ ଲେଖିବସୁଚି । ତା'ପରେ ଡାକରେ ଆସିଥିବା ଚିଠିସବୁ ପଢ଼ି ପୁଣି ତରତର ହୋଇ ଆପଣାର ଖରାବେଳର ଖାଇବା ତିଆରି କରି ମୁଁ ଲାଇବ୍ରେରୀକୁ ଦଉଡ଼ୁଚି । ସେଠାରେ ତିନିଘଣ୍ଟା ପଢ଼ିସାରିବା ପରେ ପାର୍କରେ ଆପଣାର ଖାଇବା ସାରି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସଞ୍ଜ ପାଞ୍ଚଟାଯାଏ ପଢ଼ୁଚି । ସେଠୁ ଘରକୁ ଫେରିଆସି ହୁଏତ ପୁଣି ପଢ଼ିବସୁଚି ବା କାହାର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରକ୍ଷାକରି ଅନ୍ୟ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଚି । ଦିନେ ନେ ବନ୍ଧୁମେଳରେ ରାତି ଗୋଟାଏ ବାଜିଯାଉଚି । ଘରକୁ ଫେରି ମୁଣ୍ଡ ଏପରି ଗରମ ଲାଗୁଚି ଯେ ସତେଯେପରି ହଜାରପ୍ରକାରର ମରୀଚିକା ଆସି ମୋର ଆଖିଆଗରେ ନାଚୁଚି । ଆପଣାର ମନ ଓ ଶରୀରକୁ ମୁଁ ସହଜରେ ଶୋଇବାଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଏହିପରି ଗୋଟାଏ ପରେ ଗୋଟାଏ ରାତିରେ ପୁନରାବୃତ୍ତି ହେଲାପରି ସାଧାରଣତଃ ମୋର ଦିନଗୁଡ଼ିକ କଟିଯାଉଚି । ମଣିଷର ଜୀବନରେ ଏହି ପୁନରାବୃତ୍ତିଟା ହେଉଚି ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅସହ୍ୟ । ମଣିଷର ମନ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଲୋଡ଼େ, ମଣିଷର ମନ ନିତିନିତି ନୂଆ ପରିବେଶ ବି ଲୋଡ଼େ । ହୁଏତ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ହିଁ ମଣିଷଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବେଗ । ଏଠାରେ ମୋର ଜୀବନରେ ସେହି ବୈଚିତ୍ର୍ୟର ଅଭାବ ହିଁ ଯେପରି ମୋତେ କ୍ରମେ ବଡ଼ ବିକଳ କରି ପକାଉଚି । ମୋତେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ କେତେ ମଣିଷଙ୍କଠାରୁ କେତେପ୍ରକାର ଆତିଥ୍ୟ ଓ ଖୁସିଗପର ଆପ୍ୟାୟନ ମିଳୁଚି, କିନ୍ତୁ ମୋର କ୍ଳାନ୍ତ ମନକୁ ସେଗୁଡ଼ାକ ଯେପରି ଆହୁରି କ୍ଳାନ୍ତ କରି ପକାଉଛନ୍ତି । କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ରାତିରେ ଘରକୁ ଫେରିବାବେଳକୁ ଆପଣାକୁ ଭାରି ନିଃସ୍ୱ ଓ ଦୀନ ପରି ମନେହେଉଚି । ମନେହେଉଚି, ସାରାଦିନଟାରେ ଖାଲି ମୁଁ ଯେପରି ସବୁଥିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଗଲି, କାଲିର ରାତି ପାହି ଆଜିର ସକାଳ ହୋଇନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଯେପରି ମୋର କୌଣସି କ୍ଷତି ହୋଇନଥାନ୍ତା ! ଆପଣାକୁ ଆଘାତ କରିବାର କ୍ଷିପ୍ରତାରେ ଏହି ଦୀନତା ମୋତେ ଯେପରି କେତେ କୁତ୍ସିତ ଏବଂ ଅନାବଶ୍ୟକ ଚିନ୍ତାକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଦଉଡ଼ାଇ ନେଉଚି; କିଛି ନପାଇ ଫେରି ଆସିଥିବା କେତେ ଦୁଆରେ ସିଏ ମୋତେ ଯେପରି ପୁଣି ନିକୃଷ୍ଟ ଭିକାରୀ କରି ଠିଆ କରାଉଚି । ଏହିପରି ନାନାକ୍ଷେତ୍ରରେ ଆପଣାର ମନକୁ ଅଟକାଇ ରଖି ମୁଁ ଯେପରି ମୋ' ବାଟଗ୍ଭଲିବାର ସକଳ ଦାୟିତ୍ୱକୁ ପାସୋରି ପଛରେ ପକାଇ ଦେଉଚି !

୨୭ । ୧୦ । ୫୧

କାଲି ଭାରତୀୟ ନୃତ୍ୟକାର ଶ୍ରୀ ରାମଗୋପାଳଙ୍କର ଏକ ନୃତ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଦେଖି ମନ ଭାରି ହାଲୁକା ହୋଇଗଲା ।

ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ମୁଁ ପାଞ୍ଚବରଷ କଟାଇଛି । ମୋର ଆପଣା ସଂସ୍କୃତିରେ ଯାହାସବୁ universal ଅବଦାନ ରହିଛି, ସାହିତ୍ୟ, ନୃତ୍ୟ, କଳା ଓ ସଙ୍ଗୀତ ମଧ୍ୟଦେଇ ମୁଁ ସେଠାରେ ତାହାର ଏକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ climate ରେ ବଢ଼ିଆସିଛି । କାଲି ଘରକୁ ଫେରୁଥିବାବେଳେ ଗୋଟିଗୋଟି କରି ମୋର ସବୁ ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ପୃଥିବୀର ଏ ପାଖରେ ଅର୍ଥନୀତି ଓ ଯୁଦ୍ଧର ଜଳବାୟୁ ଭିତରେ ମୋ' ଦେଶର ଅନାହାର ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟଟା ହିଁ ମୋ' ଆଖିରେ ସବାଆଗ ପଡ଼ିଯାଉଥିଲା, ପ୍ରାଚ୍ୟଖଣ୍ଡକୁ ଏହି ଅର୍ଥନୈତିକ ହୀନତାରୁ ବଞ୍ଚାଇବାଲାଗି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ନାନା ମତଲବରେ ଯେଉଁ ଦୟା ଦେଖାଇବାର ଆୟୋଜନ ଏଠି ନିତ କରୁଛି, ତାହାର ପ୍ରଚୁର ଶୁଣିଶୁଣି ମୋର କାନ ବଧିରା ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଭାରତକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାର ଦୁଆହାଇ ଦେଇ ଯେଉଁମାନେ ଆପଣା ଦେଶରୁ ସେଠାକୁ ଟଙ୍କା ଓ ଖାଦ୍ୟ ଜିନିଷ ପଠାନ୍ତି, ଗୋଟାଏ ବାଟରେ ଭାରତରୁ ଶସ୍ତା କଞ୍ଚାମାଲ ଆଣି ଯେଉଁମାନେ ଅପର ବାଟରେ କାଶ୍ମୀର ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ଲାଗି ନାନା ପେଞ୍ଚ ଖେଳନ୍ତି, ଭାରତସଂସ୍କୃତିର ଏହି କଳା ଓ ସଙ୍ଗୀତର ଦିଗଟିକୁ ସେମାନେ ଦେଖନ୍ତି-କି ନାହିଁ ମୁଁ କହି ପାରିବି ନାହିଁ ।

ଭାରତର ଜଣେ ଯୁବକ ହିସାବରେ ମୁଁ ଅଜି ଆପଣାକୁ ପଚାରୁଛି, ଉପବାସୀ ଦେଶର ଏଇ ବିରାଟ heritage କୁ ଆଉ କେତେଦିନ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିହେବ, ଜାତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ଏହି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପଦଟିକୁ ଜାତିର ସାଧାରଣ ଜନଗଣଠାରୁ ଆଉ କେତେଦିନ ଅପସାରିତ କରି ରଖିହେବ ? ଭାରତବର୍ଷରେ ସମସ୍ତେ ଖାଇବାକୁ ପାଇବେ, ମଣିଷ ହେବାର ଅଧିକାର ପାଇବେ, ତେବେଯାଇ ଯାହା ଆଜି କେବଳ ଏକ ନଷ୍ଟାବଶେଷ ରୂପେ ମାତ୍ର କେତେଜଣଙ୍କର ହାତରେ ରହିଛି, ତାହା ସାରା ଦେଶର ଓ ଜାତିର ଧନ ହୋଇପାରିବ । ସଭିଙ୍କର ମନଃସମ୍ପଦରୂପେ ତାହା ଏକ ବଳଶମାନ କଳୀ ହିସାବରେ ଦିନୁଁଦିନ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଚାଲିଥିବ ।

୨୮ । ୧୦ । ୫୧

East is East and West is West !— କାଲି ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଏହିପରି ଗୋଟାଏ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ଗଲାପରି ମନେ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଜାଣେନା, କେଉଁ ଦୁର୍ବଳ ଓ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ବେଳରେ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଏବଂ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟକୁ

ଦୁଇଖଣ୍ଡ କରି ଦେଖିବାର ପଣ୍ଡିତ ପଣିଆ ଆମର ଏହି ସଂସାର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି, କେଉଁଦିନରୁ ଗୋଟାଏ ପାଖର ମଣିଷ ଆପଣାର ଜୀବନଶୈଳୀକୁ ଅତି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କରି ଚହ୍ନି ଅପର ପାଖଟିକୁ ଆପଣାର ଆୟତନ ଭିତରୁ ବାହାର କରି ରଖିଛି ।

ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବଳ ଆପଣା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓ କେବଳ ଆପଣା ମୂଲ୍ୟର ମାନଦଣ୍ଡରେ ହିଁ ଜଣେ ଅପରକୁ ଚହ୍ନିବାର ପ୍ରୟାସ କରୁଥିବ, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଚିନ୍ତା କୌଣସି ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ସହସ୍ର ପ୍ରକାର ଅବସରରେ ସେ ଦୁହେଁ ପରସ୍ପରର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଅନେକ ଦୂରରେ ରହିଥିବେ । ଏପାଖର ରାଜନୀତି, ସମାଜନୀତି ବା ସଂସ୍କୃତି ରୀତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ କେବେହେଲେ ପ୍ରାଚ୍ୟପ୍ରାଣର ପରିଚୟ ପାଇ ପାରିବନାହିଁ । ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ଖଣ୍ଡିତ ସୀମା ଡେଇଁ ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟର ମାନଦଣ୍ଡରେ ଆଜି ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଆପଣା ଆପଣାର ମନକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ହେବ । ଏବଂ ଏହି ମୂଲ୍ୟର ମାନଦଣ୍ଡକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାର ପ୍ରଥମ ସର୍ତ୍ତ ହେଉଛି ଯେ ଜଣେ ଅପରକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ମାନ ଦେବ, ଅପରର ଜୀବନଧାରା ଓ ଜୀବନ ବିକାଶକୁ ଠିକ୍ ଆପଣାର ଜୀବନଧାରା ଓ ଜୀବନବିକାଶକୁ ବୁଝିଲାପରି ବୁଝିବ ଓ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ମାନ ସହିତ ସ୍ୱୀକାର କରିନେବ । ମାତ୍ର ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆପଣାର ସ୍ୱୀକୃତ ବାହ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନଗୁଡ଼ାକୁ ଅପର ଉପରେ ନେଇ ଲଦିଦେବାର ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଥିବ, ଅପରକୁ ତା'ର ଆଚରିତ ପରମ୍ପରାମାନ ଛାଡ଼ି ଆସିବାଲାଗି ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାନା ପ୍ରଲୋଭନ ଓ **provocation** ଦିଆଯାଉଥିବ, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ କଦାପି ତୁଟିବନାହିଁ । ସବୁପ୍ରକାର ବଶୀକରଣ ଛାଡ଼ି କେବଳ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯଥାର୍ଥ ପରିଚୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ।

୨୯ । ୧୦ । ୫୬

ଆଜି ମୋର ଜନ୍ମଦିନ ବୋଲି ସକାଳେ ଘରୁ ଚିଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲା । ଯେ କୌଣସି ଜୀବନ୍ତ ଓ ବିକାଶମାନ ବସ୍ତୁଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ହେଉଛି ଜନ୍ମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ପ୍ରତ୍ୟେକକ୍ଷଣ ଦ୍ୱିଜ ହେବାର ଶୁଭକ୍ଷଣ । ଏହି ଜୀବନ୍ତତା ଓ ବିକାଶ-ମୁଖିତାକୁ ହରାଇ ବସିଲେ ପାଞ୍ଚଟା ଜନ୍ମଦିନ ଗୁଣିଗଲେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ତଥାପି ଆପଣାର ଜନ୍ମତଥ୍ୟକୁ ଅନୁଭବ କରି ପାରିବନାହିଁ । ଜନ୍ମତଥ୍ୟରେ ଆମ ସମାଜରେ ପିଠାପଣା ଖିଆଯାଏ, ବନ୍ଦାପନା ହୁଏ, ପୁଣି ଏଠିକାର ସମାଜରେ ଖାଇବା

ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ନାନାପ୍ରକାର ଉପହାର ମଧ୍ୟ ମିଳେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଦିନ ଜନ୍ମଲାଭ କରୁଥିବା ମୋ' ଜୀବନର ଓ ମୋ' ସାଧନାର Necnate (ନବଜାତକ) ଯେପରି ଆଜିର ଏହି ବିଶେଷ ଦିନଟିରେ ଚୁପ୍ ହୋଇ ଆପଣାର ମନଭିତରେ ଆପଣାକୁ ଧ୍ୟାନ କରିବା ଲାଗି ଅଧିକ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ମନେକରୁଚି ! ତା'ର ଅନ୍ତରା-କାଶରେ ସମସ୍ତ ରବି, ଶଶୀ ଓ ଗ୍ରହତାର ଆଜି କେବଳ ନୀରବ ଓ ନିସ୍ତବ୍ଧ ଭାବରେ କେଉଁ ଅଭୟ ନିର୍ଭରର କୋଡ଼ଭିତରେ ମଗ୍ନ ରହିଚନ୍ତି ! ଜୀବନ ବାଟର ଏହି ବରଷିକିଆ ଖୁଣ୍ଟାପାଖରେ ମୋ' ଭିତରର ସବୁ କୋଳାହଳ ଓ ସବୁ ପ୍ରକାର ଉତ୍ସବ-ପ୍ରଦର୍ଶନ ଯେପରି ଆପେ ଆପେ କୁଆଡ଼େ ଲୁଚି ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଚି !

କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଜୀବନଲାଗି ବଞ୍ଚିବା ଅପେକ୍ଷା ମଣିଷ ମୃତ୍ୟୁ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରି କରି ଆପଣାର ଅଧିକତର ଦିନ ବଞ୍ଚିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ, ସେଠି ତା'ଲାଗି ଜନ୍ମଦିନର କି ସାର୍ଥକତା ଥାଇପାରେ ? ମୋ' ଦେଶରେ ଅଧିକାଂଶ ଯୁବକଙ୍କର ଜୀବନରେ ଜୀବନର କୌଣସି ଆସ୍ୱାଦନ ହିଁ ଜୁଟେନାହିଁ । ରୋଗ, କଙ୍କାଳ ଓ ଅନେକାନେକ ଅଭାବ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନାନା ବାଟରେ ଆପଣାକୁ ଯେ କୌଣସି ମତେ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାର ଚେଷ୍ଟାକରି କେବଳ ମରଣଟା ହିଁ ତା' ଆଖିରେ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ବାସ୍ତବ ହୋଇରହେ । କାଣେନା, ମରଣର category ଛାଡ଼ି ଜୀବନର categoryକୁ ଆପଣାର ସାମଗ୍ରୀ କରିପାରିବାର ଦିନ ମୋ' ଦେଶର ଯୁବକଲାଗି କେବେଯାଇ ଆସିବ ?

୩୦ । ୧୦ । ୫୧

ସକାଳୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଆଜି କେତେ କଅଣ ଲେଖିବି ବୋଲି ମନସ୍ଥ କରିଥିଲି, କିନ୍ତୁ ଚିଠି ପଢି ପ୍ରାୟ ଘଣ୍ଟାଏ ସମୟ ଅତିବାହିତ ହୋଇଗଲା । ଏବର୍ଷ ମୁଁ ଫିନ୍‌ଲାଣ୍ଡରେ ଅଢ଼େଇମାସ କଟାଇ ଆସିଲି । ତଥାପି ସେଠି ଯେପରି ଚିରଦିନ ଲାଗି ଏକ ସ୍ନେହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସମ୍ବନ୍ଧ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଗଲା । ଆଜି ସେହି ଫିନ୍‌ଲାଣ୍ଡର ଗୋଟିଏ ଗାଆଁରୁ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଆସି ମୋର ସମସ୍ତ ମନକୁ ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଟାଣିକରି ରଖିଚି । ସେଠାରେ ପରିଚୟରେ ଆସିଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଜୀବନରେ ହୁଏତ ଦ୍ୱିତୀୟଥର ଦେଖିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ବି ହେବନାହିଁ, ତଥାପି ମୁଁ ସେଠୁ କେତେ ସ୍ନେହ ଓ କେତେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ପାଇଲି ! ନିଜ ତରଫରୁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ କଅଣ ଦେଇପାରିଚି, ସେକଥା ଭାବିବାକୁ ମଧ୍ୟ ବେଳ ନାହିଁ । ଯିଏ ଅଯାଚିତ ଭାବରେ ପାଏ, କେବଳ ଗ୍ରହଣକରିବା ଲାଗି ହିଁ ସିଏ ଆପଣାକୁ ଯୋଗ୍ୟ

କରି ରଖିଥାନ୍ତି ! ତାହା ହିଁ ଅସଲ କଥା । ସ୍ନେହଶ୍ରଦ୍ଧାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିଦାନର ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ଉଠୁନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି ଯିଏ ଦେଇଛି, ଯିଏ ପ୍ରତିଦାନର କଥାଟିକୁ ହୁଏତ ମନକୁ ହିଁ ଆସିନାହିଁ । ସଂସାରରେ କିଏ କାହାର ସ୍ନେହଶ୍ରଦ୍ଧାକୁ ପରିଶୋଧ କରିପାରିଛି କି ନାହିଁ, ମୁଁ ସେକଥା ଜାଣେନାହିଁ । ଖାଲି ଦେବାରେ ହିଁ ଦାମୀ ଧନ୍ୟ ହୁଏ, ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ।

ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମାତ୍ର ଦୁଇମାସର ପରିଚୟ, ତଥାପି ସେମାନେ ଯେପରି ମୋର ଅତି ଆପଣାର, ଯେପରି ଅନେକଦିନର ପରିଚିତ ! ଆଜି ଏହି ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ପାଇ ମୁଁ ଭାବୁଛି, ସଂସାରରେ ଏତେ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଏତେ ସ୍ନେହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ନିର୍ଭର ପାଇ ମୁଁ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ । ସେହି ଭାଗ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିଥିବାରୁ ଉତ୍ତର ଦେଶର ସେହି ସୁଦୂର ମଫସଲ ଗାଆଁରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଏତେ ସମ୍ପଦ ପାଇପାରିଛି । ଏହି ସମ୍ପଦ ହିଁ ମୋତେ ଆଜି ସବୁ ଦୁଆରେ ଓ ସବୁ ଦେଶରେ କେବଳ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହିତ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ବଳ ଦେଉ, ମଣିଷପରି କେବଳ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟତା ମୁଁ ଅର୍ଜନ କରେ !

୩୧ । ୧୦ । ୪୧

ରାଜନୀତି, ପ୍ରଚାର ଓ ବିଜ୍ଞାନ ସାହାଯ୍ୟରେ ଆଜି ଆମେରିକାରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଓ ରୁଷିଆରେ କମ୍ୟୁନିଜମ୍‌ର ଏକଚ୍ଛତ୍ର-ସ୍ଥାପନା ଲାଗି ଉଦ୍ୟମ ଚାଲିଛି, ଆପଣାର ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ମତବାଦକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବାର ଔତ୍ସୁକ୍ୟରେ ସେମାନେ ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ଆଉଗୋଟାଏ ଯୁଦ୍ଧ ଭିତରକୁ ପେଲିଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ଯୁଦ୍ଧପରେ କି ଶାନ୍ତିସ୍ଥାପନର ଅଧେ ସମ୍ଭାବନା ରହିଥାନ୍ତା କି ! ତେବେ ହୁଏତ ଏହି ଅସ୍ତସଜ୍ଜା, ଏହି ଯୁଦ୍ଧ ପାଗଲାମି ଓ ପରସ୍ପରକୁ ଗ୍ରାସ କରିବାର ଏହି ପାଗଲାମିକୁ ସେହି ଆଶାରେ ସମର୍ଥନ କରିବାର ଗୋଟାଏ ବାଟ ରହିଥାନ୍ତା ! କିନ୍ତୁ ସେତିକି ନିର୍ଭର ଦେଇପାରିବାର ବାଟ ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନର ରାଜନୀତି ଓ ମତବାଦ ଆମକୁ ଦେଖାଇ ପାରୁନାହିଁ ।

ଅଥଚ ଅଧାବାଟକୁ ବାଟ ବୋଲି ଭ୍ରମ କରିବାର ନିଶା ଖୁଆଇ ନାନା **ism** ଓ ନାନା ପ୍ରକାର **slogan** ଆଜି ମଣିଷକୁ ଯେପରି ଆତୁରି ହତାଶ କରି ରଖିଛି । ଖବରକାଗଜରେ, ରାସ୍ତାରେ ଓ ସ୍କୁଲ କଲେଜରେ ଆଜି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁବକକୁ ଏହିପରି ନାନାପ୍ରକାର ନିଶାରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ଫୁସୁଲାଯାଉଛି । ଗୋଟାଏ ମତବାଦକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଅର୍ଥ ବିରୋଧୀ ଅନ୍ୟସବୁ ମତବାଦ ଓ

ମତବାଦୀଙ୍କୁ ଘୃଣା କରିବା, ଭସ୍ମ କରିବା,—ଏ ଯୁଗର ମନକୁ ଏହାହିଁ ନାନା ପ୍ରକାରରେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକ ଆପଣାର ବିଶ୍ୱାସ ଅନୁଯାରେ ଆପଣାର ଆଦର୍ଶ ଓ ଆଦର୍ଶକୁ ପରିପୂର୍ତ୍ତି କରିବାର ପନ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ବାଟ ଓ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରୁ, ପ୍ରତ୍ୟେକର ଚିଦ୍‌ବୋଧ ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟରେ ଆମ ଭବିଷ୍ୟତର ଆଦର୍ଶ ପୃଥିବୀ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରୁ, ଆଜି କେତୋଟା କଲେଜ ବା ସ୍କୁଲରେ ଏକଥା କୁହାଯାଉଛି ? ଈଶ୍ୱର ସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ହେଲେ ମଣିଷକୁ ପ୍ରଥମେ ଆପଣାର ସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ହେବ, କେତେଜଣ ସାହାସର ସହିତ ଆଜି ଏହି ଅସଲ ଦର୍ଶନ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଛନ୍ତି ?

୨ । ୧୧ । ୫୧

ଠିକ୍ ବରଷକ ତଳେ ଏଇ ନଭେମ୍ବର ପହିଲାଦିନ ମୁ ଶାନ୍ତିନିକେତନରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଆସିଥିଲି । ହୁଏତ ତିନିବରଷ ପରେ ସେଠାକୁ ପୁଣି ଯିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିବ । ଦିନକୁଦିନ ସେଠାରେ କୁଆଡ଼େ ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଯାଉଛି, ଏକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣକାୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ହେବାର ଉଦ୍ୟମରେ ତା'ର ପରିସର ଦିନକୁଦିନ ଫୁଲିବାରେ ଲାଗିଛି । ଆଉ କେତେଦିନ ଗଲେ ସେଠି ସବୁକଥା କୁଆଡ଼େ ଏପରି ଭାବରେ ବଦଳିଯିବ ଯେ ଆଶ୍ରମଟିକୁ ଚିହ୍ନିବା ମଧ୍ୟ କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡ଼ିବ ।

ଛଅଜଣ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ନେଇ ଜଣେ ପାଗଳ କବି ଦିନେ ସେହି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ ଏକ ବୃକ୍ଷହୀନ ପ୍ରାନ୍ତର ଭିତରେ ଏହି ଆତ୍ମ-ପରିଚୟର ବିଦ୍ୟାଳୟଟିକୁ ସ୍ଥାପନ କଲାବେଳେ ସେ ଆଜିର ଏହି ଅତିକାୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲେ କି ନାହିଁ କେଜାଣି ? ପୃଥିବୀର ସବୁ ଦେଶର, ସବୁ ଜାତି ଓ ଧର୍ମର ଆତ୍ମ-ଅନୁସନ୍ଧିତ୍ସୁ ଓ ଜିଜ୍ଞାସୁମାନେ ଏଠାରେ ଏକାଠି ହୋଇ ଏକ ଉପଲବ୍ଧିର ସାଧନା କରିବେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଭାତର ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆପଣା ଚେତନାକ୍ରମର ସୋପାନମାନ ଆରୋହଣ କରି ଚାଲିବେ,—ଶାନ୍ତିନିକେତନର ଆଶ୍ରମଟି ପଛରେ ଏହି ବାଣୀ ନିହିତ ରହିଥିଲା । ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଜାତିର କଳା, ସଂସ୍କୃତି ଓ ସଂଗୀତକୁ ଏହି ଉପଲବ୍ଧି ଓ ଆରୋହଣର ସହାୟକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଆଜି ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ଜାତୀୟ କଳା ଓ ଜାତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ନେଇ ଭାରି ବିଚାର ଚାଲିଛି, ଜାତୀୟ ଶିଳ୍ପକୁ ଆଧୁନିକ ଧନୀର ଗ୍ରହଣୋପଯୋଗୀ କରି ବେପାର ମଧ୍ୟ ଚାଲିଛି । ବାହ୍ୟରୂପରେ ସେଠାରେ ଆଜି ସବୁ ବଢ଼ିବଢ଼ି ଚାଲିଛି, କିନ୍ତୁ ଏହି ଅତିରିକ୍ତ **plethora** ଯେପରି ମୂଳ ଆଦର୍ଶର

ଗ୍ରହଣଦ୍ୱାରକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ମୁଦ୍ର ନପକାଉ, ଆଖିରେ କାମ୍ନା ବଢ଼ାଇବାର ଜଣାଲଗି ଯେପରି ଅଧଳ ଦୃଷ୍ଟିଟି ନଷ୍ଟ ହୋଇ ନଯାଉ । ଯେଉଁ ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ଭିତ୍ତି କରି ସେହି ଅପମ୍ରଗ୍ର ଯାଗାରେ ଦିନେ ସାଧନାର ଆଶ୍ରମ ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆଶ୍ରମକୁ ବଳବନ୍ତ କରି ରଖିଥାଉ !

୨ । ୧୧ । ୫୧

କାଲି ରାତିର ସନ୍ତପ୍ତ ଓ ପୀଡ଼ିତ ପ୍ରାଣ ଆଜି ସକାଳେ ପୁଣି ନୂଆ ଫୁଲଟିଏ ହୋଇ ଫୁଟିଉଠିଲା । ଆଜି ସକାଳର ଏହି ନିର୍ମଳ ଆକାଶ ଓ ଶୀତଳ ପବନ ସବୁଥିରେ ଯେପରି ମୋର ପ୍ରାଣ ମିଶିଗଲା ପରି ଲାଗୁଚି । ସକାଳ ପ୍ରାର୍ଥନାର ମନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲାବେଳକୁ ଭିତରେ ଯେପରି କେଉଁ ଶିଶିରସିକ୍ତ ନୂଆ ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ାଗୁଡ଼ିକ କମ୍ପ କମ୍ପ ଉଠୁଚି । ମୁଁ ଏହାହିଁ ଚାହେଁ ! କ୍ଷତିକୁ ମୋର ଭୟ ନାହିଁ, ଅପବ୍ୟୟରେ ମୋର ଗ୍ଲାନି ନାହିଁ । ସକଳ କ୍ଷୟ ଓ ଅପବ୍ୟୟକୁ ଭୁଲି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନର ଏହି ଆରମ୍ଭ ଉତ୍ସବରେ ମୋର ପ୍ରାଣ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ସ୍ତବକରେ ବିକଶି ଉଠୁ, ମୋର ଜୀବନ ନୂତନ ଜନ୍ମରେ ପବିତ୍ର ହୋଇଯାଉ ! ପ୍ରତିଦିନ ରାତିର ଶେଷପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଆପଣାକୁ ଯାହାର ହାତରେ ସମର୍ପଣ କରିଦେଇ ମୁଁ ଦିନଟିକୁ ଶେଷ କରିଥିଲି, ଯେପରି ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତାହାର ହାତରେ ଧନ ହୋଇ ଜାଗରିତ ହୋଇଉଠେ,—ଠିକ୍ ପୁରୁଣା ଧୂଳି ଉପରେ ନୂଆ ଶିଶିର-ବିନ୍ଦୁଟି ପରି, ପୁରୁଣା ପତ୍ରଗହଳରେ ନୂଆ ଫୁଲଟିଏ ପରି ।

ଏତେ ବଡ଼ ଗୋଟାଏ ସହରରେ ମନକୁ ବିସ୍ତାରି ରଖିପାରିବାର କୌଣସି ସହଜ ବାଟ ନାହିଁ । ଶାନ୍ତିନିକେତନର ସେହି ସକାଳ ପ୍ରାନ୍ତରେ, ଫୁଲ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ମୋ' ଜୀବନରେ ଯେପରି ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ଉଚିତ ବେଳରେ ଓ ଉଚିତ ଅନୁପ୍ରେରଣାରେ ମୋର ସବୁ ଆଳସ୍ୟ ଓ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ପାରୁଥିଲା । ଏହି ଅଫୁଟ ଅଟ୍ଟାଳିକାର ଘରକାନ୍ଥ ଭିତରେ ମନ ଯେପରି କେବଳ ତଳମୁହାଁ ହୋଇ ରହୁଚି, ଯେତେଯାହା ପାଇଲେ ମଧ୍ୟ ସିଏ ସତେଅବା କେଉଁ କାଙ୍ଗାଳର ଅପରିତୃପ୍ତ ଲାଳସାରେ ସବୁବେଳେ ଉତପ୍ତ ହୋଇ ରହୁଚି, ଗ୍ରହଣ କରି କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇବା ଆଗରୁ ଆହୁରି କେତେ କେତେ ଲୋଭର ଦଉଡ଼ି ତାକୁ କୁଆଡ଼େ ଟାଣି ନେଇଯାଉଚି ।

୩ । ୧୧ । ୫୧

ଆଗରୁ କେତେକଣ ଲେଖିବି ବୋଲି ଭାବିଥିଲି, ବର୍ତ୍ତମାନ ଲେଖିଲାବେଳକୁ କିଛି ମନେପଡ଼ୁନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଅଳସୁଆ ମନଟା ଭାବିବାର ବାହାନା କରି ନଖ

କାମୁଡ଼ି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗ୍ରାସ କରି ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ଭାରି ମଜା ଲାଗେ, ଅଳସ ମନର ଏହି ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ କଥା ଭାବିଲାବେଳକୁ । କେଡ଼େ ସହଜରେ ମନର ସବୁ ବ୍ୟସ୍ତତାକୁ ଭୁଲାଇଦେଇ ସେ କୌଣସି ଏକ ମିଛ ବ୍ୟସ୍ତତାରେ ତତ୍ପର ହୋଇପଡ଼େ, ସେଇଥିରେ ଭୁଲି ରହିବାର ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ସୁଖ ମଧ୍ୟ ପାଏ । ପଛରେ ଏହିସବୁ କଥା ଭାବିଲାବେଳକୁ ମୁଁ ଆଉ ଆପଣା ଉପରେ ରାଗି ପାରେନାହିଁ, ସମସ୍ତ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ମୁଁ ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ କରି ପାରେନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ମନକୁ ମନ ଆପଣାକୁ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ।

ମନଟା ଧରି ରଖିବାକୁ ଏଠି କାହିଁକି ଏପରି ରୀତିମତ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ପଡୁଛି, ଆପଣାର ସମୟ ଓ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ମନକୁ ବସାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ କାହିଁକି ଏତେ ପରିଶ୍ରମ ଲୋଡ଼ା ହେଉଛି ? ଏଠି ମୁଁ ଏତେକଥା ଦେଖୁଛି, ସାରା ପୃଥିବୀର କେତେକଥା ଶୁଣୁଛି, କେତେ ପ୍ରକାର ଖବର ଜାଣିବାକୁ ପାଉଛି, ମଣିଷ ଗଢ଼ା କେତେକେତେ ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ ମୋର ପ୍ରତିଦିନର ଜ୍ଞାନ ବଢ଼ିବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଅଥଚ କଥାରେ, କାର୍ଯ୍ୟରେ ଓ ଜୀବନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଆପେ ଆପଣାକୁ ପ୍ରକାଶିତ କରିବା ଏଠାରେ ସହଜ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ମୁଁ ଏଠି ସମସ୍ତ ଜାଣି ଆପଣାକୁ ଫୁଟାଇ ପାରୁନାହିଁ ? ଆପଣାର ସମଗ୍ର ଜୀବନଟିକୁ ମୁଁ କାହିଁକି ଆପଣାର ଚିତ୍ତଦର୍ପଣରେ ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ ? ଦେଖିବାର ନିତ୍ୟତତ୍ପର ଉତ୍ତେଜନାରେ ଦେଖିବାର ମନ ଯେପରି ନିଜର ସମସ୍ତ ଦେଖିବା ଶକ୍ତିକୁ ହରାଇ ବସୁଛି, ଦ୍ରଷ୍ଟା ଆପଣାର ଦୃଷ୍ଟି କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ହଜିଯାଉଛି । ଜାଣେନା, କିପରି ମୁଁ ଏହି ହଜିଯିବାର ସନ୍ତାପରୁ ଆପଣାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ଧରି ରଖିପାରିବି, ମୋର ଦେଖିବାରୀତି ଆଗପରି ପୁଣି କେବେ ସହଜ ହୋଇ ପାରିବ !

୪ । ୧୧ । ୫୧

ସେହି ରାତି ପ୍ରହରରୁ ବରଷା ଲାଗି ରହିଛି ! ରବିବାର ସକାଳଟା ବରଷାପାଗ ହେଲାବୋଲି ଆଜି ହୁଏତ ଅନେକଙ୍କର ମନ ଶୁଖି ଯାଇଥିବ । କିନ୍ତୁ ବରଷାର ଯେ ଏକ ମଧୁର ଓ ଗମ୍ଭୀର ପ୍ରାଣରୂପ ରହିଛି, ତାହା କଦାପି ଅସ୍ୱୀକାର କରି ହେବନାହିଁ । ଚାରିପାଖରେ ବଡ଼ବଡ଼ କୋଠାଘେରା ଏହି ସହରର ଗ୍ରେଟିଆ ଆକାଶ, ଆଖି ଆଗର ଅପ୍ରଶସ୍ତ ପୃଥିବୀ,– ହୁଏତ ଏଠି ବରଷାର ପ୍ରାଣକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବାର ସୁଯୋଗ ହିଁ ମିଳେ ନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି ପ୍ରକୃତିର ସବୁ ଆଡ଼ମ୍ବର ଅପେକ୍ଷା ଏଠି ରାସ୍ତାର ପାଣିକାଦୁଅ ଉପରେ ଆଗ ଆଖି ପଡ଼ିଯାଏ । ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ଏହି ବରଷା ମତେ କେତେ ଆନନ୍ଦ ଦେଉଥିଲା ! କଳାମେଘ, ବିଜୁଳି ଓ ଘଡ଼ଘଡ଼ିର ଆୟୋଜନ କରି ଯେତେବେଳେ ଘୋର

ବରଷାର ଗର୍ଜ୍ଜନ ମାଡ଼ି ଆସୁଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଗଛର ଡାଳପତରେ ପରି ପ୍ରାଣଭିତରେ ଯେପରି ସମସ୍ତ ତନ୍ତୁବିତନ୍ତୁ ମଧ୍ୟ କେଉଁ ବେଗର ଉତ୍ତେଜନାରେ ଫୁଲି ଉଠୁଥିଲା ! ବିସ୍ତୃତ ଆକାଶ ଓ ବିସ୍ତୃତ ପ୍ରାନ୍ତର ଭିତରେ ମୁଁ କେତେଥର ଯେ ବରଷା ଭିତରେ ବାହାରି ଯାଇଛି, କେତେଥର ବରଷାରେ ଧନ୍ତ ବୁଡ଼ି, ଗୀତ ଗାଇ ମାଟି-କାଦୁଅ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଛି, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ତାହା ମନରୁ ଯାଇନାହିଁ । ବର୍ଷସାର ସମସ୍ତ ବାଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଅତି ପିଲାଟିପରି ସେହି ପାଣି ଆଉ ପବନର ବନ୍ୟାରେ ପାଣି ଆଉ ପବନ ହୋଇ ମିଶିଯିବାରେ ଯେ କି ଆନନ୍ଦ, କି ପରିତୃପ୍ତି, କେବଳ ଅନୁଭବୀ ହିଁ ତାହା କହିପାରିବ ।

ଏଠି ପିଲା ହେବାର, ନିଜର ଅମସ୍ତ ପରିପାର୍ଶ୍ୱ ଓ ସମସ୍ତ ସ୍ଥିତିକୁ ପଛରେ ପକାଇ କେବଳ ଆବେଗ ଓ କେବଳ ଆନନ୍ଦର ଗୋଟିଏ କଞ୍ଚା ପିଠୁଳା ପରି ଯେକୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରର ମର୍ମ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିବାର କୌଣସି ପରିସର ନାହିଁ । ଏଠାକାର ଜୀବନମାନ ହେଉଛି କେବଳ Discipline, ଏଠି ଆବଶ୍ୟକତା ନଥାଇ ହସିଲେ ଅନ୍ୟ ଆଖିକୁ ସେଇଟା ଯେପରି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ପରି ଦେଖାଯାଏ, ଜଣାଶୁଣା ଗ୍ରୁପରେ କଥା ନକହିଲେ ଓ ଭାବଭଙ୍ଗୀ ନଦେଖାଇଲେ କେତେ ମଣିଷ ଯେପରି ଅବାକ୍, ଅଥଚ କୁଟିଳ ମୁଖାକୃତି କରିପକାନ୍ତି ।

୫ । ୧୧ । ୫୧

ଆଜି ଅତି ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ମୁଁ ବାରବାର ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବି, ହେ ମୋର ଜୀବନର ବିଧାତା, ମୋତେ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟରୁ ବଞ୍ଚାଅ । ମୁଁ ଯାବତୀୟ କ୍ଷତ ସହିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି, ଯାବତୀୟ ଗ୍ଲାନିରେ ଦଗ୍‌ଧ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଆପଣା ମନରେ ଆପେ ବୁଢ଼ା ହୋଇ ସଙ୍କୁଚିତ ସଂସାର ଭିତରେ ଟୁପ୍ ହୋଇ-ଯିବାକୁ ମୁଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଭୟ କରେ । ପ୍ରତ୍ୟେକଦିନ ସକାଳେ ସମସ୍ତ କ୍ଷତ ଓ ଗ୍ଲାନିର ଦାଗ ନିଭାଇ ଦେଇ ମୁଁ ନୂଆ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମୋର ଭବନ ଓ ଭୁବନକୁ ଦେଖୁଥାଏ, ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟେକଦିନ ନବନବ ସୃଷ୍ଟି କରି ଚାଲିଥାଏ, ଆଜି ତୁମେ ମୋତେ ଏହି ନିତ୍ୟରଚନାର କୈଶୋରରେ ଶକ୍ତିମୟ ଓ ସରସ କରି ରଖ । ଆଜି ଜଗତରେ ମଣିଷର ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଏତେଏତେ ସମସ୍ୟାର ଜଟିଳତା,—ସ୍ୱୀକୃତ ସଂସାରର ଶାସନ ହୁଏତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସବୁ ମଣିଷର ମନକୁ ବାଧ୍ୟ କରୁଛି କେବଳ ତାହାରି ସମର୍ଥିତ ପଥଉପରେ ବିନା ଦ୍ୱନ୍ଦରେ ଚାଲିଯିବାକୁ, ହଜାରଜଣଙ୍କ ସହିତ ଆପଣାକୁ କେବଳ ଜଣେ କରିଦେଇ ହଜିଯିବାକୁ । ଏହି ଶାସନର ଯୁଗରେ ରଚନାତ୍ମକ ଜୀବନର କ୍ଷେତ୍ର ଆଉଦେ

ପ୍ରଶସ୍ତ ନୁହେଁ, ଆପଣାର ବିବେକକୁ ଏଠି ସମାଜର ସ୍ୱୀକୃତ ବିବେକର **phantasy** ପାଖରେ ସମର୍ପଣ କରିଦେଇଥିବା ମଣିଷର ପଲ ଅତି ପ୍ରବଳ । ତୁମେ ମୋତେ ଖାଲି ଆପଣାର ସରସତା ଓ ସହଜତା ଦିଅ, କେବଳ ତୁମରି ଆଶୀର୍ବାଦରେ ମୁଁ ନବନବ ରଚନା କରିଯାଏ, ଖାଲି ତୁମରି ହାତର ଇଙ୍ଗିତରେ ମୁଁ ନୂଆନୂଆ ଜୀବନର ବିଚିତ୍ର ଅନୁଭୂତିରେ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଚାଲିଯାଏ । ଖାଲି ଖାଇବା, ପିନ୍ଧିବା ଓ ସମ୍ଭୋଗସମ୍ୱରେ ମଜ୍ଜି ରହିବା ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ତୃଷାକୁ ପରିତୃପ୍ତ କରିପାରିବନାହିଁ । ଆପଣାର ସବର୍ଦ୍ଧମାନ ମନଦ୍ୱାରା ନୂଆନୂଆ ରଚନା କରି ହିଁ ମଣିଷର ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନ ସାର୍ଥକ ହୋଇ ଯାଉଥିବ ।

୭ । ୧୧ । ୫୧

ଖାଲି ବହି ପଢ଼ି, ଖାଲି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କଥା ଜାଣିବାକୁ ପାଇ ଯଦି ଏ ମନର ପିପାସା ମେଣ୍ଟି ଯାଉଥାନ୍ତା ! କେତେପ୍ରକାର ଶୃଙ୍ଖଳାର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ଦିନମାନ ମନକୁ କେତେ ମୋଟା ବହି ପାଖରେ ନେଇ ବସାଉଛି, ବହିରେ ମୋତେ ଭଲଲାଗୁଥିବା କଥାଗୁଡ଼ାକୁ ମୁଁ କେତେ ଉତ୍ସାହରେ ଆପଣା ଖାତାରେ ଲେଖି ସାଇତି ରଖୁଛି, କିନ୍ତୁ ଏତେ ବହି ପଢ଼ିବାପରେ ବି ମୁଁ ଯୋଉ ଖାଲିକୁ ସେଇ ଖାଲି,-ଯେପରି ଯୁଗଯୁଗ ହେଲି ସେଠି କାହାର ହାତ ବାଜିନାହିଁ, ଆପଣାର ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଠାରୁ ଆଉ ଅଧିକ କଷ୍ଟଦାୟକ କଣ ହୋଇପାରେ ? ବାହାରେ କେତେ କାମରେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ବ୍ୟାପୃତ କରି ରଖୁଛି, ଅଥଚ ଭିତରେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ କାମ ବି ମୋତେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଏଠିକାର ବ୍ୟସ୍ତ ମଣିଷକୁ ଆପଣାର କରିବା ମଧ୍ୟ ଆଜିଯାଏ ସମ୍ଭବ ହେଲାନାହିଁ । କେବଳ ଦରକାର ସମୟରେ ଥରେ ସାକ୍ଷାତ ହୋଇ ତା'ପରେ ମାସମାସ ଧରି କିଏ କୁଆଡ଼େ ଆପଣା କାମରେ ଯେ ହଜିଯାଉଚନ୍ତି, ତା'ର ଯଥା ବି ମିଳୁନାହିଁ । ଏଠି ମଣିଷର ସ୍ନେହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଲାଗି କାଙ୍ଗାଳ ହୋଇ ବାହାରିଥିବା, ମୁଁ ଖାଲି ସନ୍ତପ୍ତ ହୋଇ ରହୁଛି । ସେଇମାନଙ୍କ ପରି ହୁଏତ ଉପରେ ଉପରେ ଗୁଡ଼ାଏ କଥା କହି ମାତ୍ର କ୍ଷଣକର ସାନିଧ୍ୟକୁ ପରିତୋଷକାରୀ ନାନା ଉପକରଣ ଦ୍ୱାରା ଉପଭୋଗ କରି ମୁଁ-ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭୁଲିଯାଉଥାନ୍ତି, ନୂଆନୂଆ ମଣିଷ ସହିତ ବେଶ୍ କିଛିନକିଛି ଦେଖା ହେଉଥାନ୍ତା ! ମାତ୍ର ମୋ' ଦ୍ୱାରା ତାହା ସମ୍ଭବ ହେଉନାହିଁ । ମୁଁ ମଣିଷର ଆହୁରି ଗଭୀରକୁ ଯିବାକୁ ଚାହେଁ, ଆପଣାର ମୁକ୍ତ ଦୁଆର ବାଟେ ମୁଁ ତାକୁ ଆହୁରି ନିକଟକୁ ଆଣିବାକୁ ଚାହେଁ , ଆପଣା ସ୍ନେହଶ୍ରଦ୍ଧାର ଅମିତ ପାତ୍ରଟି ଧରି ଯେଉଁଠି ସିଏ ତା'ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭୂଷଣ ପିନ୍ଧି ବସିଛି, ସେଇଠି ମୁଁ ନିଜର ସବୁ ସମର୍ପଣ କରିଦେବାକୁ ଚାହେଁ ଓ ତାହାହିଁ କରି ଆପଣାର ଗ୍ରହଣ ପାତ୍ରଟିକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିନେବାକୁ ଚାହେଁ ।

୭ । ୧୧ । ୫୧

ଗ୍ରୀଷ୍ମ ପର ଶୀତ ମାତ୍ର ଆସୁଚି । ଏଠି ଗ୍ରୀଷ୍ମକୁ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ବୋଲି ନିଶ୍ଚୟ ବସନ୍ତ ବୋଲି କହିବା ଉଚିତ । କେତେ ଫୁଲ ଓ କେତେ ପତ୍ରରେ ଏହି ଦେଶର ପ୍ରକୃତି ଗତ ଛଅମାସ ହେଲା ଯେପରି ମଣ୍ଡିତ ରହିଥିଲା ! ଏଇ ସାତଦିନ ହେଲା ପତ୍ରଝଡ଼ା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଣି । ଝରି ପଡ଼ିଥିବା ପାଚିଲା ପତ୍ରରେ ପାର୍କ ଓ ରାସ୍ତାଘାଟ ସବୁ ପୂରିଚି । ଆଉ ପନ୍ଦରଟା ଦିନରେ ହୁଏତ ଗଛରେ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ପତ୍ର ନଥିବ । କାଲିଠାରୁ କାଲୁଆ ଶୀତପବନ ହୁ' ହୁ' ହୋଇ ବହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି ।

ଭାରତବର୍ଷରେ ଋତୁର ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ଧରିହୁଏ ନାହିଁ । ଭାରି ଧୀର ଓ ମନ୍ଥର ଗତିରେ ସେଠି ଶୀତ ବସନ୍ତକୁ ଓ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ବର୍ଷାଋତୁ ହୋଇ ବଦଳେ । ଗୋଟିଏ ଗଛରେ ପତ୍ରଝଡ଼ା ଶେଷ ନହେଉଣୁ ହୁଏତ ନୂଆ ଧରଣର ପଲ୍ଲବ ବି ଦେଖାଦିଏ । କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ପ୍ରକୃତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ବଡ଼ ହଠାତ୍, ବଡ଼ ସ୍ପଷ୍ଟ । ମୋର ଠିକ୍ ମନେ ଅଛି, ଗତ ଏପ୍ରିଲ ମାସରେ ଦିନ ସାତଟା ଭିତରେ କିପରି ଏ ଦେଶର ସବୁ ଗଛ ଫୁଲ ଓ ପତ୍ରରେ ପୂରି ଉଠିଲା । ମନେହେଲା, ସିଏ ଯେପରି ଆଉ ଗୋଟାଏ ଦେଶ, ଆଉ ଗୋଟାଏ ଉଦ୍ୟାନ ! ପ୍ରକୃତି ବଦଳିବା ପରି ଏଠିକାର ମଣିଷମନ ମଧ୍ୟ ନୂଆ ପ୍ରକୃତିର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇ ଉଲ୍ଲସିତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଛଅମାସରୁ ଶୋଇରହିଥିବା ପ୍ରାଣ ଯେପରି ଏକାବେଳେକେ ସହସ୍ର ଆବେଗର ନିର୍ଝରରେ ଉଚ୍ଛ୍ୱସି ଉଠିଲା । ମନର ଆନନ୍ଦ ନାନା ବାଟରେ ନାନା କ୍ଷେତ୍ର ଓ ନାନା ପ୍ରସଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପ୍ରକାଶର ପଥ ଖୋଜି ବୁଲିଲା !

ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ପରିବର୍ତ୍ତନର ବେଳ ! ଆଉ ଅଳ୍ପଦିନପରେ ମୋଟା ପୋଷାକ ବାହାରିବ, ଘରେ ଘରେ ଉତ୍ତାପ ଯୋଗାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବ, ସହରର ଅନେକ ବିନୋଦନ ବି ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ରବିବାର ବା ଛୁଟିଦିନ-ମାନଙ୍କରେ ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ ଆଉ ମଣିଷଙ୍କର ଭିଡ଼ ଜମିବନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ଛଅମାସ ସକାଶେ ଲୁପ୍ତ ହୋଇଯିବେ, ଏହି ବରଫ ଓ ଶୀତ ଭିତର ଦେଇ ସେମାନେ ଏପ୍ରିଲ ଓ ମେ' ମାସର ଫୁଲଫୁଟା ଲାଗି ପୁଣି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିବେ ।

୮-୧୧-୫୧

ମୁଁ କେତେ ପଢୁଚି, କେତେ ବୁଝୁଚି; ତଥାପି ଧାଇଁବାର ଏହି ପ୍ରବଳ ପିପାସା ମୋତେ କିଏ ଦେଇଚି କେଜାଣି ? କେତେଥର କେତେ ପ୍ରକାର

ମୋହରେ ପଡ଼ି ବାଟ ହଜିଗଲେ ହଠାତ୍ ଯେପରି ଭିତରୁ ଧକ୍କା ଦେଲାପରି କିଏ ଆସି ମୋʼ ଶତ୍ରୁର ପଥିକକୁ ସତର୍କ କରିଦେଇ ଯାଉଚି । ଏହି ସତର୍କବାଣୀର ଆଶୀର୍ବାଦ ନେଇ ମୋର ଜୀବନ ପ୍ରତ୍ୟହ ସତେଅବା ନୂଆକରି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଚି । ମୁଁ ଯେପରି ପ୍ରତ୍ୟହ ମୋର ବିଗତ ଦିନଗୁଡ଼ିକର ସମସ୍ତ ଗ୍ଲାନି ଓ ଗୌରବକୁ ଝୁଲିଟିଆ ଭଙ୍ଗାଟିଏ କରି ସକାଳୁ କେଉଁ ନୂଆ ବାଟୋଇର ପୁଷ୍ପପ୍ରାଣ ଉତ୍ସାହରେ ଧାଇଁ ମେଲି ପୁଣି ବାହାରି ପଡ଼ୁଚି । ଆପଣାର ସବୁ କ୍ଷତି ଓ ସବୁ ଅପମାନରେ ଜର୍ଜରିତ ମନ ଯେପରି ଏହି ନୂଆ ଯାତ୍ରାର ଆହ୍ୱାନରେ ପୁଣି ନୂଆହୋଇ ବାହାରୁଚି, ପୁଣି ନୂଆହୋଇ ଆପଣା ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଆପଣା ବାଟକୁ ଠିକ୍ କରିନେଉଚି । ସବୁ ପୁରୁଣାର ଉଦାସୀନତା ଯେପରି ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ କୁଆଡ଼େ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଯାଉଚି । ଭିତରେ ଥାଇ କିଏ ବାରବାର କହି ହଉଚି, ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଞ୍ଚିଚି; ସହସ୍ର ମୋହ ଏବଂ ସହସ୍ର ମଳିନତାର ଇତିହାସ ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହି ବଞ୍ଚିବା ଓ ଏହି ବାଟ ଚାଲିଯିବା ହେଉଚି ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସ୍ୱାଭାବିକ ଧର୍ମ । ତେଣୁ ସବୁ ମଳିନ ଚିନ୍ତାକୁ ପଛରେ ପକାଇ ଆଜି ଖୋଲି ଯିବାକୁ ହିଁ ହେବ ।

ସାରା ଜୀବନଟା କʼଣ ଏହିପରି ଗୋଟାଏ preparation, କେବଳ ଧାଇଁବାର ଅଦମ୍ୟ ପ୍ରେରଣାକୁ ପୁଞ୍ଜି କରି ଆଗକୁ ଆଗକୁ ବାଟ କଟାଇବାର ଅହରହ ଯାତ୍ରା ? ପ୍ରତିଦିନ ହୁଏତ ଏଇ ଜୀବନର କେତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଓ କେତେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଚି, ନାନାବିଧ ଅଶକ୍ତତା ସକାଶେ କେତେ ନୀଡ଼ରଚନା ଅଧା-ହୋଇ ପଡ଼ିରହୁଚି, ତଥାପି ବାଟ ଚାଲିବା ବନ୍ଦ ହେଉନାହିଁ, ତଥାପି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନର ନୂତନ ପଥିକ-ବାଳକ ଲାଗି ସ୍ୱପ୍ନ ବା ଲକ୍ଷ୍ୟର ଅଭାବ ହେଉନାହିଁ । ଆଜି ସକାଳେ ଚିରର ଏହି ସତତ ବର୍ଦ୍ଧମାନ ଓ ଚଳମାନ ଦେବତା ପାଖରେ ମୁଁ କୃତଜ୍ଞତାରେ ନତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଚି । ପୁରୁଣା କ୍ଷତି ଲାଭର ବିଚାର କରି ସେ ଯଦି ଜୀବନର ବିଚାର କରୁଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ମୁଁ କେଉଁଦିନୁ ପଛରେ ପଡ଼ି ହଜିଯାଇ ସାରନ୍ତିଣି ।

୯ । ୧୧ । ୫୧

ରୁଷିଆ ଆଉ ଆମେରିକା ଦୁଇପାଖରୁ ଦୁଇଟା ଶାନ୍ତି ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଜି ଖବର-କାଗଜରେ ବାହାରିଚି । ଉପରୁ ଦେଖିଲେ ହଠାତ୍ ମନେ ହେଉଚି ଯେପରି ଦୁହେଁ ଦୁଇ ରକମର ଶାନ୍ତି ଚାହାନ୍ତି ! ଦୁଇଟା ନାମରେ ଆପଣାର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ-କଳାପକୁ ଚଳାଇ ଦେଉଥିଲେ ହେଁ ମନୋବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେମାନଙ୍କର ମତଲବ ଯେ ଏକ, ଯେ କୌଣସି ନିରପେକ୍ଷ ବିଚାର କେବଳ ତାହାହିଁ କହିବ ।

ଅବଶ୍ୟ ଅର୍ଥ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗୋଟାଏ ପକ୍ଷକୁ ଆପଣାର ବିବେଚନା ଶକ୍ତି ବଳ ଦେଇଥିଲେ ବିଗ୍ରହର ଟିକିଏ ଭିନ୍ନ ହେବ । ଗତ ମାସରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମବାୟ କଂଗ୍ରେସରେ ମୁଁ ବିଗ୍ରହ ବଢାଇବାର ଏହି ତାମସା ଦେଖି ଆସିଲି । କଂଗ୍ରେସର ସଭ୍ୟମାନେ ଦୁଇଦଳରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ପରସ୍ପର ସହିତ ଅସହଯୋଗ କରିବା ଛଡ଼ା ସେଠାରେ ମୁଁ ସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନର ଅଳ୍ପ କିଛି ହେଲେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି ନାହିଁ । ଏପରିକି ଏକ ପକ୍ଷରୁ କେହି ଜଣେ ଭାଷଣ ଶେଷ କଲାବେଳେ ଅପର ପକ୍ଷରୁ ଭଦ୍ରତାସୂଚକ ତାଳି ମଧ୍ୟ ବାଜୁନଥିଲା । ରାଜନୀତି ଉପରେ ଏକ ନୂତନ ଜୀବନଦର୍ଶନର ବିଦ୍ରୋହ ଘୋଷଣା କରି ଦିନେ ସମବାୟ ନୀତି ଜନ୍ମଲାଭ କରିଥିଲା । ଆଜି ରାଜନୀତି ହିଁ ତାର ସକଳ ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବାକୁ ଯାଉଛି । ରାଜନୀତି ହିଁ ଆଜି ବିଗ୍ରହର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ମାନଦଣ୍ଡ ହୋଇଛି ।

ଉପରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରସ୍ତାବ ପେଶ୍ ହେଉଥିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଭିତରେ ଯୁଦ୍ଧର ଆୟୋଜନ ଚାଲିଛି । କମାଣ, ସୈନ୍ୟସାମନ୍ତ ଓ ବୋମାର ସଂଖ୍ୟା ବଢୁଥିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ମଣିଷ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଘୃଣା ଓ ଦ୍ୱେଷ ବଢ଼ାଇବାଲାଗି ପ୍ରବଳ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଛି । ଏହି mass psychology ର ଯୁଗରେ ରାଜନୀତିର ମତଲବ-ଗୁଡ଼ାକ ସିଦ୍ଧ ହେବା ଭାରି ସହଜ ହୋଇଯାଉଛି । ପରିବାର, ଧର୍ମ ଏବଂ ଆପଣା ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ବିଗ୍ରହର ସବୁ security ବା ନିର୍ଭର କ୍ରମେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲାଣି । କେବଳ ଜାତି, ଦେଶ, pact ଓ ଯୁଦ୍ଧର security ଦିନକୁଦିନ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସମର୍ଥନ ପାଉଛି । ସେଥିପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବଦଳରେ mass ହିଁ ସମାଜର ଏକକ ହୋଇ ଠିଆହେଲାଣି ।

୧୦ । ୧୧ । ୫୧

କେତେକେତେ ଦିନର ସଞ୍ଚିତ ବେଦନା ଆଜି ସକାଳୁ ଯେପରି ମୋର ସମସ୍ତ ଚେତନାକୁ ଆବୋରି ରହିଛି, ଆଜି ସକାଳର ଠିକ୍ ଏଇ ମେଘଗୁରୁ ଆକାଶ ପରି ! ବେଦନାର କାରଣ ଅନେକ,—ଅନେକ କ୍ଷତ ଓ ଅନେକ ଅପସଞ୍ଚୟର ଗ୍ଲାନି ଆଜି ସତେଯେପରି କେବଳ ଏକ ବେଦନାରୂପ ପ୍ରାର୍ଥନାରେ କାହା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉଚ୍ଛ୍ୱେଳିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ପ୍ରାର୍ଥନା ବିଷୟରେ ମୁଁ ଧର୍ମ-ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅନେକ କିଛି ପଢ଼ିଛି । କିନ୍ତୁ ଜୀବନରେ ମୁଁ କେବେହେଲେ ମୋର ସମସ୍ତ ଚିତ୍ତକୁ ଏକଠୁଳ କରି ସମର୍ପିଦେଇ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ପାରିଛି ବୋଲି ମୋର ମନେପଡୁ ନାହିଁ । ମୋର ଭକ୍ତି ପ୍ରଧାନତଃ ଆର୍ତ୍ତିର ଭକ୍ତି ହୋଇ ରହିଛି, ମୋର

ସମର୍ପଣ ପ୍ରଧାନତଃ କାକୁସ୍ଥର ସମର୍ପଣ ହୋଇ ରହିଛି । ଆପଣାର ନିଃସ୍ୱ ଓ ନିଃଶେଷିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକରେ ମୁଁ ଭିକାରୀ ପରି କେବଳ ହାତ ପତାଇ ମାଗିବାକୁ ଯାଇଛି, ଅତି ଅଯୋଗ୍ୟ ଭାବରେ କରୁଣାଭିକ୍ଷା କରିଛି । ହୁଏତ ସେଇଥିଲାଗି ମୋର ବେଦନା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ମୋର ଆଲୋକଦୀପ ହୋଇ ଜଳି ଉଠିନାହିଁ, ଚିତ୍ତର ସକଳ ଆକାଙ୍‌କ୍ଷା ଓ ଅଭିଳାଷକୁ ଏକତ୍ର କରି ତାହା ବାଜିଉଠି ପାରିନାହିଁ । ଖାଲି ଜାଣିଲେ ବା ଖାଲି ବୁଝିଲେ କଣ ହୁଏ ? ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆପଣାର ସବୁ ମୋହକୁ ପଳାପଳ କରି ପୋଡ଼ି ଅଙ୍ଗାର କରି ରଖିବାକୁ ହେବ, ତେବେଯାଇ ତାହାର ହାତରେ ବଜ୍ରାଘାତବେଳେ ମୋର ସବୁକିଛି ଏକାବେଳେକେ ଜଳି ଉଠିପାରିବ । ସେହିପରି ଏକ ଅସଫଳତା ଓ ଅକିଞ୍ଚନତାର ବେଦନା ଆଜି ମୋତେ ସ୍ଥବିର ପରି କରି ରଖିଛି । ଆଜି ସକାଳର ଜୀବନ ତଟରେ ପହଞ୍ଚି ମୁଁ ଯେପରି ଆପଣାକୁ ପଚାରୁଛି ! ମୁଁ ଏତେ ପଢ଼ିଲି, ଏତେ ଜାଣିଲି, ଏତେ ପ୍ରକାରେ ଏତେ ବାଟ ଦେଇ ପ୍ରମାଣ ପାଇଲି, ତଥାପି ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମର୍ମପ୍ରବେଶ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆପଣାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପାରିଲିନାହିଁ ।

୧୬ । ୧୧ । ୫୧

ଆପଣା ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଯେପରି ମୁଁ ପ୍ରଶସ୍ତ ହେବାର ସବୁ ପଥକୁ ରୁଦ୍ଧ କରି ଦେଇଛି । ନାନା ଆଡ଼େ ବୁଲିବୁଲି ମୋର କ୍ଳାନ୍ତ ମନ ଯେପରି କେଉଁ ବିଧାସ୍ତୁକର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଲାପରି ଆପଣାର ଆକୁଞ୍ଚିତ ଚେତନା ସଞ୍ଚୟକୁ ଯାବୁଡ଼ିଧରି ବସିଛି । ଆଉ ଦେଖିବାର ଓ ଆଉ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଯେପରି କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ । ମୋ' ଭିତରେ କୋଉଠି ଯେ କଅଣ ବଦଳିଛି, ମୁଁ ନିଜେ ବି ତାର ଠାବ କରି ପାରୁନାହିଁ ।

ଏଠି ମୋର ଦିନଗୁଡ଼ାକ ବଡ଼ ଅବରୁଦ୍ଧ ଭାବରେ କଟିଯାଉଛି । ହଜାର ହଜାର ମଣିଷ ଦେଖି, ଏତେ କୋଠା ଓ ଯାନବାହାନର ଗହଳରେ ବିଚରଣ କରି ମୁଁ ଯେପରି ତଥାପି କାହାର ଜୀବନକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଏତେ ଏତେ ସଂଯୋଗର ସଂସାରରେ ଆପଣାକୁ ହଠାତ୍ ଏପରି ଏକାକୀ ମନେହୁଏ କାହିଁକି ? ଏତେ କଥା କହି, ଏତେ ପରିଚୟ ଓ ଆପ୍ୟାୟନରେ ଦିନପରେ ଦିନ ବୁହାଇ ଦେଇ ତଥାପି ଆପଣାର ଭିତରଟା ଭଙ୍ଗା ଦେଉଳର ଅମଡ଼ାପରି ମନେହୁଏ କାହିଁକି ? ଜାଣେନା, ଆଉ କେଉଁ ନାମରେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଦେବାର ଦେବତାକୁ ଡାକିବି; ଜାଣେନା, ଆଉ କେଉଁପ୍ରକାର ପରିଚୟ ଦାନରେ ମୁଁ

ଏଠିକା ମଣିଷର ଆହୁରି ନିକଟକୁ ଆସିପାରିବ । ଆଜି ଖୁବ କ୍ଳାନ୍ତ ଲାଗୁଚି । ଆଗରେ ଆହୁରି ଅନେକ ବାଟ,—ତଥାପି ବାହାରି ପଡ଼ିବାର ଓ ଯାତ୍ରା କରିବାର ସକଳ ସ୍ୱାଭାବିକ ବେଗକୁ କିଏ ଯେପରି ମୋ'ଠାରୁ ଅପହରଣ କରିନେଇଚି । ମୋ'ଜୀବନରେ ଆଗରୁ ଅନେକ ଅବସାଦ ଆସିଚି ଅନେକ କ୍ଷତ ଓ ଅନେକ ବିରକ୍ତି ହୁଏତ ମୋର ସହଜ ଗ୍ରହଣ ସମ୍ପ୍ରଦାନର ଦ୍ୱାରଗୁଡ଼ିକୁ ବନ୍ଦ କରିଦେବାକୁ ବସିଚି । ତଥାପି ଆଗରୁ କେବେହେଲେ ନିଜକୁ ଏତେଦୂର ଦୀନ ଓ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ ମନେ ହୋଇନାହିଁ । କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ପଡ଼ି ମଧ୍ୟ କେଉଁ ଅଦମ୍ୟ ପିପାସାରେ ଉଦ୍ଦୀପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିବାର ଶୁଭମୁହୂର୍ତ୍ତ ଓ ଶୁଭ ବିଶ୍ୱାସ ଜୀବନରୁ ଅପସରି ଯାଇନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ହଠାତ୍ ଏ ବ୍ୟତିକ୍ରମ କାହିଁକି ?

ଭିତରର ଅପରିତୃପ୍ତି ଓ ଉପରର ଅକର୍ମଣ୍ୟତାର ସଂଘର୍ଷରେ ଆଜି ଆପଣାକୁ ଖୁବ ଆହତ ମନେହେଉଚି । ଅତି ବ୍ୟାକୁଳ ଭାବରେ ମୁଁ ଏ ଜୀବନରେ ଯାହାସବୁ ଚାହିଁଆସିଚି, ମୁଁ ଆଜି ସେ ସବୁକୁ ଆହୁରି ହଜାରଗୁଣ କରି ଚାହେଁ । ତଥାପି କର୍ମରଥର ସବୁ ଦଉଡ଼ି ଏପରି ଢ଼ିଲା ହୋଇ ଫିଟିପଡ଼ିଚି କାହିଁକି ?

୧୩ । ୧୧ । ୫୧

ଯେଉଁ ସବୁଠାରୁ ଦୂରରେ ରହି ମୁଁ ସେହିସବୁର ଅଭାବରେ ନିଜକୁ ମୋହଗ୍ରସ୍ତ କରି ରଖିଥିଲି, କାଲି କେତେ ମଣିଷଙ୍କର ପାଖକୁ ଆସି ମୋର ସବୁ ଅଭାବ ଦୂର ହୋଇଗଲା । ଦିନଶେଷରେ ଶୋଇବାକୁ ଗଲାବେଳେ ଦିନମାନର ସମସ୍ତ ଆଘାତକୁ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ନୈବେଦ୍ୟରେ ସମର୍ପଣ କରି ଦେଇପାରିଲି । ପ୍ରତିଦିନ ଠିକ୍ ବିଛଣା ଧରିଲାବେଳକୁ ଯଦି ଦିନମାନର ସବୁ ଅସଫଳତା ଓ ଅପରିତୃପ୍ତି ଗୁଡ଼ାକ ଆସି କାହାରି ମୁଣ୍ଡ ଭିତରକୁ କାମୁଡ଼ି ଧରେ, ତେବେ ସେହି ଲୋକଠାରୁ ଅଧିକ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଆଉ କିଏ ଅଛି ? ପ୍ରତିଦିନର ଫୁଲ ଦିନଶେଷରେ ଧରିତ୍ରୀର କୋଳରେ ଝରିପଡ଼ିବ ପରଦିନ ସକାଳେ ପୁଣି ନୂଆ ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟି ଉଠିବାକୁ । ଏହା ହେଉଚି ସୁଖୀ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ସର୍ତ୍ତ । ବିରକ୍ତି, ଅଭାବ ଓ ଅପରିତୃପ୍ତି ଦ୍ୱାରା ସବୁବେଳେ ସନ୍ତପ୍ତ ହୋଇ ରହିଲେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ଆସ୍ୱାଦ କଦାପି ମିଳି ପାରିବନାହିଁ । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଯିଏ ସମର୍ପଣ ଓ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ, ସେଇ ଅସଲ ଜୀବନ ବଞ୍ଚେ ।

କାଲି ସକାଳେ କୋପେନ୍‌ହେଗେନ୍‌ରୁ ମୋର ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଚାରିମାସ କାଳ ମୁଁ କେତେ ନୂଆ ମଣିଷର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିବି, ମୋର ଜଳାଶୟ ଭିତରେ କେତେ ନୂଆ ଭାବଧାରା ଆସି

ମିଶିବ । ଭାର ଖୁସୀ ଲାଗୁଚ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଏହି ପ୍ରାନ୍ତଉପରେ ବସି । କାରଣ ଏହି ବଡ଼ ସହରରେ ମୁଁ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ କେବଳ ସନ୍ତ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହୁଚ । ମଣିଷକୁ ମଣିଷଭାବରେ ଚହ୍ନିବାର, ଜାଣିବାର ଓ ନିବିଡ଼ କରି ଧରିବାର ସମସ୍ତ ଓ ସହଜତା ଯେପରି ଏହି ସହରର ଜୀବନରୁ କୁଆଡ଼େ ଅପସରି ଯାଇଚ । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିଚୟର ଆୟୋଜନ ନାନା ଅତିରିକ୍ତ ଆନୁସଙ୍ଗିକ ଆପ୍ୟାୟନରେ ଏତେ superfluous ହୋଇଯାଇଚ ଯେ ଆପଣାକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଦେଇପାରିବା ବା ଅପରକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ପାଇପାରିବାର ସ୍ୱାଭାବିକତା ଏଠାରେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଉଚ । ଏହି ଅତୃପ୍ତିର ବେଦନରେ ମୋର ଦୁଇମାସ କଟିଚ । କାଲିର ପରିବର୍ତ୍ତନରୁ ମୁଁ ହୁଏତ ଅନେକ ଉପକୃତ ହୋଇପାରିବ ।

୬ । ୧୬ । ୫୧

ଏହା ଭିତରେ କୋଡ଼ିଏ ଦିନ ଫାଙ୍କା ପଡ଼ିଗଲା । ଦକ୍ଷିଣ ଡେନମାର୍କର ଏକ ଛୋଟିଆ ଗାଆଁରେ ପନ୍ଦରଦିନ କଟାଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ଏହି ଦେଶର ବୃହତ୍ତମ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଚ । ତିନିଶହରୁ ଅଧିକ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କର ଗହଳରେ ଏଠି ଯେପରି କଲିକତାର ବଡ଼ବଜାର ଭିତରେ ଆସି ପଶିଗଲା ପରି ଲାଗୁଚ ।

ଏହି ପନ୍ଦରଟା ଦିନ ଭିତରେ ମୁଁ କେତେ କାନ୍ଦିଚ, କେତେ ପଢ଼ିଚ, କେତେ ଉଠିଚ । କେତେଥର ବାଉଳାହୋଇ ପୁଣି କେତେଥର ଫେରିପାଇଚ । ଆପଣା ଶୂନ୍ୟ ହୃଦୟର ଶୁଷ୍କତା ଉପରେ ବସି ଆପଣାର ପାପ ଓ ଅପରାଧକୁ ଭର୍ତ୍ସନା କରୁକରୁ ମୁଁ ପୁଣି ଶୂନ୍ୟକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ପାରିଚ, ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନର ନୂତନ ଜନ୍ମ ଓ ସମୃଦ୍ଧି ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିଚ । ଅବଶ୍ୟ ସେହି କ୍ରନ୍ଦନ, ଅନ୍ତର ଭିତରର ସେହି କୋଳାହଳ ଓ ବ୍ୟାକୁଳତାକୁ ଏହି ଖାତାରେ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ରଖି ପାରିନାହିଁ । ଲେଖିବାଲାଗି ନିଶ୍ଚୟ ଯଥେଷ୍ଟ ସମୟ ଥିଲା, ମନ ବି ସତେଜ ଥିଲା । ତଥାପି କେଜାଣି କାହିଁକି ମୁଁ ଏହି ଖାତାରେ ପଦେ କଥା ଲେଖିବସିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭବ କରି ପାରିନାହିଁ ।

ନୂଆ ଦେଶ, ନୂଆ ସଭ୍ୟତା ଓ ନୂଆ ମଣିଷଙ୍କର ଗହଳରେ ଏଠାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆପଣାକୁ ଯେପରି ବିଦେଶୀ ପରି ମନେ ହେଉଚ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷକୁ ତାର ଉଦ୍ୟମ, ଉତ୍ସାହ, ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ଆକାଙ୍କ୍ଷାଦ୍ୱାରା ଚହ୍ନିବାଲାଗି ଆପଣାର ଅନ୍ତରକୁ ଯେତିକ ପ୍ରଶସ୍ତ କରିପାରିବା ଦରକାର ଏଠି ତା'ର ବଡ଼ ଅଭାବ ଦେଖୁଚ । ଏଠିକାର ଛାତ୍ରମାନେ ଆପଣାର Theology ଓ ଆପଣାର

ବନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସକୁ ଏପରି ଦୃଢ଼କରି ଧରିଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନଙ୍କୁ ଘେରି ଠିଆହୋଇ ରହିଥିବା ନାନା ସ୍ୱତଃସିଦ୍ଧତାର ପାଚେରିଗୁଡ଼ିକୁ ଭେଦପାରିବା ପ୍ରାୟ ଅସମ୍ଭବ ପରି ମନେହେଉଛି । କେବଳ ମୋ'ର ଧାରଣା ଓ ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଯଦି ମୁଁ ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ବିଚାର କରିବାର ମତ୍ତ ପଥ ଅବଲମ୍ବନ କରେ, ତେବେ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ କିଏ, ଏହି ପୃଥିବୀ ନା ସ୍ୱୟଂ ମୁଁ ?

୩ । ୧୬ । ୪୧

ଅଠର ବରଷର ଯୁବକ ଯଦି ଏଇଦିନୁ ଆପଣାର Theology ଠିକ୍ କରିନେଇ କେବଳ ତାହାକୁ ହିଁ ଯାବୁଡ଼ି ଧରି ବସେ, ତେବେ ସେ ଆପଣା ଜୀବନରେ ବଢ଼ିବ କପରି ? ପିଲାଦିନୁଁ ହୁଏତ ବାପ, ମାଆ ଓ ପାଦ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ସେ ଐତିହାସିକ Christଙ୍କର କେବଳ ଏକତ୍ୱରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ଶିଖିଆସିଛି । ସେହି ବିଶ୍ୱାସ ଆଜି ବିରାଟ ଏକ ପୂର୍ବଗ୍ରହ ହୋଇ ତାକୁ ବିଶ୍ୱସଂସାରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଅନୁଭୂତିରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଛି । ରକ୍ତମାଂସର ଯୀଶୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ସେ ଯଦି ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଯୀଶୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ଜୀବନାଦର୍ଶକୁ ଆପଣାର ସମ୍ମୁଖରେ ଦର୍ପଣ କରି ଧରିପାରୁଥାନ୍ତା, ତେବେ କୌଣସି କଥାହିଁ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହି ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ମଣିଷକୁ ଜୀବନଭିତରୁ କ୍ରମେ ବହିର୍ଭୂତ କରାଇଆଣି କେବଳ ଗୀର୍ଜା ଭିତରର ଦୁଇଦଣ୍ଡ ଭିତରେ ତା'ର ଧର୍ମ ଓ ଧର୍ମ ଜୀବନକୁ ବାଡ଼ ଦେଇ ରଖୁଛି, ଏହାହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଶୋଚନୀୟ କଥା ।

Theology ପ୍ରଧାନତଃ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କର ପ୍ରସୂତ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ତା'ର theology କୁ ଆପେ ଠିକ୍ କରିବ । ଜ୍ଞାନ, ଭକ୍ତି ବା ଅନୁଭୂତି ଓ କର୍ମ ଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରେରିତ ଓ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ ସେ ଆପଣାର ଭଗବାନକୁ ଆପେ ଚିହ୍ନିବ ଓ ଆପେ ସ୍ୱୀକାର କରିନେବ । ସେପରି ହୋଇପାରିଲେ ସେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କୌଣସି ଧର୍ମପୁରୁଷକୁ ଏକମାତ୍ର ଭଗବାନ ବୋଲି ମାନିଲେ ଓ ସେହି ପଥର ଆଚରଣ କଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ତା'ର ଧର୍ମପଥରେ କୌଣସି ପ୍ରମାଦ ରହିବ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ଭିତରେ ରହିଥିବା ସତ୍ୟ ହିଁ ସକଳ ସତ୍ୟକୁ ଚିହ୍ନିବ, ଯଥାର୍ଥ theology ର ଏହାହିଁ ଯଥାର୍ଥ ବାଟ । କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧର୍ମଗୋଷ୍ଠୀ ବା ସିଦ୍ଧାନ୍ତଜୀବୀମାନଙ୍କର ଯୁକ୍ତିକୁ theology ବୋଲି ମାନିନେଇ ତାକୁଇ କେବଳ ଏକମାତ୍ର ସତ୍ୟବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ଅଠର ବରଷର ଯୁବକ ଯେ ଆପଣାର ଉଦୟପଥକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖୁଛି, ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

୪ । ୧୨ । ୫୧

କାଲି ରାତିରେ ପ୍ରାୟ ଗୋଟାଏ ବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର କେତେଜଣ ଛାତ୍ରଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲି । ଏହି ସଭ୍ୟତା ଯୀଶୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କୁ ଏକମାତ୍ର ଭଗବାନ ବୋଲି ମାନେ, ସେହି ବିଶ୍ୱାସରେ ପାପୀର ପରିତ୍ରାଣ କରିବା-ଲାଗି ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ କରି ସେ ବିଦେଶକୁ ପାଦ୍ରୀ ପଠାଏ । ତଥାପି ଏହି ପଶ୍ଚିମ ଦେଶରେ ହିଁ ଆଜି ଯୀଶୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅଭାବ ରହିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସମାଜର ଶ୍ରେଷ୍ଠବନ୍ତ ସବୁ ସ୍ତରରେ ଆଜି ଏଠି ମଣିଷକୁ ତା'ର ବିପୁଳ ଧର୍ମଦୃଷ୍ଟିରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖାଯାଉଛି: ଦେଶ, ଜାତି, ବାଦ ଓ ଧର୍ମଗୋଷ୍ଠୀର ନାନା ଲଢୁଉର ଆଦର୍ଶର ମାଦକ ଦେଇ ମଣିଷ ଭିତରୁ ସବୁ ପ୍ରକାର ବୁଦ୍ଧିର ବଳ ଓ ଉତ୍ସାହକୁ କାଢି ନିଆଯାଉଛି । ସେଥିଲାଗି କୋଡିଏ ବରଷର ଯୁବକ ଖାଲି ହତାଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ପରି ସ୍ଥାଣୁ ବା ପ୍ରଚଳିତ ସମାଜ ସହିତ ଲୀନ ହୋଇଯାଉଛି ଓ ପ୍ରଧାନତଃ ପୁରାତନ ରୁଢିଗୁଡ଼ାକର ଆଚରଣ କରିବା ଛଡ଼ା ଆଉ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନିରାପଦ ବାଟ ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ । ଯୁଗର ନାନା ସମସ୍ୟା ଦିନୁଁଦିନ ଜଟିଳ ହେବାରେ ଲାଗିଛି, ଆମ ସଭ୍ୟତା ନାମରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ଅକର୍ମଣ୍ୟତା ଓ ଅନ୍ଧ ନିସ୍ପୃହତାର ଗ୍ରାସରେ ପଡ଼ିବାକୁ ଯାଉଛୁ ।

ଡେନମାର୍କର ଗଣବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁ ହିସାବରେ ଏଇକଥା ପଚାରିବି । ଜଗତର ଏହି ବିନାଶ ପର୍ବରେ ସମାଜ, ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ପରିବାରର ସକଳ ମାନଦଣ୍ଡ ଭୁସୁଡ଼ି ପଡୁଥିବା ବେଳେ ସେ ନିଜେ ଏହି 'ଆହ୍ୱାନକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଲାଗି କିପରି ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛି, ଜଗତରେ ଜଣେ ଯୁବକ ହିସାବରେ ସେ କେତେଦୂର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଧର୍ମସଂସ୍ଥାପନର ବିପ୍ଳବ ସଂଘଟିତ କରିବାଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛି ? ତା'ର ଆଶା, ତା'ର ଜୀବନ ଓ ତା'ର ଈଶ୍ୱର ବିଷୟରେ ତା'ର ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ତାହାରିଠାରୁ ଜାଣିବି ।

୫ । ୧୨ । ୫୧

ପ୍ରଥମେ ଉଜ୍ଜୀବନ, ତା'ପରେ ଉଦ୍ବୋଧନ; ପ୍ରଥମେ ଉନ୍ମୋଚନ ଓ ତା'ପରେ ବିଦ୍ୟାଦାନ । ଡେନମାର୍କରେ ଗଣବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଥମ ଯୁଗରେ ଜଣେ ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଏହି ନୀତିକୁ ସକଳ ଶିକ୍ଷାର ମୂଳମନ୍ତ୍ର ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ସିଏ ହେଉଛି ଆଜିକୁ ଶହେବର୍ଷ ତଳର କଥା । ସେତେବେଳେ ଡେନମାର୍କ ଦେଶରେ ଏତେବେଶୀ ବେପାରବଣିଜ ନଥିଲା, ଡେନମାର୍କର ଅଧିବାସୀ ଏତେ ପଇସା

ଖରଚ କରି ଶିଖି ନଥିଲା । ଦେଶ ଓ ଦେଶର ସମାଜକୁ ଏକ ନୂଆ ଜୀବନ ଆଣି ଦେବାର ଆଦର୍ଶ ଗ୍ରହଣ କରି ସେ ଅତି ଅଳ୍ପ ସ୍ତରରୁ ଆପଣାର **Experiment** ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଡେନମାର୍କର ସେହି ଯୁଗଟିର କଥା କହି ବସିଲେ ଆଗ **Kristen Kold**ଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡ଼େ । ଲୋକଶିକ୍ଷା ଲାଗି ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଜୀବନ ଯେ ଆଗରୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଚି, ଏହିପରି ଏକ ଦୈବୀ ପ୍ରେରଣା ତାଙ୍କୁ ନୂଆ ନୂଆ **Experiment** ଲାଗି ସର୍ବଦା ଉତ୍ସାହିତ କରି ରଖିଥିଲା । ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ସ୍କୁଲରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବଖରାରେ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଏକାଠି ଶୋଇବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକଦିନର ଖାଦ୍ୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପୁଷ୍ଟିକର ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବାଲାଗି ହୁଏତ ଯଥେଷ୍ଟ ପଇସା ହିଁ ନଥିଲା, ଏବଂ ଡେନମାର୍କରେ ପାଣି ପରି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବା ଗୃହାକଫିର ବିଳାସ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ପାଉନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ସେହି ପ୍ରଥମ ସ୍କୁଲଟି ସର୍ବଦା ଜୀବନରେ ଓ ନୂଆ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଭରି ରହିଥିଲା । ଦୈନନ୍ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ **Kold** ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରି ରଖିଥିଲେ, ନାନା ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ନାନା ଚିନ୍ତାରେ ସେ ଯୁବକର କ୍ଷୁଧା ଓ ପିପାସାକୁ ଉନ୍ନୀତ କରି ରଖିଥିଲେ । ତେଣୁ ଭଲ ଖାଦ୍ୟପାନୀୟ ଓ ଭଲ ବାସସ୍ଥାନ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ହୃଦୟର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରି ରଖିଲାଭଳି ଖାଦ୍ୟ ପାନୀୟ ଓ ବସତିରେ ତାଙ୍କର ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଆପଣାକୁ କେତେବେଳେ ହେଲେ ଅକିଞ୍ଚନ ମନେ କରୁନଥିଲା ।

୭ । ୧୨ । ୫୧

ମଣିଷର ଧର୍ମ ଓ ମଣିଷର ଭଗବାନ ମଣିଷକୁ ଆହୁରି କର୍ମତତ୍ପର କରିବ, ଜଗତର ଜୀବନ ସହିତ ତାକୁ ଆହୁରି ଶ୍ରଦ୍ଧାନିବିଡ଼ ଭାବରେ ବାନ୍ଧି ଶିଖାଇବ, ଆପଣା ଭଗବାନ ଲାଗି ଆପଣାର ସମସ୍ତ ସମର୍ପଣ କରିଦେବାର ଜୀବନଲାଭ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷ ଉଚ୍ଚରୁ ଉଚ୍ଚତର ସ୍ତରକୁ ଯିବାଲାଗି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିବ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମରେ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ଏକ ମହାନ୍ ସମର୍ପଣର ଆବେଦନ ରହିଚି । ଏହି ଆବେଦନଟିକୁ ବିଲକୁଲ ଭୁଲିଯାଇ ଆଜି ପ୍ରଧାନତଃ **Theology**ର ଭିତ୍ତିଉପରେ କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଆପଣାର ଧର୍ମଜୀବନକୁ ସୀମିତ କରି ରଖିଚନ୍ତି । ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ ହେଉଚନ୍ତି ଭଗବାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ପ୍ରେରିତ ପୁତ୍ର,- କେବଳ ତାଙ୍କର ପଥରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କର ଜୀବନକାହାଣୀ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ହିଁ ମୁକ୍ତି ମିଳିବ । ଆଉସବୁ ବାଟ ପାପୀର ବାଟ,-ଏହିପରି ଗୋଟାଏ ପୂର୍ବଗ୍ରହ ଉପରେ ଅନେକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ତିଷ୍ଠି ରହିଚି । ସକଳ ଜୀବନରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ଏହି ବିଶ୍ୱାସ କିପରି କେବଳ ଗୀର୍ଜା-ଭିତରର କେତେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ରହିଚି, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସମାଜ ଓ ସଂସ୍କୃତି ନିଜେ ତାର ପ୍ରମାଣ ଦେବ ।

ଆମେ କେତେଜଣ ସେଦିନ ଏହି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲୁ । ଆଲୋଚନା ଶେଷହୋଇ ଆସିଲା ବେଳକୁ ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଭାରି ନିରାଶ ହୋଇ କହିଲେ, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସମାଜର ଅନାସ୍ଥିରତା ଓ ସନ୍ତ୍ରସ୍ତତା ମଣିଷର ସବୁ ବିଶ୍ୱାସକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଛି; ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେତେ ଅଗଭୀର ହେଉ ପଛକେ କେବଳ ଏଇଟିକିକ ବିଶ୍ୱାସ ହିଁ ବାକିରହିଛି,-ତେଣୁ ସେତକ ବିଶ୍ୱାସକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବାର ଅର୍ଥ ଆମକୁ ସର୍ବସ୍ୱାନ୍ତ କରିଦେବା । ଯେତେ ଅଳ୍ପସୀମାରେ ହେଉ ପଛକେ, ଯୀଶୁଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଯଦି କୌଣସି ମଣିଷ ତାଙ୍କର ନାମ୍‌ରେ ଆପଣାକୁ ମୁକ୍ତ ଓ ଅର୍ପିତ କରି ପାରୁଥାନ୍ତା, ତେବେ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ମଣିଷ । ଯଥେଷ୍ଟ ଉପକୃତ ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ କେବଳ ଏକ ଅନ୍ଧାରପଟଳ ପରି ଏହି ବିଶ୍ୱାସଦ୍ୱାରା ଆପଣାକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖି ଜଗତର ଜୀବନରୁ ଆପଣାକୁ ବଞ୍ଚିତ ଓ ଅସଂଯୁକ୍ତ କରି ରଖିବାରେ କେବଳ ପ୍ରମାଦ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କ'ଣ ଥାଇପାରେ ?

୭ । ୧୬ । ୪୧

ଅନେକଦିନ ତଳେ କୋପେନ୍‌ହେଗେନ୍ ସହରରେ ମାନବିକ ଅଧିକାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୁଁ ଅନେକ ଚମତ୍କାର ଛବିମାନ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥିଲି । ଏବେ ବଡ଼ ଚମତ୍କାର କାଗଜରେ ଛପାହୋଇଥିବା ୟୁନେସ୍କୋଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚାରିତ ମାନବିକ ଅଧିକାରର ସର୍ତ୍ତମାନ ପଢ଼ିବାକୁ ମିଳିଲା । ସର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଗୋଟିଗୋଟି କରି ଆପଣାର ମତାମତ ବଖାଣି ବସିବାର ସ୍ଥାନ ଏ ନୁହେଁ । ତଥାପି ପରିବାର-ବିଷୟକ ଅଧିକାରଟି ମୋତେ ଯେପରି ଭାରି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ମନେହେଲା । **'Everyone has the right to live his family life'** ମୁଁ ଜାଣେ ନା, ଆପଣାର ପରିବାର ଗଢି ତାହାରି ଜରିଆରେ ସଂସାରର ବୃହତ୍ତର ଜୀବନରେ ଆପଣାର ପରିଚୟ ଦେବାର ଅଧିକାର ମଣିଷ କେଉଁ କର୍ତ୍ତା ବା **authority** ପାଖରୁ ଦାବୀ କରିବାକୁ ଯିବ ! ସଭ୍ୟତାର ନାମ ନେଇ ଜୀବନର ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ଆରାମର ସଂଖ୍ୟାବୃଦ୍ଧି କରି ମଣିଷ ଆପଣା ପାରିବାରିକ ଜୀବନକୁ କେବଳ ସଂକଟାପନ୍ନ ହିଁ କରିଛି, ଆପଣାର ବାସନା ଓ କାମନା ମେଣ୍ଟାଇବାର କ୍ଷିପ୍ରତାରେ ସେ ଆପଣାର କେତେ ପ୍ରାଥମିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ବନ୍ଧନକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେଇଛି । ସଭ୍ୟତାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାକୁ ହେଲେ ସବୁ ମଣିଷର ଅଧିକାର ଦାବୀ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସବୁ ମଣିଷର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଦାବୀ କରିବାକୁ ହେବ । ସମାଜର ବା ଏହି ଜଗତର ଯେଉଁମାନେ ଆଗୁଆ ବା ଅଧିକ ଭାଗ୍ୟବାନ ହିସାବରେ ଆପଣା

ଅଧିକାର ନାମରେ ସହସ୍ର ଉପଭୋଗ ମଧ୍ୟରେ ଆପଣାକୁ ବିସର୍ଜନ କରିଦେଇଛନ୍ତି, ସେହିମାନେ ହିଁ ସଭ୍ୟତା ଓ ସୃଷ୍ଟି ଲାଗି ପ୍ରଥମେ ସ୍ଥାନ ପାଇଆସିଛନ୍ତି । ଆଜି ସାରା ସଂସାର ନାମରେ ମଣିଷର ଅଧିକାର ଦାବୀ କରିବାବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ ଆପଣା କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ପଥକୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯିଏ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ହେବ, କେବଳ ସେଇ ଅଧିକାର ବି ଲାଭ କରିପାରିବ ।

୮ । ୧୨ । ୪୧

ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଛି ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ଧର୍ମରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା, ଏହିକଥାଟି ଏଠି ସବୁବେଳେ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଛି । ସଂସାରର ଆଉ କୌଣସି ଧର୍ମରେ ଯେ ବିଶ୍ୱାସକୁ ଗୌଣକରି ଧରାଯାଇଛି, ମୁଁ ସେକଥା ଜାଣେନାହିଁ । ଧର୍ମଜୀବନର ଆରମ୍ଭ ବିଶ୍ୱାସରୁ, ଶ୍ରଦ୍ଧାରୁ, ଧର୍ମଜୀବନର ପରିପକ୍ୱତାରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ପ୍ରଧାନତା ।

ହୁଏତ ମୁଁ ବି ଆଜିଠାରୁ ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କୁ ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମଦୂତ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କଲି । ତାଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କେହି ଯେ ଧର୍ମର ସନ୍ଦେଶକୁ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ବହନ କରି ଆଣିଛନ୍ତି, ଏକଥା ମାନିବାକୁ ବି ମୁଁ ହୁଏତ ନାରାଜ ହୋଇପାରେ । ମୁଁ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୀଶୁ ସ୍ୱର୍ଗରେ ପରମପିତାଙ୍କର ଦକ୍ଷିଣ-ପାର୍ଶ୍ୱରେ ବସିଛନ୍ତି, ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିଲେ ସେ ପୁଣିଥରେ ଶରୀର ଧରି ସଂସାରକୁ ଅବତରଣ କରିବେ । ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍‌ର ଏହି ଧର୍ମତତ୍ତ୍ୱ ଉପରେ ଅଟଳ ନିର୍ଭର ରଖିବାର ଅଧିକାର ରହିଛି ।

କିନ୍ତୁ ଏହି ବିଶ୍ୱାସ ମୋତେ ଅନ୍ୟର ବିଶ୍ୱାସକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆଖିରେ ଦେଖାଇବାକୁ ଶିଖାଇବ କିପରି ? ମୋର ଆପଣା ଭଗବାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ପାଇ ମୁଁ ଅନ୍ୟର ଠିକ୍ ସେହି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାଟିକୁ ଘୃଣା କରି ଶିଖିବି କାହିଁକି ? ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ଈଶ୍ୱରତ୍ୱ ଉପରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବି, ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ମୋର ସମସ୍ତ ଜୀବନ, ଅତୀତ ଓ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ମୁଁ ତାଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ଭିତରେ ସମର୍ପଣ କରିଦେବି, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ହିଁ ମୁଁ ତାଙ୍କର ଧର୍ମରାଜ୍ୟର ସନ୍ତାନ ହେବାର ସ୍ତରକୁ ଉଠିଯିବି; ତାଙ୍କର ପଥ ଓ ତାଙ୍କର ଆଲୋକ ମୋର ସମସ୍ତ ଜୀବନରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେବ, ମୋର ସମସ୍ତ ଜୀବନର ସାଧନା ତାଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ଓ ଉଦାରତା ପାଇବାଲାଗି ଯୋଗ୍ୟ ହେବାରେ ହିଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହେବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂଆ ନୂଆ ପରିଚୟ ପାଇ ମୁଁ ମୋ' ଭଗବାନଙ୍କର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେଉଥିବି ।

କିନ୍ତୁ ଏହିପରି ଏକ ବିରାଟ ଧର୍ମଦୀକ୍ଷାରେ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବା ଅନ୍ୟ ଲୋକକୁ ପାପୀ ବୋଲି କହିବାର ଅବସର କାହିଁ ? ଆପଣାର ଜୀବନ, ସମାଜ ଓ ଧର୍ମ ମନ୍ଦିର ପ୍ରତି ଉଦାସୀନ ରହି ବିଦେଶରେ ଆପଣାର ଧର୍ମକୁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରିବାର ଦମ୍ଭ ଲାଗି ସ୍ଥାନ କାହିଁ ? କେବଳ ସଂସ୍କାର ଓ ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନର ନାମମାତ୍ର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦ୍ୱାରା ମୋ' ନିଜ ଗୋଷ୍ଠୀର ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ାଇବାରେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତତା କାହିଁ ?

୯ । ୧୨ । ୫୧

ସକାଳେ ରବିବାର ଗୀର୍ଜା ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଯୋଗ ଦେଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ଫେରୁଛି । ପ୍ରାର୍ଥନା ବିଶ୍ୱଜନୀନ, ଏଥିରେ ମନ୍ତ୍ରକ ବା ପ୍ରତୀକର ସ୍ଥାନ ଅତି ଗୌଣ । ଗୀର୍ଜା ହେଉ, ମନ୍ଦିର ହେଉ, ବାଟ ହେଉ ବା ପାନ୍ଥଶାଳା ହେଉ; ଆପଣାର ଶତଦ୍ୱାର ଖୋଲିଦେଇ ସନାତନ ଓ ସର୍ବଭୂ ସତ୍ତ୍ୱସହିତ ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇପାରିଲା, ସେଇଠି ପ୍ରାର୍ଥନା ସାର୍ଥକ ହେଲା । ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଗୋଷ୍ଠୀର ଶତ ଶତ ମଣିଷ ଯେଉଁ ମାର୍ଗ ଓ ଯେଉଁ ମନ୍ଦିରରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଚନ୍ତି, ଆପଣାର ଜୀବନ ତଥା ଜଗତ ମଧ୍ୟରେ ସେମାନେ ଯେଉଁ ମାର୍ଗ ଓ ମନ୍ଦିରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ଶ୍ରଦ୍ଧାସାଧନା କରୁଚନ୍ତି, ସେହି ମାର୍ଗ ଓ ସେହି ମନ୍ଦିର ଯଦି ମୋତେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାବନତ କରିଦେଇ ପାରିଲା, ମୋର ସକଳ ଅହଙ୍କାରର ରୁଦ୍ଧଦ୍ୱାରକୁ ଭାଙ୍ଗି ମୋତେ ଯଦି ସକାଳର ଆଲୋକ ଓ ମଣିଷ ମୁହଁର ହସ ସହିତ ଏକାତ୍ମ କରିପାରିଲା, ତେବେ ତାହା ମୋର ମଧ୍ୟ ମାର୍ଗ; ତାହା ମୋର ମଧ୍ୟ ମନ୍ଦିର । Theology ର ତାପରେ ପାଚି ପୋଡ଼ି ପାକଳ ହୋଇଥିବା ପଣ୍ଡିତର ଆଖିରେ ମୁଁ ହୁଏତ ସେହି ଗୋଷ୍ଠୀରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଅଧିକାର ହିଁ ପାଇବି ନାହିଁ । କାରଣ ସିଏ ପ୍ରମାଣ ଚାହେଁ, ମନ୍ତ୍ରକ ଓ ବାହ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନର ସାହାଯ୍ୟରେ ହିଁ ସିଏ ଚହ୍ନିବାକୁ ଚାହେଁ । ମୁଁ ତା' ସହିତ କୌଣସି କଳହ କରିବି ନାହିଁ । ଜୀବନର ଖଣ୍ଡାଧାର ଉପରେ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ମୁଁ କେତେଥର ଆପଣାକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିଚି । ସଂସାରର ଯେକୌଣସି ଗୋଷ୍ଠୀ-ସହିତ ଏକାଠି ହୋଇ, ଯେକୌଣସି ତୀର୍ଥର ଧୂଳିକୁ କପୋଳରେ ଲେପି ମୁଁ ଯଦି ମୋର ସେହି ଆଚ୍ଛନ୍ନତାକୁ କଟାଇ ପାରିଲି, ମୋର ସବୁ ନୀତି ଓ ଦଉଡ଼ିର ପାଷାଣ ଭାଙ୍ଗି ଦୁଇଟୋପା ଲୁହ ଗଡ଼ାଇ ପାରିଲି, ତେବେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେହି ଗୋଷ୍ଠୀର ଜଣେ, ସେହି ତୀର୍ଥର ଉତ୍ତରାଧିକାରରେ ମୋର ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦ । ବାହାର ତନ୍ତ୍ର ବା ଦେଉଳର ଦୀକ୍ଷାଠାରୁ ଧର୍ମଲାଗି ଏହି ବାଟ ଅଧିକ ପ୍ରଶସ୍ତ; ଅଧିକ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ।

୧୦ । ୧୬ । ୪୧

Mine veje jeg ej kan, som jeg gerne vilde kende : Du, (Gud, kan ene vende min fornuft og min forstand'.—ତ୍ୱୟା ହୃଷୀକେଶ ହୃଦି ସ୍ଥିତେନ ଯଥା ନିଯୁକ୍ତୋଽସ୍ମି ତଥା କରୋମି !' ଗୀତାରେ କୃଷ୍ଣ ଆଉ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତାଲାପ ଏବଂ ଉପରଲିଖିତ ପ୍ରାର୍ଥନାଟିରେ ଭକ୍ତ ଓ ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ-ସମ୍ବାଦ । କିନ୍ତୁ ସାରା ପୃଥିବୀଲାଗି ଏହା ଏକ ବିରାଟ ସତ୍ୟ । କୃଷ୍ଣ ବା ଯୀଶୁ ଏହି ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼କଥା ନୁହନ୍ତି । କୌଣସି ନାମ ନ ନେଇ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ଏକ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଇପାରେ ।

ସବୁ ପ୍ରକାର ପ୍ରାର୍ଥନା ହେଉଛି କେବଳ ଏକ ସମର୍ପଣ । ଠିକ୍ ନଈ ସମୁଦ୍ରରେ ମିଶି ସମୁଦ୍ରର ନିୟମରେ ପରିଚାଳିତ ହେଲାପରି । କେତେ ଦମ୍ଭ, କେତେ ବେଗ ଓ କେତେ ସ୍ୱପ୍ନର ତରଳ ଦେହଟି ଧରି ନଦୀ ସମୁଦ୍ର ଆଡ଼କୁ ଧାଏଁ, କିନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚି କେବଳ ଲୀନ ହୋଇ ଯିବାରେ ହିଁ ସେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲଭ କରେ । କେତେପ୍ରକାର ଜ୍ଞାନ ଓ କର୍ମ, କେତେପ୍ରକାର ଅର୍ଚ୍ଚନା ଓ ଆୟୋଜନ,—ସବୁ କେବଳ ସେହି ସମୁଦ୍ରକୁ ହିଁ ଚହ୍ନାଇବାର ଓ ତାହାର ପାଖରେ ଆପଣାକୁ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବାର ଆୟୋଜନ । କିନ୍ତୁ ସକଳ ଆୟୋଜନର ମୁଖରତା ଏଇଠି ଆସି ଥମିଯାଏ, ଏକ ବିରାଟ ଅଧିକାର ବା ଆଶ୍ରୟ ଭିତରେ ଭକ୍ତ ଆପଣାକୁ ଲୀନ କରିଦିଏ, ତାହାର ସକଳ କ୍ରିୟା ଓ ସକଳ ଆଚରଣ କେବଳ ସେହି ବିରାଟର ଇଚ୍ଛାକୁ ହିଁ ପକାଶ କରେ । ସେହି ବିରାଟର ପୁତ୍ତଳି ହୋଇ ତାହାର ଇଚ୍ଛାରେ ଜଗତରେ ପ୍ରେରିତ ହେବାର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଧର୍ମବୋଧକୁ **Free will** ବନାମ **Determinism** ର ଜ୍ଞାନତତ୍ତ୍ୱ ଦେଇ ବୁଝାଇ ହେବନାହିଁ; ଏହି ତତ୍ତ୍ୱକୁ ମଥା ଦେଇ ବୁଝିଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତେ ସେହି ପ୍ରେରଣାକୁ ଅନୁଭବ କରି ତାହାର ଦ୍ୱାରା ଚାଳିତ ହୋଇ ପାରିବେନାହିଁ ।

ପୃଥିବୀର ନାନା ଭାଗରେ, ଇତିହାସର ନାନା ଅଧ୍ୟାୟରେ, ନାନା ଭକ୍ତଙ୍କର ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ କଥା ଦେଇ ଏହି ଯେଉଁ ବିରାଟ ସମର୍ପଣ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି, ତାହା କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧର୍ମର ବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱର ନୁହେଁ । ତାହା ହେଉଛି ସକଳ ଧର୍ମଜଗତର । ଯେ ଦେଖିବ, ଯେ ଜାଣିବ, ସେଇ ଦେଖିବ, ସେଇ ଜାଣିବ, ସେଇ ଚାଳିତ ହେବ ।

୧୧ । ୧୬ । ୫୧

ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ପଥ ନିର୍ମଳ ସେବାର ପଥ, ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣର ପଥ । କୌଣସି ଫଳ, କୌଣସି ଯଶ ବା ଖ୍ୟାତିର ଆଶା ନରଖି କେବଳ ନିସ୍ପୃହ କର୍ମ କରିଯିବାର ପଥ । ଏହି ପଥଟିକୁ ଯେଉଁମାନେ ଜୀବନର ପଥ ବୋଲି ବାଛିନେବେ, ଜଗତରେ ବା ଜନସମାଜରେ ସେମାନେ କେବଳ ସେବକ ହୋଇ ରହିବେ । ହିନ୍ଦୁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ, ବୌଦ୍ଧ ଭିକ୍ଷୁ ବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ପାଦ୍ରୀ କହିଲେ ଆଖିଆଗରେ ଆଗ ଏହି ନିର୍ମଳ ସେବାଦର୍ଶର ଜୀବନଟି ହିଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଉଠେ । ରାଜନୀତି ଓ ସମାଜନୀତିର ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଏହି ଆଦର୍ଶର ମର୍ମକୁ ହୁଏତ ସହଜରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ପାରିବେନାହିଁ, ଗୋଷ୍ଠୀ ବଢ଼ାଇବାର ଲାଳସା ରଖି ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରର ଆବୃତ୍ତି କରୁଥିବା ଅଧମ ପଣ୍ଡିତମାନେ ହୁଏତ ଏହାର ମୂଲ୍ୟକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିବେ । କିନ୍ତୁ ଏହି ସମର୍ପଣ ବା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ସର୍ଗର ଆଦର୍ଶକୁ ହିଁ ଚିରଦିନ ସବୁ ଧର୍ମ ଘୋଷଣା କରି ଆସିଛନ୍ତି । ସକ୍ରେଟିସ୍, ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ, ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ ବା ଏ ଯୁଗର ଗାନ୍ଧୀ;—ଏମାନଙ୍କର ଜୀବନ କେବଳ ଏହି ସତ୍ୟଟିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଆସିଛନ୍ତି ।

ଫଳ ବା ଆଶୁପ୍ରଭାବ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତଉଲି ବସିଲେ ହୁଏତ ଏହି ସମର୍ପଣର ଜୀବନ ବିଷୟରେ ଭାରି ନିରୁତ୍ସାହିତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ସକ୍ରେଟିସ୍, ଯୀଶୁ ବା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ହୁଏତ ନିର୍ବୋଧ ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କୁ ଆପଣା ମତର ପକ୍ଷ ଉପରକୁ କଳେ କୌଶଳେ ଟାଣିଆଣିବା ଲାଗି ସେମାନେ ଆଦୌ ଅଭିଳାଷୀ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱସୃଷ୍ଟିର ପିତୃତ୍ୱକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନେଇ ସେମାନେ ଆପଣାର ସକଳ କର୍ମକୁ କେବଳ ଏକ ଶ୍ରଦ୍ଧାନିବେଦିତ ସମର୍ପଣରୂପେ ଦାନ କରିପାରିଛନ୍ତି । ଏହି ସମର୍ପଣ କରିବାର ଆନନ୍ଦକୁ ହିଁ ସେମାନେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସମ୍ପଦ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ।

୧୬ । ୧୬ । ୫୧

ଡେନମାର୍କର ଲୋକଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ କରିବାଲାଗି ମୁଁ ଏ ଦେଶକୁ ଆସିଛି । ଏଠାରୁ ମୁଁ ଯେତିକି ସାର ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବି, ସ୍ୱଦେଶରେ ମୋର ଶିକ୍ଷାର୍ଜନ ମୋର ଭବିଷ୍ୟତ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋତେ ସେତିକି ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବ । ଲୋକଶିକ୍ଷାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏଠି ଶତବର୍ଷବ୍ୟାପୀ ଏକ ବିରାଟ ଇତିହାସ

ରହିଛି, କେତେ କେତେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ପ୍ରତିଭାର ଜୀବନକାହାଣୀ ଏହି ଇତିହାସକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଆସିଛି, ଏହି ଜାତିକୁ ମହତ୍ ଦୃଷ୍ଟି ଦାନ କରିଆସିଛି । ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ହେଉଛି, ଏକ ନିର୍ମଳ ଉତ୍ସର୍ଗର ଜୀବନ । ସେହିମାନଙ୍କର ଜୀବନତୀର୍ଥରେ ମୁଁ ବାରବାର ଅଟକି ସେମାନଙ୍କୁ ନିରିଖି ଦେଖିବି । ପ୍ରଧାନତଃ ତାହାହିଁ ଏଠି ମୋର କାମ୍ୟ ହୋଇ ରହିବ ।

ଗଣ ବିଦ୍ୟାଳୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକ ସଙ୍କଟମୟ ସମୟଦେଇ ଗତି କରୁଛି ବୋଲି ଏ ଦେଶରେ ଅନେକ କହୁଚନ୍ତି । ରାଜଧାନୀର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ହୁଏତ ଏହି ଜାତୀୟ ନିର୍ମାଣକ୍ଷେତ୍ର ଲାଗି ଯଥେଷ୍ଟ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଇ ପାରୁନାହିଁ । ବାହାରର ନାନା ଉଡ଼ା ଆଦର୍ଶ ଓ ଅଧାପନ୍ତରିଆ ବାଟ ତା'ର ସବୁ ସମୟ ଓ ସବୁ ଧ୍ୟାନକୁ ଅପହରଣ କରି ନେଉଛି । ନାନାବିଧ ମତ ଓ ପଥର ଧନ୍ଦା ଭିତରେ ବାଉଳା ହୋଇ ସେ ଜାତୀୟ ମନ ବା ଜାତୀୟ ପ୍ରାଣଟିଏ ଚିହ୍ନି ପାରିବାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ପାରୁନାହିଁ । ଏଠି ବର୍ତ୍ତମାନ ସମାଜର ଯୁବକ ଓ ଯୁବତୀ ଆଜି ଯେଉଁସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ ଖୋଜି ବୁଲୁଚନ୍ତି, ଗଣବିଦ୍ୟାଳୟ ହୁଏତ ସେହିସବୁର ସମାଧାନ ଲାଗି ସେମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ସାହାଯ୍ୟ କରି ପାରୁନାହିଁ ।

ଭେଲଗୁଡ଼ାକୁ ନିଖାରି ଦେଖି ଗଣବିଦ୍ୟାଳୟ ବିଷୟରେ ଖାଲି ସମାଲୋଚନା କଲେ ମୁଁ ଏଦେଶରୁ ଯାହା ନେବାକୁ ଆସିଛି, ତାହାର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବିନାହିଁ । ଏ ଦେଶର ଯୁବଶକ୍ତି ଓ ଯୁବଶିକ୍ଷାର କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ ବୁଲି ଦେଖିଲାବେଳେ ମୋତେ ପ୍ରଧାନତଃ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ସବୁ ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

୧୩ । ୧୨ । ୫୧

ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଯାତ୍ରୀ ଗତ ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ଘଟିଥିବା ଗୋଟିଏ କାହାଣୀ ଆଜି ପଢ଼ି ଶୁଣାଇଲେ । ଜର୍ମାନ୍ **Concentration Camp** ରେ ଘଟିଥିବା ଗୋଟିଏ କାହାଣୀ ଏହା ବରଫଶୀତଳ ଘର ଭିତରେ ସଢ଼ୁଥିବା ବେଳେ ସେଠି ବନ୍ଦିମାନେ କୁଆଡ଼େ ଯୀଶୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦର୍ଶନ ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଇଉରୋପୀୟ ଓ ନିଗ୍ରୋ ନାନା ଦେଶର ବନ୍ଦୀମାନେ କୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କୁ ଆଖି ଆଗରେ ଦେଖିଥିଲେ । ବନ୍ଦୀଶାଳାରେ ପହରା ହେଉଥିବା **S. S. (Schutzstaffel)** ସିପାହୀ ମଧ୍ୟ ଏହି ସାକ୍ଷାତ ଲାଭ କରିଥିଲା । ଭିତରର ବିଶ୍ୱାସ ଯେତିକି ବଢ଼ିବ, ଭଗବଦ୍‌ଦର୍ଶନ ସେତିକି ନିକଟକୁ ଆସିପାରିବ । ଯୀଶୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶରୀର

ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ କେବଳ କର୍ମିଉମାନ । ଦୃଷ୍ଟି ହେଉଚି ଧର୍ମଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା । ଆପଣାର ସକଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟକୁ ଯିଏ ସପ୍ତମ ଇନ୍ଦ୍ରିୟରେ ପର୍ଯ୍ୟବେସିତ କରିପାରିବ, ଏହି ଦୃଷ୍ଟି ଲାଭ କରିବାକୁ କେବଳ ସେଇ ସମର୍ଥ ହୋଇପାରିବ । ମଣିଷର ସକଳ ଚେତନା ଯେତେବେଳେ ସେହି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସାଧନା ପଥରେ ଉର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ ହୋଇପାରିବ, ମଣିଷ ସେତିକବେଳେ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବ । ଏବଂ ଯିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଲାଭ କରିପାରିବ, ତା'ର ସମସ୍ତ ଜୀବନ ଓ ସମସ୍ତ କର୍ମ ମଧ୍ୟ ସେହି ଦୃଷ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ରଞ୍ଜିତ ହୋଇଯିବ ।

ଏହି କାହାଣୀଟିକୁ ନେଇ ଅନେକ ହୁଏତ ଯୀଶୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ଈଶ୍ୱରତ୍ୱ ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ବାହାରିବେ । ଏହାର ପ୍ରମାଣ ଦେଖାଇବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଯେ କେଉଁଠି ଅଛି, ମୁଁ ସେକଥା ଜାଣେନାହିଁ । ଯିଏ ଯୀଶୁଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ପଥରେ ଆପଣାର ସବୁ କିଛି ସମର୍ପଣ କରିଦେବ, ସବୁ ଦମ୍ଭ ଓ ଗର୍ବକୁ ଚୂରି ଯିଏ ଯୀଶୁଙ୍କୁ ଜୀବନ ଓ ମରଣର ଏକମାତ୍ର ଈଶ୍ୱର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବ, ସିଏ ନିଶ୍ଚୟ ଯୀଶୁଙ୍କର ଦର୍ଶନ ଲାଭ କରିବ । କିନ୍ତୁ ସମର୍ପଣରେ ଅଭାବ ରହିଥିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେତେ ପ୍ରମାଣ ଦେଇ ବୁଝିଲେ ମଧ୍ୟ ଯୀଶୁ ଦର୍ଶନ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ ।

୨୪ । ୨୬ । ୫୧

ଗୁଡ଼ାଏ ଲେଖିବାର, ନାନା ଅଳଙ୍କାରରେ ସୁସଜ୍ଜିତ ରୂପ ଦେଇ ସାହିତ୍ୟ-ରଚନା କରିବାର ସବୁ ଉତ୍ସାହ ସତେ ଯେପରି ମୋ'ଭିତରୁ କ୍ରମେ ଚୁଲିଯିବା ପରି ଲାଗୁଚି । କିନ୍ତୁ ତା' ବୋଲି ଭିତରର ନିଆଁ ଯେ ନିଭିଯାଉଚି, ତାହା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଅତି ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଆଜି ମୋ' ଭିତରେ ଥାଇ କିଏ ଯେପରି କହିଉଠୁଚି, ଏତେ ଜ୍ଞାନ ଓ ଏତେ ଅନୁଭୂତିଦ୍ୱାରା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଯେତିକି ପାଇଚି, ସେସବୁକୁ ମୁଁ ସବୁ ମଣିଷ ଆଗରେ କହିବୁଲିବ । ଯାହାକୁ ମୁଁ ଏତେ ଦିନଯାଏ କେବଳ ଆପଣାର ଅର୍ଜିତ ସମ୍ପଦରୂପେ ଧରିରଖିଚି, ତାକୁ ମୁଁ ସବୁରି ପାଖରେ ବିତରଣ କରିଦେବ, ସବୁରି ସହିତ ଭାଗବାଣ୍ଟି ମୁଁ କୃତାର୍ଥ ହେବ । ନାନା ଦିନର ନାନା ଚିନ୍ତପ୍ରକାଶ ମୋର ଅନୁଭୂତିକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିକରି ଆସିଚି, ସେହି ଚିନ୍ତପ୍ରକାଶର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟତା ଓ ସମୃଦ୍ଧି ବିଷୟରେ ମୁଁ ଆଜି କାନେକାନେ କହିବୁଲିବ ।

ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ଧର୍ମଗବେଷଣା କରି ବହି ଲେଖୁଥିଲା ବେଳେ ମୁଁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଏହିପରି ଏକ କ୍ଲାନ୍ତ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି । ଖାଲି ଜାଣିବାପାଇଁ,

ନାନା ବନ୍ଧ ଭିତରୁ ଆପଣାଲାଗି ଖାଲି ଲେଖିବାର ପୁଞ୍ଜି ସଂଗ୍ରହ କରିବାପାଇଁ ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଯେତିକ ଯେତିକ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ପଢ଼ୁଥିଲି, ମୋତେ ସେତିକି ଅସନ୍ତୋଷ ଓ ସେତିକି ଅବସନ୍ନତା ଗ୍ରାସ କରି ପକାଉଥିଲା । କାଲେକାଳେ ଯାହା ଶତମୁଖରେ କୁହାହୋଇ ଆସିଚି, ସେହି ସତ୍ୟରୁ ଏକ ନୂଆ ଢଙ୍ଗ ବା ନୂଆ ଉଦାହରଣ ଦେଇ କହିବାରେ ଯେ ବେଶୀ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ, ମୁଁ ବାରବାର ଏହାହିଁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଉଦ୍‌ଦ୍‌ସ ଓ ଯେଉଁ ଅନୁଭୂତିକୁ ମୁଁ ସବୁରି ପରମସତ୍ୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରୁଚି, ତାହାକୁ ହିଁ ଦ୍ୱାରେଦ୍ୱାରେ ଓ କାନେକାନେ ବିତରଣ କରିବାର ପ୍ରେରଣା ମୋତେ ଯେପରି ସବୁ ପୁସ୍ତକଚର୍ଚ୍ଚାରୁ କ୍ରମେ ଅପସରାଇ ନେଉଥିଲା । ସାଇତିବାର ଲାଳସାରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜାଣି ମୁଁ ଯେପରି ମୋ' ପ୍ରାଣର ସମସ୍ତ ମଧୁକୋଷକୁ ବଡ଼ ନିଷ୍ପ୍ରାଣ କରି ପକାଉଥିଲି ! ସେତିକବେଳେ ସାରା ଜଗତର ଜନସଙ୍ଘକୁ ପ୍ରେରିତ ହେବାର ଏକ ନୂତନ ସ୍ୱପ୍ନ ଯେପରି ମୋର ନୂଆ ସମ୍ପଦପରି ମୋତେ ଚକିତ କରିଦେଇ ଯାଉଥିଲା । ଆଜି ପୁଣି ତାହାର ସ୍ପର୍ଶ ଆସି ବାଜିଚି ।

୧୫ । ୧୬ । ୫୧

ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ଧର୍ମଦୃଷ୍ଟି ବା ତତ୍ତ୍ୱଦୃଷ୍ଟି ଏବଂ ଆଉ ଗୋଟାଏ ପାଖରେ **Theology** ! ଗୋଟିକର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଚି, ଈଶ୍ୱରପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବା ବ୍ରହ୍ମବିହାର, ଆଉ ଗୋଟିକର ଲକ୍ଷ୍ୟ ବୌଦ୍ଧିକ ତଥ୍ୟ ଆବିଷ୍କାର । ଜୀବନର ସବୁ ବାସନା, ସବୁ ପିପାସା ଓ ସବୁ ଅସନ୍ତୋଷ ଯେତେବେଳେ ଜଗତର ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ସମ୍ପଦକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରେରିତ ହୁଏ, ଧର୍ମଜୀବନର ଆରମ୍ଭ ସେଇଠୁ ହୁଏ । ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଜୀବନରେ ପରମ ଅସନ୍ତୋଷ, ପ୍ରତିଦିନର ଉପଭୋଗରେ ଅପରିତୃପ୍ତି, ଆପଣା ଜୀବନର ଦୃଷ୍ଟି ଭିତରଦେଇ ଚିରବ୍ୟାପ୍ତ ଓ ଚିରସ୍ଥାୟୀ କିଛି ପାଇବାଲାଗି ନିତ୍ୟକ୍ଷୁଧା, ଏହାହିଁ ଜୀବନ୍ତ ଧର୍ମର ଲକ୍ଷଣ । ଏହାହିଁ ଧର୍ମର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼କଥା; ଅନ୍ୟ ସକଳ ତତ୍ତ୍ୱ, ଆଚରଣ ଓ ଆଡ଼ମ୍ବର ଏହାର ସମ୍ମୁଖରେ ଅତି ଗୌଣ । ଅପରପକ୍ଷରେ **Theology** ହେଉଚି ନିତ୍ୟସ୍ଥାଣୁ, କୌଣସି ଗୋଟିଏ ତତ୍ତ୍ୱରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ହୃଦୟର ଦ୍ୱାରକୁ ବନ୍ଦକରି ରଖିବାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନା ଓ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଆମକୁ ସବୁପ୍ରକାର **Theology** ରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ । ମୋ'ର ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଚି ଏକମାତ୍ର ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଏକମାତ୍ର ପଥ; ଜୀବନରେ ଆଉ କିଛି ହେବାର ନାହିଁ ଓ ଆଉ କିଛି ଅନୁଭବ କରିବାର ନାହିଁ,–ଏହିପରି ଏକ କୂପ ଭିତରେ **theology** ଆପଣାକୁ ବେଶ୍ ଜୀଆଇ ରଖିପାରେ ।

ସବୁଧର୍ମର ଇତିହାସରେ ଯେତେପ୍ରକାର ବିପ୍ଳବ ଓ ଯେତେପ୍ରକାର ସଂସ୍ଥାପନ ଘଟିଛି, ସେସବୁ ଏହି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ theology ବିରୁଦ୍ଧରେ ହିଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇଛି । ଧର୍ମ ଯେ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଉପଲବ୍ଧିର ବସ୍ତୁ, theology ଯେ ସେହି ବସ୍ତୁକୁ ଲାଭ କରିବାଲାଗି କେବଳ ସହାୟକ ମାତ୍ର, ପ୍ରତ୍ୟେକ ନୂତନ ଧର୍ମନେତା ବାରବାର ଏହିକଥା ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି । heology ଆମକୁ କଦାପି ପରମ ଆଶ୍ରୟ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । କାଲିର ଯୁଗଠାରୁ ଆଜିର ଯୁଗ ଯେଉଁସବୁ challenge ଗ୍ରହଣ କରୁଛି, ତାହାକୁ ସେହିସବୁ challenge ର ଜବାବ ଦେବାକୁ ହେବ । ଧର୍ମ ଜୀବନରେ ଓ ଧର୍ମର ଇତିହାସରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଆହ୍ୱାନ ଓ ଜବାବର ପ୍ରକ୍ରିୟା କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁଗରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଭ୍ୟତାରେ, ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅବସରରେ ଓ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଧର୍ମନିଷ୍ଠିତ ଜାଗ୍ରତ ମଣିଷ ଯୁଗର ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକର ଜବାବ ଦେଇଆସୁଛି, ଏହାରଦ୍ୱାରା ହିଁ ଧର୍ମର ସତ୍ୟ ଓ ଧର୍ମର ସନ୍ଦେଶ ଚିରନୂତନ ଓ ଚିରପ୍ରେରଣାମୟ ହୋଇ ରହିଛି ।

୨୭ । ୨୬ । ୫୧

'ଆମେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁ ଆମର ଧର୍ମ ସବୁଧର୍ମର ଉପରେ', ଡ଼େନମାର୍କର ଏକ ମଫସଲ ଗାଆଁରେ କାଲି ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଯୁକ୍ତି ମୁଁ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲି । ମୋ' ଧର୍ମ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହେଉ ବା ନହେଉ, ମୋ'ର ନିଜ ଜୀବନ ଭିତରେ ଯଦି ଧର୍ମଲାଗି ଏତେଟିକିଏ ସ୍ଥାନ ରହିଥିବ, ତେବେ ସେହି ଧର୍ମର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପଥଟି ଆଡ଼କୁ ମୋର ଜୀବନ ସ୍ୱଭାବତଃ ଆକୃଷ୍ଟ ହେବ । ଆହୁରି ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ କରି କହିବାକୁ ଗଲେ, ମୁଁ ଯଦି ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କୁ ଏକମାତ୍ର ଭଗବାନ ବୋଲି ମାନିଥିବି, ତେବେ ମୋ' ଜୀବନର ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ବାଣୀ ଓ ତାଙ୍କର ଆଲୋକକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା ମୁଁ ସ୍ୱତଃ କରିବି । ଏଦେଶରେ ଅନେକ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଦିନର ଚବିଶି ଘଣ୍ଟା ଆପଣା ଲାଭ ଓ ଆପଣା ଲୋଭର ଆୟତନ ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ରାଜନୀତିର ହାୱା ବଦଳିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନେ ଗୋଟାକପରେ ଗୋଟାଏ ଜାତିକୁ ଘୃଣା କରି ଶିଖିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଆପଣାର ଧର୍ମକୁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ସକଳ ଧର୍ମଠାରୁ ବଡ଼ ବୋଲି ଆସ୍ଥା ରଖିଛନ୍ତି । ଏହିସବୁ ସ୍ୱାଧିକାର ପ୍ରମତ୍ତତା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେମାନେ ତଥାପି ଯଦି ଯୀଶୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ମହତ୍ ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାନ୍ତେ, ତେବେ ହୁଏତ ଖୁବ୍‌ବେଶୀ କ୍ଷତି ହେଉନଥାନ୍ତା । ସେମାନଙ୍କର ନିଷ୍ଠା ଓ ସେମାନଙ୍କର ହୃଦୟ ହିଁ ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ଧଯୁକ୍ତିକୁ କାଟିଦେଇ ପାରନ୍ତା ।

ଏପରି ଅନ୍ଧଯୁକ୍ତି କରୁଥିବା ମଣିଷ ଆଜି ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମରେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ଅଛନ୍ତି । ହୁଏତ ସେହିମାନେ ହିଁ ଆଜି ସବୁଠାରେ ସମାଜ ଉପରେ ଛତ୍ର ଧରି ବସିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଆମ ଇତିହାସରେ ଧର୍ମ ପ୍ରଧାନତଃ କେବଳ ହାନି ଘଟାଇ ଆସିଛି । ଆପଣାର ମୋହଗୁଡ଼ାକୁ ବିଶ୍ୱାସ ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରି ଜଗତର ଲୋକଜୀବନରେ ଏହା ପ୍ରଧାନତଃ କେବଳ ଅବିଶ୍ୱାସ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ।

୧୮ । ୧୨ । ୫୧

ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ଧର୍ମ ବିଷୟରେ ଯୁକ୍ତି ଝରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ, ତା'ର ଜୀବନରେ ସେତିକିବେଳେ ଆପଦ ଆସି ପହଞ୍ଚେ । ଯେତେବେଳେ ସେ ଧର୍ମ ପୁସ୍ତକରେ ଲେଖା ହୋଇଥିବା କଥାମାନ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ଆଗରୁ ଯୁକ୍ତିଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥନ କରିବାର କଳହ ଆରମ୍ଭ କରେ, ସେତିକିବେଳେ ସେ ଆପଣାର ଧର୍ମ-ଜୀବନ ସହିତ ସକଳ ଯୋଗସୂତ୍ର ହରାଇ ବସେ ।

ମୋର ଧର୍ମ ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ, ମୋର ଭଗବାନ ଏକମାତ୍ର ଭଗବାନ, ଏଠିକାର ଯୁବକ ମୁହଁରୁ ଏହିପରି ଏକ ଯୁକ୍ତି ଭାରି ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଛି । ଏହି ଯୁକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଅପର ଧର୍ମ ଓ ଅପର ପଥକୁ ହେୟ ପ୍ରମାଣିତ କରିଦେବା ଆଗରୁ ସେମାନେ ଯଦି ଆପଣା ଧର୍ମ ଓ ଧର୍ମପଥ ଆଡ଼କୁ ଅଧିକ ନିଷ୍ଠାପର ଭାବରେ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତେ, ତେବେ ହୁଏତ ସେମାନେ ଆପଣାର ଧର୍ମକୁ ଏତେଦୂର ବିପନ୍ନ କରିଦେଇ ନଥାନ୍ତେ । ଆଜି ଏହି ସମାଜରେ ଧର୍ମ କେଉଁ କଣରେ ଯାଇ ଲୁଚି ରହିଲଣି । ରବିବାର ସକାଳର ଘଣ୍ଟାକର ଗୀର୍ଜା ଭିତରେ ଧର୍ମକୁ କଳିଦେଇ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜଗତ ଆଜି ଆପଣା ଜୀବନର ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିର୍ଭୟ ଏକଛତ୍ର ଅପଶାସନର ପକ୍ଷୀ ମେଲିଦେଇ ବସିଛି । ମଣିଷ ଏଠି ମଣିଷକୁ ଘୃଣା କରୁଛି, ରାଜନୀତିକ ଓ ଜାତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ମୋହଜାଲ କରି ଏଠି ମଣିଷ ମଣିଷକୁ ମାରିବା-ଲାଗି ସଜ ହେଉଛି । ଏଠିକା ଜୀବନରୁ ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ କୁଆଡ଼େ ଅପସରି ଗଲେଣି । ବିନୋଦନ କରିବାର ପର୍ବ ହିସାବରେ କେବଳ ଅଧିକ ବିନୋଦନର ଲାଇସେନ୍ସ ଦେବାକୁ ଧର୍ମାନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ପାଳନ କରାଯାଉଛି ।

ତଥାପି ଏଠିକାର ଯୁବକ ଏପରି ମୁଗ୍ଧ ଓ ଅନ୍ଧଭାବରେ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ବାଇବେଲ୍‌ର କେତେଟା ବିଶେଷ ଧାଡ଼ିକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଆପଣାର ଉତ୍ତରାଧିକାରକୁ

ସେମାନେ ଉତ୍ତରାଧିକାର ବୋଲି ଦାବୀ କରୁଛି କାହିଁକି ? ବାଇବେଲ୍‌ର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ କଥାକୁ ଗୌଣ କରି ସେ କେବଳ ଏତିକି ଉପରେ ବେଶୀ ଜୋର ଦେଇ ଆପଣାର ସ୍ୱାଧିକାର ପ୍ରମତ୍ତତାକୁ ବଜାୟ ରଖିଛି କାହିଁକି ?

୧୯ । ୧୨ । ୪୧

ଆଜି ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କର ଜନ୍ମଦିନ । ସେହି ଉପଲକ୍ଷରେ ସକାଳ ସାତଟା ବେଳେ ଆମେ ସବୁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ମିଳି ଗୀତ ଗାଇ ତାଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇ ଆସିଲୁ । ତା'ପରେ ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ବସି ସକାଳର ଉପାହାର କରିଥିଲୁ । ପ୍ରାୟ ତୃତିଶହ ଲୋକ ରୁଟି ଓ ଜଳଖିଆ ଖାଇସାରିବା ପରେ କେତେ ବାସନ ଯେ ଧୋଇବାକୁ ପଡୁଥିବ, ତାହା ବେଶ୍ ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରେ । ରୋଷଡ଼ାରେ କାମ କରୁଥିବା ଭଉଣୀମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାଲାଗି ଆମେ ପାଞ୍ଚଜଣ ଛାତ୍ର ବି ଯାଇ ଏହି ବାସନ ଧୋଇବାରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲୁ । ସବୁ କାମ ସାରିବାକୁ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ଘଣ୍ଟା ସମୟ ଲାଗିଲା । ଏଠାରେ ଆମେ ଏତେ ଲୋକ ପ୍ରତିଦିନ ତିନିବକ୍ତ କରି ଖାଉଛୁ । ତିନିବକ୍ତର ବାସନ ଧୋଇବାକୁ ଯେ ରୋଷେଇ ବିଭାଗର ଭଉଣୀମାନଙ୍କୁ କେତେ ସମୟ ଲାଗୁଥିବ, ଆଜି ବକ୍ତକର କାମ କରି ସେକଥା ବେଶ୍ ବୁଝିହେଲା ।

ସେବାଗ୍ରାମରେ ଛାତ୍ର, ଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆପଣା ହାତରେ ଆପଣାର ବାସନ ଧୋଇବାକୁ ହୁଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକଦିନ ଖାଇବାପରେ ପାଣିକୁଣ୍ଡ ପାଖରେ ବାସନ ଧୋଇବାର ଓ ଚଟାଣ ଧୋଇବାର ମେଳା ବସିଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ ଆସ୍କଭ୍ କଥା କହୁକହୁ ସେବାଗ୍ରାମର କଥା ଯେ ମନେପଡ଼ିଗଲା, ଏହାପଛରେ ଗୋଟାକୁ ଭଲ ଓ ଆଉ ଗୋଟାକୁ ମନ୍ଦ ବୋଲି କହିବାଲାଗି ମୋର କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ବିଭିନ୍ନ ରକମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ତଥାପି କାହାର ପ୍ରତି କୌଣସି ଅବିଚାର ନକରି ଅନ୍ତତଃ ଏତିକି ସତକଥା କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ କୌଣସି ଅନୁଷ୍ଠାନର ଯାବତୀୟ ଜୀବନଟିକୁ ନିର୍ବାହ କରିବାରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଯେତିକି ବେଶୀ ଭାଗ ରହିବ, ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ସେତିକି ବେଶୀ ଜୀବନ ରହିବ, ଅନୁଷ୍ଠାନଟିକୁ ସେତିକି ବେଶୀ ଗୋଟିଏ ପରିବାର ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଏଡ଼େବଡ଼ ଗୋଟାଏ ବିଦ୍ୟାଳୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏଠାରେ ଦିନପରେ ଦିନ ବଡ଼ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଚାଲିଯାଉଛି । ରୋଷେଇ କାମଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପରିସ୍ରା ଓ ପାଇଖାନା ଘର ସଫା କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାନା କାମ କରିବାରେ

ଲୋକ ଏଠାରେ ଅଛନ୍ତି । ଆମେ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀ ଏଥିରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଭାଗନେଇ ପାରୁଥିଲେ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆପଣାର ବୋଲି କହିବା ଓ ଅନୁଭବ କରିବାର ଅବସର ଏଠାରେ ହୁଏତ ଅଧିକ ମିଳିପାରନ୍ତା ।

୨୧ । ୧୨ । ୫୧

ବେଳେବେଳେ ହଠାତ୍ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରୁ କେତେ **Revealation** ବହନ କରି ଆଣିଲାପରି ମୋର ମନ ନାନା କଥା, ନାନା ଭାବନା ଓ ନାନା ରଚନାରେ ଭରପୂର ହୋଇ ଉଠେ । ସେତେବେଳେ ଜଗତର ସବୁ ଆଲୁଅ ଓ ସବୁ ମୁକ୍ତ ପବନ ଯେପରି ମୋହର ପ୍ରାଣ ଦ୍ୱାରର ପଥଦେଇ ପ୍ରବାହିତ ହେଲାପରି ମନେହୁଏ ।

କାଲି ସକାଳବେଳା ସେହିପରି ଗୋଟାଏ ବେଳ ଆସିଥିଲା । କେତେ-କଅଣ ରଚନା କରିବାର ବାସରଘରେ ମୁଁ ଯେପରି ଆପେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ବସିଥିଲି । ସେତେବେଳେ ସେହି ଅଭିଭୂତର କାହାଣୀକୁ ଏହି ଖାତାରେ ଲେଖି-ବାର କଥା ହିଁ ମନଭିତରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିନଥିଲା । କୌଣସି ପ୍ରକାର ସଞ୍ଚୟ ବା ସଂଗ୍ରହ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବାର ସବୁ ଅବସର ଯେପରି କିଏ କୁଆଡ଼େ ଉଡ଼ାଇ ନେଇଥିଲା ।

ଉପରବେଳା ମୁଁ ପୁଣି ସାଧାରଣ ମଣିଷପରି ଏଇ ଖାତା ଧରି ବସିଲି । ସେତେବେଳେ ମନର ସେହି ନିମଗ୍ନତା ଆଉ ନାହିଁ । ନିମଗ୍ନତା ହରାଇ ବସିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସେହି ଭାବନା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଯାଇଚି । କେତେ ମନେ ପକାଇଲି, ହୁଏତ ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ିଯିବ ବୋଲି ପଛର ମୁହୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ାକୁ କେତେ ନିଖାରି କରି ଭାବିଲି, କିନ୍ତୁ କିଛି ମନେପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଏହି ହଜାଧନର ଅଭାବରେ ଭାରି ବିକଳ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିବା ବେଳେ ଆଉ ଏ ଖାତାରେ ବାଛି ବିଚାରି କିଛି ଲେଖିବାର ମନ ବା କୁଆଡୁ ଆସନ୍ତା ? ଏହିପରି ଭାବରେ ମୋର କାଲି ଦିନଟା ଫାଙ୍କା ପଡ଼ିଗଲା । ଜାଣେନା, ମୁଁ ଯାହାକୁ ଧରି ରଖି ପାରିଲିନାହିଁ, ମନର ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତିଟିର ବିଚିତ୍ରତାକୁ ଆଙ୍କି ରଖି ପାରିଲିନାହିଁ, ହୁଏତ ସେ ଆଉଥରେ ହଠାତ୍ ଆସି ମୋତେ ପୁଣି ବିସ୍ମିତ କରିବ କି ନାହିଁ । ତଥାପି ଏ ମନ ବାରବାର କହୁଚି, ସଂସାରରେ ବା ଜୀବନରେ ହରାଇବାର କିଛିହେଲେ ନାହିଁ । ଯିଏ ଆଜି ନାନା ବ୍ୟସ୍ତତାର ଭୂଇଁତଳେ ମଞ୍ଜି ହୋଇ ଲୁଚି ରହିଚି, ସେଇ କାଲି ଗଛ ହୋଇ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଉଠିବ ।

୧୯୫୬

୭।୧।୫୬

ପ୍ରାୟ ତିନିସପ୍ତାହ ଗଡ଼ିଗଲା ପରେ ଏହି ଖାତା ଆଜି ପୁଣି ମନେପଡ଼ିଲା । ଏହାଭିତରେ ମୁଁ ଏଦେଶରେ କେତେ ପରିବାରର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଚି, କେତେ ମାଆ ଓ କେତେ ଭଉଣୀଙ୍କର ସ୍ନେହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା ମୋତେ ଅଭିଭୂତ କରି ଦେଇଚି । ଆପଣାର ସବୁ ଆବରଣ ଛାଡ଼ି ମୁଁ କେତେଜାଗାରେ ଆପଣାକୁ ସମର୍ପି ଦେଇଚି । ସେହିସବୁ ଅଭିଜ୍ଞତା ମୋର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କରି ମନେ ରହିଥିବ । ପୃଥିବୀର ଏପାଖରେ ମୁଁ ଯେ କେତେଜଣଙ୍କ ସହିତ ଅବାଧରେ ମିଶିପାରିଲି, ନିର୍ବିକାରରେ ଦାନକରି ଓ ନିର୍ବିକାରରେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିଲି, ଏହାହିଁ ମୋ' ଆଖିରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପଣ୍ଡିତମାନେ ମୋଟାମୋଟା ବହିରୁ ତଥ୍ୟ ବାହାର କରି ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ବ୍ୟବଧାନକୁ ପ୍ରମାଣକରି ବସନ୍ତୁ, ଆପଣାର ମୁଗ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସକୁ ଏକମାତ୍ର ସତ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା Theology ର ବ୍ୟୂହରକ୍ଷକମାନେ ହୁଏତ ଅନ୍ୟବିଶ୍ୱାସ ବା ଅନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି-ସମ୍ପନ୍ନ ମଣିଷକୁ ମଣିଷ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ପାରନ୍ତୁନାହିଁ । ପିଲାଦିନୁଁ କେବଳ ଗୋଟାଏ ସଂସ୍କୃତି, ଗୋଟାଏ ଧର୍ମ ବା ଗୋଟାଏ ଜୀବନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇ ଆସିଥିବା ସନ୍ଦେହୀ ଯୁବକ ହୁଏତ ଅନ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି, ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ବା ଅନ୍ୟ ଜୀବନପ୍ରଣାଳୀକୁ ସୁସ୍ଥ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ରାତି ତିନିଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାନା ପୁସ୍ତକର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ନାନା ଯୁକ୍ତି କରି ବସିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି କଥା ତୁଟୁନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କୌଣସିପ୍ରକାର ଯୁକ୍ତି କରିବା ଆଗରୁ ବା ଧର୍ମର କ୍ଷୀର ଓ ଶୋଣିତକୁ ନିକୁତି ପରୀକ୍ଷା କରି ବଡ଼ସାନ ବାଛିବା ଆଗରୁ କେବଳ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ନିଜର ପରିଚୟଟି ଦେଇପାରିଲେ ମଣିଷ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂସ୍କୃତିର ବ୍ୟବଧାନକୁ ଦୂରକରି ସବୁରି ଅନ୍ତରର ସ୍ନେହ ଅର୍ଜନ କରିପାରିବ, ସବୁରି ଦୁଆରେ ଜଣେ ପରିଚିତ ଆପଣାର ମଣିଷପରି ତାକୁ ଘର ଭିତରକୁ ଡାକି ନେବାଲାଗି କଦାପି ମଣିଷର ଅଭାବ ହେବନାହିଁ । ଗତ କେତୋଟି ସପ୍ତାହରେ କେତୋଟି ପରିବାରର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସି ମୁଁ ଏହି ସତ୍ୟଟିର ପ୍ରମାଣ ପାଇଚି ।

୮।୧।୫୬

କାଲି ରାତି ଦୁଇଟା ଯାଏ ଆମେ କେତେଜଣ ଛାତ୍ର ଓ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲୁ । ଧର୍ମ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା

ହୋଇଥିଲି । ଧର୍ମ ବୋଇଲେ ଯେଉଁମାନେ ବାଇବେଲ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର ମତାମତ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଲା । ବାଇବେଲ୍ ଭିତରେ ଥିବା କେଉଁ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ବାଣୀ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମରେ କେତେଦୂର ଗ୍ରହଣୀୟ ବା ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ, ଏହି ବିଷୟରେ ଭାରି କଥା କଟା କଟି ଚାଲିଥିଲା । ବିଜ୍ଞାନ ଆମ ପୃଥିବୀକୁ ଏକାଠି କରିଛି, ଦୂରତାକୁ ଜୟ କରିଛି, ନାନାପ୍ରକାର ମନୋଦୃଷ୍ଟି ଓ ବିଚାରଧାରାକୁ ଏକତ୍ର କରାଇଛି, ବୋଲି ଆଜି ଭାରି ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । ଏହି ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀରେ ଆମେ ପରସ୍ପରକୁ ଜାଣିବାଲାଗି ଏତେବଡ଼ ପ୍ରଶସ୍ତ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଥିଲା ବେଳେ କିପରି ଯେ ଜଗତର ଆଉସବୁ ଧର୍ମକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବୁନାହିଁ, ଆମ ନିଜ ଧର୍ମଟାକୁ ହିଁ କିପରି ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ ବୋଲି ଯୁକ୍ତି କରିବାକୁ ଯିବୁ, ମୁଁ ଏକଥା ବୁଝି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ କେବଳ ଗୃହାକଣି କ୍ଲବର ଆଲୋଚନା ଦ୍ୱାରା ଯଦି ଧର୍ମର ସାର ଓ ଗଭୀରତାକୁ ବୁଝି ହେଉଥାନ୍ତା ! ଖାଲି ଯୁକ୍ତି ଦେଖାଇ ଯଦି ସବୁ ଧର୍ମ ଓ ସବୁ ବିଚାରକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବାଲାଗି ମଣିଷକୁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରାଯାଇ ପାରୁଥାନ୍ତା ! ଧର୍ମ ହେଉଛି ଏକ ଜୀବନ-ପଥ; ଯିଏ ଆପଣା ଜୀବନପଥର ଆଗେ ଆଗେ ଧର୍ମର ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ପାରିନାହିଁ, ସିଏ ଆପଣାର ଧର୍ମକୁ ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ ଓ ଗଭୀରରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଧର୍ମକୁ ବୁଝିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ଉଠୁ ନାହିଁ । ମଣିଷ ଯେଉଁଦିନ ଆପଣାର ଭଗବାନ ଓ ଆପଣାର ଜୀବନ ମଧ୍ୟରେ ଧର୍ମକୁ ସେତୁପରି ବାନ୍ଧି ପାରିବ, ସେଇଦିନ ସେ ବଡ଼ ହେବ, ସେଇଦିନ ତା'ର ହିରଣ୍ମୟ ପାତ୍ର ଅପସରି ଯିବ ।

୨୧ । ୧ । ୫୬

ଡେନମାର୍କର ଆଉଗୋଟିଏ ଗଣ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମୋର ପ୍ରଥମ ସକାଳ । କାଲି ଏଠାକୁ ପହଞ୍ଚି କେତେ ନୂଆ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସହିତ ପରିଚୟ ହେଲା, ଘଣ୍ଟାକ ଭିତରେ କେତେ ଆଳାପ-ପରିଚୟର ନୂଆ ସଂସାର ଗଢ଼ିଉଠିଲା । ନୂଆ ପରିବେଶଟିକୁ ଆପଣାର କରି ନେବାକୁ ଯେପରି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଅସହଜ ଲାଗିଲାନାହିଁ । ପୁରୁଣାକୁ ଛାଡ଼ି, ନୂଆକୁ ଗ୍ରହଣ କଲାବେଳେ ଏହି ସହଜତା ହିଁ ମୋର ସବୁଦିନର ସମ୍ପଦ ହୋଇ ରହିଥାଉ । ଛାଡ଼ି ଆସିବା ଓ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସହଜତା, ଦେବା ଓ ନେବାର ସହଜତା ମୋତେ ଚିରଦିନ କ୍ଷେତ୍ରରୁ କ୍ଷେତ୍ରାନ୍ତରକୁ ପ୍ରେରିତ କରୁଥାଉ ।

ଗତ ଦେଢ଼ମାସ କାଳ ମୁଁ ଯେଉଁ ଗଣବିଦ୍ୟାଳୟଟିରେ ଥିଲି, ସେଠି ଛାତ୍ରସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ତିନିଶହରୁ ବେଶୀ । କେତେ ଯୁକ୍ତି ଓ କେତେ ଆଲୋଚନାରେ ସେଠି ଘଡି ଘଣ୍ଟା ବାଜି ଯାଉଥିଲା । ଅଥଚ ଜଣକ ସହିତ ନିକଟ ପରିଚୟରେ ଆସି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ତା'ର ଭିତରଟାକୁ ଜାଣିବାଲାଗି ସେଠି ସବୁବେଳେ ସୁବିଧା ମିଳୁନଥିଲା । ତେଣୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଆଲୋଚନାଗୁଡ଼ାକ ଭାରି କୃତ୍ରିମ ଲାଗୁଥିଲା । ଆପେ କିଏ କିପରି ଭାବୁଛି, ଆପେ କିଏ କିପରି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛି, ସେ ସବୁକୁ ଘୋଡ଼ାଇରଖି ସେଠି ସମସ୍ତେ ଯେପରି ସାଧାରଣତଃ ଏକ **class-room** ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଭାରି ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ଆଜିଠାରୁ ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟାଳୟଟିରେ ମୋର ଦୁଇ ସପ୍ତାହ କଟିବ, ସେଠିକାର ଛାତ୍ରସଂଖ୍ୟା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅନେକ କମ୍ । ତେଣୁ ଭାରି ସାହସ ହେଉଛି ଯେ ମୁଁ ଏଠାରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ଚିହ୍ନିବି, ପ୍ରତ୍ୟେକର ମନକଥା, ତା'ର ଅତୀତ ଓ ଆଶାର କାହାଣୀମାନ ଶୁଣିବି । ଜଣ ଜଣ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକର ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀଟିକୁ ଜାଣିପାରିଲେ ତାହାହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପରିଚୟ ହେବ ।

୨୬ । ୧ । ୫୬

ଦୁଇଦିନ ହେଲା ଗୋଟାଏ ଆତ୍ମଗ୍ଲାନି ମୋତେ ମାଡ଼ିବସି ଅବଶ କରି ରଖିଛି । ଆପେ ଅସହୃର୍ଷୀଳ ଭାବରେ ମୁଁ ଅନେକ ଭାଙ୍ଗିଛି, ଅନେକ ହଜାଇଛି, ଅନେକ ହରାଇଛି; କିନ୍ତୁ ଏଥରକି ପରି ସେହି ସବୁ ବିଷୟରେ ଭାବିଭାବି ଆଉ କେବେ ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଏତେଦୂର କ୍ଷୁଣ୍ଣ କରିନଥିଲି । ଜାଣେନା, ମନଭିତରେ କେବେ ସେହି ଗ୍ଲାନିର ପରିପୂରଣ ହେବ, ପ୍ରାଣ ତା'ର ନିଜସ୍ୱ ଆନନ୍ଦରେ ପୁଣି କେବେ ସରସ ହୋଇ ଉଠିବ ! ଗୁରୁଦେବଙ୍କର ଗୋଟିଏ କବିତା ଆଜି ଭାରି ମନେପଡ଼ୁଛି । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ରଖିବାର ଯୋଗ୍ୟ ହୁଏତ କିଛି ରଖି ପାରିନାହିଁ, ପରମ ସମ୍ପଦକୁ ମୁଁ ହୁଏତ ଆପଣାର ସମ୍ପଦ ପରି ଧରି ପାରିନାହିଁ । ସେଇଥିଲାଗି ସାଇତି ରଖିଥିବା ମାଟି ଗୋଡ଼ିରୁ ଢଲେ କୋଉଠି ହଜାଇ ପକାଇଲେ, କୋଉଠି ସଂଖ୍ୟା ଗୋଟାଏ କମ୍ ହୋଇଗଲେ ମୋର ପ୍ରାଣ ହାହାକାର କରି ଉଠୁଛି । ଯିଏ ପ୍ରକୃତରେ ପାଇଛି, ସିଏ ହଜାଇବାର ଦୁଃଖ ଓ ଗ୍ଲାନିକୁ ମଧ୍ୟ ଜୟ କରିପାରିଛି । ଯିଏ ପ୍ରକୃତରେ ସାଇତି ରଖିଛି, ସିଏ ସକଳ କାର୍ପଣ୍ୟ ଭୁଲି ଆପଣାର ସବୁ ଦୁଆର ଖୋଲିଦେଇ ପାରିଛି ।

ଏଠି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଦେଶୀ ପରି ମନେହେଉଛି । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଏଠାରେ ମୋର ପ୍ରତିବେଶୀମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଭାବିକ କଥା ଶୁଣିନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱାଭାବିକ ଆନନ୍ଦରେ ଭାଗୀ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ହୁଏତ ମୋର ଦୁଆରଟିକୁ ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ଯଥାର୍ଥରୂପେ ଖୋଲିଦେଇ ପାରନାହିଁ, ତାହାହିଁ ଏକମାତ୍ର କାରଣ । ସହଜରେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବା ଓ ସହଜରେ ଦେଇପାରିବା,—ଏହାହିଁ ହେଉଛି ମଣିଷ ସହିତ ବା ସୃଷ୍ଟିର ଜୀବନ ସହିତ ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇପାରିବାର ପ୍ରଥମ ମନ୍ତ୍ର । ଆପଣାକୁ ଗୁପ୍ତ ଓ ଅବଗୁଣ୍ଠିତ କରି ରଖିବାର ଲାଳସା ଯେତିକି କମିବ, ଆପଣାର ପ୍ରତିବେଶୀ ସହିତ ପରିଚୟ ସେତିକି ଗଭୀର ହୋଇପାରିବ ।

୧୩ । ୧ । ୫୬

ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ଅନେକ ଗାଆଁରେ ମୁଁ ଭଜନ ମନ୍ଦିର ଦେଖିଛି । ଅବଶ୍ୟ କେବଳ ଉଚ୍ଚଜାତିମାନେ ସେହି ଭଜନ ମନ୍ଦିରରେ ଏକତ୍ରିତ ହେବାର ବିଶେଷ ସୁବିଧା ପାଇଥାନ୍ତି । ଡେନମାର୍କର ଅନେକ ଗାଆଁରେ ଏହିପରି ସଭାଘର (Forsamlingshus)ମାନ ରହିଛି । ଏହି ସଭାଘର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଆଁକୁ ବୃହତ୍ତର ସମାଜ ଓ ବୃହତ୍ତର ବିଶ୍ୱସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଛି । ଏଇ ଘରେ ଏକାଠି ହୋଇ ଏକାଠି ନାନା ଆଲୋଚନା ଶୁଣି, ଏକାଠି ବିନୋଦନ-ଅନୁଷ୍ଠାନର ଆୟୋଜନ କରି ଡେନମାର୍କର ଅଧିବାସୀ ଏକ ସମୃଦ୍ଧ ଲୋକସଂସ୍କୃତି ଗଢ଼ିପାରିଛି । ଆଜି ଗୋଟିଏ ବକ୍ତୃତାରେ ସେଇକଥା ଶୁଣୁଥିଲି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିଳ୍ପ ଉଦ୍ୟୋଗ ଓ ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରମାଦର ଜଟିଳତା ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଏକ ଅଶୁଭ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ମଣିଷକୁ ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ବସିଛି, ସଂସାର ଓ ସମାଜରେ ତାକୁ ଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଥିବା ନାନା ଅନୁଷ୍ଠାନର ଡୋରି ଛିଡ଼ାଇ ମଣିଷ କ୍ରମେ ଏକାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିବାଦର ଆବରଣ ଭିତରେ ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଲୋକମନକୁ ଏହି ସଙ୍କୋଚନରୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାକୁ ହେଲେ, ମଣିଷପଣିଆକୁ ବଞ୍ଚାଇରଖିବାକୁ ହେଲେ ଡେନମାର୍କର ସଭାଘରଗୁଡ଼ିକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଭାବରେ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାକୁ ହେବ, ଏହାହିଁ ବକ୍ତୃତାଟିର ପ୍ରଧାନ ମର୍ମ ଥିଲା ।

ଆମ ଗାଆଁ ଭାଗବତ-ଆଖଡ଼ା କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ପ୍ରତି ଗୁରୁବାର ମହାଦେବଙ୍କ ପାଖରେ ଗାଆଁର କେତେଜଣ ବୁଢ଼ା ଏକାଠି ହୋଇ ଭାଗବତ ପଢ଼ନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ପିଲାଦିନେ ଏହି ଭାଗବତ-ଆଖଡ଼ାରେ ହୁଏତ ପିଲା, ଟୋକା ଓ ବୁଢ଼ା ସମସ୍ତେ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ । ଏହି ଆଖଡ଼ା ହୁଏତ ଲୋକଶିକ୍ଷା ଲାଗି ଏକ ପ୍ରଧାନ ସାଧନ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା । ନଈକୂଳ ବାଉରି ସାହିରେ ମଧ୍ୟ କେତେବର୍ଷ ତଳେ ଭାଗବତ-ଆଖଡ଼ା ଗଢ଼ା ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରତିଦିନ କାମ-ଧନ୍ଦାରୁ ଫେରି ଅଧାସ୍ୱେ ଭାଗବତ ପଢ଼ିବା ନାଆଁରେ ସେମାନେ ଏକାଠି ହୋଇ କେତେ କଅଣ ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ, ପୂର୍ଣ୍ଣିମାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଏକ ଭୋଜିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ଏହି ଭାଗବତ ଘରଟି ସତେଅବା ଏକ ଅଦୃଶ୍ୟ ଡୋରିରେ ବାଉରି ସାହିର ସଭିଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ବାନ୍ଧି ରଖିଥିଲା ।

୧୪ । ୧ । ୫୬

ଏହି ଦେଶରେ, ହୁଏତ ଏହି ସଭ୍ୟତାକୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମର ସଭ୍ୟତା ବୋଲି କହୁଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରବିବାର ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୀର୍ଜାରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମକୁ ପୃଥିବୀର ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ ବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟପଥକୁ ପୃଥିବୀର ଏକମାତ୍ର ପଥ - ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଉଥିବ । ତେଣେ ବଡ଼ବଡ଼ ସହରରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଶାନ୍ତି ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପ୍ରୀତିର ପ୍ରଚାର ହେଉଥିଲା ବେଳେ ଏଣେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୀର୍ଜାରେ ବିଦେଶରେ ଯାଇ ଆପଣା ଧର୍ମାଚାରକୁ ଅପର ଆଗ୍ରହ ଉପରେ ଲଦି ଦେଉଥିବା ପାଦ୍ରୀମାନଙ୍କର ଶୁଭକାମନା କରାଯାଉଥିବ । ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାର ଅର୍ଥାତ୍ ଆପଣାର ଆଗ୍ରହ ଓ ଆପଣାର ବିଶ୍ୱାସକୁ ଏକମାତ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଲି ମାନୁଥିବା ଏହି ଅନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସର ଅନ୍ତ ଯେ ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁଠି, ସେ କଥା ଭାବିଲା ବେଳକୁ ଆମ ପୃଥିବୀର ଭବିଷ୍ୟତ ବିଷୟରେ ନାନା ଆଶଙ୍କା କରିବାକୁ ହୁଏ ।

ଆମ ଘରର ଭାଗବତ ଗାଦୀ କଥା ମନେପଡ଼ିଲା । ପ୍ରତିଦିନ ସେଠାରେ ସନ୍ଧ୍ୟାବତୀ ଜଳିବାପରେ ଅଧ୍ୟାୟେ ଭାଗବତ ପଢ଼ିବାକୁ ବାପା ଓ ବୋଉ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ଅବଶ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ପାଳି ଆସିଛନ୍ତି । ବିଦେଶୀ ସରକାରକୁ ସାଥୀ କରି ବିଦେଶୀ ଧର୍ମାଚାର ଆଗ୍ରହ ଓ ଉଦାର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ବସିଥିଲା ବେଳେ ଭାରତର ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ ଗାଆଁରେ ଏହି ଭାଗବତ ଗାଦୀ ହୁଏତ ଦେଶର ମନ ଓ ଦେଶର ସଂସ୍କୃତିକୁ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ସହଯୋଗ କରି ଆସିଛି । ହୁଏତ ଯେତେ ମ୍ଳାନ ଓ ଯେତେ ଅକିଞ୍ଚନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମର ନିଜସ୍ୱକୁ ସାଇତି ଆଣିଛି । ସେଥି ସକାଶେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶାସନ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଧର୍ମପ୍ରଚାର କେତେକେତେ ସଭ୍ୟତାକୁ ମାରି ଦେଇଥିବା ବେଳେ ମୋ'ଦେଶରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ନାନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋ'ଦେଶର ସଂସ୍କୃତି ନମରି ବଞ୍ଚି ରହିଛି ।

୧୫ । ୧ । ୫୬

ମଣିଷ ମୂଳତଃ ଏକ, ତେଣୁ ସବୁ ମଣିଷ ଆପଣା ଆପଣାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସମ୍ମାନ କରିବେ, ଜାତିଧର୍ମ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସବୁ ମଣିଷ ଆପଣାର ବିକାଶ ଲାଗି ଅନୁକୂଳ ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇବେ, କେତେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଓ କେତେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ଏହିକଥା କୁହାହୋଇ ଆସିଛି । ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଏହି ମୂଳନୀତିକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି କେତେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମଧ୍ୟ ଗଢ଼ାଯାଇଛି । ସାରା ପୃଥିବୀ ଗୋଟିଏ ଶାସନରେ ରହୁ, ଏହିପରି ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଆଜିକାଲି ଶୁଣା- ଯାଉଛି । ଜାତୀୟତା, ଅର୍ଥାତ୍ ଆପଣାର ଜନ୍ମଭୂମିକୁ ପିତୃଭୂମି ବା ମାତୃଭୂମି ବୋଲି

ବିଶ୍ୱାସ କରି ମଣିଷ ଯେ ଅପର ଜାତି ଓ ଅପର ଭୂମିକୁ ଘୃଣା କରି ଶିଖୁଚି, ଆପଣାକୁ ନାନାପ୍ରକାରେ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ କରି ରଖୁଚି, ଏହା ଅନେକଙ୍କର ମତ । ତେଣୁ ସକଳ ଜାତୀୟ ସରକାର ଉପରେ ଏକ ବିଶ୍ୱ ସରକାର ସ୍ଥାପିତ ହେଉ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶଲାଗି ସେହିଠାରୁ ଶାସନର ମୂଳନୀତିମାନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହେଉ, ଏହି କଥାଟିକୁ ଆଜି ଖୁବ ପ୍ରଚାର କରାଯାଉଚି । ଏପରି ଗୋଟିଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବି କାଗଜ ପତ୍ରରେ ଗଢ଼ା-ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ଅର୍ଥାତ୍ ମଝିରେ ମଝିରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସଭା ବା ସମ୍ମିଳନୀ ଡକାଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ପାସ୍ କରିବା ଓ ପ୍ରଚାର ପତ୍ର ଛାପିବା ବ୍ୟତୀତ ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଯୋଜନା ଗ୍ରହଣ କରିନାହିଁ । ପୃଥିବୀ ଗୋଟିଏ ଶାସନ ନୀତିରେ ଚଳୁ, ଏପରି କହିଲାବେଳେ ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ କି ଅର୍ଥ କରନ୍ତି, ତାହା ମୁଁ ଜାଣେନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଅନୁଷ୍ଠାନଟି ଉପରୁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଦେଶଦେଶ ବୁଲି ସଭ୍ୟସଂଗ୍ରହ ଓ ଶାଖାଗଠନ କରେ, ତା'ଉପରେ ମୋର ଖୁବ୍ ବେଶୀ ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ । ଜାତୀୟତାକୁ ଗଣ୍ଡି କରି ଇତିହାସରେ ପ୍ରଧାନତଃ fanatics ହିଁ ବାହାରିଚନ୍ତି; କଥାରେ ଓ ପ୍ରଚାରରେ ଏକ ଉଡ଼ା ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟତାକୁ ଗଣ୍ଡି କରି ମଧ୍ୟ ମଣିଷ fanatic ହୋଇପାରେ । ଜଗତରେ ଏପରି fanaticsଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଆଜି ଆଦୌ କମ୍ ହେବନାହିଁ ।

୧୭ । ୧ । ୫୬

କାର୍ଲମାର୍କସ୍ ଧର୍ମକୁ ଅଫିମ ବୋଲି କହିଚନ୍ତି । ହୁଏତ ସେଇଥିରୁ ଅନେକ ସମୟରେ ପ୍ରଚାର କରାଯାଏ ଯେ ଜଗତରୁ ଓ ସମାଜରୁ ଧର୍ମକୁ ବହିଷ୍କୃତ କରିଦେବା ହେଉଚି ସାମ୍ୟବାଦ ବା ମାର୍କସ୍‌ବାଦର ପ୍ରଥମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଧର୍ମ ନାମରେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଭଲଭେଲି କେତେ ଅଭିନୟ ହୋଇଗଲାଣି, କେତେ ରକ୍ତ ଢଳାହେଲାଣି । ଆମରି ଏହି ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟତାର ଯୁଗରେ ମଧ୍ୟ ନାନା ରୂପ ଓ ନାନା ଢଙ୍ଗରେ ଧର୍ମକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ସେହି ଅଭିନୟ ବନ୍ଦ ହୋଇନାହିଁ । ଏଠୁ ପଇସା ଖରଚ ହୋଇ ଧର୍ମନାମରେ ବିଦେଶର ଧର୍ମକୁ ଜୟ କରିବା ସକାଶେ ମଣିଷ ପଠାଯାଉଚନ୍ତି । ଆଜି ଧର୍ମ ନାମରେ ଗୋଟାଏ ସଂସ୍କୃତି ଆଉ ଗୋଟାଏ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଗ୍ରାସ କରୁଚି, ପୃଥିବୀର ସବୁ ଜାତିଙ୍କୁ ଜୟକରି ଆପଣାର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଭିତରକୁ ଆଣିବାର ମୋହ ପରି ଆପଣା ଧର୍ମର ଆୟତନ ଭିତରକୁ ଅନ୍ୟ ସକଳ ଧର୍ମର ମଣିଷଙ୍କୁ ଟାଣିବା ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଆଜି ଭଗବାନ ଓ ଭଗବତ୍ ସନ୍ଦେଶର ସାହାଯ୍ୟ ନିଆଯାଉଚି । ଗୀର୍ଜାମାନଙ୍କରେ ଦେଶ, ସରକାର ଓ ଦେଶର ସ୍ୱାର୍ଥଲାଗି ଭଗବାନଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ଭିକ୍ଷା କରାଯାଉଚି । ଏସବୁ ଯେପରି ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ

ପ୍ରମାଣ କରିଦେଉଛି ଯେ Tribal Godରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାର ପର୍ଯ୍ୟାୟଟି ଆଜି ମଧ୍ୟ ସରିନାହିଁ । ଆପଣାର ସମାଜରେ, ଆପଣାର ସାମାଜିକ ଓ ରାଜନୀତିକ ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓ ଆପଣାର ଅନ୍ତର ଭିତରେ ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଉନ୍ନୀତ ହୁଅନ୍ତା ସିନା, ମାତ୍ର ଆମ ଯୁଗରେ ଓଲଟି ଭଗବାନଙ୍କୁ ତଳକୁ ଟାଣିଆଣି ଆପଣାର ରାଜ୍ୟ, ସମାଜ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ସମର୍ଥନ କରିବାରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି । ମୁଁ କହିବି, ଏହା ଧର୍ମ ନୁହେଁ, ଏହା ଅଫିମ । ଧର୍ମକୁ ମଣିଷର ଅଫିମ ବୋଲି କହିଲାବେଳେ କାର୍ଲମାର୍କସ୍ ହୁଏତ ଧର୍ମର ଏହି ଅଫିମ-ଦିଗଟାକୁ ହିଁ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ । ଆମର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ, ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ତଥା ଜାତୀୟ ଜୀବନରେ ଆମେ ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଅଫିମଗୁଡ଼ାକୁ ସାଇତି ରଖିଥିବା, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାର୍କ୍ସଙ୍କର ଅଭିମତଟିକୁ ସତ୍ୟ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ ।

୨୯ । ୧ । ୫୬

ମଝିରେ ଦୁଇଦିନ ଫାଙ୍କା ପଡ଼ିଗଲା । ଆପଣାକୁ ଯୋଚି, ବାନ୍ଧି ବସାଇଥିଲେ ଅବଶ୍ୟ ଏହି ଖାତାରେ ଫାଲେ ନିଶ୍ଚୟ ପୂରିଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଜାଣି-ଶୁଣି ସେହି ବାଧ୍ୟ ପରିଶ୍ରମରୁ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇଛି । ମୁଁ ଖୁବ୍ ଭଲକରି ଜାଣେ ଯେ ସାହିତ୍ୟ ଲେଖିବାକୁ ବା ଭାଷାରେ ଅଭ୍ୟାସ ରଖିବାକୁ ମୁଁ ଏ ଖାତା ପୂରାଉନାହିଁ । ଏହି କେତେବର୍ଷ ଧରି ମୁଁ ଏଠି ଯାହାସବୁ ଲେଖିଛି, ସାହିତ୍ୟ ବା ଭାଷା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାହା ହୁଏତ ଅତି ନଗଣ୍ୟ ହୋଇଯିବ । ମୋର ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ଜୀବନରେ ଆପଣାକୁ ହଠାତ୍ ଉଛୁଳାଇ ଦେଲାପରି ଯେଉଁସବୁ ଭାବନା ମୋର ମନକୁ ଆସିଛି, ସାହିତ୍ୟ ଓ ଭାଷା ପ୍ରତି କୌଣସି ସଚେତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନରଖି ମୁଁ ସବୁଦିନେ ସେହି ଭାବନାଗୁଡ଼ିକୁ ଏହି ଖାତାରେ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ରଖିଛି, ମୋର ଆନନ୍ଦଲବ୍ଧ ସାଇତାଧନ ପରି । ଜବରଦସ୍ତି ଆପଣାକୁ ଏଠାରେ ଆଣି ବସାଉଥିଲେ ହୁଏତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନର ସ୍ଥାନ ପୂରିବାରେ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ହେଉନଥାନ୍ତା;—କିନ୍ତୁ ସେହି ସ୍ଥାନ ପୂରଣ କରିବାରେ ହୁଏତ କୌଣସି ଜୀବନ ବି ନଥାନ୍ତା, ସେଥିରୁ ସମସ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକତା ମରିଯାଉଥାନ୍ତା, ଭଲଭଲ ଶବ୍ଦ ଓ ଭଲଭଲ ବାକ୍ୟବିନ୍ୟାସରେ କେତେପଦ ମନଗଢ଼ା କଥାକୁ ରୂପବେଢ଼ଣି ଦେଇ ସଜାଇବାର ଅଭିମାନ କରାଯାଉଥାନ୍ତା । ମାତ୍ର ସେଥିରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାର କୌଣସି ଆନନ୍ଦ ରହୁ ନଥାନ୍ତା ।

ପ୍ରତିଦିନ ଏହି ଖାତାରେ ଅଧଫାଳ କରି ଲେଖୁଥିଲେ ଏହି ଖାତା କେଉଁଦିନୁଁ ପୂରି ଆଉଗୋଟାଏ ଖାତା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ସାରନ୍ତାଣି । ତେଣୁ ଅନେକ ସମୟରେ ପରିମାଣଲାଳସ ମନଟା ହଠାତ୍ ବଡ଼ ଅତୃପ୍ତ ହୋଇ ଆପଣାର

ଅବହେଳାକୁ ଭର୍ତ୍ସନା କରିବାରେ ଲାଗିଯାଏ । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ମୁଁ କହିବ, ରୁଟିନ୍ ପରି ଖାତା ପୂରାଇବାର ଦାସତ୍ୱ କରିବସିଲେ ମୁଁ ଲେଖିବାର ସକଳ ଆନନ୍ଦକୁ ହରାଇ ବସିବ । ଭବିଷ୍ୟତର କେଉଁ ନୀରସ ସମୟରେ ମୁଁ ଯେଉଁଦିନ ଆପଣା ଜୀବନର ଏହି କଥାଗୁଡ଼ାକୁ ହୁଏତ ଘାଣ୍ଟି ଦେଖିବାକୁ ମନ କରିବ, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ସେଥିରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାଶ ଓ କୌଣସି ଜୀବନ୍ତତା ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଫାଙ୍କା ପଡ଼ିଥିବା ଦିନଗୁଡିକ ସକାଶେ ମୁଁ କୌଣସି ଦୁଃଖ କରିବନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁପରି ଫୁଲ ଫୁଟିବାର କଥା, ସମୟ ଅନୁସାରେ ତାହା ଫୁଟି ଗ୍ଲୁଥିବ । ତାକୁ ମୁଁ ମୋ' ସମୟ ବା ମୋ ଅଭିଳାଷର କୃତ୍ରିମ କାଚଘରେ ଆଣି ବନ୍ଦକରି ରଖି ବରିଦମୁତାବକ ଫୁଲ ଫୁଟାଇବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବ ନାହିଁ ।

୭ । ୩ । ୫୬

ମୁଁ ସ୍ୱା' ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇଟା ମାସ ବିତେଇ ସାରିଲିଣି, ଅଥଚ ଦିନେ-ହେଲେ ଏହି ଖାତାକୁ ଖୋଲି ପଦେ ଲେଖିବାର ସମୟ କରିପାରିନାହିଁ । ଗ୍ଚରିମାସ ପରେ ମୁଁ ପୁଣି ମୋର ଶ୍ରେଷ୍ଟିଆ ଘରଟିକୁ ଫେରିଆସିଛି । ବାରି ତୀର୍ଥ ଓ ବାରି ବାଟରେ କେତେ ସାଥୀ-ବାଟୋଇଙ୍କ ସହିତ ମୋ'ର ପରିଚୟ ହୋଇଛି । ସେହି ପରିଚୟରୁ ସାଉଁଟି ଆଣିଥିବା ସମ୍ପଦକୁ ଏଠି ମୋ' ନିଜଘରେ ତଉଲି ଦେଖିବାର ସମୟ ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇବ । ଏହି ଦୁଇମାସ କାଳ ନାନା ଚର୍ଚ୍ଚା ଓ ଆଲୋଚନା କରି ପ୍ରତିଦିନ ରାତି ପ୍ରାୟ ଦୁଇଟା ବାଜିଛି, ଆପଣାଲାଗି କିଛି ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ସବୁ ଲାଳସା ଛାଡ଼ିଦେଇ ମୁଁ ସଭିଙ୍କ ପାଖରେ ଆପଣାକୁ କେବଳ ଖୋଲି-ଦେଇଛି । ହଠାତ୍ ଅନ୍ୟ ମତର ପ୍ରତିବାଦ କରି ବା ଅନ୍ୟ ଉପରେ ଆପଣା ମତର ବୋଝ ଥୋଇଦେଇ ମୁଁ କେବେହେଲେ କୌଣସି ଆଲୋଚନାରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିନାହିଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ମନ ଓ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରା ଜାଣିବା ଲାଗି ମୋର ଭାରି ସୁଯୋଗ ହୋଇଛି ।

ପ୍ରତିଦିନ ଏହି ଖାତାରେ ଲେଖିବା ସକାଶେ ଯେଉଁ କେତେମିନିଟ ସମୟ ଦରକାର, ଆପଣାକୁ ଆଉଟିକିଏ ଶାସନ କରି ପାରିଥିଲେ ମୁଁ ପ୍ରତିଦିନ ସେହି ସମୟତକ ନିଶ୍ଚୟ ପାଇ ପାରୁଥାନ୍ତି । ତାହା କରିଥିଲେ ଏ ଖାତା ସରି ଆଉ କେତୋଟା ବି ସରନ୍ତାଣି । କିନ୍ତୁ ଖାତାପରେ ଖାତା ଗଣିବା ସହିତ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର, ଜୀବନକୁ ଓ ମଣିଷକୁ ଜାଣିବାର ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ସମାଧାନ ହୋଇ ଯାଉଥାନ୍ତା ! ନା,—ଯେଉଁଦିନ ମୋର କିଛି ଲେଖିବା କଥା, ସେଦିନ

ସହସ୍ର ବ୍ୟସ୍ତତା ଭିତରୁ ଆବଶ୍ୟକ ସମସ୍ତ ବଳେ ବାହାରିଆସିବ ! ମାତ୍ର ଯେଉଁଦିନ କିଛି ନ ଲେଖିବାର କଥା, ସେଦିନ ସହସ୍ର ପ୍ରକାର ଛଳରେ ଆପଣାକୁ ସାଧିକରି ବସାଇଲେ ମଧ୍ଯ କେବଳ ମିଛକଥା ହିଁ ଲେଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

୭ । ୩ । ୫୬

ଗାଡ଼ୀ, ଘୋଡ଼ା, ମଟର ଓ ମଣିଷ ପଲରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏହି ରାଜଧାନୀରେ ମୁଁ ଚାରିମାସ ପରେ ପୁଣି ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରୁଛି । ବାହାରେ ସହରର ଜୀବନରେ ଦିନମାନ ଏହି ପ୍ରବଳ ବ୍ୟସ୍ତତା ଲାଗି ରହିଥିଲାବେଳେ ଏହି ସହରକୁ ଆସିଲେ ମୁଁ ଏପରି ଅଳସୁଆ ହୋଇପଡ଼େ କାହିଁକି ? ନାନା ବେଗ ଓ ଉଦ୍‌ବେଗରେ ସହରର ପ୍ରାଣ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବାବେଳେ ଏଠାକୁ ଆସି ମୁଁ ଯେପରି ମୋର ସବୁ ବେଗ ହରାଇବସେ । କୌଣସି କଥା ଲେଖିବାର ବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ସ୍ପୃହା ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯାଏ । କୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବା କୌଣସି ଉପଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଭିତରର ଦୁଆର ଯେପରି ଖୋଲିବାକୁ ହିଁ ଚାହେଁନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ବାରପ୍ରକାରର ଛଳଦାବୀ କରି ଅନ୍ତରଟା ନିକମା ହୋଇ ବସି ରହିବାକୁ ଚାହେଁ, ସବୁ ଅତୃପ୍ତି ଓ ଅପୂର୍ଣ୍ଣତାକୁ ଏକାଠି ମିଶାଇ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ବୋଝ କରି ଧରି ମନ ଭାରି କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇପଡ଼େ । ମୋର ସବୁ ଚଞ୍ଚଳତା ଓ ସବୁ ସ୍ପନ୍ଦନକୁ କିଏ ଯେପରି ଅପହରଣ କରି ନେଇଯାଏ ।

ବରଷେ ହେଲା ଏହି ସହରରେ ରହିବା ପରେ ଏହି କଥାଟା ଆଜି ଭାରି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବୁଝିପାରୁଛି । ମୋର ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରାଣ ଓ ସ୍ୱାଭାବିକ ତତ୍ପରତା ଯେପରି କୁଆଡ଼େ ମରି ଉଡ଼ିଗଲାଣି । ସବୁ କାମରେ ଆପଣାକୁ ଧରି ବାନ୍ଧି ଶାସନ କରି ବସାଇବାକୁ ପଡୁଛି । କିଛି କହିବି, କିଛି ଲେଖିବି, ସେଥିଲାଗି ଶାସନ ଦରକାର; ଆପଣା ମନର ଉତ୍ସାହରେ କିଛି ଆରମ୍ଭ କରିବି, ସେଥିଲାଗି ମଧ୍ଯ ଶାସନ ଦରକାର । ମୋର ସବୁ ସ୍ୱାଭାବିକତା ଯେପରି କୁଆଡ଼େ ପଛରେ ପଡ଼ି ରହିଲାଣି । ମୋର ସବୁ ଆଗ୍ରହ ଓ ସବୁ ସହଜତାକୁ କିଏ ଯେପରି ମୋ'ଠାରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇଗଲାଣି । ତେଣୁ ଆପଣାକୁ ସବୁବେଳେ ଭାରି କ୍ଳାନ୍ତ ଲାଗୁଛି, ସଂସାରରେ ଆପଣାକୁ ବଡ଼ ଏକୁଟିଆ ଲାଗୁଛି, ଗୋଟାଏ ନୀରସ ବୋଝ ପରି ଜୀବନଟା ମୋର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବସିରହିଛି । ପୁଲ୍ ଟୋକେଇ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବୋଝକରି ଲଦିଥିବା ଖରୁଆ କେବଳ ଏକ ବୋଝ ଛଡ଼ା ଫୁଲକୁ ଆଉ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରେନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନର ମୋର୍ ଦଶା ଠିକ୍ ସେହିପରି ହୋଇଛି ।

୮ । ୩ । ୫୬

କାଲି ଫୁଲ ଝୋକେଇର ବୋଝ ବୋହିବା ଜନିତ ଦୈନ୍ୟ ବିଷୟରେ ଲେଖିଥିଲି । ଫୁଲକୁ ଯିଏ ବୋଝ କରି ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଲଦି ବାଟ ଚାଲେ, ଫୁଲକୁ ସିଏ କେବଳ ବୋଝ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ ହିଁ କରିଥାଏ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଯିଏ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନକୁ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଲଦି ଜୀବନ ବଞ୍ଚେ, ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ତାକୁ କେବଳ କ୍ଲାନ୍ତ ଓ ଅବସନ୍ନ କରି ରଖିଥାଏ । ବାହାରୁ ଦେଖିଲେ ଏହି ବଡ଼ ସହରର ଜୀବନ ଖୁବ୍ ବେଗରେ ଛୁଟିଛି, ସହସ୍ର ମଣିଷର ସକଳ ଶ୍ରମକୁ ଆତ୍ମସାତ୍ କରି ଏଠାରେ ଏତେବଡ଼ ବିପଣି ଚାଲିଛି । କାରଖାନାର କଳ ପରି ସହରର କଳ ବିଲକୁଲ ଠିକ୍ ଚାଲିଛି; ରେଡ଼ିଓ, ସିନେମା ଓ ଖବର କାଗଜରେ ଏହି ଚାଲିବାର ସୂଚନାକୁ ଘୋଷଣା କରାଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ କଳ ଚଳାଉଥିବା ମଣିଷ ଦିନ ଶେଷରେ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ୁରହୁଛି । ସକାଳ ପାଞ୍ଚଟା ନବାକୁଣୁ ଆପଣାର ଦିନ ଆରମ୍ଭ କରିବାର ଅସ୍ଥିରତାରେ ଯିଏ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି, ଦିନମାନର ବୋଝ ବୋହିଲା ପରେ ସେ ଦିନଶେଷରେ ଖାଲି ମନ ଓ ଖାଲି ପାତ୍ର ନେଇ ଫେରି ଆସୁଛି । ସିଏ ପଇସା କମାଉଛି, ଆପଣାର ପେଟ ପୂରାଉଛି, ନାନା ବିନୋଦନରେ ଆଖି ଓ କାନର ଆବଶ୍ୟକତା ମେଣ୍ଟାଉଛି । କିନ୍ତୁ ତାର ପ୍ରାଣ ପୂରି ପାରୁନାହିଁ, ତା' ଭିତରର ମ ଷଟା ଯୋଉ ଉପାସୀକୁ ସେହି ଉପାସୀ ହୋଇ ପଡ଼ିରହୁଛି । ନାନା ରାଜନୀତିକ ଓ ସାମାଜିକ ବୁଦ୍ଧିଘନ ପ୍ରଶ୍ନର ଖବରକାଗଜୀ ଆଲୋଚନା ପଢ଼ି ମଧ୍ୟ ସେ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରୁନାହିଁ ।

ଆପଣା ଶରୀରର ବୋଝଟାକୁ ଯଦି ମଣିଷକୁ ଆପଣାର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବୋହିବାକୁ ପଡୁଥାନ୍ତା, ତେବେ ମଣିଷ ଯେ କି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭୋଗ କରୁଥା'ନ୍ତା, ତାହା ସହଜରେ ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରିବ । ଶରୀର ଆଉ ଶରୀର ବୋଝର ଅଭିନ୍ନ ସୃଷ୍ଟି ଆମ ଜୀବନରେ କେତେବଡ଼ ଏକ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରିପାରିଛି ! ଠିକ୍ ସେହିପରି ଫୁଲ ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ବୋଝ ବହନ କରୁଛି ବୋଲି କଦାପି ବ୍ୟସ୍ତ ବା କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ପଡୁନଥିବ ।

୧୩ । ୩ । ୫୬

ଅନ୍ତରକୁ ମୁକ୍ତ କରି ରଖିପାରିଲେ ପୁରୁଣା ଗୀତରୁ ମଧ୍ୟ ନୂଆ ରସ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେବ । ଆପଣାର ଦୁଆରକୁ ଯିଏ ଖୋଲି ରଖିପାରିବ, ପୁରୁଣା ପବନ ମଧ୍ୟ ତା'ର ଭବନରେ ନୂତନ ଉଦ୍ୟମ ଓ ନୂତନ ଆନନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି କରି ଦେଇପାରିବ ।

ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ମୁଁ କେତେ ଗୀତ ଗାଇଛି ! କେତେକେତେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସେଠି ଏକାକୀ ବନ ଓ ଏକାକୀ ପ୍ରାନ୍ତର ଉପରେ ମୁଁ କେତେ ସମୟ ବିତାଇ ଦେଇଛି । କେତେଥର ଅନ୍ଧାର ରାତିର ଆଶ୍ରୟରେ ଆପଣାକୁ ସମର୍ପି ଦେଇ ଗୁରୁଦେବଙ୍କର ସଙ୍ଗୀତରେ ମୁଁ ପ୍ରାଣକୁ ସ୍ପନ୍ଦନମୟ କରିରଖିଛି ! ସେଇ ପୁରୁଣା ଶିଖା ଗୀତ ! ବାହାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ ସେଇ ପୁରୁଣା ଜଣାଶୁଣା ସେଇ ପୁରୁଣା ସ୍ୱର ! କିନ୍ତୁ ତଥାପି ପ୍ରାଣ ଖୋଲି ସେହି ପୁରୁଣାର ଆବୃତ୍ତି କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତରେ କି ଆନନ୍ଦ ନ ମିଳେ ! ସତେଯେପରି କେଉଁ ଅନ୍ଧାର ଆବଦ୍ଧ କୁଠରୀ ଭିତରେ ନୂଆ ପବନ ଆସି ବାଜେ, ନୂଆ ଆଲୋକର ସମ୍ପାତ ହୁଏ । ଅତି ଚିହ୍ନା ସେହି ସଙ୍ଗୀତ ମୋତେ ଯେପରି ପ୍ରାଣର ଏକ ଅପରିଚିତ ଗଭୀର ସହିତ ପରିଚିତ କରିଦେଇ ଯାଏ ।

ଏହି ବଡ଼ ସହରରେ ଆପଣାକୁ ବଡ଼ ଖାଲିଖାଲି ମନେ ହେଉଥିଲା ବେଳେ ମୁଁ ଆଗରୁ ଶିଖିଥିବା ପୁରୁଣା ଗୀତ ଯେ ମୋତେ ଏତେ ବଡ଼ ନିର୍ଭର ଦେଇପାରିବ, ଏହି କେତେଦିନ ହେଲା ମୁଁ ସେକଥା ଭାରି ଅନୁଭବ କରୁଛି । ଅତିଥି ହିସାବରେ ଅପରର ଅନୁରୋଧ ଓ ବିଷାଦ ରକ୍ଷା କରି ମୁଁ ଏଠି କେତେଥର ଗୀତ ଗାଇଛି;-କିନ୍ତୁ ସେ କେବଳ ଯନ୍ତ୍ରବତ୍, ଶୁଣିବା ଲୋକଙ୍କୁ କେବଳ ଟିକିଏ ଆପ୍ୟାୟିତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା ମାତ୍ର ! ମାତ୍ର ଆପଣାର ମନଭିତରୁ ଆପେ ଉଚ୍ଛୁଳି ପଡ଼ି ଓ ଆପଣାର ଆଖିଭିତରୁ ଆପେ ଡେଇଁପଡ଼ି ଗୀତ ଗାଇବାର ମନ ଏଠି ମୋ' ଭାଗ୍ୟରେ ଖୁବ୍ କମ୍ ଘଟିଛି । ସବୁଦିନ ସକାଳେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୀତ ଗାଇ ଫୁଲ ଫୁଟିଲାପରି ମୁଁ ମୋର ଦିନ ଆରମ୍ଭ କରିବି, ରାତିରେ କର୍ମଶେଷର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୀତଗାଇ ମୁଁ ରାତିର ଆଶ୍ରୟ ଭିତରକୁ ଫେରିଯିବି । ଏହି ସହରର ଫମ୍ପା ଜୀବନକୁ ଜିଣିବାଲାଗି ଏହି ସଙ୍ଗୀତର ଅସ୍ତ୍ର ଓ ଏହି ଖୋଲାମନ ମୋର ଭାରି ଆବଶ୍ୟକ ।

୨୪ । ୩ । ୫୨

ଜର୍ମାନୀ ପୁଣି ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ପୁଣିବଳରେ ଆପଣାକୁ ରକ୍ଷା କରିବାଲାଗି ପଶ୍ଚିମ ଇଉରୋପର ମେଣ୍ଟ ସହିତ ମିଶି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବ କି ନାହିଁ, ଏହି କଥାଟିର ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ଜର୍ମାନୀର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଦେଶରେ ଏବେ ଭୋଟ ନିଆଯାଇଥିଲା । ଭୋଟର ଫଳାଫଳ ଜଣାପଡ଼ିବା ପରେ ଦେଖାଯାଉଛି ଯେ ପ୍ରାୟ ଅଧେ ଲୋକ ଅସ୍ତ୍ର ସଜ୍ଜାର ସପକ୍ଷରେ ଭୋଟ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ରାଜନୀତି ମୋର ମୂଳ ଧନ୍ଦା ନୁହେଁ । ଜଣେ ସାଧାରଣ ମଣିଷର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ ମଧ୍ୟ ଜର୍ମାନୀର ଏହି ଶୋଚ୍ୟ ଫଳ ମୋତେ ବଡ଼ ବିସ୍ମିତ କରି ପକାଉଛି । ମହାଯୁଦ୍ଧ ଆରମ୍ଭ ହେବାର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଦଶବର୍ଷ ଯାକ ଜର୍ମାନୀ ଏହି ଅସ୍ୱାନ୍ଧତା ଲାଗି ନିଜର ଶାସକ ପଛରେ ଆପଣାକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେଇଛି । ଜର୍ମାନ ଜାତି ବଡ଼ ହେବ, ଏହି ପୃଥିବୀର ଶାସକ ହେବ । ଏହିପରି ଏକ ମୋହ ତାକୁ ପାଗଳ କରିଦେଇଛି । ସେହି ମୋହ ସକାଶେ କେତେ ମଣିଷ ମରିଯାଇଛନ୍ତି, କେତେ ଫାଶୀ ଦିଆଯାଇଛି, ଘରେ ତଥା ବିଦେଶରେ କେତେ କୁଟିଳ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରାଯାଇଛି । ଏହିପରି ପ୍ରସ୍ତୁତି ପରେ ଭିଆଯାଇଥିବା ମହାଯୁଦ୍ଧ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଦେଶ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଜର୍ମାନୀର ମଧ୍ୟ ସର୍ବନାଶ କରିଦେଇ ଯାଇଛି । ସେହି ଯୁଦ୍ଧର କ୍ଷତି ହୁଏତ ଆଗାମୀ ଶହେବର୍ଷ ଭିତରେ ଲିଭିବ କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ । ଜର୍ମାନୀର ପିଲା, ଜର୍ମାନୀର ମାଆ, ଜର୍ମାନୀର ଯୁବକ ଓ ଜର୍ମାନ ଜାତିର ଭାଗ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଆଜି ଭାରି ହତଶ୍ରୀ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।

ତଥାପି ତୃତୀୟ ଯୁଦ୍ଧର ମୋହ ଯୋଜନାରେ ସଜ ହେଉଥିବା ପୃଥିବୀ ସହିତ ଜର୍ମାନୀ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ବାହାରିବାକୁ ଯାଉଛି । ପରର ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟରେ ଆପଣାର ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ବଢ଼ାଇବା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସହଜ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଅଧିକ ବିପଜ୍ଜନକ । ଏତେ ଭୋଗି, ଏତେ ସହି ଓ ଏତେ ଅଙ୍ଗେନଭାଇ ଇଉରୋପର ମଣିଷ ତଥାପି ଯେ ଯୁଦ୍ଧବାଟରୁ ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇନାହିଁ, ଜର୍ମାନୀର ଚେଷ୍ଟା ଏହି କଥାଟିକୁ ପ୍ରମାଣ କରିଦେଉଛି ।

୨୫ । ୩ । ୫୬

ପୃଥିବୀକୁ ନିରାପଦ କରିବାପାଇଁ, ଯୁଦ୍ଧ ଓ ଆକ୍ରମଣରୁ ପୃଥିବୀକୁ ରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ ଆଜି ମଣିଷର ଯେତେ ଧନ ଓ ଶକ୍ତି ଖରଚ ହେଉଛି, ସେତିକି ଧନ ଓ ସେତିକି ଶକ୍ତିକୁ ଯଦି ସିଏ ଆପେ ଆପଣାକୁ ଓ ଆପଣାର ପିଲାକୁ ଗଢ଼ିବାଲାଗି ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଥାନ୍ତା, ତା'ହେଲେ ପୃଥିବୀର ଅନେକ ତ୍ରାସ ଓ ଅନେକ ତ୍ରୁଟି ଦୂର ହୋଇଯାଇ ପାରନ୍ତା । ଜୀବନବିଜ୍ଞାନର ପରୀକ୍ଷାଗାରରେ ଆଜି ବଡ଼ବଡ଼ ପରୀକ୍ଷାମାନ କରାଯାଉଛି । ବାପର ସାହାଯ୍ୟ ନନେଇ ପିଲା ଜନ୍ମ କରିବାରେ ଓ ଜନ୍ମ କରିବାବେଳୁ ପିଲାର ମସ୍ତିଷ୍କକୁ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରି ତିଆରି କରିବାରେ ବଡ଼ବଡ଼ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଆଜି ଭାରି ମଥା ଖରଚ କରୁଛନ୍ତି । କେବଳ ମସ୍ତିଷ୍କ ହେତୁ ଯେ ସଂସାରର ଏତେ ସମସ୍ୟା ମଣିଷକୁ ସଙ୍କୁଳ କରି ରଖିଛି, ତାହା ଠିକ୍ କରି କହି ହେବନାହିଁ । ମଣିଷର ସମାଜ ବା ସମଷ୍ଟିଜୀବନ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ଓ ଜଗତର ଜୀବନରେ

ଏକ ବଡ଼ କଥା । ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ସମ୍ପର୍କ, ମଣିଷ ତଥା ଜଗତର ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀପ୍ରତି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ମଣିଷର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଓ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ,- ଏ ସବୁ ମଧ୍ୟ ସଂସାରର ଭାଗ୍ୟକୁ ବହୁପରିମାଣରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରୁଛି । ପରିବାରଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଶ, ଧର୍ମ ଓ ମତବାଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାନା ସମଷ୍ଟିରେ ମଣିଷ ଆପଣାର ସ୍ଥାନ ଓ ଆପଣାର ଦାୟିତ୍ୱକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣସଚେତ ଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧି କରିନାହିଁ । ଆପଣାକୁ ଏକ ବିରାଟ ବା ବୃହତ୍ତର ଗୋଷ୍ଠୀଭିତରେ ସଂଯୁକ୍ତ କରିବା ଓ ତଥାପି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଏକକ ହିସାବରେ ଆପଣାର ସ୍ଥାନ ଓ ଦାୟିତ୍ୱ ବୁଝି ଗୋଷ୍ଠୀ ଜୀବନରେ ନୂତନ ସୃଷ୍ଟି ସମ୍ଭବ କରିବାର ଜୀବନପ୍ରଣାଳୀ କେବଳ ମସ୍ତିଷ୍କଟାକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରି ତିଆରି କଲେ ଯେ କିପରି ସମ୍ଭବ ହୋଇଯିବ, ତାହା ନିଶ୍ଚିତକରି କହି ହେବନାହିଁ । ବିଜ୍ଞାନର ପରୀକ୍ଷାଗାରରେ କରାଯାଉଥିବା **seasoning** ମଣିଷଲାଗି ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ।

୧୭ । ୩ । ୪୬

ସଂସାରର ସବୁ ଦୈନ୍ୟ ଓ ସବୁ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନଲାଗି ଯେଉଁମାନେ କୌଣସି **Messiah** ବା ପରିତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତାଙ୍କର ଅବତାରକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥାନ୍ତି, ଆପଣାର ମୋହଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ସଂସାରରେ ନାନା ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ ଆପଣା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦାୟିତ୍ୱର ବନ୍ଧନରୁ ପଳାଇଯିବାକୁ ଚାହେଁ, ଯେତେବେଳେ ଆପଣାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ସିଏ ଆପଣାର ଧର୍ମକୁ ବଞ୍ଚିବାର ଶକ୍ତି ହରାଇବସେ, ସେତିକବେଳେ **Messiah** କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ସେ ଏକ ଦୁର୍ବଳ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଦର୍ଶନର ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଯଥା ଭବିଷ୍ୟତରେ ସେହି **Messiah**ଙ୍କର ଅବତାର ହେବ, ସ୍ୱର୍ଗରେ ସୁନାଆସନରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଦକ୍ଷିଣପାର୍ଶ୍ୱରେ ବସିଥିବା **Messiah** ଜଗତକୁ ଓହ୍ଲାଇଆସି ଜଗତର ମଣିଷକୁ ସକଳ ପାପରୁ ତ୍ରାଣ କରିଦେବେ;—ମଣିଷ କେବଳ ତାଙ୍କର ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ, ନିଜର ପାପ ଓ ନିଜର ଆଚରଣ ଉପରେ ମଣିଷର କୌଣସି ହାତ ନାହିଁ—ଏହିପରି ଏକ ଧର୍ମତତ୍ତ୍ୱ ମଣିଷଠାରୁ ତା'ର ସକଳ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦାୟିତ୍ୱକୁ ଅପହରଣ କରି ନେଇଯାଏ । ଏହା ମଣିଷର ଧର୍ମକୁ ରବିବାରର ମନ୍ଦିର-ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ସୀମାବଦ୍ଧ କରିରଖେ, ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଓ ମୋହାବରଣରେ ଜୀବନର ସତ୍ୟାନୁସନ୍ଧାନକୁ ଏହା ଅବଗୁଣ୍ଠିତ କରି ରଖେ । ଭୟ ଓ ଅକିଞ୍ଚନତା ପ୍ରଭୃତି ଅଭାବବୋଧକ ଭୂମିଉପରେ ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ ମଣିଷକୁ ତା'ର ସକଳ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବାର ମାୟାଜାଲ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଧର୍ମ କେବଳ ରୁଗ୍ଣ ଆତ୍ମାର ଧର୍ମରୂପେ ଅବଶିଷ୍ଟ ରହେ ।

ଆଜି ପୃଥିବୀରେ ସବୁଠି ଲୋକମାନେ ଶାନ୍ତି ଚାହାନ୍ତି । ମାତ୍ର ଶାନ୍ତିପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱକୁ କୌଣସି ଆଦର୍ଶବାଦ ବା କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତି ଉପରେ ସମର୍ପିଦେଇ ଆଜି ଆମ ଭିତରୁ ଅନେକେ ଜଗତର ଶାନ୍ତିସମ୍ଭାବନାକୁ ଆହୁରି ବିପନ୍ନ କରି ଦେଉଛନ୍ତି । Messiah କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ବସିଥିବା ଏହି ମନୋବୃତ୍ତି ଦୁର୍ବଳ ମନର ନିଷ୍କ୍ରିୟତାକୁ ଭାରି ସାହାଯ୍ୟ କରେ ସତ, ହଠାତ୍ ଏକ ନିରାପଦ ଆଶ୍ରୟର ଆଚ୍ଛନ୍ନତା ସୃଷ୍ଟି କରିଦିଏ ସତ, ମାତ୍ର ତାହା ମଣିଷକୁ ପରମ୍ପରାର ବ୍ୟୂହଭିତରେ ଖାଲି ଆବଦ୍ଧ ହିଁ କରିରଖେ ।

୧୮ । ୩ । ୫୨

ବିଗତ ଦିନଗୁଡ଼ିକର ସବୁ ମିଥ୍ୟା, ସବୁ ମୋହ ଓ ସବୁ କପଟ ଆଜି ଇନ୍ଧନ ହୋଇ ଜଳିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଚି । ସେଇ ଦାହ ମୋତେ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଦଗ୍ଧ କରିଦେଇ ଯାଉ । ଆଜିଯାଏ ଯେତେ ମାଇଲି ଓ ଯେତେ ମ୍ଳାନତା ମୋତେ ଏକ ମିଛ ଗୌରବର ମୋହଭିତରେ ବୁଡ଼ାଇ ରଖିଥିଲା, ସେସବୁ ଆଜି ଏକାବେଳେକେ ଜଳିଯାଉ । ଉପରର ଯେଉଁ ବେଶ ପିନ୍ଧି ମୁଁ ଭଦ୍ରସମାଜରେ ନିଜକୁ ଭଲ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେଇ ଆସିଥିଲି, ଆଜି ସେହି ବେଶ ମୋର ଅନ୍ତରଦହନରେ ପଣ୍ୟ ହୋଇପଡ଼ୁ । ମୋ'ଭିତରେ ଯେତକ ସୁନା, ଯେପରି ସେତକକୁ ମୁଁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରି ଦେଖିବାକୁ ଚାହେଁ । ଜୀବନରେ ଯେତକ ସାର ଓ ଯେତକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ତାହାକୁ ମୁଁ ଆହୁରି ଆପଣାର କରି ଚିହ୍ନେ, ଆହୁରି ଆପଣାର କରି ଧରିରଖିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୁଏ । ମଣିଷକୁ, ସଂସାରକୁ ଓ ଜୀବନକୁ ମୁଁ ସେଇ ନିଆଁପରଖା ସୁନାର କାଠିରେ ଓଜନ କରିଶିଖେ ! ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ ଓ ପରିଚୟକୁ ଆହୁରି ଗଭୀରଭାବରେ ବୁଝେ । ଅନେକଥର ଆପଣାର ସ୍ୱାର୍ଥ, ଅର୍ଥାତ୍ ଆପଣାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟାକୁ ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାର ଲୋଭକୁ ମୁଁ ଆପଣା ଲୋଲୁପତାରେ ସ୍ନେହପ୍ରେମ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲି । ତେଣୁ ହାତରେ ଧରିରଖିବା, ଅଣ୍ଟିରେ ଆବୋରି ରଖିବା ହିଁ ଯେପରି ମୋର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବ୍ୟବସାୟ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ନାନା କୃତ୍ରିମ ଆକର୍ଷଣର ସୃଷ୍ଟି କରି ମୁଁ ସତେଅବା କେଉଁ ଶିକାରୀ ପରି ଚଢ଼େଇ ଶିକାର କରି ଚାହାଁରଥିଲି । ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ହେଉ ପଛକେ, ଏହି ଆଚରିତ ଜୀବନରେ ଆଜି ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଧକ୍କା ଆସି ପହଞ୍ଚିଚି । ଏହି ଧକ୍କା ମୋତେ ଜାଗ୍ରତ କରିଦେଉ ! ଜୀବନର ସବୁ ଗ୍ରାହ୍ୟ ଓ ସବୁ ଆସ୍ୱାଦକୁ ମୁଁ ଉଚିତ ମୂଲ୍ୟଦେଇ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ହୁଏ !

ଦୁଃଖଲାଗି ମୋର ଦୁଃଖ ନାହିଁ, ଲଜ ସହିବାକୁ ମୁଁ ଲଜ୍ଜିତ ହେବିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଦୁଃଖ ଓ ଲଜ ମୋତେ ଯଦି ଯଥାର୍ଥଭାବରେ ଦଗ୍ଧ କରି ନପାରେ, ଯଦି ତାହା ମୋତେ ଆହୁରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରି ନପାରେ, ତେବେ ତାହାହିଁ ଜୀବନରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ଓ ବଡ଼ ଲଜ୍ଜାର କଥା ହେବ ।

୨୯ । ୩ । ୪୧

ମଣିଷ ଭିତରେ ଯାହା ଭଲ ଓ ଯାହା ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ତାହାର ମୂଲ୍ୟରେ ହିଁ ମୁଁ ମଣିଷକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବି । କାରଣ ମୁଁ ଭଲକରି ଜାଣିଛି ଯେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମଣିଷ ଖୋଜିବାକୁ ଗଲେ ଜଗତରେ ମୋତେ ଘୋର ନିରାଶ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୋର ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା, ମୋର ଗ୍ଲାନି ଓ ମୋର ମଳିନତାର ବିଗ୍ରହ ଯଦି ମୁଁ ଆଜି କରିବସେ, ତେବେ ଆପଣାକୁ ଘୃଣା କରିବାର ହୁଏତ ସୀମା ହିଁ ରହିବନାହିଁ । ତଥାପି ମୁଁ ମୋ'ଭିତରେ ରହିଥିବା କଣାଏ ଆଲୋକକୁ ଭଲକରି ଚିହ୍ନିଛି । ମୋ'ଭିତରେ ଯେଉଁଟିକକ ସବୁବେଳେ ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ଚାହେଁ, ଆପଣାର ଦ୍ୱାର ଖୋଲିଦେଇ ସବୁରି ଭିତରେ ପ୍ରୀତି ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ସମ୍ମିଳିତ ହେବାକୁ ଚାହେଁ, ଧରିରଖିବାର ସମସ୍ତ ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ଛାଡ଼ି ଯିଏ ଦ୍ୱାରେଦ୍ୱାରେ ଆପଣକୁ ସମର୍ପଣ କରିଦେଇ ଆସେ, ସେଇ ଟିକକ ପରମାର୍ଥକୁ ମୁଁ ମୋ' ଜୀବନର ପ୍ରକୃତ ଭୂମିରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ମୁଁ ସେଇଠାରୁ ହିଁ ବଞ୍ଚିବି, ସେଇଠୁ ମୁଁ ଏହି ବିଶ୍ୱର ବିରାଟ ସମ୍ପଦର ଅଧିକାରୀ ହେବି, ତାହାକୁ ହିଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାକରି ମୁଁ ସବୁ ମଳିନତା ଓ ସବୁ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିପାରିବି । ଯେତେ ଅଳ୍ପ, ଯେତେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ଯେତେ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଆଲୋକଟିକୁ ଚିହ୍ନି ରଖିବା ଲାଗି ମୋତେ ଯିଏ ଆଖି ଦେଇଛି, ମୋର ସହସ୍ର ଭ୍ରମ ଓ ଭ୍ରାନ୍ତି ସତ୍ତ୍ୱେ ମୋତେ ସେହି ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ଯିଏ ସତେ ଉତ୍ସାହିତ କରି ରଖିଛି, ସେଇ ହେଉଛି ମୋର ଭଗବାନ, ସେଇ ମୋର ଏକମାତ୍ର ଗୁରୁ ।

ସବୁ ମଣିଷଭିତରେ ଏହି ଆଲୋକମୟ ଭୂମି ରହିଛି । ଯେତେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓ ଯେତେ କ୍ଷଣରେ ମୁଁ ମଣିଷର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିବି, ତା'ର ସେହି ଭୂମିକୁ ମୁଁ ସର୍ବପ୍ରଧାନ କରି ଚିହ୍ନିବି । ସହସ୍ର ଅପଚୟ ସତ୍ତ୍ୱେ ଯିଏ ଆପଣାର ଆଲୋକଟିକୁ ସଞ୍ଚୟ କରି ରଖିବାଲାଗି ନିତ୍ୟତ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥିବ, ସହସ୍ର ଶୃଙ୍ଖଳସତ୍ତ୍ୱେ ଯିଏ ସବୁ ଶୃଙ୍ଖଳ ଛିଡ଼ାଇ ଆହୁରି ସମ୍ମିଳିତ ଓ ଆହୁରି ବ୍ୟାପ୍ତ ହେବାପାଇଁ ବିଦ୍ରୋହ କରୁଥିବ, ତାହାକୁ ହିଁ ମୁଁ ସଂସାରରେ ଆପଣାର ସାଥି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେବି ।

୬୦ । ୩ । ୪୬

ମିଛକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିବା ଏବଂ ସତ୍ୟର ସ୍ୱାଗତ କରିବା ଏକ କଥାନୁହେଁ । ଅନ୍ଧକାରକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିବା ଏବଂ ଆଲୋକର ସ୍ୱାଗତ କରିବା ଏକ କଥାନୁହେଁ ।

ଯିଏ ପରମ ସତ୍ତା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରେ, ସବୁରି ଉପରେ ଯିଏ ଆଲୋକକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରେ, କେବଳ ସେଇ ମିଛ ଓ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିପାରେ । କିନ୍ତୁ ମିଛ ବା ଅନ୍ଧକାରକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବାରେ ବିଶ୍ୱାସ ବା ନିର୍ଭରର କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ।

ଏହି ବିଶ୍ୱାସରୁ ହିଁ ମଣିଷର ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଏହି ବିଶ୍ୱାସର **positive** ଆଶ୍ରୟ ହିଁ ମଣିଷକୁ ମିଛ ଓ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଜୟ କରିବାର **negative** ଜୀବନମାତ୍ରକୁ ଗମ୍ଭୀରତର କରିପାରିବ । ବିଶ୍ୱାସ ନଥାଇ, ପରମ ଆଶ୍ରୟକୁ ସ୍ୱୀକାର ନକରି ଯିଏ ମିଛ ଆଉ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଜୟ କରିବାକୁ ଯିବ, ଏକ କୁଟିଳ ଓ କଠୋର ଶାସନଦ୍ୱାରା ଯିଏ ଆପଣାକୁ ମିଛ ଓ ଅନ୍ଧକାରରୁ ସତର୍କ କରି ରଖିବ, ଧର୍ମ ଓ ଜୀବନର ସାଧନାରେ ମୁଁ ତାକୁ କେବଳ ରୋଗୀ ବୋଲି କହିବ । କାରଣ ତା'ର ସାଧନା ଫୁଲ ଫୁଟିବାର ସାଧନା ନୁହେଁ । ଆଲୋକ ଓ ପବନର ବ୍ୟାପ୍ତିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ହିଁ ଫୁଲ ଫୁଟିବାର ସାଧନା । ମାତ୍ର ଅପରନ୍ତୁ ଏହି ସ୍ୱୀକାର ଓ ନିର୍ଭରର ଅଭାବ ରହିଥିଲେ ଯାବତୀୟ ସାଧନାରେ ଅନ୍ଧାର, ସତ ଓ ମିଛ ଭଗବାନ ଓ ସଇତାନ, ଏହିପରି ଏକ ଦ୍ୱୈତ ଧର୍ମର କଳ୍ପନା କରି ଆର୍ତ୍ତ ସାଧକ ଆପଣାକୁ କେବଳ ଆତୁର ଓ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିବ । ତେଣୁ ତାର ସାଧନାକୁ ମୁଁ ମୂଳତଃ **sick soul** ବା ରୋଗୀର ସାଧନା ବୋଲି କହିବ ।

ନାହିଁ, କେତେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଆସିବ, ହୁଏତ କେତେ ଅବାଞ୍ଛିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆପଣା ଦୃଷ୍ଟିପଥ ଆଲୋକ ଉତୁଆଳ ହୋଇ ରହିବ । ମୁଁ କେତେ କାନ୍ଦିବ, ଅପମାନର ଆଶଙ୍କାରେ ଆପଣାକୁ କ୍ଷୁଦ୍ର କରି ବସିବାମାନି ହୁଏତ କେତେ ପ୍ରଲୋଭନ ଆସିବ । ତଥାପି ସବୁ ମିଛକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ମୁଁ କହିବ, 'ମୋତେ ଅନ୍ଧକାରରୁ ଆଲୋକକୁ ନେଇଯାଅ, ମୃତ୍ୟୁରୁ ମୋତେ ଅମୃତମୟ ରାଜ୍ୟକୁ ନେଇଯାଅ ।' ମୋ' ସାଧନାର ରୀତିଟି ଠିକ୍ ଏହିପରି ହେବ । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ, ମୋର ଆଶ୍ରୟ ଓ ମୋର ବାଟ କେତେବେଳେ କେହି କାହାକୁ ବାଦ ଦେବେନାହିଁ ।

୨୧ । ୩ । ୫୨

ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳୁ ଉଠି ଯଦି ସମ୍ମୁଖରେ ଦିନଟି ଗୋଟାଏ ବୋଝପରି ମନେହୁଏ, ତେବେ ତାହାକୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ । ଯେତେବେଳେ ଜୀବନ ଆପଣାର ସ୍ୱାଭାବିକତା ଭୁଲିଯାଏ, ଯେତେବେଳେ ସେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଦାନ ଓ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ସମସ୍ତ ବୋଝପରି ହୋଇ ତାକୁ ମାଡ଼ିବସେ ।

ଏହିପରି ଗୋଟାଏ ବୋଝ ବୋହିବାର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଏଇ କେତେଦିନ ହେଲା ମୋତେ ଭାରି ମ୍ରିୟମାଣ କରି ରଖିଛି । ମୁଁ ଠିକ୍ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରଟି ଖୋଜୁଛି, ଏଠି ସେହି କ୍ଷେତ୍ରଟି ପାଇବା ଯେମିତି କ୍ରମେ ଭାରି ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ପଡୁଛି । ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଯେତିକି ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଅଜାଡ଼ି ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି, ମୋତେ ସେତିକି କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଫେରି ଆସିବାକୁ ପଡୁଛି । ରାଜନୀତି, ସମାଜନୀତି, ମଣିଷ ଓ ପୃଥିବୀର ନାନା ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ ମୁଁ କେତେ ମଣିଷଙ୍କ ସହିତ କେତେ ଆଲୋଚନା କରୁଛି, କିନ୍ତୁ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ଯଥାର୍ଥ ଆନନ୍ଦ ପାଇବାକୁ ହେଲେ କ୍ଷେତ୍ରସହିତ ଯେଉଁ ସଂଯୋଗ ରହିବା ଦରକାର, ଏଠି ତାହା ଯେପରି ଭାରି ଦୁରୂହ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ଏଠି ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓ ସବୁ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସତେଯେପରି ଅନେକ ସତର୍କତା ଭର୍ତ୍ତିହୋଇ ରହିଛି । ସମସ୍ତେ ପରସ୍ପର ସହିତ ମିଶୁଛନ୍ତି, ସମସ୍ତେ କଥା କହୁଛନ୍ତି, ତଥାପି ଏହି ସମ୍ମିଳନ ଓ ସମ୍ଭାଷଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ଯେପରି ଗୋଟାଏ ସତର୍କ ସଚେତତା କାହାରିକୁ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଏକତ୍ର କରାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଏତେବଡ଼ ସହରରେ ହଜାର ହଜାର ମଣିଷଙ୍କର ଏହି ଭିଡ଼ ଭିତରେ ମୁଁ ତଥାପି ଏକୁଟିଆ ହୋଇ ରହୁଛି, ତଥାପି ନାନା ଅପରିତୃପ୍ତିର ସନ୍ତାପ ମୋତେ ଭାରି ଅସ୍ଥିର କରି ରଖୁଛି । ଯିଏ ମୋର ଆଲୋକଟିକୁ ବୁଝିବ, ଯିଏ ମୋର ଅନ୍ଧାରକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିବ, ମୋର ସବୁ କଣ ଓ ଭଙ୍ଗର ଉପରକୁ ଉଠି ଯିଏ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ଏକ ବିସ୍ତୃତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମୋତେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବ, ସେହିପରି ବନ୍ଧୁ ଏଠି କାହିଁ ?

୨୨ । ୩ । ୫୬

ଯିଏ ଯେଉଁଠି ରହିଛି, ସେହିସ୍ତରରୁ ହିଁ ତା'ର ସାଧନା ଯାତ୍ରା ସେ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ବାଇବେଲର ସେଇ କାହାଣୀଟି ଆଜି ଏକ ଜଳଜଳ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ପରି ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଛି । ସମାଜର ଅନୁମୋଦିତ ଆଚରଣରୁ ବାହାରକୁ ଯାଇ ଆପଣାର କାମନା ଚରିତାର୍ଥ କରିଥିବା ସେହି ନାରୀକୁ ମାରିବାଲାଗି ଯେତେବେଳେ ଜେରୁଜେଲମ୍‌ର ଜନତା ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଛି, ଯୀଶୁ ସେତିକି ବେଳେ ନାରୀର ପକ୍ଷ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । "ତୁମଭିତରୁ ଯିଏ କଦାପି କୌଣସି ପାପାଚରଣ କରିନାହିଁ, ସେଇ ପ୍ରଥମ ପଥର ଉଠାଉ ।" ଏହି କାହାଣୀଟି ପଛରେ କେତେକେତେ ଗଭୀର ସତ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇରହିଛି । ଗପଟିରୁ କେହି ଯେପରି ଧାରଣା ନକରନ୍ତି ଯେ ନାରୀର ଅସଦାଚରଣକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବାଲାଗି ଯୀଶୁ ଏପରି କରିଛନ୍ତି ।

ନା, - ଯୀଶୁଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତାଙ୍କର ଭାଷାରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଉଠୁଛି । ସିଏ ଯେଉଁ ସ୍ତରରେ ଅଛୁ, ତାକୁ ଯାଇ ସେହି ସ୍ତରରୁ ଉପରକୁ ଉଠାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମଣିଷ ଯେତେ ନୀଚକୁ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବା ଯେତେ ତଳେ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଫୋପାଡ଼ିଦେବା ବା ଘୃଣା କରିବା ଧର୍ମ ନୁହେଁ । ନା,-ମଣିଷକୁ ଉପରକୁ ଉଠାଇବାକୁ ହେଲେ, ତାକୁ ନାନା ସଂଶୟର ଜାଲଭିତରୁ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ସ୍ୱୀକାରର ଆଶ୍ରୟକୁ ଆଣିବାକୁ ହେଲେ, ପ୍ରଥମେ ମଣିଷପ୍ରତି ଅଜସ୍ର ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଅଜସ୍ର କ୍ଷମା ଓ ଅଜସ୍ର ସହାନୁଭୂତି ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ହେବ । ମୋର ଆପଣାର ମଧ୍ୟ ସହସ୍ର ଦୋଷ ଓ ସହସ୍ର ଦୁର୍ବଳତା ରହିଛି । ତଥାପି ମୁଁ ଯେପରି ସେହି ଫାଙ୍କଭିତରେ ଆପଣାର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆଲୋକଆଡ଼କୁ ପ୍ରସାରିତ କରିବାର ଉଦ୍ୟମରେ ଲାଗିଛି, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷକୁ ମୁଁ ମୂଳତଃ ତାରି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ବିଚାର କରିବି । ସହାନୁଭୂତି ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହିତ ମୁଁ ତାକୁ ତାହାର ସ୍ତରକୁ ଯାଇ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବି । ମଣିଷର ସଙ୍ଗଲାଭ କରିବାକୁ ହେଲେ, ମଣିଷକୁ ଆପଣାର ସାଥିରୂପେ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ସଂସାରରେ କୌଣସି ସ୍ଥାନ ବା କୌଣସି ସ୍ତର କଦାପି ନୀଚ ନୁହେଁ, କୌଣସି ଜୀବନ ଘୃଣ୍ୟ ନୁହେଁ । ସିଏ ଯୋଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆଲୋକ ଆଡ଼କୁ ଆପଣାର ଦୃଷ୍ଟି ମୁହାଁଇ ପାରିବ, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହିଁ ତାର ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ହେବ । ଅନ୍ଧକାର କେବଳ କ୍ଷଣିକ, କେବଳ **negative** ! ପାପ ହେଉଛି କେବଳ ଏକ **privation,**- ପୁଣ୍ୟର ନକାରାତ୍ମକ ସୂଚକ ମାତ୍ର । ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଧର୍ମରେ ସୂଚିତ ହୋଇଥିବା 'ପାପୀର ମାର୍ଜନା'କୁ ମୁଁ ଏହିପରି ବୁଝିଛି ।

୨୩ । ୩ । ୫୨

ମୋ' ଭିତରେ ପାପ ଅଛି ବୋଲି, ମୋ' ବାଟରେ ମିଥ୍ୟାର କଳଙ୍କ ରହିଛି ବୋଲି ମୁଁ କଦାପି ଆପଣାକୁ ଘୃଣା କରିବିନାହିଁ । ଆପଣା ଦୁର୍ଗତିର ବ୍ୟସ୍ତତାରେ ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଆପଣା ଭିତରେ ଆପଣାକୁ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ପରି ମନେକରିଛି, ସେତେବେଳେ ସେହି ଅନ୍ତରଭିତରୁ କିଏ ଅବିକଳ ଶିଶୁଟିଏ ପରି ଜୀବନ ବିଧାତାର ସିଂହାସନ ପାଖରେ ସତେଅବା ଅବନତ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ଆପଣାର ସକଳ ପାପଭାର ସତ୍ତ୍ୱେ ସିଏ ଯେପରି କେଉଁ ଜନନୀର ଉଦାର କୋଡ଼ ଦାବୀ କରିବାକୁ ଯାଇଛି । ତା'ର ବ୍ୟାକୁଳତା, ତା'ର ଆଖି ଲୁହ ଓ ତାର ସରଳ ସମର୍ପଣ ତା'ର ସମସ୍ତ ଗ୍ଲାନି ଓ ମଳିନତାକୁ ନିର୍ମଳ କରି ଧୋଇ ନେଇଛି । ସେହି ଲୁହର ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ପୁରୁଣା କୁଆଡ଼େ ଭାସି ଚାଲିଯାଇଛି, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସମର୍ପଣରେ ନୂଆ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଛି । ମୋର ସେଇ ସବୁଦିନର ମୁହଁ ଉପରେ ସତେଯେପରି

କେଉଁ ନୂଆ ଧନ ବା ନୂଆ ପଥ ପାଇଥିବାର ଆନନ୍ଦ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇ-ଉଠିଛି । ଜୀବନରେ ଏହି ଶିଶୁର ସ୍ମୃତି ହେଉଛି ମୋର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟବାନ ସ୍ମୃତି ।

ମଣିଷ ଭିତରେ ପାପ ରହିଛି ବୋଲି ମଣିଷର ଦୁର୍ବଳ କ୍ଷଣ ତା'ର ବାଟରେ ପାପ ରଖାଇଛି ବୋଲି ମୁଁ ମଣିଷକୁ ଘୃଣା କରିବି ନାହିଁ । ମୋର ଆପଣା ଦୁର୍ବଳତାକୁ ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ସ୍ୱୀକାର କରି ଯେମିତି ମୁଁ ମୋ' ଭିତରେ ଜନ୍ମ ସମ୍ଭବ କରାଇ ପାରିଛି, ଅପରର ଦୁର୍ବଳତାକୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଠିକ୍ ସେହି ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ଦେଖିବି, ଠିକ୍ ତାହାରି ପରି କୋମଳ ହୋଇ ମୁଁ ତାହାର ସହିତ କାନ୍ଦିବି, ତା'ର ଜୀବନ ପଥରେ ପୁଣି ନୂଆ ଶିଶୁଟିପରି ଠିଆହେବାଲାଗି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବି । ଜୀବନରେ ଥରକୁଥର ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଓ ଆହତ ହୋଇ ମୁଁ ପ୍ରଧାନତଃ ଏହି ଶିକ୍ଷା ପାଇଛି । ମୁଁ ଭାରି ଦୁର୍ବଳ କନ୍ତୁ ଆଖିର ଲୁହ ଦେଇ ଶିଶୁଟି ପରି ବାରବାର ଫେରି ଆସିବାର ସାହାସ ମୋର ଅଛି । ମଣିଷକୁ ଓ ଜଗତକୁ ମାପିବାଲାଗି ଏହି ଶିଶୁ ହିଁ ମୋତେ ବାଟ ଦେଖାଉ ।

୨୪ । ୩ । ୫୨

ଶାନ୍ତିନିକେତନର ଆଶ୍ରମରେ ମୋର ଯେଉଁ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ କଟିଛି, ଗୁରୁ-ଦେବଙ୍କର ସଙ୍ଗୀତ ହେଉଛି ସେହି ପାଞ୍ଚବର୍ଷରେ ମୋର ପ୍ରଥମ ଲାଭ । ସେହି ସଙ୍ଗୀତର ପରିବେଶ ଓ ସ୍ମରଣ ମୋ' ହୃଦୟ ଭିତରେ ଆଶ୍ରମକୁ ସବୁବେଳେ ଜୀବନ୍ତ କରି ରଖିଛି । ଆଜି ଭାରି ମନେପଡ଼ୁଛି ସେହି ଆଶ୍ରମର ରାସ୍ତାରେ କେତେଥର ବାଉଲା ହୋଇ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ବୁଲିଲାବେଳେ ସଙ୍ଗୀତର ଆବୃତ୍ତି କରି ମୁଁ କାହାର ପଦଚିହ୍ନ ଖୋଜିବୁଲିଛି । ଏହି ସଙ୍ଗୀତର ମାଧ୍ୟମରେ ସେଠିକାର ସବୁ ଗଛ, ସବୁ ଫୁଲ ଓ ନୀଳ ଆକାଶର ସବୁ ଉଡ଼ା ମେଘ ସହିତ ମୁଁ କଥା କହିପାରିଛି । ଏହି ବଡ଼ ସହରରେ ପଡ଼ିଥିବା ଜ୍ରପବାସୀ ମନ ଆଜି ପଛର ସେହି ସଫଳ ଦିନ-ଗୁଡ଼ିକୁ ଭାରି ଆଶାରେ ଓ ଭାରି ଉନ୍ମାଦରେ ଅନାଇ ରହିଛି ।

ଟ୍ରାମ୍, ମଟର ଓ ମଣିଷର ଚଳନ୍ତି ଭିଡ଼ ଭିତରେ ଆପଣା ବାସ୍ତବିକତାର ବାଟ କଟାଇ ଚାଲିଗଲାବେଳେ ବେଳେବେଳେ ଗୋଟାଏ ଶିଶୁ ମୋ' ଭିତରେ ଭାରି ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଏଇ ଭିଡ଼, ଯାହାଭିତରେ ମୁଁ କାହାକୁ ଚିହ୍ନେନାହିଁ, ମନ ହେଉଛି ମୁଁ ସେଇ ଭିଡ଼କୁ ଆପଣାର କରିବି । ଏହି ଦେଶର ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ସେହିମାନଙ୍କ ମେଳରେ ମୁଁ ଗୁରୁଦେବଙ୍କର ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇବି, ରାଜନୀତି ଓ ଯୁଦ୍ଧ ଭୟରେ ସନ୍ତ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏଠିକାର ମଣିଷକୁ ମୁଁ ଗୀତ ଗାଇ ବିଶ୍ୱାସ କରିବି । ତା'ର ସବୁ ଭୟ, ତା'ର ସବୁ ଘୃଣାକୁ ମୁଁ ଆଖିର ଲୁହ କରି

ବୁଝାଇଦେବ । ଏଠିକାର ପିଲାଙ୍କୁ ନେଇ ମୁଁ ନୂଆକରି ପୁଣି ଥରେ Hans Christian Andersonଙ୍କର ଗଳ୍ପଗପ ପଢ଼ିବି, ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖୁଦେଖୁ ମୋ' ବୁଢ଼ାମନର ପଡ଼ିଆରେ ପୁଣି ଘାସର କଅଁଳ ଗଜା ଅଙ୍କୁରି ଉଠିବ । ମୁଁ ସେହିପରି ଏକ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଚାହେଁ, ମଣିଷକୁ ଆହୁରି ପାଖକୁ ଟାଣିଆଣି ମୁଁ ଏଠିକାର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଶୂନ୍ୟକୁ ଜୟ କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ହସରେ, ଗୀତରେ ଓ ଆଖିଲୁହରେ ମଣିଷ ସହିତ ମିଶି ମୁଁ ମୋ' ଏକାକୀ ଚଉରି ଉଚ୍ଚ ପାଚେରିଗୁଡ଼ାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବାକୁ ଚାହେଁ । ମୁଁ ଜାଣେନା, ପିଲାମାନେ ବଜାୟ ରଖିପାରିଲେ ହୁଏତ ତାହା ଦିନେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ।

୨୫ । ୩ । ୫୨

ଆଜି ରାତିର ଶେଷ ପହରରୁ ବରଫ ପଡ଼ିବା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ସକାଳୁ ଉଠିଲାବେଳକୁ ଗଛଡାଳ ଓ କୋଠା ଛାତ ସବୁ ବରଫରେ ଧଳା ହୋଇଯାଇଛି । ଶାନ୍ତିନିକେତନର ବର୍ଷା ପରି ଏହି ସହରର ବରଫ ମତେ ସବୁଦିନ ସମ୍ମୋହିତ କରିଦେଇଛି । ଏଠିକା ବ୍ୟସ୍ତ ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଉତ୍ତପ୍ତତାକୁ ଶାନ୍ତକରି ଏହି ବରଫ ପ୍ରାଣରେ କେତେଦୂର ବ୍ୟାପ୍ତି ଓ କେତେ ତଳର ଗଭୀରତା ଆଣିଦେଇଛି ।

ଅଚିରେ ବସନ୍ତ ଆସୁଛି, ବସନ୍ତ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଆନନ୍ଦ ଦେବ । କିନ୍ତୁ ଶୀତ ଓ ବରଫକୁ ବିଦାୟ ଦେଲାବେଳେ ମୁଁ ଏହି ବରଫରୁ ପାଇଥିବା ଆନନ୍ଦର ପରିକଳନା କରି ବସିଛି । ବରଷେ ବା ଦେଢ଼ବରଷ ପରେ ବରଫକୁ ଏତେ ଉପଭୋଗ୍ୟ କରି ଦେଖିବାଲାଗି ମୁଁ ହୁଏତ କୌଣସି ସୁଯୋଗ ହିଁ ପାଇବି ନାହିଁ । ଆଜି ଭାରି ମନେପଡ଼ୁଛି, ଡେନମାର୍କରେ ମୋର ପ୍ରଥମ ସକାଳର ବରଫ ବୃଷ୍ଟି ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ବରଷ ତଳେ ମୋତେ କିପରି ସମ୍ମୋହିତ କରି ଦେଇଥିଲା । ସତେ-ଅବା ମୁଁ ଆଉଗୋଟାଏ ପୃଥିବୀରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି, ଏହିପରି ଏକ ସ୍ୱପ୍ନାବେଶ ସେଦିନ ମୋର ମନକୁ ଘାରି ରଖିଥିଲା । ସେହିଦିନଠାରୁ ଆଜିଯାଏ ମୁଁ ଯେତେଥର ପ୍ରକୃତିର ଏହି ଶ୍ୱେତ ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଦେଖିଛି, ମୁଁ ସେତେଥର ସମ୍ମୋହିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ବରଫ ପଡ଼ିଥିବା ଖୋଲା ବିଲ ଓ ଖୋଲା ପଡ଼ିଆରେ କେତେଥର ଠିଆ ହୋଇ ମୁଁ ଦୂରଦୂରକୁ ମୋର ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରସାରିତ କରିଦେଇଛି, କେତେଥର ଜହ୍ନ-ରାତିରେ ବରଫ ଶଯ୍ୟା ଉପରେ ଭ୍ରମଣ କରି ମୁଁ ଆପଣାର ମନ ଉପରେ ପ୍ରକୃତିର ଶୁଭ୍ର ପ୍ରତିଫଳନ ଦେଖିଛି, କେତେଥର ଏଠିକା ପିଲାଙ୍କ ସହିତ ପିଲାଟିଏ ହୋଇ ମୁଁ ବି ବରଫ ଖେଳ ଖେଳିଛି । ଆପଣାର ମନ ଉପରେ ପ୍ରକୃତିର ଆନନ୍ଦରୂପକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିପାରିଲେ ପ୍ରକୃତିର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ମଣିଷର ଆନନ୍ଦକୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଦଶଗୁଣକରି ବଢ଼ାଇ ଦିଏ । ଶୀତ, ବସନ୍ତ ଓ ବର୍ଷାକୁ ମଣିଷ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୁଏ ।

୨୭ । ୩ । ୫୨

କମୁନିଷ୍ଟ ରୁଷିଆର ପ୍ରମାଦରୁ ଇଉରୋପକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ଲାଗି ପୃଥିବୀରେ କେତେ ମଥା ଓ କେତେ ପଇସା ଖରଚ ହେଉଛି । କେତେ ଦାନ, କେତେ ବଦାନ୍ୟତା, କେତେ ପ୍ରଚାର ଓ ଖବରକାଗଜ ଜରିଆରେ ରୁଷିଆକୁ ଘୃଣା କରିବା ଲାଗି ସାଧାରଣ ମଣିଷକୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଛି । ଆଉ ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ ରୁଷିଆର ଅଧିବାସୀଙ୍କୁ ସମୂହ ଭାବରେ ଘୃଣା କରିବା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ ।

ଆମ ପୃଥିବୀ ଲାଗି ଏହାହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପ୍ରମାଦ । ଭ୍ରାନ୍ତ ଆଦର୍ଶବାଦର ଫାଶରେ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇ ଆମର ଘୃଣା ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ଦେଶ ବା ଜାତି ପ୍ରତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ଆମର ବାଟ ଓ ଆମର ଆଚରଣ ବଡ଼ ପ୍ରମାଦପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପଡ଼େ । ନାତ୍ସୀ ଜର୍ମାନୀ ଓ କମୁନିଷ୍ଟ ରୁଷିଆ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପାଟି କଲାବେଳେ, ଜଗତର ମହାଜନଠାରୁ ପଇସା ଓ କମାଣ ନେଇ ତାହାର ବିସ୍ୱାଦମୁତାବକ ସଜ ହେଲାବେଳେ ଆମର ଭିତରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଆମ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଓ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ ମଧ୍ୟ ଯେ ସେହି ନାତ୍ସୀବାଦ ବା ରୁଷବାଦର ବିଷମଞ୍ଜି ଅଙ୍କୁରିବାରେ ଲାଗିଛି, ଯୁଦ୍ଧ ଓ ଭୟର ଉତ୍ତାପରେ ଉତ୍ତପ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏକ ଦେଶକୁ ସେକଥା ବୁଝାଇପାରିବା ନିଶ୍ଚୟ କଷ୍ଟକର ହେବ ।

ମୋର ଧର୍ମ, ମୋର ସଭ୍ୟତା ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ ଓ ଏକମାତ୍ର ସଭ୍ୟତା । ମୋର ଭଗବାନ ଏକମାତ୍ର ଭଗବାନ । ଏପରିକି ଭଗବାନଙ୍କୁ ସୂଗୃଇ ଦେବାଲାଗି ମୁଁ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ପୁତଳୀଟି ଗଢ଼ି ମୋର theologyକୁ ଠିଆ କରାଇଛି, ତାହାହିଁ ହେଉଛି ସମସ୍ତ ଜଗତର ଏକମାତ୍ର ଗ୍ରହଣୀୟ ପୁତଳୀ । ତେଣୁ ମୋର ଆପଣା ଦେଶରେ ମୋ' ଧର୍ମ ଉପରେ ସବୁ ବିଶ୍ୱାସ ଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଉ ପଛକେ, ମୋ'ର ଧର୍ମକୁ ମୁଁ ଆପଣା ଜୀବନରୁ ନିର୍ବାସିତ କରି ରଖିଥାଏ ପଛକେ, ପଇସା ଓ ଅନ୍ତ ସମର୍ଥନ ଦେଇ ମୋ'ର theologyକୁ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ଓ ଅନ୍ୟ ଜାତିଉପରେ ମଡ଼ାଇଦେବାକୁ ମୁଁ ଫଉଜ ପଠାଇବି, ମଣିଷର ମନ ଓ ମଣିଷର ବିଚାରକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେବାଲାଗି ମୁଁ ସବୁପ୍ରକାର ପ୍ରଲୋଭନ ଓ ସବୁପ୍ରକାର ଭ୍ରମାଦ ସୃଷ୍ଟି କରିବି । ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ମୁଁ ସେଥିଲାଗି ରାଜନୀତି ଓ ଶାସନର ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବି । ଆଜି ଇଉରୋପର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୀର୍ଜାରେ ପ୍ରତି ରବିବାର ଦିନ ହୁଏତ ଏହି ଶପଥ ନିଆଯାଉଛି, ଏକ ସମୁଗ୍ର ବିଶ୍ୱାସରେ ଏଠିକାର ମଣିଷ ହୁଏତ ଅନ୍ୟ ମଣିଷଙ୍କ ପ୍ରତି ତାର ସମ୍ମାନ ହରାଇ ବସୁଛି । କେବଳ ମୋହର ଧର୍ମ, ମୋହର ମତବାଦ ଓ ମୋହର ସଭ୍ୟତାର means ବା ବାହନ କରି ଦେଖିବା-ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସମ୍ଭବତଃ ନାତ୍ସୀବାଦର ପ୍ରଥମ ମୂଳପତ୍ତନ ହୋଇଛି ।

୨୭ । ୩ । ୫୨

ମୋ' ଧର୍ମ ପୃଥିବୀର ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ, ତେଣୁ ମୁଁ ମୋ ଯୁବକଙ୍କୁ ଅଫିମ ଖୁଆଇ ଅନ୍ୟଧର୍ମକୁ ନ୍ୟୂନ କରି ଦେଖିବାକୁ ଶିଖାଇବି;-ମୋହରି ସ୍ୱାର୍ଥ ହେଉଛି ମୋ' ଲାଗି ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା, ଏହି ସଂସାରରେ କେବଳ ମୋହରି ମତଲବ କାୟମ ହେବ, ସବୁପ୍ରକାର କଳକୌଶଳ ଓ ଫନ୍ଦିସୁଯୋଗ ନେଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୁଁ ଏହି ମତଲବ କାୟମ କରିବାରେ ହିଁ ଲଗାଇବି,—ଏହିଭଳି ଏକ ଅତ୍ୟାଗ୍ରହୀ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗି ସହିତ ନାତ୍ସୀବାଦ ଓ ଏକଛତ୍ର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟବାଦର ଏକ ମନୋ-ବୈଜ୍ଞାନିକ ସମ୍ବନ୍ଧ ନରହିଛି, ସେକଥା କିଏ କହିପାରିବ ? ନାନା ଘୃଣା, ନାନା ଲାଳସାର ପାଚେରି ଠିଆ କରି ଆପଣାର ବାଟଟିକୁ ଅତି ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ କରିଦେବା ଲାଗି ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଆଜି ଏତେ ଉତ୍ସାହ କାହିଁକି ? ଆପଣା ଭଗବାନ ଓ ଆପଣାର ଧର୍ମଦୃଷ୍ଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଯଥା ସମ୍ଭବ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ କରି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆପଣାର ବାଟ ସହିତ ଅନୁକୂଳିତ କରାଇ ରଖିବାକୁ ମଣିଷ ସବୁଠାରେ ଏତେ ତତ୍ପର ହୋଇପଡ଼ିଛି କାହିଁକି ?

ଧର୍ମ ନାମରେ ଚଉଦ ପନ୍ଦର ବରଷର ପୁଅଝିଅଙ୍କୁ ଅଫିମ ଖୁଆଇ ଜୀବନ ସ୍ଥାନ କରିଦେବା ଅପେକ୍ଷା ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଧର୍ମ ଶିକ୍ଷା ଦେଉନଥିଲେ ହୁଏତ କମ୍ କ୍ଷତି ହେଉଥାନ୍ତା । କୌଣସି theology ବା କୌଣସି ପୁତଳୀକୁ ଚରମ ବିଧାୟକ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ଆଗରୁ ଯେଉଁ ଯୁବଶକ୍ତି ଆପଣା ସମାଜର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ କରି ଶିଖେ, ଅପରର ଅଧିକାରକୁ ସେ ଠିକ୍ ଆପଣାର ଅଧିକାର ବୋଲି ସମାନ ମୂଲ୍ୟ ଦିଏ ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ ସମାଜରେ ଓ ମନୁଷ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଆପଣାର ଆଚରଣ ଓ ଆପଣାର ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି ଶିଖେ, ସେହି ଯୁବଶକ୍ତିଠାରେ ଓ ସେହି ସମାଜରେ ଅଧିକ ଧର୍ମ ଅଛି ବୋଲି ମୁଁ କହିବି । ସମ୍ମାନ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଭକ୍ତି,-ଏହାହିଁ ହେଉଛି ଧର୍ମର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ମାପ କାଠି । ଏହି ମାପ କାଠିଟିକୁ ହରାଇ ବସିଲେ theology ଅନେକ ସମୟରେ ଅଫିମ-ଠାରୁ ବି ଅଧିକ ବିପଜ୍ଜନକ ହୋଇପଡ଼େ ।

୨୮ । ୩ । ୫୨

ଗାନ୍ଧୀ ଆଉ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ଯୋଗଜୀବନର ପାର୍ଥକ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କାଲି ଗୋଟାଏ ଲେଖା ପଢ଼ିଲି । ଅବଶ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ଜଣେ ଶିଷ୍ୟ ଏହି ଲେଖାଟିକୁ ଲେଖିଛନ୍ତି । କେବଳ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ହିଁ ସବୁ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ସବୁ ସାଧନାର ଗୁରୁ ବୋଲି ମାନୁଥିବା ସେହିପରି ଜଣେ ଦୃଢ଼ ଶିଷ୍ୟ ଏହି ଲେଖାଟି ଲେଖିଥିଲେ ପ୍ରବନ୍ଧଟି ହୁଏତ ଏକାବେଳେକେ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ଯୋଗସାଧନା ସମଗ୍ର ଜୀବନଭୂମି ଓ ଜୀବନଦୃଷ୍ଟିକୁ ଉଚ୍ଚତର ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅବସ୍ଥାପିତ କରିବାର ସାଧନା । ଶାରୀରିକ, ଦୈବ ଓ ମାନସିକ,-ସକଳ ଭୂମିକୁ ସମଗ୍ରଭାବରେ ଉନ୍ମୋଚିତ କରି ମହାମାନସିକ ଦୃଷ୍ଟି ବା ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାନ୍ତ ଯୋଗଦୃଷ୍ଟି ଲାଭ କରିବାକୁ ହେବ, ଆପଣାର ଜୀବନକୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ସ୍ଥିତିରୁ ଉଚ୍ଚତର ଏକ ସ୍ଥିତିକୁ ନେଇଯିବାକୁ ହେବ, ଏକ ଭିନ୍ନ ଜଳବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଭିତରକୁ ଉତ୍ଥିତ ହୋଇଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଲେଖକଙ୍କର ମତରେ ଏହା ହେଉଛି ଅରବିନ୍ଦ ଯୋଗଦର୍ଶନର ମୂଳକଥା ଓ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ଜଗତର ଯୋଗୀମାନଙ୍କରେ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବେ । ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମତଦେଇ ଲେଖକ ଲେଖିଚନ୍ତି ଯେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଆପଣାକୁ କେବଳ ମାନସିକ ଜୀବନସୀମାରେ ହିଁ ସୀମିତ କରି ରଖିଚନ୍ତି । ନାନା କଠୋର ଅଧ୍ୟବସାୟ ସନ୍ତ୍ରପ୍ତ ଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ନିୟମ ଦ୍ୱାରା ଗାନ୍ଧିଜୀ ଆପଣାର ମନକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାବଧାନତା ସହକାରେ ବାନ୍ଧି ପାରିଚନ୍ତି । ହୁଏତ ସେହି ବଳରେ ସେ ସାଧାରଣ ମଣିଷର ତୁଳନାରେ ଅନେକ ଉଚ୍ଚତର-ସ୍ତରକୁ ଉଠିପାରିଚନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଯୋଗ ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗ ନୁହେଁ, ତାଙ୍କର ଯୋଗଜୀବନ-ବିଜ୍ଞାନ **truth-consciousness** କୁ ଆପଣାର ପରମ ସ୍ୱତଃସିଦ୍ଧ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିନାହିଁ ।

ବୁଦ୍ଧିର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ଦୁଇ ଯୋଗୀଙ୍କର ଯୋଗକୁ ତଉଲି ବସିଲେ କେବଳ ପ୍ରଭେଦ ଦେଖିବା ହିଁ ସାର ହେବ । ବିଶେଷତଃ ଗୋଟାଏ ପକ୍ଷର ଶିଷ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ବୁଦ୍ଧି ଓ ଯୁକ୍ତି ଦେଇ ଆପେ ଏହି ତଉଲିବାର ପରିଶ୍ରମ କରିବସିବ, ପ୍ରଭେଦ ବାହାର କରିବାର ପ୍ରମାଦ ସେତେବେଳେ ଆହୁରି ଅଧିକ ବଢ଼ିଯିବ ।

୨୯ । ୩ । ୪୨

ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୁଁ କିଛି ଜାଣିନାହିଁ କହିଲେ ଆଦୌ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଲେଖା କେବଳ କେତୋଟି ଚିଠି ବ୍ୟତୀତ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଲେଖା ମୁଁ ପଢ଼ିନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ବକ୍ତୃତାମାନ ଶୁଣିଛି । ତେଣୁ ତାଙ୍କର ଜଣେ ଶିଷ୍ୟ ଲେଖିଥିବା ଲେଖାଟିଏ ପଢ଼ି ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମତାମତ ପୋଷଣ କରିବା ମୋ' ପକ୍ଷରେ ଦୁଃସାହସ ମାତ୍ର ।

କିନ୍ତୁ ସାଧନାଶାସ୍ତ୍ରର ଆଲୋଚକ ଯେତେବେଳେ ଦୁଇ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁଇଜଣ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ତୁଳନା କରିବସେ, ସେତେବେଳେ ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ

ମୋ' ଭିତରେ ତୀବ୍ର ପ୍ରତିବାଦ ଜାଗିଉଠେ । ଯେତେ ବୁଦ୍ଧି ଖରଚ କରାଯାଇ ସେହି ତୁଳନାତ୍ମକ ଆଲୋଚନାକୁ ଠିଆ କରାଯାଇଥାଉ ପଛକେ, ସେଥିରେ ମୁଁ ଆଦୌ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ବିଶେଷତଃ ଜଣେ ସାଧକଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ବୋଲାଉ-ଥିବା ଜଣେ ଉଦ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ପଣ୍ଡିତ ସତେଅବା alchemist ପରି ଯେତେବେଳେ ଦୁଇକ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବା ଦୁଇ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ମୂଲ୍ୟ ତଉଲିବସେ, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଆପଣା ମନଭିତରେ ଆତୁର ଚଞ୍ଚଳ ଓ ଅଶାନ୍ତ ଅନୁଭବ କରେ । କାଣେନା, ଗାନ୍ଧିଜୀ ଓ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଆପେ ଏହିପ୍ରକାରେ ତଉଲିବାର ମନୋଭାବଟିକୁ କେତେ-ଦୂର ପସନ୍ଦ କରନ୍ତେ !

ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାଧନାର ପଥ ମୋ' ଲାଗି ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଥ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାଧକର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ମୁଁ କେବଳ ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିଭାବେ ଦେଖି ଆସିଛି । ତେଣୁ ଦୁଇ ସାଧକଙ୍କର ସାଧନା ଓ ସାଧନା କ୍ଷେତ୍ରର ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ ମୁଁ ସାଧନା ଜଗତର ବୈଚିତ୍ର୍ୟକୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବି । କିନ୍ତୁ ମୋର ଆପଣା ମାପକାଠି ପକାଇ ମୁଁ କଦାପି ଜଣକୁ ବଡ଼ ଓ ଆଉଜଣକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଲି କହିବାକୁ ଯିବିନାହିଁ । ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନର ମାପକ ନେଇ ଆମେ ଯେଉଁମାନେ ଧର୍ମଦୃଷ୍ଟିକୁ ଓଜନ କରିବାକୁ ଯାଉ, ଅନେକ ସମୟରେ ଆମ ଦୃଷ୍ଟିର ଅଳ୍ପବଣାକୁ ହିଁ ଆମେ ପଦାରେ ପକାଇଦେଉ । ମାତ୍ର ଯଥାର୍ଥ ଧର୍ମଦୃଷ୍ଟି ଲାଭକରିଥିବା ସାଧକ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାଧକମାନଙ୍କ ସହିତ କୌଣସି ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିଥିବାର କାହାଣୀ ମୁଁ କେବେହେଲେ ଶୁଣିନାହିଁ । ଆପଣା ଆପଣାର ସାଧନା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଏକକ ଓ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ହିଁ ସେମାନେ ଆପଣା ଆପଣାର ଦୃଷ୍ଟି ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଛନ୍ତି ।

୩୦ । ୩ । ୫୬

"ଜଗତରେ ଯେତେ ଯୋଗୀ ଋଷି ଯେଉଁଠି ଯେତେ ଯଜ୍ଞଯାଗ କରିଚନ୍ତି, ମୁଁ ସେଥିରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଚି ।"- ଗାନ୍ଧୀ ଓ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କୁ ତଉଲି ବସିଲାବେଳକୁ ଗୁରୁଦେବଙ୍କର ଏହି କଥାଟା ହିଁ ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଚି । ଅବଶ୍ୟ ଯଜ୍ଞଯାଗକୁ ଏଠି ଗୀତାର ଅର୍ଥରେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ପୂର୍ବବଙ୍ଗର ଜଣେ ବାଉଲ୍ ଏହି ଯଜ୍ଞ ଶବ୍ଦଟିକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଯାଇ ଏକ ସଙ୍ଗୀତ ରଚନା କରିଚନ୍ତି । ଯଜ୍ଞର ଅର୍ଥକୁ ଏତେ ନିବିଡ଼ ଅଥଚ ଏତେ ସହଜ ଭାବରେ ମୁଁ ଆଉ କେଉଁଠୁ ବୁଝିଚି ବୋଲି ମୋର ମନେ ପଡୁନାହିଁ । ଫୁଲର ଯଜ୍ଞ ଫୁଟିବାରେ, ପବନର ଯଜ୍ଞ ବହିବାରେ, ନଦୀର ଯଜ୍ଞ ବୋହିଯିବାରେ,-ବାଉଲ୍ କଳ୍ପନାରେ ଯଜ୍ଞର ଏହି ସହଜ ବର୍ଣ୍ଣନାଟି ଭାରି ଚମତ୍କାର ।

ଏହି ଯଜ୍ଞର ଭୂମିଉପରେ ହିଁ ମୁଁ ଗାନ୍ଧିଜୀ, ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ତଥା ଜଗତର ସବୁ ସାଧକ ଓ ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବି । ଆପଣା ଆପଣା ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ସେମାନେ ଶେଷରେ ଆପଣାର ସବୁକିଛିକୁ ଯଜ୍ଞପର ଆହୂତି ଦେଇଚନ୍ତି । କିଏ କିପ୍ରକାର ଢଙ୍ଗରେ ଆହୂତି ଦେଇଚି, କିଏ କି ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ଆହୂତି ଦେଇଚି, ସେକଥା ଭାବିବାକୁ ବା ତର୍କରେ ବସିବାକୁ ବେଳ କାହିଁ ? ଏଠାରେ ଆହୂତି ହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା । ଆଜି ସେଇ ଆହୂତିକୁ ଯିଏ ଆପଣା ଜୀବନର ପରମ ତପରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବ, ଯିଏ ଜଣଙ୍କୁ ସମାନ ସମ୍ମାନ ଓ ସମାନ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଇ ସବୁ ମହାତ୍ମାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବ, ଯିଏ ଅନାଦିକାଳରୁ ଅଗଣିତ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଜୀବନ ମଧ୍ୟଦେଇ ହୋଇଆସିଥିବା ଯଜ୍ଞରେ ଅବଶ୍ୟ ଭାଗ ନେଇପାରିବ, ସବୁ ଆହୂତି ସହିତ ଆପଣାର ଆହୂତିଟିକୁ ମିଶାଇବା ଲାଗି କେବଳ ସେଇ ଚେଷ୍ଟା କରିପାରିବ, ସଭିଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇ କେବଳ ସେଇ ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆହୂତିର ପ୍ରଶସ୍ତି ଗାଇପାରିବ ।

ମହାତ୍ମା ଓ ସାଧକମାନଙ୍କର ଜୀବଦ୍ଦଶା ପରେ ସେଇମାନଙ୍କର ନାମ ନେଇ ଶିଷ୍ୟମାନେ କେତେ ଶଙ୍ଖମର୍ମର ପାହାଚ ଓ କେତେ ଦେଉଳ ଗଢ଼ିବେ, କେତେ ପ୍ରକାରର ମେଳାମହୋତ୍ସବ କରିବେ, ଭକ୍ତିର ନାମ ନେଇ ସେମାନେ କେତେ ଘୃଣା କରିବେ, ଆପଣା-ତିଆରି କଣ୍ଟକରାଶିଗୁଡ଼ାକୁ ନେଇ ସେମାନେ ଧର୍ମଦୃଷ୍ଟିକୁ କେତେପ୍ରକାରେ ତଉଲିବାକୁ ଯିବେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମରେ ଏହି ଦଶା, ଏହି ତଉଲିବା ଓ ଏହି ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷର ଭୂରିଭୂରି କାହାଣୀ ରହିଚି । ମାତ୍ର ସାଧନାର ଜୀବନରେ ଆହୂତି ଯେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା, ଏହି ସତ୍ୟଟିକୁ ଗ୍ରହଣ ନକରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷ କୌଣସି ଧର୍ମ ଓ ଧର୍ମଦୃଷ୍ଟିରେ କେବେହେଲେ ସାର୍ଥକ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବନାହିଁ ।

୩୧ । ୩ । ୫୬

ବାଟର ଭଲମନ୍ଦ ବାରି ଧର୍ମର ଇତିହାସ ଆପଣାଲାଗି ଅନେକ ଗ୍ଲାନି ଅର୍ଜନ କରିଚି । ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ନା କୌଣସି ସାଧକଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଏକ ଶିଷ୍ୟଗୋଷ୍ଠୀର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଚି, ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ଆପଣାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାଟଟିକୁ ହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଟ ବୋଲି କହିବାର ମୋହରେ ପଡ଼ିଯାଇଚନ୍ତି । ଏ ଦଶା ଠିକ୍ ହାଆଁଙ୍କୁ ଭୁଲି ଦେଉଳକୁ ଆବୋରି ଧରିବାର ଦଶା ପରି । ଧର୍ମ ଜୀବନକୁ ଭୁଲି ଯେଉଁଠି ଯେତେକ୍ଷେତ୍ରରେ ଧର୍ମସନ୍ତକ ବା ଧର୍ମବାଟକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଚି, ସେଠି ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଯେତେ ପ୍ରବଳଭାବରେ ବଢ଼ିଥାଉ

ପଛକେ, ଶହ ବା ହଜାର ଖରଚ କରି ଶିଷ୍ୟମାନେ ଆପଣାର ଧର୍ମପ୍ରମତ୍ତତାକୁ ଯେତେ ପ୍ରଚାର କରି ବୁଲୁଥାନ୍ତୁ ପଛକେ, ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ଧର୍ମ କେବଳ ଅଫିମ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଚି । ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ଓ ସମାଜର ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ ଆମେ କାର୍ଲ୍ ମାର୍କ୍ସ୍‌ଙ୍କର ନୀତି ଗ୍ରହଣ କଲେ ଆଦୌ ଅନ୍ୟାୟ ହେବନାହିଁ ।

Mysticism ଓ Theology ଭିତରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଏଇଠି । Mysticism ର ବାଟ ହେଉଚି ଆପଣା ସାଧନାଦ୍ୱାରା ଆପଣାର ଈପ୍‌ସିତକୁ ଲାଭ କରିବାର ବାଟ । କୌଣସି ସୁସ୍ଥ Mysticism ବା ଦେବଦୃଷ୍ଟିରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିବାର, ଶ୍ରେଷ୍ଠବଡ଼ ବା ଭଲମନ୍ଦ ବାଛିବାର କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଆପଣାକୁ କେବଳ ଦୀପଟିଏ କରି ଜାଳିଦେବାର ବାଟ ଏ । କିନ୍ତୁ theology ର ରୀତି ଠିକ୍ ଓଲଟା । ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଏକ ବର୍ଣ୍ଣନା ବା ଯୁକ୍ତିମୂଳକ ତତ୍ତ୍ୱକୁ ପରମସତ୍ୟ ବୋଲି ମାନି ମଣିଷ ଏଠି ଆପଣାର ସାଧନା-କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆପଣାର ଦାୟିତ୍ୱ ଭୁଲିଯାଏ, ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଗୋଷ୍ଠୀର ମୋହରେ ପଡ଼ି ସେ ଆପଣାର ଦୀପଟି ଜାଳିବାର ପରିଶ୍ରମକୁ ପଛରେ ପକାଇଦିଏ, ଆପଣାକୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପଂଥ ଓ ଶିଷ୍ୟଗଣର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ଆପଣା ପଥର ଯଥାର୍ଥତା ଓ ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ବିଷୟରେ ଗୋଟାଏ କ୍ରୂର Complacency ପୋଷଣ କରିବାକୁ ସେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉତ୍ତେଜନା ପାଏ । ଏହି ଉତ୍ତେଜନା ତାକୁ ଧର୍ମନାମରେ ଘୃଣା କରି ଶିଖାଏ, ଭଗବାନଙ୍କ ନାମରେ ମଣିଷ ମାରି ଶିଖାଏ ।

୯ । ୪ । ୫୭

ପ୍ରତ୍ୟେକର ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରତ୍ୟେକର ଆପଣା ସମ୍ପଦ । ମାଟିପିଣ୍ଡୁଳାରେ ପରମ ପୁରୁଷର ଆରୋପ କରି ଆପଣାର ବିଶ୍ୱାସକୁ ସେହି ଆରୋପ ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ କରିପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ତା'ର ଧର୍ମ ଜୀବନରେ ଅନେକଦୂର ଅଗ୍ରସର ହୋଇପାରିବ, ପିଣ୍ଡୁଳା ମଧ୍ୟଦେଇ ସେ ପିଣ୍ଡୁଳାର ସୀମାକୁ ଅତିକ୍ରମି ଯାଇ ପାରିବ । ରାମକୃଷ୍ଣ ପରମହଂସଙ୍କର ସାଧନାଚରିତ ଏହି ମାର୍ଗର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ।

କିନ୍ତୁ ଆପଣାର ବିଶ୍ୱାସକୁ ନେଇ ଅପର ଉପରେ ଲଦିବାର ପ୍ରୟାସ ଆରମ୍ଭ ହେଲେ ଧର୍ମଜଗତରେ ତଥା ଲୋକଜୀବନରେ ଭାରି ପ୍ରମାଦମାନ ଆସି ପହଞ୍ଚିବ । କାଳୀପନ୍ଥୀ, ଶୈବ, ବୈଷ୍ଣବ ଓ ଶାକ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଯେଉଁସବୁ କଳହବିବାଦ ଲାଗିଚି, ହିନ୍ଦୁଧର୍ମର ଇତିହାସ ପଢ଼ିଲେ ତାହାର ଭୂରିଭୂରି ପ୍ରମାଣ ମିଳିବ । ଆପଣା ମନ

ଓ ଆପଣା ଅନୁଧ୍ୟାନର ପରମ ସମ୍ପଦରୁ ମଣିଷ ଯେ କାହିଁକି ହଠାତ୍ ପରସ୍ପରରେ ଲଢ଼ିବାର ସ୍ୱେଚ୍ଛାଗୃହ ଆରମ୍ଭ କରେ, ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା'ର କାରଣ ଖୋଜି ପାଇନାହିଁ ।

ଆପଣାର ବିଶ୍ୱାସକୁ ଅପର ଉପରେ ଲଦିବାର ଦୁଷ୍ଟ୍ରାସ ପଶ୍ଚିମ ସଭ୍ୟତାକୁ ବାରବାର କଳଙ୍କିତ କରି ଆସିଛି । ନାନା ଗୃହଯୁଦ୍ଧ, ଘୃଣା ଓ ବିଦ୍ୱେଷଦ୍ୱାରା ଦେଶର ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଆପଣାର ବିଶ୍ୱାସକୁ ପ୍ରଥମେ ଜାତୀୟ ବିଶ୍ୱାସ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଚନ୍ତି । ଆପଣାର ଧର୍ମମାର୍ଗକୁ ସେମାନେ ରାଜ୍ୟର ସ୍ୱୀକୃତ ଓ ପୋଷିତ ଧର୍ମମାର୍ଗରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ଯେକୌଣସି ଅସମ୍ମାନକର ଉପାୟର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇଚନ୍ତି । ତା'ପରେ ଜାତୀୟ ଅର୍ଥନୀତି ଓ ଜାତୀୟ ବାଣିଜ୍ୟର ବିପଣି ଆପଣାର ସଂହାରଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଜାତୀୟ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ ଅପରର ବିଶ୍ୱାସକୁ ଗିଳିବାଲାଗି ସମୁଦ୍ର ତେଇଁଯାଇଚି । କେତେ ସଭ୍ୟତା ଓ କେତେ ଲୋକପଦ ଯେ ଏହି ତ୍ରାସରେ ପଡ଼ିଚି, ହୁଏତ ତାହାର ଇତିହାସ କୌଣସିଦିନ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ଲେଖାହୋଇ ପାରିବନାହିଁ । ବିଶ୍ୱାସ ହିଁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା, ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ର ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ହିଁ ଅସଲି ଖ୍ରୀଷ୍ଟତ୍ୱର ପରିଚାୟକ,— ଏଥିରେ ମୋର ପ୍ରତିବାଦ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଶାସକ, ସଂହାରକ ଓ ବଣିକର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ସେହି ବିଶ୍ୱାସକୁ ଅପର ଉପରେ ମଡ଼ାଇବାରେ ପଶ୍ଚିମ ସଭ୍ୟତା ଯେ ଆପଣାର ବିଶ୍ୱାସଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଅପବିତ୍ର କରିଦେଇଚି, ଏକଥା ମୁଁ ସବୁବେଳେ କହିବି । ମଣିଷର ଧର୍ମ ଓ ମଣିଷର ଭଗବାନକୁ ଅସମ୍ମାନିତ କରିବାରେ ଏହି ଘଟଣା ଭାରି ବଡ଼ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଚି ।

୬ । ୪ । ୫୬

ଧର୍ମ ଭିତରେ ଯେଉଁଦିନ ଯାହା ସାରବସ୍ତୁ ଥିଲା, ଲୋକଜୀବନରୁ ତାହା କେଉଁଦିନୁ କୁଆଡ଼େ ମରିଉଡ଼ି ଗଲାଣି । ଆଜି କେବଳ ସନ୍ତକରେ ଓ ସନ୍ତକଗୁଡ଼ାକୁ ନେଇ ପରସ୍ପରକୁ ଘୃଣା କରିବାରେ ଏବଂ ଯାବତୀୟ ସୁଯୋଗ ନେଇ ଅପରକୁ ମାଡ଼ିଦଳି ଦେବାରେ ହିଁ ଜଗତର ଧର୍ମଜୀବନ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଲାଣି । ଆଜି ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ଦେଶର ପଇସା ଓ ପୋଷକତା ପାଇ ପାଦ୍ରୀ ଧର୍ମସନ୍ତକ ପ୍ରଚାର କରିବାର ଧ୍ୱଜାକୁ ହାତରେ ଧରି ଯାଉଚି, ଆଉ ଗୋଟାଏ ପାଖରେ କରିଜ ଟଙ୍କାରେ କମାଣ ବନ୍ଧୁକ କିଣାହୋଇ ମଣିଷ ମାରିବାକୁ ଫୌଜ ମଧ୍ୟ ପଠାଯାଉଚି । ଏହି ଉଭୟ ନୀତିର paradox ଅଜି ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଭାରି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲାଣି । କଥାରେ ସମସ୍ତେ ଭାରି ଧର୍ମବନ୍ତ; କିନ୍ତୁ ସେହି ଅନୁସାରେ କର୍ମବନ୍ତ ହୋଇ-ପାରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ଓ ମୂଲ୍ୟକୁ କିଏ ବୁଝୁଚି ?

ମୋ' ନିଜଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଧର୍ମବିଷୟରେ ଅନେକ ବକ୍ତୃତା ଶୁଣିଛି, ଗୀତା ଓ ଉପନିଷଦରୁ ସାରମାନ ଗୁଣିଆଣି ଶ୍ରୋତା ସମାଜକୁ ଚେତେଇ ଦେଉଥିବା ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ସମ୍ପର୍କରେ ବି ଆସିଛି । କିନ୍ତୁ ସେହି ଧର୍ମାବର୍ତ୍ତ ଓ ବ୍ରହ୍ମାବର୍ତ୍ତ ଭାରତବର୍ଷରେ ବି ଆଜି ଧର୍ମ କାହିଁ ? କୌଣସି ଡିଗ୍ରୀ ବା କୌଣସି ଉପଢୌକନର ଲାଳସାରେ ସେଠି ହୁଏତ କେତେକେତେ ଗ୍ରନ୍ଥ ଆମର ପୁରୁଣା ପୋଥିଗୁଡ଼ାକୁ ଖେଳାଇ, ନାନା ଶାସ୍ତ୍ରର ତୁଳନା ଓ ସମାଲୋଚନା କରି କେତେ ନୂଆ ତଥ୍ୟ ଓ ନୂଆ ଦର୍ଶନ ବାହାର କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଦେଶର ଲୋକଜୀବନରେ ଧର୍ମ ଆଉ କୋଉଠି ଅବଶିଷ୍ଟ ରହିଛି ? ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ବଳ ଓ ନକାରାତ୍ମକ ଦର୍ଶନର ତେଲାକ ଲଗାଇ ଦୁର୍ବଳକୁ ଦୁର୍ବଳ ଓ ଦରିଦ୍ରକୁ ଦରିଦ୍ର କରି ରଖିବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ବି ଅନେକେ କରିଚନ୍ତି । ମଣିଷର ସବୁ ଶକ୍ତି ଆଜି ମରିଯାଇଛି । ଏପରିକି ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ନ୍ୟୂନକଥା ଆପଣାର ହାତମୁଠାକ ଦାବି କରିବାର ନିର୍ଭୟତାକୁ ମଧ୍ୟ ମୋ' ଦେଶର ମଣିଷ ହରାଇ ବସିଲାଣି ।

୩ । ୪ । ୫୨

ଯେଉଁଦିନଠାରୁ ମୁଁ ଧର୍ମ ବିଷୟରେ ଗମ୍ଭୀରଭାବରେ କିଛି ବୁଝିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି, ସେଦିନଠାରୁ ମୁଁ ମୋର ଧର୍ମଦୃଷ୍ଟିରେ କୌଣସି ଶାସକ ଭଗବାନର ଆକ୍ଷେପ କରି ମୋ' ଧର୍ମଜୀବନର ଆୟତନକୁ କେବେହେଲେ ସୀମିତ ବା ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ କରି ଦେଇନାହିଁ । ମୋ' ଭିତରେ ରହି ଯେଉଁ ଶକ୍ତି ମୋତେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ବାଟ କଢ଼ାଇ ଚାଲିଛି, ସହସ୍ର କ୍ଷତ ଓ ଗ୍ଲାନି ସତ୍ତ୍ୱେ ଯିଏ ମୋତେ ତଥାପି ତିନି କାଳକୁ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ଜୀବନର କଳ୍ପନା କରିବାଲାଗି ଅଗ୍ରସର କରାଇଛି, ସଂସାରରେ ନାନା ଅପବାଦ ଓ ଆପଦ ସହିବାସତ୍ତ୍ୱେ ଲଜ୍ଜା ବା ଭୟରେ ଟଳି ନପଡ଼ିବାକୁ ମୋ'-ଭିତରେ ଯେଉଁ ଚିରଶୁଦ୍ଧ ଓ ଚିରସଜୀବ ପ୍ରାଣ ମୋତେ ଅବିରତ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଛି ମୁଁ ତାହାକୁ ହିଁ ଭଗବାନ ବୋଲି ମାନିନେଇଛି । ଜାଣେନା, ପୃଥିବୀର କୋଉ ଧର୍ମର theology ମୋର ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଧର୍ମଦୃଷ୍ଟି ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବ କି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କେହି ସ୍ୱୀକାର ନକଲେ ମଧ୍ୟ ସେଥିଲାଗି ମୋର ଏତେଟିକିଏ ଖେଦ ନାହିଁ । କାରଣ ମୁଁ ଯାହା ପାଇଛି, ତାହା କୌଣସି ଶାସ୍ତ୍ର, ଶିକ୍ଷକ ବା ଅନୁଶାସନରୁ ଲବ୍ଧ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ନୁହେଁ । ଜୀବନର ନାନା ବିଚିତ୍ର ଅନୁଭୂତି ଦ୍ୱାରା ଦିନଦିନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘଟଣା ଓ ମୋ' ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ଓ ସାମଗ୍ରୀର ମର୍ମପ୍ରବେଶ କରି ମୁଁ ଏହି 'ଚରୈବେତି'ର ପରମ ସମ୍ପଦ ଲାଭ କରିଛି । ଏହା ହେଉଛି ମୋ' ଜୀବନର ମୂଳ କଥା, ମୋ' ଜୀବନର ସ୍ଥାପନା, ଚାଳନା ଓ ସମ୍ଭାବନାକୁ ମୁଁ ଏହି ଶକ୍ତିଠାରେ ସମର୍ପଣ କରିଦେଇଛି । ତେଣୁ ଏହାହିଁ ମୋର

ଧର୍ମ । ଜୀବନର ଶ୍ରେୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଏହି ସମ୍ପଦକୁ ମୁଁ କଦାପି ଅଫିମ କରି ବସିବି ନାହିଁ । ତା'ର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ କୌଣସିପ୍ରକାର ଆକୃତି ବିଶିଷ୍ଟ କୁହୁଡ଼ି-ଜାଲର ସୃଷ୍ଟି କରି ମୁଁ ମୋ' ଦୃଷ୍ଟିର ଆୟତନକୁ ନାମରେ ବା ରୂପରେ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ କରି ଦେବିନାହିଁ । ଜୀବନରେ ଦିନଦିନର ଲଭିଷ୍ୟତରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ଅବସାଦ ଓ ଆନନ୍ଦ ପାଉଛି, ନାନାକ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଧାନତଃ ଆଗକୁ ଯିବାର ପ୍ରେରଣା ପାଖରେ ମୁଁ ସେହି ଅବସାଦ ଓ ଆନନ୍ଦକୁ ସମର୍ପଣ କରିଦେବି । କାରଣ ଏହି ଆଗକୁ ଯିବା ହିଁ ମୋର ଆନନ୍ଦ । ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆଉ କେଉଁଠି ଗୋଟାଏ ସ୍ୱର୍ଗ ବା ଈଶ୍ୱରୀୟ ଆଶୀର୍ବାଦ ଲାଭ କରିବାର ଲାଳସାକୁ ମୁଁ ମୋର ଜୀବନପାଞ୍ଜିରୁ କୋଉଦିନୁ ପୋଛିଦେଇ ସାରିଛି । ଆଗକୁ ଯିବା ହିଁ ଆଗକୁ ଯିବାର ପୁରସ୍କାର, ଜୀବନ ହିଁ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ପୁରସ୍କାର ।

୪ । ୪ । ୫୭

'ମୋତେ ଅସତ୍ୟରୁ ସତ୍ୟକୁ ନେଇଯାଅ, ଅନ୍ଧକାରରୁ ଆଲୋକକୁ ନେଇଯାଅ, ମୃତ୍ୟୁରୁ ଅମୃତର ରାଜ୍ୟକୁ ନେଇଯାଅ !'— ଧର୍ମର ଇତିହାସରେ ଏହି ତିନୋଟି ବାକ୍ୟକୁ ମୁଁ ମୋ'ଲାଗି ପ୍ରଥମ ଓ ପରମ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବି । ଅନ୍ଧକାରର ମୁଦ ଫିଟାଇ ଯୋଉଠି ଯିଏ ମୋତେ ଆଲୋକକୁ ବାଟ କଢ଼ାଇନେବ, ପୁରୁଣା ସୀମା ଭାଙ୍ଗି ମୋତେ ଯିଏ ନୂତନ ଓ ବିସ୍ତୃତତର ଜଗତ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ କରାଇବ, ଅଳ୍ପର ମୋହ ଛଡ଼ାଇ ଯେଉଁଠି ଯିଏ ମୋତେ ଭୂମାର ବ୍ୟାପ୍ତି ଭିତରକୁ ଆଣିପାରିବ, ମୁଁ ତାକୁ ସେଇଠି ମୋର ପରମ ଗୁରୁରୂପେ ପ୍ରଣାମ କରିଆସିବି । ସେଠି ମୁଁ ଦେଶ, ଜାତି ବା ଧର୍ମର ମାର୍କା ବାଛିବାରେ ଆଦୌ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରିବିନାହିଁ । ସେଠି, ଅର୍ଥାତ୍ ହୃଦୟ ଖୋଲିବାର ଓ ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରସାର ଦେବାର ସେହି ଉତ୍ସବରେ ମୁଁ ଜଗତରେ କାହାରିକୁ ଅନାହୂତ ବୋଲି ମଣି ଏଡ଼ି ଦେବିନାହିଁ । ସେଠି କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରର କୃଷ୍ଣ, ଶ୍ରାବସ୍ତି ଉପବନର ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଓ ପର୍ବତ ଉପରର ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ, ସଭିଙ୍କୁ ମୁଁ ମୋର ନମସ୍କାର ଜଣାଇ ଆସିବି । ମୋର ଧର୍ମକ୍ଷେତ୍ରର ସୀମାକୁ ମୁଁ ସେଇଯାଏ ଉନ୍ମୋଚିତ କରି ରଖିବି ।

କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଠି କୃଷ୍ଣ, ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ବା ଯୀଶୁଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସନ୍ତକକୁ ନେଇ ମନ୍ଦିର, ବିହାର ବା ଗୀର୍ଜାର ଆଡ଼ମ୍ବର ତଳେ ମଣିଷ ଆପଣାକୁ ଆବଦ୍ଧ କରି ରଖିବାର ଆୟୋଜନ କରୁଥିବ, ଯେଉଁଠି ଜଣେ ମଣିଷ, ଗୋଟାଏ ତତ୍ତ୍ୱ ବା ଗୋଟାଏ ବହିକୁ ଶେଷ ସତକଥା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ଜୀବନର ସବୁ ଦୁଆରକୁ ମୁଦିଦେବାର ପ୍ରଚୁର କରାଯାଉଥିବ, ସେହି ଦେଉଳ, ବିହାର ବା ଗୀର୍ଜା ଶଙ୍ଖମର୍ମର ପଥରରେ ଗଢ଼ା ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ମୁଁ ତାକୁ କଦାପି ଦେବାଳୟ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବି ନାହିଁ ।

୫ । ୪ । ୫୨

ମଣିଷର ଜୀବନ ଲାଗି ଧର୍ମ ହେଉଚି ସବୁଠାରୁ ବଳିଷ୍ଠ ଭୂମି । ଅତୀତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଭବିଷ୍ୟତର ଘଟଣା ତଥା ସମ୍ଭାବନାଗୁଡ଼ିକୁ ଏକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଓ ଏକ ଦୃଷ୍ଟି ସଚେତନଭାବରେ ସଂଯୁକ୍ତ କରାଏ ଏହି ଧର୍ମ । ତେଣୁ ଧର୍ମରେ କାଳାନୁପାତିକ ବିଚ୍ଛେଦ ଲାଗି କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଇତିହାସର ସବୁ ଧର୍ମରେ ରହିଥିବା ଅମୃତତ୍ୱର କଳ୍ପନା ପଛରେ କାଳର, ଜଗତ ଓ ଜୀବନର, ଦୃଷ୍ଟିର ଓ ଦର୍ଶନର ଏହି ଅମୃତତ୍ୱ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଚି । ଏହି ଅମୃତତ୍ୱ ବା ସମୂହ-ସଂଯୋଗର ଭୂମି ଉପରେ ଧର୍ମର ସକଳ ଦେବଦେବୀ-କଳ୍ପନା ଠିଆ ହୋଇ ରହିଚି । ମୁହୂର୍ତ୍ତିକୁ ଯୁଗର ସହିତ, କ୍ଷଣକ୍ଷଣକୁ ଏକ Continunity ବା କାଳାତୀତତା ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ସନ୍ଦେଶ ହେଉଚି ମଣିଷଲାଗି ଧର୍ମର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦାନ ।

ସେଇଥିଲାଗି ଧର୍ମର ଜୀବନ ସର୍ବୋପରି ଆଶା, ଉତ୍ସାହ ଓ ଅଗ୍ରଗତିର ଜୀବନ । ଆଶାବାଦର ସର୍ବୋତ୍ତମ ଭୂମି ହେଉଚି ଏଇ ଧର୍ମ । ଏଠି ମୃତ୍ୟୁ ନାହିଁ, ବିପଦ ବା ବିଚ୍ଛେଦ ନାହିଁ, ଅସ୍ଥାୟୀ କମ୍ପା କ୍ଷଣିକର ପ୍ରମାଦରେ ଆଶଙ୍କିତ ଓ ତ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହିବାର ଆଚ୍ଛନ୍ନତା ଧର୍ମରେ ନାହିଁ । ମଣିଷଜୀବନର ସକଳ ଲାଭକ୍ଷତି, ମଣିଷର ଭାବନାକୁ ଚହଲାଇ ଦେଉଥିବା ସକଳ ସଂଶୟ ଓ ସନ୍ଦେହକୁ କେବଳ ଏକ ଉଦ୍‌ଭବ ମାର୍ଗ (Process of Becoming) ସହିତ ଗୁନ୍ଥି ଦେଇ ଧର୍ମ ଯେ ଆମ ଜୀବନର କେତେବଡ଼ ଏକ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରାଇପାରିଚି, ତାହା ଭାବିଲେ ବିସ୍ମିତ ହେବାକୁ ହୁଏ । ଜୀବନର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଘଟଣାକୁ ସମସ୍ତ ଜୀବନରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରି ଦେଖିଲେ ଜଗତରେ କେବଳ ନିରାଶ ହେବାକୁ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ଏକ ବୃଦ୍ଧିକ୍ରମ ବା ବିକାଶକ୍ରମ ଭିତରେ ଦେଖିଲେ ସବୁ ଗ୍ଲାନି ସବୁ କ୍ଷତି ଓ କ୍ଷତି ଯେପରି ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକକ ଭାବରେ ଦେଖାଦିଏ, ଜୀବନର ପରିପୂରକ ହିସାବରେ ସବୁଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବାରେ ଓ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ମଣିଷ ଯେପରି ଏକ ପରମ ପଥ ପାଇଯାଏ !

୭ । ୪ । ୫୨

ଧର୍ମନାମରେ ମଣିଷ ଅନେକଥର ଅଫିମ ଖାଇଚି । ସେ ଧର୍ମନାମରେ ମଣିଷମାରି ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରିଚି । ଧର୍ମନାମରେ ମଣିଷର ପଶୁପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୁଡ଼ାକୁ କେତେ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଆଯାଇଚି, ଏହି ଧର୍ମର ମୋହାଚ୍ଛନ୍ନତା ଦ୍ୱାରା କେତେ ଜାତି, କେତେ ଜନପଦ ଓ କେତେ ଜନସମ୍ପତ୍ତିର ହତ୍ୟାନାଶ କରାଯାଇଚି ।

ଆଜିମଧ୍ୟ ମୁଗ୍ଧ ମଣିଷର ଅଫିମ ଖିଆ ବନ୍ଦ ହୋଇନାହିଁ । ନାନା ନୂଆ ନାମ ନେଇ ନାନା ନୂଆ ଆଦର୍ଶବାଦର ଧୂଆଁ କାଣ ମାରି ଆଜି ମଧ୍ୟ ମଣିଷର ସର୍ବନାଶ-ଯାତ୍ରା ଚାଲିଚି ।

ଏହିସବୁ ବିଦ୍ବେଷ ଓ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ସତ୍ତ୍ବେ ମୁଁ ତଥାପି କହିବି ଯେ ଧର୍ମ ହିଁ ମଣିଷର ଏକମାତ୍ର ପଥ । କେବଳ ଏହି ଧର୍ମର ବିସ୍ତୃତତମ ଭୂମିଉପରେ ହିଁ ମଣିଷ ଯେଉଁଦିନ ଆପଣାକୁ, ଆପଣାର ପଡ଼ୋଶୀକୁ ଓ ବିଶ୍ବ ଜୀବନକୁ ଦେଖିପାରିବାର ଦୃଷ୍ଟି ଲାଭକରି ପାରିବ ଓ ଆପଣାର ଜୀବନରେ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିକୁ ସ୍ବୀକୃତି ଦେଇପାରିବ, ସେଇଦିନ ଯାଇ ସେ ଆପଣାର ଜୀବନକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ପାଇ-ପାରିବ । ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥନୀତି ଓ କୃଟନୀତି ପ୍ରଭୃତି ନାନା ବିଶେଷ ନୀତିର ଆଜି ଭାରି ପ୍ରଚାର କରାଯାଉଚି । ବଡ଼ବଡ଼ ଶାସ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ଆପଣାର ଦୃଷ୍ଟିକୁ କେବଳ ଗୋଟାଏ ମାର୍ଗର ଆୟତନ ଭିତରେ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ କରିଦେଇଥିବା ପଣ୍ଡିତମାନେ ପୃଥିବୀକୁ ତ୍ରାଣ କରିବାର ମହୌଷଧି ବିତରଣ କରିବାରେ ଆଜି ଭାରି ପାଟି କରୁଚନ୍ତି । କେତେ ପ୍ରୟୋଗଶାଳାରେ ଆଜି କେତେ ବଡ଼ବଡ଼ ମୁଣ୍ଡର ଗବେଷଣା ଚାଲିଚି, ଗୋଟାଏ କିଛି ଯାଦୁ ଉପାୟ ବା miracle ପାଇଲେ ଯେପରି ସାରା ପୃଥିବୀର ସବୁ କ୍ଷତ ଏକାବେଳେ ଭଲ ହୋଇଯିବ ! ନା,-ଯେତେ ଉତ୍ସାହ ଓ ଉଦ୍ୟମ ଦେଖାଇଲେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ସେହି ବାଟରେ ଯେ ବେଶୀଦୂର ଯାଇ ପାରିବନାହିଁ, ଏହା ଅତି ସତ କଥା । କେବଳ ସମଗ୍ରକୁ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ସର୍ବୋତ୍ତମ ଭୂମିରୂପେ ସ୍ବୀକାର କରିବାର ଧର୍ମଦୃଷ୍ଟି ସେ ଯେଉଁଦିନ ଲାଭ କରିପାରିବ, ହୁଏତ ସେଇଦିନ ଯାଇ ମଣିଷ ପାଦେ ଉପରକୁ ଉଠି ଏକ ନୂତନ plane ରେ ଉପନୀତ ହୋଇପାରିବ ।

୭ । ୪ । ୫୨

ଦେବାର ବଦାନ୍ୟତା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ନମ୍ରତା ମଧ୍ୟ ରହିଥିବା ଦରକାର ଜଗତର ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେବଳ ଏକ ଶିକ୍ଷକର ମନୋଭାବ ନେଇ ଯିଏ ପ୍ରବେଶ କରିବ, ତାହାର ଶିକ୍ଷକତା ଯେ ଅଳ୍ପକେ ପ୍ରମାଦପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଉଠିବ, ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ମୋ' ଦେଶପରି ତୁମଦେଶରେ ଏତେ ମଟର ଅଛି, ଏତେ ଟ୍ରାକ୍ଟର୍ ଅଛି, ଆଧୁନିକ ଉପକରଣରେ ଭରି ରହିଥିବା ଏପରି ବୈଠକଖାନାମାନ ଅଛି, ତୁମ ଦେଶରେ ଗାଈ ଦୁହିଁବାରେ କଳ ଅଛି, ତୁମ ଦେଶରେ ଏତେ ବଡ଼ ଘୋଡ଼ା ଅଛନ୍ତି ?-ଘଣ୍ଟାଘଣ୍ଟା ବ୍ୟାପି ଯେଉଁ ମଣିଷ କେବଳ ଏହିପରି ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବସେ, ଆପଣାର ସଞ୍ଚିତ ଓ ଅର୍ଜିତ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତା'ର ପ୍ରମତ୍ତତା ଦେଖିଲେ ପ୍ରଥମେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାକୁ ହୁଏ ।

ଧର୍ମ ଓ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରମତ୍ତତା ଜଗତରେ ଆଜିଯାଏ ବଡ଼ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ରହିଛି । ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ ଖରଚ କରି ଆପଣା ଗୀର୍ଜା ଓ ଆପଣାର ଧର୍ମପୋଥିକୁ ନେଇ ଦୂରଦୂର ଦେଶରେ ଧର୍ମ ଉପରେ ମଢ଼ାଇବାର ବାହାଦୁରି ଆଜିଯାଏ ଚାଲିଛି । ପଇସା ଓ ପ୍ରଚାର ଦ୍ୱାରା ଆପଣାର ରାଜନୀତିକୁ ଜଗତର ଏକମାତ୍ର ରାଜନୀତିରେ ପରିଣତ କରିବାର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଆମ ମଣିଷ ସମାଜରେ ପ୍ରାୟ ସବୁଦିନ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଛି । ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହିପରି ଏକ ପ୍ରମତ୍ତତା ଦେଖାଇବାର, ମୁଁ ଯାହା ଅର୍ଜିଛି କେବଳ ତାହାରି ପ୍ରଚାର କରି ବୁଲିବା ପଛରେ ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁସବୁ ମନୋବୈଜ୍ଞାନିକ କାରଣ ରହିଛି ?

ନା,-ଯିଏ ବିନୀତ ହୋଇ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଓ ସବୁ ସମ୍ପର୍କରୁ ଶିଖିବାର ଶାଳୀନତା ରଖିପାରିବ, ଜଗତରେ କେବଳ ସେହି ଉଚିତ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇପାରିବ, କେବଳ ସେଇ ବାଟ ଦେଖାଇ ପାରିବ ।

୮ । ୪ । ୫୬

ନାନା ଖଣ୍ଡଦର୍ଶନ ଓ ମୂର୍ଖ ଆବରଣରେ ଜୀବନକୁ ଏକ ଆବଦ୍ଧ ଜଳାଶୟ ପରି କରିଦେଲେ ମଣିଷ ଭିତରେ ସମଗ୍ର ଜଗତକୁ ଖାଲି ଦେବାର ଓ ଖାଲି ଶିଖାଇବାର ଗୋଟାଏ ପାଗଳାମି ଆସେ । ତା'ର ଜୀବନରେ ଯାହା ହେବାର ଥିଲା, ଯେପରି ସେ ତାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ହୋଇଗଲା, ଏଣୁ ପଛରେ ପଡ଼ିଥିବା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଯେପରି କେବଳ ଟାଣି ଓଟାରି ଶିଖାଇ ଦେଖାଇ ସମକକ୍ଷ କରିବାଟା ହିଁ ବାକି ରହିଛି ! ଏହିପରି ଏକ ଭୁଲ ଦର୍ଶନକୁ ଆପଣାର ଜୀବନଦର୍ଶନ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ସେ କେବଳ ପ୍ରଚାର କରେ, ବାହାର ବାରଲୋକଙ୍କୁ ଡାକି ଆପଣାର ସୁଖ ସମୃଦ୍ଧି ଦେଖାଏ, ନଈବାଲି ପରି ଜମାକରି ରଖିଥିବା ଆପଣାର ଅର୍ଜିତ ସକଳ ସାମଗ୍ରୀ ବିଷୟରେ ନାନା ପ୍ରଗଲ୍‌ଭତା କରେ । ଜୀବନରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବାଠାରୁ, ବଢ଼ିବାର ସତତ ଚଞ୍ଚଳତାରୁ ଆପଣାକୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିବାଠାରୁ ବୋଧହୁଏ ଆଉ ଅଧିକ ବଡ଼ ପ୍ରମାଦ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ଆଜି ଯିଏ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ବସିଛି, ଆଉ କିଛି ହେବାର ନାହିଁ ବୋଲି ଧରିନେଇ ଯିଏ ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ଚିରସ୍ଥାୟୀ କରି ରଖିବାର ମୋହରେ ପଡ଼ିଛି, ମୁଁ କହିବି ସେ ମରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି ।

କିନ୍ତୁ ଜୀବନପଥରେ ଯିଏ ସତେ ବାହାରିଛି, ତା' ଭାଗ୍ୟରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ବସି ରହିବାର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭୋଗ କରିବାର ଅବସର କେବେହେଲେ ଆସେ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଦୁଆର ଖୋଲିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସିଏ ଆଉଏକ ନୂଆ ଦୁଆରର ତୋରଣ ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବ, ଗୋଟାଏ ସମ୍ଭାବ୍ୟକୁ ସମ୍ଭବ କରୁକରୁ ହୁଏତ ସେ

ଆଉକେତେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆହୁରିକେତେ ସମ୍ଭାବ୍ୟଲିପି ଉଦ୍ୟତ ହୋଇପଡ଼ିବ । ଯେତିକି ପାଇବ, ସେ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆଶା କରିବ । ଜଗତରେ ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସିଏ ସେହିପରି ଜଣେଜଣେ ବାଛୋଇ ପରି ହିଁ ଦେଖିବ । ଆପଣାର ଆଶା ଅଭିଳାଷ ସାଧନା ଓ ସ୍ୱପ୍ନପରି ସିଏ ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଶା ଅଭିଳାଷ ସାଧନା ଓ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ଯଥାର୍ଥ ସମ୍ମାନର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିବ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଗତରେ ତା'ର ଶିଖିବା ଓ ତା'ର ବଢିବା କେବେହେଲେ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯିବନାହିଁ ।

୯ । ୪ । ୫୬

ସମାଜକୁ ବାଦ ଦେଇ ବ୍ୟକ୍ତିର ବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବାଦଦେଇ ସମାଜର କଳ୍ପନା କରିବସିଲେ ଆମେ ସମାଜ ବା ବ୍ୟକ୍ତି କାହାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବି ଯଥାର୍ଥ ସତ୍ୟ ପାଇ ପାରିବା ନାହିଁ । ସମାଜକୁ ଏଡ଼ି ଧର୍ମ ଓ ଆଦର୍ଶବାଦର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ଆପଣା ଜୀବନସହିତ କେତେଲୋକ କେତେ Experiment କରିଚନ୍ତି, ବ୍ୟକ୍ତିର ସବୁ ବିଶିଷ୍ଟତାକୁ ପାଣି ଛଡ଼ାଇଦେଇ କେବଳ ସମାଜ ଓ ସାମାଜିକ ଆଚରଣକୁ ଏକମାତ୍ର ଭୂମିରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଆମ ଏଯୁଗରେ ଅନେକ ଶାସ୍ତ୍ର ଲେଖା ମଧ୍ୟ ହୋଇଚି । କିନ୍ତୁ ଏହି ଉଭୟ ମାର୍ଗ ଯେ ପ୍ରଧାନତଃ କେବଳ ଏକ ଅସୁସ୍ଥ ଆଲୋଚନାର ପରିଚୟ ଦେଇଚି, ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରେ ତାହାର ଏକାଧିକ ପ୍ରମାଣ ମିଳିବ । ସମାଜକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ଗତ ଶତାବ୍ଦୀର ଅର୍ଥନୈତିକ ଯୁଗରେ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରତିଯୋଗିତାକୁ Laissez Faire କୁ ଏକମାତ୍ର ଆଦର୍ଶବାଦ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରୁ ସେହି ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଓ ଛକାପଞ୍ଝା ନୀତିର କଳଙ୍କ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲିଭିନାହିଁ । ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତି ଭିତରେ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଆଯାଇଥିବା Lassiez Faire ନୀତି ଆଜି ସମାଜ ସମାଜ ଓ ଦେଶ ଦେଶ ଭିତରେ ଚାଲିଥିବା Laissez Faire ନୀତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଚି । ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବୁଡ଼ାଇଦେଇ ଅନେକ ଶାସନରେ ଓ ଅନେକ ରାଜ୍ୟରେ ମଣିଷକୁ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଧାର ପରି ସମାଜର ହୁଙ୍କା ତିଆରି କରିବାରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଚି । ମଣିଷକୁ ଭାତ, ଲୁଗା ଓ ଭୂରିବିଳାସର ମୋହ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ଶାସକ ବା ଚାଳକ ସମାଜରୁ ସକଳ Initiative ଓ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷର ଅବଦାନ ଦୁଆରରେ ମୁଦ ବସାଇ ଦେଇଚି । ଏହିପରି ଏକ Mass ମନୋଭାବ ହିଁ ଜଗତର ଗତିକୁ ଅତିରିକ୍ତ ପରିମାଣରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରୁଚି । ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ମତକୁ ଆଜି ଯଥାର୍ଥ ବା ଏକମାତ୍ର ସୁସ୍ଥ ମତ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଚି ।

ଦୁଇଟିଯାକ ମାର୍ଗ କେବଳ ରୁଗ୍ଣ ମନର ମାର୍ଗ । ଏହି ମାର୍ଗ କେବଳ ଫୁଲକୁ ଛାଡ଼ି ଡାଳର ଓ ଡ଼ାଳକୁ ଛାଡ଼ି ଫୁଲକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାର ମାର୍ଗ ।

୧୦ । ୪ । ୫୬

ବ୍ୟକ୍ତି ଆଉ ସମାଜର ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ମୁଁ ପ୍ରଧାନତଃ ପୁତ୍ର ଓ ପିତୃତ୍ୱର ସମ୍ବନ୍ଧ ବୋଲି କହିବି । ପିତୃତ୍ୱର ଆଶ୍ରୟ ପାଇ ପୁତ୍ରର ବିକାଶ ହୁଏ । ପୁତ୍ର ଆପେ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ, ଆପଣାର ସମସ୍ତ ସମାଧାନର ବିକାଶଲାଗି ଉପଯୁକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇ ଆପଣାର ରଚନାତ୍ମକ ଶକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ପରିପକ୍ୱ ଓ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ, ସେହି ଶକ୍ତି ତାକୁ ଆପଣାର ପିତୃତ୍ୱକୁ ନୂତନ ସୃଷ୍ଟିଦ୍ୱାରା ସମୃଦ୍ଧ କରିବାଲାଗି ପ୍ରେରିତ କରେ ।

ବ୍ୟକ୍ତି ଆଉ ସମାଜର ସମ୍ବନ୍ଧ ଯେଉଁଠି ଅଜ୍ଞାନ ବାଳକ ଓ ପୋଲିସ୍‌ର ସମ୍ବନ୍ଧ ହୋଇ ରହେ, ସେଠି ସମାଜର ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । କାରଣ ଏକ ଆବଦ୍ଧ ଶାସନବିଧାନ ଓ ନୀତିନିୟମକୁ ଗଣ୍ଡି କରି ଧରି ତାହାର ଅନୁସାରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତିଆରି କରିବାର ଉଦ୍ୟମ କରାଗଲେ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାଧୀନଭାବରେ ସମାଜକୁ କିଛି ଦେଇପାରିବାର ଶକ୍ତି ହିଁ ହରାଇ ବସିବ । ସେ ଆପଣା ଆଗରେ କେବଳ ଦୁଇଟି ପଥ ଦେଖିପାରିବ । ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକୃତ ଓ ଆଚରିତ ସକଳ ମାନ ଓ ସକଳ ଆଚରଣକୁ ବାଧ୍ୟ ପରି ସ୍ୱୀକାର କରିନେବା । ଏହିପରି ବାଧ୍ୟ ହେବାରେ ଆପଣାକୁ ମଣାଇ ନେଇପାରିଲେ ଯେ ସମାଜର ସକଳ ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିବାର Promise ମଧ୍ୟ ତାକୁ ମିଳିବ, ଏଥିରୁ ସେ ଅନେକ ସମୟରେ ବେଶ୍ ଉତ୍ସାହ ପାଇଥାଏ । ତେଣୁ ପ୍ରଥମ ଯୌବନରେ ସେ ଯେଉଁମାନେ ଓ ସାମାଜିକ ଆଚରଣକୁ ହୁଏତ ଭାରି ସଂଶୟୀ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖେ, ବଡ଼ ହୋଇ ସିଏ ସେହି ସବୁର ସଂରକ୍ଷକ ହୋଇ ବାହାରେ, ଆପଣାକୁ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠର ଦଳଭିତରେ ହଜାଇ ଦେଇ ଏକ ପ୍ରଶ୍ରିତ କ୍ଷମତାର ଛନ୍ଦ ଧରି ସାନ୍ତ୍ୱନା ପାଏ ।

ମାତ୍ର ସମାଜ ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେତେବେଳେ କେବଳ ଅନାସକ୍ତିର ମାର୍ଗକୁ ଆପଣା ଆଚରଣର ପ୍ରଥମ ନୀତିରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବେ, ସେତେବେଳେ ଯାଇ ସମାଜ ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ଉଭୟଙ୍କର ଯଥାର୍ଥ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବ । ଆପଣାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଓ ସାଧନା ସମ୍ଭାବନାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସମାଜର ପିତୃତ୍ୱକୁ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱୀକାର କରିନେବ । ଆପଣାର କ୍ଷେତ୍ରଟିକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଲାଗି ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିରଖିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସମାଜ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ବିଶିଷ୍ଟ ଦାନ ଓ ରଚନାମୟ ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ଗୌରବ ଅନୁଭବ କରି ଜାଣିଥିବ ।

୧୧ । ୪ । ୫୬

ଧର୍ମକୁ ଅଫିମ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଯେଉଁଠି ସମାଜ ଧର୍ମକୁ ବର୍ଜନ କରିଛି, ସେଠି ସେ ଆଉ ଗୋଟାଏ ନୀତି ବା ଆଉ ଗୋଟାଏ ଉନ୍ମତ୍ତତାକୁ

ଆପଣାର ଧର୍ମ ପର ଗ୍ରହଣ କରଛ । ଏହ୍ ନୂତନ ଧର୍ମ ତାହାର ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟ-କଳାପ ଓ ପ୍ରମତ୍ତତାର ବେଶ୍ ସମର୍ଥନ ପାଇଛ । କୌଣସି ଯୁଗର କୌଣସି ସମାଜ ଧର୍ମକୁ ବାଦଦେଇ ପାରିନାହିଁ । ଏଠାରେ ଅବଶ୍ୟ ଧର୍ମକୁ ଅତ ବିସ୍ତୃତ ଅର୍ଥରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆପଣାର ଜୀବନ, ଆପଣାର ପରିବେଶ ଓ ଆପଣା କାଳଙ୍କାନର ସମସ୍ତ ଜିଜ୍ଞାସା, ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଉଦ୍ୟମ ଓ ଉଦ୍ଭାବନକୁ ଆବୋରି ଧରି ପାରିବାର ଭୂମି ହେଉଛ ଧର୍ମ, ଯେଉଁଠି ମଣିଷ ନିଜକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଭର ସହିତ ସମର୍ପି ଦେଇପାରିବ । ଗ୍ରହଣ କରିବାପରି ଏହ୍ ସମର୍ପି-ଦେବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ଜୀବନର ଏକ ଚିରନ୍ତନ ପ୍ରବୃତ୍ତି । ଏହ୍ ପ୍ରବୃତ୍ତିଟି ଥିବାଯାଏ ଏକ ବା ଅପର ଭୂମିକୁ ଧର୍ମବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ମଣିଷ ସାନ୍ତ୍ୱନା ପାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବ । ରାଜା, ଶାସକ, ସମାଜ, ଅର୍ଥଶୋଷଣ, ଏସବୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଧର୍ମର substitute ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ ।

ତେଣୁ ମଣିଷ ଧର୍ମଠାରୁ ଅଫିମକୁ ଅଲଗାକରି ବାଛିପାରିବ କପରି ? ପ୍ରଶ୍ନ ଧର୍ମ ବା ଅଧର୍ମର ପ୍ରଶ୍ନ ନୁହେଁ । ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛ କାହାର ଧର୍ମ କେତେ ପ୍ରଶସ୍ତ, କାହାର ଭୂମି କେତେ ବିସ୍ତୃତ । ଆପଣାର ସ୍ୱୀକୃତ ଆଦର୍ଶ ବା ଧର୍ମଭୂମି ଯେତେବେଳେ ଆପଣାର ସକଳ ଗ୍ରହଣ ଦ୍ୱାରକୁ ମୁଦିଦେଇ ଆପଣାକୁ ଏକ ଆବଦ୍ଧ ଆଶ୍ରୟ ଭିତରେ କିଳି ରଖିବ, ସେଠି ସେହ୍ ଧର୍ମକୁ ମୁଁ ଅଫିମ ବୋଲି କହିବି । ମାତ୍ର ଯେଉଁଠି ଫୁଲ ଫୁଟିଲାପରି ଏହ୍ ଭୂମିର ପବନ ଓ ଆଲୋକ ପାଇ ଜୀବନ ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଓ ଅନାବଦ୍ଧ ଭାବରେ ଫୁଟି ଚାଲୁଥିବ, ଯେଉଁଠି ବ୍ୟାପ୍ତି ଓ Becoming ସଂଯୋଗ ଓ ସମ୍ମିଳନ ମଣିଷର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଆସ୍ପଦ ହୋଇ ରହିଥିବ, ମୁଁ ତାହାକୁ ହିଁ ଧର୍ମ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବି ।

୧୬ । ୪ । ୬୬

କୌଣସି ଆଲମ୍ବନ ବା କୌଣସି ତତ୍ତ୍ୱକୁ ପିଉଲାଟିଏ ପରି କରି ସେଇଠି ଆପଣାର ଧର୍ମ ଓ ଆପଣାର ବିକାଶକୁ ଉଜାଡ଼ି ଦେବାର ମୋହ ଯେଉଁଠି ମଣିଷକୁ ଘାରିବ, ସେହି ଆଲମ୍ବନ ଓ ତତ୍ତ୍ୱ ଯେତେ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ସେଇଠୁ ତା'ର ଅଫିମଖିଆ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଧର୍ମ ଆମକୁ ଦୁଆର ପରେ ଅଶେଷ ଦୁଆର ଖୋଲିବାର ମନ୍ତ୍ର ଦେଇଯାଏ, ବିକାଶ ପରେ ବିକାଶର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖାଏ, ପରସ୍ତପରେ ପରସ୍ତ ଚିହ୍ନାଇ ସତେଅବା କେଉଁ ଫୁଲ ଫୁଟିବାର ସମ୍ଭାବନାକୁ ସମ୍ଭବ କରି ଦେଇଯାଏ । ତାହାହିଁ ମଣିଷର ଧର୍ମ; —ସେଇ ହେଉଛ ମଣିଷ ଜୀବନରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଭୂମି ! ଯେତେପ୍ରକାର Theology ର ଭ୍ରାନ୍ତିକୁ ସମର୍ଥନ କରି ଯିଏ ଯେତେପ୍ରକାର ଯୁକ୍ତି ଦେଖାଉଥାଉ ପଛକେ, ମଣିଷର ଧର୍ମକୁ ସ୍ୱରୂପକାଗ

ଅଫିମ୍‌ରୁ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ହେଲେ ଧର୍ମକୁ କେବଳ ସମଗ୍ର ଜୀବନର ଭୂମିରୂପେ ହିଁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକର ଧର୍ମଭୂମି ଓ ଧର୍ମପଥ ଏକକ, ସମାନ ପିଉଲୀ ବା ପୁରୋହିତଗୋଷ୍ଠୀର କଳ୍ପନା ଦେଇ ମଣିଷକୁ ପଲପଲ କରି କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ପୂରଣ ଲାଗି କଦାପି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ଧର୍ମରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତ୍ୟେକର ପଥକୁ ସମ୍ମାନ କରିବ ଓ ସ୍ୱୀକୃତ ଦେବ, ଅପରକୁ ଟାଣି ଆପଣାପଥରେ ମଡ଼ାଇଦେବା ଲାଗି ଏଥିରେ କୌଣସି ଲାଳସା ରହିବନାହିଁ, ପାପ ଓ ପ୍ରମାଦର କଳ୍ପନାକୁ Theology ର ଦଉଡ଼ିରେ ବାନ୍ଧି ତାହାକୁ ମଣିଷଜୀବନର ଏକ positive ଅଙ୍ଗ ବୋଲି ଦେଖାଇବାର ସବୁ ଭ୍ରାନ୍ତି ଏଥିରୁ ଅପସରିଯିବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ତା' ଆପଣାର theology ତିଆରି କରିବ, ତା'ର ଆପଣା ବିକାଶ ବା ଫୁଲଫୁଟାଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୀତି ଅନୁସାରେ ସେ ତା'ର ଆପଣା ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଆପଣା କର୍ମଭୂମିକୁ ଗଢ଼ିବ, ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ଓ ଲୋକସମୂହ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଆପଣାର ଦାୟିତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଥଚ ସମ୍ମାନଜନକ ସ୍ଥାନ ଠିକ୍ କରିନେବ ।

ଆପଣାର ସ୍ୱୀକୃତ ବିକାଶକୁ ଅପରର ବିଶ୍ୱାସ ଉପରେ ମଡ଼ାଇଦେବା ଲାଗି କେତେଦେଶରେ କେତେ ଆୟୋଜନ ହେଉଚି, ଏଥିଲାଗି କେତେ କୌଶଳରେ ମଣିଷର ଶକ୍ତିକୁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଚି । କିନ୍ତୁ ସବୁ ଅଫିମକୁ ବାଦ ଦେଇ କେବଳ ଧର୍ମର ଗୌରବରେ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ହେବାକୁ ଆଜି କେତେଜଣ ଆପଣାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଚନ୍ତି ?

୧୩ । ୪ ।୫୬

ମୋ' ଦେଶକୁ ନେଇ Myth ରଚନା କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ ମୋର ନାହିଁ । ଛବିବହିର ପରୀରାଇଜ-କଳ୍ପନାକୁ ମୁଁ ମୋ' ଦେଶର ଦର୍ପଣ ଉପରେ ଦେଖିବାଲାଗି କେବେହେଲେ ଚେଷ୍ଟା କରିନାହିଁ । ମୋ' ଦେଶର ପ୍ରକୃତି, ମୋ' ଦେଶର ଇତିହାସ-ଭୂଗୋଳ ଓ ମୋ ଦେଶର ମଣିଷ ପୃଥିବୀରେ ସବୁଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଲି ମୁଁ ଅଲସୁଆ ହୋଇ କେବେ ଭାବିନାହିଁ । ମଲା ଅତୀତର କାହାଣୀ ସହିତ ସମସ୍ୟା-ମୟ ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ଗୁନ୍ଥିଦେଇ ଏକ ଆତ୍ମପୋଷିତ ଗୌରବର ଭାବାତୁରତାରେ ମୋ'ର ବୁକୁ କେବେହେଲେ ଫୁଲି ଉଠିନାହିଁ, ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ଆପଣାକୁ କେବେହେଲେ relaxed କରି ଦେଇନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଆଜି ହଜାର ହଜାର ମାଇଲ୍ ବ୍ୟବଧାନରେ ମୁଁ ଆଜି ଏପାଖରେ ବସି ଭାବୁଚି, ମୁଁ ସେହି ଦେଶଟିକୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଭଲ କରି ଚହ୍ନେ, ଭଲକରି ଜାଣେ । ସେହି ଦେଶର ସବୁକିଛି ଭଲ ପାଇ ମୁଁ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ପରିତୃପ୍ତି ପାଏ । ସେହି ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଫୁଲ, ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ମୁହଁ ମୋ' ଆଖିରେ ଆଉସବୁ

ମୁହଁଠାରୁ ଯେପରି ସ୍ୱର ଭିନ୍ନ । ସେହି ଦେଶର ପାଣି, ପବନ ଓ ଜୀବନକୁ ମୁଁ ଯେତେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ ବେଳକୁ ତାହା ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । Saint Exuperyଙ୍କର ଶିଶୁ ରାଜକୁମାର'ର ସନ୍ଦେହମୋଚନ ପରି ମୋ'ର ସବୁ ସଂଶୟ ଓ ସବୁ ପ୍ରତିପକ୍ଷଯୁକ୍ତି ସେହି ଦେଶର ସ୍ମରଣରେ ଯେପରି କୁଆଡ଼େ ମିଳାଇ ମିଳାଇ ଯାଏ ।

ମୁଁ ସେହି ଦେଶର ଧୂଳି ଓ ଆକାଶର ଆଶ୍ରୟ ପାଇ ବଢ଼ିଛି, ସେହି ଦେଶର ତାରା ତଳେ ବସି ମୁଁ ସେହି ଦେଶର ଆପଣା ଭାଷାରେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଛି । ସେହି ଧୂଳି ଓ ଆକାଶକୁ ନେଇ ମୁଁ ସୌଧ ଗଢ଼ି ବାହାରିଛି , ସେହି ଦେଶର ମଣିଷକୁ ମୁଁ ମୋ' ସ୍ୱପ୍ନର ଆଦରଣୀୟ କରି ରଖିବି । ସେଇଠି ମୋ' ସାଧନାର ଧୂପଦୀପ ଜାଳି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ଆକାଶରେ ମୁଁ ଗନ୍ଧ ଓ ଆଲୋକ ବିତରଣ କରିବି, ସେହି ଦେଶର ମଣିଷ ସାଥିରେ ବାଟସାଥୀ ହୋଇ ମୁଁ ବିଶ୍ୱବାଟରେ ବାହାରିଯିବି ।

୨୪ । ୪ । ୬୨

ହଜାର ହଜାର ମାଇଲ ବ୍ୟବଧାନରେ ଥିବା ସେହି ଦେଶଟି ଆଜି ମୋ' ଆଗରେ ଅତି ଆପଣାର ହୋଇ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଉଠୁଛି । ତା'ର କୋଟି କୋଟି ମଣିଷ, ତା'ର ଯୁଗଯୁଗର ସବୁ ମାଳିନ୍ୟ ଓ ମ୍ଳେଚ୍ଛ, ସବୁ ସମ୍ପଦ ଓ ମଳିନତା ଯେପରି ଏକ ଏକକ ସମୂହରେ ମୋ' ଜୀବନର ମାନଚିତ୍ର ଉପରେ କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ପରି ବଡ଼ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ତା'ର ସବୁ ଦୈନ୍ୟ, ସବୁ ହୀନତାକୁ ମୁଁ ଆଜି ଯେପରି ଅନେକ ସ୍ନେହ, ଅନେକ ଅଶ୍ରୁ ଦେଇ ଆପଣାର କରି ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଉଛି ; ବାର ବାଟ ବାର ଆଦର୍ଶର ଖଣ୍ଡିତ ଜୀବନନେଇ ବୁଲି ବୁଲି ବାଉଳା ପୁଅ ପୁଣି ଜନନୀକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନେଲା ପରି ।

ଇଉରୋପ ଆଉ ଆମେରିକାରୁ ଅନେକ ଶିକ୍ଷିତ ମଣିଷ ମୋ'ର ସେଇ ଦେଶଟି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନାନା ଅବକାଶରେ ନାନା କଥା କହୁଚନ୍ତି, ନାନା କଥା ଲେଖିଚନ୍ତି । ଭାରତବର୍ଷର ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଓ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷପ୍ରପୀଡ଼ିତ ମଣିଷକୁ ପୃଥିବୀର ଶାନ୍ତି ଲାଗି ପ୍ରମାଦ ବୋଲି ଗଣି କେତେ ବଡ଼ ଲୋକ ଭାରତକୁ ଦୟା ଦେଖାଇ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସୁନାମୋହର ଦାନ କରିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଛନ୍ତି । ଭାରତବର୍ଷୀୟ ସମାଜରେ ରହିଥିବା ଅଶିକ୍ଷା ଓ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସରେ ବିଚଳିତ ହୋଇପଡ଼ି ଧର୍ମ ଓ ନୂଆ ସମାଜର ପତାକା ଧରି କେତେ ଲୋକ ଦେଶଟାଯାକକୁ ଏକ ନୂଆ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ମଡ଼ାଇବାର ଓ ଏକ ନୂଆ ଜାଲରେ ଧରି ପାରିବାର ବିଗ୍ରହ କରୁଛନ୍ତି । ମୋ'ର ଆପଣା ପଥ ଏହିସବୁ ପଥଠାରୁ ଏକାବେଳେକେ ଭିନ୍ନ । ସିଏ ସବୁ କାଳ ଓ ସବୁ କଳନାକୁ ଏକତ୍ର କରି ଦେଶକୁ ଏକ ବିକାଶପ୍ରବଣ ସମୂହ ଭାବେ ଦେଖି ଶିଖିବ,

ସେ କେବେହେଲେ ଶହେ କୋଟି ମୋହରରେ ଦେଶର ସବୁ ସମସ୍ୟାକୁ ଦୂର କରିଦେବାର ଦମ୍ଭ କରିବନାହିଁ । ଯିଏ ଆଗ ସେହି ଦେଶକୁ ବୁଝିବ, ଆପଣାର କରି ଭଲ ପାଇବ, ଯିଏ କଦାପି କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗ୍ରନ୍ଥ ଧରି ସେଠାକୁ ଯାଇ କୌଣସି ସ୍ୱେଚ୍ଛାଗ୍ରହ କରିବାକୁ ମୋଟେ ଭାବିବ ନାହିଁ ।

୧୫ । ୪ । ୫୬

ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇବର୍ଷ ତଳେ ମୁଁ ଏହି ଖାତା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି । ଆଜି ନବବର୍ଷରେ ଖାତା ସରିଲା । ଗତ ଅଢ଼େଇ ବର୍ଷ ଭିତରେ ମୁଁ କେତେ ଡାଡିଛି, କେତେ ମାଡିଛି, କେତେ ବଢ଼ିଛି ଓ କେତେ ଘଡ଼ିଛି । ଜାଣେନା, କଲମ ଓ କାଳି ଦେଇ ଏହି ଖାତା ଉପରେ ସେହି ବେଦନାର ଇତିହାସକୁ ମୁଁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ରଖି ପାରିଚି କି ନାହିଁ । ଏହିପରି ଗୋଟାକୁ ଗୋଟା ଖାତା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଚାଲିଥିବ, ପୁରୁଣାକୁ ପାର୍କି କରି ନୂଆ ଜୀବନର ଗଣାପୋଛା ହେଉଥିବ । ଏହି ଖାତାଗୁଡ଼ିକ ସତେଅବା ମୋ'ର ଏକାନ୍ତ ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ଆପଣାର । ଦିନଦିନର ନାନା ବିଫଳତା ଓ ବିକଳତାର ନାନା ଦହନ ଦେଇ ଜୀବନରେ ମୁଁ ଯାହା ସାର କରି ପାଇଛି, ଏହି ଆକାଶତଳେ ମୁଁ ଆପଣାର ସୃଷ୍ଟି ବୋଲି ଏକ ସ୍ୱକୀୟ ଅନୁରାଗ ସହିତ ଯେତିକ ଗଢ଼ିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଯେ ମୁଁ ଏହି ଖାତା ଗୁଡ଼ିକରେ ଜୀବନ୍ତ ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖି ରଖିପାରୁଛି, ଏହାହିଁ ମୋ' ଲାଗି ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା ।

ଆଜି ନବବର୍ଷରେ ଶାନ୍ତିନିକେତନ ଆନନ୍ଦରେ ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠୁଥିବ । କେତେ ବିନୋଦନ ଓ ବନ୍ଧୁମିଳନରେ ସେହି ଶିକ୍ଷାତୀର୍ଥ ଆଜି ଯେପରି ପ୍ରାଣ ଭରାଇ ହସି ଉଠୁଥିବ । ଶାନ୍ତିନିକେତନକୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ନବବର୍ଷକୁ ଏହିପରି ଏକ ଉତ୍ସବ ଏବଂ ଆନନ୍ଦର ଦିନରୂପେ କେବେ ଦେଖି ନଥିଲି । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦିନକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିଚିତ୍ର **ritual** ସହିତ ଯୁକ୍ତ କରି ମଣିଷ ଯେ କେତେ ଆନନ୍ଦର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରେ, ମୁଁ ସେକଥା ନବବର୍ଷର ଏହି ଉତ୍ସବଟିରୁ ଶିକ୍ଷା କରିଛି ।

ମୋ'ର ଅତୀତ, ମୋ'ର ଭବିଷ୍ୟତ, ମୋ'ର ପରିଚିତ ଓ ଅପରିଚିତ, ମୋ'ର ଦୂର ଓ ନିକଟର ସଭିଙ୍କୁ ଓ ସମସ୍ତ ପରିବେଶକୁ ମୁଁ ନବବର୍ଷର ପ୍ରଣାମ ଜଣାଉଛି । ମୋ' ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ନବଜନ୍ମ ଓ ନବନବ ଉଦ୍ୟମରେ ଭରିଉଠୁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ନବନବ ସରସତା ଓ ନବନବ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରବେଶରେ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟର ସବୁଯାକ ପାଚିଲା ପତର ଆଜି ପୁଣି ସବୁଜ ପତ୍ରରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଉଠୁ ।

—o—